

GHEORGHI BRIANȚEV



PE CĂI
tainice

PE CĂI TAINICE

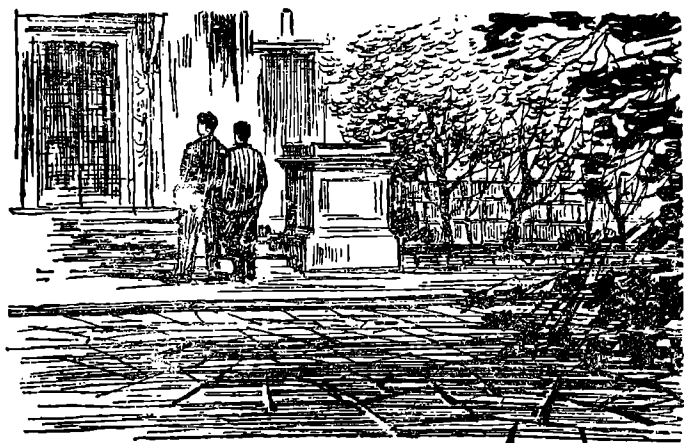
Gheorghii Briantev

PE CĂI TAINICE

1955

ГЕОРГИЙ БРЯНЦЕВ
ТАЙНЫЕ ТРОПЫ
Рисунки С. Бродского

Государственное Издательство детской литературы
Министерства Просвещения Р.С.Ф.С.Р.
Москва 1953 Ленинград



PARTEA ÎNȚII

1

Pe la miezul nopții, doi inși se opriă în fața intrării unei case mari de piatră. Era o noapte cu lună, luminoasă, dar copacii rămuroși aruncau o umbră deasă pe zidul casei, ascunzînd fețele și îmbrăcămintea celor veniți.

— Mi se pare că aici e — șopti unul.

Fîșia îngustă de lumină a unei lanterne alunecă pe ușa masivă, împodobită cu o sculptură ciudată. În partea stîngă a ușii, la înălțimea ochilor, sclipi butonul unei sonerii.

Unul dintre cei doi — cel mai mic de statură — urcă treptele, pregătindu-se să apese pe buton. În clipa aceea însă, ușa se deschise fără zgomot și cineva întrebă din întunericul antreului:

— Pe cine căutați?

Întrebarea venise atît de neașteptat, încît vizitatorii încremeniră pentru o clipă.

— Pe cine căutați? — se auzi din nou aceeași voce.

— Pe domnul Jurgens — răspunse tușind cel mai înalt. Această tuse trăda emoția pe care vizitatorul căuta să și-o stăpânească.

— Cine v-a trimis?

— Domnul Brécher.

— Ce v-a rugat să transmiteți?

— Lucrurile au fost expediate cu bine...

• — Pofțiți!

Ușa grea se închise fără zgomot. Se auzi tăcănitul întrerupătorului și o lumină strălucitoare îi orbi.

În anticamera în care fuseseră conduși vizitatorii se afla o canapea lată, capitonată cu dermatină neagră, și o masă mare, rotundă, cu fața netedă, bine lustruită. După ce-i invită pe cei doi să ia loc, servitorul dispăru pe ușa din dreapta.

Musafirii nocturni rămaseră singuri.

Stăteau tăcuți, așteptând cu răbdare. Unul dintre ei părea să aibă vreo treizeci de ani. Purta o haină neagră, pantaloni gri și ghete scîlciate. Ochii lui întunecați, iscoditori, priveau obosiți.

Celălalt, mai tânăr, purta o flanelă și pantaloni băgați în cizme. Fața lui respira prospețime, iar în ochii întredeschiși stăruia o privire ironică.

Trecură cîteva minute chinuitoare. În cele din urmă ușa se deschise.

— Pofțiți — rosti aproape în șoaptă omul care-i întâmpinase la intrare.

Vizitatorii se ridicară și porniră în urma lui.

Trecură printr-un coridor și intrară într-un birou. Primul lucru pe care-l observară fu abajurul uriaș al lămpii de pe masă. Cupola lui de mătase era fixată atît de jos, încît lampa lumina doar masa; restul camerei rămînea cufundat în semiîntuneric. La masă stătea un om a cărui față era greu de deslușit.

Cîteva secunde domni o tăcere plină de încordare. Apoi omul se ridică, întinse mîna spre întrerupător și, deodată, în tavan se aprinse un mic candelabru. Fără să-i salute pe vizitatori și fără să le întindă mîna,

omul îi invită cu un gest să ia loc, iar el ieși de după masă și controlă cu grijă camuflajul de la ferestre. După ce se convinsese că lumina nu răzbătea în afară, se apropie din nou de masă și se așează, rezemîndu-se de speteaza înaltă a fotoliului și întinzîndu-și mîinile pe brațele lui.

Era un militar cu grad de maior, destul de înalt, solid; fața-i plină avea o expresie de om energic; părul lui blond era tuns scurt, iar ochii săi mari, căprui, priveau iscoditor fețele oaspeților.

— Numele? — întrebă el tăios în nemțește.

— Ojoghin — răspunse cel mai în vîrstă, ridicîndu-se în picioare.

— Greaznov — rosti și celălalt.

— Ce vă aduce la mine? — întrebă gazda și apoi, cu un gest, îi pofti din nou pe vizitatori să ia loc. Avea o voce groasă, profundă.

Ojoghin îi spuse că în orașelul Volnîi au discutat de două ori cu hauptmannul¹⁾ Brecher. După ce au primit toate condițiile puse de hauptmann, acesta le-a dat o scrisoare, le-a indicat orașul, parola, și i-a trimis pe amîndoi la domnul Jurgens. Ojoghin scoase din buzunar un plic de culoare roz și i-l întinse peste masă maiorului.

— Cînd ați părăsit orașelul? — îi întrebă Jurgens în timp ce desfăcea plicul.

— La cincisprezece septembrie — răspunse Ojoghin.

— Hauptmann Brecher ne-a pus la dispoziție o mașină militară, cu care am venit pînă în satul Pesceanî. De acolo am mers mai departe pe jos.

— De ce pe jos?

— Dumneavoastră, domnule Jurgens, știți probabil că prin părțile acestea e cam periculos să călătorești pe calea ferată. Hauptmann Brecher ne-a recomandat în mod stăruitor să fim prudenți. Noi i-am urmat sfatul.

Jurgens aprobă cu o mișcare scurtă a capului.

— Amîndoi sînteți din Volnîi?

¹⁾ *Hauptmann* — căpitan, în limba germană. (N. T.)

— Nu — răspunse Ojoghin. — Noi nu sîntem de prin părțile astea.

— Acolo ați locuit multă vreme?

— Nici două săptămîni.

— În timpul acesta aviația rusească a bombardat orașelul?

— O singură dată, noaptea, acum vreo săptămînă. A fost bombardat nodul de cale ferată.

— Sînteți rus?

• — Da, rus.

— Și dumneavoastră? — i se adresă Jurgens lui Greaznov.

— Și eu — răspunse acesta.

— Sînteți consăteni? Cunoștiți?

— Nici una, nici alta — răspunse Greaznov, dînd din cap. — Ne-am cunoscut la hauptmann Brecher. Eu am dezertat din Armata Roșie pe la începutul anului patruzeci și trei. Tot atunci am trecut și linia frontului. M-am ascuns multă vreme prin sate, ferindu-mă de partizani, iar cînd a început ofensiva trupelor roșii am pornit spre apus.

Ojoghin spuse că s-a născut în fosta gubernie Orenburg, că, împreună cu părinții, a plecat de acolo îndată după revoluție și nu s-a mai înapoiat în ținutul natal. El mai spuse că singurul său frate trăia în Asia Centrală și că n-are alte rude.

— Ce este fratele?

— Inginer-geolog.

Jurgens ciocăni de cîteva ori cu degetele în masă, scoase din buzunarul hainei o tabacheră mare de argint și, așezînd-o pe muchie, o privi cercetător. Apoi scoase o țigară și o aprinse.

— Specialitatea dumneavoastră? — întrebă el, adresîndu-i-se lui Ojoghin.

— Inginer-electrician și transmisionist.

— Școala ați făcut-o sub regimul sovietic?

— Bineînțeles.

— Ce v-a făcut să deveniți prietenul nostru? — Jurgens își strînse pentru cîteva clipe pleoapele grele.

— Cum să vă spun... — începu Ojoghin după o mică pauză, făcînd o grimasă. — Sînt multe motive care

m-au determinat s-o fac și așa putea să vorbesc mult despre aceasta. Am să vă spun însă ceea ce e mai important. Tatăl meu a murit în închisoare, iar mama nu i-a supraviețuit. Moartea tatălui m-a îndrăjit atât pe mine, cât și pe fratele meu mai mic...

— De ce l-au băgat la închisoare?

— Era dușman înfocat al regimului sovietic.

— Dar dumneavoastră? — și privirea lui Jurgens alunecă spre Greaznov.

— N-am motive deosebite — răspunde acesta.

Jurgens se ridică de la masă și, mergînd cu pași apăsați și egali, străbătu camera în diagonală, de la masă spre dulapul de cărți și înapoi.

— Ce s-a petrecut cu dumneavoastră? — întrebă el, oprindu-se înapoia celor doi și adresîndu-i-se din nou lui Greaznov.

— Cu mine nu s-a petrecut nimic. Tatăl meu s-a născut și trăiește în Siberia, în regiunea Irkutsk. Tot acolo e și sora mea mai mică. Am și un unchi după mamă, dar nu știu unde se află. Înainte de război am terminat Institutul pedagogic. La întrebarea dumneavoastră cred că n-am ce să răspund. Nici nu m-am gîndit măcar la ceea ce mă întrebați.

Un nor de fum se înalță, plutind pe deasupra capetelor celor doi.

Telefonul de pe birou sună. Jurgens se apropie de birou și, cu o mișcare calmă, ridică receptorul.

— Ascult... Da, eu. Sînt puțin ocupat. Cine ți-a comunicat? Aha!... Aha!... Bine, dacă nu ți-e somn, vino.

Jurgens puse receptorul la loc.

— Despre ce a mai vorbit cu dumneavoastră hauptmannul? — se adresează el din nou vizitatorilor.

Ojoghin îi povestește cele discutate cu Brecher. După ce Ojoghin și Greaznov consimțiseră să colaboreze cu serviciul de spionaj german, Brecher îi prevenise că „adevărata” lor activitate trebuie să fie precedată de o pregătire de lungă durată și că se poate ca activitatea aceasta să înceapă abia după sfîrșitul războiului.

— Da, da. Mai mult ca sigur că activitatea va începe după sfârșitul războiului, oricare ar fi deznodământul lui — sublinie Jurgens. — Asta trebuie s-o Țineți minte.

Vorbea răsplat, scurt, făcând mici pauze. Privirea îi aluneca de la unul la celălalt.

— În primul rînd, e necesară o conspirativitate desăvîrșită. Cea mai desăvîrșită — îi povățuia Jurgens.

Nimeni nu trebuia să știe despre legăturile lor cu nemții. Cu colaboratorii lui Jurgens ei urmau să se întîlnească în fiecare zi, dar numai după lăsarea întunerului. Jurgens admitea și chiar le recomanda să aibă cele mai largi legături cu populația rusă din oraș, dar să ascundă față de aceasta sentimentele lor de simpatie pentru nemți. Cu cît aceste legături vor fi mai largi și mai trainice, cu atît va fi mai bine pentru cauză. Li se admitea chiar să-și exprime nemulțumirea la adresa administrației germane, dar cu prudență, cu măsură. De asemenea, trebuia ca ei să se gîndească și să hotărască cu ce să se ocupe, deoarece nu puteau trăi fără să nu facă ceva. Aceasta ar stîrni bănuicli. Chiar a doua zi ei trebuiau să-i raporteze ce propuneri aveau. Jurgens îi anunță că le fusese pregătită o locuință în care puteau invita pe cine voiau, în afară de persoane de origine germană. Dacă vor avea legături cu astfel de oameni, s-ar putea compromite în ochii populației locale. În ceea ce privea hrana, ei nu aveau de ce să-și facă vreo grijă. De aceasta urma să se ocupe stăpîna casei unde vor locui.

În încăperea vecină răsunară pași. În birou intră un neamț înalt, uscățiv, cu grad de locotenent-colonel. Dinapoia ochelarilor priveau niște ochi mici, tulburi.

— Heil Hitler! — salută el, ridicînd brațul cu un gest repezit.

Jurgens îi răspunse la fel.

— Ce-i cu domnii ăștia? — întrebă noul venit, dînd feței sale o expresie de dispreț. Apoi se tolăni în fotoliul de lîngă birou, întinzîndu-și picioarele lungi, subțiri.

— Sînt oamenii mei.

Locotenent-colonelul ridică din sprîncene. Privi atent fața lui Ojoghin și a lui Greaznov și, mijindu-și ochii, se întoarse cu spatele.

Jurgens scoase dintr-un sertar două hîrtiuțe pe care i le întinse lui Ojoghin.

— Sînt permisele în baza cărora veți putea circula prin oraș la orice oră — explică el. — Completați-le în rusește și nemțește cu numele dumneavoastră. Acum veți fi conduși la locuința care v-a fost repartizată. Duceți-vă și vă odihniți. Despre toate celelalte chestiuni vom discuta data viitoare...

— Hans, îți aduci aminte de Brecher? — se adresă Jurgens către locotenent-colonel, de îndată ce Ojoghin și Greaznov ieșiră.

— Mi-l amintesc foarte bine. Întotdeauna am avut cuvinte de laudă la adresa lui. Omul acesta va face o carieră frumoasă.

— Cariera lui s-a și terminat.

— Nu înțeleg...

— Citește și vei înțelege — și Jurgens îi întinse locotenent-colonelului Aschinger o foaie de hîrtie cu un text bătut la mașină cu litere mici.

„Vă aduc la cunoștință că în noaptea de 17 spre 18 septembrie 1943, aviația sovietică a executat un nou atac asupra nodului de cale ferată și asupra orașelului — citi Aschinger. — Douăzeci de oameni din batalionul S. S. au fost omorîți, iar aproximativ optzeci au fost răniți. O bombă de cinci sute de kilograme a căzut pe reședința hauptmannului Brecher și a distrus-o pînă în temelii. S-a găsit doar o bucată de centură și mîna dreaptă a lui Brecher...”

— Da... Stupid — rosti încet Aschinger. — Brecher a fost omorît departe de front, iar eu am fost mereu în linia întîi și totuși trăiesc.

— Ești cumva nemulțumit?

— Nu, nu sînt nemulțumit, ci mirat, uimit... — spuse Aschinger. Subțirel și uscățiv, el se ridică de pe fotoliu și începu să se plimbe prin cameră ținînd mîinile la spate.

Pentru un timp se făcu liniște.

— Da... Da... Brecher a avut o soartă tragică — spuse din nou locotenent-colonelul. — Dar eu am venit ca să-ți comunic știri și mai deprimante.

— Ce anume?

— Au căzut Novorossiiskul, Brianskul, Bejița... — spuse Aschinger, oprindu-se în fața lui Jurgens și desfăcându-și larg picioarele. — Sînt amenințate să cadă orașele Cernigov, Poltava, Roslavl...

Fața lui Jurgens continua să rămînă liniștită. Îl privea mai departe în tăcere pe interlocutorul său.

— Karl, tu nu te-ai întrebat niciodată ce ne așteaptă dacă rușii vor veni în Germania? — întrebă Aschinger.

— Nu — răspunse Jurgens. — Nu vreau să-mi bat capul cu presupuneri inutile.

— Astăzi nu ești în apele tale, Karl. — Aschinger ocoli masa. Oprindu-se în spatele lui Jurgens, el puse mîinile-i subțiri, cu degete lungi, pe umerii maiorului. — Totuși, trebuie să te gîndești...

— Nu vreau să semăn cu un șobolan care fuge de pe corabie. — Jurgens ridică din umeri, îndepărtă mîinile lui Aschinger și se sculă de la masă.

— Faci rău. Tu rămîi în urma vieții, în urma evenimentelor. Nu te interesezi de noutăți...

— La dracu cu noutățile! — spuse Jurgens și începu să se plimbe prin cameră, trăgînd adînc din țigară. — Am de lucru pînă peste cap.

Aschinger așteptă pînă ce Jurgens se apropie din nou de birou.

— Nu trebuie să ne enervăm și să ne certăm, Karl — spuse el încet, străduindu-se să-și înăbușe emoția. — Am să-ți spun un secret, o noutate. Generalii, ofițerii și soldații feldmareșalului Paulus au adresat armatei și poporului german un apel prin care îi îndeamnă... să ceară demisia fîhrerului și a cabinetului său. Am auzit chestia asta la radio, cu propriile mele urechi, acum o oră.

— Îmi pleznește capul de astfel de noutăți! — izbucni Jurgens, enervat.

Aschinger ridică din umeri.

Casa pregătită pentru Ojoghin și Greaznov se compunea din patru camere. Una era ocupată de gazdă, iar celelalte trei se aflau la dispoziția chiriașilor.

Dormitorul era mobilat cu două paturi și cu un dulap de cărți; încăperca avea două ferestre ce dădeau spre livadă.

După ce gazda îi lăsă singuri, Ojoghin micșoră flacăra lămpii de gaz, deschise fereastra și rămase tăcut, sprijinit cu coatele de pervaz.

Cît de bine cunoștea orașul acesta. De alături, de după colț, începea strada Lunaccarski; vreme de cinci-sprezece ani, familia Ojoghin locuise fără întrerupere pe această stradă, în casa cu numărul 38. Acolo se născuse el și fratele său...

Ojoghin închise ochii și, încordîndu-și memoria, căută să-și amintească drumul cunoscut, de acasă pînă la școală. În cvartalul¹⁾ acela locuia doctorul de copii Dobrohotov, cunoscut în tot orașul. Ceva mai departe se afla casa unui vestit funcționar țarist, Soloduhin, dispărut fără urmă în anul 1919. Alături de casa lui Soloduhin era farmacia la care Ojoghin se ducea deseori cu rețete, ca să ia doctorii pentru mama și bunica sa.

Nikita Rodionovici se îndepărtă de fereastră și se apropie de patul lui Greaznov. Tînărul dormea adînc, istovit de drumul lung.

Ojoghin se dezbracă în tăcere, stinse lampa și se culcă.

... Cel dintîi se trezi Greaznov. Prin fereastra deschisă privea soarele de septembrie. Din livadă răsuna ciripitul voios al păsărelelor. Ridicîndu-se cu băgare de seamă, pentru a nu-l trezi pe Ojoghin, tînărul se apropie fără zgomot de fereastră. În tufele de liliac cu frunze de culoare deschisă, neatinse încă de rugina toamnei, vrăbiile forfoteau gălăgios. Cîteva păsărele cu pîntece roșii se jucau neastîmpărate printre crengile unui măr stufos.

— Ce frumos e! — spuse cu glas tare Greaznov și, după ce măsură cu privirea distanța dintre pervazul ferestrei și pămînt, sări în livadă. Vrăbiile zburară în toate părțile, ciripind zgomotos.

În livadă era răcoare. Roua căzută din belșug îi udă picioarele desculțe, chiar de la primii pași. Greaznov

¹⁾ *Cvartal* — cartier de locuințe. (N. R.)

merse pînă aproape de gard. Livada era neîngrijită. Toate cărările și aleile erau năpădite de iarbă.

— Andrei! Unde-ai dispărut? — se auzi de la fereastră glasul lui Ojoghin.

— Aici sînt, Nikita Rodionovici. Vin îndată — răspunse tînărul.

Greaznov se înapoie spre casă. Își sprijini mîinile pe pervaz și, săltîndu-se ușor, sări direct pe podea.

După ce Ojoghin și Greaznov se spălară și se îmbrăcară, gazda bătu la ușă și intră în cameră. Spunîndu-le că se duce în oraș, ea le dădu cheile de la intrarea principală și de la ușile ce dădeau în celelalte camere.

Prietenii se hotărîră să cerceteze casa.

În primul rînd, ei examină încăperea de la mansardă. Era ticsită cu vechituri: mobilă stricată, vase sparte, tot felul de boarfe și cutii rotunde de carton, care serviseră la păstrarea pălăriilor.

Jos, în camera gazdei, se aflau un pat, un scrin vechi, un dulap pentru haine și o oglindă veche, zgîriată, încadrată într-o ramă de bronz. Încăperea era despărțită de dormitorul lor printr-un perete gros. Ojoghin rămase în camera gazdei și își rugă prietenul să treacă în dormitor. De acolo Greaznov rosti cu glas tare cîteva cuvinte, dar Nikita Rodionovici nu putu să le deslușească. Însemna că puteau să discute nestingheriți în camera lor, fără să le fie teamă că vor fi auziți.

În sufrageria mare nu se aflau decît o masă și cîteva scaune. Doar salonul era mai mobilat: un covor pestriț, așternut pe jos, două dulapuri pline cu cărți, o canapea cu spătar înalt și un pian dezacordat, care scotea niște sunete atît de jalnice, de sfîșietoare, încît ți-era groază să te atingi de el. Deasupra pianului, pe perete, atîrna o chitară.

— Mi se pare că n-o să ne simțim rău aici — spuse Greaznov, plimbîndu-și degetele pe corzile chitarei. Sunau puternic și melodios.

— N-o să ne simțim deloc rău — încuviință Ojoghin, zîmbind. — Ca într-o stațiune climaterică.

— Ceea ce e ciudat, e deplina libertate de acțiune.

— Nu găsesc nimic ciudat în asta. Jurgens știe foarte bine că oamenii apropiați nemților sînt supravegheați de partizani, iar dacă va începe să se îngrijească prea mult de ei, atuncea...

Ținînd în mîini o legătură, gazda intră în salon fără zgomot.

— O să mîncăm imediat — mormăi ea și dispăru.

Gustarea consta din conserve de carne, cartofi prăjiți și salată.

Mîncară împreună cu gazda. Aceasta era o femeie de vreo patruzeci și cinci de ani, avea o față mare, posomorîtă, brăzdată de cute. Mîncă în tăcere, ținînd capul plecat; tăcerea ei îi tulbura întrucîtva pe chiriași.

În cele din urmă, Greaznov nu se mai putu abține.

— Care este numele gazdei noastre? — întrebă el cu amabilitate.

Femeia se opri din mîncat și, înălțîndu-și capul, îi aruncă lui Greaznov o privire posacă.

— Așa să-mi și spuneți, gazdă — răspunse ea.

— E neplăcut.

— Pentru cine-i neplăcut?

— Și pentru noi, și pentru dumneavoastră.

— Mie nu-mi pasă.

Femeia se ridică de la masă și ieși din cameră. După vreun minut, ea se înapoie aducînd un ceainic. Continuînd să tacă, puse ceainicul pe masă.

Prietenii înțeleseseră că n-are rost să-i mai pună întrebări și începură să bea ceaiul.

În timpul nopții, Ojoghin și Greaznov au fost chemați de Jurgens. Au completat chestionare, și-au scris în amănunțime biografiile și au discutat îndelung despre viitoarea lor pregătire. Jurgens le-a spus că în fiecare noapte doi instructori — Kibitz și Sorg — le vor da lecții de radiotehnică și de spionaj. El îi mai anunță că în timpul zilei pot merge unde vor, potsăse odihnească sau să lege prietenii, dar toate acestea nu trebuiau să se răsfrîngă asupra pregătirii lor.

S-au înțeles ca Ojoghin să primească diferite comenzi pentru confecționarea de firme și inscripții pe sticlă,

iar Greaznov, care ştia să cînte la acordeon, să dea lecţii de muzică.

— Dar aveţi instrument? — se interesă Jurgens. Ojoghin îi răspunse că nu. .

— Noi socotim însă că aceasta nu e o problemă — explică el. — E destul să anunţăm că dorim să cumpărăm un acordeon şi vom primi destule oferte. Sîntem siguri.

Isprăvind discuţia, Jurgens îi ordonă servitorului să-i conducă pe Ojoghin şi Greaznov la instructori.

Casa în care locuiau Kibitz şi Sorg era lipită cu spatele de vila lui Jurgens, iar faţada ei dădea într-o altă stradă. Curtea era comună.

În camera lui Kibitz dezordinea era stăpîină deplină. Pe masa încărcată cu hîrtii şi piese pentru aparate de radio stăteau de-a valma bucăţi de pîine, coji de ouă, oase de peşte şi resturi de salam. Pe o altă masă, lipită de plită, erau îngrămădiţi saci şi boccele. Între ferestre, pe perete, atîrna un portret mare al lui Hitler, pătat de muşte. Un bec mare, cu şnur lung, era agăţat în dreptul unei mese mici de lîngă fereastră. În dulapul de haine se vedeau staţii de radio portative, lămpi de radio de diferite construcţii şi dimensiuni, gheme de sîrmă şi şnur electric, patente de toate mărimile, bomfaere.

Kibitz, a cărui voce răguşită se auzi dintr-o cameră vecină, nu apăru numaidecît. Cînd se arătă, Ojoghin şi Greaznov se încruntafă fără să vrea. Kibitz avea un corp subţire, turtit parcă, un cap mare, complet chel; ochii lui pătrunzători aruncau priviri iscoditoare.

— Nu vă jenaţi — spuse Kibitz, schiţînd ceva asemănător unui zîmbet. — Aici eu sînt stăpîn. Poftiţi.

Cea de a doua cameră se deosebea prea puţin de prima. Pe masa de scris era haos. Aşternutul nu era strîns de pe pat, iar îmbrăcămintea stătea zvîrlită pe scaune. Pe pervazul unei ferestre era o bucată de săpun, un brici şi un ciob de oglindă.

Fără să-i poftească pe vizitatori să ia loc, Kibitz îi anunţă că lecţiile de radio vor începe a doua zi, apoi,

întorcîndu-se spre servitorul lui Jurgens, îi spuse să-i conducă pe elevi la domnul Sorg.

În jumătatea de casă ocupată de Sorg, cineva cînta la pian.

„Marșul turcesc al lui Mozart“ — remarcă în gînd Greaznov.

Sorg era un neamț înalt, zvelt, cu înfățișare de sportiv. Avea o față albă, uscățivă. Purta haine civile. După ce își pofti musafirii în cameră, el închise ușa pentru a înăbuși zgomotul pianului.

— Soția mea cîntă. Vă rog să luați loc — spuse el, așezîndu-se alături de Ojoghin. — Veniți de la domnul Kibitz?

Sorg era foarte comunicativ, vorbea repede și mult. El le explică celor doi musafiri că lecțiile de spionaj și topografie vor avea loc după lecțiile cu Kibitz.

O nemțoaică tînă, cu părul blond, apăru pe neașteptate din cealaltă cameră. Ea aruncă o privire fugară musafirilor, luă niște note de pe masa de scris și se înapoie în camera ei.

În timp ce-și conducea musafirii, Sorg îi întrebă dacă vor nimeri drumul spre casă. Cînd Ojoghin îl asigură că vor nimeri, el își luă rămas bun, spunîndu-le:

— Îmi place să am de-a face cu oameni culți. Amîndoi vorbiți minunat limba germană și sper că treburile noastre vor merge foarte bine.

Înapoindu-se acasă, Ojoghin și Greaznov văzură pe sală două geamantane, iar pe canapea, un vraf de îmbrăcăminte și încălțăminte.

— Au fost aduse pentru dumneavoastră — le explică scurt gazda.

După ce probară lucrurile aduse și după ce le aranjă, Ojoghin se așeză la masă și începu să scrie anunțuri. Greaznov se plimba prin cameră și se oprea din cînd în cînd lîngă masă, admirînd sîrguința și, în același timp, ușurința și repeziciunea cu care Nikita Rodionovici desena literele de tipar.

— „Caut un acordeon marca „Hohner“. Ofertele se primesc la adresa: Administrativnaia nr. 126“ — citi în sfîrșit Ojoghin și adăugă zîmbind: — Cred că e su-

ficient dacă vom afișa în centrul orașului aceste trei anunțuri. Să sperăm că cine are acordeon se va prezenta repede.

2

Denis Makarovici Izvolin se trezi din pricina durerilor chinuitoare de la picioare — nu-l lăsa în pace un reumatism vechi. Coborîndu-și picioarele din pat, el își frecă îndelung încheieturile care-l dureau. Când simți o oarecare ușurare, se apropie de fereastră, smulse pătura de molton de pe ea și se uită afară.

— Am avut dreptate — spuse el oftînd. — Nu degeaba toată noaptea m-au durut picioarele.

Un vâl des, cenușiu, acoperea tot cerul. Nori plumburii pluteau foarte jos, pe deasupra acoperișurilor.

Denis Makarovici se zgribuli, ridică din umeri și șterse cu un colț al păturii geamul aburit. De-abia atunci el văzu că afară cernea o ploaie mărunță de toamnă.

Mestecenii de lîngă casă se despărțeau cu tristețe de frunzele îngălbenite. O frunză se lovi de geam, se lipi de el, apoi se desprinsă și căzu pe pămînt.

Orașul se trezea încet, parcă în silă. Pe stradă trecu vecina Fokeevna, ținînd în mîină o sacoșă din pînză de prelată. Fokeevna avea trei copilași. Trebuia să-i hrănească, să facă rost de o bucată de pîine. Denis Makarovici o vedea în fiecare dimineată cum mergea grăbită spre piață. Gîrbovită, slabă, Fokeevna avea o față care nu exprima nimic în afară de o oboscală de om bolnav, iar ochii ei ardeau într-o licărire nefircască, febrilă. Denis Makarovici n-o auzise niciodată pe Fokeevna rostind vreun cuvînt. Ea făcea totul în tăcere, fără larmă.

Pe stradă se iviră trei cerșetori. Ei nu mergeau, ci, mai curînd, își tîrau picioarele. Toți erau la fel de tăcuți. În urma lor venea, împleticindu-se, un băiețaș. Șapca îi cădea mereu pe ochi. Băiețașul tușea într-una și scuipa pe caldarîm. Prin geamurile aburite din pricina ploii, Denis Makarovici îi văzu fața mică și suptă;

se părea că din toată fața nu mai rămăseseră decît ochii mari, cenușii, și gura pe jumătate deschisă.

Deodată apărură doi soldați germani cu gulerele mantalelor ridicate și cu șepcile trase mult pe urechi. Pesemne că se întorceau dintr-o patrulare de noapte. Trecură prin fața casei lui Izvolin și-apoi dispărură.

Era începutul unei zile obișnuite. Ce bine le cunoștea pe toate acestea Denis Makarovici!

Tremurînd de frig, el se apropie de sobă și începu să scoată cenușa. Încă în primele zile după ocuparea orașului, soba fusese adaptată pentru ca în ea să se poată face foc cu coajă de floarea-soarelui. Denis Makarovici puse în sobă coaja din găleată, o stropi cu gaz și scăpără un chibrit. Focul se înteți repede și imediat soba începu să duduie. O căldură plăcută îi învăluia corpul. Denis Makarovici mai privi timp de un minut cum pîlpîia focul, iar apoi se îndreptă spre masă. Trebuia să se bărbierească. De mulți ani își lăsase mustați, pe care le îndrepta doar din cînd în cînd cu foarfecele. Barba însă și-o rădea cu grijă la fiecare două zile. Astăzi era zi de bărbierit. Izvolin așeză oglinjoara și-și pregătisă-punul.

Pelagheia Stratonovna, soția lui Denis Makarovici, stătea în pat. De cînd începuse războiul, ea era mereu bolnavă. Organismul acestei femei în vîrstă slăbise din pricina lipsurilor și a necazurilor care nu se mai sfîrșeau. Deodată, Stratonovna gemu.

Străduindu-se să umble cît se poate de încet, Denis Makarovici se spală, apoi își puse paltonul. Urma plimbarea de dimineață, devenită pentru el o adevărată tradiție. După ce închise ușa în urma sa, ieși în stradă. Se luminase de-a binelea, iar ploaia continua să cearnă. Capătul străzii se pierdea în ceață.

Izvolin mergea fără grabă, oprindu-se la încrucișările de străzi, acolo unde de obicei erau lipite ordine ale comandaturii, anunțuri și fel de fel de afișe.

Cvartale întregi erau distruse. Învăluite în ceața cenușie, ruinele păreau deosebit de mohorîte.

Denis Makarovici ajunsese în centrul orașului. Lîngă clădirea mare, cărămiezie, în care fusese instalată po-

liția, se și îngrămădise o mulțime de oameni. Din ordinul comandantului orașului, locuitorii trebuiau să se înregistreze acolo în fiecare săptămână. Cu toată ploaia, în ziua aceea era foarte multă lume. Pesemne, că se anunțase o nouă înregistrare. Nezărind în mulțime nici măcar un cunoscut, Izvolin se îndepărtă. Patru case mai încolo se afla primăria, iar la colțul străzii, bursa muncii. Zidurile clădirilor erau împestrițate cu obișnuitele inscripții în limbile rusă și germană: „Passierschein vorzeigen!“ — „Prezențați legitimațiile!“ — „Durchfahrt verboten!“ — „Trecerea vehiculelor interzisă!“ — „Eintritt verboten!“ — „Intrarea oprită!“.

Din partea cealaltă a străzii venea un grup mare de orășeni, escortat de pistolari hitleriști. Unde-i duceau? La închisoare? În oca germană? Cîți nenorociți din aceștia nu văzuse Denis Makarovici în timpul ocupației!

După zdrobirea trupelor germane lângă Orel și Belgorod, în oraș s-au intensificat acțiunile de represiune. În fiecare zi aveau loc razii și arestări. Se recruta cu forța mînă de lucru pentru a fi trimisă în Germania. Dîndu-li-se premii pentru fiecare zece oameni aduși la punctul de adunare, soldații hitleriști se străduiau cu rîvnă să cîștige premiul care consta în dreptul de a trimite acasă un pachet de alimente în greutate de zece kilograme. Ocupanții însă socoteau că cel mai sigur mijloc este sondercomando¹⁾, care avea menirea de a organiza razii și de a mîna locuitorii spre punctul de adunare.

În ultimul timp fasciștii deveniseră deosebit de nervoși. Pe străzi apăruseră baterii de tunuri antiaeriene, iar pe acoperișurile clădirilor înalte se iviseră mitraliere cu două și trei țevi. În ziua aceea, Denis Makarovici văzuse o astfel de mitralieră pînă și în clopotnița bisericii dărîmate. Prin oraș circula zvonul că la nouă kilometri de gară se construiește o puternică poziție de apărare. Acestui zvon i se putea da crezare,

¹⁾ *Sondercomando* — grupă specială, în limba germană. (N. T.)

deoarece, în fiecare zi, o mulțime de orășeni cu lopeți erau duși cu sila la lucru în afara orașului.

Neliniștea manifestată de hitleriști îi pricinuia lui Izvolin o mare mulțumire.

Deodată el văzu un nou ordin. Curios, Denis Makarovici își aținti privirea asupra foi mari de hîrtie cenușie pe care era tipărit titlul „Către toți locuitorii orașului“.

Imediat însă liniștea fu tulburată de niște împușcături — una, două, trei... Se trăgea undeva aproape, după colț. Denis Makarovici se lipi instinctiv de perete. Din strada vecină răsunau țipete, tropăit de picioare. Trecătorii se repeziră într-acolo. Izvolin fugi și el în partea de unde venea larma, dar mulțimea, care la început inundase trotuarul, începu să se împrăstie repede. Oamenii se grăbeau să se îndepărteze cît mai mult. Denis Makarovici văzu chiar lîngă caldarîm un om zăcînd într-o băltoacă de sînge.

Era un hitlerist în uniformă de S.S. O patrulă care venise între timp la fața locului alerga pe trotuar încolo și înapoi. Un ofițer înalt, uscățiv, cu un pistol în mînă, dădea comenzi soldaților și polițiștilor cu o voce tăioasă și țipătoare.

Ofițerul ridică mîna și opri un autoturism care trecea pe acolo. Apoi, cu un hure înăbușit, „Benz“-ul se îndreptă spre comandatură.

Patrula și polițiștii veniți în fugă începură să încercuiască în grabă strada. Ofițerul îi înhăța pe orășenii aflați în trecere și le controla actele. Întîlnirea cu patrula nu prevestea nimic bun. De aceea Denis Makarovici privi cu băgare de seamă în jur, iuți pasul, coti după colț și, cu mers grăbit, o luă pe strada Lunacearski, îndreptîndu-se spre parcul orașului.

În colțul străzii Sadovaia erau afișate, la fel ca și în ajun, cîteva anunțuri. Denis Makarovici le parcurse repede cu privirea și tocmai avea de gînd să se îndepărteze, cînd, deodată observă pe zid, ceva mai sus decît de scrisori, o mică foaie lipită cu grijă, pe care scria: „Caut un acordeon marca „Hohner“. Oferte se primesc la adresa: Administrativnaia nr. 126“.

— Maică dragă! — șopti Denis Makarovici tulburat.

Citi încă o dată anunțul și se îndepărtă. Inima începu să-i bată mai des. Pășea pe trotuar, fără să ia în seamă băltoacele, privind strada mohorită, inundată de ploaia rece de toamnă. Izvolin se înapoie acasă. Era obosit, deoarece mersese prea repede; cu toate acestea era fericit. De aceea și zîmbea mereu.

Pelagheia Stratonovna trebăluia pe lângă plită, căutînd să încropească pentru gustarea de dimineață o mîncare simplă de cartofi.

— Poliușka, cheamă-l pe Igorka. Am nevoie de el neapărat.

— Dar ce-i cu tine? — întrebă mirată femeia, văzînd înfățișarea agitată a soțului ei. — Parcă ți-ai sărbători ziua de naștere...

— Mai mult decît atît — îi răspunse rîzînd Denis Makarovici. — Fugi după Igorka.

Pelagheia Stratonovna își puse haina vătuită și, înfășurîndu-se cu un șal vechi, ieși fără zgomot din cameră.

Ajunse la casa cunoscută, pe jumătate dărîmată. Merghînd printr-un coridor întunecat și umed, Pelagheia Stratonovna se apropie de cămăruța de sub scară și ciocăni în despărțitura de placaj.

— Da, da! — răspunse cineva dinăuntru.

— Se poate?

— Intrați.

Încăperea în care intră Stratonovna era atît de mică și strîmtă, încît cu greu încăpeau în ea un pat de lemn, o masă mică și o sobă de tablă. Într-un colț, pe o ladă de lemn, stătea un bărbat tînăr, fără un picior, care pîngea o cizmă.

— Am nevoie de Igorek — spuse Pelagheia Stratonovna, fără să treacă pragul.

— Puștiul se întoarce îndată — răspunse zîmbind cizmarul. — Aleargă pe undeva... Dar poftiți înăuntru, așezați-vă...

Pelagheia Stratonovna se îndreptă spre pat, se așeză și așteptă răbdătoare.

Igorek era un băiețuș de unsprezece ani. De mai bine de doi ani el locuia în acea cămăruță împreună cu ciz-

marul căruia îi lipsea un picior. Pe acești oameni de vîrstă diferită îi unise puternic o mare prietenie. Cizmarul îi datora multe lui Igorek, care îi salvase viața. Pelagheia Stratonovna cunoștea bine povestea lor puțin obișnuită.

...În ultimele zile înainte de venirea fasciștilor, orașul a fost mereu atacat de avioane de bombardament. Igorek stătea împreună cu maică-sa. Tatăl lui era pe front. Într-o noapte, în timpul unui atac aerian, au izbucnit numeroase incendii. Locuitorii au părăsit orașul cuprins de flăcări. Mama lui Igorek și-a pus geamantanul într-o căruță ticsită cu lucruri, l-a urcat deasupra pe băiețașul de nouă ani, iar ea s-a suț într-o căruță din spate. În acest timp o bombă a căzut undeva, foarte aproape. Din căruța în care se aflase mama lui Igorek n-a mai rămas nimic. În locul unde fusese căruța se întindea doar un fum negru, înțepător, greu, de nepătruns. Explozia a răsturnat un camion care trecuse pe acolo. Oamenii au sărit din mașină și s-au împrăștiat într-o clipită. Numai unul a rămas locului, gemînd greu. Asurzit de explozie, Igorek a sărit mașinal din căruță și a alergat spre omul care gemea. Era un soldat care ieșise de curînd din spital.

— Băiețașule — i s-a adresat soldatul — trebuie să plec de aici, dar îmi lipsește un picior. De s-ar găsi măcar un căluț, cît de slăbănog...

Igorek s-a uitat repede în jur și s-a repezit înapoi în întuneric. Imediat el a izbucnit în plîns, deoarece calul înhămat la căruța în care stătuse el zăcea nemișcat, cu picioarele dinainte strînse ghem sub pîntece și cu capul proptit în caldarîm. Plîngînd în hohote, băiatul s-a întors la rănit.

— Dar tu, băiețașule, al cui ești? — l-a întrebat schilodul, răsufliînd greu.

— Sînt din casa aceea, de colo.

— Și de ce plîngi?

— Au plecat toți... A plecat și mama... Am rămas singur.

— Cu lacrimile n-o să-ți potolești durerea. Fii tare, micuțule! Cum te cheamă?

— Igor.

— Igor, hai să ne tîrîm spre casa ta și acolo o să vedem ce-i de făcut. Ia-o înainte!...

Ostașul schilod și băiețașul s-au aciuat în cămăruța de sub scară, în care înainte de război locuise portarul.

În zori, hitleriștii au intrat în oraș.

Igorek nu se depărta nici un singur pas de prietenul său, căruia îi făcea rost de bucăți de pîine, de hrană. Iar atunci cînd Vasilii Tereșcenko — așa-l chema pe ostaș — și-a revenit de-a bindecia și s-a apucat de vechea lui meserie de cizmar, Igorek i-a făcut rost de clienți. Curînd Vasilii a intrat în grupul lui Izvolin și a devenit membru al organizației clandestine.

...În timp ce se uita la Vasilii, Pelagheia Stratonovna se gîndea cu mîhnire la soarta grea a acestui om.

— O duceți greu? — îl întrebă ea încet.

— Nu-i nimic. Ce-a fost mai greu a trecut. N-a mai rămas mult de așteptat... — spuse Vasilii, clipind yesel din ochi. — Curînd va trebui să pregătim pîine și sare și să-i întîmpinăm pe adevărații stăpîni.

Pe coridor cineva strănută puternic și imediat în cămăruță intră un băiețandru slăbuț, cu păr bălai.

— Uite! — spuse el cu mîndrie și răsturnă pe pat o grămăjoară de cuie mici, de aramă.

— Bravo! — îl laudă Vasilii. — Cuie ca acestea să cauți cu lumînarea ziua, în amiaza mare, și tot nu găsești. Le bat îndată în pingea.

— De ce nu-mi dai bună ziua? — îl întrebă Pelagheia Stratonovna pe Igorek, trăgîndu-l spre ea și sărutîndu-l de cîteva ori pe capul cu părul ciufulit. — Să mergem — continuă ea. — Te așteaptă Denis Makarovici.

Pășind alături de Pelagheia Stratonovna, Igorek îi povesti cu însuflețire noutățile pe care le auzise în piață. Tăcută, femeia dădea din cap, deși nu se gîndea cîtuși de puțin la cele spuse de băiat. O frămîntau alte gînduri.

— De ce mai aștept? Chiar azi am să vorbesc cu Denis

— spuse ea cu glas tare:

Igorek se opri mirat.

— Ce ați spus, mătușă Polea?

— Eu? — întrebă femeia încurcată. — Am spus că am și ajuns.

3

Se lumina de ziuă. Un vînt lin legăna vîrfurile copacilor. Desișul pădurii, învăluit încă în întuneric, se despărțea încet, parcă în silă, de toropeala dulce a nopții.

Deasupra lacului, un nou raș albăstrui de ceață se destrăma ușor, iar vîrfurile pinilor falnici, ce-și întindeau cu mîndrie ramurile stufoase, licăreau în bătaia primelor raze jucăușe ale soarelui. Pretutindeni stăruia o mireasmă dulceagă de ferigă, mușchi, putregai, ciuperci trecute.

Undeva, dincolo de lac, un grangur ciripi tare și neliniștit.

Innokenti Stepanovici Krivoveaz tresări și-și reveni.

— Ptiu, drace! — își zise el cu necaz. — Nu cumva am adormit?

Încheindu-și cu un gest mașinal scurta de piele, Krivoveaz se ridică de pe buturuga acoperită cu mușchi și aruncă o privire în jur.

— Nu-i bine! — spuse el cu reproș în glas, condamnînd parcă ziua care se năștea pentru ploaia aurie a razelor ei, pentru albastrul limpede al cerului și pentru ciripitul grangurului.

Innokenti Stepanovici era nemulțumit fiindcă dimineața îl luase fără veste. Să veghezi toată noaptea, să te lupți cu toropeala și să adormi chiar în zori! Krivoveaz își scutură umerii de frig și trase enervat din lulea. Observînd însă că luleaua mai era călduță, el se liniști și chiar se înveseli, deoarece ajunsese la concluzia că abia a ațipit sau, dacă a dormit, în nici un caz mai mult de zece minute.

Aprinse luleaua, trase cu sete un fum și simți o ușoară ameteală fie din pricina tutunului, fie din pricina prospețimii aerului curat al acestei dimineți. Cu pași apăsați și mari, Krivoveaz străbătu de cîteva ori poiana, de la buturugă pînă la tufa cea mai apropiată și înapoi, smulgîndu-se definitiv din mrejele toropelii.

Răcoarea îl înfioră ușor. Innokenti Stepanovici se apropie de focul care continua să mai ardă și întinse mâinile deasupra flăcărilor ce învăluiau alene restul de lemne.

Krivoveaz se uită lung la partizani, ascultînd respirația lor uniformă și liniștită. Pe față-i înflori un zîmbet plin de bunătate.

Un fum ușor se ridica deasupra poienii, înălțîndu-se spre cer într-o fișie subțire și dreaptă. Se arăta a fi o zi frumoasă. Era tocmai ceea ce le trebuia. Mai aveau de străbătut o cale de mulți kilometri, fără drumuri și fără poteci. Grupul de partizani dăduse o luptă grea, care ținuse timp de două zile. În frunte cu Krivoveaz, acești partizani se strecurau de trei zile prin păduri, îndreptîndu-se spre tabăra brigăzii.

Soarele se ridica deasupra pădurii; era strălucitor, ca de obicei în zilele de toamnă, dar nu dogorea. Venise timpul să-i scoale pe băieți.

— Sașutka! — îl chemă el cu voce tare pe însoțitorul său. — Ce se aude cu peștele?

Treziți de acest strigăt, partizanii se sculară și — orbiți de lumină, cu ochii mijiti încă din pricina somnului — își strînseseră în tăcere așternuturile simple de campanie: foi de cort, costume de mascare, paltoane, mantale, haine vătuite.

De după niște tufișuri se ivi capul lui Sașutka.

— O clipă, tovarășe comandant de brigadă! — strigă el zîbind șiret.

Și, într-adevăr, nu mai tîrziu de un minut, Sașutka ieși din tufiș, ținînd în mâini patru vergele de armă pe care erau înșiruiți, unul lîngă altul, carași fripți la para focului.

Ținînd vergelele în față, Sașutka se îndreptă spre Krivoveaz. Mergea repede, cu pași mărunți, legănîndu-se și călcînd cu vîrfurile picioarelor aduse înăuntru. Mic de statură, lat în spate, el semăna cu un ursuleț. Avea aproape treizeci de ani, dar părul cîrlionțat, de culoarea inului, și ochii deschiși, de culoarea albăstrelelor, îi dădeau feței sale o expresie de copil. La prima vedere, Sașutka părea un adolescent. După exemplul lui Kri-

voveaz, toți cei din brigadă îi spuneau de-a dreptul pe numele mic. Numai în controalele partizanilor el era trecut Alexandr Danilovici Muhortov.

Înainte de război, Sașutka fusese șofer și condusesese mașina lui Innokenti Stepanovici, care pe atunci era secretar al comitetului raional de partid. Sașutka plecase împreună cu Krivoveaz în pădure și, de mai bine de doi ani, tot timpul rămăsese pe lângă el. Sașutka își însoțea comandantul pretutindeni unde îl arunca războiul aspru. Erau însă și zile când se despărțeau. Deoarece cunoștea bine locurile din împrejurimi, Sașutka era trimis în cercetare; aceasta însă se întâmpla destul de rar.

— Cum e peștele? — întrebă Sașutka, punând vergelele pe niște cetină pe care o așezase anume ceva mai la o parte de foc. Pe față-i stăruia același zîmbet șiret de adineauri.

Carașii răspindeau un miros plăcut, care stârnea pofta de mâncare.

— Să-l gust și o să-ți spun — îi răspunse Krivoveaz în timp ce se lăsa pe iarbă.

Partizanii urmară exemplul comandantului. Dinsacii de spate și din cutiile pentru măști apărură pesmeți, turte coapte din secară, cartofi copti, rămași din ajun.

— Nu i-ai uitat pe ceilalți băieți? Le-ai lăsat și lor?

— îl întrebă Krivoveaz.

— Le-am lăsat — îi răspunse Sașutka.

Era vorba de partizanii care patrulau undeva, prin apropiere.

Mîncară în tăcere.

Soarele se ridica tot mai sus. Frunzele îngălbenite foșneau în bătaia ușoară a vîntului. Dinspre lac venea o adiere rece, abia simțită.

Krivoveaz se ridică de pe iarbă, își scoase luleaua din buzunar și începuse s-o umple cu tutun.

— Ei, acum să ne pregătim — spuse el fără să se adreseze cuiva anume. — Am fost în ospetie. E timpul să mergem și acasă...

Innokenti Stepanovici se aplecă spre foc, vru să-și aprindă luleaua, dar înlemni înainte de a ajunge la

flăcări. I se păru că cineva fugea prin pădure. Înălță capul. Acum se auzeau deslușit tropote de picioare și trosnete de vreascuri. Se vedea că omul se grăbea și din pricina asta nu alegea drumul.

După o clipă, din desiș apăru cel mai tânăr dintre luptătorii brigăzii. Era neliniștit și gîfția.

— Tovarășe comandant, s-a întîmplat o nenorocire! — raportă partizanul răsuflînd adînc. — Cel mai mare dintre frații Ziukin a fugit!

Krivoveaz tresări.

— Cum?! — izbucni el cu ciudă. Întrebarea lui semăna mai curînd cu un strigăt.

— Noaptea... în timp ce mergeam prin mlaștină — încercă să explice partizanul. — Am tras, dar parcă pe bezna asta poți să nimeriști?

Innokenti Stepanovici încheștă pumnii; osișoarele degetelor se înălbiră din cauza încordării.

— Gură cascade! Nătărăi!... — îl certă el grosolan și cu ciudă. — Știți pe cine ați scăpat din mînă?... Eh!...

Partizanul îi mai raportă că l-au căutat pe Ziukin pînă în zori, dar nu au izbutit să-l găsească.

— Să controlați fără întîrziere întreg sectorul, pînă la drumul care duce spre oraș! — ordonă Krivoveaz. — Să scotociți fiecare tufiș și să-l găsiți!... Sașutka! — strigă el. — Cheamă-l îndată la mine pe șeful cercetării.

Partizanii rătăciră toată ziua prin pădure. Cercetările însă nu dădură nici un rezultat. Ziukin dispăruse, de parcă l-ar fi înghițit pămîntul.

Se apropia ora plecării. Krivoveaz și Kostin, șeful cercetării brigăzii, stăteau pe malul lacului. În apă se zbăteau pești mari, înfiorînd suprafața ei în unduiri line. Cerul siniliu era liniștit și se oglindea sidefiu în apele lacului.

Krivoveaz trase de cîteva ori din luleaua stinsă, se strîmbă și scuipă pentru că în gură îi venise amăreală. Scutură cu băgare de seamă tutunul din lulea, se ridică de pe pămînt și, dîndu-și capul pe spate, își plimbă privirea pe cer, încercînd să găsească măcar un singur noraș.

Kostin admira statura chipeșă, masivă, a lui Krivoveaz. Ceva mai înalt decît oamenii de statură mijlocie, îndesat, cu fața lată, cu pomeții puțin ieșiți în afară, Innokenti Stepanovici părea întruchiparea forței și sănătății. După părerea șefului cercetării, Krivoveaz, în calitatea sa de comandant, îndeplinea toate condițiile necesare. El făcea totul fără grabă, cumpănind și chibzuind în așa fel lucrurile, încît niciodată treaba nu necesita o refacere. Krivoveaz era neînduplecat în executarea hotărîrilor luate. El putea să ierte și deseori ierta subordonaților o greșeală, însă pentru a doua îi puneă să plătească scump.

— Nu-mai am pe cine să trimit, Innokenti Stepanovici — întrerupse șeful cercetării tăcerea îndelungată.

— Chiar nu mai ai pe cine? — îl întrebă Krivoveaz, lăsîndu-se din nou pe iarbă, scoțîndu-și punga cu tutun și începînd să-și umple luleaua.

— M-ați înțeles greșit — interveni Kostin, scoțîndu-și ochelarii și ștergîndu-i cu o bucatică de tifon curat. — De data aceasta e clar că ar fi nepotrivit să trimitem pe altcineva.

Era vorba de trimiterea în oraș a unui partizan de nădejde, om descurcăreț, care să-i prevină asupra primejdiei pe membrii organizației clandestine. Era o misiune de mare răspundere și trebuia ales un om care să fie în stare s-o îndeplinească fără greș.

— Ei, ce hotărîm? — aduse din nou vorba Kostin, văzînd că Innokenti Stepanovici continua să tacă.

— Of, of, of... — oftă prelung Krivoveaz, scoțîndu-și șapca și trecîndu-și palma peste capul ras. — Să ne mai gîndim puțin... Poftim, fumează!

Kostin luă punga cu tutun, răsuci o țigară groasă și, după ce trase un fum, începu să strănute și să tușească. Nu era fumător, dar cînd Krivoveaz îi oferea tutun, el nu-l refuza niciodată.

— Dacă nu vreți cu nici un preț să-l lăsați pe Sașutka — spuse încet Kostin după ce-și trase sufletul — mai e o candidatură...

— Nu mai e nici o altă candidatură — rosti cu necaz

Krivoveaz și îi întoarse spatele. — Mai bine cheamă-l pe Sașutka.

Șeful cercetării se ridică de pe pământ și se îndepărtă.

... După un minut, Sașutka se și afla în fața comandantului brigăzii și a șefului cercetării.

— Va să zică tu îți amintești bine la cine am mâncat ultima dată colțunași cu vișine? — îl întreabă Krivoveaz.

— Îmi amintesc foarte bine. Stă pe strada unde a fost înainte autobaza Uniunii cooperativei de consum.

— Exact.

— Și ne-a servit cu colțunași ruda dumneavoastră, muzicantul...

— Nu e muzicant, ci acordor de instrumente muzicale.

— Am înțeles.

— O să primești documente bune și o să te îmbraci într-o uniformă de polițist... Nu prea are de ce să-ți fie teamă.

— Păi eu nici nu sînt dintre cei fricoși — spuse cu siguranță în glas Sașutka.

Krivoveaz se aplecă deasupra hărții care fusese întinsă pe iarbă și îi arată cu degetul drumul pe care urma să-l străbată.

— Ieși la șleau, mergi pe el pînă la calea ferată, apoi intri din nou în pădure și-ți continui drumul pînă la oraș mergînd numai prin pădure. Așa-i mai aproape.

— Da, da — se învoi Sașutka, privind cu atenție harta.

— Cum ajungi la Izvolin, îl întrebi: „Cînd o să aveți colțunași cu vișine?” Ai înțeles?

— Am înțeles.

— Dacă o să poți, să aduci de acolo o scrisoare. Dacă nu, învață pe de rost și întipărește-ți bine în minte tot ce o să-ți spună Izvolin. Du-te și îmbracă-te repede, pentru că nu avem timp de pierdut.

4

Terminaseră gustarea de dimineată. Gazda strîngea tăcută tacîmurile de pe masă. Ojoghin și Greaznov însă nu se ridicară de la locurile lor. Andrei se uita prin ziare

și din cînd în cînd căsca. Lecția pe care o avuseseră cu Sorg. înainte cu o seară, se prelungise pînă tîrziu și Greaznov se simțea obosit. Ojoghin o urmărea cu privirea pe gazdă, așteptînd momentul în care, în sfîrșit, ea va ieși din încăpere.

Zilele mohorîte care aminteau apropierea iernii stîrneau în sufletul lui Nikita Rodionovici o tristețe adîncă. Din ce în ce mai des i se făcea dor de oamenii pe care-i părăsise de curînd. Îl apăsă și situația nelămurită în care se pomeniseră. De asemenea, îl mira faptul că Jurgens nu dădea nici un semn de nervozitate, deși războiul se apropia de sfîrșit.

— E de-a dreptul de neînțeles! — spuse cu glas tare Ojoghin cînd, în cele din urmă, gazda ieși din cameră.

— Ce-i de neînțeles, Nikita Rodionovici? — îl întrebă Greaznov, fără să-și ridice ochii de pe ziar.

— E de neînțeles faptul că maiorul Jurgens este atît de nepăsător față de toate.

— Față de ce?

— Armata hitleriștilor suferă înfrîngerii, iar domnul Jurgens e calm. Ba, mai mult decît atît, el manifestă o asemenea grijă față de noi, viitoarele lui cadre, de parcă Germania n-ar fi amenințată de nici un pericol.

Greaznov se uită atent la Ojoghin. Într-adevăr, cum putea fi explicată purtarea lui Jurgens?

— Poate că germanii au vreo armă secretă în care-și pun toată nădejdea — presupuse șovăitor Greaznov.

— Nu prea cred — răspunse scurt Ojoghin și începu să se plimbe prin cameră. — Dacă ar fi avut vreo armă secretă, ar fi folosit-o de mult. Aici e altceva la mijloc.

Ojoghin se opri, uitîndu-se prelung la Greaznov, de parcă pe fața prietenului său ar fi fost scris răspunsul la întrebarea care-l frămînta.

— Pentru ce or fi avînd acum nevoie de noi și de alții ca noi? De ce? Trebuie să înțelegem neapărat lucrul acesta. Nu putem merge cu ochii închiși.

— Bineînțeles că nu — se învoi Andrei, dar imediat începu să parcurgă din nou prima pagină a unei gazete germane.

— Mi se pare că aici e vorba de un scop îndepărtat... — deschise din nou vorba Ojoghin, oprindu-se în fața ferestrei. Ramurile mărului ciocăneau ușor în geam, de parcă ar fi cerut voie să intre în cameră, la căldură. — Nu ai impresia că America și Anglia trăgănează într-adeschiderea celui de-al doilea front?

Andrei puse ziarul la o parte și se uită întrebător la Ojoghin.

— Și că asta seamănă cu o învoială... o învoială a Germaniei cu Anglia și America? — își termină gândul Nikita Rodionovici.

— Dați-mi voie! De ce le-ar mai fi necesară o învoială, când Germania își dă sufletul? — întrebă mirat Andrei. Ojoghin zîmbi.

— Tu vezi prea simplu lupta.

Andrei se pregătea să-i răspundă, dar între timp se auzi soneria de la intrare.

— O fi pentru noi? — întrebă Greaznov.

— O să aflăm îndată.

Nikita Rodionovici se ridică și ieși din cameră.

În fața intrării principale stătea un băiețuș îmbrăcat într-o haină vătuită. Avea vreo unsprezece ani.

— Am venit în legătură cu anunțul... Mi se pare că vă trebuie un acordeon, nu?

— Da, ne trebuie. Dar tu cine ești?

— O să vă conduc la un unchiaș. El are un acordeon bun. Mergeți?

— Bine, condu-mă — se învoi Nikita Rodionovici, uitându-se atent la băiețuș.

Purta o șapcă ce-i cădea mereu pe ochi, iar în picioare avea niște bocanci mari, cazoni; pesemne că și haina vătuită era tot de împrumut. Dându-și seama că Nikita Rodionovici ațintise asupra sa o privire iscoditoare, băiatul se fîstîci și-și aplecă ochii în jos.

— Atunci îmbrăcați-vă. Eu o să vă conduc — spuse el smiorcîind.

— Îndată. Așteaptă o clipă...

Cînd Ojoghin ieși, băiețușul se și afla pe trotuar.

— Mergeti drept înainte pe strada asta — explică el. — Eu o să vă spun cînd să vă opriți.

Nikita Rodionovici porni și merse pe trotuar fără să privească înapoi. Trecu un cvartal, al doilea, al treilea... Băiețașul mergea în urmă. Din când în când tușea încet. În sfârșit, apropiindu-se de Ojoghin, el spuse:

— Uitați-vă colo, lângă zid, la unchiașul care citește ziarul. Apropiați-vă de el.

Bocancii tăcăniră des pe caldarîm; băiețașul trecu în fugă pe cealaltă parte a străzii.

La vreo cincizeci de metri depărtare, Nikita Rodionovici văzu un bărbat care ținea gîtul întins și citea un ziar lipit pe zid. Ojoghin se apropie de el și se opri.

— Mi se pare că dumneavoastră vindeți un acordeon — spuse el după un timp.

Necunoscutul se uită atent în jur. Apoi, privindu-l pe Ojoghin drept în față, spuse:

— Da, marca „Hohner“.

— Ce mărime?

— Trei sferturi.

— E în bună stare?

— Nu. Doi bași se înțepenesc puțin.

— Aș putea să-l văd?

— Veniți la ora cinci pe strada Mussolini, la numărul 92. Am să vă întîmpin chiar eu.

— Bine.

— La revedere.

Bătrînul înclină ușor capul și se îndepărtă mergînd în direcția parcului. Ojoghin mai stătu un timp lîngă ziar, prefăcîndu-se că-l citește, apoi porni încet spre casă. Greaznov apărură de după colț.

— Am găsit un acordeon, Andriușa! — spuse Nikita Rodionovici, uitîndu-se la fața emoțională a prietenului său. Zîbind, el îl bătu pe Greaznov pe umăr. — Acum o să începem să cîntăm.

5.

Denis Makarovici alergă spre casă aproape fără să-și mai simtă picioarele. De multă vreme inima nu-i bătuse atît de tare; de mult timp nu se mai simțise cuprins de o

astfel de bucurie. Ajungînd în fața casei, Denis Makarovici se opri ca să-și tragă sufletul, luă o înfățișare obișnuită și, răsufliînd adînc, deschise ușa.

— Eh, ce mai vreme! — spuse el, scoțîndu-și paltonul și așezîndu-se la locul său preferat, lîngă sobă. — Pe o zi ca asta, să tot stai lîngă foc și să-ți încălzești oasele.

Pelagheia Stratonovna mai puse în sobă puțină coajă de floarea-soarelui și trînti cu zgomot ușița.

— Prea devreme te ascunzi de frig. Doar n-a venit încă iarna.

— N-am ce-i face. Îmi dă ghes bătrînețea! Tare m-aș bucura să nu mă plîng, dar n-am încotro — spuse Denis Makarovici, începînd să-și frece genunchii cu palmele.

— Nu ești chiar atît de bătrîn cum îți place ție să vorbești.

— Sînt bătrîn, sînt bătrîn — se împotrivi Izvolin, zîmbind. — Orice ai spune, am trecut de cincizeci de ani. Am dat la spate o jumătate de veac.

Pelagheia Stratonovna îl asculta atentă pe bărbatul ei și simțea în glasul lui o tulburare. Fața lui Denis Makarovici era luminată de o bucurie lăuntrică, iar cutele de lîngă ochi, întotdeauna atît de pronunțate, păreau că se neteziseră; pe buze îi flutura un zîmbet ușor. „O să-mi spună el singur totul“ — gîndi ea, privind fața soțului ei. Dar Denis Makarovici tăcea. Pelagheia Stratonovna se întoarse, ațintindu-și privirea asupra focului din sobă. Izvolin înțelese starea sufletească în care se afla soția lui.

— Ce-i cu tine, Poliușka? — o întrebă el, ridicîndu-se și cuprinzîndu-i cu gingașie umerii.

Pelagheia Stratonovna își privi soțul și deodată simți nevoia de a-și dezvălui gîndul tainic care o frămînta de multe zile, tulburînd inima ei de mamă:

— Ce-ai zice dacă l-am lua la noi pe Igorka? Să-l înfiem. E păcat de băiețaș.

Denis Makarovici observase de multă vreme că nevastă-sa ținea mult la Igorek; el vedea cu cîtă căldură îl mîngîia Pelagheia pe băiat și cît de mult se îngrijea de el. De altfel, și Denis se legase de acest băiețaș dezghețat, descurcăreț. Viața însă era grea. Izvolin cu nevastă-sa

abia o scoteau la capăt și se înțelege că, venind la ei, băiețașului nu i-ar fi tocmai bine. Cu băgare de seamă, Denis Makarovici îi explică soției sale ceea ce gîndea el.

— Înțeleg — răspunse ea tulburată. — Știu și eu asta, dar îl iubesc ca pe copilul meu...

Denis Makarovici mîngîie capul cărunt al soției și-l lipi strîns de pieptul său.

— Și eu îl iubesc, dar mai e un motiv, Poliușka...

— Ce motiv?

— Ar fi păcat de Vasilii. El e un om bun. S-a obișnuit cu băiețașul ăsta și l-a îndrăgit. Dacă-l luăm pe Igorka la noi, Vasilii rămîne ca fără mîini.

Pelagheia Stratonovna căzu pe gînduri. Soțul său avea dreptate; ea uitase de Vasilii. Într-adevăr, lui i-ar veni foarte greu singur. Era aproape imposibil de spus care dintre ei avea mai multă nevoie de celălalt: Igorek de Vasilii sau Vasilii de Igorek.

— Atunci, ce-i de făcut? — întrebă nehotărîtă Pelagheia Stratonovna, uitîndu-se la soțul său.

— Păi, uite ce-i de făcut, Poliușka. Trebuie să ne îngrijim și de unul și de celălalt. De despărțit, însă, nu se cade să-i despărțim. Igorka să vină mai des la noi... Tu alege-i ceva din hainele lui Lionea, pentru că e jerpelit de tot și iarna bate la ușa...

Tic-tae-ul ceasornicului răsuna puternic pe scrin. Denis Makarovici ridică ceasul la lumină; era ora cinci fără cinci minute. Ieși în pridvor. Pe stradă era încă destulă lume, dar Denis Makarovici îl recunoscuse îndată pe cumpărătorul acordeonului. Acesta se apropie de casă. „Pesemne că nu a avut răbdare. A venit mai devreme“. Și, deschizînd ușa de afară, Izvolin pofti musafirul să-l urmeze.

Denis Makarovici continua să mai fie stăpînit de îndoieli. „Poate că nu vine de la Innokenti? Poate că s-a întîmplat ceva rău, iar eu mă bucur ca un prost...“

Ochii lui Izvolin, albaștri, puțin miopi, îl priveau atent pe Ojoghin. Mustățile cărunte, pleoștite, dădeau feței lui Denis Makarovici o înfățișare blîndă.

Nikita Rodionovici aruncă o privire spre Pelagheia Stratonovna care stătea în pragul ușii celeilalte camere.

Denis Makarovici surprinse privirea celui venit și-i spuse:

— E soția mea. Puteți vorbi liniștit... De la cine veniți?

— De la Innokenti Stepanovici...

— Dragul meu! — rosti Denis Makarovici, repezindu-se să-l sărute pe Ojoghin, care era la fel de fîstîcit și tulburat. — Dragul meu! Va să zică Innokenti Stepanovici trăiește?

— Trăiește, e sănătos și-i bate pe fasciști.

— Mai încet, mai încet! — îi spuse Izvolin, apropiindu-se de ușă și închizînd-o pe dinăuntru. — La noi trebuie să vorbești mai încet, fiindcă vecinii nu prea sînt... — adăugă el făcînd un gest cu mîna.

— Denis! — i se adresă Pelagheia Stratonovna cu dojană în glas. — Păi, poftește omul să se dezbrace, să ia loc...

— Pelagheia Stratonovna... Faceți cunoștință — spuse repede Izvolin, în timp ce-l ajuta pe Ojoghin să-și scoată paltonul.

Nikita Rodionovici se înclină și strînse mîna Stratonovnei.

— Ședeți... Ședeți... — se agita Denis Makarovici. — Vreți să mîncăți ceva?

— Nu, mulțumesc, sînt sătul — îi răspunse Nikita Rodionovici, urmărindu-l cu interes pe acest bătrîn, pe care venirea sa îl tulburase atît de mult.

— Cînd ați venit de la Innokenti Stepanovici?

— La cincisprezece septembrie.

În timp ce asculta ceea ce-i povestea Ojoghin despre viața de luptă a lui Krivoveaz și a partizanilor săi, în fața ochilor lui Izvolin apăru chipul lui Innokenti Stepanovici, așa cum îl văzuse ultima dată, în noaptea aceea neliniștită de iunie. Atunci, înainte de a pleca, în timp ce-și îmbrățișa prietenul, Krivoveaz i-a spus: „Nu te pierde cu firea, bătrîne. O să luptăm cu fasciștii. Eu, acolo în pădure, iar tu, aici. O să vedem noi care pe care! Cînd o veni ziua, o să ne întîlnim. Poliușka să pregătească atunci colțunași tot ca ăștia. O să mîncăm și o să ne amintim de zilele de luptă“.

Ojoghin îi explică amănunțit lui Izvolin cu ce misiune veniseră la Jurgens el și prietenul său Greaznov. Îi povestii tot, fără să ascundă nimic, așa cum îi spusese Krivoveaz.

...Totul a pornit din ziua de 11 septembrie, când partizanii lui Krivoveaz au dat peste doi oameni care mergeau la oraș. Au fost interogați și a ieșit la iveală că aveau o scrisoare adresată unui oarecare Jurgens. În scrisoare se spunea printre altele:

„... Oameni mai de nădejde nu am acum (numele o să vi le spună ei). Amîndoi cunosc limba germană, au rude departe, în interiorul țării și sînt gata să-l slujească pe Führer. Aici nu-i cunoaște nimeni, deoarece nu sînt de prin partea locului. Acum vor fi dați uitării cu totul. Al dumneavoastră, Brecher“.

Cu alte cuvinte, doi frați, trădători, pe nume Ziukin, se duceau ca să-i servească pe nemți; ei erau caracterizați ca oameni de nădejde. Partizanii au hotărît să folosească acest prilej și să-i trimită la nemți, în locul lor, pe Ojoghin și Greaznov...

Lui Denis Makarovici îi plăcu planul lui Krivoveaz.

— Dar situația dumneavoastră e primejdioasă — îl preveni el pe Nikita Rodionovici. — Trebuie să fiți calmi, să dați dovadă de iscusință. Zi și noapte trebuie să trageți cu urechea și să chibzuți ce și cum...

Amurgea.

— Era să uit — își aminti Ojoghin. — Ce facem totuși cu acordeonul? Avem într-adevăr nevoie de el.

Denis Makarovici clipi șiret și trecu în cealaltă cameră.

Ojoghin se apropie de fereastră. Privirea-i fu atrasă de doi oameni care stăteau pe treptele scărilor de la intrare. Unul era cocoșat, mic de statură, iar celălalt, înalt și, după cum se părea, bine hrănit.

— Ce fel de oameni sînt ăștia? — întrebă Ojoghin.

— Cine? — se interesă Izvolin care era în încăperea alăturată.

Apropiindu-se de geam cu băgare de seamă, Izvolin se uită afară.

— Oameni răi... Cocoșatul e agent al gestapoului, iar celălalt e un vecin de-al meu, trădător și el. Sînt

prieteni. Au pe conștiință mulți oameni sovietici torturați.

Cocoșatul și vecinul lui Izvolin urcară în pridvor. După ce zgomotul făcut de pașii lor se pierdu pe coridor, Denis Makarovici deschise cutia pe care o adusese și scoase acordeonul.

— Poftim și muzica! — spuse el rîzînd. — N-or să ne ducă ei cu preșul. O să le arătăm noi!

În fața ochilor lui Nikita Rodionovici apăru un instrument frumos, de culoare albă, cu clape negre.

— Marca „Hohner“, mărimea trei sferturi — continuă Denis Makarovici. — Bașii nu se întepenesc. E un acordeon nou-nouț. Mi l-a adus fiul meu de la Riga, în patruzeci.

— Aveți un fiu?

— Ssst... — făcu Denis Makarovici, ducînd degetul la buze și aruncînd o privire în jur. — Am, am... Odată am să vă vorbesc și despre el. Nu pot să vă spun totul dintr-o dată — adăugă el.

Ojoghin nu stăruî. Desfăcînd curelușa, el începu să cerceteze acordeonul. În clipa aceea, ușa se deschise și în cameră intră vecinul lui Izvolin; era individul pe care Nikita Rodionovici îl văzuse cu puțin timp înainte, stînd în tovărășia cocoșatului.

— Aveți un musafir? — întrebă el desfăcînd larg brațele.

— Da, un cumpărător.

Nikita Rodionovici puse acordeonul la loc în cutie, se ridică și dădu mîna cu vecinul.

— Treaskin — se recomandă acesta.

— Ojoghin.

Mîna lui Treaskin era fierbinte, lipicioasă.

— Am venit după puțin tutun, Denis Makarovici — spuse el, frecîndu-și mîinile. — Împrumutați-mi cîteva fire. Mi-a venit un musafir și eu nu mai am nici un pic de tutun.

Nikita Rodionovici scoase tabachera plină cu țigări, o deschise și o întinse spre Treaskin:

— Pofțiți.

— Maică, măicuță! — exclamă Treaskin. — Țigări veritabile... Mă jenez.

— Luați, luați. Eu mai am țigări. Și pe urmă știu unde se pot procura.

— Ia te uită! — se miră Treaskin. — Fața-i roșie se alungi într-un zîmbet. — Vă mulțumesc foarte mult... Îmi pare bine de cunoștință! — spuse el luînd vreo zece țigări. — Nădăjduiesc că o să ne mai vedem... Mulțumesc.

Întorcîndu-se cu stîngăcie, Treaskin ieși.

— Să mergem în camera cealaltă — propuse Izvolin. — Să ne tîrguim pentru acordeon.

Pelagheia Stratonovna intră în încăpere.

— S-a întunecat — zise ea. — Să camuflez feres-trele?

— Camuflează-le, camuflează-le — se învoi Izvolin. — Va trebui să mai stăm la lumina opaițului, pentru că în raionul nostru nu se dă lumină electrică.

Pelagheia Stratonovna aduse un opaiț făcut dintr-o cutie de conserve și aprinse fitilul. Opaițul împrăstia o lumină ștersă, neprietenoasă. Deodată încăperea își pierdu înfățișarea plăcută.

Denis Makarovici aduse vorba despre vecinul său, Karp Treaskin. El spuse că un coridor împarte casa în două apartamente asemănătoare, fiecare fiind alcătuit din cîte două camere. Treaskin ocupa un apartament. De meserie era tîmplar de lux. Înainte de venirea nemților, locuința era ocupată de soția comisarului militar raional din raionul în care înainte de război trăise și lucrase Treaskin. Comisarul militar plecase la partizani și-și lăsase în oraș soția și fiica. Cînd a venit în oraș, Treaskin a aflat acest lucru, a făcut un denunț și, în luna decembrie 1941, soția și fata comisarului au fost arestate. Primăria i-a repartizat lui Treaskin locuința lor. El era căsătorit și avea o fată care lucra ca translatoare la gestapo.

— Primejdioasă vecinătate — spuse Ojoghin dînd din cap.

— Ba nu-i deloc primejdioasă.

Ojoghin ridică mirat din sprîncene.

Denis Makarovici îl asigură încă o dată că această vecinătate nu constituia un pericol. După ce Treaskin s-a instalat în locuință, au încetat cu desăvârșire vizitele nemților și ale polițiștilor. De atunci Izvolin a început să trăiască în pace. Înainte de a-l fi cunoscut pe Treaskin, el trebuia să se înregistreze la comandatură în fiecare săptămână. Acum însă el se ducea numai o singură dată pe lună. Treaskin nu-l bănuia deloc pe Izvolin.

Prietenul lui Treaskin însă — cocoșatul — era mult mai primejdios. El locuia de mult în oraș, îl observa pe orice om nou venit, îl supraveghea și comunica imediat gestapoului ceea ce observa. În felul acesta el și trădase cîțiva oameni.

— Tocmai voiam să vă întreb. Nu vi s-a părut că locuința dumneavoastră e supravegheată? — îl întrebă deodată Denis Makarovici.

Ojoghin nu luase în seamă tonul cu care-i fusese pusă această întrebare și nici nu observase sclipirile șirete din ochii puțin mijiti ai lui Denis Makarovici.

— Au și început s-o supravegheze? — întrebă la rîndul său Nikita Rodionovici, considerînd urmărirea organizată de Jurgens pe deplin firească.

Denis Makarovici izbucni în rîs, punîndu-și mîna pe umărul musafirului.

— Depinde la cine vă referiți — spuse el. — Dacă-i vorba de nemți, nu știu. Dacă însă e vorba de ai noștri, apoi am supravegheat-o. De acum înainte însă n-o s-o mai supraveghem. Casa în care v-au instalat — continuă Denis Makarovici — ne este bine cunoscută. Noi știm că spionajul militar german o folosește drept locuință conspirativă. De cînd a fost ocupat orașul, diferite persoane au locuit în această casă cîte două-trei luni și uneori chiar mai mult timp. Din cînd în cînd noi i-am supravegheat pe acești indivizi. Cînd v-au instalat pe dumneavoastră acolo, mi s-a raportat că au apărut noi locatari. E limpede?

... Discutară vreo oră și jumătate. Cînd Ojoghin ieși din casă, afară se întunecase de-a binelca. Fascicolul unui reflector trasă o fișie de foc pe cer, luminează pentru

o clipă strada și-apoi se stinse. Nikita Rodionovici puse acordeonul la spate și plecă, străbătînd orașul întunecat.

6

Seara se scurgea ca de obicei. Se apropia ora lecțiilor. Ojoghin și Greaznov trebuiau să încargă, prin noroi, mai întîi la Kibitz, apoi la Sorg. Nikita Rodionovici strînsese piesele de radio înșirate pe masă și tocmai voia să se îmbrace. Deodată auzi afară zgomotul unor pași grăbiți. După vreun minut răsunară în ușă ciocănituri puternice. Cîneva bătea necruțător cu pumnul.

Prietenii schimbă o privire. La o oră atît de tîrzie, cînd orașul dormea de mult, venirea unor musafiri era un lucru neașteptat. Și apoi, în afară de Igorek, nimeni nu venise încă vreodată pe la ei.

Ciocăniturile deveneau tot mai stăruitoare.

După ce aprinse un muc de lumînare, Andrei se îndreptă spre ușă.

— Cine-i? — întrebă el cu voce tare.

— Deschideți! Dacă sînteți oameni cinstiți, salvați-mă!... Sînt urmărit! — se auzi o voce rugătoare de dincolo de ușă.

Fără să mai stea pe gînduri, Greaznov răsuci cheia și dădu la o parte lanțul de la ușă. Un om mic de statură, cu fața palidă, însîngerată, se prăbuși peste el.

— Salvați-mă... salvați-mă!... horcăia el disperat. — Sînt comunist...

Omul abia apucă să mai facă un pas și se prăbuși pe spate.

Andrei se pierdu. Necunoscutul zăcea pe podea, gemînd înăbușit.

Afară răsunară din nou pași grăbiți; de astă dată se vede că era un grup de oameni. Andrei trînti repede ușa și puse la loc lanțul.

— Nikita Rodionovici! — strigă el. — Veniți mai repede încoace!

Zărind omul care zăcea în antreu, întins pe podea, Nikita Rodionovici se opri.

— E un comunist... Roagă să-l salvăm... — spuse Greaznov.

Nikita Rodionovici luă mukul de lumînare din mîinile lui Andrei, se aplecă deasupra omului întins pe jos și îi lumină fața. Figura lui i se părea cunoscută. Da, într-adevăr, pe omul acesta îl mai văzuse undeva... „A-a, păi ăsta-i cocoșatul, agentul gestapoului, individul pe care l-am văzut stînd lîngă casa lui Izvolin! Agent al gestapoului, și deodată comunist! Un trădător care, după spusele lui Denis Makarovici, trimisese la pieire mulți oameni sovietici, caută salvare?... Nu, aici e altceva“.

— Ce facem? — întrebă Andrei, pierdut. — De ce stăm așa?

Da, Andrei, avea într-adevăr dreptate. Nu trebuiau să stea. Andrei însă nu știa cine a venit în casa lor dîndu-se drept comunist. Nikita Rodionovici a uitat să-i spună că, atunci cînd a fost pe la Izvolin, a făcut cunoștință cu Treaskin și că tot acolo l-a văzut și pe cocoșat.

— Apucă-l! Hai să-l ducem de-aici... — bombăni posac Nikita Rodionovici, deschizînd ușa ce dădea în camera lor.

Cocoșatul zăcea nemișcat.

— Mi se pare că a murit — spuse încet Andrei, după ce au ajuns în încăpere și după ce l-au pus pe dușumea.

— Tot ce se poate — se învoi Ojoghin. — Dar, oricum ar fi, trebuie să-l ascundem. Vorba e, unde?

Speriată, gazda veni în fugă. Văzînd omul însîngerat de pe podea, scoase un țipăt, își făcu cruce și, acoperindu-și fața cu mîinile, fugi spre camera ei.

„Unde să-l ascundem? Unde?“ — se întreba în gînd Ojoghin. Privirea lui se opri la divan. Nikita Rodionovici ridică repede canapeaua. Apăru o ladă goală, destul de încăpătoare.

— Aveți dreptate, aici ar fi bine... — spuse Greaznov care era încă destul de tulburat.

Puseră cocoșatul în lada divanului. Acesta nu scotea nici un geamăt și aproape că nici nu răsufila. Nikita și Andrei așezară la loc canapeaua.

— Acum, însă, trebuie să ne gândim cum să-l ascundem mai bine — spuse cu glas tare Ojoghin.

Se apropie de cuier, își aruncă paltonul pe umeri, își puse căciula și-i făcu lui Greaznov un semn ca să se apropie.

Cînd ajunseră lîngă ușa, Nikita Rodionovici îi spuse lui Andrei:

— E un trădător, un agent al gestapoului. Amănuntele am să ți le spun mai tîrziu. Acum nu trebuie să pierdem nici o clipă. Probabil că Jurgens vrea să ne verifice. Am să caut să-l păcălesc.

Ojoghin deschise ușa de afară și, aproape fugind, se repezi spre cinematograf. Acolo, lîngă casa de bilete, era un telefon public și tocmai asta-i trebuia lui Ojoghin.

În minte i se îngrămădiră gînduri neliniștite. Ceea ce se petrecuse dovedea că Jurgens nu avea încredere în el și Andrei. Și în faptul acesta era ceva prost. Va fi însă și mai prost dacă ei nu vor reuși să ducă la bun sfîrșit ceea ce și-au pus în gînd, înainte ca oamenii lui Jurgens să se ivească în casa lor. Desigur că ei vor veni. În privința aceasta Ojoghin nu avea nici un fel de îndoieli. Cînd vor veni însă? Aceasta era întrebarea.

Nikita Rodionovici ajunsese la cinematograf. Chiar și el se mira cînd a străbătut atît de repede cele trei cvar-tale. În timp ce forma numărul, el nu dorea decît un singur lucru: să-l găsească pe Jurgens.

— S-a întîmplat o chestiune deosebit de gravă — spuse repede Ojoghin, de îndată ce în receptor se auzi vocea lui Jurgens. Gîfîia din pricina grabei cu care mersese.

— Ce s-a întîmplat? Spune!

— Nu pot... E nevoie de intervenția dumneavoastră personală.

— Hm... Și ce dorești?

— Să veniți imediat la cinematograf... Am să vă aștept aici... Mă auziți?

— Te aud... te aud... Spui că-i o chestiune gravă?

— Da, da, da...

— Vin îndată.

Nikita Rodionovici răsufală ușurat, își șterse fața transpirată și-și aprinse o țigară.

Din sala de spectacole răzbeau pînă la el acordurile unei melodii și mai multe voci. Ojoghin se uită la ceas, făcîndu-și socoteala că Jurgens, oricît de repede ar merge, nu va putea sosi decît peste cinci-șapte minute. Însemna că putea sta în hol ca să-și fumeze țigara. Gîndurile puseră din nou stăpînire pe el. Probabil că Jurgens a și înțeles că provocarea a dat greș. Poate că e bucuros de asta, dar poate că e mîhnit. Judecînd după voca lui, nu se așteptase să fie chemat la telefon... Și, cînd te gîndești, provocarea ar fi putut să-și atingă scopul, dacă el, Nikita Rodionovici, nu l-ar fi văzut pe cocoșat mai înainte și dacă nu l-ar fi recunoscut.

Cînd Ojoghin ieși din holul cinematografului, pe partea cealaltă a străzii opri un automobil. La volan era Jurgens.

— Ce s-a întîmplat? — îl întrebă el pe Ojoghin, care se apropiase în fugă de automobil.

Nikita Rodionovici îi raportă pe scurt cele petrecute.

Jurgens tăcea. Era greu de spus ce impresie i-au făcut cele comunicate de Ojoghin, deoarece fața-i era ascunsă în întuneric. După o pauză îndelungată, Jurgens îl întrebă din nou:

— El singur a spus că-i comunist?

— Da.

— Dumneata nu l-ai mai întîlnit pînă acum?

— Niciodată.

— Urcă-te!...

În acest timp, în fața lui Greaznov stăteau doi gestapoști și un translator. Ei au intrat în casă în aceeași clipă în care Ojoghin, stînd lîngă mașină, îi vorbea lui Jurgens despre cele petrecute. Acum, Andrei nu știa cum să procedeze. Deoarece plecase în grabă, Nikita Rodionovici nu apucase să-i spună ce trebuia să facă.

— În casa voastră s-a ascuns un comunist — i se adresă translatorul.

Greaznov strînse din umeri și luă înfățișarea unui om mirat, spunînd că el n-a fost acasă, că abia a venit și că, în general, el nu înțelege despre cine-i vorba.

Dacă e vorba de prietenul său, care pentru moment lipsește, acesta nu e comunist, iar dacă-i vorba de el, de Greaznov, nici el nu-i comunist.

— Minți! Unde l-ai ascuns? — întreabă cu un glas șuierător unul dintre gestapoviști.

Greaznov strânse din nou din umeri, continuând să spună că nu înțelege ce vor de la el, că nu știe absolut nimic despre nici un comunist și că se vede că domnii au greșit adresa, nimerind în altă casă.

— Taci!... Cîine! Ticălosule! — Gestapovistul ridică automatul, dar nu lovi. — Căutați... Pe sus... pe jos... căutați peste tot...

Luminînd cu lanterne, translatorul și celălalt gestapovist începură să scotocească toată casa. Cînd se întoarseră în hol, îi găsiră acolo pe Jurgens și Ojoghin. Jurgens purta o manta militară grea.

Gestapoviștii încremeniră în poziție de drepti.

— Unde-i? — întreabă scurt Jurgens, fără să scoată mîinile din buzunar.

Ojoghin se uită la Greaznov și-i făcu un semn cu capul.

Andrei ridică repede canapeaua. Din lada divanului, cocoșatul ieși gemînd.

— Cine ești dumneata? — îl întreabă Jurgens într-o rusească curată.

— Eu sînt comunist... Am fugit din închisoare... Am vrut să mă salvez, dar ei... ei... — îngăimă el, uitîndu-se pe rînd la Ojoghin și Greaznov.

Fața lui Jurgens se strîmbă într-un zîmbet disprețuitor.

— Luați mizeria asta! — ordonă el gestapoviștilor și, după ce strînse mîna lui Ojoghin și a lui Greaznov, ieși.

Ținîndu-l de sub braț, gestapoviștii îl scoaseră pe cocoșatul care rămăsese uluit de cele întîmplate.

...Mîniat și totodată mulțumit, Jurgens mergea spre casă. Era absolut sigur că provocarea a fost organizată de Gunke, șeful gestapoului. Ce naiba caută acest Gunke la oamenii lui? El n-are de ce să-și bage nasul în treburile spionajului militar, care se poate descurca și fără el. Probabil că vrea să dovedească tuturor că el e deștept și că ceilalți sînt proști; se vede că vrea să-l compro-

mită, să-i facă neplăceri, să denunțe, acolo unde trebuie, că oamenii lui nu sînt verificați și că ar fi în stare să trădeze. Jurgens își mușcă în ciudat buzele. Ar fi vrut să se ducă direct la Gunke și să-i ardă cîteva palme. Nu, nu ținea pe lîngă el orice lepădătură, de teapa acestui cocoșat. Și Gunke n-a putut să născocoască nimic mai bun decît să-l trimită pe acest idiot care să se dea drept comunist! A fugit din închisoare... Un prostănac, un tîmpit! Dar ce om cu mintea întreagă poate să creadă că dintr-o închisoare germană se poate fugi? Unde s-a mai văzut una ca asta? Ei, cocoșatul ăsta nu va scăpa cu una cu două! Gunke o să jupoaie de pe el trei rînduri de piei.

Înapoindu-se acasă, Jurgens hotărî să-i telefoneze lui Gunke și să-l „felicite”. Pe urmă însă se răzgîndi: „lasă să afle de acest eșec chiar de la colaboratorii săi”. Luă însă hotărîrea de a le spune lui Ojoghin și Greaznov că ei au prins într-adevăr un comunist. La urma urmei, de ce să știe și ei că între gestapo și spionajul militar există frecuşuri?...

Înainte de a se culca, Andrei luă geamantanul, vrînd să ia dinăuntru o batistă curată. Dar cînd îl deschise, el scoase un şuielat ușor. Pe rufărie era un ac de păr. „Cum a ajuns aici?” — se întrebă el în gînd.

Luă acul de păr, îl învîrti între degete și i-l dădu lui Ojoghin, care se și culcase în pat.

— Ce-i asta? — întrebă mirat Ojoghin.

— Cred că e un ac de păr.

— Dar cum a ajuns la tine?

Greaznov îi povesti cum l-a găsit.

— Bine. Culcă-te și stinge lumina — hotărî Ojoghin.

— În ceea ce privește acul de păr, pesemne că l-a pierdut cel ce se interesează de geamantanul tău.

Cu asta, incidentul cu acul de păr se termină.

După cîteva zile, într-o dimineață, Nikita Rodionovici deschise geamantanul său și observă că lucrurile nu erau așezate în ordinea în care le pusese el.

— Ai umblat în geamantanul meu? — îl întrebă el pe Greaznov.

— Nu. Ce să fi căutat?

— Hm... interesant... Doar a fost încuiat!

Ei primiseră aceste geamantane de la Jurgens. Se vede treaba că el își oprise cheile de rezervă și acum, cu știrea sa, cineva se interesa dacă nu cumva se găsește în geamantane ceva suspect.

— Uite ce-i, Andriușa — spuse Nikita Rodionovici, adresându-i-se lui Greaznov. — Bagă mîna în sobă și scoate puțină funingine.

Greaznov înălța mirat sprîncenele.

— Da, da — repetă Nikita Rodionovici. — Scoate funingine, atîta cît ar încăpea într-o linguriță. Ai să vezi imediat pentru ce-mi trebuie.

Fără să înțeleagă despre ce-i vorba, Andrei îndeplini rugămintea prietenului său.

Nikita Rodionovici puse deasupra tuturor lucrurilor o cămașă de satin negru, o presără cu funingine și-apoi încuie geamantanul.

— Acum ai înțeles? — întrebă el, făcînd un semn din ochi. Greaznov izbučni în rîs.

Noaptea învăluisse pădurea seculară, deasă. Copacii fremătau înăbușit, neliniștit. Străfulgerări zbuciumate brăzdau cerul devenit mai întunecat decît pămîntul. Era o atmosferă apăsătoare, înfiorătoare. Era o beznă atît de adîncă, încît aveai impresia că ceva greu te apăsă pe piept...

După ce străbătu desișul pădurii, Sașutka ieși la șosea, se opri și răsuflă adînc. Vreme de vreun minut el cercetă cu o privire atentă panglica drumului ce se întindea printre copaci, trase cu urechea și-apoi porni mai departe, mergînd pe șosea cale de un kilometru. Nu întîlni nici țipenie de om. Sașutka coborî pe șleaul care întretăia șoseaua.

De patru zile rătăcea el prin pădure. Istovit de drumul greu, Sașutka abia își mai tîra picioarele. Totul ar fi mers bine dacă în seara zilei trecute nu i s-ar fi întîmplat o nenorocire. Din cauza întunericului, în timp ce ocolea o mlaștină, mergînd pe marginea ei, Sașutka a

nimerit într-un smîrc și abia a reușit să iasă de acolo. El a scăpat, dar a pierdut traista cu merinde.

Nu mîncase de douăzeci și patru de ore. Foamea nu-l lăsa în pace. Sașutka simțea o greață din ce în ce mai puternică.

Șleaul îl scoase la o pădurice, apoi la un drum de iarnă acoperit în întregime cu iarbă veștejită. Curînd însă fu nevoit să-l părăsească. Sașutka coti pe o potecă șerpuită, care abia se mai vedea. Poteca se pierdea deseori și el trebuia să se aplece și s-o caute aproape pe dibuite. Mergînd așa el ajunse la un mic lac. Pe suprafața lui întunecată se oglindeau puținele stele de pe cer. Lacul era complet despărțit de pădure printr-o fișie neagră de rogoz. Peste tot se auzea ciripitul păsărilor călătoare care se pregăteau să-și ia zborul spre țări îndepărtate.

Văzînd un scoruș împovărat cu ciorchini roșii, Sașutka se apropie de el. După ce luă cîteva scorușe, el începu să le bage în gură cu pumnul. Simți un gust acru și gura i se strînse pungă. Se lăsă la pămînt. Apoi, biruind oboseala, se ridică și mai făcu vreo cîtiva pași. În fața ochilor lui începură să joace cerculețe de diferite culori. Întinse mîna spre un pin subțire, rupt, și se sprijini de el. Simți o oarecară ușurare.

„Trebuie să merg, să merg...” — gîndi el.

Un șarpe îi tăie calea. Sașutka tresări și, rămînînd nemișcat, urmări șarpele care trecu drumul și se pierdu în tufișuri, îndepărtîndu-se tîrîș, cu mișcări grăbite, zvîcnite.

Sașutka coborî spre izvorașul care murmură pe fundul vîlceleii. Nu-i era sete; în schimb îl chinuia foamea. Poamele aproape că nu-i fuseseră de nici un folos; fusese însă nevoit să-și umple cu ceva stomacul care se strîngea din pricina crampelor. După ce sorbi cu nesaț cîteva înghițituri de apă rece, Sașutka se ridică și-și privi mîinile. Erau pline de noroi, zdrelite pînă la sînge. Le spălă în apa cristalină a izvorașului și le șterse de iarbă.

Mai merse puțin și se opri în fața unui smîrc mare, acoperit cu un covor de nuferi. Scoase din sîn o bucată de hîrtă tipărită la scara 1:5000 și o cercetă atent. Smîrcul trebuia să rămînă într-o parte. Sașutka însă

dăduse drept peste el. Acolo îl amenința pieirea. Ar fi fost destul să mai facă un singur pas și n-ar mai fi putut scăpa de moarte.

„Ce pustietate!“ — gîndi el trist.

Îndepărtîndu-se puțin, se opri locului, frămîntat parcă de gînduri. Părea nehotărît. Stătu puțin așa, apoi se culcă pe iarba jilavă, strîngîndu-se ghem.

Trupul obosit și slăbit cerea odihnă. Sașutka adormi repede. Îl trezi răcoarea zorilor. Se ridică și porni din nou prin pădure. Umbrele dimineții acopereau poteca presărată cu frunze de pin. Pe frunzele tomnatice sclipeau picături de rouă. Sașutka trase adînc în piept aerul rece, înmiresmat de un miros pătrunzător de cetină. Iată și poiana mare, însemnată pe hartă. Dar micul sătuc, trecut alături de ea, nu mai exista. Doar ici-colo mai puteau fi văzute cîteva hornuși. Hitleriștii dăduseră foc acestui sat. Fără să se oprească pe locul pîrjolului, Sașutka se afundă din nou în pădure, găsi poteca ce se pierdea mereu și păși mai repede, deși picioarele, îngreuiate de parcă ar fi fost de plumb, nu mai voiau să-l asculte.

Poteca îl duse la un canal. În apa de un verde întunecat se zbăteau o mulțime de pești. Sașutka se aplecă deasupra apei și începu să urmărească jocul peștilor. Ei se învîrteau pe lingă mal atît de repede, încît abia îi putea zări. Crezu că ar putea prinde cu mîna un pește. Punîndu-și ochii pe unul, afundă degetele în apă, dar scoase un oftat de părere de rău, deoarece toți peștii dispăruseră. După ce mai repetă de cîteva ori această încercare, se ridică, dădu deznădăjduit din mîna și se îndepărtă.

Păși pe un podeț șubred, întins peste canal nu se știe de cine și cînd. Nuiielele putrede stăteau gata-gata să se rupă sub greutatea lui. Ajuns pe podeț, el văzu bine locul unde se împreunau canalul și smîrcul.

Smîrcul era învăluit într-o liniște netulburată de nimic. Nici nu-ți venea să crezi că sub învelișul lui ademenitor și catifelat se ascundea o mocirlă îngrozitoare.

Sașutka păși cu băgare de seamă pe marginea smîrcului. Pămîntul începu să-i joace sub picioare, de parcă ar fi fost viu.

„În jur, pădure, la mijloc, smîrc, iar în smîrc e dracul” — îi trecu fulgerător prin minte o vorbă veche a pădurarilor.

Era sleit de puteri. În el se dădea o luptă între două dorințe opuse: una îl îndemna să ocolească smîrcul, cealaltă, să se culce, să se culce măcar pentru cinci-zece minute...

Pădure, smîrcuri, canaluri, lacuri, poiene mari, golașe, crînguri de mesteceni aurii, din nou pădure, pădure și iar pădure...

Trebuia să meargă mai repede, cît se poate mai repede, ca s-o ia înaintea trădătorului fugar, Ziukin. Trebuia să ajungă înaintea lui în oraș. Sașutka mergea acum cu pași șovăielnici, greoi, dar repeta mereu, cu încăpăținare:

— Înainte... înainte...

Deodată simți o durere cumplită în stomac. Se încruntă, scoase un geamăt și, căzînd în genunchi, se izbi cu capul de pămînt. Creierul părea învăluit în ceață, iar gîndurile i se încurcară într-un ghem încîlcit. Îi venea să plîngă, să țipe. Simțea că-l părăsesc puterile și că încetează de a mai înțelege ce se petrece în jur.

Întinse mîinile căutînd să se apuce de ceva. Mîinile-i însă nu întîlniră nimic în calea lor. Avea impresia că se prăbușește într-o prăpastie fără fund. Și el își pierdu cunoștința...

În acest timp Ojoghin și Greaznov erau în vizită la Izvolin.

Pelagheia Stratonovna turna ceai. Pe masă apărură miere. Se iviră și chifle mici, făcute din făină de grîu. Nikita Rodionovici primise trei kilograme de făină pentru o firmă lucrată de el, iar Greaznov cîștigase o cană cu miere în urma predării unor lecții de muzică. Ei aduseseră toate acestea familiei Izvolin și i le dăduseră soției lui Denis Makarovici.

Cînd Pelagheia Stratonovna trecu în cealaltă cameră, Denis Makarovici se trase mai aproape de Ojoghin.

— Avem nevoie de ajutorul dumneavoastră — spuse el.

Prietenii aflară că în oraș se afla ascuns fiul lui

Denis Makarovici — Leonid. Acesta fusese adus cu avionul de pe Pământul Mare pentru a face legătura cu organizația clandestină. Leonid fusese parașutat împreună cu o stație de radio, în urmă cu vreo trei luni. El se strecurase cu bine în oraș și fusese ascuns de patrioți. La aterizare însă emițătorul s-a stricat și din pricina aceasta stația nu mai putea lucra decât pe recepție.

— Jurgens vă instruiește în probleme de radio — adăugă Denis Makarovici. — Poate că o să cercetați stația de radio și o să ne scoateți din încurcătură. Lionea s-a chinuit multă vreme singur, dar n-a putut s-o pună la punct. I-a mai dat ajutor și un alt flăcău. Cu toate acestea tot n-a ieșit nimic.

— O să încercăm. O să încercăm neapărat — îi făgădui Nikita Rodionovici.

— Numai un singur lucru vă rog — li se adresă Denis Makarovici. — De față cu Pelagheia Stratonovna să nu pomeniți nici un cuvânt despre Leonid. Ea nu știe că-i aici. Dacă ar afla, ar dori să-l vadă, ar începe să se agite. Pe scurt, cred că mă înțelegeți.

— Treaskin îl cunoștea pe fiul dumneavoastră? — îl întrebă Andrei.

— Nu putea să-l cunoască. Înainte de război Treaskin n-a locuit aici. Mi se pare că odată i-am vorbit despre asta lui Nikita Rodionovici...

Prietenii se pregăteau să plece, când, deodată, ușa se deschide larg și în cameră intră Treaskin. Era amețit de băutură și nu se ținea tocmai bine pe picioare.

— Uite unde v-ați camuflat! — spuse el rîzînd, dînd mîna cu Ojoghin și, în același timp, aruncînd o privire iscoditoare spre Greaznov. — Da' pe tînărul ăsta nu-l cunosc...

— E prietenul meu — îi spuse Nikita Rodionovici, prezentîndu-i-l pe Andrei.

— Greaznov — se recomandă Andrei.

— Îmi pare foarte bine, îmi pare foarte bine! — Treaskin dădu mîna cu Greaznov și apoi i se adresă lui Izvolin. — Vă rog pe toți să poftiți la mine... la masă... Musafirii tăi sînt și musafirii mei.

Ojoghin și Greaznov încercară să refuze invitația, spunând că nu au timp, dar Treaskin nu voia să dea ascultare nici unui fel de explicații. Spuse că e un om simplu și că dacă el nu se rușinează, îi sfătuiește și pe ceilalți să facă la fel.

Prietenii stătură o clipă nehotărâți, dar Izvolin îi scoase din încurcătură. El îi făgădui lui Treaskin că o să vină peste cîteva minute și că o să-i aducă și pe musafirii săi.

— Ai grijă, Denis Makarovici! — îi spuse Treaskin, dînd amenințător din deget. — Îți dau termen zece minute — adăugă el și ieși.

— Dacă trăiești cu lupii, trebuie să urli cu ei — spuse încet Izvolin. — Nu face să ne stricăm relațiile. Să mergem să stăm puțin.

Denis Makarovici avea dreptate. Nu trebuiau să renunțe la legăturile cu Treaskin, pentru că cine știe cîte se mai puteau întîmpla.

În locuința lui Treaskin cînta un patefon. Pe fața de masă albă, stăteau înșirate tot felul de băuturi spirtoase și gustări.

În afară de Treaskin, în încăpere mai erau încă patru persoane: soția lui — Matrena Silantieva, fiica — Varvara Karpovna, o prietenă a ei și, în sfîrșit — spre mirarea lui Ojoghin și a lui Greaznov — cocoșatul. Era același cocoșat care, dîndu-se drept comunist, venise la locuința celor doi prieteni. Prietenii nici nu arătară că l-ar fi recunoscut.

Matrena Silantieva îi pofti pe toți la masă.

După ce-i măsură cu privirea pe Ojoghin și Greaznov, Varvara Karpovna hotărî ca Nikita Rodionovici să stea lîngă ea, iar Greaznov, lîngă prietena ei.

Matrena Silantieva își așază trupul mătăhălos pe scaun și scoase un oftat zgomotos.

— Ei, de ce-ai rămas cu ochii cășcați? — i se adresă ea soțului. — Tratează-i pe musafiri!

Treaskin se fîstîci și-apoi, grăbit, întinse mîna după vodcă. În drumul ei, mîna atinse un pahar care, lovindu-se de o farfurie, se sparse. Treaskin se pierdu și aruncă o privire vinovată spre înspăimîntătoarea-i soție.



— Numai un singur lucru vă rog — li se adresează Denis Makarovici. — De față cu Pelagheia Stratonovna să nu pomeniți nici un cuvânt despre Leonid.

Matrena Silantieвна făcu o mică pauză, de parcă și-ar fi tras sufletul, apoi izbucni furioasă:

— Ar fi trebuit să-ți răsucesc mîinile, netotule! Unde ți-s ochii? Adună măcar cioburile!...

— N-ai putea să vorbești puțin mai politicos? — nu se putu stăpîni Varvara Karpovna, care n-ar fi vrut ca noii cunoscuți să-și dea seama dintr-o dată de năravurile casei.

— Da' pe tine ce te privește? — se răsti maică-sa. — Ia te uită ce păpușă!

Obişnuit pesemne cu astfel de scene, cocoşatul spuse cu glas tare:

— Numai fără ceartă... fără scandal.

— Păi nici nu face nimeni scandal! — i-o tăie scurt Matrena Silantieвна. — Mai bine toarnă vodcă.

— Vodca e răul cel mai îngrozitor — începu cocoşatul, luînd sticla. — Ceva mai îngrozitor decît asta nici nu există... În cinstea cunoştinţei noastre! — spusese el, adresîndu-se musafirilor şi ridicînd paharul.

Matrena Silantieвна goli dintr-o înghiţitură paharul, plescăi ca un bărbat şi izbucni în rîs.

— Aşa-i mai bine! — şi începu să mănînce cu poftă.

Cocoşatul vorbea tare. Pentru că întrebuinta deseori expresii ca: „asta o trecem la debit“, „soldul îl punem aici, de el ne apucăm pe urmă“, „primiţi în bază acreditivului“, „să facem bilanţul“, îţi puteai da seama că era contabil sau economist.

— Ei, cum e, ai înţeles, ai pătruns ce-ai băut? — îl întrebă cocoşatul pe Treaskin, după ce mai goli un pahar.

Treaskin dădu negativ din cap.

— Dar ea te-a pătruns? — îl întrebă din nou cocoşatul, de data asta izbucnind într-un rîs gîlgîitor.

— M-a pătruns — răspunse abătut Treaskin.

Matrena Silantieвна începu să se elatine şi izbucni în hohote de rîs. Din pricina băuturii, ea se înroşise şi devenise parcă şi mai grasă. Luînd de pe masă carafa goală, nevasta lui Treaskin se duse în camera alăturată. În scurt timp, de acolo răsună melodia unui vals. Matrena Silantieвна pusese patefonul şi, ivindu-se în uşă, anunţă, bătînd din palme:

— Ei, musafirilor, poftiţi la dans!

— Dansăm? — îl pofti Varvara Karpovna pe Nikita Rodionovici, ridicîndu-se de pe scaun.

— Nu dansez.

— Deloc?

— Deloc.

— Ce păcat! Dar nu-i nimic — îl liniști ea pe Ojoghin. — Cu timpul am să vă învăț să dansați. Un bărbat bine trebuie neapărat să danseze.

— Dar pe dumneata, Varvara Karpovna, oberleutenantul Rohde te-a învățat să dansezi? — o întrebă cu răutate cocoșatul.

— Cine-i Rohde? — se interesă Nikita Rodionovici.

— Păi, dumneavoastră nu-l cunoașteți?

Ojoghin dădu negativ din cap.

— Rohde este anchetator la gestapo — îi explică Varvara Karpovna. — Se bucură de multă prețuire chiar din partea lui Gunke, șeful gestapoului. Gunke e un om minunat. Rohde însă... Rohde e...

Amețit de băutură, cocoșatul izbucni deodată în rîs și-l amenință cu degetul pe Ojoghin:

— Credeți că nu v-am recunoscut? Și pe dumneavoastră — spuse el făcînd un semn cu capul spre Greaznov. — V-am recunoscut pe amîndoi, de îndată ce ați intrat... Domnilor! — vorbea el, adresîndu-se tuturor. — Acești gentlmeni m-au trădat. Da, chiar așa e. M-au trădat și m-au predat în mîinile gestapoviștilor. (Toți se uitară cu nedumerire și curiozitate la Ojoghin și Greaznov.) Munte cu munte se întîlnește, d-apoi om cu om, cum spune o veche zicală. Iar dumneavoastră, desigur că v-ați mirat cînd m-ați întîlnit aici. Atunci ați crezut că sînt într-adevăr comunist?

— Nici n-am bănuir că sînteți dumneavoastră — se reculese Ojoghin.

— Nici eu n-aș fi crezut niciodată că... — adăugă Greaznov, înțelegînd tactica prietenului său.

— Tot ce se poate. Mi-au pocit fața atît de bine, încît atunci cînd m-am uitat în oglindă, chiar eu m-am speriat. Eu însă vă țin minte.

— Despre ce-i vorba? Ce s-a întîmplat? — răsunară deodată cîteva glasuri.

Cocoșatul le povesti cu conștiinciozitate toată întâmplarea.

— Bravo! — încuviință Izvolin și toți îl susținură.

— Să mor dacă înțeleg ceva! — spuse Matrena Silantieva.

Cocoșatul dădu din mână și, profitînd de faptul că Varvara Karpovna ieșise din cameră, se așeză mai aproape de Ojoghin.

— Și totuși a ieșit strașnic! — spuse el și, după ce își aprinse o țigară, puse tabachera pe masă. — Dacă nu v-ați fi gîndit la vreme și nu l-ați fi adus pe Jurgens, n-ați mai fi scăpat din ghiarele lui Gunke. Zău așa! El nu-l înghite pe Jurgens, iar Jurgens nu-l înghite pe el. Sînt la cuțite. Jurgens nu v-ar fi putut scoate din mîinile lui. Nu, nu, puteți să mă credeți... — Cocoșatul duse mîna la piept, dădu din cap și continuă în șoaptă. — Dumneavoastră pot să vă spun cîte ceva. Acum îmi dau seama cine sînteți. Numai să nu suflați nici o vorbă nimănui despre asta. Varvara Karpovna se teme de oberleutnantul Rohde. Se teme al dracului, iar Rohde e o forță. O ține pe lîngă dînsul ca translatoare și, în afară de asta, îi face curte. Or, vedeți dumneavoastră, asta nu-i prea convine ei, pentru că Rohde are o înfățișare îngrozitoare...

— Karp! — răsună deodată vocea tăioasă a Matrenei Silantieva.

Amețit de băutură, Treaskin dormea cu capul pe masă.

Fără să-și ia rămas bun, musafirii se traseră spre ușă. Varvara Karpovna apucă să-i spună lui Ojoghin că în curînd își va sărbători ziua de naștere și că neapărat trebuie să vină și el.

După ce-și luară rămas bun pe coridor de la Denis Makarovici, cei doi prieteni ieșiră în stradă. Îndată simțiră o ușurare, de parcă li s-ar fi ridicat de pe suflet ceva greu și murdar.

Ojoghin și Greaznov trebuiau să hotărască dacă este necesar să-i vorbească sau nu lui Jurgens despre întîlnirea cu cocoșatul. Ei ajunseră la concluzia că trebuie să-i dea o ultimă lecție acestui denunțator gestapovist.

Cu o oră înainte de lecții, Ojoghin îi telefonă lui Jurgens și îi raportă că trebuie să-l vadă personal. Jurgens îi spuse să vină la el.

— Iar a avut loc o întâmplare extraordinară? — întrebă el de îndată ce-l văzu pe Nikita Rodionovici.

— O continuare a întâmplării extraordinare... îi răspunse Ojoghin.

— Partea a doua? — se interesă Jurgens, de astă dată fără să-și ascundă tonul ironic.

— Cam așa ceva.

— Te ascult, vorbește!

— Comunistul care a venit la noi și care a fost arestat din ordinul dumneavoastră, bănuindu-se că e un criminal primejdios, acum este în libertate...

— Cu-u-um?! — urlă Jurgens și sîngele îi năvăli în obraji. — Unde l-ai văzut?

Ojoghin îi spuse că întâlnirea cu cocoșatul a avut loc, cu totul întâmplător, în casa unui cunoscut de-al lor, pe nume Treaskin, tâmplar la primăria orașului. El îi mai spuse că, din discuții, a ieșit la iveală că acest cocoșat nu este comunist, ci colaborator al unui oarecare Gunke, din însărcinarea căruia a și acționat în seara aceea.

— Idioți! — mormăi Jurgens.

Ojoghin adăugă că acel cocoșat îi vorbise despre legătura sa cu gestapoul în prezența lui Treaskin, a soției și fiicei lui, precum și a unei prietene a acesteia. Cocoșatul începuse să-i considere pe Ojoghin și pe Greaznov drept oameni de-ai lui și nu exista nici un fel de garanție că n-o să trîncănească despre ei și în altă parte. În asemenea condiții, Ojoghin și Greaznov nu mai puteau fi siguri că vor fi păstrate în secret legăturile lor cu Jurgens.

— E clar. Ajunge — îl întrerupse Jurgens pe Nikita Rodionovici.

— Noi credem că am procedat just cînd am luat hotărîrea să vă raportăm îndată despre asta... — începu din nou Ojoghin.

— Și pe viitor să procedați la fel — încuviință Jurgens. — Dar, spune-mi, nu ști cel puțin cum îl cheamă pe acest ticălos?

— Din păcate, nu ne-am interesat.

În timp ce Ojoghin se pregătea să plece, Jurgens îl întreabă:

— Ați găsit un acordeon?

— Da.

— Foarte bine. Am văzut anunțul vostru, dar nu prea credeam că veți avea succes. Și de la cine l-ați cumpărat?

— De la vecinul lui Treaskin.

— Acolo, la Treaskin, l-ați întâlnit pe cocoșatul ăsta ticălos?

— Întocmai.

7

Dimineata, pe neașteptate, începu să ningă mărunț. Zăpada se așternea într-un văl subțire, uniform, pe caldarîmul murdar, presărat cu frunze roșcate, și pe acoperișurile caselor. Orașul deveni de nerecunoscut. Părea că întinerise, că-și schimbase înfățișarea.

Privind afară pe geam, Greaznov își frecă fericit mâinile. Venise iarna mult așteptată! Fără veste, în dreptul ferestrei apărură silueta cunoscută a lui Izvolin. Trezindu-se dintr-o dată din gândurile copilărești de care fusese cuprins, Andrei țîșni ca o săgeată spre pridvor.

— La noi, Denis Makarovici?

— Dar unde în altă parte? — îi răspunse Izvolin zîmbind. — Bineînțeles că la voi.

Andrei îl ajută să-și scuture zăpada de pe căciulă și de pe palton și să se dezbrace.

Venirea lui Izvolin îi făcu să se mire, deoarece acesta nu venise încă niciodată pe la ei, de teamă să nu stîrnească bănuieli.

— M-am gândit să vin la voi ca să văd cum o duce acordeonul meu pe aici — le explică în glumă Izvolin. — Ia, arătați-mi-l!

— La stăpîni buni nu se plictisește el — îi răspunse Greaznov, scoțînd acordeonul din cutie.

— Văd, văd. N-are de ce să se plîngă — continuă Denis Makarovici, privind cu dragoste acordeonul. — Strașnic instrument! Strașnic, nici nu mai încape îndo-

ială. Aveți grijă de el, băieți... — spuse el, aruncînd o privire spre ușa care dădea în camera vecină.

— Nu te neliniști, Denis Makarovici — zise Ojoghin, surprinzîndu-i privirea. — Cu permisiunea lui Jurgens gazda a plecat la țară și nu se înapoiază înainte de o săptămînă.

— Dacă ar fi fost acasă — zîmbi Denis Makarovici — nici n-aș fi venit la voi. E limpede?

Se așezară în sufragerie, în jurul mesei rotunde.

— Avem de rezolvat o chestiune care nu suferă nici un fel de amîinare — spuse după o oarecare pauză Denis Makarovici.

Ojoghin dădu din cap cu înțeleș.

— Organizația noastră clandestină se interesează de casa în care locuiește și lucrează Jurgens. Trebuie să aflăm cine-l vizitează pe Jurgens, despre ce discută el cu oamenii săi și ce planuri urzește. Ce-i drept, nu e o sarcină ușoară, dar trebuie îndeplinită cu orice preț.

Apoi Denis Makarovici expuse planul său. Era simplu, dar îndrăzneț.

În afară de Ojoghin și Greaznov, la acțiune urmau să ia parte încă trei tovarăși. Pentru toți se putea garanta cu capul.

A doua zi, în clădirea primăriei intrară trei oameni care se deosebeau atît la înfățișare, cît și la îmbrăcăminte. Urcară tăcuți la etaj, merseră pînă la capătul coridorului lung și, intrînd în sala de primire a burgmistrului¹⁾, se alăturară grupului de vizitatori care așteptau să fie primiți.

Cel mai în vîrstă dintre ei — tot el era și cel mai mic de statură — purta un pardesiu făcut dintr-o manta ungurească. Pe cap avea o căciulă de blană, iar în picioare, pîslari. Fața-i era posomorîtă, iar ochii lui priveau triști podeaua. Se părea că chibzuiește adînc la ceva.

Cel mai tînăr, și totodată cel mai înalt dintre ei, purta o haină unsuroasă, un pulover de lînă și pantaloni sport, tot atît de unsuroși, băgați în cizme. Era neînchipuit de

¹⁾ *Burgmistru* — primar. (N. R.)

slab. Părea că abia s-a sculat din pat, după o boală lungă și istovitoare. Ochii lui mari străluceau ncliresc de puternic. Tînărul îl ochise pe ultimul dintre cei ce stăteau pe banca lungă și așteptau să fie primiți, urmărind cu atenție ca nimeni să nu treacă peste rînd.

Al treilea purta un palton de piele complet jerpelit, iar în picioare avea niște cizme noi, de box. Pălăria albastră, de fetru, îi ajungea pînă la urechi. Cu o înfățișare blajină, el se uita plin de curiozitate la cei din jur. Lăsa impresia că fața-i e gata-gata să se alungească într-un zîmbet, fără un motiv anumit.

Se vede că burgmistrul se grăbea, deoarece nimeni nu zăbovea în biroul lui mai mult de două-trei minute. Femeia în vîrstă care fusese la rînd înaintea lor ieși plîngînd cu sughițuri și ținînd batista la ochi. Cei trei intrară grăbiți în birou.

— De ce ați intrat toți deodată? — îi întrebă cu asprime burgmistrul.

Acesta stătea la o masă uriașă, sprijinindu-se de spătarul înalt al fotoliului. O cărare îngustă, dreaptă ca o săgeată, îi despica părul în două părți egale. Ochii săi de un verde spălăcit, pe jumătate închiși, priveau drept în față, fără să clipească.

— Am venit toți pentru aceeași treabă — îi răspunse cel mai înalt dintre ei, frămîntînd în mîini căciula mițoasă din blană de iepure.

— Bine, vă ascult... — ochii burgmistrului se făcură și mai mici.

— Domnule burgmistru, vă rugăm cu plecăciune să ne aprobați să închiriem subsolul casei arse de pe strada Sadovaia numărul 42. Iată... — spuse omul cel înalt, întinzîndu-i o foaie de hîrtie.

— Asta-i... — burgmistrul închise un ochi și se uită în tavan, căutînd să-și aducă aminte ceva. — Asta-i în legătură cu brutăria?

— Da, da. Vrem să construim o brutărie, ca să zic așa, în tovărășie...

— O să izbutiți? — întrebă burgmistrul, luînd cererea. Ținînd-o cu mîna întinsă, el începu s-o citească.

Vizitatorii tăceau.

— O să izbutiți? — întrebă din nou burgmistrul.
— Sîntem trei, și-apoi poate mai vin și alții.
— Cine dintre voi e Trizna?
— Eu — răspunse cel înalt.
— De profesie brutar?
— Da, am lucrat șase ani la fabrica de pîine.
— Iar eu sînt Kurdiumov — spuse bătrînul care era îmbrăcat într-un pardesiu, făcînd un pas înainte. — Mă cunoașteți?

— De unde să te cunosc? — întrebă burgmistrul, strîmbîndu-se disprețuitor. — Aici serie că mai înainte ai avut o cofetărie în Caucaz.

— Da, da. Am avut, acum însă n-ar fi rău...

— Bine! — îl întrerupse tăios burgmistrul. — Al treilea. Dumneata ești Șvidkov?

— Da, eu sînt.

— Noi avem nevoie de oameni întreprinzători. Dacă veți construi o brutărie și un cuptor bun, o să vă ajutăm. — Și, cu un scris lăbărtat, burgmistrul puse rezoluția și se ridică. — Puteți pleca!

Jurgens se apropie de fereastră, dădu la o parte perdelele și se uită atent pe partea cealaltă a străzii, acolo unde se găsea scheletul unei case cu etaj. Pe vremuri casa aceea de cărămidă fusese frumoasă. Acum însă era distrusă de foc. Acoperișul, pereții, totul arsese. Rămăseseră întregi numai plăcuța emailată, cu inscripția „Sadovaia 42” și planșeul de beton armat care despărțea subsolul de parter.

De cîteva zile însă, lîngă casa aceea și în curtea ei trebăluiau niște oameni. Aduceau cărămizi, lut, scînduri, pari de mesteacăn și de stejar bine curățiți...

Jurgens stătu cîteva minute lîngă fereastră, strînse din umeri, apoi, apropiindu-se de telefon, formă un număr.

— Eduard?

— Da, eu.

— Aici Jurgens.

— Te ascult.

— Ce construcție începe în fața casei mele?

- În fața casei tale? Pe Sadovaia?
- Da, da, pe Sadovaia, la numărul 42.
- O construcție obișnuită. Poți să nu-ți faci griji.
- Totuși ce este?
- Fac o brutărie la subsol.
- Asta-i o chestiune pentru viitorul îndepărtat?
- Cred că nu. E o inițiativă particulară.
- Constructorii nu inspiră bănuieli?
- În ce privință?
- Așa... în general...
- Se pare că nu.
- Ei, asta-i tot.
- Mă rog.

Jurgens puse receptorul în furcă și se apropie din nou de fereastră. Un flăcău înalt, care purta o haină murdară și pantaloni sport, descărca o căruță, dînd jos cu repeziune cărămizile acoperite cu un strat uscat de mortar. În deschizătura neagră a unei ferestre de la subsol apărură o bucată de tablă de acoperiș cu o mică gaură rotundă. După un minut, prin ea se ivi un burlan de tablă. Cea de a doua fereastră fu astupată pe dinăuntru cu placaj. Flăcăul înalt termină de descărcat căruța, se urcă în față și, smucind de hățuri, ieși din curte.

În casa cu numărul 42 de pe strada Sadovaia, munca clocotea din plin. La subsol lucrau neobosit trei oameni. Pentru ei ziua începea din zori și se termina noaptea tîrziu. Bătrînul Kurdiumov clădise cuptorul și nu mai rămînea decît să-i scoată coșul. Era gata și covata pentru aluat. Mai lipseau doar rafturile, mesele și formele. Dușumeaua fusese curățată și spălată. Oamenii puseseră trei uși cu lacăte solide. În tavan prinseseră două felinare de vînt, care luminau puternic mica încăpere de la subsol.

În acea zi viitorii brutari s-au adunat mai devreme ca de obicei.

— Să mergem! — spuse Trizna, închizînd ușile și,

luînd un felinar, se îndreptă spre colțul cel mai îndepărtat al subsolului.

Kurdiumov și Șvidkov porniră după el, ținînd în mîini rîngi și lopeți mici.

Trapa de lemn era bine camuflată cu pămînt și cu tot felul de gunoaie. Trizna îndepărtă cu băgare de seamă stratul de pămînt gros de-o palmă și, apucînd de un inel, ridică trapa.

Răbufni o răcoare umedă. Trizna se lăsă în jos cu curaj, iar după ce-și propti bine picioarele, ceru să i se dea felinarul. După el coborî și Șvidkov. Kurdiumov rămase afară, deoarece avea misiunea de a păzi intrarea. La cel mai mic pericol, el trebuia să lase trapa în jos și s-o acopere cu pămînt.

Tunelul avea o înălțime de vreun metru și o lățime de aproximativ cincizeci de centimetri. Numai în două locuri — la mijloc și la capăt — el se lărgea și-i permitea unui om să se așeze, iar dacă trebuia, să se și ridice în picioare. Din locurile acelea, trei galerii duceau în diferite părți.

Cu o noapte în urmă au avut mult de lucru. Trizna și Șvidkov au curățat cu grijă tunelul în locul în care acesta trecea prin fundamentul solid de piatră al casei lui Jurgens. Ei au fost nevoiți să sape în liniște, pentru ca zgomotele să nu ajungă pînă la locatarii casei. Așa că, înainte de a ajunge în micul subsol al clădirii, prietenii au lucrat ore întregi, scoțînd bucățile de piatră înțepenite cu ciment, zdrelindu-și mîinile pînă la sînge.

... Trizna și Șvidkov se tîrîră pînă la capătul tunelului, acolo unde acesta se lărgea, și se opriră înlemniiți. Deasupra capetelor lor se auzeau pași, cuvinte răzlete și zgomotul unui scaun împins din loc.

Pe fața lui Șvidkov apăru un zîmbet; se auzea bine, așa că lucrul lor putea fi socotit terminat.

După ce mai așteptară cîteva minute, porniră înapoi străbătînd din nou tîrîș drumul care îi dusesese în subsolul brutăriei.

Galeria era gata. Misiunea pe care le-o dăduse organizația clandestină fusese îndeplinită.

Jurgens stătea în biroul său, răsfoind ziarele și notînd ceva pe o foaie de hîrtie. Din cînd în cînd își arunca ochii la ceas, dînd semne vădite de nerăbdare. Își aștepta cumnatul, locotenent-colonelul Aschinger, care urma să plece a doua zi pe front. Înainte de plecare, acesta dorea să stea de vorbă cu Jurgens. Ora fixată pentru întîlnire trecuse. Locotenent-colonelul întîrzia, fapt care îl enerva pe Jurgens, om punctual din fire.

În sfîrșit, soneria de la intrare sună melodios. Aschinger intră, strînse în tăcere mîna lui Jurgens și se lăsă într-un fotoliu.

— Ai mult de lucru? — îl întrebă Aschinger, aruncînd o privire spre teancul de ziare de pe masă.

Jurgens se opri din citit și zvîrli creionul din mînă.

— Nu, astăzi n-am mult de lucru. Apropo, într-un săptămînal englez am găsit un articol interesant intitulat „Germania în anul 1950“. Un oarecare Strong expune ideea interesantă de a menține Germania pentru crearea unui echilibru între Răsărit și Apus.

Aschinger își ridică sprîncenele.

— Să joace rolul de barieră? Nu e nou și nici de invidiat. Scopurile noastre...

Jurgens zîmbi ironic.

— Scopurile noastre nu mai sînt cele din patruzeci și unu... — spuse el.

Aschinger se ridică din fotoliu și începu să se plimbe prin cameră. În sfîrșit, auzise din gura lui Jurgens un gînd exprimat cu sinceritate! De altfel în momentul acela orice german își dădea bine scama că jocul cel mare a fost pierdut. Totul trosnea din încheieturi și în primul rînd se prăbușea mașina de război creată de führer, minunat pusă la punct și încercată în apusul Europei.

Jurgens nu era numai colegul lui Aschinger, ci, totodată, o rudă apropiată. Soțiile lor erau surori. Însemna că pe amîndoi îi aștepta aceeași soartă. Aschinger nu putea să treacă cu vederea un lucru atît de important cum e moștenirea pe care ei o așteptau cu ne-

răbdare de la socrul lor. Oare, în fața pericolului care-i amenința, acest fapt nu trebuia să-i apropie, să le unească interesele, nu-i obliga să se gîndească împreună la viitorul lor?

Jürgens propuse să cineze.

Musafirul primi și, împreună, ei se îndreptară spre camera învecinată cu biroul, așezîndu-se la masa rotundă, acoperită cu o față albă.

Băură vinul în tăcere. Ocupat cu mîncarea, Jürgens nu era dispus să discute. Aschinger însă căuta un pretext potrivit pentru a aduce vorba despre ceea ce își pusese în gînd.

— Ce te pregătești să faci cu cei doi ruși pe care i-am găsit odată la tine? — se interesă Aschinger.

— Vor prinde bine în viitor, pentru situația nouă ce se va crea după război.

— Pentru cine vor prinde bine?

— Bineînțeles că nu pentru bolșevici.

— Ești optimist, Karl.

— Și ce vezi rău în asta?

— Poate că nu e nimic rău — îi răspunse Aschinger — dar într-o vreme ca asta, cînd pe front înfrîngerile vin una după alta, nu toate sînt atît de trandafirii cum am vrea și cum ar părea să fie.

El ridică paharul la înălțimea ochilor și privi vinul la lumină. Apoi, după o scurtă pauză, îl întrebă pe Jürgens de cît timp n-a mai primit vești de la soția sa.

Jürgens îi răspunse că a primit ultima scrisoare de la Gertrud în urmă cu vreo jumătate de lună.

— Cum o duce?

— N-am cu ce să mă laud.

— Trebuie să acționăm, Karl.

— În ce sens?

— Trebuie să plecăm din Germania, de dragul Gertrudei, de dragul Rozei. Acum plecarea n-ar prezenta greutăți deosebite, dar poate veni un timp cînd ar fi exclus să mai poți pleca. Ai să mă întrebi unde să plecăm. Și la aceasta se poate da un răspuns. Deocamdată se mai poate alege între Spania, Portugalia, Argentina

și, în cel mai rău caz, Elveția. Sînt țări în care poți să-ți aranjezi viața.

Jurgens se lăsă pe spătarul fotoliului și izbucni într-un hohot de rîs.

Rîsul acesta zgomotos îl jigni pe Aschinger. De ce rîdea Jurgens cînd nu era nimic de rîs? Jurgens îl cunoștea pe Roberts tot atît de bine ca și el. Și, pe urmă, amîndoi știau foarte bine că „Abwehr“-ul¹) nu-și lăsa oamenii din mînă și, ca să pleci de la doctorul Grefe, nu e mai ușor decît să pleci de la colonelul Schurman; totuși Roberts a plecat și în momentul acela el stătea liniștit la Barcelona și mîncă portocale. Cu ce erau mai răi Jurgens și Aschinger decît Roberts?

— Pentru ca să te instalezi dincolo de granițele Germaniei trebuie să ai bani — îi spuse Jurgens. — Ori noi de unde să-i luăm?

Acum veni rîndul lui Aschinger să izbucnească în rîs. Cu o repeziciune neobișnuită, el se ridică și se apropie de Jurgens.

— Bani? Vom avea și bani. Nu trebuie decît să-l scuturăm un pic pe socru. Pînă acum noi nu ne-am atins niciodată de el. Cît timp încă socrul nu și-a pierdut mințile, trebuie să-l facem să înțeleagă că e mai bine ca bănișorii lui să ajungă în mîinile ginerilor, singurii lui moștenitori legali, decît în mîinile bolșevicilor...

După al treilea pahar, Aschinger se cherceli de-a binelea. Părul rar de pe cap îi căzu pe o parte. Își scoase ochelarii și îi puse pe farfurie. Fără ochelari, ochii lui priveau tare cruciș.

Aschinger își dădu drumul la gură, înșiruind tot ceea ce clocise de multă vreme în gînd și nu se hotărîse să spună nimănui. El nu-și ascunse nici temerile cu privire la ziua de mîine și socotea că e timpul ca lucrurile să fie privite în alt fel.

... În noaptea aceea Jurgens s-a răsucit tot timpul în pat, întorcîndu-se cînd pe o coastă, cînd pe alta, ba uitîndu-se îndelung, fără să clipească, la lampa albastră de pe noptieră, străduindu-se să-și obosească

¹ *Abwehr* — spionajul militar german. (N. R.)

ochii, ba închizînd strîns pleoapele. Cu toate acestea, somnul nu-i venea. Prin minte i se perindau tot felul de gînduri plictisitoare, care nu-i dădeau pace.

Jurgens făcea parte din acea categorie de oameni care nu stau să-și aleagă mijloacele atunci cînd e vorba de atingerea unui scop. De pildă, în 1914, în timpul primului război mondial, el și-a salvat viața datorită faptului că, atunci cînd s-a ivit un prilej favorabil, s-a predat rușilor. Înapoindu-se din prizonierat, el a urmat exemplul majorității ofițerilor activi și s-a înscris în organizația militară semilegală „Reichswehr-ul negru”, care reunea forțele reacționare ale clicii militariste prusace și care plănuia o revanșă pentru înfrîngerea suferită în războiul pierdut. Dar simpla calitate de membru în „Reichswehr” nu putea satisface cerințele crescînde ale lui Jurgens. Pe atunci el nu avea încă un socru bogat, iar bătrînul său tată, militar în retragere, trăia doar din pensie. Jurgens a ocupat curînd un post la o comisie americană condusă de un oarecare Goldwasser. Comisia venise din Statele Unite ale Americii pentru ca, în conformitate cu planul Dawes, să dea ajutor economic Germaniei.

Dar nici acest serviciu nu putea să schimbe în mod serios situația lui materială, fapt bine cunoscut de Goldwasser. Iată însă că odată, în timpul unei discuții, americanul i-a dat de înțeles lui Jurgens că poate să-i împrumute o sumă frumușică, sumă care i-ar da posibilitatea de a se ridica pe picioare. În schimb, Jurgens, subordonatul lui, nu trebuia să-i facă lui Goldwasser decît unele mici servicii.

După o oarecare șovăială Jurgens s-a învoit. Ce pierdea el făcîndu-și prieteni printre americani? Banii sînt întotdeauna bani. În afară de aceasta, Jurgens avea de gînd să-și aranjeze viața familială, să se căsătorească. Dar parcă fără bani poți să-ți iei o soție cu zestre solidă, dintr-o casă bună?

După prima recompensă primită de la Goldwasser au urmat altele. Așa a început Jurgens să colaboreze cu serviciul secret al Statelor Unite ale Americii. Nici venirea lui Hitler la putere, nici alte evenimente din

viața Germaniei nu l-au împiedicat pe Jurgens să se simtă admirabil în rolul de „slugă la doi stăpîni“. Numai noul război mondial și vijeliosul „marș spre Răsărit“ au întrerupt pentru un timp oarecare legăturile lui cu americanii. Ca membru „devotat“ al partidului nazist și ca ofițer activ, Jurgens a avut norocul de a intra în „Abwehr“. Serviciul acesta îi convenea de minune pentru că acolo el era prețuit și i se încredințau operații deosebit de delicate.

Acum însă pe Jurgens îl frământa altceva. El se gîndea cum să-l îndepărteze din drumul său pe Aschinger, care, asemenea lui, era pretendent la moștenirea socrului.

Acest gînd îi fusese stîrnit chiar de Aschinger, prin discuția care avusese loc în seara aceea.

Pendula bătu ora trei.

Jurgens se ridică din pat, își umplu un pahar cu vin și-l duse la gură. Pe buze îi flutura un zîmbet. Își aminti de fața neliniștită a lui Aschinger și de cuvintele lui: „Trebuie să acționăm, Karl!“ Idiotul! El crede că Jurgens va merge mîna în mîna cu el. Dar nu va fi așa! Jurgens nu avea și nu are chef să-și facă griji pentru altcineva. Pe pămînt e prea puțin loc și nu-i bine atunci cînd toți rîvnesc la același ciolan îmbietor.

Jurgens bău vinul cu înghițituri mari, se culcă din nou în pat și, trăgîndu-și pătura pînă peste cap, închise ochii.

9

În zori, Denis Makarovici auzi o ciocănitură în geam; cineva bătuse încet, cu un singur deget. Izvolin se trezi și, fără să se miște, ascultă atent. După cîteva secunde, ciocănitura se repetă. Denis Makarovici se ridică din pat cu băgare de seamă și, mergînd în vîrfurile picioarelor, se apropie de fereastră. Ca de obicei, fereastra era acoperită cu o pătură. Ridicîndu-i un colț, Izvolin se uită în întuneric. Cineva stătea lîngă fereastră. Denis Makarovici desluși silueta unei căciuli.

— Cine-i? — întrebă în șoaptă Izvolin.

Omul de afară își lipi fața de geam și răspunse:

— Om bun...

Vocea i se păru cunoscută.

— Ce om bun? — întreabă din nou Izvolin.

— Deschideți și veți afla.

Cu o mișcare înceată, Denis Makarovici lăsă colțul păturii în jos, aprinse opaițul și se apropie de ușă. Emoția îi creștea cu fiecare pas. „Cine o fi? La ce-o fi venit?” — îl frământa un gând neliniștit. Se opri o clipă în prag, apoi, ridicînd cu un gest hotărît cîrligul, deschise ușa.

De afară venea o adiere răcoroasă. Izvolin își încheie mașinal gulerul cămășii și aruncă o privire în stradă. Din întuneric se desprinsese o siluetă neclară, care se apropie de ușă. Acum Denis Makarovici îl vedea deslușit. Omul era îmbrăcat într-o manta germană cu o banderolă de polițist, iar pe cap purta o căciulă cu clape. „Ce drăcie! — își zise Izvolin. — Ce-o fi vrînd polițistul?”

— Nu mă recunoașteți, Denis Makarovici? — întreabă cu o voce obosită necunoscutul, în timp ce urca în pridvor.

— Nu — îi răspunse Izvolin.

— Eu însă v-am recunoscut îndată, după voce.

Izvolin tăcu o clipă, încercînd însă zadarnic să-și amintească unde se putuse întîlni cu omul din fața sa.

— Intrați — spuse el sec și se lipi de ușori, făcîndu-i loc să treacă în cameră.

După ce se închise ușa, necunoscutul răsufală adînc și ceru de băut.

Izvolin se înapoie în antreu și aduse de acolo o cană cu apă. Musafirul se repezi cu sete la ea și o goli fără s-o ia de la gură.

— Ei, acum putem să și discutăm...

Denis Makarovici luă cana goală și se opri lîngă masă.

— Am venit cu o treabă... Un om se interesează cînd o să aveți colțunași cu vișine!...

— Cînd ai să-l aduci pe Innokenti — îi răspunse încet Izvolin, străduindu-se să-și înăbușe tulburarea; apoi, apropiindu-se de musafir, îi strînse mîna cu putere. — Chiar de la el vii?

— Chiar de la el... Îl mai Țineți minte pe Sașutka, șoferul care a venit atunci împreună cu Innokenti? Eu sînt acela... — Musafirul făcu o pauză, trecîndu-și palma peste fața cu barbă mare. — Vreau să vă vorbesc despre o chestiune serioasă, foarte serioasă — continuă el în șoaptă.

Denis Makarovici apropie un scaun, se așează alături de Sașutka și înclină capul spre el.

— Poți vorbi fără grijă. Aici nu-i nici un străin.

Fără să se grăbească, Sașutka începu să-i explice motivul pentru care venise în oraș. Vorbea încet. Izvolin asculta atent și cu cît afla mai multe amănunte de la Sașutka, cu atît fața lui căpăta o expresie mai încordată.

— Cred că Innokenti Stepanovici m-a șters din controale. Curînd se împlinește o lună și jumătate de cînd mi-am luat rămas bun de la el. Credeam că în vreo zece zile o să reușesc să mă descure, dar nu mi-a mers — spuse Sașutka.

Veștile pe care le adusesese nu erau îmbucurătoare. Trădătorul Ziukin scăpase din mîinile partizanilor și apariția lui în oraș ar fi putut să-i ducă la pieire pe Ojoghin și Greaznov. Sașutka ar fi trebuit să ajungă în oraș mult mai devreme, însă împrejurări neașteptate l-au silit să meargă pe alt drum.

— Tot răul e spre bine! — spuse Sașutka zîmbind cu amărăciune. — La jumătatea drumului am intrat într-un smîrc. Eu am ieșit cum am ieșit, dar săculețul cu merinde a rămas îngropat acolo. A trebuit să fac un ocol și să trec prin satul Sosnovka. Acolo aveam doar un om de legătură de-al nostru, Panteleici, care face pe starostele. Și bine am făcut că am dat prin Sosnovka, pentru că și Ziukin era acolo. N-a ajuns pînă în oraș. L-a doborît tifosul. Într-un cuvînt, fiara și vînătorul s-au întîlnit în același loc. M-am tot frămîntat, m-am sfătuit cu Panteleici și am hotărît să nu ne pripim, deoarece Ziukin era sub ochii mei. Am vrut să mă răfuiesc cu el chiar în sat, dar nu s-a putut, fiindcă în Sosnovka, în afară de Panteleici, nu-i nici un alt om de-al nostru, iar Ziukin e șiret și prudent. Se vede că se teme să nu nimerească a doua oară în mîinile noastre, căci știe că

nu ne-ar mai scăpa. Trăiește în casa polițaiului-șef și, fără el, nu scoate nasul nicăieri. După ce a scăpat de boală, numai de două ori a ieșit la plimbare.

— Va să zică tu-l cunoști bine la față pe Ziukin ăsta!

— Bineînțeles.

— Atunci, de ce-ai părăsit Sosnovka și n-ai așteptat să plece Ziukin de acolo?

Sașutka îi spuse că el și cu Panteleici au ajuns la concluzia că nu mai avea rost să aștepte plecarea lui Ziukin, în primul rînd pentru că nu se știa cînd o să părăsească el Sosnovka, iar în al doilea rînd deoarece Sașutka ar fi putut atrage bănuieli și asupra sa și asupra lui Panteleici dacă ar mai fi rămas multă vreme acolo. S-au înțeles, însă, ca, de îndată ce Ziukin va porni, Panteleici să caute să ajungă în oraș înaintea trădătorului, să-l găsească pe Izvolin și să-l prevină pe Sașutka...

Între timp afară se și luminase. De sub pătura cu care era astupată fereastra, lumina palidă a dimineții se strecura în încăpere în fișii înguste. Denis Makarovici scoase pătura și stinse opaițul. Dimineța se arăta cețoasă, mohorită.

...Dis-de-dimineată, de casa în care locuia Ojoghin și Greaznov se apropie un băiețas, cerșetor, îmbrăcat în niște haine jerpelite, ținînd pe umăr o traistă de pînză de prelată. Cu o vărguță subțire, el bătu stăruitor în geam.

Apropiindu-se de fereastră, Greaznov îl recunoscă pe Igorek.

— Nikita Rodionovici — îl strigă el încet pe Ojoghin.
— A venit Igorek.

Se înțeleseseră cu Izvolin ca, în cazul cînd va avea nevoie urgentă de Ojoghin, să-l trimită pe Igorek, care, pentru a nu atrage asupra sa bănuieli, să vină îmbrăcat ca un cerșetor.

— Dă-i o bucată de pîine și spune-i că o să vin peste o jumătate de oră — îl rugă Nikita Rodionovici pe Andrei.

După ce plecă Igorek, Greaznov se înapoie în cameră.

Nikita Rodionovici stătea aplecat deasupra geaman-tanului, ținând în mână o batistă cu urme de funin-gine.

— Andrei!

— Ce s-a întâmplat?

— Vino! Privește!...

Funinginea era împrăștiată pe rufărie. Nu mai în-căpea nici o îndoială că, de data aceasta, gazda, care se înapoiase de la țară, se ocupase de cercetarea geaman-tanelor.

...Sașutka dormea atât de adânc, încît nici Izvolin, nici Ojoghin nu se hotărîră să-l trezească.

Nikita Rodionovici stătu multă vreme aplecat dea-supra tînărului adormit, amintindu-și de tabăra parti-zanilor, de tovarășii săi de luptă. Cum or fi trăind ei? Ce operații or mai fi executînd? Pe unde-or fi acum? Ce mult ar fi dat ca să se găsească din nou în mijlocul lor, să vorbească pe îndelete cu Krivoveaz, să rătăcească prin pădure, să stea lîngă focul de tabără... Pădurea... În minte îi mai erau încă vii toate întîmplările. Nu uitase nici măcar o singură figură. Cît de scump și apropiat i se părea Sașutka! Timpul trecea însă. Se schimbase și Sașutka. Pe fața lui blîndă, șireată, apăruseră cute.

Știrile pe care le-a adus Sașutka au stîrnit neliniște. Cum au putut să-l scape din mîini pe trădător? Cine s-a făcut vinovat de această neglijență crimi-nală?

În același timp în sufletul lui Ojoghin se furișa și un alt sentiment: îngrijorarea. Cum să preîntîmpine peri-colul? Va reuși oare Panteleici să ajungă înaintea tră-dătorului? Vor reuși ei să-l îndepărteze la timp pe Ziukin? Pe Sașutka nu-l puteau lăsa să plece, fiindcă el le putea fi de folos. În afară de Ojoghin și Andrei, el era al treilea om care-l cunoștea bine pe trădă-tor.

Nikita Rodionovici și Izvolin întocmîră un plan de acțiune și hotărîră să organizeze supravegherea locuin-ței lui Jurgens.

Era o dimineată geroasă. Nu ninge, dar în aer străluceau miriade de stelute argintii, scînteind în razele soarelui rece.

Ojoghin mergea pe trotuarul acoperit cu un strat subțire de zăpadă, fără să-l piardă din vedere pe Igorek. Băiețușul pășea repede, cu siguranță, fără să privească în jur și fără să se oprească. Igorek îl scoase pe Nikita Rodionovici la marginea orașului. Acolo nu mai erau trotuare. Strada, cu potecile bătătorite de trecători, ducea spre un izlaz. În depărtare se zăreau, negre, contururile unei pădurici de pini. Căsuțele mici, de lemn, cu grădinițe împrejmuite de garduri, stăteau la depărtare una de alta.

Majoritatea copacilor fuseseră tăiați pentru foc. Dincolo de garduri se înălțau doar ici-colo copăcei tineri, singuratici.

Igorek se opri lîngă o căsuță nu prea mare, cu trei ferestre ce dădeau în stradă, se așeză pe banca de la poartă și ridică clapele căciulii. Era semnul convențional. Ojoghin încetini pasul. Igorek se ridică de pe bancă, porni mai departe și, după ce trecu de cîteva case, se întoarse, venind în întîmpinarea lui Nikita Rodionovici. În felul acesta el controla dacă nu cumva Ojoghin este urmărit de cineva. După ce se convinse că strada e pustie, Igorek țîșni în curte. Nikita Rodionovici îl urmă.

În curte îi întîmpină, lătrînd cu furie, un cîine mic, lăptos. Se smucea din lanț, repezindu-se spre porțiță.

Auzind lătratul cîinelui, un bărbat înalt și uscățiv ieși din casă. Judecînd după descrierea făcută de Izvolin, omul părea a fi Ignat Nesterovici. Trizna. Purta un pulover ponosit și pantaloni sport băgați în cizme. În ochii lui mari parcă ardea o flacără lăuntrică.

— Vernîi! Treci la loc! — strigă Trizna și, apucîndu-se cu mîna de piept, începu să tușească. Cîinele dădu ascultător din coada-i stufoasă și intră în cușca de lemn. — Poftiți în casă, că altfel n-o să se potolească — i se adresă el lui Ojoghin.

Casa era alcătuită din două odăi și o tindă. Înăuntru era curat, plăcut.

Trizna își pofti musafirii să ia loc în prima odaie și începu să vorbească. Avea o voce plăcută, profundă.

— Tovarășul Ojoghin?

— Da.

— Denis Makarovici mi-a vorbit de dumneavoastră...

— spuse Trizna, uitându-se lung și atent la Ojoghin. — Ați făgăduit să reparați emițătorul?

— Am să încerc.

— Ei, dacă vă pricepeți în meseria asta, o să-l reparați. Noi, de asemenea am făcut o încercare cu brutăria... și am izbutit...

Ignat Nesterovici îi spuse că brutăria a și început să lucreze și coace pâine o dată pe zi, după comenzile primăriei. Trizna figura acolo drept brutar-șef și administrator. Avea și două ajutoare.

— Galeria se întinde sub o singură cameră? — se interesă Nikita Rodionovici.

— Sub trei. Am săpat acolo peste tot treceri. Și se aude totul, cuvînt cu cuvînt. E drept însă că dușumeaua e veche și scîrțîie rău cînd umblă cineva prin cameră.

Trizna fu cuprins din nou de un acces de tuse chinuitoare. Fața lui se crispă și se întunecă. Ignat Nesterovici își apăsă pieptul cu mîna, încercînd parcă să-și ușureze durerea.

„Se topește flăcăul văzînd cu ochii“ — spunea Denis Makarovici, referindu-se la Trizna. Acum, în timp ce-l privea, Ojoghin își dădu seama de înțelesul îngrozitor al acestor cuvinte.

În sfîrșit tusea se potoli. Trizna răsufală adînc și clătină din cap.

— Ați auzit ceva despre gestapovistul Rohde? — îl întreabă el deodată pe Ojoghin.

— Da, am auzit ceva.

— Rohde e un cîine turbat — continuă posomorît Trizna. — Niciunul dintre membrii organizației clandestine care au încăput pe mîna lui n-a mai scăpat cu viață. La interogatorii își chinuiește victimele cu cruzime, își bate joc de ele. A sugrumat-o cu propriile sale

mîini pe fata patriotului bolșevic Klovov, care n-a vrut să-i spună unde se află tatăl ei. De mîina lui a murit Rebrov, Mamulov, Klețko, Zaharean, fii credincioși ai patriei. Cine a căzut în mîinile lui Rohde n-a mai văzut libertatea. Organizația clandestină a hotărît să termine cu el. Pentru realizarea acestei hotărîri avem nevoie de ajutorul dumneavoastră.

— Ce ajutor aș putea să vă dau eu? — îl întrebă mirat Nikita Rodionovici.

— Am auzit că ați făcut cunoștință cu Treaskina. Ea lucrează ca translatoare la Rohde.

Ignat Nesterovici aruncă o privire spre Igorek, care stătea alături de ei.

— Băiețașule, du-te la mătușa Jenea și la Vovka. Li-i urît fără tine — îl rugă el pe băiat.

Igorek puse pe pervaz cărțulia pe care o răsfoia și trecu în cealaltă odaie.

Ignat Nesterovici închise ușa în urma lui și, după ce tuși în pumn, se așează din nou în fața lui Nikita Rodionovici.

— Trebuie să folosim această cunoștință a dumneavoastră — își continuă el gîndul.

— În ce fel?

— Treaskina îl urăște pe Rohde pentru că își bate joc de ea și o umilește în toate chipurile. — Trizna se ridică și începu să se plimbe prin cameră. — Dumneavoastră, tovarășe Ojoghin, trebuie să aflați de la Treaskina prin ce case din oraș umblă Rohde, unde doarme noaptea, cum sînt orînduite odăile în locuința lui... Aceasta este rugămîntea organizației clandestine.

Nikita Rodionovici dădu din cap în semn că se învoiește.

— Deci ne-am înțeles... Acum o să vă conduc la stația de radio.

Ignat Nesterovici își chemă nevasta, care se afla în cealaltă odaie, și îi făcu cunoștință cu Nikita Rodionovici. Evghenia Demianovna avea înfățișarea unui om blînd, avea o față ovală, palidă, bolnăvicioasă, ochi prelungi, colțurile buzelor ridicate.

— Noi ne ducem, Jenea — spuse scurt Ignat Nesterovici.

rovici — iar tu supraveghează strada împreună cu băieții.

Se vede că nu era prima dată când Evghenia Demianovna trebuia să îndeplinească îndatoririle de pîndar. Fără să mai pună nici un fel de întrebări, ea dădu din cap, se îmbracă și ieși din casă împreună cu fiul său, un băiețuș de vreo cinci ani, și cu Igorek.

— Săraca de ea! Se chinuiește cu mine — spuse Trizna cu o mîhnire adîncă, privind în urma soției sale și începînd să-și răsucească o țigară.

— De ce fumați?

— Parcă nu-i tot una? — îl întrebă la rîndul său Ignat Nesterovici, dînd deznădăjduit din mîină.

Igorek se înapoie și le spuse că pe stradă nu se vede nici țipenie.

Ignat Nesterovici îl conduse pe Ojoghin în curtea împrejmuită dintr-o parte de un zid de cărămidă, iar din cealaltă, de un gard de lemn. În fundul curții se afla o șură mare de birne, înverzite de vreme și acoperite de mușchi, cu o scară care ducea în podul pentru fîn.

Trizna se apropie de cușca dulăului. Văzînd un om străin, dulăul porni să mîrîie înciudat.

— E de-al nostru, Vernîi, de-al nostru — potoli Ignat Nesterovici dulăul și dădu cușca la o parte.

Sub ea apăru o trapă de lemn, mascată cu fîn.

— Pe vremuri aici a fost o pivniță. Acum însă am amenajat-o pentru alte scopuri — explică Ignat Nesterovici și ridică trapa. — Coborîți. Eu am s-o țin.

O scăriță de lemn cu vreo opt-zece trepte îl duse drept în jos. Ojoghin făcu doar cîțiva pași și ajunsese în fața unui perete de lemn. Era ușa care ducea direct în pivniță.

Ignat Nesterovici o deschise. Deodată, privirea lui Ojoghin se opri asupra unui om luminat de două opaite. Omul stătea într-un colț al pivniței, la o măsuță mică, și asculta o emisiune radio.

— Faceți cunoștință. Leonid Izvolin.

Aruncînd o privire spre cei veniți, tînărul își potrivea căștile, continuînd să noteze ceva pe o foaie de hîrtie.

— Îndată o să aflăm noutăți — spuse Trizna, împingînd o ladă goală spre Nikita Rodionovici,

Ojoghin se așează și aruncă o privire cercetătoare în jurul lui. În pivniță era cald. Înapoia mesei, care stătea lipită de peretele din fund, se afla un pat de lemn cu o saltea și o pernă. Patul era destul de mare și Nikita Rodionovici își zise că, pesemne, fusese făcut acolo în pivniță, căci ar fi fost peste putință să fi fost băgat prin trapă. În pereții pivniței se vedeau niște firide pătrate, pline cu calupuri de trotil, amonali, capse, focoase, ghemuri de fitil detonant, grenade de mână, sticle incendiare. De un țărș batut în perete atârneau două arme cu alicie, o pușcă semiautomată rusească și un automat german.

— Pentru noi stația este sfânta sfintelor — spuse Ignat Nesterovici, stăpînindu-și tusea care voia să-l cuprindă din nou.

— Dar nu-i primejdios? — întrebă Ojoghin, făcînd un semn cu capul spre firide.

Ignat Nesterovici strînse din umeri. Bineînțeles că era primejdios. Nu-i o vecinătate prea plăcută, dar deoarece n-au putut să găsească o altă ieșire, trebuiau să se împace cu această situație.

Leonid Izvolin își scoase căștile și, apropiindu-se de Nikita Rodionovici, îi întinse mîna:

— Bună ziua. Vă așteptam de mult.

După cît se vedea, Leonid semăna foarte mult cu tatăl său. Avea o fire liniștită, nu se pripea și era puțin miop. Leonid îl rugă pe Ojoghin să controleze stația de radio, spunîndu-i că el se zbate de multă vreme, dar nu izbutise s-o repare.

Tipul stației de radio îi era cunoscut lui Nikita Rodionovici. El scoase lămpile, piesele, le înșiră pe masă și începu să le cerceteze.

— Stați aici tot timpul? — îl întrebă Nikita Rodionovici.

Leonid își desfăcu brațele într-un gest larg.

— N-am încotro! Am crescut în acest oraș și ar fi primejdios să apar pe stradă. Aș putea fi recunoscut îndată... Ai vorbit cu tovarășul Ojoghin în privința lui Rohde? — i se adresă el deodată lui Trizna.

Acesta dădu scurt din cap.

— Ei și?

— Se pare că ne-am înțeles. O să încercăm — răspunse Nikita Rodionovici în locul lui Trizna.

— E o sarcină din partea conducerii organizației clandestine — preciză Leonid.

— I-am spus asta — adăugă Trizna — s-a învoit.

În timp ce examina stația de radio, Nikita Rodionovici își zicea că trebuie să mulțumească întâmplării care-l adusese acolo. Dacă emițătorul ar fi fost în bună stare și stația de radio ar fi lucrat pe emisie, e prea puțin probabil că Ojoghin ar fi avut prilejul să stea în momentul acela în tovărășia curajoșilor patrioți Izvolin și Trizna.

Deranjamentul nu era prea mare și după o oră legătura cu Pământul Mare a fost restabilită complet.

Fața lui Leonid se luminează într-un zîmbet larg. Frecîndu-și cu vioiciune mîinile, tînărul i se adresează:

— Minunat! Cum să vă mulțumim, Nikita Rodionovici?

— Nu trebuie să vă pară rău că emițătorul n-a lucrat pînă acum — spuse Ojoghin. — Ați fi fost goniometrați chiar după a doua emisiune — adăugă el imediat — fiindcă aparatele ar fi arătat cu precizie locul unde se află stația de radio. În condițiile activității clandestine, în oraș este aproape cu neputință să lucrezi cu o stație de radio fixă și să nu fii prins. Trebuie, fie să emiți de fiecare dată din alt loc, fie să inventezi altceva.

— Astea sînt chestii pe care le cunosc. Doar am fost instruit. Dar e greu să inventezi altceva. Eu însă voi căuta să fiu prudent. O să lucrez pe emisie cel mult o dată la două săptămîni și atunci, cît se poate de puțin, un minut-un minut și jumătate.

Noaptea, în timp ce lecția lui Ojoghin și Greaznov la Kibitz se apropia de sfîrșit, apăru pe neașteptate servitorul lui Jurgens.

— Domnule Ojoghin, vă rog să veniți cu mine — spuse el pe un ton sec.

Nikita Rodionovici tresări. Să fie chemat în altă parte în timpul lecțiilor! Acesta era un lucru neobișnuit.

Prietenii schimbă o privire. De la venirea lui Sașutka, ei trăiau într-o permanentă neliniste.

Kibitz, care de obicei nu privea cu ochi buni întreruperea lecțiilor, de astă dată nu arată nici un semn de nemulțumire și chicoti într-un fel ciudat.

Nikita Rodionovici își îmbracă fără grabă paltonul. Andrei stătea alături de el și-l privea drept în față, căutînd parcă un răspuns la aceeași întrebare care-l frământa și pe Ojoghin.

„Nu cumva l-au scăpat pe Ziukin în oraș și trădătorul acesta a și reușit să se întîlnească cu Jurgens?” — se întreba în gînd Nikita Rodionovici, în timp ce străbătea curtea. Măsurile de precauție luate de grupul lui Izvolin nu înlăturau totuși pericolul apariției trădătorului Ziukin în casa lui Jurgens. Doar Ziukin ar fi putut foarte bine să ia legătura cu Jurgens printr-o altă persoană sau prin telefon. Și dacă lucrurile stăteau așa, căderea devenea de neînlăturat. Trebuia să ia măsuri, să fugă acum, înainte de a ajunge în casa lui Jurgens! Avea permisul în buzunar și, pînă s-ar prinde de veste, ar putea să se adăpostească într-un loc sigur. Nikita Rodionovici învăluia cu o privire atentă pe servitorul care pășea alături de el. Își făcu socoteala că n-ar reuși să-l doboare pentru că era destul de voinic. Singurul lucru bun pe care l-ar fi putut face ar fi fost să se oprească, să aprindă o țigară, să rămîna cîțiva pași în urmă și apoi să sară peste gard, în stradă. Dar ce se va întîmpla cu Andrei? El era în mîinile lui Kibitz și n-ar fi putut pleca de acolo. Să se fi salvat singur și să-l fi dus pe Andrei la pierzanie?...

Urcă în pridvor și servitorul îi deschise ușa.

Ca de obicei, în salon domnea o liniște desăvîrșită. Trecură direct în biroul maiorului. Jurgens stătea la masa de scris, iar un necunoscut îmbrăcat civil era instalat la o masuță alăturată.

Necunoscutul avea fața plină, albă, și o bărbie lată.

— Luați loc — spuse necunoscutul în germană, fără să-și ia privirea de la Ojoghin.

Ojoghin se lăsă în fotoliu.

— Când l-ați văzut ultima dată pe fratele dumneavoastră?

Nikita Rodionovici se uită la Jurgens, vrînd parcă să-l întrebe dacă poate răspunde.

Înțelegînd motivul neliniștii lui Ojoghin, Jurgens îi explică:

— E colonelul Markwardt.

Ojoghin se ridică, împingînd cu zgomot fotoliul.

Printr-un gest, Markwardt îl invită din nou să ia loc, scoase un stilou din buzunarul de la piept și începu să deseneze ceva pe o foiță de hîrtie pe care o avea în față.

Ojoghin îi spuse că ultima dată l-a văzut pe fratele său, Konstantin, în anul 1940.

— Unde?

— La Minsk.

— Cum a ajuns la Minsk?

— A venit să mă vadă înainte de a pleca la Taşkent.

— A fost trimis în Asia Centrală?

— Nu. A plecat acolo din propria sa dorință.

— Dar la centru nu s-a putut aranja?

— Cu o pată în biografie, arestarea tatălui, nu-i chiar atît de simplu.

— Ce meserie are fratele?

— Inginer-geolog.

— Unde-i acum?

Ojoghin strînse din umeri.

— Cred că e tot acolo, în Asia Centrală.

— Nu e pe front?

— Nu. E invalid și a fost scutit de serviciul militar.

— Și care-i adresa lui exactă?

Ojoghin îi răspunse că, judecînd după scrisoarea pe care o primise de la el chiar înainte de război, Konstantin avea de gînd să se stabilească la Taşkent. Dacă a reușit sau nu să facă lucrul acesta, el nu știa.

— A trimis scrisoarea din Taşkent?

— Da, din Taşkent.

— A indicat adresa lui?

— Poșta centrală, post-restant, dacă asta poate fi socotită o adresă.

Chiar de la început discuția luă aspectul unui interogatoriu. Markwardt punea întrebările repede și, din când în când, înălța capul aruncând priviri scurte spre Ojoghin.

Jurgens nu se amesteca în discuție, de parcă ar fi fost absent la tot ceea ce se petrecea. În momentul acela nu era el cel mai mare.

— Dacă o să-l rugați pe fratele dumneavoastră să-i dea ajutor unui bun prieten de-al dumneavoastră, credeți că o să consimtă? — îl întreabă Markwardt.

— Cred că da.

— Chiar dacă nu-l cunoaște pe omul respectiv?

— Chiar și în acest caz.

Colonelul întinse mîna peste masă și Jurgens îi dădu o fotografie. Markwardt își opri pentru cîteva secunde privirea asupra ei, apoi o puse pe masă, în fața lui Ojoghin. Era fotografia lui Nikita Rodionovici:

— Scrieți ce-am să vă dictez — spuse el, întinzîndu-i lui Ojoghin stiloul său. — „Dragă Koste! Îți trimit o fotografie de-a mea, prin cel mai bun prieten. Ajută-l în toate privințele. Eu îi dătez viața“. — Markwardt se lăsă cu pieptul pe masă, uitîndu-se la ceea ce scria. Nikita Rodionovici și apoi adăugă: — „El o să-ți spună amănunțit cum trăiesc eu“... Semnați...

Abia ieși Ojoghin din birou, că servitorul introduse acolo un bărbat înalt, lat în spate.

— Oprindu-se în mijlocul încăperii, necunoscutul luă poziția de drepti și se prezentă.

— Ibrahimov Ulmas-Satkînbai.

Markwardt îi arătă în tăcere fotoliul. Satkînbai se așază. Era un om trecut de tinerețe, de vreo patruzeci de ani, dar, cu toate acestea, în părul negru, strălucitor, nu se ivise nici un fir alb. Cu privirea ațintită în podea, el aștepta începutul discuției.

— Cînd ați părăsit patria?

— În douăzeci și patru.

— Tatăl lui a fost sfetnic al hanului, apoi kurbaș la basmaci. A murit de mîna roșilor — adăugă Jurgens.

— Kurbaș... kurbaș... — rosti colonelul uitîndu-se în tavan. — Ce înseamnă asta?...

— Comandant al unui detașament independent de basmaci — îi explică Jurgens.

— Câți ani ați avut când ați părăsit patria? — îl întreabă Markwardt.

— Vreo douăzeci — îi răspunse Satkînbai, după ce își șterse fruntea cu mâna și după ce se gândi o clipă.

— Acum aveți treizeci și nouă?

Satkînbai dădu afirmativ din cap.

— Sînteți gata să vă înapoiăți în patrie?

— Sînt gata — îi răspunse Satkînbai fără prea mult entuziasm, ceea ce nu-i scăpă lui Markwardt, care-l observase tot timpul cu multă atenție.

— Unde ați locuit în tot timpul ăsta?

Satkînbai îi spuse fără grabă că din anul 1934 trăiește în Germania; înainte de aceasta a stat trei ani în Turcia, de unde l-a luat cu el căpitanul german Zigler; în Turcia el venise din Iran. El mai spuse că fratele său mai mare a rămas în Turcia și e colaborator la un ziar al emigranților.

Markwardt începu să vorbească din nou. El îl preveni pe Satkînbai că va trebui să plece în patrie pentru multă vreme și să se stabilească temeinic. Pentru ceea ce avea de făcut va fi nevoie de mai mulți ani. El va trebui să se obișnuiască cu noua situație, să restabilească vechile legături și să-și facă altele noi. Îi mai spuse că domnul Jurgens va vorbi cu el amănunțit despre toate acestea. Colonelul voia numai să-i atragă atenția asupra chestiunilor mai importante. Misiunea principală a lui Satkînbai va fi aceea de a găsi oameni de nădejde, capabili să îndeplinească orice misiune.

— Aveți prieteni în Uzbekistan? — îl întreabă Markwardt.

— Are — îi răspunse Jurgens în locul lui Satkînbai.

— La sfîrșitul lunii noiembrie au fost parașutați acolo doi oameni.

— Bine. O să vă dăm încă o legătură pe care trebuie s-o folosiți. Prin părțile dumneavoastră locuiește inginerul rus Ojoghin, al cărui frate servește Germania la fel ca și dumneavoastră. Trebuie să-l găsiți și să-i transmiteți această fotografie...

— Ojoghin și Greaznov au fost verificați de dumne-

voastră? — i se adresa Markwardt lui Jurgens, după ce ieși Satkînbai.

Jurgens se frecă cu degetul la rădăcina nasului.

— După părerea mea, cred că nu e nevoie de o verificare deosebită. Ei s-au prezentat cu o scrisoare de la Brecher și eu n-am nici un motiv ca să nu mă încred în Brecher...

— Asta încă nu înseamnă nimic — îl întrerupse Markwardt.

— Înțeleg — spuse Jurgens, înclinînd capul. — Dar subliniez că nu este nevoie de o verificare deosebită. Însă ceea ce, în mod elementar, este necesar, eu am făcut. Urmărirea a arătat că ei întrețin legături cu persoane care nu inspiră bănuieți. De aceea am și ordonat să înceteze urmărirea. Gazda le controlează cu regularitate lucrurile și buzunarele. În chestiunea aceasta însă, a încercat să se amestece și Gunke, dar s-a făcut de rîs.

— Cum vine asta?

Jurgens îi povesti pătania cu cocoșatul.

Markwardt izbucni în rîs.

— Totuși n-ar fi rău să mai întreprindeți ceva — îl sfătui el. — Nu trebuie să vă gîndiți la nimic complicat, dar așa, la o provocare ușoară, ceva în genul unei scrisori de la partizanii din oraș. E interesant de văzut ce vor face...

— Bine — se învoi Jurgens.

...La ora unu și jumătate veni o limuzină să-l ia pe colonel.

După ce-și conduse șeful pînă la mașină, Jurgens se înapoie în birou. Înainte de a se culca, credincios obiceiului său, el îi dădu un telefon comandantului orașului și se interesă dacă nu s-a petrecut ceva neobișnuit. Același lucru îl întrebă și pe șeful garnizoanei. Apoi Jurgens controlă încuietorile sertarelor și ale casei de fier. În timp ce întindea mîna spre întrerupător ca să stingă lampa de birou, observă foaia de hîrtie mîzgălită de Markwardt. Pe ea erau desenate o cheie sol, o bisericuță cu clopotniță, o barcă cu pînze, un cap de femeie, erau scrise denumiri de orașe... Jurgens zîmbi și luă foaia de hîrtie, pregătindu-se s-o arunce în coș. Se opri însă. Pe colțul ei era scrisă fracția „209/902” cu un semn de

întrebare alături. Jurgens tresări. Ce-i asta? O coincidență absurdă de cifre sau intenție? Nu cumva colonelul știe?... Cine ar fi putut să-i dezvăluie această taină, mai ales acum, în timpul războiului? Cum se pot termina toate astea pentru Jurgens?

Sub fracția aceasta el era înregistrat în calitate de agent secret al serviciului de spionaj american. În afară de Goldwasser, nimeni nu cunoștea fracția.

Jurgens începu să se plimbe nervos prin cameră. Îi veneau în cap fel de fel de presupuneri, însă nici una dintre ele nu dădea un răspuns convingător la întrebarea care-l frământa. Deschise dulapul din perete, turnă un pahar de vin și-l goli dintr-o înghițitură. Apoi se întoarse la masă și luă foaia de hîrtie cu intenția de a o distruge. Rămase însă pe gînduri. După ce-o împături cu grijă, el o ascunse în buzunarul de la piept...

Cam în același timp, din brutărie ieși un om. Era Greaznov, care, îndată după terminarea lecțiilor de la Kibitz, se strecurase în subsolul brutăriei. Din ceea ce a auzit, el se străduise să rețină principalul, și anume că un dușman cu numele de Ibrahimov Ulmas-Satkînbai vrea să se strecoare în patrie.

După cîteva zile, într-o dimineată, la locul convenit din oraș, acolo unde patrioții făceau de serviciu zi și noapte, cu schimbul, Sașutka o văzu pe soția lui Panteleici. Venea călare pe un cal mic și mișos. De la ea au aflat că în zorii acelei zile Ziukin a părăsit Sosnovka. Așa cum și bănuise Sașutka, trădătorul nu s-a încumetat să facă singur drumul din sat pînă în oraș, ci i-a luat drept călăuze pe polițaiul-șef și pe starostele Panteleici. Toți trei au plecat cu sania. Panteleici i-a spus nevastei sale ce are de făcut și i-a poruncit să meargă cît mai repede în oraș, pe calea cea mai scurtă.

Sașutka mulțumi femeii și se repezi spre casa lui Izvolin. Ce era de făcut? Ar fi fost riscant să fi ieșit în calea trădătorului. În timpul zilei, pe drumul acela circulația era intensă. Pe urmă, chiar și prezența unei călăuze ca polițaiul șef complica lucrurile. Patrioții hotărîră să

intensifice supravegherea casei lui Jurgens. Sașutka, care nu dormise deloc în noaptea ce trecuse, fu nevoit să petreacă toată ziua în picioare. Trădătorul însă nu apărură. Spre seară, înghețat și flămînd, Sașutka se hotărî să coboare în brutărie ca să se încălzească și să mănînce. În locul său, el îl lăsă pe Igorek.

...Soarele cobora încet dincolo de acoperișurile caselor. Razele lui reci cădeau pieziș pe vîrfurile copacilor și pe coșurile caselor acoperite cu polei. Strada se cufunda în întuneric, iar gerul se întetea din ce în ce mai mult.

Igorek se uita mereu, cu neliniste, la casa lui Jurgens. Apropierea întunericului îl înspăimînta. Băiețașul își freca din ce în ce mai des mîinile și sufla în ele, dar fără prea mult folos. Fu nevoit să recurgă la zăpadă. Aspră, înțepătoare, zăpada îi pricinui dureri la degete. În schimb mîinile i se încălzeau.

La piciorul drept Igorek avea o patină „Snegurocika” și el începu să patineze cu foc pe trotuarul străzii Sadovaia, pe zăpada bătătorită de trecători. Drumul pe care-l urma nu era lung: de la colț la brutărie și de acolo înapoi. Făcîndu-și vînt cu piciorul stîng, Igorek luneca cu dibăcie pe zăpadă.

Strada devenea din ce în ce mai pustie. O femeie în vîrstă, care trecu pe alături ținînd în mînă niște găleți, se uită la Igorek și clătină din cap.

— Mai bine te-ai duce acasă, că ai să îngheți... — îi spuse ea.

Igorek se descurajă și, lipindu-se de trunchiul rece al unui copac, începu să tragă cu urechea. Strada amuțise într-o tăcere înfiorătoare.

Mîinile începeau să-i înțepenească. Nici nu se mai gîndea să le frece cu zăpada care-l ardea dureros. „Unde s-o fi împotmolit Sașutka?” — se întrebă cu mîhnire băiețașul, privind în jur.

Drept spre el venea un om care pășca fără grabă și care se uita atent la numerele caselor. Era îmbrăcat într-o scurtă îmblănită, jerpelită, iar în picioare avea pîslari cu turealcă scurtă. Lîngă casele ale căror numere nu se vedeau din pricina întunericului, omul aprindea o lanternă.

„Te pomenești că ăsta-i?!“ — gîndi Igorek.

Necunoscutul trecu pe partea cealaltă a străzii, îndreptîndu-se spre casa lui Jurgens.

„Nu mai e vreme de zăbovit — hotărî Igorek. — Așa pot să-l scap“. Igorek patină pînă la brutărie și țîșni în curte. Rezemat de masă, Sașutka dormea cu o bucată de pîine în mînă.

— Sașa, Sașa! Mai repede! Pe stradă vine cineva...

Somnul îi pieri într-o clipită. Sașutka sări în picioare, își potrive mantaua, banderola și, din mers, le strigă tovarășilor:

— Pentru orice eventualitate, pregătiți o frînghie...

Cînd Sașutka ajunse în curtea brutăriei, necunoscutul se și afla în apropierea casei lui Jurgens. În atitudinea lui se simțea nehotărîrea. Apucase să treacă o dată prin fața vilei, cercetînd-o atent cu privirea.

Sașutka se îndreptă încet spre necunoscut și, cînd ajunse la vreo zece metri, îl recunoscă pe Ziukin. Inima începu să-i zvîcnească cu deznădejde. Ar fi fost suficient ca trădătorul să mai fi făcut vreo cîțiva pași, să fi apăsător pe butonul soneriei și s-ar fi întîmplat ceva îngrozitor, de nereparat. Dar Sașutka n-o să-i permită să facă așa ceva! Nu degeaba și-a pierdut liniștea aproape de două luni, nu degeaba era să se înece în smîrc, a rătăcit prin pădure, a îndurat foamea, nu degeaba prietenii lui de luptă din organizația clandestină n-au închis ochii nici zi, nici noapte, supraveghind vila lui Jurgens. Dreptatea va triumfa și trădătorul își va primi pedeapsa cuvenită.

Văzînd în fața sa un om în uniformă de polițist, Ziukin crezu că e santinela care păzește casa lui Jurgens.

„Santinela“ duse politicoș mîna la șapcă.

— Dumneavoastră de ce vă plimbați pe aici? — îl întrebă Sașutka.

— Eu... eu... caut pe... — îngîină Ziukin.

— Îl căutați pe domnul Jurgens?

— Întocmai — se bucură trădătorul.

— Să mergem mai la o parte. Aici nu-i voie de stat.

Și, luîndu-l pe Ziukin de braț, Sașutka îl duse din fața ferestrelor casei lui Jurgens.

— Pentru ce oră ați fost chemat?

— Am fost chemat pentru miezul nopții, dar aș vrea să mă duc acum, pentru că am o treabă deosebită.

Ca să-și dea importanță, Sașutka făcu o mică pauză.

— Deosebită? Bine, am să încerc să vă aranjez acum o audiență. Poștiți cu mine.

— Am să vă fiu nespus de recunoscător — vorbi Ziukin, urmându-l pe polițist.

Trecură strada și intrară în brutărie.

Ajuns înăuntru, trădătorul simți instinctiv că nu-i a bună și, oprindu-se o clipă, aruncă o privire îndărăt. Era însă prea târziu...

În zori, Sașutka părăsi orașul, plecând în pădure, la brigada de partizani.

11

Hotărîrea organizației clandestine de a arunca în aer uzina electrică a orașului i-a fost comunicată lui Ojoghin de către Denis Makarovici Izvolin. Când trupele sovietice s-au retras din oraș, instalațiile uzinei au fost scoase din funcțiune. Nu mai apucaseră s-o arunce în aer.

Nemții au refăcut uzina de puțin timp. Ea furniza energie electrică uzinei de reparat tancuri, construită la baza S.M.T.-ului, morii, depoului de locomotive, instalației Roentgen care deservea spitalele de campanie. Uzina mai dădea curent electric pentru iluminarea aerodromului, a nodului de cale ferată, a lagărului de concentrare, a comandaturii și a diferitelor instituții ale ocupanților, precum și a câtorva cvartale din oraș, locuite mai ales de nemți și de oameni de-ai lor. Organizația clandestină știa de asemenea că, înainte ca trupele sovietice să fi părăsit orașul, uzina a fost minată. Schema minării era cunoscută numai de doi oameni. Unul a murit chiar în primele zile ale ocupației, iar celălalt, electricianul Povelko, a stat multă vreme ascuns într-un sat situat la vreo douăzeci de kilometri de oraș. El urma să ia legătura cu organizația clandestină, cu ajutorul unei parole convenționale, numai în cazul când uzina va intra în funcțiune.

Cînd Povelko a aflat că într-adevăr uzina a început să lucreze, s-a îndreptat spre oraș. Pe drum însă a fost reținut de gestapoviști, pentru că actele nu-i erau în ordine. După ce l-au anchetat, Povelko a fost aruncat în lagărul de concentrare.

Aflînd despre arestarea lui Povelko, patrioții au început să se gîndească cum să facă legătura cu el. Au încercat zeci de metode, pînă cînd, în cele din urmă, au dat peste una care li s-a părut mai sigură.

În oraș exista un convoi de „asanare”. Oamenii care îl alcătuiau aveau permise în baza cărora puteau să iasă și noaptea nestingheriți din oraș, pentru a merge în lagăr.

Printre cei care lucrau în convoi, organizația clandestină a găsit un om bun, pe bătrînul Zalomin. După ce l-au verificat, patrioții l-au atras în munca organizației.

În decurs de o săptămînă, Zalomin a stabilit legătura cu prizonierul. Cu ajutorul bătrînului a fost întocmit și un plan pentru eliberarea lui Povelko din lagărul hitlerist.

În fiecare zi, administrația lagărului dădea în ajutorul celor de la „asanare” o echipă de deținuți alcătuită dintre cei care încălcau în vreun fel oarecare ordinea din lagăr. Era de ajuns ca unul dintre deținuți să nu se ridice la timp cînd comandantul apărea în baracă, să zăbovească o jumătate de minut în sala de mese sau să se odihnească în timpul lucrului fără să aibă vreo aprobare, să aprindă o țigară acolo unde nu era voie sau să îngîne un cîntec și imediat „vinovatul” era încadrat în echipa de „asanare”.

Denumirea aceasta îi fusese dată echipei de un deținut francez. „Asanare” vine de la un cuvînt franțuzesc care înseamnă „însănătoșire”.

Pentru a avea posibilitatea de a se întîlni cu Zalomin, Povelko a început să „nimerească” destul de des în echipa de „însănătoșire”.

Ziua geroasă de decembrie era pe sfîrșite. Întune-cîndu-se din ce în ce mai mult, amurgul își îndulcea tînurile țipătoare și, revărsîndu-se asupra orașului,

învăluia totul din jur în perdeaua deasă, albăstruie a înserării. Umbrele se topeau, pierzându-și contururile.

Hodorogind din pricina butoaielor, convoiul înainta cu greu pe strada înzăpezită. Zalomin ședea cocoțat pe partea dinainte a căruței, cu picioarele sprijinite de hulube și cu spatele rezemat de butoiul mare, acoperit cu un strat de gheață. Celelalte trei căruțe, încărcate cu butoaie tot atât de mari, veneau în urmă. Căii fiecărei căruțe erau legați de căruța din fața lor.

Bătrînul privea tulburat contururile șterse, nedesluite, ale caselor.

Pe cer licări prima stea. Gerul se înteti și mai mult. Sub greutatea roților, zăpada scîrția puternic.

Calul mergea în trap vioi și lui Zalomin i se păru că în ziua aceea el alerga mai bine decît de obicei.

După ce ocoli fabrica de cărămidă părăsită, Zalomin se îndreptă în direcția lagărului.

În văzduhul înghețat răsunară sunetele clopotului din lagăr.

Iată și lagărul, învăluit într-un văl de ceață, împrejmuit cu trei rînduri de sîrmă ghimpată prin care trecea curent electric. Zalomin intră cu căruțele pe alea desfundată, plină de hîrtoape. Butoaiile prinseră a hodorogi și mai tare. Auzind încă de departe zgomotul cunoscut, santinela ieși din gheretă și deschise poarta. Numai convoiul de „asanare” nu era oprit și sîcîit cu controlul de paza bine dresată a lagărului.

Zalomin intră la trap în curte și, trăgînd de hățuri, trecu calul la pas. După ce depăși barăcile, prin ale căror ferestre înguste se strecura în fișii o lumină stearsă, el străbătu platoul pe care se adunau întotdeauna deținuții pentru apel și-și îndreptă calul spre closete.

După ce lăsă convoiul să intre în curte, santinela de la poartă apăsă pe butonul soneriei. Semnalul era bine cunoscut deținuților.

Toți cei numiți în echipă fură scoși repede pe platou și un paznic îi conduse la locul de muncă.

Zalomin trase căruțele la loc, înălță capacele butoaielor și începu să aștepte. După cîteva minute se apro-

piară de el patru deținuți. Paznicul se opri la o distanță respectabilă. Gulerul mare al cojocului îi acoperea fața. Gerul nu te lăsa să stai locului. De aceea paznicul umbla de colo pînă colo, ba apropiindu-se, ba depărtîndu-se de locul rău mirositor.

— Apucați-vă de lucru, băieți! — spuse cu glas tare Zalomin, zărindu-l pe Povelko.

Se stabilise o anumită rînduială, odată pentru totdeauna: primele două butoaie umplute ieșeau fără întîrziere dincolo de poartă, iar în acest timp echipa le umplea pe celelalte.

Apropiindu-se de Povelko, Zalomin îl întrebă în șoaptă:

— Te-ai pregătit?

— Da.

— Dar ceilalți trei?

— Sînt oameni de nădejde.

— Atunci dă-i drumul — îl zori Zalomin.

— Da' n-o să mă înăbuș? — întrebă rîzînd Povelko.

— Nu-ți fie teamă. Butoiul e curat... n-a fost întrebuintat.

Povelko se apropie de căruța din față. Așteptă pînă ce paznicul se îndepărtă de căruță și-apoi dispăru repede prin deschizătura butoiului.

Zalomin închise capacul și, urcîndu-se în față, porni.

— Eu am plecat. Zorește-i pe cei de aici! — îi strigă el paznicului.

— Gut, gut — îi răspunse acesta dînd din mîină.

La poartă totul a trecut cu bine. Îndemnînd calul cu biciul, Zalomin a ocolit fabrica de cărămidă, apoi s-a ridicat în picioare și a deschis capacul butoiului. Inima îi bătea tare, gata parcă să-i sară din piept. Cu toate că era ger, bătrînul nu simțea nici un pic de frig. De-abia la jumătatea drumului a observat că ținea hățurile cu mîinile goale, în timp ce mînușile erau la brîu.

— L-am salvat... l-am salvat... — șoptea Zalomin, mîinînd necruțător căluțul.

Văzînd în dreapta drumului ruinele clădirii gospodăriei comunale, bătrînul opri căruța și bătu cu cotul în peretele butoiului.

— Cunoști locurile? — îl întrebă el în șoaptă pe Povelko, care-și scosese capul afară.

— Le cunosc.

— Fugi direct la chioșcul din livadă. Acolo te așteaptă băieții. Îți vor da îmbrăcăminte și acte.

Povelko sări cu îndemânare din căruță și, furișându-se, fugi spre casa dărîmată. După un minut dispăru printre ruini.

12

La onomastica Varvarei Karpovna, Ojoghin și Greaznov au sosit abia pe seară. Fuseseră așteptați cu nerăbdare. Aceasta se putea vedea după agitația gazdelor și după felul călduros în care însăși sărbătorita l-a întâmpinat pe Nikita Rodionovici.

În sufragerie era larmă.

Sărbătorita prezentă oaspeții. Cel mai apropiat de ușă era un neamț în vîrstă, îmbrăcat civil, de statură mică, cu o burtă mare și un gît ca de curcan. El se recomandă Brüning. Alături de el stătea un neamț în uniformă de soldat, cu mîna bandajată. Numele lui era Paul. Lîngă Paul se așezase o fată cu părul blond, noua prietenă a Varvarei Karpovna. De cealaltă parte a mesei se instalase, împreună cu nevastă-sa, roșcovanul Kramsalov, magaziner la primărie. Deși Kramsalov vorbea puțin, Ojoghin băgă de seamă că el se bîlbîia destul de mult.

Varvara Karpovna așezase un scaun pentru Nikita Rodionovici alături de scaunul ei și-i spuse în șoaptă că, întrucît cocoșatul nu-i printre oaspeți, nu are cine să-i strice buna dispoziție.

— Chiar, de ce nu l-ați invitat și pe cocoșat? — întrebă Ojoghin. — E un om foarte distractiv.

— Rohde l-a băgat la răcoare pentru niște păcate. De altfel, cred că n-o să mai vadă lumina zilei.

Varvara Karpovna puse în fața lui Ojoghin un pahar cu vin.

— Turnați, turnați la toți și felicitați-o pe sărbătorită!
— comandă Matreña Silantieva cu o voce stridentă.

În grabă, Treaskin începu să toarne vinul în pahare.
— Înveselești-ne, Nikita Rodionovici — spuse Matrena Silantieva, adresându-i-se lui Ojoghin — că stau toți cu nasul în jos și nu trăncănesc decît despre politică.

— Motenka, Motenka! — spuse cu o voce rugătoare Treaskin, amețit de-a binelea, adresându-i-se soției sale.

— Ei, ce-i? — se răsti Matrena Silantieva, privindu-și cu asprime soțul.

— Domnilor — vorbi Treaskin — vreau să vă spun o noutate...

— Madam Treaskin — spuse Brüning adresându-i-se gazdei într-o rusească stricată — soț al vostru are spune noutăți. Asta est... asta est gut, sehr gut, noi placem senzații, noi rugăm domnul Treaskin...

— D-d-d-rept... r-r-ugăm — rosti cu greutate Kramsalov, zvîcnind din cap. — S-s-să s-s-s-pună...

Soția îl pișcă de mîină. Kramsalov se schimonosi de durere și amuți.

Amețit de băutură, Treaskin se ridică anevoie de la masă și se îndreptă cu pași șovăielnici spre camera cealaltă.

— Iar mai face vreo prostie! — zise Varvara Karpovna. — Mîncăți și nu-l luați în seamă — adăugă ea, punînd în farfuria lui Ojoghin o bucată de pește.

Brüning, care stătea în dreapta lui Ojoghin, îi traducea soldatului Paul, din rusă în germană, discuțiile de la masă. Hainele lui Brüning răspîndeau un miros de naftalină și Nikita Rodionovici se îndepărtă puțin cu scaunul.

— Cine-s ăștia? — o întrebă încet Ojoghin pe Varvara Karpovna, arătînd cu capul spre nemți.

Ea îi spuse în șoptă că Paul este soldat și că urmează un tratament la spital, iar Brüning, un cunoscut al tatălui ei. Se pare că e expeditor la o firmă germană care se ocupă cu adunarea și trimiterea lucrurilor antice în Germania. Treaskin ambala în lăzi tablouri, veselă, mobilă și diferite alte lucruri de preț, iar Brüning le expedia.

— Priviți! Priviți! — spuse Treaskin, înapoiindu-se și fluturînd două manifeste. — Vreți să știți ce scriu comuniștii?

— Drac împielit! — nu se putu stăpîni Matrena Silantievna.

— Proc-c-la-a-mație? — întrebă Kramsalov, îngălbenind la față.

— Da! — spuse cu hotărîre Treaskin și-i întinse hîrțiile lui Greaznov. — În stimata noastră societate putem să citim asta... Dumneavoastră, domnule Brüning, ce credeți?

— Poftiți, domnul Treaskin, noi avem interes pentru acest fleacuri. Noi ascultat la voi — mormăi Brüning cu gura știrbă și se uită la ceilalți, așteptînd parcă încuviințarea lor.

— Ia citește, Andrei — îl rugă Denis Makarovici. — Să vedem ce fleacuri mai sînt și astea.

— De unde le-ai luat? — se interesă Varvara Karpovna.

— De unde? De la primărie. Le-am luat din curiozitate. Au fost aduse acolo vreo cincizeci — îi răspunse Treaskin.

Andrei ținea manifestul în mîină și se uita la toți cu o privire de om nedumerit. Parcă-i întreba: „Să citesc sau să nu citesc?”

— Hai, Andrei! Dacă te roagă lumea, citește-l — spuse Denis Makarovici și, aplecîndu-se peste masă, dădu lampa mai aproape de Greaznov.

— *“Dragi tovarăși care vă chinuiți sub jugul ocupanților! — citi Andrei și vocea-i tremura ușor. — Fiecare zi apropie eliberarea patriei noastre și victoria asupra dușmanului. Pe toate fronturile inițiativa a trecut definitiv de partea Armatei Sovietice. Fascismul german și forțele sale armate se află în fața catastrofei. Se apropie ceasul răfuielii aspre. Aștătorii războiului nu vor scăpa de judecata necruțătoare a popoarelor; călăii, ucigașii, jefuitorii și siluitorii nu vor scăpa de pedeapsa oamenilor sovietici; cozile lor de topor și trădătorii de patrie nu vor scăpa de pedeapsa bine meritată. Toți o vor primi după merit. Nicăieri nu se vor putea ascunde de mînia*

dreaptă a poporului. Sfărîmînd toate piedicile, Armata Sovietică înaintează nestăvilită, eliberînd de lifta fascistă noi sate, comune și orașe. — Oprindu-se din citit, Andrei se uita atent la rîndurile șterse. Pe fața-i palidă apă-ruseră pete. — Tovarăși! — vocea lui Andrei răsună acum mai puternic. — Toți cei care sînteți în stare, ridicați-vă la luptă împotriva fiarei rănite de moarte, dar încă nedoborîtă! Dați ajutor eroicei Armate Sovietice și glorioșilor partizani în lupta lor de doborîre defi-nitivă a dușmanului! Faceți să se apropie ora victoriei! Dragi prieteni, vă felicităm cu prilejul anului nou! Moarte cotropitorilor fasciști!

Patrioții Sovietici

Toți tăceau. Bărbia lui Treaskin tremura puternic. Kramsalov era palid ca o stafie, în timp ce soția i se încheștase înspăimîntată de umăr. Prietena Varvarei Karpovna se îndepărtă în tăcere de soldatul Paul. Acesta se uită mirat la ceilalți și fața-i era gata-gata să se alungească într-un zîmbet prostesc. Matrena Silantieva răsufală greoi și, fără să clipească, se uită furioasă la soțul ei.

Oamenii încremeniră, de parcă în cameră ar fi căzut o bombă care ar fi trebuit să explodeze din clipă în clipă.

— Groaznic! — tulbură tăcerea Varvara Karpovna.

— Dar în cel de-al doilea ce scrie? — întrebă Izvolin.

Greaznov citi și cel de-al doilea manifest. Acesta era mai scurt decît primul. În el se arăta că, între 15 și 18 decembrie, tribunalul militar al Frontului 4 Ucrainean a judecat la Harkov trei călăi fasciști și o coadă de topor de-a lor. Toți au fost condamnați la moarte prin spînzurătoare.

— Acest est imposibil — mormăi Brüning. — Așcul-tat, eu vom vorbi la voi — spuse el, ridicîndu-se și sprijinindu-și o parte de burtă pe masă. — Asta est povești bolșevic. Patriot? Bluf, nu iest nicio patriot. Iest provăcare... — Și, de astă dată cu mai puțină siguranță în glas, adăugă: — Mîne provăcare caput. Madam Treaskin, nu treba lăsat nas jos. Rog mai bine un sticla vin. Asta foarte pun. Heil Hitler!

— Heil! — urlă Paul, și el destul de cherchelit.

Dispoziția celor de față, care și mai înainte n-a fost prea bună, s-a stricat definitiv. N-au îmbunătățit-o nici noile sticle de vin care au fost curînd golite.

Kramsalova începu să-și înduplece soțul să meargă acasă. Prietena Varvarei Karpovna se tot uita speriată la Paul. Acesta vorbea în nemțește cu Brüning, întrebîndu-l de conținutul manifestelor.

— Să mergem în cealaltă cameră — îi propuse Varvara Karpova lui Ojoghin.

Nikita Rodionovici porni tăcut în urma sărbătoritei.

— Într-adevăr, treburile stau prost — îi spuse Varvara Karpovna, așezîndu-se pe un divan. — Cui i-ar fi putut trece prin cap că lucrurile vor lua o astfel de întorsătură? Noi am greșit socotelile...

— Care noi?

— Păi, eu, taică-meu, uite chiar și Liuba, Kramsalovii. La urma-urmei, și dumneavoastră... Dar cui i-ar fi putut trece așa ceva prin cap? Pe vremea aceea, în patruzeci și unu, totul era atît de limpede! Acum însă, se pare că puterea sovietică o să se întoarcă din nou. Eu numai de un singur lucru mă tem. Mă tem că vor începe urmăriri, arestări... În ultimele zile mi-am pierdut pofta de mîncare și n-am mai putut să închid ochii. N-am chef să mă apuc de nimic. Mi s-a urît de toate. Umblu ca o lunatică, ca o vită care așteaptă din clipă în clipă să fie lovită cu biciul sau tîrîtă la abator... Ce-i de făcut?

Un sentiment de dispreț puse stăpînire pe Ojoghin. Îi venea să se ridice și să plece, dar se stăpîni și spuse:

— Trebuia să ne fi gîndit mai de mult la ceea ce-i de făcut. Și asta atît dumneavoastră, cît și eu.

— Niciodată viața nu mi-a fost atît de dragă ca acum. Niciodată. Dați-mi cel puțin un sfat...

— Aveți un sfătuitor mai bun decît mine.

— La cine vă referiți?

— La Rohde, se înțelege.

— Nu-mi mai pomeniți numele ăsta! — spuse Varvara Karpovna, ridicîndu-se brusc în picioare. — El-mi-a adus atîtea necazuri, atîta suferință...

— Va să zică dumneavoastră îl urâți?

Varvara Karpovna începu să se plimbe tăcută prin odaie. În ultimul timp atitudinea lui Rohde față de ea s-a schimbat. Rohde, care și mai înainte fusese nepolitic, a devenit vădit grosolan. Varvara nu mai visa acum la nici o Germanie, cu toate că, foarte de curînd, mai vorbise încă despre viitoarea călătorie ca despre o problemă rezolvată. Nu, ei n-o vor lua în Germania, dar nici în viață n-o vor lăsa. Varvara se temea de Rohde mai mult chiar decît de înapoierea puterii sovietice. Ea știa că puterea sovietică n-o să-i ierte trădarea, că o s-o pedepsească, o s-o condamne; Rohde însă o s-o nimicească. Ca translatoare a gestapoului, ca martoră oculară, Varvara Karpovna știa prea multe. Era în joc viața ei și nu avea cu cine să se sfătuiască. Ideea de a-și împărtăși gîndurile lui Ojoghin, care, după spusele cocoșatului, avea legături strînse cu spionajul militar și care îi făcuse impresia unui om inteligent, îi venise nu de mult. Dar cu ce ar fi putut s-o ajute Ojoghin, care se afla în aceeași situație cu ea?

— Rohde o să mă ucidă — izbucni Varvara Karpovna, întorcîndu-și capul spre ușa dincolo de care se auzeau vocile oaspeților. — Odată mi-a și spus: „Dumneata știi prea multe pentru un om viu!“ Sînt că sînt condamnată... Ce-i de făcut? Cum să găsesc o ieșire?

Nikita Rodionovici tăcea, privindu-și cu atenție picioarele. Șovăia. Să pună problema direct sau să facă numai o aluzie, un pas de probă, o încercare?

— O ieșire se poate găsi. Însă, bineînțeles, asta nu-i chiar atît de ușor de făcut — îi spuse el.

— Se poate găsi într-adevăr ceva de făcut? — îl întrebă Varvara Karpovna cu o licărire de speranță în glas.

Ojoghin dădu afirmativ din cap.

— După părerea dumneavoastră, ce se cere pentru asta?

— După părerea mea, se cer multe.

— Și ce anume?

— Îndrăzneală, hotărîre, voință...

— Numai atât? — întrebă Varvara Karpovna oftînd ușurată, de parcă îndoielile care o chinuiau s-ar fi spulberat dintr-o dată.

— După părerea mea, nu-i chiar atât de puțin.

— Dumneavoastră credeți că n-am voință?

— Poate că aveți voință, însă...

— Faceți aluzie la îndrăzneală și hotărîre? — îl întrerupsese Varvara Karpovna.

— Da, da.

— Nu mă cunoașteți... Dar cum? Cum? — își reveni ea deodată, amintindu-și că tot nu se lămurise ceea ce era mai important.

Nikita Rodionovici nu reuși să-i răspundă. În cameră intră Brüning. Văzîndu-i pe cei doi care stăteau de vorbă, el mormăi încurcat: — Ah! Scuzat! — și se îndepărtă repede.

Imediat însă apăru Treaskin, care nu se mai putea ține pe picioare.

— Ce ți-e scris, în frunte ți-e pus! — abia reuși el să spună, deoarece limba i se împleticea. — Viermele tot vierme rămîne... Dacă-i născut ca să se tîrască, nu poate să zboare...

— Eu am să chibzuiesc bine totul și am să vă sfătuiesc cum să procedați — spuse încet Nikita Rodionovici, ca să încheie discuția.

Treaskina dădu aprobator din cap.

13

După ce-a fugit din lagăr, Povelko s-a ascuns la Zabolotko. Casa familiei Zabolotko se afla la marginea orașului și nu stîrnea bănuiala ocupanților. Mama lui Boris Zabolotko — văduva Anna Vasilievna — lucra ca femeie de serviciu la comandatura ocupanților, iar Boris era electrician la primăria orașului.

Vineri seara, Trizna veni la Zabolotko. Au discutat despre aceeași problemă, despre aruncarea în aer a uzinei electrice. Planul propus nu putea fi înfăptuit din pricina unor împrejurări care nu depindeau de membrii organizației clandestine. În timpul zilei, Povelko nu

putea ajunge cu nici un chip în curtea uzinei. Or, fără el nu putea fi descoperit locul unde ieșea capătul fitilului. În calitate de electrician la primărie, Boris Zabolotko fusese de două ori la uzină și încercase să găsească locul respectiv, dar nu izbutise.

Lucrurile stăteau astfel: de la masa de explozivi, așezată adânc sub platformele și postamentele principalelor agregate ale uzinei, a fost tras un fitil detonant. Fitilul a fost introdus într-un tub izolator rezistent și scos afară prin zidul gros al uzinei electrice, la o înălțime de vreo jumătate de metru de la pământ. Tocmai acest capăt al fitilului trebuia găsit.

— Înțelegeți și voi — se dezvinovăți Zabolotko, deși nimeni nici nu se gândise să-i aducă vreo învinuire. — Nu mai pot merge pe acolo. Până acum am fost la uzină de două ori. S-ar putea să fiu luat la ochi...

— Să nu mai mergi — spuse Trizna dînd din cap.

— Prima dată am reușit să cercetez zidul. A doua oară însă n-am mai izbutit. Pe acolo trece multă lume. Dacăș merge noaptea, atunci ar fi altceva.

— Va să zică n-ai văzut nimic? — îl întrebă Povelko.

— Nimic. Așa cum mi s-a spus, am măsurat exact opt pași de la colț, am cercetat toate cărămizile din zid...

Povelko se scărpină cu amîndouă mîinile la ceafa-i tunsă. Nu, el nu greșise. Exact la opt pași de la colț și a opta cărămidă de la pământ.

— Poate că acolo s-a adunat multă zăpadă, — își spuse părerea Ignat Nesterovici.

— Ce-i drept, acolo e multă zăpadă, chiar foarte multă — spuse Zabolotko, căutînd parcă să-și ceară scuze.

Povelko dădu din cap gînditor.

— Într-adevăr, peste tot e multă zăpadă. De la pământ fitilul se poate să fie la înălțimea celui de al optulea rînd de cărămizi, însă de la troianul de zăpadă...

Ignat Nesterovici, care se plimba prin cameră, se opri în fața lor, își încrucișă brațele pe piept și, după o mică pauză, spuse încet:

— Pe Zabolotko nu-l mai putem trimite la uzină. Trebuie să găsim altceva.

Trizna nu spuse ce înțelege prin acel „altceva“.

Se lăsă liniștea.

Vîntul vuia mînios în coș. Prin soba aprinsă, el răbufnea în cameră cu fum cu tot. Flacăra plăpîndă a celor două mucuri de lumînare pîlpîia încet. Pe fețele oamenilor jucau umbre.

— Nu se poate! — și Povelko bătu cu pumnul în masă. Flacăra pîlpîi. — Nu cumva o să renunțăm la plan? Am scăpat din lagăr și acum să nu pot ajuta cauzei noastre?

Deodată cineva bătu în geam.

Cei din încăpere se priviră nedumeriți. Zabolotko îi făcu un semn lui Povelko și acesta dispăru fulgerător în bucătărie. Ciocănitura se repetă.

— Mă duc să văd cine-i — spuse Zabolotko. — Nu vă neliniștiți—adăugă el, punîndu-și paltonul și căciula.

Ignat Nesterovici se așeză la masă.

În tindă se auziră pași, vorbe rostite cu glas tare și în cameră intră, plin de zăpadă, bătrînul Zalomin.

Fără să vrea, Trizna scoase un oftat de ușurare. Apoi însă, clătînînd din cap, spuse nemulțumit:

— Cine dracu te-a pus să umbli hai-hui? Te-am pre-venit doar că trebuie să stai locului, iar tu te-ai apucat să hoinărești.

Imediat după eliberarea lui Povelko, Zalomin a început să stea ascuns.

— Păi eu umblu cu băgare de seamă, cu fereală — îi răspunse Zalomin, scuturîndu-și cu grijă zăpada de pe scurta zdrențuită. — Ce, credeți că eu nu-mi dau seama?

Povelko se înapoie în cameră și-l îmbrățișă cu bucurie pe bătrîn.

— Ce se mai aude pe la lagăr?

Zalomin îi spuse că toți cei care au lucrat în convoiul de „asanare“ au fost dați afară din serviciu fără să fi fost interogați. Tocmai de aceea această împrejurare stîrnea bănuială. Se putea ca fasciștii să fi pus ceva la cale.

Zalomin se așeză apoi la masă și-și scoase din buzunar punga cu tutun. •

— Astăzi am să mă străduiesc să-mi ciopîrțesc înfățișarea. Așa o să fie mai bine — spuse el rîzînd.

— Cum vine asta, să ți-o ciopîrțești? — se interesă Povelko.

— Păi, uite așa... Îmi rad părul de pe cap, mustățile, barba și totodată și sprîncenele. Cu timpul, dacă-o vrea Dumnezeu, or crește la loc.

Își răsucea încet o țigară. Degetele-i mari, înăsprite de vînt, pline de cicatrici și zgîrieturi, se mișcau cu siguranță.

După ce mai tăcu un timp, el întrebă:

— Dar treburile voastre cum merg?

— Rău! — spuse scurt Ignat Nesterovici.

— De ce?

Trizna îi arătă pe scurt care era situația.

— Deci totul depinde de Povelko? Dacă el ajunge în curtea uzinei, treaba o să meargă? Așa e?

— Da, cam așa e.

— Ei bine, sfătuiți-vă. Eu plec — spuse Zalomin, ridicîndu-se brusc și începînd să se îmbrace...

A doua zi, la locuința lui Ojoghin și Greaznov veni din nou Igorek, sub aceeași înfățișare de cerșetor. Cînd Ojoghin îi aduse o bucată de pîine, Igorek îi spuse vorbind repede că Izvolin și Trizna îl așteaptă la Zabolotko.

Ca și de multe alteori, Greaznov mergea pe urma lui Ojoghin, ca să vadă dacă nu cumva e urmărit.

După vreo douăzeci de minute Ojoghin bătu la fereastra casei lui Zabolotko.

Acolo el află că bătrînul Zalomin îi pusese pe toți în mișcare. Cu vreo două ore în urmă, ras complet, el venise la Trizna și îi propusese „să-i convoace pe toți” pentru că el „o să expună un raport cu privire la o raționalizare”. Și ei au trebuit să-i convoace.

— Dar el unde-i? — întrebă Nikita Rodionovici.

— A alergat ca să mai lămurească ceva. Se întoarce îndată.

Zalomin veni după cîteva minute,

— N-o să-mi scot paltonul, fiindcă nu prea am timp — începu el să vorbească fără a saluta pe nimeni. — Așa... Știe toată lumea că eu am rămas fără lucru?

— Ei și? — îl întrebă Trizna înălțându-și mirat sprâncenele. El nu-și dădea seama unde voia să ajungă bătrînul.

— Primăria mi-a confiscat două butoaie, dar mi-au mai rămas două — spuse Zalomin.

Toți se priviră nedumeriți. Pe Trizna îl apucă tusea și ieși din odaie.

— Să așteptăm puțin... să-și revină... — continuă Zalomin, începînd să pufăie liniștit din țigară.

Se făcu liniște.

În sfîrșit Ignat Nesterovici se înapoie în odaie. Era palid. Din pricina accesului de tuse, ochii se i înroșiseră, se umpluseră de lacrimi și mereu trebuia să și-i șteargă cu batista.

Zalomin dădu trist din cap și începu să vorbească din nou:

— Deocamdată și caii și cele două butoaie sînt acasă. Enervat, Trizna nu se mai putu stăpîni:

— Ce tot trîncănești? Unde ți-e raționalizarea?

Deodată Zalomin izbucni într-un rîs zgomotos.

— Îndată o să vorbesc și despre raționalizare. Nu degeaba am fost în cercetare. E mai bine de o lună de cînd uzina electrică a cerut primăriei să-i trimită oameni care să curețe haznalele. Una la mîină — spuse el, îndoindu-și un deget. Fețele tuturor se alungiră. — Așa că o să mă urc în căruță împreună cu Povelko și amîndoi o să ne ducem noaptea la ei. Două la mîină — adăugă el, îndoindu-și încă un deget. — Noaptea, nimeni n-o să ne controleze. Trei la mîină. Mîine s-ar putea să mi se confişte absolut tot ce am. Patru la mîină. Va să zică trebuie să-i dăm bătaie cît se poate de repede. Cinci la mîină... Iată și raționalizarea!

La început, de uimire și de surprindere, nimeni nu rosti nici un cuvînt. Apoi Povelko se repezi spre bătrîn, îi strînse capul la piept și-l sărută.

Zalomin se simți stingherit și începu să clipească des din ochi.

Ojoghin se apropie de bătrîn și-i strînse voinicește mîna. Bătrînul se emoționează. Buzele începură să-i tremure, iar pe obrajii săi înăspriți de vînt se rostogoliră cîteva lacrimi.

— Găina bătrînă face zeama bună! Nu așa se spune, taică? — îl întrebă Nikita Rodionovici pe Zalomin.

— Așa se spune, fiule. Și se mai spune: „Ori pieptul plin de decorații, ori capul în tufișuri“. Numai că, uite ce-i... Trebuie să ne apucăm de treabă chiar acum. Eu am pregătit totul. În afară de asta, înainte de război am fost de vreo cinci ori în curtea uzinei, așa că știu rînduielile...

— O să izbutiți să intrați? — întrebă Ojoghin.

— Bineînțeles că o să izbutim... Vorba e unde să mă strecur eu pe urmă?

Se hotărî ca, după îndeplinirea acestei misiuni, Zalomin și Povelko să fie ascunși în casa lui Zabolotko. Toți își dădeau seama la ce risc se expunea bătrînul. El trebuia să se strecoare acasă, să înhame caii și să apară în oraș. Dar lucrul acesta nu e chiar atît de simplu, cînd știi că poți să fii urmărit. Zalomin însă declară cu siguranță în glas că totul se va sfîrși cu bine...

La ora nouă seara, pe strada pe care se găsea uzina electrică apărură două căruțe cu butoaie. Într-una era Zalomin, iar în cealaltă, Povelko. Căruțele înaintau anevoie.

Din pricina exploziilor bombelor strada nepavată era plină de gropi, dîmburi și hîrtoape. Butoaiele hodo-rogeau, se aplecau dintr-o parte în alta, iar roțile se împotmoleau în nămeți. Povelko se simțea nesigur în noul său rol și se ținea cu greu în căruță. Zalomin însă conducea calul cu mișcări sigure.

Ajunseră la uzină. Povelko lucrase acolo vreme de patru ani. Uzina părea să nu se fi schimbat în anii războiului. Doar zidurile albe fuseseră vopsite în cenușiu. Gardul era întreg, după cum întreagă era și poarta de grilaj prin care se vedea curtea mare. Volanții motoarelor țacăneau înăbușit, ritmic. Nu se zărea nici o lumină. Totul era bine camuflat.

Calul din față se opri cu capul în poartă. Zalomin sări din căruță și bătu. Apăru un polițist înarmat cu o pușcă.

— Primește musafirii și astupă-ți nasul — glumi Zalomin.

— Pfu! — făcu polițistul fluierînd cu scîrbă. — Ce duhoare a dracului! Îți cîrmește nasul...

— Hai, mișcă-te mai repede, că altfel nu terminăm nici pînă dimineața.

Polițistul lăsă căruțele să intre în curte.

— Știi unde? — întrebă el.

— Doar nu-i prima dată cînd vin aici!

— Atunci dă-i drumul! — spuse polițistul și dispăru în ghereta de piatră.

Ținîndu-l de căpăstru, Zalomin duse calul pînă la latrină.

Povelko aruncă o privire de jur-împrejur. Curtea mare era plină de vechituri. De sub zăpadă se vedeau stive de cărămidă refractară, mormane de tablă de acoperiș ruginită, butoaie de lemn goale, tărgi, grămezi de piatră, grinzi lungi în dublu T...

— Am plecat — spuse în șoaptă Povelko. — Dacă se întîmplă ceva, tușește o dată.

— Domnul să te ajute! Am să fiu cu ochii în patru.

Povelko se aplecă, furișîndu-se spre zidul din dos al uzinei, mergînd printre stivele de cărămizi. Zăpada era mare și urmele lăsate pe ea se vedeau cu ușurință. Asta-l tulbură pe Povelko. El se opri pentru cîteva secunde, dar imediat porni cu hotărîre mai departe. Cînd ajunse chiar lîngă zid, dădu peste o potecă bătătorită care ducea spre grămezile de cărbuni.

Opt pași de la colț. Povelko îi măsură și se întoarse. Acum, al optulea rînd de cărămizi de jos în sus. Se aplecă la pămînt. Unul, două, trei... opt... Nu, cărămida cu pricina nu era acolo. Zidul era cu desăvîrșire neted. Ignat Nesterovici avusese dreptate. Se vede că numai zăpada era de vină. Povelko se ridică, apoi se lăsă în genunchi și dădu repede la o parte zăpada care se strînsese acolo. În sfîrșit, dădu de locul respectiv. Lovi cărămida cu vîrfurile cizmei și jumătate din ea se desprinsese

din zid. Povelko scoase cărămida și o puse alături. Băgă mîna în gaură, căută fitilul detonant și-l scoase afară. Mîinile îi tremurau de emoție și simțea că se înăbușă. Luă din buzunar două capse cu capete de fitil Bikford, le puse pe fitilul detonant și le fixă repede cu un inel de cauciuc. Apoi scoase un mic pachet învelit într-o bucată de mușama, în care se găsea o fiolă cu acid și un lichid incendiar. El prinse pachetul la capetele fitilului Bikford și cercetă totul cu atenție. După ce se convinsese că făcuse bine legătura, strivi pachetul cu degetele. Fiola se sparse cu un trosnet ușor. Fiecare lucru se găsea la locul său. Acum totul depindea de timp. Acidul va ataca învelișul. Pentru aceasta era nevoie de cincisprezece ore. După ce acidul va pătrunde pînă la lichidul incendiar și acesta va aprinde fitilul, flacăra va ajunge la capse și atunci nu va mai fi nevoie decît de secunde, de fracțiuni de secundă...

După ce puse cărămida la loc în zid și acoperi locul cu zăpadă, Povelko se îndepărtă. Mergea grăbit. Inima-i bătea cu neastîmpăr, plină de fericire; urechile îi vîjîiau...

— Ei, cum e? — îl întrebă Zalomin.

— Totul e în ordine.

— O să izbutim s-o ștergem?

— Mai e vorbă? — întrebă rîzînd Povelko. — Totul o să se petreacă cel mai devreme mîine la ora douăsprezece...

— Ptiu!... — făcu bătrînul, luînd calul de căpăstru și conducîndu-l spre poartă. — Hai, drăguțule! Am fost în ospetie și ni-i destul! Deschide! — strigă Zalomin către polițist.

Polițistul ieși din gheretă.

— Gata? — întrebă el în timp ce căsca.

— Ce gata?... Linguroaiele noastre nu prind. Am pierdut vremea degeaba.

— Zici că a înghețat? — întrebă rîzînd polițistul.

— Du-te și vezi.

— Dracul să-l mai vadă! — înjură polițistul și deschise poarta.

Era o duminică însorită, o zi luminoasă cum rar se întîmplă să vezi. Străzile erau pline de orășeni. Toți

priveau în tăcere la unitățile militare germane care treceau prin oraș. Șoseaua care duce dinspre apus spre răsărit împarte orașul în două, formînd o stradă dreaptă ca o săgeată. Circulația de pe această șosea nu înceta nici ziua, nici noaptea. Spre răsărit se îndreptau fără întrerupere tancuri, mașini blindate, nenumărate vehicule cu tot felul de încărcături, autocisterne, motociclete și chiar căruțe obișnuite. În ele stăteau nemți încorporați în urma mobilizării totale. Erau de vârste diferite, fără ținuta cuvenită unor soldați, cu fețe galbene. Aveau expresia unor oameni nemulțumiți și capetele lor erau înfolfite, ceea ce le dădea înfățișarea unor babe. -

Înapoi, spre apus, treceau mai ales soldați răniți. Orașenii aruncau cu prudență vorbe răutăcioase la adresa ocupanților.

În parcul orașului era multă lume. Chiar lângă intrare, în dreapta, acolo unde înainte se afla estrada, era un cimitir pentru ofițeri, cu rînduri drepte de cruci de mesteacăn, toate de același fel. Cimitirul se mărea neconținut. Uneori cortegiile funerare veneau acolo și de două-trei ori pe zi. Morții erau aduși atît din spitalul local, cît și de pe front.

În duminica aceea avea loc înmormîntarea unor „luptători“ de vază. Din cauza aceasta, cortegiul era încheiat de un pluton de pistolari.

Trecuse de ora douăsprezece. Un autoturism mic se desprinsese de cortegiu și intră cu mare viteză pe aleea parcului. Din el coborî un neamț schiop. Era comandantul orașului. După ce stătu o clipă locului, aruncînd o privire de jur-împrejur, spuse ceva adjutantului său. Acesta îi ridică slugarnic gulerul de caracul brumăriu. Imediat, amîndoi se îndreptară spre cimitir. Lîngă morminte trebăluiau soldați cu frînghii și lopeți. Comandantul se uită pe rînd în toate cele opt gropi și de opt ori aruncă un scurt „gut“. Apoi privi crucile de mesteacăn puse mai la o parte, lovi într-una din ele cu vîrful cizmei și clătină nehotărît din cap. Punîndu-și mîinile la spate, el începu să se plimbe pe alee. Trebuia să țină

o cuvîntare la înmormîntare și acum repeta în grabă, cu jumătate de gură, ceea ce avea să spună.

Cortegiul ajunsese la morminte.

Comandantul se apropie și dădu din mîină, în semn că înmormîntarea putea să înceapă. Mănușa-i de piele alunecă de pe mîină, căzînd în groapă. Comandantul strigă ceva către adjutant. Acesta se și pregătise să sară în groapă, cînd, deodată, ca un tunet asurzitor, o explozie cutremură văzduhul, răstogolindu-se cu un ecou pe mai multe game pe deasupra orașului. Țărîna de pe marginea gropilor începu să alunece în jos.

Oamenii se repeziră să părăsească parcul. Comandantul avu de gînd să spună ceva soldaților, dar se întoarse brusc și porni schiopătînd spre mașină.

— Repede, la comandatură! — strigă el scurt către șofer. Vocea-i era sugrumată de spaimă.

14

Prin toropeala plăcută din mrejele căreia părea că nu poate să scape cu nici un chip, Nikita Rodionovici auzi sunetele melodioase ale acordeonului. Andrei era în salon și cînta cu patimă, punînd în cîntec mult suflet.

„Lîncezește băiatul — gîndi Ojoghin. — Trebuie să fac ceva cu el“. Dar ce anume trebuia făcut, nici Nikita Rodionovici nu știa.

Acordeonul amuți. Nikita Rodionovici deschise ochii.

Andrei intră în cameră și, fără să se uite la Ojoghin, răsfoi caietele cu note de pe pervazul ferestrei. Părea necăjit, ceea ce-l făcu pe Nikita Rodionovici să devină mai atent. „Să vedem ce-o să se mai întîmple“ — hotărî în gînd Ojoghin și începu să se îmbrace, fără să-l întrebe pe Andrei din ce pricină este prost dispus.

Ziua începu conform programului obișnuit. La ora zece luară gustarea.

Mîncară în tăcere, deoarece nu voiau să discute în prezența gazdei. După ce le aduse termosul cu apă clocotită și ceainicul cu esență, gazda ieși.

Fără să-și termine ceaiul, Andrei se sculă de la masă și se apropie de fereastră. Ridică perdeaua și se uită atent pe stradă. Continua să tacă.

În cele din urmă, Nikita Rodionovici se hotărî să intervină.

— Ce se petrece cu tine în ultimele zile? — întrebă el.

Greaznov se întoarce și se uită atent la Ojoghin.

— Nimic deosebit.

— Totuși, ce s-a întâmplat?

— M-am săturat pînă peste cap de viața asta de vilegiaturist! — spuse tăios Greaznov.

Pe fața lui Ojoghin flutura un zîmbet ușor.

— Și te-ai hotărît s-o schimbi?

— Da, m-am hotărît s-o schimb...

Nikita Rodionovici se lăsă pe spătarul scaunului.

— Va să zică așa... Tovarășul Greaznov și-a luat dreptul de a schimba ordinul pe care l-a primit în calitate sa de comunist. Da? Poate că vrei să-mi împărtășești și mie planurile tale?

Andrei se uită la Ojoghin. În ochi îi sclipi o licărire de ciudă.

— Dumneavoastră vă vine să rîdeți... Întotdeauna vă vine să rîdeți cînd vorbesc despre mine. Nu vă pasă de loc de starea mea sufletească... Mie însă... — Andrei se opri încurcat — mie însă mi-e greață aici. Nu mai pot răbda...

Andrei se întoarce. Nikita Rodionovici auzi un oftat adînc, se ridică și se apropie de tovarășul său.

— Astea nu-s toanele mele, Andrei. Tu știi ce misiune am primit noi. Mai știi că eu am primit sarcina de a conduce misiunea noastră și că tu nu ai libertatea de a proceda cum te taie capul. Și eu mă chinuiesc, și eu ard de dorul unei acțiuni adevărate.

Greaznov lăsă capul în jos.

— Dați-mi voie să particip la activitatea de luptă a grupului lui Izvolin! Știți foarte bine că sînt în stare să fac față. — Vocea lui Andrei părea că imploră.

— Andrei, fiecăruia dintre noi i-a fost indicată o anumită misiune.

— Dar eu nu vreau să stau cu mâinile încrucișate și să lîncezesc în vizuina asta.

— Ei bine, atunci fă cum te taie capul. Înainte de toate însă, te sfătuiesc să te gîndești și să judeci dacă partidul va aproba planul tău.

— Alții desfășoară o luptă activă. Cu ce-s eu mai rău decît ei?

— Sectorul tău de front e aici.

Andrei se îndepărtă de fereastră și se așază pe un scaun. Cu toate că înțelegea foarte bine ceea ce-i spusese Ojoghin, el nu mai putea sta fără să acționeze. Nu mai avea putere să urmărească pasiv ceea ce se petrecea în jurul lui. Ar fi dorit să i se dea orice altă sarcină. Nikita Rodionovici ar fi putut să-l roage în această privință pe Denis Makarovici. Nu încăpea îndoială că Izvolin s-ar învoi. Andrei era convins de acest lucru.

— Bine! Dacă tu vrei să primești într-adevăr o sarcină...

— Vreau nespus de mult.

— Dă-mi voie. Prima sarcină este să te stăpînești — îi spuse Nikita Rodionovici, îndreptîndu-se spre ușă. — Eu nu glumesc. Aceasta este sarcina comunistului Gréaznov. Cît despre cea de a doua sarcină, despre asta vom vorbi mai tîrziu.

Ojoghin își puse paltonul și ieși din cameră.

Deschise ușa de la intrare. Pe treptele pridvorului stătea un om în vîrstă, prost îmbrăcat, cu o înfățișare prăpădită.

— Dumneavoastră sînteți Ojoghin? — îl întrebă necunoscutul. — V-am adus asta. — Omul scoase din mîneca paltonului un plic împăturit în două și i-l întinse lui Nikita Rodionovici.

— De la cine e?

— Acolo scrie tot. Eu nu mai pot să adaug nimic... La revedere.

Coborînd treptele, necunoscutul se înclină stîngaci și porni cu pași mărunți pe trotuar.

Nikita Rodionovici se înapoie în cameră. Andrei stătea culcat pe divan, cu fața în jos. Se părea că nici n-a auzit zgomotul pașilor tovarășului său.

— Andrei! — îl strigă Nikita Rodionovici.

— Ce s-a întâmplat? — îl întrebă Andrei, rămânând mai departe în aceeași poziție.

— Ridică-te! Avem noutăți. Am primit o scrisoare.

Greaznov se ridică repede. Ojoghin se așează alături de el pe divan, desfăcând plicul și începând să citească cu glas tare:

— „Sînt sigur că mă adresez unor tovarăși devotați puterii bolșevicilor. Pe mine nu mă stingherește faptul că dumneavoastră sînteți în slujba organului de spionaj „Abwehr“. Dimpotrivă, e chiar mai bine pentru cauză. Eu conduc lupta ilegală a celei comuniste din oraș și vreau să intru cu dumneavoastră în tratative. De ele depinde cariera dumneavoastră. Rog pe unul dintre dumneavoastră să vină joi în fața clădirii fostei biblioteci orășenești, la orele opt seara. Pe cel care va veni, îl voi recunoaște după față“.

Prietenii izbucniră în rîs.

— Va să zică Jurgens îndeplinește sfatul pe care i l-a dat Markwardt — observă Greaznov. — Bine că în timpul discuției lor am fost la brutărie.

— Da, însă planul pe care și l-au făcut nu e prea inteligent. Se vede cît de colo că stilul scrisorii e nepotrivit. Ai noștri nu scriu niciodată: „puterea bolșevicilor“, „celulă“, „cariera dumneavoastră“...

Andrei luă scrisoarea din mîinile lui Nikita Rodionovici și o citi încă o dată, în gînd.

— Dar ce ar fi să mergem joi la întîlnire? — propuse el. — Să vedem și noi ce fel de conducător de celulă e ăsta...

— Ei, asta nu! — se împotrivi Ojoghin. — Acum nu-i cazul să facem pe curioșii. Poate că Jurgens măsoară cu cronometrul în mînă cît o să dureze nehotărîrea și șovăiala noastră... O să procedăm în felul următor. Eu o să mă duc la Denis Makarovici, iar tu, la Jurgens. Caută să ajungi la el, arată-i scrisoarea și roagă-l să ne

sfătuiască cum să procedăm. Cu acest prilej, observă-i cu atenție fața. Asta e foarte interesant. Ai înțeles?

— Am înțeles. Mă duc îndată — răspunse cu hotărîre Andrei.

— Iată, acum ai o sarcină...

— Ce bine c-ai venit! Bravo! — spuse bucuros Izvolin, întâmpinîndu-l pe Nikita Rodionovici și conducîndu-l în cealaltă cameră.

Denis Makarovici era plin de însuflețire. Nu era nevoie de nici un fel de explicație ca să-i înțeleagă starea sufletească. Ojoghin învățase să stabilească, aproape fără greș, din privirile bătrînului, ce se petrecea în sufletul lui. Rîzînd pe sub mustăți, Izvolin îl invită pe Nikita Rodionovici să ia loc și îi întinse o foaie de hîrtie acoperită cu un 'scris mărunt, înghesuit.

„Pentru Groznîi — citi Ojoghin. — Socotim acțiunile și planurile dumneavoastră de viitor juste. Căutați să luați legătura prin radio cu Innokenti. Transmiteți zilnic informațiile obținute. Supravegheați în permanență pe Iura și toate persoanele care au legătură cu el. Comunicați de îndată numele celor care au participat la distrugerea uzinei electrice. Volnîi“.

— Va să zică dumneavoastră sînteți „Groznîi“?

Izvolin dădu negativ din cap și zîmbi.

— Dar atunci cine-i, dacă nu e un secret? — îl întrebă prudent Nikita Rodionovici.

— E un secret, dragul meu, și încă un mare secret! Ție pot să-ți spun un singur lucru. „Groznîi“ este membru al biroului comitetului regional de partid, iar în oraș au legătură cu el numai patru oameni. Aceștia sînt conducătorii grupurilor independente. Noi îl păzim pe „Groznîi“ ca lumina ochilor din cap. El conduce comitetul raional clandestin și întreaga noastră luptă. Noi nu facem nici un pas fără știrea lui.

— Dar de mine și de Andrei știe?

— Cum să nu! El știe de toți.

— Bine — răspunse Nikita Rodionovici. — Dar, în cazul acesta, poate că nici eu n-ar fi trebuit să vorbesc despre el.

— De ce? — întrebă mirat Denis Makarovici.

— Dacă e stabilită o conspirativitate strictă, atunci de ce s-o încălcăm?...

— Dacă o încalc înseamnă că-i voie — îi răspunse Izvolin și, scoțînd de sub pat o pereche de papuci pînoșiți, ascunse radiograma sub branțul unuia dintre ei.

După ce-și strigă nevasta, Denis Makarovici înfășură papucii într-un ziar și o rugă să-i ducă... Unde? Se vede treaba că ea știa singură unde trebuia să-i ducă.

— Leonid a primit radiograma? — îl întrebă Nikita Rodionovici, cînd rămase între patru ochi cu Izvolin.

— Da. Dar de ce mă întrebi?

— Vreau să știu cît de des lucrează pe emisie.

— Leonid lucrează cu cea mai mare băgare de seamă.

— Denis Makarovici, de ce nu înțelegeți că mai curînd sau mai tîrziu hitleriștii vor goniometra stația de radio și or să cadă acolo ca trăsnetul? Stația trebuie mutată în altă parte. Poate chiar în afara orașului. Pê lîngă aceasta, pentru un timp oarecare trebuie întrerupte emisiunile. Trebuie să ne mulțumim numai cu lucrul pe recepție.

În timp ce-l asculta pe Ojoghin, Denis Makarovici se încrunta la față. Să fi ascuns o stație de radio în altă parte nu ar fi fost mare lucru. Trebuia găsit însă un adăpost și pentru Leonid. Lucrul acesta însă era mai greu. Totodată, legătura cu Pămîntul Mare nu putea fi întreruptă. E drept, mai exista o a doua stație de radio, de rezervă, dar în afară de „Grozni” și Denis Makarovici nimeni nu știa nimic despre ea și despre cel de al doilea radist. Din cauza împrejurărilor această stație de radio se afla în păstrare. De altfel ca nu funcționa și pentru că nu aveau cu ce s-o alimenteze. Cu mare greutate ei au izbutit de-abia să asigure alimentarea stației de radio la care munea Leonid.

Lucrul pe emisie nu putea fi întrerupt.

Singura ieșire era să se găsească un loc potrivit și stația de radio să fie scoasă din oraș.

Dar cel mai bine ar fi fost să fie scoasă din oraș stația de radio a celui de-al doilea radist, care se dăduse drept simpatizant al ocupanților și care trăia în oraș cu ace

în regulă. În zilele următoare totul trebuia chibzuit cu mai multă grijă.

Fără a-și împărtăși gândurile lui Ojoghin, Denis Makarovici hotărî să aducă vorba despre altceva.

— Cum stau lucrurile cu Rohde? — se interesă el.

— Deocamdată nu-i nimic concret — îi răspunse Ojoghin. — Acum nu pot încă să-mi dau seama în ce măsură fata lui Treaskin ar putea să ne ajute la nimicirea lui Rohde. Să vorbești cu ea pe față, e primejdios. Să dai crezare faptului că Varvara Karpovna îl urăște pe gestapovistul Rohde și că se teme să nu fie pedepsită din pricina legăturii cu ocupanții, e riscant. Cine poate să garanteze că Treaskina nu pune la cale o provocare, din însărcinarea gestapoului?

— Eu o cunosc pe femeia asta pînă în adîncul sufletului ei — spuse Denis Makarovici — și cred că îi pare rău că a intrat în legătură cu gestapoul. Ea ne-a vorbit de multe ori despre asta, mie și soției mele. Ce-i drept, Varvara se temă în special de Rohde. E fricoasă din fire, ca un iepure, iar Rohde e în stare de orice mîrșăvie.

— Dar de ce m-a ales tocmai pe mine ca să ceară un sfat? — întrebă nedumerit Ojoghin.

— În primul rînd, ea se teme să se adreseze primu lui om pe care-l întâlnește — începu să-i explice Izvolin. — În al doilea rînd, din spusele cocoșatului, ea știe că, la fel ca și ea, ești în legătură cu hitleriștii și își închipuie că, poate, și dumitale îți pare rău de asta. În sfîrșit, vede că dumneata ești prieten cu mine. Or, ea mi-a și vorbit despre starea ei sufletească. De asemenea, nu se poate să nu ținem seama că femeia are o simpatie personală față de dumneata.

Nikita Rodionovici își dădu seama că cele spuse de Denis Makarovici au o anumită logică.

— Cît despre Rohde, el trebuie curățat. Și asta, cît se poate mai repede — continuă Denis Makarovici. — El a adus multă amărăciune oamenilor noștri și continuă să facă sălbăticiii dintre cele mai josnice. Știți la ce mă gîndesc eu? — Izvolin își trase scaunul foarte aproape de Ojoghin și îl cuprinse cu brațele pe după umeri. — Vorbește cu Varvara Karpovna desehis. Discuția o să

fie fără martori. Să admitem că ea are misiunea de a te verifica... În acest caz, de va fi nevoie, și dumneata poți să te dezvinovățești, spunînd că ai vrut s-o verifici. Ce zici?

Izvolin avea dreptate și Nikita Rodionovici primi propunerile făcute de el. Avînd la activul său „demascarea” cocoșatului, în caz de eșec Ojoghin putea să-i explice lui Jurgens ce anume l-a făcut să acționeze în felul acesta.

El îi făgădui lui Denis Makarovici să discute deschis cu Treaskina, îi vorbi despre scrisoarea pe care o primise cu puțin timp înainte și-apoi își luă rămas bun.

Ojoghin avu prilejul să discute cu Treaskina mult mai devreme decît se așteptase. Cînd ieși din casă, el se întîlni față în față cu Varvara Karpovna, care stătea în pridvor.

— Bună ziua, Nikita Rodionovici — îi spuse Treaskina, întinzîndu-i mîna.

Ojoghin îi strînse mîna.

— Tocmai vă așteptam. Am văzut prin fereastră cînd ați venit la Izvolin — continuă ea.

O clipă tăcură amîndoi. Apoi Varvara Karpovna întrebă:

— Mi-ați promis că o să-mi dați un sfat... Vă mai aduceți aminte?

— Îmi amintesc, dar nu știu încă precis ce vă neliniștește.

Emoționată, Treaskina începu să-i vorbească încurcînd cuvintele și sărind de la o idee la alta. Din tot ceea ce îi spuse, Ojoghin înțelese că ea se temea într-adevăr de o răzbunare bine meritată și se străduia să-și răscumpere greșala, dar s-o răscumpere astfel încît să scape de eventuale răfuiele din partea hitleriștilor. În afară de aceasta, ea socotea că și Ojoghin ar trebui să se gîndească la soarta lui, deoarece nici lui nu-i va fi prea bine după ce vor pleca ocupanții. Pe scurt, Varvara Karpovna căuta un aliat de nădejde.

— Înțeleg frămîntările dumneavoastră — i se adresă Ojoghin.

— Vă mulțumesc, dar asta nu-i destul — spuse oftînd Varvara Karpovna.

— Știu — se învoi Nikita Rodionovici. — Hai să ne gândim împreună și să vedem ce-i de făcut. Odată mi-ai spus de Rohde că...

— Blestematul! — îl întrerupsese mînioasă Treaskina. — Nu pot nici măcar să-mi amintesc de el fără să mă cutremur...

— Bine, dar dumneavoastră sînteți translatorea lui...

— Tocmai asta-i înenorocirea. El o să procedeze cu mine așa cum procedează cu toți arestații. Sînt gata să-l sugrum cu propriile mele mîini!

După tonul cu care spusese aceste cuvinte, puteai să crezi că într-adevăr Varvara Karpovna îl ura din toate puterile sufletului pe acest gestapovist.

— Rohde se mai duce pe undeva, în afară de gestapo? — se interesă Nikita Rodionovici.

— Da. În oraș sînt cîteva locuințe pe care el le frecventează. Discuțiile se duc cu ajutorul meu, în calitate de translator, deoarece Rohde nu cunoaște limba rusă.

— El se folosește de mașină, nu-i așa?

— Rohde nu iese niciodată în oraș pe jos. Mașina ne duce pe amîndoi pînă în apropierea casei respective și el merge pe jos numai vreo sută de metri. De obicei, mașina pleacă și se înapoiază numai la ora fixată de Rohde.

— Vă anunță dinainte la ce adresă va trebui să mergeți? — o întrebă el pe Treaskina.

— Uneori mă anunță.

— Hai să ne înțelegem. De îndată ce veți afla la ce adresă trebuie să mergeți, să mă preveniți, dar cu cel puțin trei-patru ore înainte...

— Și mai departe?

— Mai departe am să acționez eu.

— Bine — îi răspunse Varvara Karpovna cu o oarecare îndoială în glas.

Seara, în drum spre Kibitz, Greaznov îi povesti lui Nikita Rodionovici despre întîlnirea sa cu Jurgens. Mai întîi a vorbit cu Jurgens la telefon și i-a raportat că au primit o scrisoare importantă pe care trebuie să i-o arate de îndată.

În timpul discuției, Jurgens s-a purtat în așa fel, de

parcă într-adevăr ar fi văzut scrisoarea pentru prima dată. A început să-l întrebe cine a adus-o, la ce oră, cum arăta omul acela și ce a spus cînd a dat-o.

Cînd Greaznov i-a propus să meargă la întîlnirea cu autorul scrisorii, Jurgens a clătinat din cap și a răspuns: „Nu face să te duci. De problema asta se vor ocupa oamenii mei. După cît se pare, avem de-a face cu o pasăre importantă“.

În încheiere, Jurgens i-a mulțumit lui Greaznov și i-a transmis salutări lui Nikita Rodionovici.

15

Pe la amiază, Igorek bătu în geam, ca de obicei, și îi dădu lui Greaznov un plic închis, fără adresă.

Greaznov se înapoie în casă, desfăcu plicul, citi cele cîteva rînduri, dar nu înțelese nimic.

Era un bilețel foarte scurt, cu un scris neregulat, cu litere neuniforme.

„La noapte vom fi în stradela Rîbațkaia, la numărul șase. Dacă vreți să știți amănunte, treceți pe la mine. Voi fi acasă între orele cinci și opt. V“.

Greaznov îi dădu biletul lui Ojoghin. Nikita Rodionovici îl citi, apoi, punîndu-l în plic, îl băgă în buzunar.

— Înțelegi despre ce-i vorba? — îl întrebă el pe Andrei.

— Deocamdată nu înțeleg nimic.

— Biletul e de la Varvara Karpovna. Eu mă duc la ea, iar tu, Andriușa, du-te la Ignat Nesterovici. Spune-i să verifice casa asta de pe Rîbațkaia numărul șase și să ne spună cum ne putem apropia de ea noaptea, pe neobservate.

Pe Andrei îl bucura orice misiune pe care o primea. De aceea, fără să mai aștepte amănunte, el începu să se îmbrace.

Varvara Karpovna Treaskina se plimba prin cameră, înfășurată într-un șal mare, cenușiu. Cînd intră Ojoghin, ea îl privi speriată și îi întinse mîna în tăcere.

— Nu pot să înțeleg ce se petrece cu mine...

— Nervii sînt slăbiți — îi spuse Nikita Rodionovici. Trebuie să vă stăpîniți.

Treaskina ridică privirea spre Ojoghin.

— Mi-e groază!... — spuse ea aproape gemînd.

Pe Nikita Rodionovici îl cuprinsese teama ca nu cumva Treaskina să renunțe în ultimul moment la toate, să nu mai vrea să-l expună pe Rohde loviturii și, te pome-nești, să dea peste cap tot planul.

— Nu cumva nu sînteți încă hotărîtă? — o întrebă Ojoghin.

— Înțeleg foarte bine că pentru mine nu mai este o altă ieșire. Dar, of, de-ar veni mai repede...

— Totul depinde de dumneavoastră—observă Nikita Rodionovici. — Ce casă e asta de pe Rîbațkaia?

— O casă particulară obișnuită. Am fost de vreo două ori cu Rohde în casa asta. Are vreo cinci sau șase camere, dintre care două sînt la dispoziția lui. În casă locuiește un bătrîn orb împreună cu fiică-sa.

Varvara Karpovna luă un creion și schiță planul casei pe o foaie de hîrtie.

Nikita Rodionovici voia să știe dacă se poate pă-trunde în casă înainte de venirea lui Rohde. Varvara Karpovna îi răspunse că nu se poate, pentru că fata gazdei nu-i lasă să intre în casă decît pe cei care cunosc parola.

— Dar dumneavoastră n-o cunoașteți?

— Mi se pare că parola e „Leipzig“ — îi răspunse Varvara Karpovna. Apoi îi propuse ca atunci cînd va ajunge acolo, împreună cu Rohde, să se oprească puțin în prag, să răsucească cheia în broască numai de formă și să lase ușa deschisă.

Treaskina îl preveni pe Ojoghin că obloanele ferestrelor se închid pe dinăuntru și dacă oblonul celei mai apropiate ferestre de lîngă intrarea principală va fi întredeschis, va însemna că totul este în ordine, adică ușa nu e încuiată. Varvara Karpovna îl asigură pe Ojoghin că de aceasta va avea ea grijă.

După ce-și luă rămas bun de la ea, Ojoghin intră la Denis Makarovici. Bătrînul stătea lângă sobă. Era adînc cufundat în gînduri. Netezindu-și cu degetul îndoit mustățile cărunte, potrivite cu grijă, el se uită la Ojoghin și-l întrebă:

— Ei, ce-ați hotărît?

Nikita Rodionovici îi spuse ce a discutat cu Varvara Karpovna și că vor trebui să se grăbească, deoarece s-ar putea ca altă dată Treaskina să nu mai consimtă să facă un pas atît de riscant.

Denis Makarovici întinse mîinile spre sobă și căzu din nou pe gînduri.

— Va să zică va trebui să se strecoare în casă — spuse Izvolin în șoaptă, de parcă ar fi vorbit cu el însuși.

— Da — întări Nikita Rodionovici. — Altceva nu-i de făcut. Rohde și Varvara Karpovna vor veni cu mașina și nu se știe cine ar mai putea să fie în mașină în afară de ei și de șofer.

— Tocmai de aceea m-am și gîndit că e riscant să lăsăm treaba asta numai pe seama lui Ignat, că ele prea iute din fire. Și apoi, se poate ca locuința să fie supraviețuită din timp. — Izvolin își frecă încet genunchii cu mîinile și continuă cu nehotărîre în glas. — Dar ce ar fi dacă l-am trimite și pe Andrei? De multă vreme duce dorul unei acțiuni adevărate.

Andrei se înapoie acasă abia în amurg. Se dezbracă în tăcere și se așează la masă.

— Ei, cum e? — îl întrebă Ojoghin.

Andrei ridică privirea și îi spuse că a fost cu Trizna pe Rîbațkaia.

— Ați găsit casa?

— Am găsit-o. La numărul șase e cea mai frumoasă casă de pe toată strada. Acolo nu mai sînt decît niște căsuțe mici și ruine. E un loc prea puțin umblat... Am să merg împreună cu Nesterovici! — încheie el cu o hotărîre disperată parcă.

Ojoghin căzu pe gînduri. Cînoșcînd caracterul prietenului său, Nikita Rodionovici se temea că dacă va

ceda o dată în fața lui, va trebui să cedeze și altă dată. Iar cînd Andrei va prinde gustul activității de luptă, va fi greu să-l rupă de ea. În felul acesta ar putea fi primejduită misiunea principală pentru a cărei îndeplinire fuseseră trimiși în oraș.

— Multe ai vrea tu — îi spuse el liniștit.

Greaznov se înroși și-și apăsă pieptul cu mîna.

— Da' înțelegeți, Nikita Rodionovici...

— Înțeleg foarte bine, dar nu uita că noi amîndoi răspundem în primul rînd de sarcina ce ne-a fost încredințată.

Încercîndu-se, Andrei începu să-i dovedească cu înflăcărare că este sigur de succes și că va îndeplini foarte bine această misiune.

— Andrei, nu cumva n-ai înțeles de ce șovăi eu?

— Ba da... dar de ce dumneavoastră...— Andrei se opri la jumătatea frazei și se apropie de fereastră, întorcîndu-se cu spatele la Nikita Rodionovici.

— Văd totuși că nu m-ai înțeles — spuse Ojoghin.

Cîteva minute domni o tăcere desăvîrșită.

— Bine, Andrei, bine. Ai să te duci cu Trizna — spuse în cele din urmă Nikita Rodionovici. — Nu pot să fac nimic cu tine. Dar asta va fi prima și ultima ta misiune de luptă... Nădăjduiesc însă că totul se va sfîrși cu bine.

El se apropie de Andrei și-l îmbrățișă voinicește pe după umeri.

Era noapte. Orașul, cufundat într-o beznă adîncă, părea mort. Nu se vedea nici o lumină, nici o siluetă de om. Numai zăpadă, zăpadă și iar zăpadă... Ea acoperea caldarîmul, trotuarele, acoperișurile caselor. Se întindea în straturi pufoase pe ramurile golașe ale copacilor, apăsă în jos firele de telegraf și forma căciuli ciudate pe vîrfurile stîlpilor.

Văzduhul era nemișcat, cristalin. În liniștea nopții, pașii trecătorilor răsunau puternic.

De după colț apărură un om. Nikita Rodionovici și Andrei se opriră privind atent. Era Trizna.

Se salutară în tăcere.

— Ce mai e nou? — întrebă cu o voce înăbușită Ignat Nesterovici.

Ojoghin îi comunică ce discutasese cu Treaskina și îi explică cum sînt orînduite camerele în casa de pe Rîbățkaia. El îi mai spusese și ce va face Varvara Karpovna.

— Trebuie să pătrundeți în casă înaintea lui Rohde, folosindu-vă de faptul că știți parola, și să-l întîmpinați chiar cînd va intra în casă... Spunți-i-mi, nu cumva ați uitat permisul de circulat noaptea? — întrebă el deodată emoționat, știind că patrioții circulau noaptea la adăpostul unor permise false, ticluite de organizația clandestină.

Ignat Nesterovici clătină din cap și, scoțînd din buzunar o grenadă mică de forma unui ou, i-o dădu lui Andrei.

— Bag-o în buzunar, pentru orice eventualitate...

— Oare Rohde o fi intrat în casă?

— O să aflăm imediat — îi răspunse Ignat Nesterovici. — Am un om care stă de pîndă pe stradă... Hai să mergem!

Trizna coti după colț.

Andrei îl urmă grăbit.

În acest timp, într-o încăpere din subsolul băncii de stat, acolo unde se instalase gestapoul, se lua un interogatoriu.

Sub boltele întunecate ale unei încăperi mici, luminată cu o lampă de gaz, un om stătea în colț pe un taburet. Nebărbierit de multă vreme, slăbit, cu vînatăi sub ochi, el-avea înfățișarea unui bătrîn.

Omul tăcea. Treaskina stătea lîngă masă. Cu mîinile în buzunar, Rohde se plimba agale prin încăpere.

— Întreabă-l — spusese Rohde, adresîndu-i-se Varvarei Karpovna — cine i-a dat dispoziții să dea drumul celor două căruțe cu butoaie în curtea uzinei?

Varvara Karpovna traduse întrebarea în limba rusă.

Fără să se clintească din loc și fără să se schimbe la față, arestatul răspunse cu nepăsare că nimeni nu-i dăduse această dispoziție.

— Va să zică tu singur le-ai dat drumul? — îl întrebă cu un glas suierător Rohde.

Arestatul dădu afirmativ din cap.

Mînios, Rohde trase o înjurătură și se apropie de masă.

Varvara Karpovna lăsă capul în jos; îi era teamă să se uite în ochii lui Rohde. I se părea că el ar putea să citească în privirea ei planul tainic pe care îl urzise în zilele acelea. Nu se știe de ce, Rohde o privea deosebit de fix și îndelung. Treaskinei i se păru chiar că buzele lui subțiri stăteau gata-gata să se alungească într-un zîmbet răutăcios și că îndată îi va spune: „Știu tot, porumbițo, știu absolut tot. Vrei să mă cureți... He, he... Mai curînd ai să mori tu...” Rohde, însă, nu făcea altceva decît să-și încrunte privirea și să tacă. Erau clipe cînd Varvara Karpovna simțea că nu mai are mult și leșină. „De ce m-oi fi gîndind la asta? Doar în afară de mine și de Ojoghin nimeni nu știe nimic. Oare Rohde poate să-mi citească gîndurile? Nu, nu... Asta-i din pricina nervilor...” Varvara Karpovna își strîngea buzele, străduindu-se să alunge gîndurile neliniștitoare, însă ele o năpădeau din nou. „Dar dacă Ojoghin m-a și trădat? Dacă el s-a dus la gestapo și a destăinuit acolo totul? Atunci s-a sfîrșit... S-a sfîrșit. Poate că chiar acum, după arestatul acesta...”

— Doamne! — rosti aproape cu glas tare Treaskina.

— Ce tot mormăi acolo? — o întrebă Rohde.

Inima Varvarei Karpovna încremenî.

— Să spună cine sînt cei care au venit cu căruțele! Cum îi cheamă — stăruie el.

Varvara Karpovna traduse repede întrebarea.

Arestatul răspunse că nu cunoștea numele oaspeților nocturni și că pînă atunci nu-i văzuse niciodată.

— Ticălos! — horcăi Rohde și fața lui slabă căpătă o expresie înspăimîntătoare. — Ai să vorbești tu îndată!

Oprindu-se în fața arestatului, el își suflecă încet mînecele vestonului.

— Pot să plec? — întrebă Treaskina, îngălbenită la față, ridicîndu-se de pe taburet.

— Du-te! — îi răspunse scurt Rohde. — Să vii peste vreo zece minute, că plecăm...

După zece minute Treaskina deschise ușa.

Temnicerul gestapovist ținea pe umăr un prosop și-i turna apă caldă lui Rohde ca să se spele pe mâini. Cu fața schimonosită într-o expresie de dispreț, Rohde își spală degetele de sânge, le stropi cu apă de colonie și se șterse cu prosopul...

La ora unu fără douăzeci de minute, din fața clădirii gestapoului porni un autoturism. În el se aflau Rohde și Varvara Karpovna. Amândoi tăceau. Femeia căuta ca nici măcar să nu răsuflă, să nu-și trădeze prin nimic tulburarea de care era cuprinsă. Numai la gândul că în curînd, peste vreo jumătate de oră, ba poate chiar și mai repede, se va întîmpla ceva îngrozitor, de ncînlăturat, îi treceau fiori prin tot trupul. I se părea că stă pe marginea unei prăpăstii nemărginite și că de nu se va arunca singură în adîncuri, tot va ajunge acolo împinsă de alții. Așteptarea era insuportabilă și, în gînd, Treaskina zorea șoferul. Dar parcă în ciudă, mașina înainta încet, săltînd anevoios printre hîrtoape.

În sfîrșit, mașina se opri. Cu o mișcare energică, Varvara Karpovna își trecu batista peste față, ștergîndu-și lacrimile. Șoferul deschise portiera. Numai o sută de metri îi mai despărțeau de casă. Rohde îi dădu drumul șoferului, ordonîndu-i să se înapoieze peste o oră.

Bătu în ușa. Nimeni nu răspunse. Rohde bătu din nou. Tăcere. La a treia ciocănitură îi răspunse un glas de femeie.

— Cine-i acolo?

— „Leipzig“ — răspunse Rohde cu un tremur în vocea-i puțin răgușită.

... Trecuse doar un minut și în casă răsunară, una după alta, patru împușcături înăbușite, de parcă cineva ar fi lovit cu bățul într-o saltea bine umplută. După încă vreun minut Trizna și Greaznov ieșiră din casă.

Mergînd fără grabă, ei străbătură împreună o bucată de drum și-apoi porniră în direcții diferite.

Credincios obiceiului său, Jurgens se sculă la nouă dimineața și începu să facă gimnastică. Îi plăcea să respecte cu strictețe programul zilei. Nici războiul, nici evenimentele alarmante legate direct de el nu-l schimbaseră obiceiurile. Servitorul său nu întreba niciodată ce era de făcut astăzi, mâine sau peste o săptămână. El își cunoștea îndatoririle, așa cum știa tabla înmulțirii, și le îndeplinea cu o precizie matematică.

Pe masa din sufragerie gustarea era gata pregătită. Jurgens tocmai se pregătea să se așeze la masă, când atenția îi fu atrasă de larma neobișnuită de pe stradă. Se apropie de fereastră și dădu la o parte perdelele de mătase. Soldații care inundaseră strada și trotuarele rățăceau fără nici un fel de ordine. Mulți dintre ei purtau pe cap bonete legate cu basmale, căciuli cu clape, pălării de fetru; peste mantale purtau pufoaice scurte din blană de oaie sau paltoane civile, prost croite; în picioare aveau pîslari, cizme, bocanci, iar unii, chiar opinci împletite din frînghie sau din coajă de tei. Ici-colo se zăreau și șepci ofițerești.

— Ce porcărie! — spuse Jurgens printre dinți, trăgînd perdelele și îndreptîndu-se spre telefon.

Șeful garnizoanei îi satisfăcu bucuros curiozitatea. El îi explică lui Jurgens că în oraș au venit, pentru o scurtă odihnă și pentru refacere, resturile unei divizii germane care fusese zdrobită. Oamenii abia au izbutit să scape din încercuire.

După o jumătate de oră, soneria de la intrare zbîrnîi și servitorul introduse un vizitator în biroul lui Jurgens. Acesta fu cît pe ce să țipe de uimire; în fața sa stătea locotenent-colonelul Aschinger, cumnatul său. Era îmbrăcat într-o haină zdrențuită, prea scurtă pentru el; prin găurile din pantaloni se vedea rufăria murdară; în picioare îi jucau niște pîslari improvizati. Nebărbierit, cu fața pămîntie și obrajii supti, el nu mai semăna deloc cu ofițerul spilkuit și impertinent pe care îl văzuse Jurgens ultima dată.

— Ce-i cu mascarada asta? — îl întrebă Jurgens, deși își dădea seama de ceea ce se petrecuse.

Tăcut, Aschinger se apropie cu greutate de fotoliu, se prăvăli în el și, lăsându-și capul pe brațe, izbucni în plîns. Umerii îi tresăltau nefiresc.

— Asta mai lipsea! — spuse cu ciudă Jurgens, ridicîndu-se de la masă.

— Nu mai pot... nu mai pot... Ce rușine! — rosti cu greu locotenent-colonelul, înecîndu-se în lacrimi și smiorcăind ca un copil.

— Ce-i găteala asta de clown?

— Dacă n-aș fi avut-o, nu cred că aș mai fi rămas în viață — vorbi Aschinger, începînd să-i povestească amănunțit cum fusese zdrobită divizia.

— Dar nu se poate să decazi în halul ăsta! — spuse Jurgens cu reproș, dînd din cap.

— Ție îți vine ușor să vorbești — obiectă Aschinger. — Dar aș vrea să văd cum te-ai simți tu cînd ai ieși dintr-un iad ca acela în care am fost noi!

— Hm — mormăi Jurgens. — Eu am făcut cunoștință cu rușii ceva mai înainte decît tine, dragul meu...

— Dar, dacă nu mă înșel, tu ai ridicat mîinile și te-ai predat chiar de la prima luptă.

— Așa a trebuit să fac... — îi răspunse Jurgens întrucîtva fîstîcit. — Pregătește baia pentru locotenent-colonel. Hai, repede! — îi porunci el servitorului care tocmai intrase în birou.

Baia avu o influență binefăcătoare asupra lui Aschinger, iar un pahar de vin îl făcu să-și recapete complet echilibrul. Așa se explică de ce el începu să povestească, destul de liniștit, pătaniile prin care trecuse.

După cel de-al treilea pahar, locotenent-colonelul își exprima gîndurile cu multă greutate; el se ridică, începu să se plimbe nervos prin cameră și, simțindu-se prost în îmbrăcămintea civilă care nu-i venea deloc bine, se așază din nou la masă. După părerea lui, hitleristi n-ar fi trebuit să se lege de Rusia, n-ar fi trebuit să se bage în iadul acela.

Jurgens se uită țintă la locotenent-colonel.

— În ultimul timp e destul să deschizi gura, că neapărat spui o prostie.

— Asta nu-i deloc o prostie...

— Ba e o prostie! Noi avem încă cea mai puternică armă secretă...

— În a cărei existență nu crezi nici tu! — continuă Aschinger fraza începută de Jurgens, izbucnind în râs.

Jurgens își mușcă buzele și nu-i răspunse nimic. Îi era ciudă că Aschinger spunea tocmai ceea ce gîndea și simțea el însuși. Iar Aschinger continua să-i demonstreze că nu era vorba de nici o armă, ci de faptul că Germania nu se pregătise îndeajuns în vederea războiului cu Rusia. În anul 1870, înainte de războiul franco-prusac, Stiber, șeful poliției germane, răspîndise prin toată Franța, îndeosebi în rîndurile populației sătești, vreo treizeci de mii de oameni de-ai săi. Numai prin cafenele și restaurante avea nouă mii de femei-agenți. La începutul războiului din anul 1914, numai în hotelurile din Paris nemții aveau aproape patruzeci de mii de spioni. În același timp, în Rusia lucrau pentru Germania majoritatea nemților care locuiau acolo; numărul lor se ridica pe atunci la peste două milioane de oameni. Pe cîtă vreme războiul acesta, cu ce l-au început nemții? Ce au avut ei în Rusia? Oare asta mai poate fi numită o bună rețea de spionaj? Bolșevicii au dat la timp o lovitură dibace agenților hitleriști. Rusia nu e Europa apuseană! Și în Franța, și în Belgia, și în Olanda, și în Polonia, și în Cehoslovacia drumul nemților a fost deschis nu atît de trupe, cît de spioni. Ei au pătruns în armată, în industrie, în guvern, au pus stăpînire pe ziare, pe stațiile de radio. Consulatele și ambasadetele erau puncte de sprijin sigure.

De afară se auzi un vuiet îndepărtat de motoare. Pesemne că venea o mare formație de bombardiere.

— Nu sînt de-ale noastre — observă Jurgens, apropiindu-se de fereastră și trăgînd cu urechea.

Aschinger se îngălbeni la față.

Jurgens se îndepărtă de fereastră și izbucni în râs.

— Crede ce vrei, dar eu nu suport bombardamentele aeriene — spuse Aschinger tulburat.

— Înțeleg... înțeleg... — observă Jurgens. — Însă, dragul meu, eu zic să nu mai continuăm discuția pe tema asta. Am o propunere. Să mergem să ne distrăm.

Aschinger își privi cumnatul cu mirare, neștiind dacă vorbește serios sau dacă glumește.

— Pe timpul ăsta?

— Azi trăim, dar mâine... cine știe ? Trebuie să iei de la viață tot ce-ți oferă...

Vila se afla în fundul unei livezi troienite. O potecă îngustă, bine bătătorită, ducea de la poartă spre clădire. Terasa descoperită era învăluită într-o rețea de sfoară, pe care pesemne că vâra se cățara vița de vie.

Se întunecase. Jurgens și Aschinger coborîră din mașină și, însoțiți de șofer, porniră pe potecă spre terasă. Ajuns acolo, Jurgens spuse ceva șoferului și îi dădu drumul.

Pe masa rotundă din camera luminată de trei lumînări, puse în sfeșnice, erau pregătite sticle cu vin și gustări. Lângă perete se afla un pat acoperit cu o cuvertură dantelată, iar într-un colț, o etajeră cu cărți. Mai la o parte, pe masuță, era un aparat de radio.

Aschinger cercetă cu atenție camera și-și frecă mulțumit mâinile. Nu era ca pe front.

Jurgens îi făcu cunoștință cu gazda, o femeie de vreo patruzeci și opt de ani. Ea se prezentă panna¹) Mikitiuk. Jurgens preciză că această cunoștință a sa se trage dintr-o familie deschiaburită de puterea sovietică și că e foarte amabilă cu nemții.

În timp ce Aschinger discuta cu gazda, Jurgens se apropie de radio și-l deschise. Din aparat răsună vocea comentatorului german — generalul Martin Gallensleben.

„Pe frontul de est, în general, timpul s-a îmbunătățit — spunea el — s-a format un înveliș tare de zăpadă, cu o pojghiță de gheață...”

Jurgens se încruntă infuriat. Generalul trăncănea prostii. Ce rost avea învelișul de zăpadă?

¹ *Panna* — doamnă, în limba polonă. (N.T.)

„În raionul localităților Rovno și Luțk luptele continuă...”

— E revoltător! — nu se mai putu stăpîni nici Aschinger. — Noi am părăsit localitățile astea acum două zile.

— Mai bine taci — îl preveni Jurgens, potrivit aparatul.

„Acolo unde presiunea inamicului a fost mai puternică, trupele germane au continuat să aplice tactica desprinderii de inamic, tactică ce și-a îndreptățit aplicarea... Trăsătura caracteristică a luptelor de apărare care se desfășoară acum este părăsirea unor teritorii, lucru care trebuie considerat ca o măsură logic necesară...”

— Dracul să-l ia pe acest radio-general cu formulările lui elastice!

Jurgens deveni mai atent.

„Situația noastră este solidă. Noi trebuie s-o facem și mai solidă, s-o întărim, mobilizînd ultimele forțe”.

— Închide-l, pentru numele lui Dumnezeu! — nu mai putu răbda Aschinger.

Jurgens răsuci butonul și apoi se așeză la masă.

În toiul chefului, profitînd de faptul că locotenent-colonelul care se amețise o invitase pe gazdă la dans, Jurgens scoase încet, cu vîrf degetelor, din buzunarul de la vestă, o fiolă mică, fragilă, îi rupse gîtul lunguieț și turnă conținutul în vinul pe care Aschinger nu-l terminase de băut.

Cînd patefonul amuți, Aschinger și panna se așezară din nou la masă. Zîmbind cu prefăcătorie, Jurgens propuse să bea în sănătatea gazdei. Cu mîna-i albă, uscățivă, Aschinger luă paharul, îl ridică la gură și... îl puse din nou pe masă.

De emoție, Jurgens închise pentru o clipă ochii. Cînd îi deschise, însă, locotenent-colonelul termina de băut vinul din pahar.

— Ei, eu am să plec. Vedeți să nu vă plictisiți. Aș fi tare bucuros să stau cu voi mai mult, dar astăzi am foarte multe treburi urgente.

Zîmbind, Jurgens își luă rămas bun și părăsi casa.

Pe la ora unu noaptea pe Jürgens îl trezi zbîrniitul telefonului. Se ridică în silă din pat, se apropie încet de masă și ridică receptorul. Vorbea Gunke, șeful gestapoului. El îl anunță că o oarecare Mikitiuk, femeie fără o ocupație precisă, l-a otrăvit pe locotenent-colonelul Aschinger. Ca probă materială, la locul crimei a fost găsită, sub masă, o fiolă goală care conținuse o otravă foarte puternică. Se bănuia că femeia avca legături cu partizanii...

17

O durere puternică în șale îl silise pe Nikita Rodionovici să stea culcat în pat. Grijile, care de obicei erau împărțite între cei doi prieteni, trecuseră toate asupra lui Andrei. Erau multe de făcut. În primul rînd, trebuia să se ducă la Denis Makarovici și să pună de acord cu el textul radiogramei care urma să fie trimisă pe Pămîntul Mare; apoi, urma să se întâlnească cu Ignat Nesterovici și să afle cînd va intra el de serviciu la brutărie; pe urmă trebuia să-i trimită lui Leonid Izvolin radiograma, iar lui Zalomin și Povelko, ceva alimente. Astfel de zile erau pe placul lui Greaznov. Mulțimea de treburi îl captiva în întregime; uita și de masă, și de odihnă, și de faptul că trebuia să se pregătească pentru lecții. După operația de pe stradela Rîbațkaia, Andrei se înviorase și îndeplinea cu și mai multă râvnă misiunile pe care i le încredința grupul clandestin.

După ce ascultă îndrumările pe care i le dădu Ojoghin, Andrei ieși grăbit din casă. Voia să rezolve singur problemele care-i stăteau în față. Lîngă Nikita Rodionovici, care avea întotdeauna o înfățișare liniștită, el se simțea un băiețandru, un școlar și își exprima cu sfială punctul de vedere, iar uneori chiar se pierdea. Încă din primele zile de cînd se aflau împreună în oraș — ba poate de mai înainte, de atunci cînd erau încă în drum spre oraș — Greaznov simțise influența pe care Nikita Rodionovici o avea asupra sa. După ce se apropiase de Ojoghin, deseori privea lucrurile cu ochii prietenului său. „Și,

întotdeauna, Nikita Rodionovici are dreptate" — își zicea Andrei.

Se cufundase atît de mult în gîndurile sale, încît nici nu observă cînd fu ajuns din urmă de Izvolin.

— Degeaba te gîndești, că praful de pușcă tot n-ai să-l inventezi — îi spuse bătrînul zîmbindu-i prietenos. — Încotro mergi?

— La dumneata. Dar, Denis Makarovici, de unde vii atît de dimineată?

— Treburile mele sînt bătrînești... Mă chinuie reumatismul, de nu-mi pot afla locul. Și, atunci, am pornit la plimbare.

Andrei înțelese că Izvolin ocolește răspunsul. Denis Makarovici nu era dintre oamenii care rătăcesc fără rost prin oraș în zori de zi.

Acasă la Izvolin, ușa era încuiată cu lacătul. Denis Makarovici se aplecă puțin, scotoci cu mîna sub un pietroi de la intrare și scoase cheia.

— Dar unde e Pelagheia Stratonovna? — se interesă Andrei.

— Nu știu...

Denis Makarovici fu de acord cu întreg cuprinsul radiogramei. În ea se comunicau numele trădătorilor care fuseseră descoperiți.

— Ignat nu-i acum acasă — îl preveni Izvolin. — Du-te la Zabolotko și așteaptă-l acolo că are să vină.

— Bine — îi răspunse Andrei. — Tocmai că am să-i dau ceva — adăugă el arătîndu-i pachetul pe care-l ducea.

— Ai auzit amănuntele despre Treaskina? — îl întrebă Izvolin.

— Știu numai că a fost rănită și că Gunke, șeful gestapoului, a vizitat-o de două ori la spital, i-a pus întrebări amănunțite și a dat ordin să fie instalată într-o cameră separată. Dacă n-ar fi fost rănită, cred că pînă la urmă n-ar fi scăpat. Dar Rohde? A fost rănit mortal? — se interesă la rîndul său Greznov.

— Mortal! — îi răspunse Denis Makarovici dînd din mîna. — Ignat a băgat în el trei gloanțe.

Unicul fiu al lui Ignat Nesterovici Trizna, Vovka, pe care și mama și tatăl său îl iubeau ca pe ochii din cap, se îmbolnăvisese de febră tifoidă și zăcea într-o odaie neîncălzită. Evghenia Demianovna trebuia să nască. Trizna era foarte îngrijorat din cauza sănătății ei. Femeia își pierdea deseori cunoștința și nu-și revenea vreme îndelungată. Desigur că își spuneau cuvântul foamea, necazurile și frământările veșnice pricinuite de teama pentru soțul care lua parte la cele mai primejdioase acțiuni.

Ignat Nesterovici și Andrei stăteau la căpătîiul bolnavului. Băiețașul aiura. Obrajii lui supti ardeau ca focul, iar privirea-i încordată alerga în neștire de la un obiect la altul. Vovka își scotea mereu mîinile slăbuțe de sub plapumă, se străduia să se ridice, dar de fiecare dată Ignat Nesterovici îl culca din nou și-l acoperea pînă la gît.

— Dormi, dormi, pușorul meu... Închide ochișorii, scumpule...

Băiețașul dădea iarăși plapuma la o parte, mormăia ceva despre granguri, se plîngea de pisoiiul Julik, fugit de acasă, și cerea de băut...

Palidă, abia ținîndu-se pe picioare, Evghenia Demianovna îi dădea cu lingurița apă fiartă.

— Jenea trebuie să intre curînd în spital. Cine o să-i mai poarte de grijă lui Vovka? — întrebă Trizna abătut. — Cred că va trebui să-l duc la bunicu-său.

Bunicul — tatăl Evgheniei Demianovna, un bătrîn de șaizeci și doi de ani, paralizat — locuia aproape de ei, în propria sa căsuță. Trizna încercase de multe ori să-l înduplece pe bătrîn să-și lase căsuța și să se mute la el, dar acesta nu voise să facă așa ceva nici în ruptul capului. „Aici a murit soața mea — spunea el — aici o să-mi dau și eu sufletul“.

— O să fie el în stare să-l îngrijească pe Volodea? — îl întrebă Greaznov, clătînd din cap cu îndoială.

— O să fie în stare să-i dea doctorii și să-l hrănească. Bătrînul e grijuliu, și prin casă se mișcă fără ajutor... Ei, hai să ne strecurăm pînă la Leonid — propuse

Ignat Nesterovici oftînd ușor. — Jenea, du-te pînă la porțiță și vezi dacă e cineva pe stradă...

Leonid Izvolin se bucură de venirea lui Andrei, căci nu-l mai văzuse de mult timp.

— Ce vînt te-a adus? — îl întrebă el, strîngîndu-i voinicește mîna.

— Treburile m-au adus.

Andrei se așează pe patul tare al lui Izvolin și abia atunci observă un teanc de manifeste, gata tipărite, cu o dunguliță subțire trasă cu grijă pe margine.

„În regiunea Polesie — citi Andrei — ocupații au distrus cu desăvîrșire localitățile Șalași, Iușki, Vulavki, Davidovici, Uboleat, Zelenoci, Veazovți. În regiunea Pinsk, numai în trei raioane au fost arse patruzeci și trei de sate și au fost exterminați patru mii de bătrîni, femei și copii. În satul Bolșie Mileviciei, fasciștii au ucis opt sute de oameni, în Luzici, șapte sute; în satul Hvorostovo, în timpul slujbei, au fost arși în biserică toți credincioșii, împreună cu preotul...”

— Ticăloșii! — șopti Grcaznov, oprindu-se din citit. — Spune-mi, ai aflat de eliberarea localităților Novgorod, Krasnoie Selo și Gacina?

— Sigur că da. Doar sînt în legătură cu Moscova.

— Dar în privința celui de-al doilea front, ce se aude? Fruntea lui Leonid se acoperi de cute.

— Deocamdată cel de-al doilea front este înlocuit cu conserve de carne de porc. O să-l biruim noi pe Hitler și fără aliați.

— Fără îndoială că-l vom birui — spuse Andrei, dîndu-i lui Leonid textul radiogramei. — E pentru emisiunea de azi — adăugă el.

Izvolin citi repede textul și, așezîndu-se la masă, începu să-l cifreze.

Andrei cercetă pivnița. Totul era ca și mai înainte. În firide erau explozivi, muniții, capse, fitil; pe perete atîrnau o pușcă și automate. Numai într-un colț observă ceva nou: cîteva steaguri mari de culoare purpurie, cu lănci lungi.

— Pentru ce sînt astea? — îl întrebă Andrei pe Trizna, care stătea alături de el.

Dar răspunsul nu veni. Cu coatele sprijinite pe genunchi și cu capul lăsat în palme, Ignat Nesterovici părea că picotește. Ochii lui mari, larg deschiși, priveau țintă într-un singur punct. Poate că se gîndea la copilul său care se zbătea în friguri sau la soția-i sugrumată de necazuri, de frămîntări. „E rău de tot cu el“ — își zise în gînd Andrei și se întoarse.

În liniștea adîncă se auzea numai tăcănitul stației de radio. Leonid primi două radiograme și transmise una.

— Am terminat! — spuse el în cele din urmă, scoțîndu-și casca de pe cap. — Acum să descifrăm și să vedem ce vești ne trimite Pămîntul Mare.

Ignat Nesterovici se reculese și cercetă pivnița cu privirea.

— Hai să aprindem cîte o țigară — îi propuse el lui Andrei.

Greaznov scoase un pachet de țigări nemțești și i-l întinse lui Trizna. Acesta se încruntă și-l respinse, făcînd un gest disprețuitor.

— Ia punga de sub pernă — îi spuse Leonid rîzînd. — Nu poate suferi nimic străin.

Andrei se ridică, scoase punga cu tutun prelucrat în casă și i-o întinse lui Ignat Nesterovici. Acesta răsuci o țigară groasă și tocmai se pregătea s-o aprindă, cînd, deodată, Leonid strigă cu o voce plină de fericire:

— Fraților! Tovarăși!

Trizna și Andrei deveniră mai atenți și se uitară întrebători la Izvolin.

— Păi asta-i sărbătoare! E o adevărată solemnitate!

— Ce e? Citește odată! — îi porunci tăios Ignat Nesterovici.

— Vă dezvălui un secret militar, fără îngăduința lui „Groznîi“. Ascultați! „Pentru Groznîi stop în baza propunerii dumneavoastră au fost decorați, două puncte, Trizna Ignat Nesterovici cu Ordinul „Drapelul Roșu“ stop Povelko Dmitrii Fedorovici și Zalomin Efrem Vlasovici cu Ordinul „Steaua Roșie“ stop. Volnîi stop“.

Ignat Nesterovici se ridică, își îndreptă spinarea, făcu vreo câțiva pași și, deodată, apăsându-și pieptul cu mâinile, se lăsă pe pat, străduindu-se să-și stăpînească tusea.

Leonid și Andrei se uitară unul la altul. Izvolin se apropie de Trizna.

— Ignat... Dragul meu — spuse el, aplecându-se deasupra lui Trizna.

— Așteaptă puțin, Lionea... așteaptă... — Ignat Nesterovici vorbea înăbușit, făcând pauze mari.

Accesul de tuse fusese greu, chinuitor. Noaptea nedormite, activitatea intensă, zdruncinaseră cu totul sănătatea lui Ignat Nesterovici.

În cele din urmă, Trizna se ridică și se așeză pe pat, înghițind aerul cu lăcomie. Leonid și Andrei se așezară alături de el. Ignat Nesterovici respiră adânc și, îmbrățișându-și prietenii, le spuse:

— Nu, ăsta nu-i sfârșitul! Într-o zi ca asta nu se poate să mori, glorioșii mei copii! Noi vom mai lupta!

Se ridică, începu să se plimbe prin pivniță și-apoi, cu tonul său obișnuit, întrebă ce se scrie în cealaltă radiogramă.

— Astă seară la orele douăzeci și trei, aviația sovietică va bombarda nodul de cale ferată — îi răspunse Leonid.

18

Doctorul nu i-a îngăduit lui Nikita Rodionovici să se scoale din pat. Ojoghin a citit toate cărțile pe care le-a găsit în rafturile dulapurilor, dar și îndeletnicirea aceasta l-a plictisit. În ultima vreme, Ojoghin se gândea din ce în ce mai des la fratele său.

Pe Pământul Mare au fost trimise două radiograme în care s-a raportat starea de lucruri. Probabil că radiogramele au fost înțelese și că s-au luat măsurile necesare. „Musafirul“ va fi primit așa cum se cuvine. Fără îndoială, Konstantin știe totul și va da ajutor ca să i se organizeze emisarului lui Jurgens primirea pe care o merită.

La gândul că și de data aceea Jurgens a greșit socotelile, Nikita Rodionovici zîmbi. Da, erau multe lucruri pe care Jurgens nu le știa.

El nu știa că tatăl și mama lui Nikita Rodionovici au fost oameni sovietici cinstiți și, împreună cu cei doi fii ai lor, au trăit pînă în anul 1922 în orașelul acela, că apoi s-au mutat în Ucraina, unde i-a și găsit războiul. Bătrînii au murit amîndoi deodată; mașina cu care se evacua din Harkov a fost surprinsă de un bombardament.

Konstantin, fratele său mai mic, după ce a fost rănit pe front, a ajuns la Tașkent. Nikita Rodionovici a primit de la el ultima scrisoare chiar înainte de a fi lansat în spatele frontului dușman, la partizani. Konstantin îi scria că mîna stîngă i-a rămas țeapănă; articulația cotului i-a fost distrusă. De aceea a trebuit să rămînă în spate și să se ocupe din nou de geologie.

În cameră intră Andrei.

— Nikita Rodionovici! — îi șopti el la ureche. — Am noutăți extraordinare!

Fără să se dezbrace, Andrei se așează pe divan și îi spuse despre decorarea tovarășilor.

Nikita Rodionovici sări în sus de bucurie și făcu cîtiva pași prin cameră.

— Mi se pare că nici spatele nu mă mai doare!

— Ei, asta n-o mai cred. Va trebui să mai stați în pat... Eu o să dau o fugă pînă la cei decorați, ca să-i felicit și să-i previn despre vizita aviatorilor noștri.

Apărarea antiaeriană a hitleriștilor a aflat de apropierea bombardierelor sovietice încă atunci cînd ele se aflau pe căile de acces spre oraș. Avioanele au fost întâmpinate cu trageri antiacriene, dar ele continuau să meargă sigure, drept spre obiectiv.

Deasupra gării se înălțară rachete luminoase. Văzduhul începu să răsune de bubuituri.

Cînd ajunse în apropierea locuinței lui Jurgens, Greaznov, care se ducea să-i comunice lui Kibitz și Sorg că Ojoghin nu poate veni la lecții, încremeni nedumerit. Pe poartă ieși în goana mare un autotu-

rism. După el urmă un al doilea, apoi un al treilea. Când poarta se închise, santinela îl recunoscu pe Greaznov și-i spuse:

— Nu-i nimeni acasă. Au fugit care încotro.

Mirat, Andrei ridică din umeri și porni înapoi. La colțul străzii, lângă brutărie, el fu ajuns din urmă de Ignat Nesterovici.

— Noi n-avem de ce să ne temem. Orașul n-o să fie bombardat... Hai să mergem mai aproape de gară ca să vedem ce se petrece acolo — îi șopti el lui Greaznov.

Mergînd pe lângă perceți, ca să nu-i lovească schijele proiectilelor antiaeriene, Trizna și Greaznov se îndreptară repede spre gară.

Ajunseră lângă clădirea băncii de stat, acolo unde era instalat gestapoul. În fața porții opri o dubă albă, plină cu deținuți. Un gestapovist sări jos din cabina șoferului și, înjurînd de mama focului, începu să bată cu pumnii în poarta de tablă. În ciuda rînduielilor stabilite, poarta nu se deschise. După ce stătu o clipă pe gînduri, gestapovistul intră în clădire și dispăru înăuntru. Șoferul coborî din mașină, fără să oprească însă motorul. Privind cu teamă spre cer, el se ascunse în gangul de lângă poartă.

Hotărîrea veni fulgerător. Dintr-un singur salt, Ignat Nesterovici ajunse lângă șofer și, apucîndu-l cu amîndouă mîinile de gît, îl doborî pe pămîntul înghețat.

— O să poți conduce mașina? — îl întrebă el pe Andrei cu vocca întretăiată.

Andrei dădu repede din cap. Într-o clipită intrară în cabina șoferului. Greaznov ambreie motorul și porni mașina cu toată viteza.

În urmă se auziră țipete și răsuna ră împușcături. Deodată, Andrei simți o durere pătrunzătoare în umăr și văzu că-i curg șiroaie de sînge din mîneacă. Încleștîndu-și dinții, el ridică cu un gest brusc mîna și o sprijini de volan.

Mașina gonia pe străzile orașului într-o viteză turbată. Trizna îi arăta direcția: la dreapta, apoi la stînga, încă o cotitură, apoi încă una... Răsuflînd zgomotos,

din nebăgare de seamă el îl apucă pe Greaznov de mîna rănită. Andrei scoase un țipăt și, scrișnind din dinți, spuse gemînd:

— Fii atent. Ce faci?

Mașina cotea din nou la stînga, merse o bucată drept înainte, apoi o luă la dreapta. Intrînd în plină viteză într-o curte de la marginea orașului, mașina doborî un mic stîlp de lemn îngropat în pămînt și se opri lîngă un zid de cărămidă.

Ignat Nesterovici sări jos din cabină și, după ce aruncă o privire spre ușa dubei, îl strigă pe Greaznov. Andrei coborî cu greu din cabină. Din pricina pierderii de sînge el se clătina.

— Ei! — strigă Greaznov bătînd cu mîna sănătoasă în peretele mașinii. — Împingeți dinăuntru! Izbiți!

— Degeaba! — spuse cu necaz Trizna.

Totuși ideea se dovedi a fi bună. Înăuntrul mașinii se auzi larmă, răsunară izbituri înăbușite și, în cele din urmă, peretele din spate se desprinsese cu totul. Nouă bărbați coborîră unul după altul.

— Ascundeți-vă! — le strigă înăbușit Ignat Nesterovici. — Luați-o la fugă, nu mai zăboviți.

— Vă mulțumim, fraților!

Oamenii și-au manifestat mulțumirea față de Greaznov și Trizna.

Dinspre gară se auzea bubuitul exploziilor și o văpaie uriașă lumină puternic orașul, prefăcînd noaptea în zi.

19

Înainte de război, comunistul „Grozniî“, membru al biroului comitetului regional de partid, fusese în acest oraș numai o singură dată. La drept vorbind, tocmai această împrejurare a făcut posibilă lăsarea lui pentru organizarea luptei clandestine împotriva cotropitorilor fasciști.

„Grozniî“ terminase o școală medie sanitară și, după ocuparea orașului, se aranjase fără multă greutate ca tehnician radiolog la punctul de radiologie german, care deservea o serie de spitale militare de campanie.

„Grozni” locuia împreună cu nevasta și cu fetița sa, în vîrstă de trei ani, la marginea orașului, pe malul rîului. Hitleriștii știau că el s-a născut în orașul Tambov și că a ajuns prin părțile acelea la începutul războiului, în timp ce se înapoia din concediul pe care și-l petrecuse pe coasta mării, la Riga.

Numele adevărat al lui „Grozni” era cunoscut numai de cei patru conducători ai grupurilor clandestine independente, printre care se număra și Denis Makarovici Izvolin.

De aceea, cînd „Grozni” își exprimă dorința de a-l întîlni pe Ojoghin, Denis Makarovici rămase întrucîtva uimit. Aceasta s-a întîmplat a doua zi după bombardarea gării și rănirea lui Greaznov. Se putea ca „Grozni” să fi vrut să cunoască părerea lui Ojoghin cu privire la stația de radio cu care lucra Leonid. Această presupunere cădea, deoarece Denis Makarovici îi spusese de mult lui „Grozni” punctul de vedere al lui Ojoghin. Se putea însă ca „Grozni” să fi hotărît ca Ojoghin și prietenul său să ia parte activă la munca organizației clandestine.

...Nikita Rodionovici mergea prin orașul învăluit în negura amurgului, străduindu-se să nu-l piardă din vedere pe Igorek. El se bucura la gîndul că-l va vedea, în sfîrșit, pe omul care ținea în mîinile sale toate firele activității clandestine a patrioților din oraș.

Igorek se opri la colțul străzii, trebăluind ceva pe la bocanci și porni mai departe numai după ce distanța dintre el și Ojoghin se micșoră simțitor.

Nikita Rodionovici își dădu seama că ținta se apropiase.

Deodată Igorek dispăru.

„Unde-o fi dispărut?” — se întrebă Ojoghin, continuînd să meargă fără să micșoreze pasul.

— Mergeți înainte și apoi înapoiati-vă. Ușa o să fie deschisă — răsună vocea băiatului prin deschizătura ușii unei case mici, acoperită cu șindrilă.

„E deștept! — se gîndi Nikita Rodionovici — A învățat la perfecție cum trebuie să respecte conspirativitatea. Bravo lui!”

Ojoghin merse pînă la prima încrucișare de străzi și se înapoie. În față, pe stradă, se zărea numai silueta unei femei. Curînd însă ea dispăru. Prefăcîndu-se că alunecă, Nikita Rodionovici aruncă o privire înapoi. Nezărind pe nimeni, el deschise ușa și dădu peste Igorek.

— Nu-i nimeni? — întrebă băiețașul arătînd cu mîna spre stradă.

— Nu-i nimeni.

— Atunci eu am plecat — spuse Igorek țîșnînd afară prin ușa deschisă.

Nikita Rodionovici rămase singur pe coridorul întunecat. Nu știa ce trebuia să facă. Nu știa dacă să închidă ușa sau s-o lase deschisă, așa cum o găsisce.

Între timp, din casă ieși o femeie cu o lumînare în mînă.

— Poftiți înăuntru. Am să închid eu ușa — i se adresă ea.

Căsuța avea două odăi mici. În odaia din fund un bărbat stătea la masă. Cînd intră Nikita Rodionovici, acesta se ridică.

— Tovarășul Ojoghin? — întrebă el.

— Da.

— Luați loc. Dacă sînteți fumător, puteți fuma. Într-un minut termin... Zina, hai să terminăm — i se adresă el soției sale, care tocmai intrase în încăpere. — Unde ne-am oprit?

Abia atunci observă Nikita Rodionovici că pe masă se afla o mașină de scris portativă.

Tînăra femeie — probabil soția lui „Grozni” — avea părul blond, pieptănat lins pe spate; ea se așeză la masă, ațintindu-și privirea pe foaia de hîrtie din mașină și citi:

— „... oricine este în stare să țină arma în mînă...”

— Așa, scrie mai departe — vorbi „Grozni” și continuă să-i dicteze textul unui manifest.

Nikita Rodionovici nu-și aprinse țigara. El își pironi privirea asupra lui „Grozni”.

Așa arăta deci conducătorul luptei clandestine a oamenilor sovietici din oraș! Sincer vorbind, Ojoghin se așteptase să întâlnească un bărbat înalt, voinic, lat

în spate. „Grozniî“, însă, era poate chiar mai mic de statură decît el; părul îi era presărat cu rare fire argintii, iar ochii săi adînci, de culoare închisă, alungiți, aruncau priviri liniștite. Vorbea cu voce moale, profundă, fără s-o coboare și fără s-o ridice.

După ce termină de bătut manifestul, Zina acoperi mașina cu o bucată de pînză și ieși. „Grozniî“ aprinse un chibrit, arse cîteva foi de indigo, înfășură cenușa într-o bucățică de ziar și o puse lîngă lampă.

— Pot pleca? — îl întrebă femeia, înapoindu-se în odaie.

— Da, du-te, Zina.

Femeia își puse un palton ușor, de culoare gri, se legă la cap cu un șal și, după ce băgă în mîneacă teancul de manifeste, plecă.

„Grozniî“ rîndui lucrurile de pe masă, strînse hîrtia curată și închise ușa care dădea în cealaltă odaie. Ferestrele acesteia dădeau spre stradă. Așezîndu-se apoi în fața lui Nikita Rodionovici, „Grozniî“ îl întrebă:

— Ce părere aveți dumneavoastră, Jurgens e un spion inteligent?

Începutul discuției era neobișnuit.

— Cred că-i inteligent — îi răspunse Ojoghin.

— Atunci de ce vă purtați așa, de parcă l-ați socoti idiot?

Ojoghin începu să nu se simtă în apele lui. Se dezobișnuise ca oamenii să discute cu el pe tonul acesta.

— Sper că o să-mi explicați ceea ce mi-ați spus.

„Grozniî“ nu-i răspunse îndată. Ochii lui păreau că-l scormonesc pe Ojoghin pînă în cele mai tainice ascunzișuri ale sufletului. Nikita Rodionovici nu putu să-i suporte privirea și-și lăsă ochii în jos.

— Țineți minte, odată pentru totdeauna — începu „Grozniî“. — Conduita oricărui agent informator e determinată de misiunea lui. Dacă agentului informator i s-a spus să observe și să asculte, el nu trebuie să facă decît numai atît. Dacă i s-a dat misiunea să arunce în aer un obiectiv al dușmanului, el este dator să facă apel la toate forțele sale pentru realizarea acestui scop și să nu-și piardă timpul cu alte treburi. Dacă cerceta-

şului i s-a ordonat să aducă o „limbă“, el trebuie să-şi subordoneze toată activitatea pentru îndeplinirea acestei misiuni. E clar?

Nikita Rodionovici aprobă, făcînd semn cu capul. El începu să bănuiască la ce se va reduce discuţia. Nu degeaba se străduia tot timpul să-l stăpînească pe Andrei.

— Omul care nu înţelege acest adevăr simplu — continuă „Grozni“ — nu va putea fi niciodată agent informator. El se va nenoroci, va nenoroci şi pe alţii, dăunînd şi cauzei pe care o serveşte. Noi nu vom trimite un agent informator-radist să nimicească S.S.-işti, pentru că, în acest caz, el n-o să-şi poată îndeplini sarcina principală. Noi nu-i vom da lui Izvolin misiunea de a arunca în aer uzina electrică, pentru că el a primit alte însărcinări. Noi nu-l vom pune pe Trizna să stea locului şi să ocupe funcţia de radist clandestin, pentru că de aceasta se ocupă alţi tovarăşi... Pentru ce aţi fost trimişi, dumneavoastră şi Greaznov, la punctul de spionaj al lui Jurgens?

Ojoghin îi răspunse că misiunea lor era de a cîştiga încrederea lui Jurgens şi de a-şi consolida poziţia, de a descoperi agentura duşmanului, de a afla, în funcţie de posibilităţi, intenţiile spionajului militar şi de a aduna informaţii de spionaj, necesare partizanilor şi Pămîntului Mare.

— Şi asta-i tot? — întrebă cu asprime „Grozni“.

— Da, tot.

— Şi cu ce vă ocupaţi dumneavoastră?

Nikita Rodionovici tăcu.

— Cum aţi ascuns faţă de Jurgens împrejurările în care a fost rănit Greaznov? — continuă să-l întrebe „Grozni“.

— I-am explicat că aceasta s-a întîmplat în noaptea în care a avut loc atacul aviaţiei ruseşti şi că Greaznov a fost lovit de glonţul unei patrule, care de fapt trăsesese asupra altcuiva. Rana a fost uşoară. Chiar a doua zi Greaznov a început să umble.

Dar răspunsul dat de Ojoghin nu-l mulţumi pe „Grozni“.

— Cine v-a rugat să-l trimiteti pe Greaznov împreună cu Trizna ca să-l lichideze pe Rohde? De ce s-a urcat Greaznov în mașina care transporta deținuți? Bine că glonțul l-a nimerit în mână și nu în cap. Dar aceasta nu-i decît o simplă întîmplare. Greaznov și Trizna știau cine se află în mașină? Poate că acolo se găseau criminali de drept comun sau chiar hitleriști! Cu toate că mi-ați spus că nu-l socotiți pe Jurgens un prostănac, faptele dumneavoastră dezminț asta. Reiese că el e un prostănac și că dumneavoastră sînteți deștepți. Nu prea priviți departe, tovarășe Ojoghin. Nu, nu! Timpurile sînt de așa natură, încît trebuie să privești mai departe.

„Grozni” vorbea liniștit, fără să ridice glasul.

— În numele partidului, vă interzic să vă amestecați în activitatea de luptă. E limpede?

— Da — îi răspunse Nikita Rodionovici, dîndu-și seama de cîtă dreptate avea conducătorul organizației clandestine.

— Noi vă cunoaștem pe dumneavoastră, tovarășe Ojoghin, și pe prietenul dumneavoastră ca pe niște adevărați bolșevici care îndeplinesc o sarcină importantă și de aceea nu vom admite să vă ocupați de ceea ce nu se cuvine. Rolul dumneavoastră este bine precizat. Căutați să vi-l îndepliniți, obișnuiți-vă cu el și nu dați atenție faptului că uneori vă mănîncă palmele. Vreți să ne ajutați cu un sfat, mă rog, n-avem nimic împotrivă. Dacă se va ivi necesitatea de a vă întîlni neapărat cu tovarășii din organizația clandestină, n-aveți decît; dar fiți prudenți și nu uitați că nu sînteți în pădure, ci în oraș.

„Grozni” se ridică.

Ojoghin se sculă și el, socotind că discuția s-a terminat.

— Vă grăbiți? — îl întrebă „Grozni” aruncînd o privire spre pendulă.

Nikita Rodionovici își mută și el privirea la ceas și spuse că mai are timp, deoarece pînă la ora lecțiilor a rămas mai bine de o oră.

— Dacă-i așa, atunci mai stați.

„Grozniî“ străbătu încăperea, deschise uşa care dădea în odaia de alături şi trase cu urechea. După ce închise uşa, el se aşeză din nou la locul său.

— Acolo doarme fetiţa — spuse el zîmbind.

— E mare?

— Nu. Are trei ani. Vîrsta cea mai fericită.

Lui „Grozniî“, omul care se consacraseră unei munci pline de primejdii şi privaţiuni, i se puteau pune multe întrebări. Nikita Rodionovici ar fi vrut să afle cum trăia „Grozniî“, dacă avea nevoie de ceva, unde i-a plecat soţia.

— Cîţi ani aveţi? — întrebă deodată „Grozniî“.

Ojoghin îi spuse.

— A, păi sîntem de-o vîrstă!... Ei, şi acum hai să vorbim despre staţia de radio a lui Leonid Izvolin. Socotiţi că nu putem s-o ţinem acolo.

Nikita Rodionovici îi spuse care-i părerea sa în această privinţă. Ca şi pînă acum, el socotea că de va continua să lucreze în acelaşi loc, staţia de radio va fi goniometrată. Nici faptul că se lucra pe emisie rar n-ar putea s-o salveze, deoarece probabil că hitleriştii au semnalat-o de multă vreme. Încă două-trei emisiuni, şi Leonid va fi prins.

— Da, aveţi dreptate — spuse „Grozniî“. — Va trebui să ne limităm numai la recepţie şi să nu mai lucrăm pe emisie.

— Mi-a venit încă o idee... Îmi daţi voie să v-o spun?

„Grozniî“ îşi miji ochii săi inteligenţi şi atenţi. Îi plăcea Ojoghin. Impresia pe care şi-o făcuse despre el, după ce-l cunoscuse, se potrivea cu părerea pe care şi-o formase din ceea ce-i spusese Izvolin. Oameni ca el pot merge cu siguranţă spre ţintă şi neapărat vor ajunge la ea. Un om ca el poate fi agent informator. De greşit greşeşte oricine.

— Vă ascult — spuse „Grozniî“.

Nikita Rodionovici îşi expuse ideea.

Sub casa lui Jurgens a fost săpată o galerie. El, Ojoghin, ştia foarte bine cum sînt rînduite camerele din casa gestapovistului. Cîteva dintre ele erau nelocuite. Galeria

trebuia perfecționată astfel, încît stația de radio să fie instalată sub una din camerele înlocuite, iar Leonid să-și mute domiciliul la brutărie, ca muncitor. Sub casa lui Jurgens s-ar putea lucra la stația de radio mult mai liniștit. În cazul cînd va fi goniometrată, firele vor duce la casa lui Jurgens. Cu această lucrurile se vor termina, pentru că cei care se ocupă cu goniometrarea fără îndoială că știu că Jurgens are un centru de radio și cîteva stații pentru antrenament. Cît privește aparatul lui Jurgens, acesta nu putea să descopere stația de radio, deoarece nu dispune de mijloace de goniometrare.

— Sub casa lui Jurgens? Asta-i interesant! Foarte interesant! — „Grozni” începuseră să se plimbe prin odaie și, parcă vorbind cu el însuși, continuă: — Are dreptate. E un risc îndreptățit. Cred că vom face asta.

Cînd Nikita Rodionovici își luă rămas bun, „Grozni” îi reținu mîna într-a sa și, privindu-l în ochi, îi spuse:

— Vedeți, un sfat inteligent este uneori mai prețios decît o faptă de eroism, deși cazul cu mașina cu nici nu-l socotesc o faptă eroică. De altfel și cu Rohde am fi putut să ne descurcăm fără participarea prietenului dumneavoastră. Dacă e să fiu sincer, trebuie să recunosc că uneori și mie îmi vine să pun mîna pe grenadă sau pe pistol și să plec împreună cu Trizna. Această dorință există, însă noi toți — atît eu, cît și dumneavoastră — nu trebuie să uităm pentru ce ne-a trimis aici partidul. Așa stau lucrurile... Și acum, toate cele bune. Vă doresc succes...

20

Singurul spital din oraș se afla pe fosta stradă Cehov. Pentru ca să ajungă acolo, Ignat Nesterovici trebuia să străbată tot orașul.

Trizna mergea fără să ia în seamă ceea ce se petrecea în jurul său. Își tot descheia scurta vătuită, își desfăcea fularul, răsuflea greu și ridica într-un chip ciudat picioarele, de parcă ar fi mers pînă în apă.

Ignat Nesterovici avusese o noapte neliniștită. Nu dormise deloc: ba stătuse nemișcat lîngă pătucul gol

al copilului, ba umblase dintr-un colț în altul, ba se uitase tăcut pe fereastră. Abia spre zori, cuibărindu-se pe patul tare, de lemn, încercase să uite de toate. Dar somnul nu-i venea. Inima îi bătea neliniștită, iar pieptul îl durca. Ignat Nesterovici se gîdea la băiat și la soție. Evghenia Demianovna zăcea de două zile la spitalul orașenesc și poate că în ziua aceea născuse. Înainte cu o zi se simțise prost, tare prost, însă Ignat Nesterovici mai nădăjduia că nașterea o să treacă cu bine.

În sala de așteptare neprietenosă, cu pereții jupuiți, Trizna fu întâmpinat de infirmiera de serviciu. El își spuse numele și o rugă să se intereseze dacă i-a născut nevasta. Infirmiera se uită atentă la Ignat Nesterovici, de parcă ar fi vrut să-și amintească ceva, apoi îl pofti să ia loc.

— Mă duc să-l chem pe doctorul Șpigun.

Trizna se așeză pe o bancă lată, joasă și, rezemîndu-se de spătar, își întinse picioarele-i lungi. De pe cizmele scîlciate, apa se scurgea pe pardoseala de piatră, formînd mici băltoace. Ignat Nesterovici se uita la cizme, la apa de pe jos și se gîdea la doctorul Șpigun. Înainte cu două zile doctorul acesta îi ceruse o sumă mare pentru că o primise pe Evghenia Demianovna în spitalul său. Spitalul lui Șpigun era singurul din oraș și Trizna fusese nevoit să se învoiască, deși nu știa cum o s-o scoată la capăt cu banii.

Prin oraș circulau tot felul de vorbe proaste despre Șpigun. Se spunea că medicii hitleriști fac cu ajutorul lui experiențe secrete cu prizonierii sovietici, că, din inițiativa lui, în satele aflate în zona controlată de partizani sînt duși păduchi luați de la bolnavii de tifos și că Șpigun întocmește acte în regulă pentru toate cazurile de moarte „neprevăzută” din celulele gestapoului.

Ignat Nesterovici își amintea de ziua zăpușitoare din august 1941, cînd fusese trimis de la comandatura germană la vizita medicală. Atunci Șpigun îi spusese: „N-or să te trimită în Germania. Mai ai de trăit vreo doi ani, nu mai mult”...

Intră infirmiera de serviciu urmată de Șpigun. Văzînd băltoacele din jurul picioarelor lui Trizna, doc-

torul făcu o strîmbătură de dispreț și, fără să-și ridice capul, spuse:

— Tu ești un slăbănog, soția ta e și ea o slăbănoagă și v-a mai trecut prin cap să faceți copii! Nici nu mai trebuia s-o aduci aici. Încă de aseară, cu mult înainte de naștere, și-a dat sufletul în mâinile domnului.

Ignat Nesterovici se ridică de pe bancă. Simțea că se înăbușe, de parcă i s-ar fi pus o piatră pe inimă. Ca să nu cadă, el se prinse cu mîna de spătarul băncii.

: — Păi, eu v-am prevenit — spuse Trizna abia stăpînindu-se. — Dumneavoastră ați fi putut s-o scăpați...

— La ce s-o scap? — întrebă cu răutate Șpigun. — Avea vreun rost? Dacă nu murea ieri, tot murea în timpul nașterii.

Trizna se cutremură. Mînia și ura izbucniră cu o nouă forță și el păși greoi spre Șpigun, care se trase înapoi...

Seara, Igorek veni în fugă la Ojoghin și Greaznov. Ochii îi erau înlăcrimați.

Profitînd de lipsa gazdei, Nikita Rodionovici îl chemă pe băiețaș în coridor și despături repede hîrtia pe care o adusese. „Eu m-am nenorocit și am dăunat și cauzei — se scria în bilețel. — Scăpați-l pe Leonid și aveți grijă de băiatul meu. Nu treceți pe-acasă pe la mine. Acolo stau la pîndă hitleriștii. Trizna“.

— Despre ce-i vorba, Igorek? Ce s-a întîmplat?

Igorek îi spuse ceea ce a auzit de la cei mai mari, și anume că mătușa Jenca a murit în spital, iar Ignat Nesterovici, aflînd despre aceasta, l-a ucis pe doctor și acum este urmărit.

— Unde-i Ignat? — întrebă neliniștit Nikita Rodionovici.

Igorek îi spuse că Trizna zăcea la Zabolotko și nu voia să stea de vorbă cu nimeni.

— Denis Makarovici știe ce s-a întîmplat?

— Da.

Lucrurile s-au petrecut astfel: Igorek îi ducea o radiogramă lui Leonid. Cînd a intrat în curtea lui Trizna, a dat în ușa casei peste hitleriști. Ca să nu stîrnească bănuieli, Igorek a făcut-o pe cerșetorul și, scoțîndu-și

șapca, a cerut o bucată de pîine. Un neamț l-a lovit cu piciorul și l-a alungat. Abia în drum spre Izvolin, Igorek l-a întîlnit pe Ignat Nesterovici, i-a spus ce a văzut acasă la el și s-au dus împreună la Zabolotko. La rugămintea lui Ignat Nesterovici, Igorek a fugit la Izvolin și i-a adus la cunoștință ce s-a petrecut...

— Unchiul Ignat ne-a rugat tare mult să avem grijă de Vovka — adăugă Igorek și izbucni în plîns.

— De ce plîngi? — întrebă Ojoghin, mîngîind pierdut capul băiatului.

După ce plecă Igorek, Nikita Rodionovici îi spusese totul lui Andrei și începuse să se plimbe agitat prin cameră. În primul rînd, trebuiau aflate amănuntele.

— Am să mă duc la Izvolin — spusese el. — Să chibzuim împreună ce-i de făcut...

Andrei rămase singur. Rana i se vindeca repede. Jurgens a crezut cînd i s-a spus că Andrei a fost rănit chiar lîngă casă, în noaptea atacului aviației sovietice. Ba chiar, de trei ori, le-a trimis acasă un doctor german care l-a pansat pe Greaznov.

După ce stătu puțin pe gînduri lîngă fereastră, Andrei se înapoie la masă și deschise caietele lui Nikita Rodionovici, care conțineau notițe de la lecțiile de radio și de spionaj. Trebuia să-și recapete calmul și să se pregătească în vederea lecțiilor.

Izvolin nu era acasă. Ojoghin fu întîmpinat de Pelagheia Stratonovna. Ea îi spusese că Denis Makarovici a plecat doar de cîteva clipe la Zabolotko.

— N-a spus nimic și a plecat. Și, în general, nu știu de ce azi e cam abătut. Parcă nu-i în apele lui. Se vede că-l frămîntă ceva, dar tace. Tace și oftează.

— Poate vi s-a părut. Totul merge bine — spusese Nikita Rodionovici, încercînd să spulbere bănuielile femeii. — Armata Sovietică a eliberat localitățile Rovno, Luțk, Șepetovka... Veștile sînt îmbucurătoare...

— Asta așa-i... — răspunse Pelagheia Stratonovna. Apoi tăcu.

Ojoghin tocmai se pregătea să plece, cînd, deodată, ea începuse să-i vorbească despre Varvara Karpovna.

Treaskina se însănătoșise, stă și citește într-una și în treabă de Ojoghin ce mai face și de ce nu vine s-o vadă.

Ojoghin își spuse că într-adevăr va trebui să treacă pe la Varvara Karpovna și să stea de vorbă cu ea.

După ce-și luă rămas bun de la Pelagheia Stratonovna, Nikita Rodionovici porni grăbit spre Zabolotko.

Acolo îi găsi pe Trizna, Povëlko, Zalomin, pe Zabolotko și mamă-sa. Ignat Nesterovici zăcea nemișcat pe o bancă mare. Tocmai avusese un acces puternic. Anna Vasilievna ștergea sângele de pe podea.

Pe toți îi chinuia o singură întrebare: ce-i de făcut? Să-l fi ascuns pe Trizna în casa lui Zabolotko, nu ar fi fost nici o greutate; unde erau doi, se putea găsi loc și pentru al treilea. Dar aceasta nu era totul. Mai era o problemă. Cum să abată primejdia care amenința pe Leonid Izvolin, stația de radio a organizației clandestine și locul de păstrare a documentelor, armamentelor și explozivilor?

Ojoghin spuse că el crede că totul depinde de timpul cât au de gând gestapoviștii să stea la pîndă.

— Vor sta acolo ca să-l aștepte pe Ignat — spuse Izvolin.

— Pe el îl așteaptă degeaba — adăugă Povëlko.

— Ba nu! — spuse tare Ignat Nesterovici și imediat se așează pe bancă. — Nu mă așteaptă degeaba! Vă rog să mă ascultați și să stați liniștiți — continuă el ridicînd mîna, parcă pentru a preveni orice împotrivire.

Cei de față schimbă priviri între ei.

Vreme de vreo jumătate de minut, Trizna rămase tăcut, adunîndu-și parcă gîndurile, apoi se ridică.

— Există o ieșire. Am să mă duc acum acasă și dimineața n-o să mai rămînă acolo nici urmă de gestapoviști.

— Nu înțeleg — spuse Ojoghin.

— Ce-i de neînțeles aici? — întrebă Ignat Nesterovici cu o ciudă neascunsă în glas. — Gestapoviștii au nevoie de mine și eu am să mă duc la ei.

Se lăsă o tăcere apăsătoare. Toți își dădeau limpede seama că, jertfindu-se, Trizna voia să-l scape pe Leonid. Hitleriștii îl vor prinde pe Ignat Nesterovici, în

cel mai rău caz vor percheziționa casa și după asta vor pleca.

— Dar tu te-ai întrebat dacă o să-ți îngăduiască cineva să procedezi astfel? — îl întrebă cu asprime Denis Makarovici. — Drept cine ne iei?

— Sînt dator să fac așa — spuse Ignat Nesterovici, vorbind repede. — La urma urmelor, chiar voi trebuie să mă obligați să fac asta. Am făcut o greșală și trebuie s-o repar. Tot nu mai am mult de trăit. Doar știți și voi asta...

Trizna se ridică, se apropie de perete și, luîndu-și din cui scurta vătuită și fularul, începu să se îmbrace.

— Atîta timp cît eu și prietenii mei sîntem în viață, asta nu se va întîmpla! — spuse tăios Denis Makarovici, apucîndu-l pe Trizna de mîină.

— Așa e — întări Nikita Rodionovici. — Trebuie să căutăm altă ieșire.

— Și o vom găsi, neapărat — adăugă Povelko.

Ignat Nesterovici stătea în picioare. Ținea capul aplecat.

— Nu-i vreme de pierdut — spuse el răgușit. — Catastrofa poate să se întîmple din clipă în clipă. Dacă n-o să-mi îngăduiți, eu am să procedez așa cum îmi dictează conștiința. Doar cînd l-am ucis pe Șpigun n-am avut aprobarea voastră...

— Asta nu-i un argument — îl întrerupse Nikita Rodionovici. — Poate că, în locul tău, și eu sau oricare altul am fi făcut la fel. Acum asta-i greu de judecat.

— Nu știu... nu știu... — spuse Trizna dînd din cap și adăugă aproape în șoaptă: — Plec... Eu vă înțeleg... vă înțeleg foarte bine... însă altă ieșire nu este și nici n-o s-o găsiți. Și chiar dacă o s-o găsiți, o să fie prea tîrziu... Cred că...

Trizna nu apucă să-și termine vorba. Scurta și fularul îi căzură din mîină. Sîngele îi năvăli pe gură și Ignat Nesterovici începu să se aplece încet pe o coastă. Ojoghin și Povelko îl apucară de brațe, dar nu-l putură ține în picioare. Trizna căzu în genunchi, acoperindu-și gura cu palmele.

Prietenii îl ridicară și îl duseră în odaia de alături. Anna Vasilievna fugi în curte și aduse o strachină plină cu zăpadă. Era însă prea târziu.

— Tovarăși... Vovka... Iertați-mă... — rosti cu greu Ignat Nesteroviči și amuți.

Dimineața, nimeni nu coborî în pivniță, la Leonid, ca să-i aducă pîinea, apa clocotită și radiogramele. Era ceva cu totul neobișnuit. Leonid rugă Pămîntul Mare să amîne ședința de recepție și emisie pentru ora prînzului. Dar Ignat Nesterovici nu veni nici la prînz. Atunci amîină transmiterea radiogramelor pentru seara. Leonid nu-și mai afla locul. Ce s-a putut întîmpla? Știa că Evghenia Demianovna e la spital, că Vovka e la bunicul său și că acasă e numai Ignat. Dar unde s-o fi dus? Ce l-o fi silit să uite de el și să împiedice emisiunea?

Ca și majoritatea oamenilor care își petrec timpul stînd singuri, Leonid vorbea cu sine însuși.

— Nu cumva a fost prins? — se întreba cu glas tare Izvolin. — Nu, nu se poate! Doar Denis Makarovici i-a interzis lui Trizna să se ocupe de acțiunile de luptă atîta timp cît soția și băiatul lui vor fi bolnavi. Atunci ce poate fi la mijloc? Poate că s-a îmbolnăvit și zace la brutărie sau la Zabolotko?

Leonid aștepta cu neliniște căderea întunericului.

Acul ceasului se apropie de ora opt, dar nici Ignat Nesterovici nu apăru și nici semnalele obișnuite nu se auziră. Leonid începu să-și piardă cumpătul. Deschise aparatul de radio și-și puse căștile. Răsuci multă vreme regulatorul, dar tot nu putu să-și potolească neliniștea crescîndă.

„Dar dacă zace în casă și se simte atît de rău, încît nu se poate ridica? Ce mai aștept? Poate că el însuși are nevoie de ajutorul meu“ — își zise deodată Leonid.

Pînă acum Leonid ieșise singur de două ori din pivniță. În amîndouă cazurile totul se sfîrșise cu bine. La drept vorbind, ca să fi ieșit din pivniță nu era mare lucru. Nu trebuia decît să ridice trapa grea, să dea la o parte de pe ea cușca cu Vernîi și ieșirea era deschisă. Altceva era însă la înapoiere. Fără ajutorul lui Ignat

Nesterovici sau al Evgheniei Demianovna, Leonid nu se descurcase niciodată. Ei închideau trapa și puneau la loc cușca cînelui.

Chinuit de îndoieli și de tot felul de gînduri, Leonid ieși în partea din față a pivniței, despărțită printr-o ușă, se ridică pe scară, își lipi urechea de trapă și ascultă atent. Nici cel mai mic zgomot nu tulbura liniștea. Cu multă atenție, el împinse trapa cu capul, săltînd-o ușor. Prin crăpătura îngustă care se formase, Leonid scoase mîna afară. Simți o adiere răcoroasă. Trase din nou cu urechea; în jur domnea aceeași liniște. Prin crăpătură se vedea deslușit stratul de zăpadă, o frîntură de cer cu stele strălucitoare și o parte din casă, chiar colțul.

— Vernîi! Vernîi! — șopti Leonid, chemînd cîinele. Vernîi însă nu răspundea la chemare și nici nu arăta prin vreun semn că se afla acolo.

Se auzi un foșnet, de parcă cineva ar fi trecut prin apropiere. Se vede că Vernîi nu era departe.

Leonid îl strigă mai tare. Ca și pînă în momentul acela, nimic nu tulbura liniștea. Mai stătu cîteva minute, respirînd aerul nopții geroase, și simți că, de la mîini, frigul pătrunzător îi cuprindea tot corpul. Vru să ridice trapa și să iasă afară, dar se răzgîndi, hotărînd să mai aștepte.

Trecură încă cinci minute pline de încordare. Nu se auzea nici un foșnet, nici un zgomot, nici un glas. Undeva, departe, un cîine lătra, iar vîntul aduse pînă la el șuieratul unei locomotive de manevră... Mîinile începeau să-i înțepenească; trupul i se înfiora de frig.

„Ce mai aștept? Așa pot să stau toată noaptea“ — își zise Leonid. Mai urcă o treaptă, împinse cu capul și trapa se răsturnă peste cușca cînelui, alunecată într-o parte. Leonid ieși afară pînă la brîu, vrînd să vadă ce se petrece în jur, dar nu apucă. Ceva greu îl izbi în cap. Într-o clipă, prin fața ochilor lui trecură fulgerător cerul înstelat, curtea acoperită de zăpadă. Apoi totul se risipi în miriade de scîlbiri...

Cînd de locuința lui Jurgens se apropie o limuzină vopsită în alb, se însera. Șoferul frînă brusc, apoi, fără să oprească motorul, deschise portiera.

Din mașină coborî Markwardt. Purta un palton cu guler de blană și căciulă.

Jurgens nu se așteptase ca șeful său să-l viziteze. Mușafirul îl găsi în birou, așezat la masă și făcînd însemnări într-un carnețel.

Markwardt avea o înfățișare gravă, rece.

— Sper că bănuieți care este motivul vizitei mele neașteptate — începu el pe un ton oficial, fără să răspundă la salutul lui Jurgens.

Într-o clipă, Jurgens fu cuprins de o neliniște puternică. El trebui să facă eforturi ca să și-o ascundă și, încercînd să prevină alte întrebări, spuse:

— Cred că vizita dumneavoastră este legată de moartea locotenent-colonelului Aschinger. Lucrurile s-au petrecut atît de stupid, atît de neașteptat...

— În parte, venirea mea se datorește și acestor întîmplări murdare...

Jurgens roși, lucru ce nu scăpă privirii atente a șefului său.

— După cîte văd, încă nu ați pierdut capacitatea de a roși. Asta-i admirabil... — Markwardt ocoli masa, se așeză pe locul lui Jurgens, rupse o foaie din carnet și luă creionul. — Se vede că în Germania mai sînt oameni care au păstrat oarecari trăsături de onestitate. Probabil că și dumneavoastră, domnule Jurgens, faceți parte dintre ei. Să roșiți dumneavoastră, care aveți așa un caracter, astfel de ocupații! — Cu un gest larg, el își desfăcu brațele și izbucni în rîs.

Această ieșire a șefului îl nedumeri pe Jurgens. Nu știa cum să reacționeze la tonul și la atitudinea lui Markwardt. Hotărî că cel mai bine e să lase impresia că e supărat. Șeful însă i-o luă înaintea și îl întrebă dacă știe ce se întîmplă în vreme de război cu oamenii care fabrică documente false.

În sfîrșit, Jurgens înțelese despre ce era vorba.

— Jumătate din darea de seamă financiară pe care ați încheiat-o pentru un an se bazează pe chitanțe falsificate în mod grosolan. Știți a ce miroase asta?

Cu un gest teatral, Jurgens se apucă cu mâinile de cap și se lăsă în fotoliu.

Markwardt zîmbi ironic. Jurgens putca fi liniștit, pentru că darea de seamă nu mersese mai departe. O adusese cu el. Despre aceasta însă vor discuta mai târziu. Totuși Markwardt spera că Jurgens n-o să mai abuzeze de încrederea ce i-o acorda.

Acesta scoase un oftat zgomotos, de ușurare. Uitîndu-se cu recunoștință la șeful lui, își șterse fruntea cu batista.

— Raportați-mi noutățile și tot ce trebuie să știu — continuă Markwardt și, aplecîndu-se deasupra mesei, începu să deseneze ceva pe o foaie de hîrtie.

Jurgens îi spuse despre distrugerea uzinei electrice, despre uciderea lui Rohde și despre prinderea radistului clandestin.

Markwardt îl ascultă fără să-și ridice ochii de pe foaia de hîrtie.

De data aceasta liniștit, cutoțul pe care-l avea în mod obișnuit atunci cînd vorbea despre problemele de serviciu, Jurgens îi raportă cum se desfășura pregătirea agenților care urmau să fie lansați dincolo de linia frontului. Urmărind mîna șefului, privirea lui Jurgens se plimbă mașinal pe foaia de hîrtie și, deodată, respirația i se tăie. Într-un colț era scris, mare și deslușit: 209/902. Fără să ridice capul, șeful făcu un cerc în jurul fracției și puse în dreapta ei un mare semn de întrebare.

Jurgens își mută neliniștit privirea într-o parte și-și continuă raportul, de astă dată cu mai puțină siguranță. În minte i se născu o bănuială. Dacă pentru darea de seamă primise doar un avertisment, descoperirea acestei fracții putea să ducă la arestare, anchetă, putea să-l ducă în fața tribunalului militar de campanie.

— Ajunge... mă plictisește... — îl întrerupse Markwardt și, lăsînd creionul din mînă, întrebă. — Ei, dar cu Aschinger cum e?

— Cred că...

— Aci nu-i nimic de crezut. E o afacere murdară, pusă la cale fără pic de inteligență.

— Cum adică?

— Mai precis, prost. Cred că bănuți că eu dispun nu numai de informațiile pe care le am de la dumneavoastră.

Jurgens se pierdu. „M-a denunțat Gunke“ — îi fulgeră prin minte un gând alarmant.

— Totuși, nu înțeleg... — începu el, apoi tăcu, neștiind ce să mai spună.

— Nu știu de ce astăzi nu înțelegeți cam multe. Vă spun printre altele că povestea asta poate să vă aducă mari neplăceri. Însuși colonelul Schurman s-a interesat de ea.

— Dar ce legătură am eu cu asta? — întrebă Jurgens, aproape țipînd, pierzîndu-și stăpînirea de sine.

Markwardt se ridică.

— Nu încercați să păreți mai prost decît sînteți! — spuse el tăios. — Și nici să nu mă socotiți idiot.

Jurgens îngălbeni de necaz, mînie și groază. Markwardt însă continuă să vorbească, iar cuvintele lui biciuiau nervii lui Jurgens, ca niște lovituri de băț.

Și cum de mai îndrăznește — ca să nu folosim o expresie tare — să întrebe Jurgens, ce legătură are cu asta? Au fost doi pretendenți la moștenirea socrului, moștenire care reprezintă o sumă destul de rotundă, iar acum a rămas unul singur.

Markwardt începu să se plimbe prin cameră. El îi dădu de înțeles lui Jurgens că nu are nici un interes să-l demaște, însă că el, Jurgens, se poartă prosteste. Avea impresia că și-a propus să-și bage singur gîtul în laț.

— Numai fracția asta — și Markwardt arată cu degetul foaia de hîrtie — mă obligă să vă scot din laț.

— Dumneavoastră știți?... — întrebă aproape țipînd Jurgens.

— Fără întrebări — îl întrerupse Markwardt. — Nu-i timp de asta. Dar țineți minte! Dacă în ciuda rațiunii o să vă băgați mai departe în laț, eu n-am de gînd să vă urmez. Sper că m-ați înțeles.

Jurgens dădu din cap și, scoțându-și batista din buzunar, își șterse din nou fruntea asudată, mâna umezită.

Markwardt se așează. El îi spuse lui Jurgens că socoate tema aceasta lămurită și-i ordonă să-i raporteze, mai bine, ce vînt bate dinspre front.

Jurgens îl informă amănunțit asupra situației de pe front. Vorbea cu mai multă siguranță, ba chiar cu însuflețire, deoarece vedea în persoana lui Markwardt mai mult decît un șef. Jurgens se străduia să prezinte situația armatei germane în culorile cele mai negre. El spuse că e sigur că rușii nu se vor mulțumi să elibereze propriul lor teritoriu, ci vor veni și în Germania.

— Asta nu-i o noutate — i se adresă Markwardt. — Numai că ei nu vor veni, ci se vor tîrî vîrsînd mult sînge. Vor ajunge tîrîș, sleiți de puteri, incapabili să se țină cu tărie pe picioare și să vorbească în gura mare. E o situație foarte originală. Rusia și Germania vor învinge amîndouă și totuși amîndouă vor fi învinse.

Jurgens își încruntă sprîncenele.

— Bineînțeles că acest echilibru este posibil, dar numai în cazul în care aliații Rusiei nu vor debarca în Europa. Însă de îndată ce se va deschide acest faimos al doilea front, echilibrul se va strica în favoarea rușilor. Atunci, pentru Germania o să fie mai rău.

— Prostii! — spuse categoric Markwardt. — N-o să-i fie mai rău, ci mai bine. Da, da, ascultați ce vă spun eu. Mai bine! Chiar dacă se va deschide cel de-al doilea front, scopul lui nu este să dea ajutor rușilor, ci să joace rolul de barieră, de frînă, deoarece rușii sînt în stare să se ducă pînă departe, în Apus. În general vorbind, nu trebuie să ne legăm de Rusia. Una e Cehoslovacia, Franța, Polonia. Rusia însă e cu totul altceva. În iunie patruzeci și unu, fîhrerul a făcut o mare greșală. Dar ceea ce s-a întîmplat trebuia să se întîmple. Cel de-al doilea front o să-i salveze nu pe ruși, ci pe germani.

Jurgens își frecă bărbia gînditor.

— De altfel aliații nici nu se prea grăbesc să dea ajutor Armatei Sovietice — spuse el.

Markwardt începu să rîdă.

— Bineînțeles că nu! Nu uitați că, în prezent, în Rusia, în fruntea misiunii militare engleze se află colonelul George Heall. Lui Heall i se poate reproșa orice în afară de faptul că i-ar simpatiza pe comuniști. El nici gând n-are ca să întărească alianța militară dintre ruși și englezi.

Markwardt străbătu camera și se opri lângă o hartă mare a Germaniei, agățată pe perete. Ținând mâinile la spate, el cercetă îndelung și atent păienjenitul de linii roșii, albastre și negre.

— Cunoașteți orașul ăsta? — întreabă Markwardt arătând cu degetul un punct negru de pe hartă.

— Îl cunosc foarte bine.

— L-am ales pentru viitoarea dumneavoastră reședință. E un loc potrivit.

— Asta în cazul când... — începu Jurgens.

— Da-da-da... Bineînțeles că în acel caz!—și Markwardt izbucni într-un râs zgomotos.

22

Leonid Izvolin se trezi pe o podea de piatră. Capul îi vîjîia din pricina unei dureri chinuitoare, ascuțite. Deschizînd cu greu ochii, el se uită de jur-împrejur. În față era un zid cenușiu, probabil de ciment, iar în colț, pe o băncuță, stăteau doi hitleriști înarmați cu automate. În cameră era liniște...

Leonid închise ochii, încercînd să-și reamintească ce se petrecuse, însă durerea nu-l lăsa să-și adune gândurile. Scoase un geamăt ușor. Creierul i se încetșase parcă.

Unul dintre soldați se aplecă să-l ridice; el însă își încordă toate puterile și se sculă singur. Capul începu să-i vîjîie, iar durerea deveni și mai pătrunzătoare. Se clătină și în clipa aceea simți la încheieturi atingerea rece a cătușelor metalice. Soldații îl împinseră spre ușă și-l conduseră printr-un coridor lung. Mergeau încet. Pe coridor întâlneau arestați escortați, iar de un-

deva răzbeau țipete și gemete. Leonid păși repede, ca să nu le mai audă.

Ajunseră în fața unei scări; treptele duceau la etaj. Din nou se auziră țipete și gemete. Simți că i se urcă un nod în gât. După câteva minute, cu el se va petrece același lucru, ca și cu acești nenorociți.

— Aici! — îi porunci soldatul care-l escorta și-l împinse într-o cămăruță mică.

Înăuntru era lumină, foarte multă lumină. Ochii i se închideau singuri, nesuportînd torentul strălucitor al razelor becurilor. Soldații îl așezară pe Leonid pe un taburet înalt și rămaseră încrămeniți alături. Un gestapovist de statură mică se apropie de el.

— Cum te numești? — întrebă el în rusește, uitîndu-se țintă în ochii arestatului.

Leonid își opri respirația. Începea interogatoriul... Deodată, simți în toată făptura sa un val de hotărîre și energie atît de puternic, de parcă ar fi început un duel cu acest omuleț care-l privea obraznic și cu ciudă.

— Nu-mi amintesc — răspunse liniștit Leonid. Și pentru a arăta și mai multă nepăsare, începu să cercezeze cu privirea pereții și tavanul camerei.

— Cum?!

— Nu-mi amintesc — repetă Izvolin pe același ton.

— Nu face pe prostul!

Izvolin tăcu.

— Am să te bag în pămînt de viu! — i se adresă gestapovistul, sărind de pe locul său.

— Asta nu-i chiar atît de îngrozitor, pentru că nu-i pămînt străin, e pămîntul patriei.

— Răspunde numai la întrebările mele! — țipă gestapovistul ridicînd pumnii asupra lui Leonid. — Am să te îndoi ca pe o nuia.

— Nu orice se îndoaie, domnule fritz. Cîte ceva se mai și rupe. Or eu nu trebuie să fiu rupt. Dumneavoastră trebuie să aflați de la mine foarte multe lucruri. Nu-i așa?

— Ei, spui cum te cheamă?

— Nu.

— Nu spui?

— Nu.

Gestapovistul se apropie de Leonid și, înșfăcându-l, îi izbi cu putere capul de perete.

Leonid se trezi din nou pe podeaua rece de piatră.

— Ca într-un mormînt — mormăi el fără să vrea și, ridicîndu-se anevoie, începu să cerceteze celula întunecată.

Era foarte mică, cu tavanul jos, de nu puteai să stai drept, în picioare. Pereții erau uzi, alunecoși. Într-un colț, niște șobolani ronțăiau stăruitor, chițcăind respingător. Leonid tuși. Șobolanii amuțiră. După o clipă însă, începură din nou să ronțăie, de data asta și mai tare, cu și mai multă încăpăținare...

Pentru al doilea interogatoriu Izvolin fu condus la un alt anchetator. Acesta era un bărbat rotofei, bine legat, de vreo patruzeci de ani. Părul scurt, mustățile lăsate în jos, ochii rotunzi — toată înfățișarea acestui gestapovist îi amintea lui Leonid figura unui motan bine hrănit. Pînă și mișcărilor anchetatorului erau feline, ca de pisică.

Anchetatorul ordonă ca arestatul să fie servit cu mîncare; Leonid însă refuză.

— Sînteți sătul? — îl întrebă gestapovistul, zîbind amabil.

— Sînt sătul pînă în gît.

— Aseară i-ați spus ajutorului meu că vă cunoașteți foarte bine viitorul. Nu-i așa?

Leonid dădu afirmativ din cap.

— Cunosc foarte bine viitorul meu și chiar și pe al dumneavoastră — adăugă el.

— Sînteți oracol? — întrebă gestapovistul ridicînd degetul arătător.

Leonid zîmbi.

— Vă rog să spuneți tot ce simțiți și să cereți orice doriți. Acesta este un drept sfînt al oricărui arestat și nici eu, nici altcineva nu poate să vă lipsească de acest drept. Legea este lege. Așa că nu vă jenați.

— Nici nu mă gîndesc să mă jenez — răspunse Leo-

nid. — Vă interesează viitorul dumneavoastră? Cred că pe domnul Rohde l-ați cunoscut. Nu?

— Da, l-am cunoscut.

— Asta-i foarte bine. Pe mulți dintre dumneavoastră va așteaptă aceeași soartă ca și pe Rohde.

— În situația dumneavoastră, n-ar trebui să vorbiți despre asta — spuse cu răccală gestapovistul. — Ați pierdut din vedere un mic amănunt. Armata germană a ajuns nu numai în Rusia, dar și prin alte părți. În mâinile noastre se află Cehoslovacia, Austria, Belgia, Polonia, Franța, pe scurt, aproape întreaga Europă.

— Da, însă din Rusia cred că n-o să scăpați cu una cu două. N-o să reușiți să ferecați Rusia în lanțuri. Rusiei n-o să-i puteți pune nici lanțuri, nici cătușe, nici botnițe...

— Ne-am abătut de la temă — observă calm anchetatorul.

— De la ce temă? — întrebă mirat Leonid.

— De la tema principală. Mă numesc Robert Gabbe. Dumneavoastră cum vă numiți?

— Nu se prinde — îi răspunse Leonid rîzînd.

— Ce nu se prinde?

— Chestia cu cunoștința.

Anchetatorul ridică din umeri, înclinîndu-și capul.

— Zadarnic vă purtați astfel. Absolut zadarnic. Asta-i o tactică neîndreptățită și vă sfătuiesc să vă schimbați atitudinea. Totul depinde de dumneavoastră.

— N-are nici un rost să încercați să mă convingeți. Și-apoi, după cît știu, gestapoviștii nu sînt deloc în stare să convingă pe cineva.

— Am datoria să vă explic că viața dumneavoastră depinde chiar de dumneavoastră, de atitudinea pe care o veți avea în timpul anchetei. Iată, de pildă, în pivnița în care ați fost arestat a fost descoperită această listă. Ea cuprinde patrușprezece nume. O cunoașteți?

Izvolin dădu afirmativ din cap.

— Foarte bine. V-am socotit de la început și vă scotesc și acum un om cu cap. Sînt profund încredințat că vom găsi un limbaj comun.

— Să încercăm — îi răspunse Leonid cu o voce ironică.

— Acestea sînt nume adevărate sau născocite?

— Dar dumneavoastră ce credeți?

— Eu? Cred că acestea sînt nume conspirative.

— Sînteți deosebit de inteligent.

— Cine este „Groznî“?

— „Groznî“?

— Da, da, „Groznî“.

— „Groznî“ este probabil un om, un patriot.

— Dar cum îl cheamă?

— Asta-i secret militar și nu se cuvine să-l știe nimeni.

Anchetatorul se ridică brusc de pe scaun și începu să se plimbe prin cameră.

— Se vede treaba că am greșit. Cu rușii nu-i chip să te înțelegi.

După ce respiră zgomotos, el se apropie de Izvolin și îi puse mîna pe umăr. Leonid se încruntă. Gestapovistul schiță un zîmbet.

— Sînteți foarte tînăr și foarte înflăcărat. Nu pot să vă înțeleg deloc.

— Și nici n-o să mă înțelegeți vreodată. Sînt lucruri pe care mintea dumneavoastră nu le poate înțelege.

Anchetatorul începu să se plictisească de rolul pe care-l juca pentru a-l convinge pe arestat. Cu toate acestea mai făcu o încercare.

— Cînd, în sfîrșit, domnul rus o să înțeleagă că răspunsurile sincere o să-i dea nu numai eliberarea, ci și ceva mai mult? În rîndurile dumneavoastră sînt oameni inteligenți, care preferă...

— Aștia nu sînt oameni sovietici — îl întrerupse Leonid.

— Hm! Sînteți foarte încrezut. Credeam că...

În clipa aceea sună telefonul. Anchetatorul se apropie de aparat și ridică receptorul.

— Da, am înțeles... da, da.

Puse receptorul la loc și, după ce-i chemă din coridor pe cei doi soldați, părăsi grăbit încăperea...

Înalt, cu o ținută perfect dreaptă, proaspăt bărbierit, Gunke, șeful gestapoului, se plimba nervos prin biroul

său. Din clipa în care Leonid Izvolin ajunsese între zidurile instituției sale, Gunke nu-și mai afla locul.

Anchetatorul Chlüstke, care-i luase primul interogatoriu lui Izvolin, stătea acum în fața șefului în poziție de dreptți.

— Numai de pungași ești în stare să te ocupi! — țipa furios Gunke. — Când ai de-a face cu un adevărat criminal, ești dus de nas. Dracu știe ce-i asta! Ați pus mîna pe un om care are toate parolele, legăturile, numele conspirative, stație de radio, explozivi, armament și pînă acum încă nu știm cine e. Rușine! Pentru treaba asta or să ne jupoaie de vii. Și pe bună dreptate... Dar dumneata ce-ai făcut? — întrebă el, întorcîndu-se brusc spre celălalt anchetator. — Dumneata, pare-mi-se, pretinzi că ești un detectiv cu experiență. Ce-ai reușit să afli?

Al doilea anchetator dădu neputincios din mîini.

— Ai aflat cum îl cheamă? — se interesă Gunke. — Deocamdată nici nu cer mai mult...

— Nu.

— Dar ce-ai aflat?

— N-am aflat nimic.

Gunke își mușcă buzele și începu din nou să se plimbe prin birou. Obrazul stîng îi tresălta nervos.

— Unde ți-e mult lăudata metodă? Trăncăneai pretutindeni, în fața tuturor, că poți să stabilești foarte repede contactul psihologic cu arestatul. Unde-i acest contact?

— Abia am început să lucrez cu el — încercă să se dezvinovățească gestapovistul.

— Și cît timp îți trebuie ca să ajungi la capăt?

— Asta e un arestat de o încăpăținare rară...

— Știți ce vă cer și trebuie să izbutiți. Neapărat — spuse Gunke izbind cu pumnul în masă. — Doar pentru asta sînteți plătiți. Sugrumați-l, rodeți-l, ardeți-l. Asta nu mă privește. Trebuie doar să-i dezlegați limba, altfel... Altfel, în patruzeci și opt de ore, ajungeți amîndoi în linia întâi. Plecați!

...De data aceea, interogatoriul ținu cîteva ore. Frînt în bățai, Izvolin fu dus din nou către celula întunecoasă.

În rarele clipe cînd își recăpăta cunoștința, Leonid simțea că anchetatorii îi înțepau mîinile mai sus de cot și îi injectau ceva sub piele. Își reveni cu totul abia cînd îl răzbi frigul.

În orele de chinuitoare singurătate, Leonid își închi-puia limpede nu numai ceea ce-l aștepta, dar și ceea ce avea de făcut. Toate chestiunile personale, mărunte, trecuseră pe planul doi. În el se născuse un sentiment care biruia și teama, și durerea, și moartea. Cînd îl duseră din nou la interogatoriu, chiar la Gunke personal, fața tînărului exprima liniște și dîrzenie.

Înfuriat la culme, Gunke l-a chinuit timp de două ore.

Și acum, mai mult mort decît viu, Leonid era dus în mormîntul de piatră, unde trebuia să aștepte alte chinuri.

El își dădea seama că, prin chinurile rafinate la care-l supuneau, gestapoviștii erau capabili să-l aducă într-o stare de iresponsabilitate. Chiar și din ceea ce ar spune cînd ar începe să aiureze, ei vor încerca să afle măcar o frîntură de taină și poate că aceasta îi va nenoroci pe toți.

Văzînd balustrada scărilor, Leonid simți un val tulburător de noi forțe și pași înainte cu curaj. Cînd unul dintre soldați încercă să-l oprească, tînărul îl izbi cu capul în față și se avîntă spre etajul doi. Mîinile, ferecate în cătușele de oțel, îl împiedicau să fugă. Pe platforma de la capul scării etajului doi, unul dintre soldați, ajungîndu-l din urmă, trase în el trei gloanțe la rînd. Simțind o durere de moarte, Leonid rămase atîrnat pe balustradă. Pe buze îi înflori un zîmbet.

— Acum s-a sfîrșit... Asta am și vrut — șopti el.

Trupul i se aplecă, tresăltă și se prăbuși.

Stratul de zăpadă devenit poros se înnegrea și se lăsa în jos. Dimineata, deasupra zăpezii stăruia o ceață densă, lăptoasă. Peste zi însă soarele o topea.

Pe crengile copacilor golași se îngrămădeau stăncuțe, sporovăind zgomotos despre treburile lor păsărești, de primăvară. Pădurea de dincolo de oraș se întunecase.

În amurgul mohorît, sicriul descoperit, cu trupul lui Leonid — făcut la repezeală din cîteva scînduri nedate

la rîndea — fu expus, sub paza unui gestapovist, în piața orașului, lîngă zidul bisericii.

La capul lui, gestapoviștii împlîntaseră o prăjină de lemn cu o bucată de placaj, pe care scriseseră cu litere mari:

„Li se îngăduie celor care vor recunoaște mortul să-l ia și să-l înmormînteze cu onorurile cuvenite“.

Era ultima manevră la care recurgeau, socotind că cineva îl va recunoaște pe Leonid și, în felul acesta, îi va ajuta să descurce tot ghemul.

După cîteva ore însă, noaptea; din ordinul lui „Groz-nîi“, patrioții se strecurară în piață, înlăturară paznicul gestapovist și ridicară trupul tovarășului lor de luptă. Tînărul fu înmormîntat în pădure, într-o poiană fermecătoare, pe malul unui mic pîrăiaș.

A doua zi dimineata, orășenii veniți în piață văzură o moviliță proaspătă de pămînt negru și sicriul cu trupul paznicului.

Deasupra moviliței era înfipt un băț cu o tăbliță, pe care era scris:

„Aici a fost înmormîntat un erou patriot, ucis în chinuri de fasciști. Numele lui va fi cunoscut în curînd întregii țări. Moarte ticăloșilor fasciști!“

Administrația germană intră în panică. Gestapoviștii ridicară cadavrul paznicului și începură să deschidă mormîntul, nădăjduind că vor scoate din nou trupul lui Leonid. Dar nu avură prilejul să termine lucrul. Deodată răsună o explozie. Doi dintre gestapoviști fură ruși în bucăți, iar al treilea fu rănit. Și mort, Leonid Izvolin continua să se răzbune pe dușmani.

23

Veni primăvara. Mai puteai întîlni zăpadă doar prin rîpi, prin văi adînci și în locuri umbrite de clădiri înalte. Vîntul cald care adia dinspre răsărit risipea ceața dimineții, gonind pe cer nori mari, asemănători cu spuma de săpun. Aburii ușori care ieșeau din pămînt se tîrau pe jos. Crescînd năvalnic, apa umplu pînă la margini

albia râului. În cele din urmă, gheața se sparse și porni cu zgomot în josul apei.

Orășenii se îngrămădeau grupuri-grupuri pe mal. Se părea că, odată cu gheața, apa râului ducea și amărăciunea grea și rece a oamenilor.

Denis Makarovici și Igorek întâmpinau primăvara așa cum se cuvine unor adevărați gospodari. Izvolin îl ajută pe băiețuș ca să-și facă o colivie. Igorek era plin de acea bucurie de care este cuprins fiecare în tinerețe, atunci când vede natura reînviind, când se ivesc mugurii primăverii.

Pleoapele umflate, zbîrciturile adânci de pe față, capul încărunit și amărăciunea din ochii bătrânești, obosiți, ai lui Izvolin, erau mărturia nopților nedormite și a gândurilor chinuitoare care-l frământau.

În popor se spune că durerea neîmpărtășită e de două ori mai grea. Asta o simțea și Izvolin. Moartea lui Leonid era o lovitură grea, pe care însă trebuia să o ascundă față de soția sa, știind că ea nu va fi în stare s-o suporte. Dar inima duioasă de mamă părea că simțise nenorocirea. Pelagheia Stratonovna îi vorbea mereu soțului despre gândurile care o frământau în privința fiului și-i spunea că îl vedea adesea în somn.

Denis Makarovici se străduia din toate puterile să-i spulbere neliniștea.

După arestarea lui Leonid nimeni n-a mai fost arestat. Activitatea organizației clandestine, care fusese întreruptă vremelnic, putea fi reluată fără nici o teamă.

După o lungă întrerupere, Izvolin se hotărî să se întâlnească din nou cu membrii organizației clandestine și, în primul rînd, să afle ce fac Ojoghin și Greaznov.

Ca de obicei, pentru a face legătura, Izvolin avea nevoie de Igorek. De astă dată băiețușul hotărî să ajungă la locuința lui Ojoghin și Greaznov pe o cale mai scurtă, folosind pentru aceasta o spărtură formată în urma bombardamentului în zidul Institutului de medicină.

Igorek străbătuse curtea plină de ruini și tocmai se pregătea să iasă în strada vecină, când, deodată, auzi un strigăt.

— Stai puțin, puștiule! Ein minut... Komm hier...

Igorek se opri și își întoarse capul. Un bărbat cu barbă mare, îmbrăcat cu un veston german de iarnă, cu o banderolă de polițist pe mîneacă, îi făcea semn cu degetul, chemîndu-l la el.

Băiețașul recunoscuse „polițistul”. Era veselul Sașutka, care venise anul trecut la Denis Makarovici și cu care îl urmărisese pe trădătorul Ziukin. Igorek își amintea foarte bine că în ziua în care își luase rămas bun de la Sașutka, Denis Makarovici îl îmbrățișase voinicește și îl sărutase. Pe atunci Igorek se mirase de ce acestui unchi în vîrstă, mustăcios, i se spunea Sașutka.

Acum băiatul se hotărî să nu arate că l-a recunoscut pe „polițist”. Îl privi mirat, apoi lăsă ochii în jos.

— Nu mă recunoști? — îl întreabă prietenos Sașutka.

Igorek își mușcă buza și clătină din cap.

— Rău! Foarte rău! Pari un adevărat flăcău, dar n-ai memorie nici cît o fetiță.

Igorek încruntă sprîncenele. Deși această observație nu-i plăcu, el hotărî să nu-și schimbe atitudinea.

— Eu însă te recunosc — îi spuse „polițistul” după o scurtă pauză. — Mai mult decît atît: știu că te cheamă Igorek.

Băiatul își dădu seama că nu mai are nici un rost să se încapățîneze.

— Păi, eu numai m-am prefăcut... — îi răspunse Igorek... Într-adins am spus că nu vă recunosc...

— Ia te uită! — făcu rîzînd „polițistul”. — Denis Makarovici e acasă?

— Da.

— Atunci du-te și spune-i că am venit.

...Stînd pe gînduri în dreptul ferestrei și uitîndu-se pe stradă, Denis Makarovici îl văzu îndată pe Igorek care se îndrepta grăbit spre casă. Se uită la ceas. Nu, băiatul nu a putut îndeplini sarcina atît de repede. Ce s-o fi întîmplat?

Zîmbetul de pe față pistruiată a băiatului îi spulberă însă neliniștea.

— A venit Sașutka — șopti Igorek.

— Unde-i?

— Mă așteaptă lingă Institutul de medicină. La început

m-am speriat de el, pentru că iar a venit îmbrăcat ca un neamț...

— Uite ce-i — îl întrerupse Izvolin. — Fugi și spune-i să vină aici, iar tu du-te repede în Administrativnaia, la Nikita Rodionovici. Comunică-i ce oaspete ne-a venit și spune-i să vină la noi împreună cu Andrei.

Venirea agentului de legătură de la comandantul brigăzii îl tulbură pe bătrîn și îi provocă o mare bucurie.

— Poliuška! — spuse Izvolin, îmbrățișîndu-și soția pe după umeri. — Va trebui să te duci la Zabolotko după cartofi. Ne-a venit un musafir... de la Innokenti...

— Sașutka? — ghici Pelagheia Stratonovna.

— Chiar el.

— Atuncea mă duc îndată — spuse Pelagheia Stratonovna și se îmbracă în grabă.

Tovarășii de luptă se bucurară deosebit de mult cînd se întîlniră. Sașutka le vorbi amănunțit despre viața brigăzii de partizani. El le mai spuse că unitățile Armatei Sovietice au eliberat orașele Vinnița, Bălți, Nikolaev, Cernăuți, Odesa, că au trecut frontiera de stat și au eliberat un șir de orașe romînești.

Sașutka credea că le spune noutăți, dar cînd colo Ojoghin și Greaznov aflaseră toate acestea mai înainte; în timp ce făceau lecțiile practice de radio, ei ascultau emisiunile stațiilor sovietice.

— În curînd vor ajunge și la noi! — spuse Izvolin emoționat. — Nu ne-a mai rămas mult de așteptat...

Sașutka le explică motivul venirii lui în oraș.

La vreo douăzeci de kilometri de oraș, în pădure, era o fabrică de tăiat lemne necesare mașinilor germane cu gazogen. La fabrică nu erau hitleriști. Aceștia se temeau să se înfunde într-un loc atît de pustiu. De puțin timp a fost numit ca director al fabricii un om, „de nădejde“ după părerea nemților, pe nume Vladimir Borisovici Sivko. Acesta însă era unul dintre oamenii lui Krivoveaz, comandantul brigăzii de partizani. Prin Sivko trebuia organizată legătura dintre partizani și oraș.

— Noi ne aflăm la treizeci de kilometri de fabrică — continuă Sașutka. — Cu șase zile în urmă am primit ordin de la comandamentul frontului ca să ne apropiem cu întreaga brigadă cât mai mult de oraș. Se vede că se pregătește ceva. Comandantul brigăzii mi-a ordonat să vă rog să-l informați pe „Grozni” și să căutați oameni potriviți care să țină legătura cu noi, prin intermediul lui Sivko. Acum noi trebuie să știm absolut tot ce se petrece în oraș. După cât se pare — încheie Sașutka — hitleriștii nu se vor mai menține mult timp aici. Trebuie să fim gata în orice moment.

Pe masă apăru o strachină cu cartofi fierți. Toți începură să mănince cu poftă, iar după ce-și mai potoliră foamea, Denis Makarovici sări deodată în sus și se bătu cu palma peste frunte:

— Maică, măicuță! Am uitat cu totul!

Trecu grăbit în cealaltă încăpere și se înapoie imediat, ținând în mână un ulcior. Îl șterse de praf și turnă în paharele musafirilor ceea ce mai rămăsese din băutura groasă, preparată în casă.

Nikita Rodionovici se ridică și înălță paharul. Ceilalți îi urmară pilda.

— Pentru cei care au murit vitejește și pentru cei rămași în viață, care îi vor răzbuna și vor continua lupta pînă la sfîrșitul victorios!

Băură în tăcere.

Cînd ieșiră de la Izvolin, Ojoghin și Greaznov se întîlniră în coridor cu Treaskin. Acesta era beat turtă și abia se mai ținea pe picioare. Întîlnindu-și cunoștințele vechi, Treaskin se bucură și începu să se agite.

— Poftiți la mine! Poftiți la mine! — spuse el, trăgîndu-i de mîini pe cei doi prieteni. — Nu vreau să știu nimic. Acum n-o să-mi mai scăpați.

În cameră nu era nimeni. Lovindu-se mereu de mobilă, Treaskin ajunse cu greu la bufet și începu să scotocească pe polițe. În cele din urmă, descoperi o sticlă cu vodcă și o puse pe masă. Aduse apoi niște bucăți de pîine uscată și varză murată și-și pofti musafirii să ia loc.

— Hai să bem! — spuse el, dar cînd să toarne vodca văzu că nu-s pahare.

Treaskin se ridică din nou și începu să scotocească în bufet. De astă dată, picioarele nu-l mai ascultară: el se poticni și scăpă paharele. Tăndărilor se împrăștiară cu zgomot pe podea.

— Să le ia dracu! — înjură el și, după ce aduse alte pahare, turnă în ele vodcă. Mîna-i tremura. — Beți, fraților! — îi îndemna el. — Tot o să pierim! Fug blestemații de nemți... fug... iar noi, proștii, ne-am pus nădejdea în ei. Și burgmistrul, cîinele, a șters-o în Germania să se lecuiască... S-a îmbolnăvit, porcul...

Sprijinindu-și capul în palme, Treaskin tăcu pentru o clipă.

— Dar noi? Noi ce-o să facem? — Treaskin începu să clatine din cap, de parcă ar fi vrut să scape de ameteala care îl biruia. — Dar dumneavoastră ce vă pasă? Sînteți singuri. Pe cîtă vreme eu? Soția, Varvara, casa plină cu tot felul de lucruri... Încotro s-o iau? Ha, ha, ha! — hohoti el. — I-am servit, m-am străduit, mi-am plecat capul și la urmă mi-am frînt gîtul. Mi-am băgat capul în jug, dar de scos nu-l mai pot scoate... Ptii, ce prost am fost! — spuse Treaskin scuipînd. — Dacă aș fi știut mai din vreme... Dar parcă poți să știi? Doar aveau o forță! Se minunau toți... Ajunseseră pînă la Volga și, cînd colo, s-a dus totul! Comandantul mi-a spus azi că n-or să se mai retragă, dar pe de altă parte mă zorește să-i fac lăzi... Canalia! Se îngrijește numai de pielea lui... S-a zis... s-a zis cu toți!

Goli paharul dintr-o singură înghițitură.

Profitînd de faptul că, fiind amețit de băutură, Treaskin nu-și mai dădea scama de nimic, prietenii plecară.

În noaptea aceea, sub casa lui Jurgens începu să lucreze pentru prima dată stația de radio de rezervă a organizației clandestine. Pînă atunci ea fusese ascunsă.

Informațiile procurate de Ojoghîn, Greaznov și de alți patrioți din oraș se scurgeau ca un torent spre Pămîntul Mare. Funcția de radist o îndeplinea Șvidkov — unul dintre coproprietarii brutăriei.

Prin gemulețul de deasupra ușii, lumina dimineții pătrundea în odaie ca o fișie aurită, alunecînd de la un obiect la altul: de la scaunul acoperit cu pînză de prelată la masa de lucru, de la masă pe perete, pe pat, apoi pe Vasilii care dormea. Curînd avea să ajungă și pînă la Igorek.

Băiatul coborî repede din pat și se îmbracă în liniște. Cînd ieși însă în stradă, el își închise deodată ochii. Razele strălucitoare ale soarelui îl orbeau. Își dădu capul pe spate; sus, în înaltul cerului, un noursinguratic, mînat de vînt, plutea spre răsărit, schimbîndu-și mereu forma. Ba semăna cu un mieluşel, ba cu un gînsac, ba cu un om. Igorek îl urmări îndelung cu privirea, pînă cînd acesta se destrămă pe bolta sinilie a cerului.

Imediat atenția lui Igorek fu atrasă de un ciripit de păsări. Își întoarse capul. În puținii plopici cu frunze argintii rămași întregi, înșiruiți de-a lungul trotuarului, se ciorovăiau niște stăncuțe neastîmpărate. Mugurii de pe ramurile plopilor se rotunjiseră și se umflaseră, gata-gata să se deschidă.

Văzînd cîtiva hitleriști care mergeau pe partea cealaltă a străzii, Igorek își aminti că e timpul să înceapă treaba.

Se înapoie în odăița lui de sub scară. Vasilii, care între timp se trezise, stătea acum pe pat.

Igorek își îmbracă zdrențele de cerșetor și-și puse trai-sta pe umăr.

— Ai și plecat? — îl întrebă Vasilii.

— Da, trebuie să mă duc — îi răspunse scurt Igorek.

— Cînd o să mă întorc o să trec pe la Pelagheia Stratonovna.

— Bine. Tu știi mai bine ce ai de făcut — îi răspunse Vasilii.

În dimineața aceea Igorek trebuia să se ducă la „Grozniî“, ca să ia un bilețel pentru Șvidkov. Nici unul dintre oamenii apropiați lui Igorek nu-i vorbise vreodată despre treburile organizației clandestine; datorită însă spiritului lui de observare, băiatul înțelegea singur multe lucruri. Știa, de pildă, că bilețelul pe care-l ducea e

o radiogramă și că tot ce este scris în el va fi transmis pe Pământul Mare, oamenilor sovietici.

... Iată malul apei. În bătaia razelor fierbinți ale soarelui de primăvară, strada nepavată s-a și zvîntat, iar apa râului a crescut de pe urma ploilor și a zăpezii topite.

Cum poți să nu te duci pe mal și să nu privești albia largă în care râul își rostogolește domol apele?

Igorek duse palma streășină la ochi, își pironi privirea asupra apei tulburi a râului, asupra malului opus, și-și aminti cuvintele spuse de Pelagheia Stratonovna: „Gheața de pe râu s-a dus cu apa, dar în inimile oamenilor ea a mai rămas“.

Nu-i nimic, în curînd o să se ducă și gheața asta!...

În timp ce pășea în lungul străzii de pe malul râului, Igorek nu auzi, ci mai curînd simți că cineva îl urmează pas cu pas. Ar fi vrut să se uite înapoi, să vadă cine e, dar își stăpîni această dorință. Nu se mai putea duce însă de-a dreptul la „Grozni“.

— Dați o bucățică de pîine unui orfan! — rosti Igorek cu o voce plîngătoare, bătînd la prima ușa întîlnită în cale.

Așteptă puțin și apoi, după ce căpătă o bucată de coajă de pîine mucegăită, se îndreptă spre casa vecină.

— Dați-mi o bucățică de pîine! — răsună din nou vocea lui plîngătoare.

În timp ce-și punea pîinea în trăistuță, întoarse ușor capul și izbuti să observe că pe trotuar venea agale un necunoscut, cu mîinile băgate în buzunarul paltonului.

Ce era de făcut? Să treacă de casa lui „Grozni“ sau să bată la ușa? Dacă o să treacă fără să bată, ar putea să-i dea de bănuît celui care-l urmărea. Însă dacă va bate și soția lui „Grozni“ o să-i dea bilețelul o dată cu pîinea, are să fie și mai prost.

Ajunse aproape în dreptul casei lui „Grozni“ și se pomeni strigat de necunoscut, care se apropiase între timp.

— Băiatule! Ei, băiatule!

Nu putea să nu-i răspundă. Igorek se întoarse, luînd o înfățișare chinuită. În fața lui stătea un bărbat rotofei, mic de statură, cu trăsăturile feței șterse, cu o bărbie

rotundă, ca de femeie. Ochii lui mici, umeziți, cufundați adânc în orbite, îl priveau pe Igorek cu blîndețe.

— Pe mine m-ați strigat? — îl întrebă băiețașul.

— Bineînțeles că pe tine — îi răspunse necunoscutul, aplecîndu-și capul într-o parte.

„L-am mai văzut sau nu vreodată? — se întreba cu încordare Igorek. — Nu, mi se pare că nu l-am mai văzut“.

— Aveți nevoie de mine? — i se adresa el din nou.

— Ai adunat ceva? — îl întrebă la rîndul său necunoscutul, cu compătimire în glas.

Igorek dădu negativ din cap și, desfăcînd gura traiștei, arată ce avea înăuntru.

— Întotdeauna îți merge așa? — continuă să se intereseze necunoscutul.

— Depinde cum e ziua... Și apoi, și străzile sînt diferite. Depinde cine locuiește pe fiecare. Aici, pe malul rîului, e prost. Sînt unii care nici nu deschid ușa, ba mai și înjură — spuse de astă dată cu mai multă îndrăzneală băiatul.

Necunoscutul îl asculta, clătinînd din cap compătimitor.

„Ce tot vrea de la mine?“ — se gîndea mîhnit Igorek și, prinzînd curaj, întrebă:

— Pot să-mi văd de drum?

— Nu. Hai cu mine. Eu am să te ajut și n-o să mai ai nevoie să umbli cu cerșitul. Nici de înjurat n-o să te mai înjure nimeni. Vino după mine și nu mă pierde din ochi. Să nu te temi, fiindcă n-am să te mănînc. Sînt om bun. Hai, vino! — Și, fără să se mai întoarcă, necunoscutul porni înainte.

Cîteva clipe, Igorek stătu nehotărît: să se ducă sau nu? Dacă individul acesta l-a urmărit, înseamnă că el nu va reuși să scape, pentru că o să-l ajungă din urmă. Ba poate că știe chiar și adresa lui Igorek...

Înfățișarea necunoscutului nu stîrnea bănuieli în mintea băiatului; în același timp te atrăgea și sinceritatea cu care vorbea.

„Mă duc... Fie ce-o fi! Bine că n-am ajuns la casa lui „Grozni“ — hotărî Igorek și porni pe urma necunoscutului.

Acesta mergea fără să se oprească și fără să se întoarcă, sigur pesemne că băiatul îl urmează.

Pe strada Bazarnaia, lângă o căsuță mică de cărămidă, necunoscutul își încetini pasul, se întoarse și-i făcu lui Igorek un semn cu mâna.

... Într-o încăpere mare, câțiva bărbați stăteau în jurul unei mese neacoperite. Îndată ce Igorek trecu pragul, discuția care se auzise pînă în coridor încetă într-o clipă. Privirile tuturor se ațintiră neprietenos asupra lui.

— Ia făceți-mi loc! — spuse omul care-l însoțise pe Igorek, adresîndu-li-se celor doi indivizi care stăteau pe o bancă, chiar la colțul mesei. — Hai, repede!

Cei doi se ridicară imediat, fără să rostească nici măcar un cuvînt.

— Șezi aici, alături — îl invită cu blîndețe necunoscutul. — Cum te cheamă?

— Igor.

— Al cui ești?

— Al lui Tereșcenko — minți Igorek, fără să clipească.

Încă de la început el se înțelesese cu Vasilii ca să se dea drept fratele lui.

— Pe cine mai ai în familie?

— În afară de frate, n-am pe nimeni.

— Dar fratele ce face?

— E schilod. Îi lipsește un picior și nu face nimic... I-a degerat piciorul cînd era mic... Eu îl hrănesc.

— Ț...Ț...Ț... — făcu necunoscutul compătimitor, clătînînd din cap. Apoi se aplecă spre Igorek și îl întrebă aproape în șoaptă: — Dar dacă eu o să fac în așa fel încît tu să nu mai ai nevoie să cerșești? O să ai de toate...

— N-nu știu — îi răspunse Igorek, bîlbîindu-se. Privirea îi alunecă spre pereți, pe care erau prinse fotografii din revistele ilustrate hitleriste: tancuri mergînd în coloană, hitleriști îmbrățișați, o clădire mare învăluită de flăcări, trupe trecînd un rîu...

Necunoscutul îi puse mâna pe umăr.

— Ei, mă!... — spuse el rîzînd. — O să-ți arăt îndată ce-ai să capeți în fiecare zi.

Necunoscutul ieși prin ușa din dreapta și lipsi vreo zece-cincisprezece minute. Igorek observă că nici unul dintre oamenii care se aflau în cameră nu-i dădea vreo atenție.

Necunoscutul se înapoie ținînd în mînă o cutie de carton.

— Ia desfă traista! — spuse el și-i aruncă în ea o cutie de conserve, pește uscat, o franzelă și o bucată de salam.

Într-o clipită traista se umplu.

— O să poți s-o duci acasă?

— O duc.

— De altfel, știu că nu stai departe. Mai cunosc eu și străzile pe care umbli cu cerșitul. Ba știu chiar că ești șiret. Cum te întorci acasă, îndată îți dai jos zdrențele astea. Faci bine, pentru că altfel nimeni nu ți-ar da nimic. Foamea te face să născocești orice — i se adresă el lui Igorek, bătîndu-l protector pe umăr.

Igorek simți deodată că se înăbușe.

Era limpede că acest individ cu obraji buhăiți nu îi dăduse degeaba atîtea alimente și nu îl urmărisese fără nici un rost. După cît se vede, știa tot.

— Uite cî-i, prietene — continuă necunoscutul: Vrei să ai în fiecare zi atîtea merinde?

— Dar dumneavoastră cine sînteți?

Întrebarea băiatului venise pe neașteptate.

Necunoscutul tuși fîstîcit, dar imediat îi spuse că el și tovarășii săi sînt oameni buni, că îi prind pe pungași, pe bandiți și pe jefuitorii care-i atacă noaptea pe orășenii pașnici și că băiatul trebuic să-i ajute în urmărirea acestor oameni.

El se strădui multă vreme ca să-l convingă pe Igorek. Băiatul îl asculta și din cînd în cînd dădea din cap.

— M-ai înțeles? — îl întrebă, în cele din urmă, necunoscutul.

— Am înțeles.

— Tu te duci pe strada Administrativnaia, la numărul 126?



— Ia desfă traista ! — spuse el și-i aruncă în ea o cutie de conserve.,,

— Mă duc, mă duc după pâine... — îngăimă Igorek, încercînd să nu-și trădeze tulburarea. — Acolo stau doi unchiași tare buni...

— Sînt chiar așa de buni?

— Da, da...

— Și ce-ți mai dau în afară de pâine?

— Nimic.

— Păi, asta înseamnă că-s buni? — Necunoscutul rîse și obrazii săi buhăiți îi acoperiră aproape cu totul ochii mici. — Cu cine sînt ei prieteni? Pe la cine se duc?

— Se duc pe la domnul Traskin...

Omul care stătea lîngă fereastră scoase un șuierat, se ridică și ieși din cameră.

— Și pe la cine se mai duc?

— Nu știu...

— Ia să afli. Îmbracă-te în zdrențele astea și caută să vezi pe unde se mai duc. Cînd o să afli, vino la mine și am să-ți umplu din nou traista.

— Dar dacă n-o să aflu? — întrebă cu îndrăzneală Igorek.

— Atunci n-o să capeți nimic. O să umbli din nou cu cerșitul. Ai înțeles?

— Da.

— Bine. O să găsești casa asta?

Igorek ridică din umeri.

— O s-o găsești — încheie necunoscutul cu siguranță în glas. — Și acum, du-te...

Ajuns în stradă, Igorek încercă sentimentul unui om care a căzut de la etajul zece și numai printr-o minune a rămas în viață. Picioarele îl purtau repede înainte. Aproape că nici nu simțea greutatea traistei. Pășea sprinten, viori, bucurîndu-se în același timp și că a scăpat dintr-o situație grea, și că a descoperit niște oameni care se interesau de Ojoghîn și Greaznov.

I se părea că trecătorii pe care-i întâlnea în cale înțelegeau starea lui sufletească și-l priveau într-un fel deosebit de prietenos, că soarele încălzea mai tare decît de obicei, că strada avea o înfățișare mai sărbătorească. Pînă și iarba tînără începuse să-și arate colțul chiar

lîngă trotuar, ceea ce, după cum i se părea, nu se zărise atunci cînd mergea spre „Groznîi“.

... Vasilii ascultă atent cele spuse de micul său prieten și în ochii săi licări o sclipire de mînie.

— Ia uite ce le-a dat prin cap. Canaliile! — spuse cu ciudă Tereșcenko. — Ah, năpîrcile!... Nu-i nimic, nu mai avem mult de așteptat. O să-i curățăm noi pe toți. Tu, însă, ai grijă. De acum înainte să fii cu ochii în patru. Mergi pe unde trebuie, dar mai aruncă-ți ochii și înapoi. Fugi și povestește-i totul lui Denis Makarovici.

... În aceeași noapte, Gunke, șeful gestapoului, îl primi pe individul care-i dăduse lui Igorek alimente. Alături de Gunke stătea un translator.

Individul îi povesti amănunțit lui Gunke toată întâmplarea; i-o povesti poate chiar prea amănunțit, pentru că Gunke începu să se încrunte. Nu-i plăceau rapoartele lungi și nu-i înghițea pe oamenii limbuți. Numai ura față de Jurgens, care avea succes în toate, și invidia provocată de propriile lui insuccese îl făcură pe șeful gestapoului să-l asculte pînă la capăt, cu răbdare, pe acest colaborator al poliției locale.

Gunke stătea răsturnat pe speteaza fotoliului. Cît de mîndru și îngîmfat e acest maior Jurgens din Abwehr! Cu cîtă independență se poartă pe teritoriul controlat de el, Gunke! Nu ține seama deloc de gestapo. Cheamă oamenii de care are nevoie, ocupă locuințele cele mai bune, dă ordine șefului garnizoanei, comandantului orașului și burgmistrului. Și nu-i pasă de nimic. Chiar dintr-o afacere atît de delicată cum a fost otrăvirea locotenent-colonelului Aschinger, Jurgens a putut să se descurce. De ce i-o fi mergînd atît de bine acestui om? Cît despre întâmplarea cu cocoșatul, nici nu-i mai vine să-și amintească de ea. Cît de stupid, cît de prosteste s-a petrecut totul...

Colaboratorul poliției își termină raportul și dispoziția lui Gunke se îmbunătăți întrucîtva. Șeful gestapoului înțelese că, după cît se pare, poliția nu greșise mizînd pe băiatul cerșetor. Poate că din treaba asta o să iasă ceva. Gunke ținea foarte mult ca să-i compromită pe

Ojoghin și Greaznov, colaboratorii tainici ai lui Jurgens. Acum el vru să se intereseze de unele amănunte.

— Cine l-a adus pe băiat la voi? — întrebă el.

— Eu. L-am chemat de pe stradă, de lângă malul râului — îi răspunse polițistul.

Gunke își ridică sprâncenele.

— Păi pe tine te cunosc toți cîinii din oraș! — spuse el, abia stăpînindu-și encervarea.

Polițistul schiță un zîmbet:

— Am lucrat cu băgare de seamă... Nu m-a văzut nimeni.

— Și cînd s-au petrecut toate astea?

— Dimineața.

Gunke făcu niște ochi cît cepele, privindu-l pe colaboratorul poliției îndelung, fără să clipească. Privirea-i era tristă, deznădăjduită parcă.

— Unde-ai discutat cu el?

— În camera de serviciu.

Din pieptul șefului gestapoului ieși un geamăt, de parcă cineva i-ar fi scos un dinte. Se depărtă de spe-teaza fotoliului, își puse mîinile în cap și le sprijini de masă..

— Te-am prevenit odată că trebuie să fii foarte prudent. Or tu te-ai dus ziua... în camera de serviciu. Cine te-a învățat să lucrezi așa?

Polițistul nu-i răspunse, ci doar răsuflă adînc, luînd o înfățișare supusă.

— Ce i-ai spus acestui cerșetor? — îl întrebă din nou Gunke.

— I-am spus să afle pe la cine umblă acești doi tinerei.

— O... o... o... — gemu Gunke, clătinînd din cap. — Păi asta eu o știu tot atît de bine ca și cerșetorul ăla. O să-mi strici toate treburile cu golanul ăsta. Îți dai seama?

Polițistul se ridică și începu să frămînte șapca în mîini.

— Du-te la toți dracii! Dacă am să aflu că te întâl-nești cu mucosul ăsta de cerșetor, am să jupoi și de pe tine și de pe el șapte rînduri de piei.

Fără a mai aștepta ca translatorul să-i traducă polițistului descurajat ultimele cuvinte, Gunke ieși furios din birou, trântind ușa.

25

Apa provenită din topirea zăpezii inunda toată pădurea. Zăpada care mai rămăsese se îngreuiase și aștepta căldura. Purtată pe aripile adierilor de vînt, primăvara tulburătoare rătăcea printre mesteceni, pini, arțari, plopî.

Zalomin și Povelko mergeau prin pădure, îndreptîndu-se spre fabrica de tăiat lemne. Apa le tăia mereu calea și ei erau nevoiți fie să ocolească bălțile și pîrăiașele, fie să sară din buturugă în buturugă, de pe moviliță pe moviliță. Povelko sărea cu ușurință. Bătrînul Zalomin însă călca mereu greșit. Acum, pentru a treia oară, alunecase în apa rece.

— Iar m-am udat! — bombăni el, în timp ce încerca să iasă la un loc uscat. — Am sărit alături.

Povelko rîse.

— După cum văd, nu ești bun să trăiești în pădure nici ca om pașnic, și mai voiai să te faci partizan!

— Nu-i nimic, o să mă deprind. Încă-s tînăr — îi răspunse bătrînul glumind.

Era din ce în ce mai greu să mergi prin pădurea primăvăratică. De fiecare dată cînd se înapoiau la fabrică, Povelko și Zalomin erau nevoiți să-și petreacă toată seara uscîndu-și cizmele și obielele. În ziua aceea însă apa crescuse peste măsură, acoperind movilițele, umplînd viroagele și mustind sub trunchiurile copacilor doborîți. Drumul era greu. Ca să străbată distanța de un kilometru dintre fabrică și podețul pe care-l reparau, Povelko și Zalomin au pierdut mai bine de o oră.

În sfîrșit, se apropiară de poiană. Chiar lîngă marginea ei se vedeau trei barăci noi de lemn, cu ferestruici mici, chioare parcă. Ceva mai încolo se zărea o căsuță din bîrne, lăsată pe o coastă. Acoperișul ei de șindrilă, înnegrit de vreme, era acoperit de mușchi și licheni.

Ferestrele mici te priveau neprietenos. În poiană se înălțau stive uriașe de lemn de construcție, stâlpi pregătiți pentru a fi scoși din pădure, grămezi de bușteni pentru gater, grinzi, lătunoaie, leături...

Acesta era tot terenul fabricii. Acolo nu se vedeau nici coșuri înalte, nici ateliere și nici măcar un gard. Toată treaba se făcea cu ajutorul unui gater, care lucra sub cerul liber și era pus în funcțiune de două tractoare vechi, marca Putilov. Tractoarele uruiau din zori pînă noaptea târziu, îmbinîndu-se cu hîrșitul fierăstriaelor circulare și al joagărelor și cu loviturile topoarelor.

Cînd Povelko și Zalomin ajunseră în poiană, la fabrică se mai lucra încă. Vreo cîțiva oameni adunau în grămezi lemnele tăiate și le încărcau în căruțe, deoarece dimineța trebuiau să le trimită în oraș.

Prietenii se îndreptară spre căsuța care le fusese dată pentru locuință. Din coș se înălța zglobiu un fir subțire de fum. Povelko și Zalomin nici nu apucară să ajungă în dreptul barăcii, cînd Sivko, directorul fabricii, le ieși în întîmpinare. Era un lucru neobișnuit. De obicei Sivko venea rar pe la fabrică și întotdeauna pe la amiază, pe la ora prînzului.

— Povelko — spuse sec directorul — diseară să treci pe la mine, la căsuța pădurarului.

Povelko dădu din cap în semn că a înțeles și, fără să mai aștepte alte explicații, porni mai departe spre căsuță.

— Ce-o fi vrînd? — îl întrebă Zalomin, după ce intrară în căsuță, în timp ce-și scoteau cizmele și obielele ude.

— Are nevoie de mine — spuse zîmbind Povelko. — Fără mine, frăție, nu poate rezolva nici o chestiune.

— Nu mai spune?! — i se adresă bătrînul, prefăcîndu-se mirat. — Și eu care credeam că te cheamă ca să-i duci gunoiul de lîngă casă sau să-i cureți capra de scaii de anul trecut.

Amîndoi izbucniră în rîs. Totuși, faptul că Povelko fusese chemat de director îi nedumeri pe amîndoi, ba chiar îi tulbură. Povelko și Zalomin lucrau la fabrică

de două săptămîni și, pînă acum, nimeni nu discutase cu ei decît despre chestiuni de serviciu.

Sivko îi primise la fabrică în baza parolei și le repartizase personal locuința. Tot el le dăduse acte în care se arăta că sînt muncitori la fabrică, proprietatea unei societăți pe acțiuni, și că locuiesc pe teritoriul ei. Prietenii se simțeau bine în căsuța ce le fusese repartizată. În afară de ei, acolo mai locuia și bucătăreasa, o bătrînă care își petrecea cea mai mare parte a zilei cu treburile gospodăriei. Povelko și Zalomin dormeau pe cuptorul uriaș ce ocupa jumătate din odaie. Dimineța ei primeau comanda pentru lucru, care se reducea de obicei la repararea podețelor de pe drumul din pădure spre oraș. Comenzile pentru lucru erau date de Hapov, conducătorul de lucrări. El conducea de fapt întreaga muncă, deoarece Sivko dădea rar pe la fabrică. Muncitorii aproape că nici nu-și cunoșteau directorul. În schimb pe Hapov nu-l înghițeau deloc și, între ei, îi spuneau „căpcăun“, „piele vîndută“ și „ucigaș“, deoarece știau că Hapov are legături cu nemții. După cît se vede, el nu era dintre cei fricoși; nimeni dintre oamenii ocupanților nu se încumetase să locuiască în pădure; Hapov însă era de mai bine de un an la fabrică și inspecta deseori parcelele unde se tăiau lemne.

Cu Povelko și Zalomin însă conducătorul de lucrări aproape că nu discuta. El nu le făcea nici măcar observații, așa că prietenii au petrecut cele două săptămîni în pace și liniște.

De îndată ce se întunecă, Povelko se îmbracă și ieși. Căsuța pădurarului se afla la vreo șase sute de metri de fabrică, pe un delușor, la capătul unei poteci bine bătătorite.

Sivko era singur. Cînd intră Povelko, el îi spuse pe același ton sec cu care îi vorbise dimineța:

— Șezi!

Povelko se așeză și se uită întrebător la director.

— Tu ai băut vreodată suc de mesteacăn? îl întrebă Sivko.

Povelko îl privi mirat. Nu înțelegea deloc ce însemnătate putea să aibă faptul acesta.

— Da, am băut, și încă de multe ori.

— Dar știi cum se scoate sucul?

Povelko îi spuse că știe acest secret încă de pe cînd era copil.

— Bine — rosti zîmbind directorul fabricii, servindu-l cu o țigară germană.

Aprinseră țigările. Pentru cîteva secunde se lăsă o liniște deplină. Apoi, Sivko întrerupse tăcerea:

— Vezi sticlele acelea? — îl întrebă el, arătînd cu degetul spre șase sticle înșiruite pe podea, lîngă perete. — Să le iei, iar mîine dimineată, în zori, te duci în pădure, crestezi copacii și agăți sticlele. Dar asta nu-i principalul. Trebuie să ajungi la izvor, iar după aceea să mergi vreo patru kilometri în jos, de-a lungul pîrăiașului, pînă cînd o să vezi, pe dreapta, la marginea pădurii, o cruce veche de lemn. Acolo e înmormîntat un pădurar. O să te așezi lîngă cruce și o să aștepti acolo pînă cînd o să se apropie de tine un om care vine din partea lui Krivoveaz, comandantul brigăzii de partizani.

Sivko îi dădu parola și răspunsul de care trebuia să se folosească Povelko și îi spuse amănunțit ce și cum trebuie să vorbească cu partizantul.

— Dacă o să-ți transmită ceva, caută să-ți întipărești bine în minte pentru ca pe urmă să-mi spui.

Cînd să plece de la directorul fabricii, Povelko îl întrebă:

— Dar cum o să fie cu Hapov? Ce-o să zică el?

— N-avea nici o grijă, du-te liniștit. Caută să te gîndești cum să îndeplinești mai bine misiunea și nu te îngrijii de ceea ce va gîndi Hapov. La urma urmelor, nici nu are atîta importanță ceea ce poate gîndi el.

Povelko legă sticlele cu o frînghie, le puse pe umăr și plecă.

Dis-de-dimineată, în timp ce Zalomin mai dormea încă, Dmitrii Povelko luă sticlele și ieși încetîșor din căsuță. Ajuns la izvor, porni mai departe în lungul pîrăiașului de pădure. Pîrăiașul nu știa nici de poteci, nici de drumuri. Alegîndu-și un teren înclinat — uneori atît de mic încît nici nu-l puteai observa —

și susurînd vesel, se avînta mereu mai departe. După vreo trei kilometri se transforma într-un mic rîuleț.

Pînă să zărească la marginea pădurii crucea singuratică, înnegrită, făcută din două hîrne groase de pînă, Povelko merse aproape vreo oră. Ajuns acolo, el se uită împrejur, dar nu văzu nici țipenie de om.

Se așază pe iarba verde abia încolțită, se sprijini cu spatele de cruce și-și aprinse o țigară. Pădurea răsuna de ciripitul păsărelelor, iar soarele, care se ridicase, îl încălzea puternic, moleșindu-l.

Trecu aproape o oră. Pe Dmitrii îl fură somnul. Capul i se plecă pe piept și ațipi.

Trezindu-se, el își ridică anevoie capul neascultător și greu, de parcă ar fi fost umplut cu plumb. Cînd deschise ochii, văzu că în fața sa stătea un om.

— Vinde-mi niște suc de mesteacăn — i se adresă necunoscutul.

— Păi ce, parcă am de vînzare? Pot să-ți dau așa, puțin — îi răspunse Povelko.

— Atunci să facem cunoștință. Mă cheamă Alexandr Muhortov.

Și Sașutka — căci el era necunoscutul — îi întinse mîna lui Povelko.

Povelko se recomandă și el și-și aținti privirea asupra omului de legătură al partizanilor. Povelko nu-i dădea mai mult de douăzeci și șapte-douăzeci și opt de ani. Avea umeri lați, păr cîrlionțat, ochi cutezători și veseli. „Flăcăul arată destul de bine. Cu statura însă a cam scrîntit-o. N-are mai mult de o sută șaiszeci de centimetri — își făcu socoteala Povelko. — Cred că-i cu vreo jumătate de cap mai mic decît mine“.

— Aici o să stăm de vorbă? — îl întrebă Povelko.

— Putem să discutăm și aici — se învoi Sașutka.

Se așezară unul în fața celuilalt. Sașutka scoase niște mahorcă tare, preferată de partizani, și amîndoi își aprinseră cîte o țigară.

— La fabrică urmează să fie adus din lagăr un grup mare de prizonieri — începu Povelko. — Însuși Sivko a ridicat această problemă în fața primăriei și a comandantului orașului. Se pare că ei au acceptat-o. Au fă-

găduit să dea vreo două sute de oameni pentru scoaterea lemnului din pădure și pentru încărcarea lui în camioane. Acum însă mașinile nu pot merge, dar, cum s-o zvînta drumul, or să înceapă și ele treaba. Vor fi aduși atunci și oamenii. Sivko spune că prizonierii ar putea să fie eliberați, dar aceasta nu trebuie să se petreacă la fabrică, ci încă pe drum, pentru că, în caz contrar, muncitorii ar putea fi bănuți. Sivko o să afle din vreme și o să vă comunice cît de mare va fi escorta. El îi roagă pe partizani ca, înainte de a fi aduși prizonierii, să nu se arate prin părțile acestea și să nu atragă atenția nemților pentru ca ei să nu-și schimbe planul.

— E limpede — vorbi Sașutka. — O să-i eliberăm neapărat pe băieți. Comandantului de brigadă îi plac astfel de operații... Ei, și altceva ce-a mai spus Sivko al tău?

Povelko îi mai spuse că directorul fabricii roagă să i se dea un sfat cum să-l ademenească afară din oraș pe Gunke, șeful gestapoului. Organizația clandestină a patrioților din oraș îl condamnase pe Gunke la moarte și sentința aceasta trebuia executată.

Sașutka izbucni în rîs.

— Să dai sentința e una, dar s-o aduci la îndeplinire, asta-i cu totul altceva. Așa poți să-i condamni la moarte și pe Hitler, și pe Goering, și pe Hess, și pe Himmler, dar cum să le pui lațul de gît? Aici e totul.

Povelko nu era de aceeași părere cu Sașutka și-i spuse că organizația clandestină dă rareori sentința de condamnare la moarte, dar din moment ce a dat-o, apoi o execută neapărat. Și el înșiră numele cîtorva gestapoviști nimiciți de patrioții din oraș.

— Bine, o să vedem. Dar tu transmite cui trebuie — spuse la rîndul său Sașutka — că pe front lucrurile merg foarte bine. Ai noștri au intrat în Tarnopol și au eliberat aproape întreaga Crimee. A mai rămas doar Sevastopolul. Să le mai spui că zilele trecute ne-au fost lansate cu parașutele muniții, explozivi, sare, așa că, dacă e neapărată nevoie de ceva, putem primi și executa cîte o mică comandă. Ai înțeles?

Povelko încuviință.

— Azi e vineri. Luni ne întâlnim din nou. Acum, rămii cu bine! Eu, frăție, am mult de mers pînă să ajung la ai mei...

Cei doi își strînseră mîinile și plecară în direcții opuse.

Noaptea, lîngă căsuța pădurarului, unul dintre muncitorii de la fabrică stătea de pază. Cercetînd întunericul cu o privire încordată, el se plimba de colo pînă colo prin poiana mare în care se afla căsuța.

Singura odaie a căsuței era ticsită de oameni. Înăuntru era atîta fum, de puteai să-l tai și cu cuțitul. Oamenii stăteau pe o bancă, pe pervazurile ferestrelor, pe podea și ascultau atenți ceea ce le spunea directorul fabricii.

Sivko vorbea încet, cu o voce puțin răgușită:

— ...Iar noi trebuie să fim gata în fiecare ceas, în fiecare clipă... Krivoveaz ne-a făgăduit să ne dea ceva explozivi.

— Am avea nevoie de vreo zece pistolari... — propuse cineva dintr-un colț întunecat.

— Ați înțeles ce sarcini ne-au fost date?—continuă Sivko. — Repet: cînd vom primi ordin va trebui să demontăm toate podurile din pădure și să împiedicăm scoaterea lemnului, deoarece nemții vor să-l transporte în grabă ca să construiască poziții dincolo de oraș. Totodată, trebuie să reducem la minimum producția de lemne pentru mașinile cu gazogen, pentru ca aceste mașini să nu mai poată funcționa. Deocamdată, din partea noastră nu se cere mai mult. Cînd ne vor da alte sarcini, atunci or să ne dea și arme.

— E limpede.

— Am înțeles.

— Ce să mai batem apa în piuă? — răsunară cîteva voci.

— Acum, în ceea ce privește satele... —continuă Sivko. — Putko o să se ducă la Stolbovce, Pankratov la Rîbița, Ogleadko la Troekurovo, Zalomin la Pasecinoe. Trebuie să plecați înainte de a se lumina de ziuă. Vă cunoașteți oamenii. Cu ajutorul lor, aduceți la cuno-

știința sătenilor că Armata Sovietică este la vreo sută de kilometri de oraș și că în pădure sînt vreo cinci mii de partizani. Preveniți-i că hitleriștii vor încerca să-i ia cu forța pe toți cei ce se pot ține pe picioare, asta pentru că au nevoie de mîna de lucru și aici, și în Germania. Cine n-o să meargă o să fie împușcat. Exemple sînt destule și voi nu trebuie să faceți altceva decît să le reamintiți. Chemați poporul să se ridice la luptă, să părăsească satele și să plece în pădure. Locurile de adunare sînt cunoscute. Explicați totul cît mai pe înțeles. Și acum, cîteva cuvinte despre legătura cu orașul și cu brigada... Povelko! — i se adresă el lui Dmitrii, care stătea pe podea. — Asta te privește mai mult pe tine. Fii atent.

Și directorul îi dădu instrucțiuni lui Povelko. Nimeni nu avea de pus întrebări, așa că după ce Sivko termină, oamenii se împrăștiară. El deschise ferestrele și ușa. Fumul de la țigări începu să iasă afară.

— Povelko! — îl strigă el din nou pe Dmitrii, care ieșea ultimul din odaie. — Treci pe la birou și spune-i lui Hapov să vină pînă la mine.

— Hapov?

— Ce te miri? Du-te și cheamă-l. Vino și tu cu el.

După vreo jumătate de oră, el se înapoie însoțit de Hapov. Pe drum Povelko își zise că, pesemne, Sivko are de gînd să-l curețe pe trădător și aceasta, neapărat, cu ajutorul său. După părerea lui Povelko, o astfel de hotărîre ar fi justă și bine venită; era primejdios să se tolereze mai departe prezența lui Hapov la fabrică. Toți muncitorii, fără excepție, știau că Hapov se ducea cu regularitate în oraș, la gestapo, și se pregătiseră de multă vreme ca să se răfuiască cu el.

Hapov mergea în față, respirînd greu; era în vîrstă și suferea de astmă.

„Ticălosul! — își zise Povelko. — Dacă ar ști cine merge în urma lui, cred că n-ar păși atît de liniștit“...

Sivko îl aștepta lîngă căsuță. Stătea în prag și cînd Hapov și Povelko veniră, el îi pofti pe amîndoi înăuntru. Povelko se opri lîngă ușă, făcîndu-i loc lui Hapov ca să intre în casă. Se aștepta să primească ordin să-l lovească

și rămase tare dezamăgit când văzu că Sivko îl servi pe Hapov cu o țigară și-și aprinse și el una. Amândoi se așezară liniștiți la masă. Aerul din odaie se înprospătase și lumînarea ardea mai viu.

— Șezi — spuse Sivko, adresându-i-se lui Povelko. Povelko se așeză la masă.

— Ei, te-ai gândit? — îl întrebă directorul pe Hapov. Acesta aruncă o privire piezișă spre Povelko și tuși într-un fel nefiresc.

„Începe!“ — îi trecu prin minte lui Dmitrii.

— M-am gândit — răspunse liniștit Hapov, suflând cu putere în capătul aprins al țigării.

— Ei și?

— O să-i întîmpinăm la vreo șase kilometri de aici. Lîngă „Nisipurile galbene“... — Hapov aruncă din nou o privire spre Povelko. — Am cercetat locul. Nu găsești un loc mai bun. Acolo se pot camufla bine chiar și o sută de oameni.

Povelko nu mai înțelegea nimic. În minte i se învălmășeau tot felul de gânduri care se băteau cap în cap...

Sivko nu se interesa de amănunte și nu punea întrebări.

— Bine — se învoi el. — Tu știi mai bine ce trebuie să facem. Socotim problema rezolvată... Iar tu, ține minte — spuse el, întorcîndu-se spre Povelko — că lucrurile or să se petreacă la șase kilometri de aici. Ce anume are să se întîmple acolo, o să-ți spun pe urmă.

Povelko dădu din cap. Totuși, el continua să nu înțeleagă despre ce era vorba.

— Acum, în privința lacului — continuă Sivko. — Duceți-vă acolo împreună. Povelko e specialist în lucrări de distrugere. Dacă a fost în stare să arunce în aer uzina electrică, o să izbutească el și cu zăgazul...

Sivko îl lămuri, spunîndu-i că dincolo de lac începe o vale prin care trece drumul spre front. Drumul urmează să fie inundat și pentru aceasta e nevoie de distrugerea zăgazului lacului. Această operație trebuia pregătită repede.

— Am înțeles — spuse Hapov. — Dacă ne dați trăsurica dumneavoastră, mergem chiar mîine dimineață.

Abia acum înțeluse Povelko că Hapov nu era o coadă de topor a hitleriștilor, ci un om de-al lor, un adevărat patriot.

26

Kibitz nu-și mai afla locul. Îl enerva încetineala cu care lucrau cei doi elevi ai săi. Una-două îl întrerupea pe Greaznov sau pe Ojoghîn și se așeza el singur la manipulatorul de telegraf. De obicei lucra repede, dar în ziua aceea lucrul nu-l atrăgea deloc. Se gîndea la cu totul altceva. Toate îl înfuriau și îi stîrneau mînia. Din cînd în cînd, întrerupea lecția, se apropia de fereastră și trăgea cu urechea. Toată ziua și toată noaptea larma de pe stradă nu contenea. Prin oraș treceau unități germane, mergînd în grăbă și în dezordine, ceea ce făcea ca nemții care locuiau în oraș să-și piardă cu totul cumpătul.

Posac, închis din fire, Kibitz părea să înțeleagă la ce se gîndeau în clipa aceea elevii săi ruși și se străduia să nu le întâlnească privirile. Poate că ei își bat joc de el pentru că știu de retragerea rușinoasă și de înfrîngerea trupelor germane! Rușii, pe care îi urăște și îi disprețuiește, rîdeau de el! Asta era peste putință de suportat.

Se îndepărtă de fereastră, țipă din nou și înjură. Kibitz căuta cele mai neînsemnate greșeli în transmite și se agăța de cele mai mici fleături, vrînd să se răzbune pentru durerea pe care i-o pricinuise faptul că se simțea neputincios.

— Prost, foarte prost! — spunea Kibitz apreciînd lucrul elevilor săi. — Trebuie să lucrați de două, de trei ori mai repede... Sînteți peste măsură de leneși.

Prietenii tăceau, străduindu-se să nu se uite la profesorul lor.

— Dacă mi-ar sta în putere — bombănea într-una Kibitz — v-aș pune să lucrați zi și noapte cu manipulatorul.

Era ora douăsprezece fără cinci minute. Deodată ușa se deschise și în prag apărură servitorul lui Jurgens. Întotdeauna calm, de data aceea părea pierdut și îngrijorat.

— Domnul maior vă roagă să poftiți imediat la el. Kibitz tăcu; uitându-se nedumerit la servitor.

— Eu? — întrebă el.

— Da, dumneavoastră, domnule Kibitz — repetă servitorul aproape în șoaptă.

Pînă atunci Jurgens nu-l chemase niciodată pe Kibitz la o oră atît de tîrzie.

Servitorul continua să stea în prag.

— Vă așteaptă — repetă el după vreun minut și, nu se știe de ce, tuși, de parcă prin accasta ar fi vrut să-i dea de înțeles că trebuie să se grăbească.

Kibitz înșfăcă haina de pe scaun și, aruncînd-o pe umeri, ieși din cameră aproape în fugă.

Prietenii schimbă o privire. Rămăși singuri în locuința lui Kibitz, ei nu știau ce să facă, dacă să aștepte sau să plece. Ojoghin fu de părere că trebuie să aștepte, cu atît mai mult cu cît timpul fixat pentru lecții nu trecuse. Cîteva minute stătură nemișcați. Era însă chinuitor. Nikita Rodionovici se ridică și începu să se plimbe prin cameră. Din cînd în cînd se oprea lîngă masă sau lîngă dulap, se uita atent la lucrurile și piesele de radio împrăștiate. Toate îi erau bine cunoscute și ele nu arătau nimic altceva decît neglijența stăpînului. Singurul lucru care stîrni interesul lui Nikita Rodionovici fu etajera cu cărți. Fără să le atingă, citi titlurile de pe cotoare și se convinse că Kibitz citește numai literatură politică. Erau acolo volume scrise de Hitler, Goebbels, Schaht. Scoțînd la împlire unul dintre ele, Ojoghin îl răsfoi. Aproape pe fiecare pagină erau însemnări făcute cu creion albastru: fraze subliniate, linii frînte pe margine, semne de întrebare și de exclamare.

— Kibitz filozofează... — spuse zîmbind Nikita Rodionovici.

Și în celelalte cărți erau însemnări făcute cu creionul. Printre volume, Ojoghin găsi un caiet gros, bine legat, în care erau numeroase însemnări făcute de Kibitz.

Notițele stîrniră interesul lui Nikita Rodionovici.

Pe prima pagină nu era nimic în afară de o dată. Textul începea de pe pagina a treia cu un citat dintr-o broșură a lui Jalmar Schaht:

„Cel dintâi pas al Europei trebuie să fie lupta împotriva bolșevismului, iar al doilea pas, exploatarea bogățiilor naturale ale Rusiei“.

„Istoria lumii a fost făurită numai de minorități. *Adolf Hitler*“.

„Treaba mea nu este să fac dreptate, ci să stîrlesc din rădăcini și să nimicesc. *Goering*“.

Nikita Rodionovici începu să citească cu glas tare.

— „Dușmanii noștri pot să ducă război cît vor pofti. Noi vom face totul pentru a-i zdrobi. Este imposibil și exclus ca ei să ne zdrobească vreodată. *Hitler*. 3.10. 1941“

Pe marginea citatului, Kibitz pusese cu mîna lui trei mari semne de întrebare.

— „Astăzi pot spune cu siguranță că pînă la venirea iernii, armata rusă nu va mai fi primejdioasă nici pentru Germania, nici pentru Europa. Vă rog să vă amintiți de aceasta peste cîteva luni. *Goebbels*. Declarația făcută ziariștilor turci la 15. 10. 1942“. Iată și o adnotare făcută de-a curmezișul: „Eu mi-am amintit despre asta exact după un an. Pe ziariștii turci nu-i sfătuiesc să-și amintească“.

— Își critică șefii! — spuse Andrei rîzînd.

— Da, cam așa ceva... „Puteți să mă credeți de acum că ceea ce am cucerit odată, stăpînim într-adevăr atît de trainic, încît acolo unde ne aflăm noi în acest război, nu va mai veni nimeni, niciodată. *Hitler*. 10. 11. 1942“. Și adausul lui Kibitz: „Führerul meu! Dar Stalingradul, Orelul, Harkovul, Donbassul, Brianskul, Kievul?! Nu prea iese bine“... „Retragerea marilor comandanți de oști și a armatelor călitate în lupte amintesc de plecarea unui leu rănit. Indiscutabil că aceasta este cea mai bună teorie. *Klausewitz*“. Și un nou post-scriptum făcut de Kibitz: „Această teorie nu este în favoarea noastră“. Nu-l invidiez pe führer pentru că nu prea are subordonați de nădejde — observă Nikita Rodionovici. — Ei, e destul. Nici nu e un moment potrivit și, pe urmă, s-ar putea întoarce Kibitz. — Și Ojoghin puse caietul la loc, pe poliță.

— Dar ce-ar fi să-l luăm cu noi? — întrebă deodată Andrei.

Nikita Rodionovici dădu din cap, lăsînd să se înțeleagă că nu se putea face așa ceva.

Prietenii mai așteptară vreo jumătate de oră. Kibitz nu se înapoie.

— Hai să mergem, că e ora unu... Sorg o fi neli-niștit.

...Deoarece Sorg nu era acasă, cei doi prieteni fură întîmpinați de soția acestuia. Ea le spuse că soțul său fusese chemat la Jurgens în urmă cu vreo douăzeci de minute și-i conduse în camera sa.

Într-un colț era o minunată oglindă triplă, aproape de înălțimea unui om, lucrată în lemn roșu. Pe toaletă, pe o etajeră și pe pian erau rînduite statuete complicate, flaconașe elegante cu parfum, borcănășe de toate mărimile, pile mici și tot felul de alte lucruri trebuincioase unei femei coquette, foarte pretențioasă în cea ce privește exteriorul ei.

Soția lui Sorg se așeză la pian și începu să cînte furtunos un vals din „Faust“.

După cîteva minute intră Sorg. Era foarte tulburat și le spuse că în seara aceea nu vor face lecții.

Fără să mai întrebe nimic, Ojoghin și Greaznov îl ascultară și plecară.

— Să știi că s-a întîmplat ceva — spuse Nikita Rodionovici în timp ce mergeau spre casă.

— Da, și încă ceva neobișnuit — aprobă Andrei.

Acasă, prietenii începură să discute despre caietul lui Kibitz.

Din însemnările făcute de Kibitz reieșea că el îi socotește drept vinovați de înfrîngerea inevitabilă a Germaniei pe actualii ei conducători, care au adus țara într-o situație disperată.

— Caietul acesta o să ne prindă bine — spuse Nikita Rodionovici. — Îl vom folosi împotriva lui Kibitz.

— În ce fel?

— Acum e greu de spus. Totul trebuie chibzuit bine și fără grabă.

Pe la amiază, cineva bătu la intrarea principală. Nikita Rodionovici deschise ușa. În fața lui stătea Varvara Karpovna.

— Vă miră că am venit? — întreabă Treaskina.

— Desigur.

— Cred că ați vrea să-mi puneți o mie de întrebări ca să aflați ce s-a întâmplat.

— Nu.

— De ce nu? — întreabă Treaskina întrucîtva dezamăgită și se lăsă pe canapea.

— Pentru că știu absolut totul. Tatăl v-a vizitat la spital, dumneavoastră i-ați spus lui, el le-a povestit vecinilor, iar ei, nouă.

Nikita Rodionovici îi aruncă Treaskinai o privire iscoditoare. I se părea că în purtarea ei a apărut ceva nou. Ea era mai potolită, slăbise și-i dispăruse din privire expresia cutezătoare.

— Aș vrea să știu numai dacă glonțul m-a lovit înîmplător sau nu — spuse Varvara Karpovna, închi-zîndu-și pe jumătate ochii.

— Dar de ce vreți să știți? Să zicem că o să vi se spună că n-a fost înîmplător. Ce-o să faceți atunci — întreabă el, zîmbind ușor.

— Ce-o să fac?

— Da.

— O să vă mulțumesc din tot sufletul... Dacă glonțul m-ar fi ocolit, n-aș mai fi scăpat de închisoare. Cine-ar fi dat crezare că eu nu sînt amestecată în afacerea asta?

— Cel care a tras în Rohde n-a avut nici cea mai mică intenție să vă facă măcar o zgîrietură — o asigură Nikita Rodionovici. Și, dorind să schimbe tema discuției, o întreabă pe Treaskina ce are de gînd să facă mai departe.

Varvara Karpovna îi spuse că s-a și gîndit la aceasta și-i împărtăși lui Ojoghin gîndurile sale. Ea socotea că nu va putea sta acasă fără lucru, cu atît mai mult cu cît Gunke, care a vizitat-o la spital, i-a spus că o așteaptă să vină din nou la gestapo. Totodată ea știa că în locul ei încă nu fusese angajat nimeni.

Ojoghin era și el de părere că nu e bine să rupă relațiile cu gestapoul, dar nu-i spuse nimic mai mult.

— Eu sînt de acord să mai aștept — i se adresă din nou Varvara Karpovna. — Dar am atîtea lucruri nelămurite, încît în capul meu e un adevărat talmeș-balmeș...

— Adică?

Treaskina își încruntă fruntea, făcu o sforțare de parcă ar fi vrut să-și amintească ceva și, deodată, începu să vorbească repede, cu înflăcărare:

— Cum o să izbutim noi să ne reabilităm, să ne dezvinovățim în fața puterii sovietice? L-am nimicit pe Rohde. Dumneavoastră v-ați expus, iar cu am primit un glonte. Dar cine o să creadă că l-ați ucis, să zicem, dumneavoastră și că am contribuit și eu la această ucidere? Așa ceva poate să declare oricine, cu atît mai mult cu cît vinovatul n-a fost descoperit. Cum o să dovedim noi ce-am făcut?

— La întrebarea asta v-am dat odată răspunsul — spuse calm Ojoghin. — Bizuiți-vă întru totul pe mine.

— Bine — oftă Treaskina — sînt de acord. Dar mă frămîntă și un alt gînd. Oare ceea ce am făcut noi ajunge pentru a ne răscumpăra vina?

— Cred că nu ajunge. Mai precis, cred că-i foarte puțin.

Treaskina își rezemă capul de perete și căzu pe gînduri.

— Da — rosti ea în șoaptă — dar ce-aș putea să mai fac?

— Ei, uite, hai să ne gîndim împreună la asta.

27

Veni luna mai, luminoasă, cu verdeața gingașă a copacilor înfrunziți, cu mireasmă de mălin înflorit, cu tri-luri de privighetori și cu ciripit de păsărele. Din pămînt nu mai ieșeau aburi. Se zvîntase, se încălzise și se acoperise cu un covor verde deschis.

Toți așteptau ploaia, dar ea nu venea. Cea mai mare parte din luna aprilie nu a plouat. N-a plouat nici la începutul lunii mai.

În ziua aceea la orizont apărură de dimineață nori întunecați, răsunară primele bubuituri de tunet îndepărtat și veni o adiere răcoroasă; dar tot n-a început să plouă.

— Proastă treabă. O să fie o primăvară secetoasă — spuse Krivoveaz, cercetînd atent cerul senin. — Ia te uită — adăugă el rupînd o păpădie zveltă, abia înălțată deasupra covorului verde al poienii și întinzîndu-i-o lui Kostin, șeful cercetării. — La vremea asta ar trebui să fie de două ori mai mare, nu așa sfrijită...

Șeful cercetării se uită prin ochelari la floricea pe care o primise, dar nu zise nimic.

Krivoveaz și Kostin ocoliră lacul mic. Întinderea lui netedă ca oglinda sclipea sidefiu. Deasupra apei zburau libelulele. Zărind oamenii, niște becațe sperioase țîșniră în sus zgomotos și dispărură pe celălalt mal.

— Nici lacul n-o să trăiască mult fără ploaie — observă Krivoveaz — o să sece...

Pe Kostin îl mirau cuvintele comandantului. De ce l-o fi neliniștind lipsa ploii, soarta lacului din pădure, care nu-i trebuie nimănui, și toate aceste păpădii, libelule și becațe? Acum n-ar trebui să le ardă de asta. Începea a treia primăvară de cînd erau partizani și, cu cît primăvara e mai secetoasă, cu cît e mai puțină zloată și umezeală în pădure, cu atît e mai bine pentru partizani, cu atît ei se vor putea mișca mai repede și vor fi mai capabili de luptă. Ce rost are aici lirica primăvărată?...

Pe o foaie de cort, întinsă pe pămînt la umbra unui pin micuț dar rămuros, dormea Sașutka.

— S-a întors — spuse în șoaptă comandantul brigăzii, zărindu-și însoțitorul. — Lasă-l să mai moțăie puțin, că o să avem destul timp să vorbim.

Krivoveaz se lăsă pe iarbă și-și scoase luleaua și punga cu tutun. Șeful cercetării se așeză alături. După ce-și umplu luleaua cu mahorcă, Innokenti Stepanovici îi întinse lui Kostin punga. Șeful cercetării o luă, dar nu-și răsuci țigara. Nu-i venea să fumeze pe stomacul gol.

Legat de un mestecăn, calul păștea cu nesaț. Pe picioarele și pe pieptul lui se zvîntau pete de spumă alb-

gălbuie. Se vede că tînărul se grăbise. Privirea lui Innokenti Stepanovici se opri asupra însoțitorului său adormit. Îi părea rău să-l trezească pe obositul Sașutka, dar, în același timp, ardea de nerăbdare să afle noutățile. Îl scutură ușor de umăr și Sașutka sări într-o clipă, frecîndu-se la ochi.

— Ei? — făcu scurt Innokenti Stepanovici.

Sașutka îi povesti despre cea de a doua întîlnire cu Povelko. Marți dimineata, din lagărul din oraș vor fi scoși o sută de prizonieri ruși. Pe la amiază urmau să ajungă la fabrică. Prizonierii vor fi escortați de douăzeci de pistolari. Coloana trebuia întîmpinată la șase kilometri de fabrică.

Krivoveaz îl asculta pe Sașutka în tăcere. Cînd însoțitorul își termină raportul, Innokenti Stepanovici se ridică și își îndreptă tocul pistolului.

— Dacă-i așa, trebuie să-i întîmpinăm... Tu ce crezi, o să izbutim să ne pregătim? — întrebă el întorcîndu-se către Kostin.

Așa cum făcea de obicei cînd trebuia să rezolve o chestiune, Kostin își scoase ochelarii, șterse ușurel sticlele și răspunse domol, printr-un singur cuvînt:

— Bineînțeles.

A doua zi în zori, sub comanda lui Kostin, un grup de partizani ieși la drumul din pădure și se opri la șase kilometri de fabrică. După ce cercetă terenul, Kostin ordonă partizanilor să se adăpostească la vreo douăzeci de metri de drum, iar el stădie amănunțit, împreună cu doi comandanți de pluton, sectorul unde urma să se desfășoare operația. Locul îi plăcu. Apariția coloanei putea fi observată la o distanță destul de mare, ceea ce dădea posibilitatea executării la sigur a operației. Îi împărțiră pe partizani în două grupe de cîte treizeci de oameni fiecare și îi instalară de o parte și de alta a drumului.

— Vă ridicați la comanda „înainte“. Nu deschideți focul degeaba — îi preveni Kostin pe partizani și apoi dispăru în tufișurile de aluniș.

... Informațiile primite de Sivko și transmise lui Krivoveaz nu erau prea precise. Din lagăr fuseseră scoși nu o sută, ci o sută patruzeci și șapte de prizonieri și îi escortau nu douăzeci, ci treizeci de pistolari. Din escortă făceau parte și doisprezece polițiști din oraș.

Priceput în astfel de treburi, Innochenți Stepanovici Krivoveaz prevăzuse că s-ar putea ca paza să fie mai mare și, în consecință, trimise șaizeci de partizani.

În fruntea coloanei de prizonieri mergea un S.S-ist, un sturmscharführer. Când mergeau printr-un teren descoperit, hitleristul păsea vioi înaintea coloanei, iar când treceau prin sate, intra în case și, arătând prin semne că prizonierilor le trebuie de mâncare, cerea pentru ei slănină, unt, miere, ouă. Bineînțeles că toate acestea ajungeau în sacul sturmscharführerului și în sacii hitleriștilor din escortă.

Când ajunseră în pădure și coloana trecu în rînduri de cîte trei, sturmscharführerul preferă să meargă în urma ei. Cunoștea bine „rînduielile“ din pădurile rusești. Nu de mult simțise chiar pe pielea sa ce este „războiul mic“ și ce surprize putea oferi el.

Ce-i drept, partizanii nu se arătau la distanțe atît de mici de oraș. Altfel, șefii nici n-ar fi îngăduit ca prizonierii să fi fost scoși din lagăr, dar, pentru orice eventualitate, tot era mai bine să meargă în coadă. Soarele dogorea. Încărcați cu bidoane, gamele, hrană rece pe șapte zile, prizonierii erau learcă de sudoare. Coloana se întindea pe vreo sută de metri și oamenii înaintau încet pe drumul nisipos din pădure. Oricine îndrăznea să crîcnească sau să arate o cît de mică nemulțumire era de îndată pedepsit cu asprime. „O singură oaie rea strică toată turma“ — îi spusesec la plecare sturmscharführerului comandantul lagărului de prizonieri, folosind un proverb rusesec. „Oricine dă un singur semn de revoltă sau încearcă să fugă, să fie împușcat imediat“

Cu ajutorul translatorului, comandantul lagărului îi prevenise despre asta și pe prizonieri.

Cînd deasupra capetelor lor începură să foșnească frunzele copacilor și pădurea de pe ambele părți ale drumului devenise mai deasă și mai întunecată, o sen-

zație de libertate ademenitoare îi cuprinse pe prizonieri. Toți se uitau cercetători înainte și aruncau priviri pline de nădejde în stînga și în dreapta.

Eliberarea veni pe neașteptate, ca trăsnetul.

— Înainte! — răsună deodată un ordin și oameni înarmați înconjură coloana.

— Hānde hoch!... Culcat!

Într-o clipită, prizonierii se aruncară la pămînt.

Majoritatea hitleriștilor din escortă ridicară mîinile. Mulți urmară exemplul prizonierilor, dar unii încercară să opună rezistență. Răsunară împușcături. Doi partizani căzură morți, secerați de serii de automat, iar trei fură răniți.

— Foc! — comandă scurt Kostin.

Toată operația dură cîteva secunde.

... Seara, la lumina focului de tabără, în clocotul apei care fierbea în gamele, șeful cercetării citea o scrisoare neexpediată, scoasă din vestonul sturmscharführerului ucis. Innokenti Stepanovici, ceilalți comandanți și partizanii ascultau cu interes.

— „Ultimul“, „pachet al fūhrerului“ — îi scria S.S.-istul soției sale — era cît pe ce să mă coste viața. De aceea eaută și tu să consuni slănina și zahărul cu mai multă economie. Acum sînt alte vremuri. Alimentele le căpătăm prin luptă, prin muncă și sacrificii. Eu am petrecut două săptămîni în pădurile îngrozitoare ale Rusiei și mi-a încărunțit o jumătate de cap. Dar mai îngrozitori sînt partizanii. Nu-i poți prinde și nu poți scăpa nicăieri de ei. Ultima dată am fost mulți băieți încercați care am văzut multe în viață, dar majoritatea dintre noi au rămas în păduri; s-au înapoiat numai cîțiva oameni, printre care și eu. Mulțumim lui Dumnezeu că acum nu mai sîntem în pericol. Am fost detașați pentru paza unui lagăr de concentrare și am răsuflat liniștiți. Aici e liniște și pace. Măcar de s-ar termina totul cu asta. Acum pot să-ți spun că nutresc speranța să rămîn în viață...”

Răfuielile patrioților cu hitleriștii stîrniră mare neliniște în rîndurile gestapoviștilor. Gunke nu mai izbutea să asculte toate rapoartele. De fiecare dată cînd în biroul său apărea un colaborator al gestapoului cu un raport, șeful poliției secrete se cutremura. El se străduia să se stăpînească, dar simțea că nu izbuteste. Degetele îi săltau tremurînde pe cristalul de pe masă, iar sprînceana stîngă i se zbătea nervos. El ridica glasul din ce în ce mai des și urla, învinuindu-și subordonații de nepricepere. Aceștia ascultau în tăcere grosolăniile șefului și-i aduceau la cunoștință noi evenimente. Era o situație de nesuportat. Cel mai mult îl revoltau pe Gunke plîngerile celor de la comandatură. Și cînd vreunul dintre ei devenea deosebit de plictisitor, șeful gestapoului trîntea receptorul și, înăbușindu-se de ciudă, urla:

— Canaliile! Cred că eu pot să mențin singur ordinea în oraș?

Ziua începu neliniștită. În zori doi S.S.-iști fuseseră uciși pe strada din centrul orașului. Gunke a aflat lucrul acesta cînd era încă în pat. După ce-a ascultat raportul primit prin telefon, el și-a tras plapuma peste cap, încercînd să adoarmă din nou. Deodată însă simți o durere puternică la cap. Îl apucase un acces de migrenă. Era un acces acut, care-l scotea din fire. Medicamentele nu-i erau de nici un folos. Gunke aruncă plapuma la o parte și începu să se plimbe prin cameră. Mergea repede de la un perete la celălalt, ținînd strîns capul între mîini.

Telefonul sună din nou. Gunke smuci de cablu și scoase aparatul din priză.

— Dracu știe ce se petrece! — spuse el, gemu și se aruncă pe pernă.

Dar peste cîteva minute se ridică din nou și băgă telefonul în priză. Aparatul începu din nou să zbîrnie. Cineva suna stăruitor, alarmant.

— Ascult — spuse Gunke printre dinți, — Da, cu... Gunke, da... Ce s-a mai întîmplat?

Zimmer, anchetatorul venit în locul lui Rohde, îi raportă că la câțiva kilometri de oraș, pe drumul spre fabrica de tăiat lemne, au fugit o sută patruzeci și șapte de prizonieri și că întreaga escortă a fost nimicită. Zimmer vorbea răspicat și, după cum i se părea lui Gunke, într-adins rar. Aveai impresia că fiecare cuvânt îi făcea o plăcere deosebită. Și asta-l scotea din răbdări pe Gunke.

— Dă-mi amănunte! — strigă el nerăbdător în receptor.

— Deocamdată nu cunosc nici un amănunt — îi răspunse Zimmer. — Oamenii nu izbutesc să se informeze. Sînt prea multe cazuri.

Replica subordonatului răsuna a batjocură și Gunke își zise: „Probabil că acum pe fața lui Zimmer s-a așternut un zîmbet răutăcios“. Ar fi vrut să-l înjure, dar fu nevoit să se stăpînească.

— Mulțumesc — spuse el cu o politețe accentuată și puse receptorul în furcă.

Plesnea de ciudă și indignare. I se părea că niciodată nu fusese într-o situație atît de grea. Primejdiile erau din ce în ce mai numeroase; stăteau gata-gata să-l înăbușe. Și Zimmer asta... Ce-o mai fi vrînd? Ce rost au aluziile astea nesfîrșite? De ce-l ia în rîs mereu? Gunke înțelegea sensul acestor fapte. Pe el nu-l înșela motivul pentru care, chipurile, ar fi venit acolo Zimmer. Acesta n-a venit ca să-l înlocuiască pe defunctul Rohde, ci pe el, pe Gunke, aflat în viață, care e pîsemne, după părerea șefilor, incapabil să facă față sarcinii primite, incapabil să înăbușe rezistența din oraș. Da, faptele, care s-au înmulțit mai ales după venirea lui Zimmer, erau împotriva sa. Soarta părea să facă totul într-adins pentru a arăta că Gunke nu-i bun de nimic și pentru a-l face de rîs în fața viitorului șef de secție.

Gunke încercă să îndrepte toate forțele în direcția luptei împotriva patrioților. Nu mai ținea seama de părerea nimănui. Înzecea cruzimea, dădea publicității ordine dintre cele mai sălbatice, împușca patrioții în văzul locuitorilor. Situația însă nu se schimba în bine; dimpotrivă, ea se înrăutățea simțitor. Dacă mai înainte manifestele apăreau rareori în oraș, acum ele deveniseră

un fenomen obișnuit. În fiecare dimineață pe masa lui Gunke erau puse zeci de manifeste. Cutezanța membrilor organizației clandestine depășise orice limite. Ei vedeau că unitățile germane se retrag, simțeau că se apropie frontul și acestea îi făceau să-și intensifice activitatea.

Ce putea să facă el, Gunke? Gestapoul reușise să pună mâna pe un radist, dar, odată cu moartea lui, toate firele s-au rupt. Poate că în alte timpuri, mai înainte, ajutoarele lui Gunke ar fi fost mai active și ar fi dat dovadă de mai multă inițiativă. Acum însă, oamenii lui își îndeplineau sarcinile fără nici un chef. Ei se mulțumeau să ia interogatorii formale mărtorilor sau să aresteze la întâmplare fel de fel de persoane. Oamenii, oamenii săi, cu care în primele zile ale ocupării orașului băgase groază în toată populația, erau acum ei înșiși cuprinși de groază. Când trebuiau să meargă într-o misiune în afara orașului, se duceau în silă și evitau urmărirea de noapte. Situația de pe front spulbera orice iluzii. Oamenii vii, participanți la lupte, erau martori grăitori ai catastrofei și tocmai ei erau aceia care aduceau neliniștea în oraș.

Parcă în ciudă, în ultimul timp Gunke nu reușise să execute nici măcar o singură acțiune mai mare, care să-i fi menținut autoritatea și să-l fi dezvinovățit în fața șefilor. El își dădea seama că ar fi de ajuns să mai aibă două-trei insuccese și va fi destituit din funcția pe care o obținuse cu atâta greutate. De aceea acum, mai mult decât oricând, avea nevoie de un succes. Fie chiar și unul mic, dar să fie succes.

În timp ce se îmbrăca, Gunke blestema ziua care începuse atât de nefericit, își înjura ajutoarele, îi înjura pe ruși, se ocăra pe sine... Să nu mai existe oare nici o ieșire? Să fie într-adevăr nevoit să ajungă la cheremul lui Zimmer? Nu, asta nu! E prea devreme...

Gîndurile i se învălmășeau în căutarea unei ieșiri. El depănă în minte toate cazurile pe care le cunoștea, toate anchetele începute și nu se putu opri la nici una dintre ele. Toate erau vădit lipsite de perspectivă. Nu aveai ce să scoți din ele și n-aveai unde să-ți arăți des-

toinicia. Deodată, cu totul pe neașteptate, Gunke își aminti de conducătorul de lucrări Hapov de la fabrica de tăiat lemne. Hapov trebuia să știe ceva despre cele ce s-au petrecut în pădure. Despre detașamentul de prizonieri și despre scoaterea deținuților din lagărul de concentrare nu știa nimeni în afara muncitorilor de la fabrică.

Gunke simți că prinde puteri. I se păru că poate să găsească firul care-l va ajuta să descurce tot ghemul. Probabil că la fabrică au fost oameni care au pregătit eliberarea prizonierilor. Hotărî să acționeze singur. Era un caz sigur și, ceea ce era mai important, descurcarea lui ar putea să-l prezinte într-o lumină favorabilă în fața șefilor. Gunke se apropie de telefon și ceru legătura cu fabrica.

Fabrica nu răspunse multă vreme. În așteptarea legăturii, șeful gestapoului își schiță, în linii generale, planul de acțiune. În primul rînd, sînt două direcții în care trebuia acționat. Într-o direcție o să-l lase pe Zimmer ca să lucreze, în oraș, în lagărul de concentrare; cea de a doua o ia Gunke asupra sa și o va duce la bun sfîrșit. Dintr-o lovitură o să ucidă doi iepuri: Zimmer va suferi un eșec, iar el va obține o victorie.

Telefonul zbîrni. I se dădu legătura cu fabrica.

Gunke îi spuse lui Hapov cîteva cuvinte cu privire la întîmplarea cu prizonierii și îi ceru să vină neîntîrziat în oraș. Hapov refuză însă, motivînd că e bolnav, că nu poate să plece și că, pe de altă parte, nu știe nimic precis în legătură cu ceea ce se întîmplase.

— Bine, încheie Gunke. — O să vin eu personal astăzi. Despre asta însă nu trebuie să știe nimeni în afară de dumneata.

— Am înțeles — îi răspunse Hapov. — O să fac tot ce trebuie.

Gunke puse receptorul la loc, își luă vestonul și se îndreptă spre mașina care-l aștepta afară.

După zece minute era la gestapo. Avea o înfățișare aspră, tăioasă, dar vioaie și încrezătoare, fapt pe care subordonații săi îl observară îndată. Zimmer făcu, chiar o ironie:

— Sînteți într-o dispoziție atît de optimistă, de parcă cei vinovați de eliberarea prizonierilor au și fost arestați.

— Încă nu, dar în curînd vor fi arestați, și asta o vei face dumneata!

Felul în care se purtă Gunke după aceea stîrni și mai mult nedumerirea subordonaților. După cîteva minute ei aflară că oberleutnantul Stern chemase o echipă de pistolari din paza gestapoului.

În timp ce Stern îndeplinea misiunea pe care o promisese, Gunke începu să cerceteze o hartă și să stabilească precis cîți prizonieri fuseseră în coloană și cine îi escortase. Apoi o chemă pe Treaskina.

— M-ați chemat? — îl întrebă Varvara Karpovna în timp ce intra în birou.

— Pregătește-te! — o anunță el cu răceală. — La ora trei după amiază vei merge cu mine într-o misiune.

Varvarei Karpovna i se păru că vocea lui Gunke a sunat asemenea vocii lui Rohde, în noaptea aceea de groază. Ea își aminti chiar și cuvintele lui Rohde: „Vino peste zece minute, că plecăm“. Treaskina încercă să-i explice, cît mai convingător, starea în care se afla.

— Încă nu mi-am revenit complet după boală... Dacă-i departe, atunci...

— La fabrica de tăiat lemne — îi răspunse Gunke fără să ridice capul. — Drumul e bun, timpul frumos...

Aceste ultime cuvinte răsunară sec, batjocoritor.

— V-aș ruga să-mi dați liber astăzi — spuse din nou Treaskina, de data aceasta pe un ton plîngăreț.

— Nu pot! N-am un alt translator — o întrerupse Gunke.

Varvara Karpovna vru să se mai împotrivească, dar Gunke se ridică și, împingînd scaunul cu o mișcare bruscă, îi spuse:

— Nu mă face să repet!

Treaskina ieși.

Ar fi vrut să-l vadă pe Nikita Rodionovici și să se sfătuiască cu el, în nădejdea că acesta ar putea s-o liniștească. De asemenea, ea trebuia să-i comunice și hotărîrea luată de Gunke...

Nikita Rodionovici o ascultă atent pe Varvara Kar-

povna și, aproape fără să se mai gîndească, o sfătui să încerce să nu plece. Nu-i spuse motivul, dar el avea anumite considerente. În primul rînd, Gunke fusese condamnat la moarte și era urmărit; în al doilea rînd, el, Ojoghin, o să-i comunice îndată lui Izvolin despre plecarea la fabrică a șefului gestapoului, iar acesta o să-i prevină pe partizani. Înseamnă că, după toate probabilitățile, patrioții vor folosi într-un anumit fel plecarea lui Gunke.

— E mai bine să nu plecați — repetă Ojoghin în timp ce o conducea pe Varvara Karpovna spre casă. — Știți și dumneavoastră că vremurile sînt tulburi și e primejdios să ieși în afara orașului.

— O să încerc să nu plec — îi spuse Treaskina la despărțire. — Nici eu nu prea vreau să plec...

În curtea gestapoului aștepta o mașină mare a comandamentului. Oberleutnantul Stern și opt pistolari își și ocupaseră locurile. În față urmau să ia loc Gunke și Treaskina.

Cînd șeful gestapoului apăru în ușă, șoferul porni motorul. Gunke aruncă o privire în jur, așteptînd-o pe Varvara Karpovna, dar ea nu se arăta.

— Stern, du-te după ea! — ordonă Gunke.

Sărind din mașină, oberleutnantul se repezi în clădire.

Pașii lui grăbiți răsunară puternic pe coridor.

Gunke coborî treptele și se așeză alături de șofer. Trecură cîteva minute. Motorul continua să huruie. Treaskina însă nu apărea.

În cele din urmă, în pridvor se arătă Stern, însoțit de Varvara Karpovna. Ea se opri nehotărîtă în ușă, dar oberleutnantul o luă de cot și o ajută să coboare scările. Gunke deschise prevenitor portiera.

„Nu pot“ — ar fi vrut să spună Treaskina, dar înțelese că nu exista altă ieșire; trebuia neapărat să meargă, pentru că altfel, în cazul unui nou refuz, ar putea să atragă bănuieli asupra ei.

Portiera mașinii se închise cu zgomot și motorul începu să huruie mai puternic. Șoferul claxonă scurt, apoi băgă mașina în viteză și ieși din curte.

...În timpul acesta, Sivko, Hapov și Povelko se îndepărtau de drumul din pădure.

— N-or să ne facă figura? — întrebă Sivko, aruncându-i lui Povelko o privire în care se citea așteptarea.

— E cât se poate de sigur că minele astea funcționează fără greș.

Sivko trase de hățuri și calul se opri. Brișca se lăsă greu pe arcuri.

— Să mergem și să privim din depărtare — spuse Sivko și, sărind din brișcă, legă calul de un copac.

De data aceasta, cei trei se îndreptară spre locul minat, mergând pe o cale ocolită.

...Din pricina exploziei celor două mine, mașina gestapoului se înalță în aer și, răsturnându-se cu roțile în sus, căzu la câțiva metri de drum. Rămaseră în viață Gunke, un pistolar S.S.-ist și Varvara Karpovna. Când se desmetici, Gunke auzi un om gemînd. Era Treaskina. Geamătul ei devenea din ce în ce mai tare, transformându-se în țipăt.

— Mai încet! — îi șopti Gunke, temîndu-se că țipătul ar putea să atragă pe cineva din pădure.

El nu se îndoia deloc că partizanii vor veni la locul exploziei. Înălță capul și aruncă o privire de jur-împrejur. Prin apropiere nu era nimeni, iar alături se întindea pădurea. Fără a lua în seamă durerea care-l încerca, el se înalță în minile-i arse, sprijinindu-se de ceva tare și apoi se ridică în genunchi. Treaskina gemu din nou. Gunke se aplecă deasupra ei și îi astupă gura cu mîna. Ea însă continua să geamă.

Atunci Gunke scoase din toc un pistol Parabelum și, cu mînerul, o lovi pe Treaskina cu înverșunare în cap. Lovi o dată, de două ori, de trei ori... Femeia se zbătu puțin, apoi amuți.

...După ce făcu câțiva pași pe drum, Gunke coti brusc spre pădure. El se îndreptă spre locul unde se ascunsese pistolarul scăpat cu viață și începu să fugă, fără să ia în seamă ramurile care-i biciuiau fața și minile. Se poticnea, cădea, se ridica din nou și fugea, fugea mereu, de teamă să nu se rătăcească de soldat și să rămînă singur în pădure. I se păru că cineva aleargă în urma lui

și că zgomotul crește mereu, apropiindu-se. Gunke se opri și se întoarse brusc, întinzînd pistolul înainte. Ochii îi scăpărau scipiri răutăcioase, iar mîinile-i tremurau. Dar în apropiere nu era nimeni. De jur-împrejur se întindea pădurea apăsător de tăcută și liniștită. Gunke se întoarse, însă nu mai zări soldatul.

În timp ce străbătea o mică poieniță, Gunke se împiedică, scoase un țipăt și căzu. Cineva se repezi într-o parte. Era pistolarul S.S.-ist.

— Mi-e sete... mi-e sete... — rosti cu greu șeful gestapoului, apropiindu-se în patru labe de soldat.

Soldatul scuipă și își șterse buzele cu mîneca. Respira greu, căci setea îl chinuia și pe el tot atît de tare ca și pe Gunke.

— Mi-e sete... mormăi șeful gestapoului, ridicîndu-se în picioare.

Soldatul aruncă o privire în jur, rupse din veston o bucată de postav care se mai ținea doar într-un fir de ață și spuse cu vocea sugrumată:

— Acum nu-i timp să căutăm ceva de băut, ci trebuie să plecăm. Am văzut trei oameni... Am mers ocolind mult, ca să ne piardă urma.

Gunke păli. Va să zică nu s-a înșelat atunci cînd i s-a părut că a auzit înapoia sa zgomote suspecte.

— Să mergem — spuse el și, făcînd un pas, fața i se crispă din pricina durerii de la genunchi.

Abia în amurg au ajuns la o mlaștină și s-au oprit la marginea ei. Genunchiul lui Gunke se umflase și îi pricinuia o durere puternică. Dar și mai tare îl chinuia setea. Își lîngea mereu buzele uscate și se uita la mlaștină. Acolo era apă. Dinspre smîrcul fără margini venea o adiere jilavă.

Se vede că setea îl chinuia și pe soldatul S. S.-ist care începu cel dintîi să încerce terenul cu picioarele, înaintînd din moviliță în moviliță. Gunke porni pe urma lui.

După ce făcu vreo zece pași, Gunke se lăsă pe vine și băgă mîna în iarba deasă, dar dădu numai de mocihlă. Blestem! Însemna că apa era mai departe.

Cînd se ridică, el văzu doar spinarea soldatului. Acesta stătea aplecat, lua apa cu mîinile și o ducea la gură.

Gunke porni zorit mai departe. Movilițele erau din ce în ce mai rare; ca să ajungă de la una la alta nu mai era destul să pășească, ci trebuia să sară.

— Stai! Unde dracu vă duceți? O să vă înghită mlaștina... Aruncați armele!

Gunke încremeni locului, întoarse capul și văzu trei oameni înarmați, îmbrăcați civil. Doi dintre ei rupeau niște prăjini lungi.

— O... o... o... — se auzi de undeva, de aproape.

Întorcându-se, Gunke văzu că S.S.-istul se și afundase pînă la piept în mlaștină. Încercînd să iasă din smîrc, el se zbătea, striga ceva, dar noroiul mocirlos continua să-l tragă spre adîncurile necunoscute. Trupul S.S.-istului se afunda din ce în ce mai mult. Îi mai rămăseseră afară doar capul și o mîină. Hitleristul urla cu o voce sălbatică, iar noroiul îi pătrundea în ochi, în gură, în urechi. Numai vârful capului și degetele mîinii mai puteau fi văzute. Dar peste cîteva secunde totul dispăru în adînc. Mlaștina întunecată chelfăi parcă în silă de cîteva ori, înghițindu-l pentru vecie pe S.S.-ist.

Gunke uită de setea care-l chinuia, după cum uitase de tot ce era pe lume. Nu se hotăra să-și desprindă picioarele de pe insulița de pămînt tare pe care se găsea. În față se întindea mlaștina, iar în spate erau dușmanii. Ținînd în mîini prăjini lungi, aceștia se și apropiau de el, mergînd peste mlaștină.

Pentru o fracțiune de secundă, lui Gunke îi trecu prin cap să se sinucidă. Avea în mîină pistolul cu încărcătorul plin, dar imediat alungă acest gînd și hotărî să se apere. Era însă prea tîrziu. Oamenii erau foarte aproape și țineau țevicele puștilor îndreptate spre el.

Fu nevoit să arunce pistolul și să se culce la pămînt, cu fața în jos.

— Uite, așa e mai bine — spuse unul dintre ruși.

Cel care vorbise era Hapov...

...Dimineața zilei următoare îl găsi pe Gunke în tabăra partizanilor. Șeful gestapoului răspundea la întrebările puse de Krivoveaz, comandantul brigăzii, și de Kostin, șeful cercetării, care cunoștea limba germană.

Kostin ținea în mîini un carnețel în care notase de-a-cum numele a zeci de trădători și cozi de topor ale hitleristilor. Între timp Gunke continua să-și amintească și de alte nume. Printre agenții pe care-i enumeră, șeful gestapoului aminti și de Ojoghin și Greaznov, spunînd că ei sînt colaboratori ai spionajului militar.

„Aproape în aceeași vreme, Nikita Rodionovici stătea în fața lui Jurgens și îl informa despre caietul cu notițe suspecte găsit în biroul lui Kibitz.

Jurgens îl ascultă cu atenție pe Nikita Rodionovici, apoi îl lasă să plece, fără să-i ceară amănunte. Era greu de spus ce gîndise și ce hotărîse Jurgens.

29

Kibitz îi ⁶întîmpină pe Ojoghin și Greaznov fără să rostească nici un cuvînt. Era copleșit de gînduri și nu arăta nici un fel de interes față de elevi. În cameră domnea un haos de neînchipuit.

Kibitz scoase aparatele și, printr-un gest, își invită elevii să se așeze la masă. Dar nu apucară să înceapă lecția.

O sirenă începu să urle apăsător și enervant. Îi răspunseră tunurile antiaeriene. Kibitz păli și, cu mîinile tremurînde, puse piesa pe masă. Soldatul de serviciu intră fugind în cameră.

— Alarmă!... — strigă el tulburat. — Urcați în mașini!...

— Îndată... — îi răspunse Kibitz, punîndu-și în grabă mantaua de ploaie. Dar soldatul nu mai era în încăpere. — Să mergem, e primejdios să rămînem aici.

Ojoghin și Greaznov porniră tăcuți în urma lui.

Pe poarta larg deschisă ieși în viteză mașina lui Jurgens. Turismul în care se urcară Ojoghin, Greaznov și Kibitz porni în urma ei. Șoferul mergea în plină viteză, aprinzînd din cînd în cînd farurile, ca să vadă drumul ce se întindea în fața lor.

Kibitz se supără pe șofer și nu-i dădu voie să aprindă lumina. Șoferul, fie că nu-l lua în seamă, fie că nu-l auzea, își vedea mai departe de treabă. Dincolo de parcul



Şeful gestapoului răspundea la întrebările puse de Krivoveaz, comandantul brigăzii, şi de Kostin, şeful cercetării, care cunoştea limba germană.

oraşului, pe şosea, acolo unde maşinile alergau una după alta, el aprinse din nou farurile. Kibitz nu se mai putu stăpîni.

— Ticălosule! — strigă el. — Stinge îndată!

Şoferul micşoră viteza, apoi frînă brusc. Ojoghin şi Greaznov se loviră de speteaza scaunului din faţă. Tunurile antiaeriene trăgeau cu înverşunare, iar dinspre nord-est creştea vuietul avioanelor.

Şoferul ieşi din maşină trîntind portiera.

— Dacă aveţi ochi buni, duceţi-vă singuri — spuse el cu răutate şi dispăru în întuneric.

Kibitz încremeni înfuriat şi abia după cîteva minute, frămîntîndu-se în loc, strigă:

— Întoarce-te!

Nu-i răspunse însă nimeni. Explozii uriaşe luminară cerul; pe aerodromul inamic căzuseră primele bombe.

— Ce îngrozitor! Ce îngrozitor! — şoptea Kibitz tulburat.

— Liniştiţi-vă, domnule Kibitz — spuse cu sîngerece Nikita Rodionovici şi trecu în locul şoferului.

Maşina porni mai departe.

Pe şosea, la o cotitură, Ojoghin aprinse farurile şi merse aşa, cu lumină, pînă ce cotitura rămase în urmă.

De astă dată Kibitz nu mai spuse nici un cuvînt, însă Greaznov, care stătea în spate, vedea că trupul lui tremura de parcă ar fi fost cuprins de friguri. La cîtiva kilometri de oraş, Kibitz îi spuse lui Ojoghin să oprească şi coborî din maşină. După ce se depărtă cîtiva paşi de maşină, el se culcă în iarba uscată, acoperindu-şi faţa cu mîinile.

Tot acolo mai veniră încă două maşini. Se auziră cuvinte nemţeşti rostite de o voce înăbuşită. Cineva îşi exprima teama că în zilele imediat următoare oraşul ar putea să cadă. Nu-i răspunse nimeni. Aceeaşi voce aminti de cîtiva generali germani, pe unii lăudîndu-i, iar pe alţii înjurîndu-i. Necunoscutul rostea des numele lui Guderian, singurul, după părerea lui, care ar fi putut să stăvilească presiunea ruşilor. Apoi glasurile amuţiră. Toţi urmăreau bombardamentul. Avioanele bombardau numai aerodromul, unde, cu două zile în

urmă, venise o mare unitate de aviație de vânătoare. Orașul era în afară de orice pericol și nu ar fi trebuit să-l părăsească.

— Pe ruși îi dirijează cineva prin radio — se auzi din nou aceeași voce. — Avioanele noastre de vânătoare nu pot fi văzute din aer, deoarece sînt adăpostite în hangare subterane.

— S-ar putea — se învoi un altul. — Orașul mișună de bolșevici. Îmi închipui ce o să fie aici cînd vom începe să ne retragem...

Exploziile încetară, iar după cîteva secunde începu să scadă și huruitul avioanelor. Se lăsă o liniște deplină. Numai flăcările înalte ce se ridicau deasupra aerodromului, unde pesemne ardea depozitul de benzină, aminteau de bombardament.

După ce se convinseră că primejdia trecuse, hitleriștii începură să urce în mașini.

Deodată, dinspre gară răsunară trei explozii asurzitoare, la mici intervale una de alta.

— Asta ce-o mai fi? — întreabă unul dintre nemți.

— Probabil că-i o bombă cu acțiune întîrziată — presupuse un altul.

Dar după ce se înălță flacăra, toți își dădură limpede seama că explozia nu se produsese la gară, ci în apropierea străzilor din centrul orașului. Apoi mai răsună o explozie, de două ori mai puternică decît cele dinainte.

— Se pare că aici nu e deloc vorba de bombe cu acțiune întîrziată — spuse din nou cineva. — Nu cumva o fi un desant?

Nu-i răspunse nimeni. Ca și pînă în momentul acela, se auzeau focuri răzlețe, dezordonate și serii scurte de automate...

Ojoghin și Greaznov au ajuns acasă abia în zori. Încercările repetate pe care le-au făcut pentru a pătrunde în oraș în cursul nopții au rămas fără rezultat, pentru că străzile erau barate de cordoane de gestapoviști și S.S.-iști. Nu mai erau valabile nici un fel de permise. Kibitz, care i-a făcut scandal unui subofițer și i-a spus că este colaborator al lui Jurgens, a primit un răspuns jignitor:

— Astîmpără-te, şobolane, atîta timp cît mai eşti în viaţă!

Înfuriat, Kibitz i-a ordonat lui Ojoghin să pornească maşina.

Subofiterul a sărit într-o parte, dar în aceeaşi clipă în urma maşinii au răsunat două serii de automat. Maşina s-a oprit scîrţîind. Gloanţele ciuruiseră anvelopele şi camerele roţilor din spate.

— Tu nu ştii ce-i aceea lege? — a izbucnit subofiterul, apropiindu-se de maşină şi înjurînd. — Ei, veniţi încoace! — a chemat el pe cineva, întorcîndu-şi capul.

Un grup de soldaţi înarmaţi s-a apropiat de maşină.

— Duceţi maşina din drum, uite colo... — le-a spus subofiterul, arătîndu-le cu mîna unde anume.

Ojoghin a încercat să-i explice că nu se poate merge cu cauciucurile dezumflate.

— Coboriţi! Coboriţi îndată! — le-a ordonat atunci subofiterul.

Abia au apucat să coboare din maşină, că a urmat imediat un alt ordin categoric:

— Duceţi-o... la dracu-n praznic...

Soldaţii au pus mîna pe maşină — cu o mulţumire neascunsă, după cum i s-a părut lui Ojoghin — au răsturnat-o de cîteva ori şi au trîntit-o în şanţul şoselei.

— Ce-i asta? — doar atît a mai putut şopti Kibitz, care era uluit.

— Să mergem pe jos — i-a propus Ojoghin.

— N-or să ne lase să trecem.

— Dacă n-or să ne lase pe aici, o să ne ducem prin altă parte — s-a amestecat în vorbă Greaznov, care pînă atunci a tăcut chitic.

Kibitz a acceptat această propunere. Au mers înapoi şi apoi au cotit în prima străduţă pe care au întîlnit-o în cale.

Se auzeau bubuituri şi scrişnete. Spre oraş se îndreptau tancuri. Aproape douăzeci de maşini, cu ţevile tunurilor aţintite înainte, au trecut în mare viteză, ridicînd un nor de praf des.

În prima străduță, Ojoghin, Greaznov și Kibitz au dat din nou peste un pistolar. Acesta i-a lăsat să treacă, dar i-a prevenit că mai încolo era o altă patrulă.

— Atunci n-are nici un rost să mai mergem — a spus descurajat Kibitz.

— Nu-i nimic, duceți-vă — i-a răspuns pistolarul și imediat i-a șoptit la ureche parola.

Cînd Greaznov l-a întrebat ce s-a petrecut în oraș și care-i motivul alarmei, neamțul i-a spus că, în timp ce avioanele bombardau aerodromul, partizanii au aruncat în aer pompa de apă din gară și cazarma în care era instalat un batalion de S.S.-iști, au atacat comandatura și i-au dat foc.

— Tu de unde știi asta? — l-a întrebat Kibitz, cu aceeași voce tăioasă ca de obicei.

— „De unde știu“. Dormeam în cazarmă și dacă n-aș fi ieșit întîmplător, aș fi fost kaput. Toată clădirea s-a prăbușit — a bombănit soldatul drept răspuns.

— Dar sînt mulți partizani? — l-a mai întrebat Ojoghin.

— Naiba-i știe... n-am văzut nici unul... Oberleutnantul ne-a spus că partizanii au intrat în oraș și că-i ordin să reținem toată lumea. Pîna dimineată trebuie să fie prinși.

Cei trei au pornit mai departe, pe ulicioara îngustă. Dinspre răsărit cerul începea să se lumineze, așa că se puteau desluși și fațadele caselor.

Să fi executat oare partizanii lui Krivoveaz un atac asupra orașului? E drept, au fost cazuri cînd partizanii din brigada lui Krivoveaz s-au informat special asupra timpului cînd urma să fie bombardat un obiectiv sau altul. În acele situații ei își concentrau forțele către un obiectiv și, cînd dușmanii intrau în panică, executau atacul. Pesemne că același lucru se petrecuse și în ziua aceea.

Dar dacă partizanii se mai aflau în oraș, vor reuși ei să răzbească, fără pierderi mari, prin cele cîteva rînduri de cordoane de hitleriști ce înconjurau orașul?

Prietenii nu puteau să-și împărtășească gîndurile cu glas tare, deoarece Kibitz era cu ei. Acela mergea la

mijloc, ținea capul aplecat, repezindu-și înaintea picioarele subțiri, cu labe mari.

Pe strada Administrativnaia, Kibitz întâlni un ofițer S.S.-ist cunoscut. Cu toate că se vedea cât de colo că ofițerul nu avea chef să intre în vorbă, după ce l-a salutat, Kibitz l-a apucat de mîncă și l-a întrebat:

— E adevărat că în oraș sînt partizani?

Ca să scape de cunoscutul său plictisitor, ofițerul i-a răspuns:

— În oraș nu-i nici un partizan, e panică, iar panica e și mai rea decît partizanii. Deocamdată nimeni n-a văzut nici un partizan. În schimb toți trîncănesc...

— Dar exploziile, dar incendierea comandaturii... — a continuat să vorbească Kibitz.

— În oraș și fără partizani sînt mulți criminali... Iertați-mă, mă grăbesc. — Ofițerul l-a salutat și s-a îndepărtat repede.

Cînd Ojoghîn și Greaznov s-au apropiat de locuința lor și i-au spus lucrul acesta lui Kibitz, el i-a rugat, cu o politețe neobișnuită, să-l conducă pînă acasă. Se vede că nu se încumeta să-și continue singur drumul.

Apropierea deznodămîntului nu-l tulbura deloc pe Jurgens. În fața ochilor îi apărea din ce în ce mai des fracția „209/902“.

După ce-i ordonă servitorului să-i comunice lui Ojoghîn să vină în dimineata zilei următoare, Jurgens îi porunci să i se pregătească patul și începu să se dezbrace. În timp ce se lungea în pat, îi spuse scurt:

— Pînă la ora opt să nu mă trezești — și, amintindu-și ceva, adăugă: — Numai dacă vor veni radiograme.

Jurgens nu reuși să doarmă mai mult de două ore. Îl trezi servitorul, anunțîndu-l că venise Kibitz cu o radiogramă. Jurgens deschise ochii și-i porunci servitorului să-l introducă.

Acesta intră și îi întinse o foaie de hîrtie. Textul era atît de surprinzător, încît Jurgens se ridică repede, se așeză pe marginea patului, cu picioarele-i păroase atîrînd în jos și reciti radiograma.

„Evacuați-vă imediat în orașul indicat de mine pe hartă stop Vagonul care v-a fost repartizat virgulă va fi prins la orice eșalon stop Termen douăzeci și patru de ore stop Markwardt“.

Somnul îi pieri într-o clipită. Radiograma însă nu era un motiv pentru a se abate de la programul zilnic, stabilit odată pentru totdeauna.

După ce făcu în prezența lui Kibitz, care continua să stea în picioare, câteva exerciții de gimnastică, Jurgens îi ceru servitorului apă pentru frecție.

— Astă-noapte mi s-a întâmplat ceva neplăcut — începuse Kibitz, văzînd că șeful e bine dispus.

— Ce anume? — îl întrebă Jurgens, dezbrăcîndu-se pînă la piele.

Kibitz îi povesti ceea ce se petrecuse.

— Ducă-se naibii de mașină. N-o să mai ai nevoie de ea.

— Nu la asta mă refer...

— Dar la ce?

— Cu nemții se petrece ceva de neînțeles... Au pierdut încrederea, moralul... Toți sînt cuprinși de panică... Pretutindeni dai de obraznicii, la care, cu șase sau trei luni în urmă, nimănui nu i-ar fi trecut prin cap să se gîndească...

— Nu exagera — îi răspunse Jurgens, cu toate că îi dădea dreptate lui Kibitz. — În general, toate sînt fleacuri. Mîine, noi n-o să mai fim aici... Își puse pe după gît prosopul plușat, se ridică pe vîrfuri, își desfăcu brațele și inspiră adînc.

— Și dumneavoastră credeți că acolo o să fie mai bine? — întrebă Kibitz, pregătindu-se să plece.

Jurgens se uită țintă la el. Începea să-l plictisască tonul abătut, pesimist, cu care vorbea Kibitz. Și, fără să-i răspundă, se îndreptă spre baie.

La ora opt fără două minute, servitorul îi deschise lui Ojoghîn și-l conduse, fără nici un fel de întîrziere, în biroul lui Jurgens.

Pe Nikita Rodionovici îl așina dezordinea care domnea în casă; totul arăta că se fac pregătiri în grabă în vederea plecării. Pe masă stăteau pachete mari cu dosare și diferite documente. În mijlocul biroului trebă-

luia un lucrător de la comandatură, care aranja pachetele în două lăzi mari pentru arme. Din cameră dispăruseră hărțile de pe pereți, covorul care acoperea toată dușumeaua, tapițeria de piele de pe canapea, perdelele și draperiile...

Jurgens stătea pe scaun lângă soba aprinsă și arunca în focul întetît hîrțile îngrămădite pe podea, alături de el. Vizita lui Ojoghin nu-l stînjiți. Continuîndu-și treaba, Jurgens i se adresă:

— Bine că ai venit la timp. La orce douăzeci fix, dumneata și Greaznov să fiți în gară. Luați-vă toate lucrurile. Sper că m-ai înțeles. E timpul să plecăm. Trenul pornește la ora douăzeci și treizeci de minute. Pe mine mă veți găsi lângă comandatură. Aș fi putut să vă iau cu mașina mea, dar nu e indicat. Acum du-te și pregătește-te. Veți pleca în Germania.

30

Nici Andrei, nici Nikita Rodionovici nu bănuiseră că lucrurile vor lua o astfel de întorsătură. Erau siguri că Jurgens îi pregătește ca să lucreze în spatele frontului sovietic și că la retragerea trupelor germane îi va lăsa în oraș. Această variantă ar fi fost foarte firească.

Necunoscînd adevăratele scopuri urmărite de Jurgens, cei doi prieteni se pierdeau în presupuneri. Plecarea în Germania li se părea lipsită de orice sens.

Ojoghin stătea pe canapea; își proptise coatele pe genunchi. Andrei se plimba emoționat prin cameră. Se apropia ora gustării de dimineață. Gazda apăruse în sufragerie, zdrăngănînd cu tacîmurile.

— Vreau să știu cine o să mai aibă nevoie de noi — întrebă Andrei — cînd fasciștii se vor duce dracului sau vor ajunge în laț. Doar Jurgens ne pregătea pentru spionajul fascist. Dar după zdrobirea Germaniei, cine o să mai admită ca spionajul fascist să-și continue existența?

Aceleași gînduri îl frămîntau și pe Nikita Rodionovici. Într-adevăr, ce planuri o fi avînd Jurgens? De ce îi ia cu el în Germania? De ce nu folosește momentul și

situația prielnică pentru a-i lăsa acolo? Ciudat și de neînțeles!

— Problema e complicată — spuse Ojoghin. — Dacă Jurgens procedează în felul acesta, înseamnă că există un plan pe care noi nu-l cunoaștem.

— Ce rost are să plecăm? — continuă să întrebe Andrei.

Nikita Rodionovici căzu pe gânduri. Nu-i putea da un răspuns hotărât. Să fi plecat în Germania ar fi însemnat să se rupă de ai lor și să piardă legătura. De ce-or fi avînd nevoie de Ojoghin și Greaznov în Germania? Doar și acolo vor intra trupele sovietice. Dacă e vorba să renunțe la plecare, atunci trebuie să ia măsuri urgente, să se ascundă în oraș de Jurgens. Dacă se hotărăsc să plece, atunci trebuie să se pregătească.

Nikita Rodionovici începu să se îmbrace.

— Încotro? — îl întrebă mirat Andrei.

— La Izvolin. Vreau să mă sfătuiesc cu el... O să încerc să-l văd pe „Grozni”.

Nikita Rodionovici ieși, dar după vreun minut se înapoie și-l rugă pe Andrei să-l urmeze de la distanță, căci, cu toate că nemții erau în panică, prudența nu strică, mai ales în timpul vizitei la „Grozni”.

Lîngă locuința lui Izvolin stătea o căruță nemțească, cu roți înalte, încărcată cu boccele, lăzi, geamantane. Treaskin și nevastă-sa aduceau din casă tot felul de boarfe.

Se vede că îndeletnicirea aceasta nu era deloc pe placul lui Treaskin.

— Ei, gata? — o întreba el mereu pe nevastă-sa.

— Treaba ta e să așezi lucrurile în căruță, nu să discuți — îi răspunse Matrena Silantieva, scoasă din fire, și-i puse în mînă un borcan cu dulceață — Pune-l bine și ai grijă să nu se spargă.

Oftînd din greu, Treaskin îndeplini și această dispoziție a soției sale.

Cînd îl văzu pe Ojoghin, se bucură foarte mult și, folosindu-se de faptul că Matrena Silantieva intrase în casă, începu să i se destăinuiască:

— Trebuie s-o ștergem pînă nu-i tîrziu... Toți cei de

la primărie au și întins-o, ca păduchii de pe mort — spuse el, privind pe furiș în jur. — Dar dumneavoastră încotro?

— Vrem să ne ducem într-un sat, pentru că aici e primejdios. Fiecare se uită pieziș la tine și în orice clipă te poți pomeni că te pocnește în cap de după colț.

— Credeți că într-un sat e mai sigur?

— E totuși mai multă liniște...

În ușă apăru Matrena Silantievna. Ținea în mână o saltea. Fără să răspundă la salutul lui Ojoghin, ea strigă către bărbatul ei:

— Destul cu pălăvrăgeala! Așează lucrurile mai repede!

Treaskin începu să trebăluiască mai departe pe lângă căruță, iar Nikita Rodionovici intră la Izvolin.

Acesta fu adînc tulburat la auzul vesteii aduse de Ojoghin.

— Ce noutate! Păi, cum vine asta? Eu îmi închipuiam că lucrurile se vor petrece cu totul altfel — spuse bătrînul, clătînînd abătut din cap. — Îmi ziceam că or să vină ai noștri, o să ne adunăm cu toții laolaltă, ca o singură familie... și, cînd colo, poftim... În Germania nu-i ca în patrie. Acolo omul se prăpădește mai ușor decît un ac. Acolo n-ai de unde primi nici ajutor, nici sfat.

— De prăpădit, n-o să ne prăpădim. O să ne descurcăm noi într-un fel — îi răspunse Ojoghin cu tristețe în glas și-l rugă imediat să-l pună în legătură cu „Grozni”.

— Da. În privința aceasta ai dreptate. — Izvolin zîmbi, se ridică și întinse mîna spre cuier, ca să-și ia șapca. — Uite ce-i. Tu stai aici, iar eu mă duc pînă la el. Așteaptă-mă... Sau nu. Mai bine du-te acasă și am să te înștiințez eu. Poate că va trebui să ne luăm rămas bun... Doar ne despărțim pentru multă vreme...

Ojoghin și Denis Makarovici ieșiră împreună. Căruța în care fusese încărcat bagajul lui Treaskin plecase. În fața porții zăceau pe jos o tigaie și un borcan de dulceață spart.

Izvolin coti după colț și porni grăbit pe o străduță îngustă.

— Ei, cum e? — îl întreabă repede Andrei pe Nikita Rodionovici, ajungându-l din urmă în fața casei.

Ojoghin oftă.

— Deocamdată nu știu nimic.

— Cum nimic?

— Denis Makarovici o să încerce să-l vadă pe „Grozni”.

Nikita Rodionovici înțelegea starea sufletească a prietenului său. Acum, când trupele sovietice se apropiau de oraș, când ora întâlnirii fericite era atât de aproape, chiar numai gândul la plecarea în Germania te revolta. De ce să rămâi cu dușmanii, să le vezi în fiecare clipă chipul hidos, să le ascuți vorba?...

Andrei se lăsă pe scaun și începu să scoată lucrurile din geamantanul care era aproape împachetat.

— Ce faci? — îl întreabă mirat Nikita Rodionovici.

— Nu plecăm — îi răspunse cu hotărîre Andrei. — Fără îndoială că „Grozni” o să spună să rămînem. Ce rost ar avea plecarea asta?

Andrei scotea lucrurile din geamantan și le înșira pe masă.

— Nu e deloc bine să despachetezi — îi spuse Nikita Rodionovici. — Ar putea să vină cineva de la Jurgens sau chiar el personal. Cînd o să vadă că nu ne pregătim de plecare, oricine poate să tragă o concluzie primejdioasă pentru noi.

— Da, aveți dreptate... — se învoi Andrei. — Cel puțin de formă și tot trebuie să împachetăm.

Nikita Rodionovici îi explică apoi că, în orice caz, ei trebuie să fie gata de plecare, numai că deocamdată nu se știe încotro vor pleca.

Prietenii începură să împacheteze din nou lucrurile. La ora patru totul era împachetat și legat. Prînziră în tăcere, trăgînd mereu cu urechea la pașii ce se auzeau pe stradă.

Ceasul bătu ora cinci, apoi șase...

Denis Makarovici nuse arăta. Andrei nu se mai deslipea de lîngă fereastră.

— Ce s-o fi întîmplat? — întreba el pentru a nu știu cîta oară. — De ce nu vine Izvolin?

Nikita Rodionovici fuma țigară după țigară.

În cele din urmă, veni și Izvolin. Avea o înfățișare mohorâtă, de om pierdut. Neliniștiți, prietenii îl urmăriră cu atenție când își scoase șapca, când o aranjă încet pe speteaza scaunului și-și șterse sudoarea de pe față.

— Ei, dragii mei băieți, să ne luăm rămas bun — spuse Denis Makarovici cu un tremur în glas, apropiindu-se de Andrei, care rămăsese încremenit de uimire. — Trebuie să plecați.

— Cine a spus? — întrebă sec Andrei.

• — „Grozniî” și Pământul Mare — îi răspunse Izvolin, luându-l de mână. — Plecării voastre i se dă o mare importanță.

Andrei se întoarse și se duse la fereastră. Denis Makarovici clătină din cap.

— Știu că-i greu, Andriușa, dar nu-i nimic de făcut... Datoria e mai presus decât simțămintele... Trebuie să plecați.

Izvolin se lășă pe canapea, alături de Ojoghin.

— Du-te la „Grozniî”. Te așteaptă. Ai să nimerеști singur?

— Nimeresc.

— Și-acum, să ne luăm rămas bun... Vă doresc multă fericire. — Bătrînul se ridică de pe canapea, îl îmbrățișă pe Nikita Rodionovici și îl sărută apăsător.

Apoi se apropie de Andrei.

Acesta își lășă capul în jos, umerii îi tresăriră și aproape căzu la pieptul lui Izvolin.

— Fii tare, fiule! Totul o să fie bine... Ce-a fost mai greu a trecut...

Respectînd toate măsurile de precauție, Nikita Rodionovici ajunse, în cele din urmă, acasă la „Grozniî”.

Acesta îl întâmpină în ușă și, luându-l de braț, îl conduse înăuntru. Nici soția, nici fiica sa nu erau acasă.

— Am la dispoziție zece minute — spuse el. — Luați loc.

Ca și data trecută, se așezară la masă față în față. Cu toate că ziua nu se sfîrșise încă, „Grozniî” avea înfățișarea unui om obosit.

— Izvolin v-a comunicat hotărîrea? — îl întrebă „Groz-nîi“.

— Da.

— Atunci, luați asta — și „Groz-nîi“ îi întinse o foaie mică de hîrtie. — Aici sînt arătate amănunțit condițiile în care veți menține legătura. Studiați-le, învățați totul pe de rost și distrugeți hîrtia — termină el și se ridică.

Nikita Rodionovici îi urmă exemplul.

— Vă rog să nu uitați ceea ce v-am spus — continuă „Groz-nîi“. — Comportarea agentului de informații este determinată de misiunea pe care o primește. Pămîntul Mare nu așteaptă de la dumneavoastră nici să organizați detașamente, nici să săvîrșiți acte de diversiune. Misiunea dumneavoastră este să vă cruțați viața; să vedeți și să auziți totul și, dacă se va ivi posibilitatea, să comunicați totul. Veți rămîne oamenii spionajului militar german și veți îndeplini tot ce o să vi se ceară. Iar acum, dați-mi mîna — și el strînse voinicește mîna lui Nikita Rodionovici. — Transmiteți salutul meu to-vărășesc lui Greaznov, prietenul dumneavoastră. Vă doresc victorie!

... Ojoghin și Greaznov ajunseră cu mare greutate la gară. Aceasta era împrejmuită cu trei rînduri de sîrmă ghimpată, iar în locurile unde fuseseră lăsate treceri, domnea o hărmălaie de nedescris!

Pistolarii, așezați pe cîteva rînduri, nu mai erau în stare să stăvilească presiunea soldaților înfuriați, care îi împingeau înapoi și năvăleau spre trecere. Cînd unul dintre pistolari trase pentru intimidare un foc în aer, se auziră înjurături. După numai cîteva clipe pistolarul rămase agățat pe sîrmă.

Mulțimea năvăli în gară, inundînd peronul. Oamenii se înghesuiau în vagoanele de marfă, se urcau pe acoperișuri. În cîteva minute toate trenurile erau pline pînă la refuz.

Prietenii răzbiră pe peron ultimii și începură să-l caute pe Jurgens. Abia după o jumătate de oră reușiră să zărească silueta lui masivă. Jurgens se certa cu șeful

comendurii gării, gesticulînd energic. Prietenii se apropiară de el și-l salutară.

— Vreau să știu unde este trenul care va pleca primul, pentru ca să atașăm la el un vagon special — rosti Jurgens.

— Aici toate trenurile sînt speciale — îi răspunse șeful comendurii. — Iar unde este trenul care va pleca primul, nu știu. Dumneavoastră nu vedeți ce se petrece aici?

— De asta ești vinovat numai dumneata — spuse cu asprime Jurgens. — În locul dumatăle ar fi trebuit...

— Terminați cu morala! — îl întrerupse șeful comendurii. — Și fără morala dumneavoastră m-am săturat pînă peste cap...

— Bine — spuse Jurgens, abia stăpînindu-și mînia. — Atunci spune-mi la care tren să-mi atașez vagonul.

— Atașați-l la oricare — și șeful comendurii se îndepărtă repede, înconjurat de un grup de zece pistolari.

Cîteva secunde Jurgens stătu locului nehotărît, apoi se adresă prietenilor:

— Așteptați-mă în locul acesta. Mă întorc peste o jumătate de oră și plecăm.

Dar prietenii n-au reușit să se mențină în „locul acesta”. Fie de spaimă, fie într-adins, cineva strigă „Văzduh!” și totul se puse în mișcare. Mii de hitleriști se repeziră năucii prin clădirea gării, prin trecerile din sîrma ghimpată, îndreptîndu-se spre piața din apropiere și spre parcul feroviar, unde erau șanțuri-adăpost și bunkere¹⁾.

Între timp, la trenul de pe linia a doua fu adusă o locomotivă. Hitleriștii se năpustiră din nou în gară.

— Trenul acesta o să plece fără noi — spuse Andrei, urmărind cum se făcea îmbarcarea.

Jurgens nu se arăta. Șeful comendurii alerga pe peron cu pistolarii care se țineau scai de el.

— Dați-i drumul! Dați-i drumul! — strigă el cuiva.

Șeful comendurii avea tot interesul ca trenul să plece cît mai repede și gara să se descongestioneze. Mica

¹⁾ *Bunkere*—cazemat. (N. R.)

locomotivă scoase un şuierat subțire, smuci de câteva ori, dar, fiind supraîncărcat, trenul nu se clinti din loc.

Din strigătele pistolarilor se putea înțelege numai că toți sînt rugați să coboare și să se urce din nou după ce trenul se va mișca din loc, deoarece nu era o altă ieșire. Uitîndu-se cu teamă la cer, soldații coborîră pe peron. Scoțînd un şuierat sfîșietor, locomotiva urni din loc vagoanele, trăgîndu-le după ea. Toți se repeziră grămadă la tren. Se produse îmbulzeală. Se iscară și bătăi. În cele din urmă, ultimul vagon al trenului dispăru dincolo de pompa de apă distrusă, lăsînd pe șine cadavrele celor zdrobiți și schilodiți.

— Ridicați-i! Ridicați-i repede! — țipa șeful comendurii.

Pe peron apărură Jurgens și șeful garnizoanei, un colonel înalt, însoțit de un grup de pistolari.

— Șeful comendurii să vină pe peron! Șeful comendurii pe peron! — răsună o comandă.

Șeful comendurii ieși repede dintr-o baracă de lemn, construită pesemne în grabă, și, zărind musafirul neobișnuit, grăbi pasul, aranjîndu-și din mers vestonul, centura și tocul pistolului.

— Ce ți-a cerut domnul Jurgens? — îl întrebă cu răceală colonelul.

Fără să clipească, șeful comendurii minți că Jurgens îi ceruse o locomotivă. Jurgens înălță din umeri. Observînd că acesta se enervase, colonelul ridică mîna în semn de avertisment.

— Asta ți-a cerut? — mai întrebă el, pîlmuiindu-l pe șeful comendurii. — Dacă vagonul domnului Jurgens nu va fi atașat la primul tren care pleacă, am să te împuşc — spuse el cu nepăsare în glas și, întorcîndu-se pe călcîie, plecă de pe peron.

Șeful comendurii încerca de zor să-i explice ceva lui Jurgens, dar acesta nu-l ascultă și îl întrerupse tăios:

— Dă-mi oameni... cel puțin zece... și atunci n-o să am nevoie de locomotiva dumitale. Să împingă ei vagonul.

Șeful comendurii se îndepărtă în fugă. Jurgens oftă adînc, scoase tabachera și-și aprinse o țigară.

După cinci minute, șeful comendurii apăru din nou, însoțit de doisprezece soldați.

— Să mergem — spuse Jurgens și, sărind cu ușurință de pe peron, porni pe traverse.

Vagonul repartizat lui Jurgens stătea lângă o rampă părăsită, la vreun kilometru depărtare de gară, acolo unde înainte de război se descărca materialul lemnos; la drept vorbind, faptul acesta îi salvase atît pe Jurgens, cît și pe Ojoghîn și Greaznov.

În întunericul care se lăsa, avioanele de asalt sovietice apărură atît de neașteptat, încît nici sirena, nici tunurile antiaeriene, nici reflectoarele nu apucară să anunțe apropierea lor.

Împreună cu Jurgens și cu servitorul lui, care se ocupa cu aranjarea lucrurilor în vagon, Ojoghîn și Greaznov se băgară într-un tub de scurgere îngust de sub terasa-mentul căii ferate și stătură acolo o oră întreagă.

După ce exploziile încetară și avioanele se îndepăr-tară, gara ardea întocmai ca un uriaș foc de tabără. Nici nu mai putea fi vorba de o plecare imediată...

Noaptea trecu în așteptarea unui nou atac aerian, care însă nu mai avu loc. Dimineța, începură să se îmbarce. Urcară lucrurile într-un vagon de pasageri lung, de tip vechi. De teama bombardamentelor, trenul se forma în grabă, fără tărăgăneala obișnuită. Ca și în ajun, nu se găsi o locomotivă de manevră. De aceea vagonul lui Jurgens trebui să fie împins în gară cu ajutorul soldaților. Aparatele de radio, documentele, îmbrăcămintea, alimentele ocupau cîteva compartimente. Celelalte compartimente se aflau la dispoziția lui Jurgens.

După ce vagonul fu atașat la tren, chiar înainte de plecare, avu loc o nouă întîmplare.

Pistolarii care ocupaseră toate intrările în vagon, stăvilind presiunea gloatei de hitleriști, nu puteau supraveghea și ferestrele vagonului. Lângă una dintre ele domnea o forfotă pe care o observă numai servitorul lui Jurgens. Cîțiva soldați dintr-un eșalon alăturat, cățărîndu-se unul peste altul, intraseră pe fereastră în compartimentul încuiat și începuseră să descarce alimentele

dinăuntru. Păchete de pesmeți, țigări, cutii de conserve, borcane cu lapte condensat și sticle cu vin treceau din mână în mână.

— Domnule Jurgens — raportă grăbit servitorul — din compartimentul doi, soldații ne fură alimentele pe fereastră!

Jurgens pâli de ciudă și, scoțându-și pistolul din buzunarul de la spate, se repezi spre compartimentul cu pricina. Deasupra lăzilor deschise cotrobăia un soldat în vîrstă.

— Ticălosule! Pungașule! — urlă Jurgens și trase de trei ori la rînd.

În clipa aceea locomotiva fluieră și, pufăind zgomotos, scoase trenul din gară.

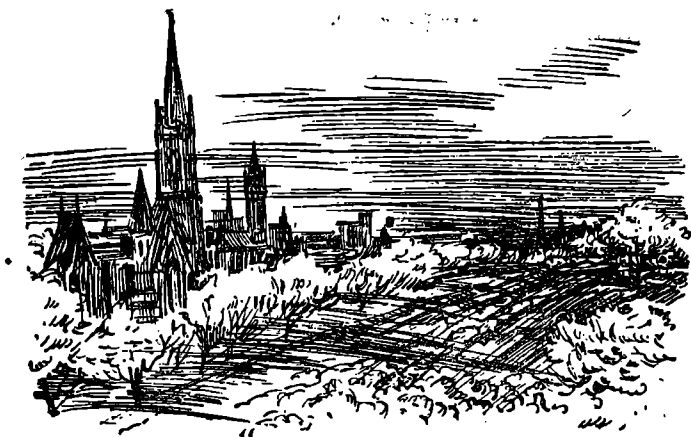
Cadavrul soldatului fu aruncat afară.

Trenul începu să ia viteză.

Greaznov își făcu' loc lîngă o fereastră cu geamul spart, iar Nikita Rodionovici se așeză alături de el, cuprinzîndu-l pe după umeri.

Prin fața ferestrei se perindau în goană livezile din apropierea orașului, pădurici, poiene... Undeva, în depărtare, ardea un sătuleț. Fumul se întindea spre răsărit, îndurerîndu-le sufletul. Roțile se rostogoleau, lăsînd în urmă pămîntul scump al patriei.





PARTEA A DOUA

1

Avionul se aprinse la o înălțime de cinci mii de metri. Limbi de flăcări fierbinți înaintau nesățioase dinspre motorul din dreapta pe aripă și pe fuzelaj. Focul se întetea, se întindea, apropiindu-se de cabina pilotului. Comandantul aeronavei făcu semn echipajului să se lanseze cu parașutele.

Ca un paloș de foc, fascicolul de lumină al unui reflector spintecă întunericul cerului acoperit de nori, se frânse, apoi se stinse. Acum, pentru a vedea bombardierul cuprins de flăcări, cei de jos nu mai aveau nevoie să-l lumineze cu reflectoarele. Avionul, ca o facă uriașă, purtată de o mână nevăzută, brăzda cerul întunecat.

Trăgătorul Alim Rizamatov sări cel dintâi din avion. După ce deschise trapa, rămase o secundă suspendat în coate și imediat se prăbuși în bezna nopții. Aproape în aceeași clipă, parașuta se deschise deasupra capului, ca o cupolă uriașă, și Alim începu să se clatine lin, legănat de suspante. O flăcără uriașă, strălucitoare ca un

fulger gigantic, luminează cerul, iar după vreo două secunde, tînrul auzi bubuitul unei explozii. Bucăți din avionul sfărîmat cădeau în flăcări spre pămînt.

Inima i se strînse de durere și ură. Durere — pentru prietenii căzuți și ură — împotriva dușmanului.

Pămîntul se apropia repede.

Alim știa că jos îl așteaptă o primejdie de moarte, că acolo se va ciocni față în față cu dușmanul cu care se luptase în aer. Scoase pistolul din toc. Arma îi insufla mai multă încredere și hotărîrea de a se apăra pînă la ultimele puteri. Putea să mai omoare cîțiva fasciști. Va păstra un glonte pentru el, iar celelalte le va trimite în dușmani. De altfel acesta era singurul lucru pe care trebuia să-l facă un ostaș sovietic comsomolist. Numai de nu ar țîșni acum dinspre pămînt un snop arzător de gloanțe trasoare, care să-i ciuruiască trupul. Atunci n-o să mai aibă nevoie nici de pistol...

Pămîntul îl întîmpină întunecat, tăcut. Nu se vedea nicăieri nici o luminiță, nici un semn de viață.

Alim strînse puternic picioarele, așa cum învățase la școală, și ateriză ușor pe un tufăriș des.

Cupola parașutei se strînse, acoperindu-l cu totul. Rizamatov încremenî, oprindu-și respirația și iscodind cu auzul încordat tăcerea nopții. De jur-împrejur era liniște. Numai undeva, departe, pe cerul negru, fără stele, duduia motorul unui avion de vînătoare inamic.

Liniștea părea înspăimîntătoare. Alim se ridică într-un cot, apoi ieși de sub parașută, căutînd să facă cît mai puțin zgomot. Aruncă o privire în jur. Se vedeau nedeslușit marginile unei poieni mari, cu tufișuri dese. La vreo douăzeci de pași se înălțau niște copaci care întuneceau zarea...

„E o pădure sau un crîng? — se întrebă el. — Ar fi mai bine să fie o pădure... Pădurea m-ar adăposti și poate m-ar duce chiar mai aproape de front“ — gîndi Alim.

Rizamatov scoase parașuta din tufărișul pe care aterizase, o întinse pe iarbă și o împături. Acum putea s-o ducă la subțioară fără ca să-i fie stînjenite mișcările. Dar unde s-o ascundă? Făcu vreo cîțiva pași înspre

pădure. Din dreapta răsună puternic o sirenă. Pesemne că pe undeva, foarte aproape, trecea calea ferată sau se găsea o uzină...

Cercetarea poienii nu avu darul să-l liniștească deloc. Alim se strecură în cel mai mare tufiș, dădu la o parte tulpinile mlădioase, săpă cum putu o groapă mică de pământ, chiar la rădăcina tufișului, și ascunse acolo parașuta.

Alim trebuia să plece de acolo cât mai repede...

Să afundă în pădure.

Copacii nu erau deși, așa că el putea să înainteze fără prea multă greutate. Totuși, după câteva minute, se opri.

De ce mergea în direcția aceea, înainte, și nu înapoi, spre dreapta sau spre stînga?

Undeva, departe de tot, dincolo de pădure, răsună bubuitul unui tunet. Abia atunci observă Alim că se apropia furtuna. Norii se lăsară jos, iar pădurea încremeni. Era zăpușeală. Îl trecu un fior. Se afla pe un pământ străin, negru, tăcut, neprietenos... Se rezemă cu spatele de un copac, căutînd parcă adăpost sub ramurile lui.

Începu să plouă. Un fulger uriaș sfîșie, ca o linie frîntă, întunericul nopții, smulgînd pentru o clipă din beznă trunchiurile albe ale mestecenilor. Se auzi bubuitul unui tunet. Vîntul începu să bată cu furie. Foșnetul frunzelor se contopea cu zgomotul ploii.

Alim continuă să stea încremenit. Apa îi spăla fața, îi înviora buzele uscate, scurgîndu-se pe costumul de zbor.

Tunetul continua să bubuie, fulgerele brăzdau neîncetat cerul, iar vîntul vuia înfiorător. Încurajat de furtună, Alim porni mai departe, fără să mai aleagă drumul, dînd crengile la o parte și călcînd în picioare tufișurile și iarba firavă. Nu știa cît timp trecuse: o oră, două, trei... Deodată pădurea se termină și în fața lui apără un cîmp neted, întunecat, care parcă se împreuna cu cerul. Chiar pe lîngă pădure trecea un drum pietruit. Alim se opri nehotărît, neștiind ce să facă: să se întoarcă în pădure sau să meargă mai departe pe drum? Îi era

teamă ca nu cumva să întâlnească oameni. Oricine ar fi fost ei, erau oameni dintr-o țară străină, dușmani. Dar picioarele îi obosiseră și i-ar fi venit mai ușor să meargă pe drum.

După ce stătu cîteva minute cufundat în gînduri, Alim porni în lungul drumului, drept spre sud, așa după cum i se părea lui.

Trecuse probabil încă o oră. Ploaia se potolise, iar cerul se lumina încet, încet. La început i se păru că norii s-au împrăștiat. Curînd însă își dădu seama că s-a înșclat; se apropiau zorile. La răsărit, apăru o fîșie îngustă, purpurie, care începu să crească văzînd cu ochii, alungîndu-se și lățindu-se. Noaptea se destrăma și, odată cu ea, se destrăma și întunericul apăsător. Acum lucrurile din jur se deslușeau limpede. Alim văzu la orizont niște construcții; erau case, o mulțime de case. Pesemne că drumul dăcea într-un oraș.

Se opri. Nu putea merge mai departe. Se întoarse și se îndreptă spre pădurea încă adormită.

„Bun lucru e costumul de zbor“ — gîndi tînărul în timp ce se afunda în desiș. Ajuns acolo, el se culcă pe pămîntul ud, acoperit cu iarbă.

Zguduirea nervoasă, oboseala fizică și foamea, toate și-au spus îndată cuvîntul. Alim adormi aproape într-o clipă.

Avu însă un somn neliniștit. Creierul continua să lucreze. Vedeă din nou rotocoalele de fum, flăcările jucînd pe planurile avionului, desfășurarea luptei aeriene; din nou comandantul strigă: „Săriți pe bord!“ Alim însă nu putea să deschidă cu nici un chip trapă. Mîinile nu-l ascultau. Cuprins de groază în fața flăcărilor care se apropiau, el se străduia în zadar să deschidă zăvorul capacului metalic. Comandantul țipa, înjura și îl ghiontea în coaste, zorindu-l. Ghionturile erau din ce în ce mai puternice și Alim se trezi gemînd.

— Ce-i asta? — întrebă el nedumerit, neînțelegînd încă unde se afla și ce se petrecea cu el. În fața lui stătea un om ghemuit.

Alim sări în picioare și-și scoase pistolul din buzunar. Omul însă nu se mișcă din loc. Continua să șadă și să se

uite la Alim pe deasupra ochelarilor. Fața-i de om bătrîn, proaspăt rasă, era brăzdată de cute mici, iar ochii lui priveau prietenos. Alim lăsă pistolul în jos. Omul acesta, cu o pălărie ciudată de paie, în haine ponoșite dar curate, înarmat numai cu o lopată, nu-l amenința cu nimic.

Tînărul și bătrînul se priveau tăcuți: bătrînul cu multă curiozitate, iar tînărul cu prudență.

Tăcerea, însă, fu întreruptă de bătrîn, care se ridică și spuse ceva în nemțește.

Alim nu-i răspunse.

Bătrînul zîmbi și, deodată, îl întrebă într-o rusească curată:

— Ești rus?

Alim dădu mașinal din cap.

— Sovietic?

— Da. Uzbek.

— Aviator?

Alim nu-i răspunse, dar costumul de zbor și casca de aviator îi trădau specialitatea.

— Cum ai ajuns aici? — se interesă bătrînul.

Alim arătă cu mîna spre cer.

— Așa, așa... — spuse zîmbind bătrînul. — Va să zică ai sărit din avion.

— Da.

— Plăcută călătorie...

— Nu văd nimic plăcut în asta — rosti posomorît Alim.

În adîncul sufletului însă, el era bucuros că dăduse peste acest bătrîn și nu peste un soldat fascist.

— Dar dumneavoastră de unde cunoașteți limba rusă? — puse și el, în sfîrșit, prima întrebare.

Necunoscutul își potrive ochelarii și rîse încet, aproape fără zgomot, dezgolindu-și un șirag de dinți drepti și albi.

— Mai întîi, tinere, ascunde-ți pistolul. Ca să facem cunoștință, n-ai deloc nevoie de el. Musafirul trebuie să fie întotdeauna politicos. Ascunde-l. Nu-ți fie teamă.

După ce puse piedica de siguranță, Alim băgă ascu-



— Așa așa... spuse zîmbind bătrînul. Va să zică
ai sărit din avion.

— Da.

— Plăcută călătorie...

tător pistolul în buzunar și continuă să-l cerceteze pe bătrîn.

— Mă întrebi de unde știu limba rusă. Oare printre noi, printre germani, nu pot fi oameni care să cunoască bine Rusia?

— Dar de unde cunoașteți dumneavoastră Rusia? — se interesă el, în timp ce inima începu să-i fie cuprinsă de un sentiment de ură.

— Din cărți. Băiatului meu îi plăceau foarte mult cărțile dumneavoastră, sovietice. Le citeam și eu...

— Unde ne aflăm? — întreabă deodată Alim.

— Într-o pădure. Mai precis, într-o pădure aparținînd domnului von Huttner, care e situată la doi kilometri de conacul lui și la tot atîția kilometri de oraș. Vrei să ajungi în oraș?

Alim nu se gîndea deloc la așa ceva și dădu negativ din cap.

— Bine faci — observă bătrînul. — Nu te sfătuiesc să mergi în oraș.

Bătrînul îl privea atent și, așa cum i se păru lui Alim, chiar cu o ușoară tristețe.

— Fumezi? — se interesă necunoscutul.

— Cînd am...

— Atunci poftim, fumează — spuse bătrînul, întinzîndu-i un pachet cu țigări.

Își aprinseră cîte o țigară. Rizamatov trase cu sete primul fum.

— Va să zică ești uzbek.

— Da.

— Și cum de vorbești așa de bine rusește?

— Acum sînt puțini uzbeki care să nu vorbească rusește.

„Nu cumva bătrînul face pe șiretul? — se întreabă Alim. — Caută să-mi cîștige încrederea, iar între timp își face socoteala cum ar fi mai bine să mă trimită acolo unde trebuie“.

— Uite ce-i, tinere — spuse gînditor necunoscutul. — Primul lucru pe care trebuie să-l faci e să pleci din acest loc. Dacă am trecut eu pe aici, înseamnă că mai pot trece și alții, or dumneata, după cît îmi dau seama, nu dorești deloc să-ți lărgesci cercul cunoșcuților. Să

mergem! — spuse bătrînul, punîndu-și lopata pe umăr, și porni spre adîncul păduricii de pini.

O clipă Rizamatov șovăi, dar imediat îl urmă.

Păduricea devenea din ce în ce mai deasă. Se iviră niște dealuri acoperite cu brazi, după care drumul începu să coboare.

Bătrînul mergea repede, cu pași mărunți, dar iuți.

„E vînător, pesemne — își spuse Alim abia reușind să se țină de noul său cunoscut. — Are cel puțin șazeci de ani, dar aleargă cu ușurință, ca o gazelă“.

Se vede că bătrînul cunoștea bine pădurea. Nu se abătea din cale și nici nu se uita în jur; mergea în linie dreaptă, ocolea cu siguranță desigurile de ienupăr și afine, tăind colțurile pădurii. Dincolo de o poiană luminoasă, inundată de soarele dimineții, începu o vale adîncă, năpădită de brădet și ferigi. Pe fundul ei susura un izvor cu apă cristalină.

— Uite, aici e bine să te instalezi — spune bătrînul, oprindu-se. — Rar se întîmplă să treacă cineva pe aici, în afară de cei care iubesc natura. Or acum, la noi, nu prea sînt astfel de oameni. Aici poți să te ascunzi — spuse bătrînul și băgă mîna în geantă, scoțînd de-acolo o pînișoară de culoare cafenie, care numai a pîine nu semăna, și o bucățică de brînză. — Ia-le — continuă el întinzîndu-i pîinea și brînza. — Pe aici e destulă apă. Așteaptă-mă pînă mă întorc. Eu mergeam de fapt la grădină, mai bine zis la ogorul meu de cartofi. Numai din întîmplare am dat peste dumneata și poate că asta e spre norocul dumitale. Așteaptă-mă... Dar dacă o să pleci, pe urmă să nu te plîngi împotriva nimănui. La toate celelalte am să mă gîndesc eu. Îți doresc să te aranjezi cît mai bine — spuse bătrînul și, scoțîndu-și pălăria, făcu o plecăciune. Apoi, ieșind repede din vale, dispăru printre copaci.

Rămas singur, Alim începu îndată să mănînce. Împărți brînza și pîinea în două părți egale și înfulecă într-o clipită una din ele. Apa de izvor îi plăcu foarte mult. Bău din ea cu lăcomie, cu înghițituri mari. Și numai după ce-și potoli foamea și setea, căzu din nou pe gînduri. Ce să creadă despre toate cele petrecute?

Ce întâmplare fericită făcuse ca el să se întâlnească cu acest bătrîn mic, dar energic? Dacă bătrînul nu-i fascist, înseamnă că într-adevăr a avut noroc.

Dar poate oare să se bizuie pe prietenia bătrînului?

Alim pipăi pistolul din buzunar, vrînd parcă să verifice în ce măsură e pregătit de luptă.

Bătrînul se arată abia spre seară. Avea în mîini aceeași lopată, iar pe umeri, un mic săculeț.

— Am venit. Probabil că nu te-ai așteptat să vin singur. Credeai că voi veni împreună cu cineva? — întrebă el, zîmbind și privind iscoditor în ochii lui Alim. — Spune drept, nu-i așa?

Alim se fîstîci. De ce să nu-i spună, de vreme ce noul său cunoscut bănuiește care este adevărul? Și Alim îi răspunse că a stat la îndoială, gîndindu-se deopotrivă și la rău și la bine.

— Nu-i nimic de mirare. În situația dumitale puteai să te gîndești la orice. Eu însă am să mă străduiesc să-ți dovedesc că în Germania mai sînt încă oameni adevărați. Dezbracă-te.

Bătrînul scoase din săculeț niște haine de culoare cafenie, o pereche de bocanci negri și o șapcă.

— Sînt lucrurile răposatului meu fiu — spuse el cu tristețe. — Ale băiatului meu mai mare... Avea aceeași statură ca a dumitale. Tot atît de zvelt, însă mai lat în umeri. Un pic, un pic mai lat, și blond. Hai, acum scoate-ți costumul de zbor și îmbracă-ți hainele astea — încheie bătrînul.

Alim își dezbracă costumul de zbor, cizmele, bluza, pantalonii și-și puse costumul civil.

Bătrînul îl rugă pe Alim să se întoarcă de cîteva ori, să încheie și iar să descheie haina.

— Iar acum să mai așteptăm puțin ca să se întunece — spuse bătrînul în cele din urmă, mulțumit de rezultatul inspecției sale.

2

Germania. Un oraș străin, necunoscut. Două bulvarde drepte, cu tei și arțari pe margine, îl străbăteau cruciș, de la un capăt la celălalt. De o parte și de alta,

pe sub coroanle rămuroase ale copacilor, treceau în goană tramvaie.

Piața centrală purta numele de Rathausplatz. Acolo se afla un monument uriaș, lucrat grosolan, împrejmuit cu un lanț greu de fontă. Tot acolo se afla și clădirea primăriei, în stil gotic. Frizele înnegrite de vreme, năpădite de mușchi, trădau vechimea de multe veacuri a clădirii.

În piață erau îngrămădite tot felul de magazine cu firme strălucitoare și vitrine goale. În partea veche a orașului, străduțele erau pe alocuri atât de înguste, încât două automobile se puteau strecura cu greu unul pe lângă altul. Caldărimul din piatră mare, cubică, sclipea în bătaia razelor soarelui, de parcă ar fi fost șlefuit.

Casele, în cea mai mare parte din piatră, aveau mezanine, acoperișuri înalte de țiglă, giruete pe creste, uși legate cu fier și cu inele în loc de mînere.

Pe multe străzi mai rămăseseră încă felinare vechi, înăuntrul cărora fuseseră montate becuri electrice în locul lămpilor de gaz.

Ici-colo se înălțau vîrfurile bisericilor luterane. Cu cît te îndepărtaai de centru, cu atît casele deveneau mai rare și curțile mai mari. La marginea orașului se aflau multe vile mici, înconjurată de grădini umbroase și împrejmuite cu garduri făcute din stînginii puse cruciș. Peste tot, atît în centru cît și la periferie, se vedeau urmele de neînălăturat ale războiului. Pe străzile micului oraș german de provincie, situat adînc în interiorul țării, puteai vedea mulți invalizi și răniți din spitale. Magazinele erau goale și în ele nu intra aproape nimeni.

Nemții, bărbați și femei, se opreau cu fețele întinse în fața reclamelor, citeau știrile de pe frontul de răsărit și dădeau din cap abătuți.

Ojoghin și Greaznov stăteau în acest oraș de cîteva zile. Rupți de patrie, pe melcaguri străine, ei se simțeau stingheri. Îi apăsau dorul și necunoscutul. Căutau să cunoască orașul, rătăceau pe străzi, prin parc, îi observau pe orășeni, încercînd să se obișnuiască mai

repede cu noua situație și să înțeleagă ce viață duceau oamenii de-acolo și ce gânduri îi frământau.

Jurgens îi cartiruisă pentru un timp la hotelul „Zun weissen Rose”¹⁾.

Era o clădire întunecată, cu etaj, a cărei umbră mohorâtă acoperea întreaga stradă îngustă din față. Avea porți masive de fier, iar curtea era pavată cu plăci mari de piatră. Camera repartizată lui Ojoghin și Greaznov se găsea la capătul unui coridor lung, care străbătea tot etajul.

Lumina pătrundea cu zgîrcenie prin ferestrele înguste. Curent electric se dădea doar timp de trei ore pe zi și din această pricină la tot pasul întâlneai sfeșnice cu mucuri de luminări. Podelele își pierduseră de mult luciul.

... În a treia zi de când Ojoghin și Greaznov se găseau la acest hotel, seara, după ce se culcaseră, se auzi o bătaie ușoară în ușă. Prin deschizătură apărură capul mic, chelit, al lui Moller, proprietarul hotelului.

— Domnul Moller. Pofțiți! — îl invită Ojoghin.

— Da, da. La dumneavoastră veneam... Sînteți rugați să telefonați cît mai repede la numărul acesta — spuse el și întinse un petec de hîrtie, așezîndu-se pe scaun fără să mai aștepte vreo invitație. — Cînd am auzit că vă caută cineva, mi-am zis îndată: „Aha! Va să zică au cunoscuți în orașul nostru...”

Oskar Moller avea o față brăzdată de cute. Era iute în mișcări, iar în ochii lui mici, albaștri, umbriți de sprîncenele-i albe, se citea întotdeauna o curiozitate nepotolită. Pe căi necunoscute, el afla toate noutățile și palavrele care circulau prin oraș.

Știa că noii locatari fuseseră trimiși la el în baza dispoziției scrise a comandantului orașului și, de aceea, putea bănuî cine sînt ei.

— O întâmplare extraordinară — continuă și mai încet Moller, frecîndu-și fruntea. — Aseară, în bar, niște soldați de la spital s-au îmbătat și au ucis un ofițer din S.S. E de neînchipuit! Și cu ce credeți că

¹⁾ „La trandafirii albi“, în limba germană. (N. T.)

I-au ucis? Cu niște câni de bere. I-au făcut capul piftie... Da, da... Comedie, nu alta!

Dîndu-și seama că Moller are de gînd să mai stea multă vreme ca să le comunice știri senzaționale, Nikita Rodionovici ieși în hol, se duse la telefonul automat și formă numărul pe care-l primise. Îi răspunse vocea lui Jurgens.

Acesta îi ruga pe Ojoghin și Greaznov să vină la el a doua zi la zece seara și le dădu adresa.

Prietenii nu-l mai văzuseră pe Jurgens din ziua în care veniseră în acel oraș. Atunci el îi dusesese mai întîi cu mașina la comandatură, apoi la hotel și le ordonase să aștepte telefonul său. Cît despre locul unde se aflau Sorg și Kibitz, prietenii nu știau nimic. Lecțiile fuseseră întrerupte.

Nikita Rodionovici se înapoie în cameră. După ce termină de înșirat toate palavrele și zvonurile culese în cursul zilei, Moller îi invită pe cei doi locatari să ia masa la el. Cu cît prietenii refuzau mai energic această invitație, cu atît proprietarul stăruia mai mult. În cele din urmă au fost nevoiți să primească.

Moller locuia cu familia sa într-o casă lipită de hotel. Soția sa, Gertruda, semăna întrucîtva cu Matrena Silantieвна Treaskina, de care, totuși, se deosebea prin calmul său de netulburat.

Moller îi conduse pe Ojoghin și Greaznov într-un saloan care servea în același timp și de birou. Salonul era mobilat cu lucruri de care se folosiseră, pesemne, încă străbunicii gazdei. Pereții erau împodobiți cu fotografii de-ale familiei. Pe un perete era agățat un portret al lui Hitler, fotografiat în profil.

După ce prietenii și Moller fumasă cîte o țigară, gazda îi pofti pe toți la masă.

Un perete al sufrageriei era ocupat aproape în întregime de un bufet uriaș, care ar fi putut să împodobească foarte bine restaurantul unei gări. Prin ușițele de sticlă ale bufetului se vedeau fructiere, cupe, pahare și vase de cristal cehoslovac. Candelabrul mare, care atîrna de tavan, aproape că atîngea masa.

După numărul scaunelor din jurul mesei rotunde, se putea deduce din câți membri se compunea familia proprietarului hotelului.

Spetezele scaunelor erau acoperite cu șervețele brodate, pe care se putea citi: „Poftă bună“, „Mîncarea la vreme este cheazășia sănătății“...

Luînd de pe masă o sticlă mare de sifon, îmbrăcată într-o plasă de metal subțire, și punînd-o pe bufet, Moller spuse cu părere de rău:

• — Războiul ne-a lăsat fără tuburi de sifon. De aceea, din păcate, nu avem sifoane...

Prînziră în patru, fără copii.

Mai întîi mîncară o salată proastă și băură o sticlă cu vin de Mosel. Felul întîi era o supă de mere, iar felul doi, carne conservată, gătită cu cartofi și garnitură de mazăre verde.

Li se serviră, de asemenea, bucățile de pîine prăjită luate pe cartelă, așa-zisele „tostikuri“.

În tot timpul mesei, stăpînul casei nu conținea să pălăvrăgească, frîcîndu-și din cînd în cînd fruntea. Se plîngea că nu se găsește grăsimă și că în loc de alimente li se dau erzațuri. Povesti apoi că în oraș a venit o familie de mări proprietari, care se ascundeau de bombardament; că hotelul lui e întotdeauna ticsit de militari sau persoane deosebit de importante, de care ține seama chiar și comandantul orașului; că la uzina secretă, situată în pădurea din apropierea orașului, a fost adus un nou lot de prizonieri de război; că săptămîna trecută s-a sinucis proprietarul unui cinematograf, pe care-l părăsise soția, luînd cu ea toate lucrurile de preț. Cînd pălăvrăgeala lui Moller deveni peste măsură de plictisitoare, prietenii se ridicară și, după ce mulțumiră pentru masă, plecară.

Ajunși afară, Nikita Rodionovici spuse:

— Mă nedumeresc două chestiuni. În primul rînd, Moller își dă pe față gîndurile cu prea mult curaj și, în al doilea rînd, nu e deloc curios să știe cine sîntem, de unde venim, cum am ajuns aici. Ținînd însă seama de firea lui curioasă, cea de a doua chestiune stîrnește bănuieli...

Prietenii hotărîră să se poarte față de Moller cu cea mai mare băgare de seamă.

Jurgens se afla în biroul încăpător al lui Markwardt. Discuția se apropia de sfîrșit.

— M-ați înțeles? — îl întrebă Markwardt.

Jurgens înclină capul în semn de încuviințare.

— I-ați prevenit să caute o locuință?

— Chiar azi mă pregăteam s-o fac.

— Nu vă grăbiți, pentru că am și vorbit la gestapo. Mi-au promis că-mi vor da cîteva adrese. Problema locuinței este foarte serioasă și graba poate să strice treaba. Nici dumneavoastră și nici eu nu putem ghici dacă aici vor veni primii rușii, americanii sau englezii. De aceea e mai bine ca ei să locuiască la un om care s-a compromis într-o oarecare măsură în fața imperiului fîhrerului. Apropo, cum se comportă ei?

— Sînt în afara oricărei bănuieli... Am terminat verificarea lor încă acolo, în Rusia, și rezultatele vi le-am raportat.

— Dați-le parolele de recunoaștere și lăsați-i să hoinărească prin oraș. Asta nu strică... Dar cu instruirea lor cum stau lucrurile?

— Pregătirea teoretică în domeniul spionajului și radioului a fost aproape terminată. Se poate trece la exerciții practice de recepție și emisie. O să li se dea o stație de radio portativă pentru legătura cu centrul radio. S-au fixat două emisiuni în douăzeci și patru de ore: una ziua și una noaptea. Mai trebuie să fie învățați să monteze singuri receptorul și emițătorul.

— Va să zică putem considera pregătirea lor ca terminată?

— Cu excepția cifrului.

— Asupra cifrului vom mai reveni.

Vila lui Jurgens, învăluită în hamei, se afla în partea de răsărit a orașului, pe Lernerstrasse. Ojoghin și Greaznov ajunseră acolo la ora zece fără cinci. Nu avură nevoie să bată la ușă sau să sune, pentru că

aceiași servitor le deschise prevenitor ușa de la intrarea principală și, cu o voce nepăsătoare, îi pofti să-l urmeze.

Jurgens nu se lăsă mult așteptat.

— Mă grăbesc — le spuse el. — De aceea voi fi scurt. Mîine o să telefoneze domnul Dolinger și o să vă cheme la el. Este omul cu care va trebui să faceți lecții de radio. În privința locuinței, am să vă anunț zilele acestea. Deocamdată rămîneți la hotel. Nu am de gînd să vă stingheresc cu ceva sau să vă impun vreun fel de restricții. Umblați pe unde vă place, legați cunoștințe, dar, ca și pînă acum, continuați să țineți în taină absolută relațiile cu mine, cu oamenii mei, și nu vă împrieteniți cu persoane care ar putea să vă compromită în cazul cînd situația din oraș s-ar schimba. Pe scurt, în afară de persoanele stabilite de mine, nimeni nu trebuie să cunoască legăturile dintre noi... Dați-vă drept cetățeni plecați din Rusia, drept așa-zise persoane strămutate.

Jurgens le comunică parolele de recunoaștere și le dădu bani și permise pentru ca să poată circula prin oraș la orice oră.

— Eu nu mai am ce să vă spun — încheie el, în timp ce băga în buzunar chitanțele primite de la cei doi prieteni. — Dacă aveți întrebări, vă rog, numai cît se poate de repede.

— Avem o singură întrebare — încep Nikita Rodionovici, — Moller, administratorul hotelului, se ține prea mult de capul nostru. Vine pe la noi, ne invită la el acasă, pălăvrăgește mult...

— Despre ce pălăvrăgește?

— Despre tot ce se petrece în oraș, inclusiv despre informații secrete.

— Lăsați-l să pălăvrăgească...

— Dar cum să procedăm cînd ne întreabă care e părerea noastră într-o chestiune sau alta?

— Dar ce, se interesează de așa ceva?

— Da.

— Căutați să ascultați ce spune el, iar voi să vorbiți cît mai puțin. Așa o să fie mai bine.

În capătul unei ulicioare înguste se găsea berăria „Bierhalle“. După exterior, ea nu se deosebea cu nimic de celelalte berării, însă aici, în afară de bere, puteai căpăta (e drept, la un preț ridicat) cafea surogat, lichior de culoare închisă, urât mirositor, și sandvișuri făcute din felioare microscopice de pâine și brânză.

În fiecare dimineată, Ojoghin și Greaznov veneau la această berărie și ocupau o măsuță. Erau nevoiți să ia acolo gustarea, pentru că la hotel, în baza cartelor primite de la comandantul orașului, li se dădea numai masa de prînz. Prietenii veneau la „Bierhalle“ chiar la ora de deschidere, ca să poată apuca un locșor în această prăvălioară totdeauna ticsită de oameni și plină de larmă.

La „Bierhalle“ se adunau speculanți, cămătari, misiți, oameni cu cazier. Plăcile de marmură ale măsuțelor purtau urmele a diferitor calcule aritmetice, în spatele cărora se ascundeau tot felul de tîrguri și afaceri. La cîte afaceri murdare nu asistaseră aceste măsuțe vechi, scrijelite și strîmbe?

În ziua aceea prietenii veniseră cu o oarecare întîrziere și se grăbiseră să ocupe o măsuță la marginea localului. Chelnerul, care ajunsese să-i cunoască pe acești clienți și primise deseori de la ei bacșișuri grase, se apropie repede și luă comanda pentru cîteva sandvișuri și două căni cu bere.

— Tot fețe cunoscute — spuse Andrei, aruncînd o privire prin berărie.

— Da, i-am mai văzut deseori — încuviință Nikita Rodionovici. — Uite, pe cel de colo, cu fața ciupită de vărsat, care stă lîngă fereastră, îl văd în fiecare zi... Să nu întorci capul — îl preveni el pe Andrei. — Văd că zîmbește și se pare că are de gînd să vină la masa noastră.

Bărbatul acela mic de statură, rotofei, într-o cămașă de mătase artificială, șopti ceva vecinului său, se ridică de la masă și se îndreptă spre cei doi prieteni. Între timp, chelnerul le aduse berea și sandvișurile. Necunoscutul

se apropie de măsuță și, după ce luă un scaun liber, se așază alături de Ojoghin. Fața îi era ciupită rău de vărsat.

— Am o afacere—spuse el în loc de salut, punându-și mîna mare, păroasă, pe mîna lui Ojoghin.

— Să auzim — spuse Nikita Rodionovici, uitîndu-se la el cu curiozitate și nedumerire.

— Pot să vă procur ceva havane¹⁾. Aveți dolari?

Nikita Rodionovici clătină din cap, stăpînindu-se să nu zîbească.

— Dar pfunzi?

— Nici pfunzi n-avem — îi răspunse Ojoghin.

— Dar ruble sovietice? — întrebă de astă dată în șoaptă omul cu fața ciupită de vărsat.

— Cu atît mai puțin.

— Păcat, îmi pare foarte rău — spuse necunoscutul dînd din cap abătut. — Sînt havane veritabile, nefalsificate. Dar ce vă interesează? — întrebă el, răsufîind adînc.

— Deocamdată nimic — îi răspunse Nikita Rodionovici, fără să-și mai stăpînească zîmbetul.

— Înțeleg... — rosti necunoscutul, clipind cu înțeles. — Înțeleg — și, după ce strînse mîna lui Ojoghin, se ridică de la masă și se îndepărtă.

Despre ce-o fi înțeles el, prietenii nu se putură dumiri pînă la urmă.

La masa vecină se încheia un tîrg pentru două lăzi cu vopsele de anilină.

— Ce lume! — spuse aproape în șoaptă Greaznov, ridicînd nervos din umeri.

— Nu-i nimic, Andriușa, o să ne obișnuim.

După ce băură berea și puseră banii pe masă, prietenii ieșiră în stradă.

...Șoția lui Moller se plimba în fața hotelului, pe trotuar. Trei băiețași și trei fetețe mergeau cîte doi în urma mamei, ținîndu-se de mînă.

La salutul lui Ojoghin și Greaznov, doamna Moller răspunse printr-o ușoară înclinare a capului.

¹⁾ *Havane* — țigări de foi. (N. R.)

În schimb, soțul ei îi întâmpină pe cei doi prieteni în așa fel, de parcă nu i-ar fi văzut de o jumătate de an. După ce le strânse mâinile, îi trase în biroul său și îi așază aproape cu sila pe canapeaua de piele.

— Strict confidențial... Am aflat chiar acum. Ieri noapte, în hotelul de pe Stuttgartstrasse, repartizat special pentru domnii ofițeri, un călător a adus un geamantan. Un geamantan obișnuit, de mărimea asta — și Moller arată cam cât de mare era geamantanul. — Și ce credeți dumneavoastră?

Prietenii strînseră din umeri.

— În geamantan s-a descoperit o mașină infernală.

— Ce? — se miră Greaznov.

— O mașină infernală — repetă Moller.

— Nu se poate — spuse Nikita Rodionovici, încercînd să se ridice.

Cu o mișcare a mîinii, Moller îl sili să se așeze la loc.

— Pe mine mă puteți crede. Am văzut geamantanul cu ochii mei. Era plin cu exploziv. Ferească dumnezeu, dacă ar fi explodat, din hotel n-ar mai fi rămas nici piatră pe piatră. Da, da, nu glumesc. În geamantan erau ~~ca~~ puțin douăsprezece kilograme de exploziv.

— Și de ce n-a explodat?

— Înțelegeți cum s-au petrecut lucrurile? În timp ce omul de serviciu freca dușumelele în camera cu numărul șaisprezece, a auzit un zgomot neobișnuit: „tic-tic, tic-tic, tic-tic“. S-a uitat în garderob și a văzut geamantanul.

— Firește că stăpînul geamantanului a fost găsit. Nu? — întrebă Nikita Rodionovici.

— Da' de unde? Nu e chiar atît de prost. Nu s-a mai arătat pe la hotel.

În birou intră un chelner și-i spuse proprietarului că unul din locatarii din camera numărul patruzeci și patru este chemat la telefon, iar în cameră nu e nimeni.

— Înseamnă că se interesează de noi — spuse Nikita Rodionovici, ridicîndu-se.

Urmîndu-i exemplul, Greaznov se ridică de pe canapea. Moller nu-i mai reținu. Dimpotrivă, luîndu-i de braț

pe cei doi prieteni, îi conduse în hol, spre o măsuță mică, rotundă, unde se găsea telefonul.

Nikita Rodionovici luă receptorul de pe masă și-l duse la ureche. Era Dolinger. El îi comunică adresa și ora la care trebuiau să se întâlnească.

Seara, Ojoghin și Greaznov făcură cunoștință cu Dolinger. Era un neamț înalt, uscățiv, de vreo treizeci de ani, cu ochi mari, căprui și cu o față osoasă. Locuia în aceeași parte a orașului unde era situată și casa lui Jurgens, pe Lernerstrasse, într-o vilă mică, pitită în fundul curții.

Dolinger îi întâmpină pe cei doi prieteni la porțiță și îi rugă să-și spună parolele, numele conspirative. Apoi luînd-o înainte pe aleea îngustă, șerpuită, îi conduse în vilă. Pe acoperișul ei se aflau neobișnuit de multe antene.

„Centrul radio“ — își spuseră în gînd prietenii.

În prima cameră erau cîteva uși care duceau în diferite părți. Pe fiecare dintre ele se vedea cîte o inscripție scurtă: „Intrarea interzisă“.

Dolinger deschise o ușă și-i pofti pe Ojoghin și Greaznov să-l urmeze. Intrară într-o cameră mică, cu pereții goi. În mijloc se aflau două mese simple, pe care erau fixate manipuloare de telegraf.

Dolinger deschise un dulap și scoase de acolo o stație de radio montată într-un mic geamantan.

— Cunoașteți tipul acesta de stație? — întrebă el, privindu-i atent pe cei doi prieteni.

Ojoghin și Greaznov răspunseră afirmativ.

— Admirabil — spuse Dolinger, închizînd capacul. — Veți lua stația de radio la hotel. Ea trebuie să fie în permanență la dumneavoastră. Iar acum, notați-vă regulile pentru menținerea legăturii cu mine.

Dolinger începu să dicteze. Așa după cum le spusese Jurgens, de două ori pe zi, dimineața și noaptea, ei trebuiau să lucreze pe emisie singuri, să ia legătura cu stația de radio a lui Dolinger, să-i transmită radiograme cu conținut luat la întîmplare și să primească radiogramele transmise de el. Dolinger dădu voie ele-

vilor săi să hotărască singuri cine dintre ei să lucreze dimineața și cine noaptea. Le recomandă totuși să lucreze cu rîndul.

— Acum vă rog să vă așezați la manipuloare — spuse el cînd termină cu dictatul.

Dolinger rămase mulțumit de rezultatul lucrului la manipuloare. Andrei, mai ales, transmitea cu o precizie deosebită.

— Dumneavoastră v-ați și format un stil specific, propriu unui radist — îl laudă Dolinger. — Eu am să vă anunț cînd trebuie să aibă loc prima emisiune. Totul va depinde de cît de repede vă veți muta în noua locuință, însă, independent de aceasta, antrenați-vă în fiecare zi în transmiterea cu manipulatorul. Dacă condițiile de la hotel vă permit, instalați și stația de radio și ascultați emisiunile mele. Obișnuiți-vă să găsiți cît se poate de repede, printre celelalte indicative, indicativele mele și să potriviți aparatul. Aceasta are o însemnătate uriașă. Acum, cîtă vreme locuiți la hotel, cel mai bine e să mă ascultați noaptea. Dimineața nu e potrivit, deoarece s-ar putea să între cineva la dumneavoastră.

Dolinger ieși din cameră și după cîteva secunde se auzi încet, de alături, un zgomot caracteristic de motor.

— N-a vrut să piardă emisiunea — spuse în șoaptă Greaznov.

Ojoghin duse degetul la buze.

— Hai mai bine să ne antrenăm — propuse el și se așeză la manipulator.

Andrei îi urmă exemplul.

După vreo zece minute motorul se opri și Dolinger se înapoie în cameră. Văzînd că prietenii s-au apucat de antrenament, dădu aprobator din cap. Se apropie de dulap, deschizîndu-i amîndouă ușile. Toate rafturile erau ticsite cu tot felul de piese, lămpi de radio, scule mici, bucăți de placaj, ghemuri de sîrmă și izolierband.¹⁾

— Cea de a doua sarcină a dumneavoastră este următoarea — îi anunță Dolinger. — Veți veni aici, la mine,

¹⁾ *Isolierband* — panglică izolatoare (N. R.)

o dată pe săptămână, luni. Tot ce se găsește aici — și el arată dulapul — e la dispoziția dumneavoastră. Am să vă dau câteva scheme de stații de radio și veți monta singuri receptoare și emițătoare. Asta-i foarte important pentru munca practică pe un teritoriu străin.

— E cam greu de găsit piese de radio... — observă Greaznov.

— Fleacuri. Numai lipsa lămpilor poate provoca greutăți, dar, pînă la urmă, vă veți convinge că pentru dumneavoastră nici asta nu va fi o problemă.

— Vreți să faceți din noi profesori — glumi Ojoghin.

— Profesori, neprofesori, dar voi face din dumneavoastră specialiști care să nu rămînă în încurcătură cînd nu vor avea stație de radio. Așa... — Dolinger făcu o mică pauză.. — Vă aștept luni, exact la ora zece seara. Acum luați geamantanul, am să vă conduc...

— Andrei, înțelegi ce înseamnă toate astea ? — își întrebă Nikita Rodionovici prietenul, în timp ce se îndreptau spre hotel, mergînd pe strada cu totul pustie și întunecată.

— Aproape da, Nikita Rodionovici — îi răspunse Andrei tulburat și, luîndu-l pe Ojoghin de braț, se lipi strîns de el.

— Acum totul stă în jucăria asta — spuse Ojoghin, arătînd geamantanul. — Trebuie s-o păzim ca pe lumina ochilor.

Greaznov dădu aprobator din cap.

Cîteva minute prietenii merseră tăcuți. În timp ce străbăteau piața de lîngă magazinul de pîine, observară cîteva siluete sfioase, care se contopeau cu perețele cărămiziu; orășenii își ocupau rîndul la pîine încă de cu seară.

Moller încă nu plecase de la hotel și, în timp ce Ojoghin și Greaznov mergeau pe coridorul întunecat spre camera lor, îi strigă din urmă.

— Fereastră dumneavoastră nu e camuflată — îi preveni el. — Intîi s-o închideți și numai după aceea să aprindeți lumina. Și așa m-au amendat de trei ori. Se agață de orice fleac.

Moller îi urmă pe prietenii în cameră, trase el însuși perdeaua, aprinse lumina și, zăbind geamantanul frumos din mâinile lui Andrei, întrebă mirat:

— Nou? Că frumos e! Unde l-ați cumpărat? — și făcu o mișcare ce arăta că vrea să cerceteze neîntârziat geamantanul.

Greaznov nu-și pierde însă cumpățul.

— Ei, sînteți curios ca o femeie, domnule Moller! Cum să fie nou, din moment ce am avut geamantanul asta încă atunci cînd am venit la dumneavoastră.

Între timp Andrei deschise garderobul, puse stația de radio înăuntru și trînti ușa.

— Se poate... se poate... — spuse Moller, frecîndu-și fruntea. — Ați văzut cîte avioane au trecut spre front? O grozăvie, nu alta! Am tot numărat... am ajuns pînă la o sută, se întunecase și ele tot treceau, treceau într-una. Spuneți-mi, vă rog, după zgomot se poate stabili numărul avioanelor care zboară?

Ojoghin îi răspunse că nu s-a ocupat niciodată cu o numărătoare atît de complicată.

Dar Moller și trecuse la cu totul altă temă.

— Știți o noutate? La anumite ore se pot asculta emisiunile „Germaniei Libere“. Și ce nu transmite stația asta?

— La hotel n-aveți aparate de radio. Unde izbutiți să ascultați aceste emisiuni? — întrebă Nikita Rodionovici, în timp ce-și desfăcea șiretul de la gheată.

— Păi ce, eu îmi permit să ascult emisiunile „Germaniei Libere“? Între „Germania Liberă“ și lagărele de concentrare nu-i decît un pas.

— Atunci de unde cunoașteți conținutul emisiunilor?

Moller se fîstîci. Degetele lui începură să pipăie nervos și repede fața de masă. Nu răspunse dintr-o dată, ci după o lungă pauză.

Bineînțeles că despre acest lucru ar putea să nu vorbească. Totuși el o să le spună adevărul. Un bun prieten al său, mai bine zis un tovarăș apropiat, lucrează la stația de radio-amplificare a orașului. Prin însăși natura serviciului lui, el trebuie să asculte totul, iar după aceea îi povestește și lui.

— I-aş recomanda să nu asculte ceea ce nu-i voie— spuse destul de tăios Nikita Rodionovici — iar pe dumneavoastră v-aş sfătui să n-o lungiţi pe tema asta.

Moller se ridică de la masă.

— Cred că aveţi dreptate. Ei, hai, culcaţi-vă, culcaţi-vă... Noapte bună! — spuse el şi ieşi repede din cameră.

Andrei încuie uşa, trase cu urechea, apoi deschise dulapul şi scoase geamantanul.

Prietenii se așezară alături, punându-şi câte o cască la ureche. Andrei băgă ştekerul în priză şi începu să potrivească aparatul.

4

Bătrînul Wagner îşi petrecea aproape fiecare dimineaţă în mica sa grădiniţă. Acolo totul fusese sădit de mîna lui, crescut şi cultivat de el: şi merii, şi prunii, şi perii, şi tufele de agriş şi de pomuşoară, şi gazonul catifelat, şi rondurile cu flori.

Anul trecut n-a fost un an roditor. Merii n-au dat aproape deloc roade, iar perii şi prunii au avut foarte puţine fructe. Şi aici se simţea, pesemne, influenţa războiului: n-aveai de unde să iei îngrăşăminte. Dar poate că şi el, Wagner, era vinovat. Toamna, n-a săpat grădina, n-a afînat pămîntul în jurul copacilor, în lunile de iarnă n-a îngărmădit zăpadă lingă ei, iar cînd a venit primăvara, nu i-a curăţat. N-a avut nici destul timp şi, de altfel, îi era greu să facă totul de unul singur.

După ce termină de plivit stratul cu ridichi, Wagner se simţi ostenit şi se așeză pe treptele pridvorului. Ce repede îl părăseau puterile... Cu un an, doi, în urmă, putea să lucreze în grădină şi o jumătate de zi, acum însă... Abia a trecut o oră şi a şi început să simtă un junghi în spinare, dureri la toate încheieturile. Bătrînul îşi îndreptă umerii, se sprijini de uşori şi căzu pe gînduri. Îmbătrînise. Hotărît că îmbătrînise. Bine însă că soarta nu-l uitase cu totul şi-i trimisese un ajutor vrednic. E drept, pentru a face formele ca Alim Riza-

matov să rămână în casa lui ca prizonier, fusese nevoit să mituiască un ofițer cunoscut de la comandatură.

În față, spre stradă, curtea casei lui Wagner era împrejmuită de un gard cu înflorituri. Casa avea cinci camere și un etaj. Totul era făcut pe gustul stăpînului. El a chibzuit îndelung proiectul casei: așezarea camerelor, ferestrelor, ușilor, bucătăriei, a cămării și băii. Cînd casa a fost terminată, bătrînul a spus: „E ceea ce am visat“. Un singur lucru însă nu l-a putut prevedea Wagner: proiectase casa, făcîndu-și socoteala că o să aibă o familie de patru-cinci persoane, dar a trebuit să locuiască singur. Cei doi fii au plecat pe rînd, apoi a plecat și soția. N-avea de ce să-i mai aștepte. Plecaseră acolo de unde nimeni nu s-a mai întors.

În față ferestrei de la cămară era agățată o colivie de metal. O adusesse odată fiul său mai mare, Otto. Ce mult îi plăceau păsările. În prima zi de primăvară, Otto scotea coliviile cu păsărele la aer, le agăța pe zid și deschidea ușițele. Anii au trecut, Otto a crescut, a devenit un adevărat bărbat, dar ceremonia eliberării păsărelor s-a repetat an de an.

Pe un pian vechi, marca Becker, într-o învelitoare prăfuită, stătea o vioară. Privind vioara și pianul, bătrînul se gîndea la Karl, fiul său mai mic, și la credincioasa sa soție, Elsa. De cîte ori, în serile liniștite de vară, stînd în balansoar pe veranda deschisă, nu ascultase el melodii de Beethoven, Mozart... Elsa era rudă cu cunoscuta pianistă germană Sofia Menter și moștenise de la ea darul de a cînta cu măiestrie la pian. Ea transmisese dragostea sa pentru muzică și fiului mai mic, Karl... Da, toate lucrurile din casă, absolut toate, îi aminteau de ei...

Wagner stătea cufundat în amintiri. Soarele se ridica deasupra grădinii, învăluind casa într-o lumină strălucitoare. Razele lui mîngîiau rondurile de flori și poleiau cu străluciri de aur aleea proaspătă, cu prundiș mărunt...

Cineva bătu în portița de fier.

— Cine să fie? — se întrebă cu glas tare Wagner și se îndreptă spre portiță cu pași mărunți, sprinteni.

În stradă era un om îmbrăcat într-un costum civil, de culoare gri. Wagner nu-l cunoștea.

— Dumneavoastră sînteți arhitectul Alfred Wagner?

— Pe vremuri am fost și arhitect. Acum sînt numai Wagner.

— Urmați-mă... Ne așteaptă o mașină după colț...

— Unde să mergem și pentru ce?

Necunoscutul întoarsc reverul hainei și-i arată o insignă de metal.

...După cîteva minute mașina se opri lîngă o clădire întunecată, cu două etaje. La etajul întîi necunoscutul îl lăsă pe Wagner să aștepte în fața ușii cu numărul șaptezeci și opt, dar imediat îl pofti politicos în cameră.

La birou stătea un om posac, foarte slab, cu niște ochi lipsiți de culoare. Era cufundat în cititul unei hîrtii și nu-i dădu nici o atenție noului venit. Wagner continua să stea în picioare, ținînd în mîini mica sa pălărie de paie. Trecură vreo cinci minute. În cele din urmă, omul își ridică privirea de pe hîrtie, înălță capul și, făcînd semn spre un fotoliu, rosti cu o voce metalică:

— Luați loc.

Wagner se așeză, își puse pălăria pe genunchi și se pregăti să asculte.

— Știți unde vă găsiți?

— N-am văzut nici o firmă, dar bănuiesc — îi răs-punse Wagner.

— Eu sînt maiorul Vocht.

— Imi pare bine...

Fața lui Vocht se schimonosi într-un zîmbet, dar după o clipă deveni din nou severă.

— V-am chemat aci pentru o anumită chestiune.

Bătrînul se mulțumi doar să dea din cap.

— Locuiți singur?

— Nu. Împreună cu mine locuiește un lucrător, prizonier.

— Sînteți numai doi în toată casa asta cu cinci camere și etaj?

— Da.

— Nu vi se pare că stați prea înghesuiți?

Wagner îi răspunse că pînă atunci nu simțise așa ceva. De ce să se simtă înghesuiți?

— Am hotărît să cartiruiim la dumneavoastră doi înși...

— Chiriași?

— Da. Ei or să vă plătească pentru locuință.

— Vreți să-i cartiruiți indiferent dacă eu doresc sau nu?

— Da, indiferent de asta.

Wagner strînse din umeri.

— Însă nu pentru asta v-am chemat... — continuă Vocht.

— Dar pentru ce?

— O să aflați îndată. Chiriașii sînt oameni de-ai noștri și tot ce vor face în casă trebuie să rămînă între zidurile ei. M-ați înțeles?

Bătrînul păli ușor, fapt care nu-i scăpă maiorului.

— Nu vă tulburați și nu faceți nici un fel de presupuneri. Deocamdată, nu avem nimic cu dumneavoastră. Fiul e una, iar tatăl e alta...

Wagner păli și mai tare.

— Fiul meu a căzut pe front și mie nu mi-e deloc...

— Nu mă refer la fiul acesta — îl întrerupse tăios Vocht — ci la primul.

Bătrînul lăsă capul în jos. În cameră se așternu tăcerea.

Mayorul se ridică de la masă și se așează în fața lui Wagner. Scoase din buzunar un portțigaret de piele, îl deschise și îl întinse spre bătrîn.

Wagner clătină din cap și-i spuse că nu fumează.

— Eu știu că fumați.

Wagner își desfăcu brațele într-un gest nelămurit.

— Sînteți foarte încăpățînat — spuse maiorul în timp ce-și aprindea țigara — și puneți la inimă toate fleacurile.

Wagner tăcu.

— Înțelegeți foarte bine totul, însă vă prefaceți... Dacă n-aveți chef să continuăm discuția, hai s-o terminăm. Mîine vor veni la dumneavoastră doi oameni care vă vor spune că vin din partea lui Vocht. Puneți-le la dispoziție o cameră și, dacă se poate, chiar două.

Căutați să explicați vecinilor și cunoscuților că vi s-au mai dat încă doi prizonieri. Motivați că sînteți singur, și că aveți mult de lucru acasă și pe locul de lîngă casă. Asta n-o să stîrnească bănuieli, dar... vă previn încă o dată: tot ce veți vedea și veți auzi trebuie să rămînă între zidurile casei. Sper că nu doriți să faceți neplăceri rudelor dumneavoastră...

— La cine vă referiți?

— La nepotul dumneavoastră, Rudolf Wagner.

Bătrînul oftă greu și se ridică.

— Pot să plec?

— Da. Numai să țineți minte ce-am discutat împreună... Pînă acasă o să vă conducă cineva.

Maiorul trecu la locul său și apăsă pe un buton. Imediat intră în încăpere omul care-l adusese pe Wagner.

— Duce-ți-l acasă pe domnul Wagner — ordonă maiorul.

Asupra lui Albert Wagner începeau să se abată necazurile. Bătrînului nu-i trecuse niciodată prin gînd că locuința lui plină de amintirile celor scumpi și apropiați se va transforma în cameră mobilată, în adăpost pentru persoane care se bucură de protecția maiorului Vocht. Nu se putea împăca deloc cu gîndul că, azi sau mîine, doi necunoscuți, despre acțiunile cărora va trebui să nu vorbească nimic, vor veni în casa lui, se vor instala ca niște stăpîni, vor începe să comande, să ceară, să facă scandaluri; își vor vîrî nasul în bibliotecă, se vor atinge de cărțile lui dragi și vor pune mîna pe lucruri pe care el le păstrează cu atîta sfințenie.

„Ce fel de oameni or mai fi și ăștia? — se întreba bătrînul. — De unde or fi venind? Să fie soldați? Atunci locul lor e în cazarmă. Să fie ofițeri? Atunci pentru ei se găsesc destule locuințe în centrul orașului“.

Wagner umbla neliniștit de colo pînă colo, întrebîndu-se dacă trebuie să strîngă lucrurile din cameră sau să le lase la locul lor.

De ajutat n-avea cine să-l ajute. N-avea nici cu cine să se sfătuiască, deoarece pe Alim îl trimisese încă de dimineață la ogorul de cartofi.

După trei zile, Alfred Wagner și lucrătorul lui stăteau în birou, aplecați deasupra unei mici hărți a Europei. În cursul lunii iunie și în primele zile ale lunii iulie, aliații puseseră stăpânire pe multe orașe din Franța.

— Istoria își urmează cursul — spuse Wagner. — Lucrurile se aproprie de deznodământ. Asta o înțeleg chiar și eu, un civil.

Tîrîndu-și papucii de casă pe dușumea, bătrînul se apropie de etajeră, luă un teanc de ziare, îl puse pe masă deasupra hărții și începu să citească diferite articole.

— Domnilor care scriu le pasă prea puțin de popor — observă el. — Nu-i prea interesează ce gîndesc și ce vor oamenii. Ei nu fac decît să filozofeze și să înșire fraze frumoase. — Wagner își îndreptă ochelarii și apropie ziarul de ochi. — Abia cu o săptămînă în urmă ziarele țipau despre contraofensivă, despre o linie de apărare, promiteau nu știu ce armă secretă, dădeau explicații, căutau să convingă lumea, fără să se zgîrcească la minciuni și exagerări. Scribii aceștia cred că ei sînt în stare să liniștească oamenii și să le însuflească încredere. Greșesc. Oamenii se gîndesc la ziua de mîine. — Wagner se uită la Rizamatov. Cred că înțelegi ce înseamnă asta.

— Vă pare rău de țară, pentru că se duce de rîpă sub ochii dumneavoastră? — îl întrebă aproape în șoaptă Alim.

Întrebarea tînărului făcu să i se strîngă inima de durere. Nu o singură dată își pusese și el această întrebare.

— Îmi pare rău de poporul meu — spuse el simplu, cu sinceritate. — Hertzen al dumneavoastră spunea: „Poporul nu poate fi numit nici prost, nici bun. Poporul exprimă întotdeauna adevărul. Viața poporului nu poate fi o minciună“. Ei, bine, de popor îmi pare mie rău. Toate greutățile și loviturile soartei cad pe umerii lui. El a fost sugrumat, terorizat, strivit și schilodit

din punct de vedere moral. Robia morală a atins la noi proporții nemaivăzute. Ce poate fi mai îngrozitor decât faptul că poporul este lipsit nu numai de posibilitatea de a deschide gura, dar și de credința în fericirea sa? Naziștii ne-au aruncat cu mii de ani înapoi. Ei au abătut de pe drumul istoric just un întreg popor, un popor inteligent, capabil, energic. Dar nu numai că l-au abătut... Poporul s-a îndobitocit. A început să degenereze din punct de vedere mintal... Asta l-a ajutat pe fűhrer să tîrască țara în război. Sute de mii de oameni au pierit pe front, iar alte sute de mii se chinuiesc în lagăre. Tot pămîntul Germaniei mustește de sîngele poporului... E greu, e foarte greu să trăiești sub regimul nazist!

Toată noaptea Wagner nu reuși să închidă ochii. Se gîndea mereu la noii săi chiriași.

Le pusese la dispoziție etajul, alcătuit din două camere mici, dar plăcute și mobilate cu toate cele necesare. Chiriașii se purtau bine. Ei căutau să nu-l stingherească cu nimic. În purtarea lor însă erau mai multe lucruri care stîrneau mirarea lui Wagner. Iși dăduse imediat seama că ei nu sînt germani, ci, mai curînd, cehi. Numai cehii care au învățat limba germană în Rusia, nu în Germania, vorbesc la fel cu acești necunoscuți. Această descoperire îl tulbura pe bătrîn. „Ce-i silise pe acești tineri, învățați după cît se pare, să-și trădeze patria și să-și lege soarta de naziști? De ce decăzuseră atît de rău? Ce urmărește Vocht să facă din ei? Cum privesc ei faptul că Armata Sovietică se apropie de frontierele Germaniei, iar dinspre apus vin trupele americanilor și englezilor?” — gîndea el.

Un singur lucru i se părea lui Wagner neîndoielnic: în casa luisse aflau niște oameni care-și trădaseră țara, și cu acest soi de oameni trebuie să fii deosebit pe prudent și vigilent. Încă din prima zi, bătrînul îl preveni și pe Alim de cele petrecute. Hotărîră să urmeze aceeași tactică amîndoi: să tacă, să evite orice discuții, să refuze apropierea de cei doi locatari.

Acum, cînd în casă se lăsase liniștea, bătrînul asculta

cu luare aminte fiecare foșnet, fiecare zgomot. Creierul lui înfierbîntat de temerile care-l cuprinseseră plămăia gînduri dintre cele mai fantastice.

Bătrînul se ridică și merse în antreu, la scara care ducea la etaj, călcînd în vîrful picioarelor. Se opri. Sus era liniște. Undeva, un greier cînta neobosit.

„Pesemne că dorm“ — își spuse bătrînul și se înapoie liniștit în camera sa.

Dar chiriașii n-aveau deloc de gînd să doarmă. Cele două ferestre ale camerei, acoperite bine cu un covor și cu pături, nu lăsau ca lumina să răzbească afară. La masa puternic luminată de o lampă, Greaznov stătea cu casca pe cap. În seara aceea de joi fusese convenită luarea legăturii cu patria lor. Andrei prindea cu nesăț indicativele Pămîntului Mare pe care i le dădea „Grozni“.

Ojoghin se uita atent la prietenul său, urmărindu-i mișcarea mîinilor și expresia feței. Deodată, Greaznov își încordă tot trupul, îi aruncă o privire fericită lui Nikita Rodionovici și începu să țacănească cu manipulatorul.

Era prima legătură cu Pămîntul Mare. Dacă în condițiile din orașul ocupat pe care l-au părăsit lucrul la orice stație de radio clandestină putea fi descoperit de dușman, atunci acolo, în Germania, această posibilitate creștea considerabil. Însemna că trebuiau să nascocască ceva care să excludă posibilitatea unei căderi.

Îi ajutase Dolinger. Lui îi era lene să întocmească de două ori pe zi texte pentru emisiunile de antrenament ale elevilor săi. Și atunci Ojoghin și Greaznov au căpătat posibilitatea de a transmite depeșe cu conținut ales la întîmplare.

După o lungă chibzuință, prietenii au hotărît să întocmească în așa fel depeșele, încît ele să nu atragă bănuielile lui Dolinger și, în același timp, să conțină informațiile care interesau patria.

În primul rînd această hotărîre trebuia transmisă pe Pămîntul Mare. Totodată trebuia comunicat codul convențional, datorită căruia ai lor puteau înțelege ceca ce voiau să spună Ojoghin și Greaznov în cuvintele

și frazele care n-aveau nici un înțeles pentru Dolinger.

După douăsprezece minute, Greaznov termină emisiunea și primi din partea Pământului Mare confirmarea că ea a fost recepționată. Acum trebuiau să aștepte răspunsul.

Andrei împachetă stația de radio, închise geamantanul și-l ascunse.

— Ei, cum e? — întreabă Ojoghin.

— Au recepționat... Ne-au ordonat să ascultăm răspunsul peste trei ore.

Trei ore e mult! În acest timp poți să te și odihnești. Se înțelege însă că lor nu le era deloc somn. Amândoi se lungiră pe același pat și începură să discute.

Era a patra noapte de când se aflau în noua lor locuință. Îl examinaseră cu atenție pe Wagner — stăpînul casei — despre care au auzit multe lucruri, în parte de la Jurgens, în parte de la Dolinger. Hitleriștii îl socoteau pe Wagner drept un om pe care nu se putea conta și tocmai de aceea i-au și trimis la el. Fiul mai mare al bătrînului arhitect fusese comunist. Gestapoviștii îl arestaseră cu mult înainte de război și, se pare, îl executaseră. Fiul mai mic, Karl, dispăruse fără urmă pe frontul de est. Oare acesta o fi adevărul? Informațiile trebuiau controlate.

Ojoghin și Greaznov nu trecură cu vederea nici relațiile dintre Wagner și lucrătorul său. Când erau între patru ochi, ei se purtau unul cu altul foarte simplu; de față cu alții, însă, Wagner se răstea la lucrătorul său.

În ce împrejurări o fi ajuns Alim prizonier? Cum o fi pus Wagner mîna pe el?

Prietenilor nu le scăpă nici faptul că, de cîteva ori, în casa lui Wagner au apărut persoane străine cu care bătrînul căuta să rămînă între patru ochi. Ei nu cunoșteau scopul vizitelor lor. Cu două zile în urmă însă, Ojoghin a fost martorul unei întîmplări interesante.

Dis-de-dimineață, Nikita Rodionovici a ieșit prin fereastră pe acoperiș și a început să instaleze antena.

Lumina strălucitoare a soarelui îl lovea în față, în ochi, ca un torent. împiedicându-l să lucreze. Ojoghin s-a întors cu spatele la soare, s-a așezat lângă un perete și a început să lege două capete de cablu. Jos se întindea curtea, ceva mai încolo era grădina vecină, iar dincolo de ea începea o pădurice. Nikita Rodionovici tocmai se pregătea să se ridice și să prindă antena, când, deodată, l-a zărit în grădină pe lucrătorul lui Wagner. Acesta s-a apropiat de un măr înalt, a aruncat o privire în jur, a băgat repede mîna în scorbură, a scos de acolo ceva ce semăna cu un sul sau cu un pachetel și l-a ascuns repede în buzunar. Apoi, tot atît de repede, s-a înapoiat în casă.

„Asta-i bună... — și-a zis, în gînd Nikita Rodionovici, străduindu-se să-și întipărească în minte mărul cu pricina. — Ce-o fi ținînd ascuns acolo?”

După ce-a instalat antena și s-a înapoiat în cameră, el i-a povestit lui Andrei tot ceea ce a văzut.

— Hai să supraveghem și să vedem ce o să se întîmple mai departe — i-a propus Andrei.

Timp de două zile, pe rînd, prietenii au supravegheat mărul. Wagner și lucrătorul său s-au apropiat de pom de două ori. De fiecare dată ei au scos cîte ceva din scorbură și s-au înapoiat repede în casă.

Era interesant că Wagner sau lucrătorul său se duceau în grădină, la măr, tocmai în timpul cînd în casă se afla unul dintre vizitatori. Prima dată a venit un cerșetor, altă dată un maestru instalator, a treia oară un hornar, a patra oară un electrician, care a controlat contorul.

— Hotărît că aici nu-i lucru curat — și-a dat părerea Nikita Rodionovici.

— Nu ne rămîne altceva de făcut decît să vedem cu ochii noștri ce ascund ei în scorbură — a propus Andrei.

Nikita Rodionovici nu s-a împotrivit.

Noaptea, după ce în casă s-a așternut o liniște deplină, Andrei a mers în grădină și, vîrînd mîna în scorbură, a scos de acolo un pachet măricel, legat cu o sfoară. Tînărul a vîrît pachetul în buzunar și s-a înapoiat în casă. Nikita Rodionovici îl aștepta cu nerăbdare.

În pachet erau cîteva sute de manifeste, de mărimea unei cărți poștale.

— Îți dai seama despre ce e vorba? — l-a întrebat Ojoghin scoțînd un manifest din pachet. — Du-te repede și pune totul la loc. S-ar putea întîmpla ca ele să fie mai necesare decît ne închipuim noi.

Andrei a vîrît manifestele în buzunar și a coborît încet, străduindu-se să nu facă zgomot.

În manifest se spunea că germanii cinstiți trebuie să contribuie la victoria aliaților și să-i nimicească pe gestapoviști și S.S.-iști, adevărații dușmani ai viitoarei Germanii libere.

În noaptea aceea, prietenii n-au putut să adoarmă mult timp.

— Cum vine asta, Nikita Rodionovici? — a întrebat Andrei. — Unde am nimerit noi?

— Intr-o casă foarte interesantă! — i-a răspuns vesel Ojoghin. — Numai că trebuie prudență, prudență, și iar prudență! Se poate presupune că proprietarul nostru are legături cu o organizație patriotică germană. Cu ajutorul manifestului, voi căuta să-l fac să se destăinuiască...

... Timpul trece pe nesimțite. Cu cîteva minute înainte de ora emisiunii, Greaznov scoase stația de radio din geamantan.

Cu cîtă înfrigurare așteptau prietenii cea dintîi știre, cel dintîi salut de pe Pămîntul Mare! Cît de lungi li se păsură minutele acelea scurte!

Andrei ascuți cu grijă cinci creioane, le puse în fața sa, așeză un tampon pe cîteva foi de hîrtie, pentru ca acestea să nu se miște în timp ce el va scrie, și-și potrivea căștile.

În sfîrșit, patria începu să vorbească...

Ojoghin se plimba tulburat prin cameră, iar Greaznov făcea mereu semne pe hîrtie.

Recepția dură aproape o jumătate de oră. Dar faptul acesta nu-i mai tulbura pe cei doi prieteni. Cu cît Pămîntul Mare le transmitea mai mult, cu atît era mai bine.

— Poftim... — spuse Andrei, scoțîndu-și casca și

întinzînd tovarăşului său mai mare bucata de hîrtie plină de semne.

Andrei împachetă staţia de radio, iar Ojoghin începu să descifreze depeşa. Trecu mai bine de o oră înainte ca rîndurile, de neînţeles la prima vedere, să capete un anumit sens.

Pămîntul Mare aproba iniţiativa celor doi agenţi-informatori patrioţi. Mai mult decît atît, li se comunica un cod lărgit care uşura foarte mult emisiunile pe care le aveau în timpul fixat pentru lucrul cu Dolinger. Patria se interesa de anumite informaţii; toate acestea erau spuse în depeşă limpede şi cu precizie.

— Nikita Rodionovici, nu mai sîntem singuri, sîntem din nou laolaltă cu toţi! — spuse Andrei vesel, plimbîndu-se tulburat prin cameră.

— Da, Andriuşa — şi Nikita Rodionovici îşi cuprinse prietenul pe după umeri. — Sîntem din nou la postul de luptă şi din partea noastră se aşteaptă acţiuni intense.

Principalul era că, în viitor, luînd legătura prin radio cu Pămîntul Mare, prietenii nu mai aveau de ce să se teamă, pentru că ei doar „făceau exerciţii“ cu Dolinger, îndeplinind sarcina dată de el.

Chibzuiră îndată textul radiogramei pentru emisiunea din dimineaţa zilei următoare. Trebuiau să întrebe Pămîntul Mare dacă acolo se ştie ceva de soarta soldatului german Karl Wagner.

Cam după o oră Ojoghin stinse lumina, scoase camuflajul de la fereastră şi o deschise larg.

— Să stăm aşa, Andriuşa — spuse în şoaptă Nikita Rodionovici — să lăsăm gîndurile să zboare în voia lor.

5

În timpul zilei, toată populaţia oraşului era scoasă la săpatul tranşelor. În livezi, în scuaruri, pe aleile umbroase, peste tot se săpau în grabă şanţuri-adăpost şi tranşee în zig-zag, unele mai lungi, altele mai scurte. În curţi şi în pieţe se amenajau adăposturi acoperite, fiecare cu mai multe ieşiri.

Nimeni nu era scutit de lucru. Laolaltă cu ceilalți, bătrînul Wagner, lucrătorul său Alim, Ojoghin și Greaznov săpau pămîntul uscat din apropierea hotelului. Nemții lucrau în silă, ca și cum nu ar fi înțeles ce se petrece, și urmăreau cu priviri neliniștite avioanele ce brăzdau cerul.

În tot timpul războiului, asupra orașului nu fusese aruncată nici măcar o singură bombă, însă refugiații — berlinezi, și münchenezi — povesteau atîtea grozăvii, că-ți îngheța și sîngele în vine. „Oare o să ne vină și nouă rîndul?“ — se întrebau mulți orășeni.

Lucrul încetă deodată din pricina furtunii. Un vînt în rafale ridică spre cer coloanele de praf, întunecînd soarele; începu să plouă.

Toți se împrăștiară care încotro. Rătăcindu-se de Wagner și de lucrătorul lui, Ojoghin și Greaznov vrură să fugă spre casă, dar ploaia se întetă mereu. N-avură încotro și se duseră să se adăpostească în hotelul lui Moller.

Moller se bucură de apariția neașteptată a foștilor săi locatari și îi conduse îndată în biroul său.

— Cum de nu vă e rușine? — începu să-i dojenească proprietarul hotelului. — Cum ați plecat de la hotel, ne-ați și dat uitării. Nu puteți să vă rupeți din timpul dumneavoastră o oră, două, ca să treceți pe la hotel și să vă vedeți prietenii sinceri?... Da! — își aminti el deodată. Am și uitat să vă întreb la cine v-ați mutat.

— La Wagner, pe Albertstrasse — îi răspunse Nikita Rodionovici.

Moller se scărpină după ureche și, făcîndu-și ochii mici, se uită în tavan, pesemne căutînd să-și amintească ceva.

— Wagner al dumneavoastră nu-i arhitect?

— Ba da — confirmă Greaznov. — Îl cunoașteți?

Proprietarul hotelului zîmbi cu subînțeles și, făcînd cu ochiul spre Ojoghin, spuse:

— Proprietarul dumneavoastră e... o poamă bună!

— Nu înțeleg — îi spuse Ojoghin, înălțînd mirat din sprîncene. — Știți ceva despre el?

— Cum să nu! Îl și cunosc într-o oarecare măsură, deși în vremea noastră e primejdios să ai astfel de cunos-

cuți. La drept vorbind, Wagner personal nu-i nici cal, nici măgar. Cît despre fiul său mai mare, e cu totul altceva.

— Va să zică nu el, ci fiul lui mai mare e poamă bună — îl corectă Greaznov.

— O, da, desigur — zîmbi Moller. — Da, fiul lui mai mare. A fost comunist. A fost omorît în timpul unei demonstrații.

Ojoghin și Greaznov se priviră pe furis.

— Ați spus că fiul lui mai mare a fost comunist? — întrebă Nikita Rodionovici, prefăcîndu-se că nu dă importanță celor auzite. — Va să zică el a mai avut și alți fii, nu?

— Cel mai mic a murit și el, dar pe front, în patruzeci și unu. Mi se pare că a căzut lîngă Moscova.

Moller tăcu, apoi, dînd energie din cap, continuă:

— Astăzi ați lucrat și dumneavoastră?

— Da, am muncit laolaltă cu ceilalți.

— Nu înțeleg ce rost are asta! Nu cumva și orașul nostru va fi bombardat?

— E greu de spus — vorbi Nikita Rodionovici. — Se pare că da.

— După părerea dumneavoastră, cine sînt mai buni, rușii sau americanii? — întrebă agitat Moller.

Ojoghin evită să răspundă. Deschise fereastra și aruncă o privire în stradă.

— Mi se pare că ploaia a încetat. Să mergem, Andrei.

Prietenii se ridicară și, cu toate că Moller căuta să-i înduplece să mai rămînă vreo jumătate de oră, își luară rămas bun și părăsiră hotelul.

Seara, Wagner stătea pe o bancă în grădină și citea un ziar. Văzîndu-l, Nikita Rodionovici se apropie de el și îi întinse manifestul pe care-l luaseră în cursul nopții din scorbura mărului bătrîn.

— Aseară am găsit asta pe dușumea, în sufragerie.

Bătrînul pări și-și întoarce repede ochii în altă parte, pentru a ocoli privirea lui Ojoghin care era ațintită asupra lui. Se pierduse și, prefăcîndu-se că vrea să vadă ce scrie în manifest, se strădui să cîștige timp pentru a găsi un răspuns lămurit și totuși să nu se trădeze.

Nikita Rodionovici continua să stea tăcut alături de el. Îi era milă de bătrîn, dar interesul cauzei și situația în care se aflau el și Andrei impuneau cea mai mare prudență și cea mai riguroasă verificare.

Wagner își dădu seama că o lungeste prea mult cu cititul manifestului, că e timpul să-i dea un răspuns chiriașului său, dar tot nu-i venise în minte ce să-i spună și, desfăcînd neputincios brațele, se uită la Ojoghin. Pe frunte îi apăruseră broboane de sudoare, asemenea unor picături mici de rouă.

— Nu pot să spun nimic — blîgui el în cele din urmă.
— Sînt de-a dreptul uluit... Cum a putut să ajungă așa ceva în casa mea!...

— Poate că l-a adus lucrătorul dumneavoastră. Ce părere aveți despre el? E un om pe care te poți bizui?

— Da' de unde! Da' de unde! — protestă bătrînul.

— Asta e exclus. Pe el nu-l interesează deloc politica. E un argat conștiincios și atîta tot... — Și Wagner căută din nou să ocolească privirea lui Ojoghin care continua să fie ațintită asupra sa.

— Bine, dar atunci cum se poate explica... — continuă Nikita Rodionovici.

— Nu știu... nu știu... Aici trebuie să fie o provocare. Printre rarii mei vizitatori nu sînt oameni suspecti care să se ocupe cu asemenea treburi...

— Pentru asta — îl întrerupse Ojoghin — nimeni n-o să vă alinte. Mai ales acum... Va să zică nu-mi puteți da un răspuns? — întrebă el și întinse mîna ca să ia manifestul înapoi.

— Vă trebuie? — întrebă Wagner fîstîcit.

— Mie da, dar dumneavoastră cred că nu — îi răspunse Ojoghin și, după ce vîrî manifestul în buzunar, intra în casă.

Cîteva minute Wagner rămase nemișcat, cu privirea ațintită într-un singur punct. Încremenise, iar ochii i se încetoșaseră.

Fără să ia în seamă ziarul căzut de pe bancă, bătrînul se ridică încet, simțind o slăbiciune în tot trupul, și se îndreptă cu pași șovăielnici spre casă.

Cu firea sa iscoditoare, Alim observă dintr-o dată că lui Wagner i se întâmplase ceva.

— Ce s-a întâmplat? — întrebă el cu neliniște.

Wagner se lăsă greoi pe un taburet de bucătărie.

— Ceva rău, foarte rău, Alim. Ne așteaptă mari neplăceri — spuse el și-i povesti întâmplarea care a avut loc în grădină.

Rizamatov, care curăța cartofi, puse cuțitul la o parte, își șterse mâinile și închise ușa bucătăriei.

Cum a putut ajunge manifestul în sufragerie? Nici el, nici Wagner n-au intrat deloc acolo cu manifeste. Pe măsură ce era nevoie, ei le aduceau în bucătărie și acolo le înmânau cui trebuia.

— Aici nu-i lucru curat — spuse Alim. — Nu cumva au descoperit scorbură?

Wagner se încruntă și căzu pe gânduri:

— Nu cred... Dar, mai știi?!

Wagner și Alim stătură în bucătărie pînă noaptea târziu, frămîntîndu-și mintea cu tot felul de presupuneri. Starea sufletească a bătrînului și a tînărului se înrăutăți și mai mult cînd chiriașii ieșiră din casă.

— S-au dus să ne denunțe — zise Wagner.

— Ticăloșii! — spuse Alim cu ciudă, strîngîndu-și pumnii.

Cartofii fierți se răciseră de cînd stăteau pe masă, dar nimeni nu se atingea de ei. Wagner și Rizamatov uitaseră de cină, așteptînd din clipă în clipă să fie arestați.

— În scorbură nu mai avem nimic? — întrebă Wagner.

— E goală — răspunse Alim.

— Noi nu știm nimic. N-am văzut nimic. Pe la noi nu vine nimeni... Așa o să spunem. Iar pe ai noștri trebuie să-i prevenim; asta, pentru orice eventualitate. Mîine n-ai să te duci la cîmp.

Bătrînul se ridică, trecu în dormitor și se culcă, dar nu izbuti să adoarmă. Tresărea la cel mai mic zgomot sau foșnet.

Alim nu se culcă, hotărîndu-se să aștepte întoarcerea chiriașilor.

Pe la miezul nopții, în casă răsunară pași și vorbe rostite în șoaptă. Bătrînul și Alim deveniră mai atenți.

Se înapoiaseră chiriașii. După ce urcară sus, în casă se lăsă aceeași liniște ca și mai înainte.

Wagner și Alim adormiră abia spre ziuă, dar somnul nu le liniști nervii încordați.

Wagner se pierdea în fel de fel de presupuneri. Nu se îndoia că manifestul a și ajuns în mîinile vreunui gestapovist, care a și început să facă planuri cum să-i prindă atît pe autorii manifestului, cît și pe cei care se ocupă cu răspîndirea lui. Dar de ce n-a venit încă nimeni? Trebuia neapărat să-i prevină pe ceilalți.

După un timp, Alim ieși în stradă și se apucă de o treabă neobișnuită: înarmat cu o lopată, el începu să curețe iarba crescută printre plăcile de piatră de pe trotuar.

Cam după o jumătate de oră, pe stradă apăru un om. După ce ajunsese în dreptul lui Alim și ascultă cele cîteva cuvinte pe care i le spusese acesta, omul trecu pe lîngă casă fără să dea pe la Wagner. După o altă jumătate de oră, Alim întrerupse lucrul și se înapoie în casă.

— I-a prevenit — spusese zîmbind Greaznov, care-l urmărise cu băgare de seamă pe Alim, uitîndu-se pe fereastră.

— Tare i-am mai speriat, Andriușa — observă Ojoghin. — Le înțeleg starea sufletească și sînt din ce în ce mai convins că avem de-a face cu oameni cinstiți. Trebuie să le explicăm totul cît mai repede, pentru că altfel n-o să facem altceva decît să stricăm lucrurile.

...Noaptea, după ce se înapoiară de la lecțiile făcute cu Dolinger, prietenii nu intrară în casă, ci se strecurară pe furiș în grădină și se așezară pe una din băncile mai îndepărtate. De acolo, dinapoia tufelor de liliac, se vedea bine cea mai mare parte a grădinii. Timp de o oră nimeni și nimic nu tulbură liniștea. Prietenii se și pregătiseră să părăsească punctul lor de observare, dar deodată auziră deslușit un zgomot. Cineva sărise de pe zidul din spate și încremenise locului. Trecură cîteva minute, după care răsunară niște

pași prudenți. Un bărbat trecu pe poteca ce se afla la trei metri în fața lui Ojoghin și Greaznov. Aceștia își opriră răsufllarea. Necunoscutul se apropie de măr, stătu cîteva secunde lîngă el, apoi se înapoie. Prietenii nu văzură, ci auziră cum omul se cățără pe zid și sări în partea cealaltă.

— Iar e ceva în scorbură — spuse Ojoghin în șoaptă.

— O să aflăm îndată — răspunse Andrei.

Ieșiră amîndoi din ascunziș și se apropiară cu băgare de seamă de măr. Andrei vîrî nerăbdător mîna în scorbură.

— Oho! Iar manifeste, și încă multe...

— Liniște — îl preveni Nikita Rodionovici. — Scoate-le de acolo.

Pachetul de manifeste era strîns legat cu o sfoară. Ojoghin scoase cîteva bucăți din mijlocul pachetului, iar pe celelalte le puse la loc. Abia termină, că se și auzi scîrțîitul ușii. Prietenii se ascunseră repede după trunchiurile copacilor. Bătrînul Wagner coborî din pridvor și porni pe alee. La jumătate de cale se opri, stătu vreo jumătate de minut, de parcă ar fi chibzuit ceva, apoi se apropie de măr. Bătrînul scoase pachetul din scorbură, îl ținu un timp în mînă, oftă adînc și îl puse la loc.

Wagner nu știa ce să facă. Avusese de gînd să iasă în întîmpinarea omului care adusese manifestele și să-l prevină, dar întîrziase. Cum să procedeze? Să scoată manifestele din scorbură și să le ducă în casă, ar fi ceva primejdios, prostesc; să le lase acolo, ar fi același lucru. Să le dea foc! Țsta e cel mai sigur mijloc, cea mai bună ieșire din această situație. O să le ducă chiar acum în bucătărie, o să le stropească cu gaz și o să le ardă, ca să nu rămînă nici urmă. Wagner șovăia însă, pentru că știa foarte bine cît prețuiesc aceste mici foi de hîrtie, cîte nopți, cîtă forță, cîtă sănătate le răpesc ele patrioților, la ce primejdii și riscuri se expun tovarășii care le tipăresc. Nu cumva el, Wagner, o să distrugă în cîteva mînite ceea ce a fost creat printr-o muncă dîrză, plină de primejdii, ceea ce mîne sau poimîne va trebui să circule din mînă în mînă?

„Nu-nu! — șopti bătrînul. — Mai bine să stea aici. Fie ce-o fi...”

...Noaptea aceea fu și mai neliniștită decît cea trecută. Wagner se aștepta la o percheziție. Nimeni însă nu apărea. Nici peste zi nu veni cineva, ceea ce îl neliniști și mai mult pe bătrîn, care se temea să nu fi fost puși sub urmărire. Din cauza aceasta Alim stătea mereu la pîndă lîngă fereastră. Fuseseră preveniți toți tovarășii, în afară de Hugo Abich. Hugo fusese tovarăș cu Otto, fiul lui Wagner. Cînd Otto a fost ucis, el a scăpat ca prin minune din ghiarele gestapoului, reușind să ascundă faptul că face parte din rîndurile partidului comunist.

Hugo nu fusese luat în armată, din pricina miopiei sale accentuate, și lucra ca desenator în laboratorul firmei de aviație „Foke-Wulf”.

Dar Hugo nu apărea. „Nu cumva i se întîmplase ceva?” — gîndea bătrînul. Atît el cît și Rizamatov nu-și mai găseau locul, așteptînd din clipă în clipă să vină gestapoviștii.

Ojoghîn și Greaznov evitau într-adins să se întîlnească cu proprietarul, dar îl urmăreau cu atenție. Pachetul cu manifeste continua să rămînă în scorbură și ei își dădură limpede seama că Wagner nu-l lua de acolo de teamă să nu fie prins. Totuși pînă la urmă el trebuia să predea manifestele cuiva.

Trecură trei zile. Lîngit pe pat, Nikita Rodionovici chibzuia textul radiogramei pe care urmau s-o transmite pe Pămîntul Mare.

— În curte a intrat un necunoscut — se auzi vocea lui Andrei.

Ojoghîn se ridică din pat.

— Supraveghează grădina — îl preveni Nikita Rodionovici.

Greaznov se deșcălță, deschise fereastra și, după ce aruncă o privire în toate părțile, ieși pe acoperiș, se întinse lîngă un zid de unde se vedea toată grădina și începu să observe. Încălzit de soare, acoperișul răspîndea o căldură puternică. Andrei simțea că-l arde pe mîini, pe piept, pe pîntece, dar răbda. După

vreo jumătate de oră, în grădină apăru Wagner, cu o geantă de mușama în mână. El porni încet pe aleea mare, se afundă în grădină, se opri câteva clipe lângă zid, iar la înapoiere se apropie de măr, scoase repede pachetul din scorbură și-l puse în geantă. Mișcările bătrînului erau nesigure, prudente, de parcă ar fi simțit că-l urmărește cineva.

— Manifestele sînt în casă — spuse Greaznov, înapoindu-se în cameră.

— Bine. Mă duc să vorbesc cu bătrînul pe față — spuse cu hotărîre Ojoghin. — Sînt încredințat că și în Germania există adevărați patrioți, antifasciști, care ne vor înțelege și cu care trebuie să mergem pe același drum. Totuși, dacă s-o întîmpla să fim trădați, o să explicăm gestapoului că pentru a demasca o organizație subversivă, noi, în calitate de „colaboratori” ai lui Jurgens, am fost siliți să recurgem la o provocare.

— Just, Nikita Rodionovici — se învoi Andrei — ideea e bună. Nu putem sta cu mîinile încrucișate. Iar de descurcat, o să ne putem descurca oricînd.

Nikita Rodionovici își puse haina, băgă în buzunar manifestele luate din scorbură și ieși din cameră. Mergînd fără zgomot pe covorul moale, ajunsese în fața biroului și trase cu urechea. Prinse frînturile unei discuții înăbușite dintre Wagner și oaspetele venit cu câteva clipe mai înainte.

— Mi-e teamă să nu fiu arestat. Simt că n-o să scap de asta — spuse Wagner.

Ojoghin vru să intre, dar se răzgîndi și rămase în salon, examinînd o vază mare, argintată.

În cele din urmă, ușa biroului se deschise. Musafirul lui Wagner, un blond slăbuț de vreo douăzeci și șapte de ani, de statură mijlocie, intră în salon. Pentru o clipă el se opri, dar, întîlnind privirea nepăsătoare a lui Ojoghin, se îndreptă spre ieșire.

După ce mai stătu puțin, văzînd că Wagner nu se arăta, Nikita Rodionovici hotărî să se ducă la el.

Ferestrele biroului, acoperite cu draperii grele, dădeau în grădină. Pe pereți atîrnau în rame proiecte.

de diferite clădiri create de mîna arhitectului și care, la vremea lor, își primiseră dreptul la viață. Masa de scris, sculptată, era așezată în colț, iar lîngă ea se găseau două fotolii grele, comode. Bătrînul stătea la masă, cu capul sprijinit în mîini, cu fața ascunsă în palme. Era atît de cufundat în gîndurile sale, încît nici nu observă venirea lui Ojoghin. Cînd Nikita Rodionovici îi puse în față pachetulul de manifeste, Wagner tresări, se lăsă pe speteaza scaunului și, uitîndu-se speriat la Ojoghin, rămase încremenit.

— Am vrut doar să vă previn — începu cu o voce moale Nikita Rodionovici — că nu trebuie să vă temeți nici de mine, nici de prietenul meu...

Wagner tăcea. Образul stîng îi zvîcnea nervos. Nu știa nici cum să se poarte cu acest chiriaș primejdios și nici ce să-i răspundă. Nu putea scăpa de gîndul că gestapoul trimisese informatori în casa lui, încercînd ca, prin ei, să demaște activitatea patriotică a antifasciștilor.

— Vă mai spun încă o dată — continuă Ojoghin — că puteți să nu vă feriți de noi și să vă vedeți de treaba dumneavoastră demnă de toată lauda. Noi știm că vi se aduc manifeste, pe care apoi le răspîndiți. Omul care a plecat adineauri de aici a luat cu el manifestele pe care le aveți în păstrare. De altfel, noi mai știm și altceva. — Ojoghin scoase din buzunar o foaie de hîrtie și i-o întinse lui Wagner.

Pe hîrtie erau scrise numele, prenumele și anul nașterii fiului său, data cînd fusese încorporat în armată și numărul unității în care își făcuse serviciul.

— Nu înțeleg ce vreți să spuneți — rosti tulburat Wagner.

— Este vorba de fiul dumneavoastră Karl, despre care se spunea că ar fi murit pe front. El însă trăiește. În iarna anului patruzeci și doi, după ce a răpus mai întîi doi ofițeri și conductorul mașinii blindate, el a fugit la partizanii sovietici. Acum, deoarece cunoaște limba rusă, lucrează la ei ca translator.

Bătrînul arhitect își duse mîna la inimă și ochii i se umeziră. În minte îi apăru pînă în cele mai mici

amănunte clipa aceea dintr-o zi îndepărtată de vară, când și-a luat rămas bun de la fiul său. Își aminti de cuvintele pe care i le-a spus Karl când se pregătea de drum: „Tată! Eu nu vreau să lupt împotriva rușilor, și asta nu pentru că sînt laș, nu pentru că nu-mi iubesc patria, ci pentru că trebuie să fiu un german tot atît de cinstit cum a fost și fratele meu“. Atunci Wagner și-a îmbrățișat fiul cu căldură și l-a sărutat pe ochi fără să spună nici un cuvînt. Apoi a venit înștiințarea că fiul său, Karl Wagner, a murit pe front.

— Cine sînteți dumneavoastră? — întrebă Wagner, neputîndu-se stăpîni. — De unde sînteți?

— Eu și prietenul meu sîntem ruși — îi răspunse Ojoghin.

Bătrînul nu se așteptase deloc la un asemenea răspuns.

— Da, sîntem ruși — întări Nikita Rodionovici. — Și nu sîntem dintr-aceia drept care ne luați.

Faptul că fiul lui Wagner se găsea alături de partizanii sovietici, lucru despre care îi informase Pămîntul Mare, îi dădea curaj să vorbească cu stăpînul casei pe față. Cît despre părerea pe care Jurgens și Moller o aveau despre Wagner, ea vorbea o dată mai mult în favoarea bătrînului arhitect. Bineînțeles că în toate acestea era un anumit risc, dar un risc îndreptățit.

În Wagner, însă, se luptau două sentimente care se băteau cap în cap. El știa de ce sînt în stare gestapo-viștii. Pe ei nu-i costa nimic să spună că fiul său, Karl, trăiește, în timp ce el putea fi mort, după cum nu-i costa nimic să afirme că el a trecut de partea partizanilor sovietici. Dacă dai crezare la orice, poți cădea ușor în capcana pe care ți-o întind. Cu ce putea chiriașul să-și susțină afirmațiile? Cu nimic.

— Nu mai vorbiți despre fiul meu... Nu vă bateți joc de un om bătrîn... de un tată — rosti în cele din urmă Wagner, ridicîndu-se de pe scaun. — Astea sînt glume răutăcioase.

Nikita Rodionovici își dădea seama că Wagner sovăie și hotărî să aducă ultimul argument, cel ho-

tărîtor, care putea să spulbere toate îndoielile bătrînului arhitect.

— Wagner, credeți-mă ca pe un comunist rus. Karl e în viață. Pe mine însă mă interesează altceva... Spuneți-mi, vă rog, unde este carnetul de partid al decedatului dumneavoastră fiu, al lui Otto?

Wagner tresări și-și ridică brusc capul. Despre asta știau numai el și Karl. Ultima dată, Otto a plecat de acasă cu carnetul de partid la el. Bătrînul Wagner nu a fost lăsat nici măcar să-și înmormînteze fiul. De asta s-au îngrijit gestapoviștii. Carnetul de partid al lui Otto l-a adus însă Hugo, iar Wagner, împreună cu fiul său mai mic, l-au ascuns. Locul acela nu era cunoscut de nici un suflet viu, în afară de ei doi.

— Nu vreți să-mi răspundeți? — continuă Ojoghin. — Ei bine, eu pot să vă arăt unde este ascuns carnetul de partid. Să mergem împreună în cămară.

— Vă cred, vă cred, nu mai e nevoie... Asta a putut să v-o spună numai Karl... — și, apucîndu-se cu mîna de marginea mesei, Wagner se lăsă greu în fotoliu.

6

Luau gustarea de dimineață în cinci: cel de al cincilea era Hugo Abich. În timp ce mînceau, ei discutau cu însuflețire despre ultimele evenimente.

La marele cartier general al lui Hitler explodase o bombă. Cîțiva din anturajul lui au fost răniți, iar doi, uciși. Hitler a scăpat doar cu contuziuni ușoare. Atentatul a eșuat.

— E de neînțeles cum a ajuns bomba în acest bîrlog, căci se știe că acolo nu intră oricine — observă Wagner.

Hugo Abich era mai bine informat asupra acestui eveniment. El spuse că servieta cu bomba a fost lăsată acolo de colonelul Stauffenberg, după ce și-a prezentat raportul. Potrivit zvonurilor, la complot au participat militari de vază. Și Hugo înșiră nume cunoscute tuturor: generalul-feldmareșal von Witzlle-

ben, generalul-locotenent von Hasse, generalul-colonel Beck, generalul-colonel Heppner, generalul Olbricht, generalul-maior Stief. Se pare că ei au reușit să pună mîna pe centrul de transmisiuni și pe reședința comandamentului suprem al armatei de uscat. Totul însă s-a terminat cu un eșec...

— Se trîncănesc multe... — continuă Hugo. — Unii zic că e vorba de complotul unui grup de ofițeri, alții, că e vorba de o adevărată răscoală a generalilor împotriva conducerii militare, lipsită de talent, a lui Hitler. În orice caz, oricine ar fi fost complotiștii, atentatul acesta are un tîlc.

— Sînt foarte bucurosi de cele ce s-au întîmplat — se amestecă în vorbă Wagner. — Germanii se ridică la luptă împotriva lui Hitler. Poporul nostru trebuie să zdrobească regimul hitlerist.

— Da, poporul trebuie să facă asta — rosti cu hotărîre Hugo — dar complotiștii nu reprezintă poporul. Sînt un pumn de oameni, un grup restrîns de ofițeri, care au hotărît să-și salveze propria piele cu prețul morții fostului lor idol. Ei au înțeles — ce-i drept foarte tîrziu — că Hitler îi duce în prăpastie, la înfrîngere. Se pune însă întrebarea: unde au fost ei, acești domni, mai înainte, cînd Hitler a început sîngeroasa lui aventură? Oare ei — inclusiv Beck, Heppner și ceilalți — nu au susținut planul lui pentru marșul spre răsărit? Oare ei n-au văzut unde duce politica neghioabă a fîhrerului? De ce au tăcut pînă acum? Chiar și acum, de ce nu s-au adresat poporului, soldaților, ci s-au hotărît să facă o „revoluție de palat”? Nu, poporul nu are nici o legătură cu asta! — Abich răsufală adînc, se ridică de la masă și începu să se plîmbe prin cameră.

Greaznov și Ojoghîn îl urmăreau zîmbind. Hotărît, Abich le plăcea din ce în ce mai mult.

Încruntîndu-și ușor ochii miopi, Hugo ștergea de zor cu batista sticlele ochelarilor cu ramă de os.

Nikita Rodionovici se amestecă și el în vorbă :

— Mie, prieteni, mi se pare că acești complotiști sînt tot atît de fâșciști ca și Hitler. dar ei nu vor să

între în mormînt o dată cu el și nădăjduiesc să salveze naziștii, ofițerii, armata, să împiedice intrarea trupelor sovietice în Germania. Poate că ei nutresc chiar speranța să se înțeleagă cu englezii și americanii pentru a ieși din criză cu pierderi cît mai mici și pentru a-și păstra forțele.

— Cam așa pare să fie — se învoui Hugo și, după ce se uită la ceas, își luă rămas bun de la toți. Nu putea să întîrzie la lucru.

În cameră era zăpușeală și din cauza aceasta ei ieșiră în grădină, la răcoare, sub copacii umbroși. Ojoghin și Wagner se așezară pe o bancă, iar Andrei și Alim se lungiră în fața lor, pe iarbă. Își aprinseră cîte o țigară.

— Spuneți drept — întrebă Wagner — după cele ce s-au petrecut, rușii ne disprețuiesc pe noi, pe germani? Nikita Rodionovici clătină din cap.

— Alfred Augustovici, poporul nostru urăște fascismul. Noi știm că hitleriștii sînt vinovați de degenerarea spirituală a Germaniei și nimic nu-i va opri pe ruși să zdrobească fascismul.

— Da... — spuse aproape în șoaptă Wagner, de parcă nu ar fi auzit cuvintele lui Ojoghin, și-și continuă gîndul. — Bine că există pe lume rușii, Rusia Sovietică. Mulțumită dumneavoastră, după ce va trece marea amărăciune a înfrîngerii și a răscumpărării, o să prindă viață adevărata Germanie, Germania liberă... — Bătrînul tăcu, dar mintea lui continua să lucreze și, în loc să vorbească, el nu făcu altceva decît să dea din cap și să-și închidă pe jumătate ochii inteligenți.

În ultimele zile, pe Wagner nu-l mai părăsea sentimentul unei uriașe bucurii; indiferent la ce se gîndea; în fața îi apărea chipul fiului său mai mic.

Noaptea, Ojoghin și Greaznov luară din nou legătura prin radio cu Pămîntul Marc. Stabiliseră o legătură atît de bună, încît puteau să ceară sfaturi, să primească dispoziții și să afle evenimentele petrecute în Uniunea Sovietică și pe fronturi.

Războiul înainta spre frontierele Germaniei. Orașul, deși se afla deocamdată departe de front, se și pregătea de apărare împotriva atacurilor aeriene și terestre.

Pe căile îndepărtate de acces spre oraș se construiau poziții de apărare. Dar aceasta se petrecea numai în partea de răsărit; la marginea de apus a orașului nu se făceau nici un fel de lucrări, de parcă de acolo nu se aștepta nici un pericol.

Dimineața, Wagner îi arată lui Nikita Rodionovici un nou manifest. În el era scris că trupele sovietice, împreună cu armata poloneză, au trecut frontiera sovieto-poloneză și au intrat pe teritoriul Poloniei.

Ojoghin nu apucă să citească manifestul pînă la capăt. În ușa de la intrare răsunară cîteva ciocănituri. Wagner ieși și deschise. În fața lui stătea Oskar Moller.

— Cîte veri și cîte ierni au trecut de cînd nu ne-am văzut? — îl salută el bucuros pe Wagner, așteptînd ca acesta să-i întindă mîna.

Bătrînul stătea însă cu mîinile la spate și nu făcu altceva decît să-l întrebe sec pe musafirul nepoftit:

— Ați venit la mine?

Întrebarea nu-l tulbură pe Oskar Moller.

— Și da, și nu.... În casa dumneavoastră s-au mutat niște prieteni buni de-ai mei, care au locuit multă vreme la mine, la hotel. Aș vrea să-i văd...

Wagner îl conduse pe Moller în salon, unde era Nikita Rodionovici. După fața lui Ojoghin, bătrînul își dădu seama dintr-o dată că nici el nu era prea bucuros de venirea acestui musafir nepoftit. Se vedea, însă, că pe Moller era greu să-l pui în încurcătură sau să-l tulburi cu ceva. El se îndreptă cu pași rezezi spre Ojoghin și, apucîndu-i mîna, începu să i-o scuture cu putere.

— Soția nu mă mai lasă în pace. Du-te, zice, și poștește-i pe amîndoi la noi, la masă. Da, da, nu zîmbiți...

Deși observase răceala cu care Wagner primise musafirul, Nikita Rodionovici n-avu încotro și fu nevoit să-l poștească pe Moller să ia loc.

Moller nu se lăsă mult rugat.

— Ați auzit ce s-a întîmplat?

— Ce anume?

— Un complot, un complot!

— A-a-ă... — exclamă Ojoghin. — Asta o știe toată lumea.

— Da, dar să nu uitați un lucru... — și Moller făcu o pauză. — Acum sînt complotiști peste tot. Alaltăieri, soldații dintr-un regiment de infanterie, format de curînd în oraș, au refuzat să se îmbarce în tren și să plece pe front. Da, da... A trebuit să fie chemați S.S.-iștii. Au venit cu mașini blindate și a început un schimb de focuri... — Deodată Moller tăcu.

— Ei, și ce-a fost mai departe? — se interesă Nikita Rodionovici.

— Pînă la urmă s-au îmbarcat... Dar a fost o învălmășeală nemaipomenită... Se spune că comandantul regimentului și-a tras un glonte în cap...

Nikita Rodionovici observă că Wagner își mușca buzele și se tot uita la pereți, în tavan, dînd semne de nervozitate.

După ce termină de înșirat rezerva de noutăți și bîrfeli pe care o adunase în ultimul timp, Moller i se adresa lui Wagner.

— Dar dumneavoastră cum apreciați situația, bătrîne?

Wagner își închise pe jumătate ochii.

— Vă sfătuiesc să citiți ziarele și să nu puneți astfel de întrebări — îi răspunse el.

Nikita Rodionovici se uită cu mirare la Wagner, străduindu-se să înțeleagă de ce se purta acesta atît de tăios față de musafir.

— Nu înțeleg... — începu Moller să vorbească, dar bătrînul îl întrerupse.

— Aici nu-i nimic de neînțeles... Văd că iar v-ați apucat de vechea meserie.

— Nu v-aș sfătui...

Moller se ridică fără veste, împinse scaunul, se îndreptă și, aruncînd bătrînului o privire plină de ură, porni repede spre ușă.

— Cu el trebuie să fim foarte prudenți. Țsta e un vestit agent al gestapoului — spuse Wagner cu aprindere și începu să se plimbe prin cameră.

În aceeași zi, Heinrich Fehl, conducătorul grupului antifascist din oraș, veni la Wagner pe neașteptate. Fehl locuia departe de oraș și legătura cu el se făcea

prin alte persoane, așa că trebuiau să existe motive excepționale pentru care acest bătrîn a fost nevoit să facă un drum atît de lung.

După ce află pentru ce a venit Heinrich, Wagner se hotărî să meargă îndată la chiriașii săi.

— Înțelegeți despre ce-i vorba, tovarășe Ojoghin? — încep el grăbit. — Prietenul meu nu cunoaște limba rusă, iar în casa lui se află un rus fugit din închisoare, care trage să moară. Cred că cel mai bine ar fi ca unul dintre dumneavoastră să se ducă acolo și să-l vadă... Se pare că muribundul vrea să spună ceva important, însă Heinrich nu-l înțelege. Pentru bătrînul Fehl garantez eu. Să nu aveți nici un pic de teamă.

Ojoghin și Greaznov șovăiră un timp, dar asigurările și rugămintile lui Wagner îi siliră să se hotărască să facă cunoștință cu Fehl.

— Mă duc să-l aduc aici! — spuse fericit Wagner. — Aici nu ne poate stingheri nimeni — și el ieși imediat din cameră.

După o jumătate de oră, în camera celor doi prieteni intrară Fehl, Alim și Wagner.

Heinrich era un om înalt, osos, adus mult de spate. Viața lungă și grea de muncitor lăsase urme adînci pe fața-i lată.

Fehl le spusese prietenilor că e revizor de cale ferată. După ce-și manifestă bucuria pentru că a întâlnit niște tovarăși ruși, spuse ce l-a adus la Wagner. Dimineața, în timp ce revizua sectorul său de cale ferată, a dat peste un om care zăcea într-un tufiș. Împreună cu soția sa, Heinrich l-a dus pe necunoscut la el, la canton. Cu mare greutate l-au făcut să-și revină în simțiri. Avea două răni: una în regiunea stomacului, iar cealaltă, în partea dreaptă a pieptului. A pierdut mult sînge, aiurează des și, după cum presupunea Heinrich, vorbea rusește. Necunoscutul a fugit de undeva, a fost urmărit și rănit, dar Fehl n-a putut înțelege mai mult din ceea ce spusese el.

Cele aflate de la bătrînul Fehl îi tulburară pe Ojoghin și Greaznov. Era necesar să se facă îndată ceva. Dar oare trebuia ca vreunul dintre ei să se ducă acolo? Nu,

aceasta ar fi fost o mare nesocotință. În cele din urmă, hotărîră ca Rizamatov să meargă pînă la Fehl.

...Pînă la marginea orașului, Rizamatov și Fehl au mers cu tramvaiul. Acolo, lîngă niște porți străvechi, era capătul liniei, iar mai departe începea o șosea care străbătea un teren descoperit.

Heinrich porni înainte, iar Alim, așa cum s-au înțeles, îl urma la o distanță destul de mare.

Soarele cobora spre asfințit. Era plăcut. Un vînt slab le răcorea trupul. La orizont se vedeau contururile unei păduri dese ce se întindea în stînga și în dreapta drumului. Alim trăgea în piept cu deosebită plăcere aerul curat.

Cînd soarele dispăru la orizont, Fehl și Rizamatov trecură calea ferată dublă și, urmînd o potecuță îngustă ce mergea paralel cu ea, ajunseră la canton.

Acolo, pe o ladă de lemn, zăcea un om. După înfățișare, i se putea da cel puțin patruzeci de ani.

Auzind că a intrat cineva, omul deschise anevoie ochii și se uită la Rizamatov.

— Noroc, tovarășe! — i se adresă Alim și, lăsîndu-se în genunchi, îi strînse încet mîna.

Rănitul făcu o sforțare ca să se ridice, dar nu putu să-i răspundă decît printr-o ușoară strîngere de mînă. Imediat începu să plîngă. Plîngea fără hohote; lacrimi mari i se rostogoleau una după alta pe obrazul nebărbierit.

Alim văzu pe pieptul rănitului cifra „916” arsă cu fierul roșu și se cutremură:

— Eu sînt rus, comsomolist. Povestește-mi totul despre dumneata, tovarășe...

Ochii rănitului se luminară. Biruindu-și durerea, el începu să vorbească, oprindu-se deseori:

— Mă cheamă Vasili... Klenov... Am douăzeci și șase de ani. Sînt tanchist, locotenent. Am căzut prizonier lîngă Kiev. Un proiectil a înțepenit turela tancului, iar eu am fost șocat... La Tambov am pe mama și pe tata... În patruzeci și doi am fost mutat aici, la o uzină germană...

Klenov vorbea încet, rostind cu greutate unele cuvinte, încît abia îl puteai auzi.

...La răsărit de calea ferată, în pădure, la cincisprezece kilometri de aici, într-o zonă interzisă, se găsea o uzină subterană. Teritoriul uzinei, cu o rază de cinci kilometri, era împrejmuit cu câteva rînduri de sîrmă ghimpată, prin care trecea curent electric de înaltă tensiune. În numeroasele barăci de pe teritoriul uzinei erau vreo cinci mii de prizonieri. Întregul teritoriu era bine ascuns de coroanele copacilor și acoperit cu plase de mascare. Din aer nu se puteau vedea nici barăcile, nici calea ferată îngustă care străbătea pădurea, nici coșurile mascate cu grijă, nici stivele de proiectile și bombe chimice de aviație pe care le fabrica uzina. Chiar și pista de beton, lungă de opt sute de metri, folosită pentru aterizarea și decolarea avioanelor, era mascată cu plase. Ramificația de cale ferată se întrerupea la un kilometru de uzină. Singurele repere vizibile erau cele trei lacuri din jur. Uzina a fost construită de deținuți și prizonieri. Fiecare dintre ei avea un număr ars cu fierul roșu pe piept. Toți trebuiau să moară pentru a duce cu ei în mormînt taina uzinei subterane. Nici unul dintre cei care au lucrat la construcția uzinei nu putea scăpa cu viață. După terminarea construcției, numai nemții aveau acces în subterană. În ultimul timp prizonierii erau folosiți numai la lucrările de la suprafață: pentru stivuirea fabricatelor, pentru încărcarea în avioane și vagoane, la munca brută de deservire a stației electrice și a conductei de apă. Fasciștii începuseră să-i ucidă pe toți prizonierii. Mii de prizonieri, și în primul rînd cei care-și pierduseră capacitatea de muncă — cei bolnavi, istoviți, slăbiți — fuseseră uciși. Hitleriștii asînuțeau cîini flămînzi asupra oamenilor, îi mînau în mlaștină, apoi îi împușcau cu mitralierele. Parte din prizonieri, cei care mai erau capabili de muncă fizică, erau duși de acolo în altă parte. Nu se știa unde, însă se zvonea că urmau să fie trimiși în lagăre speciale, în care existau crematorii, pentru ca să fie arși. În momentul acela, la uzină rămăseseră numai nemți. Klenov nimerise în penultimul lot de prizonieri care urmau să fie expediați de la uzină. Reușise să sară pe fereastră din vagonul închis. Escorta începuse să

tragă. Îl salvase însă pădurea. Pierzînd mult sînge, sleit de puteri, el se tîrîse cîteva ore, pînă ce-și pierduse cunoștința...

— Mi se pare că asta-i tot... — rosti Klenov cu vocea slăbită și, lăsînd capul pe spate, tăcu pentru cîteva secunde. — Notează adresa mea... Să le spui părinților cum a murit fiul lor...

7

Legătura strînsă, stabilită de Greaznov și Ojoghin cu Wagner și Abich, apoi cu Heinrich Fehl, duse la intensificarea luptei grupului ilegal antifascist. După cum presupuseseră prietenii, grupul activa izolat, fără să aibă vreo legătură cu cineva. Făcînd caracteristica fiecărui membru al grupului, Heinrich le spuse că toți sînt dușmani ai naziștilor, că, în numele eliberării Germaniei, nu se vor teme să înfrunte moartea și că mulți sînt capabili să ducă o muncă ilegală activă.

Curînd se ivi prilejul ca ilegaliștii să arate prin fapte de ce erau în stare.

Gestapovistul Lodze reușise să dea de urma antifasciștilor și să organizeze urmărirea unui membru al mișcării ilegale, zețar la o tipografie din oraș. Trebuia să se pună capăt acestei primejdii. Abich luă asupra sa îndeplinirea acestei misiuni periculoase și, cu o grenadă de mîină, el distruse turismul în care se găsea gestapovistul. Lodze fu ucis. Aceasta se petrecuse în amurg și Hugo Abich, autorul atentatului, reușise să dispară.

— Lodze a fost rupt în două — anunță el, venind dis-de-dimineată la Wagner — și nici un doctor nu-i mai poate fi de folos.

Aceasta a fost prima acțiune de luptă a antifasciștilor.

După cîteva zile, Hugo aduse o hartă a terenului pe care trebuia căutată uzina subterană. O scosese din sertarul mesei inginerului de la laboratorul în care lucra. Pentru aceasta el fusese nevoit să aștepte ca toți ceilalți să plece din încăperea în care lucra și să găsească o cheie potrivită.

— E o hartă foarte amănunțită, 1:100.000.. Bravo, Hugo! — îl laudă Ojoghin, luându-i harta din mână.
— O să ne ajute mult.

Se apleacă cu toții deasupra hărții, cercetînd raionul unde presupuneau că se găsea uzina subterană. Pe hartă nu era marcat nimic: nici barăcile, nici calea ferată îngustă, nici pista de beton, nici ramificația de cale ferată. În schimb, cele trei lacuri erau trecute pe hartă. Ele formau un fel de triunghi, în interiorul căruia, după spusele lui Klenov, se găsea uzina.

Ojoghin hotărî ca încă în noaptea aceea să ia legătura cu Pămîntul Mare și să anunțe existența uzinei subterane.

În timp ce discutau, sosi o telegramă pe adresa lui Wagner. Bătrînul o desfăcu, o citi și pe față-i apărură un zîmbet. Telegrama era trimisă de nepotul său, Rudolf Wagner. Acesta îl înștiință că o să vină în cîrînd ca să-l vadă pe scumpul său unchi.

— Bine că mă previne — spuse Wagner. — De un astfel de nepot trebuie să te păzești.

— De ce? — se miră Andrei.

— Și-a ales cariera diplomatică. A intrat în partidul nazist, iar acum se învîrte în jurul lui Ribbentrop, și nu fără succes. Nu urmărește însă decît un singur scop: banii. Și ca să-l atingă, nu ține seama de mijloace. Față de mine se poartă cu o duioșie deosebită. Vede că am rămas singur și trage nădejde că locuința și grădina mea, care-i plac foarte mult, o să-i rămîină lui. Asta-l și face să mă copleșescă cu atenții. Cred însă că o să mă străduiesc să fac astfel, încît să nu ajungă niciodată să locuiască aici.

În seara aceleiași zile, Alim și Hugo Abich sosiră aproape în același timp la cantonul lui Fehl, venind însă din direcții diferite.

Heinrich își întîmpină musafirii cu bucurie și-i pofti la cină.

Casa nu avea decît o tindă și o odaie mică. Prin cele două ferestruici se vedea bine calea ferată care trecea la vreo cincisprezece metri prin fața casei. O masă,

cîteva scaune și un dulap pentru vase, alcătuiau mobila locuinței. Înăuntru era curat și plăcut.

Soția lui Heinrich, o femeie în vîrstă, veni din bucătărie și puse pe masă o farfurie cu cartofi fierți și o strachină cu mazăre verde.

Fehl făcu cunoștință musafirilor cu soția sa și spuse zîmbind:

— Cred că n-o să începem cu cartofii — spuse Fehl și apoi se duse la dulap, înapoindu-se la masă cu o carafă pîntecoasă, de faianță, și cu păhărele. — Băutura asta specială a pregătit-o Martha, cu mîna ei.

Era o băutură plăcută la gust, dar atît de groasă, încît aducea a lichior.

În afară de cartofi, mazăre și cîteva felioare de pîine, pe masă nu mai erau nici un alt fel de bunătați, dar șervețelele, tacîmurile, carafa și fața de masă curată, îi dădeau o înfățișare sărbătorească.

Cina se scurse într-o discuție vie. Fehl povesti musafirilor cum se însurase de două ori cu Martha.

Trecînd în ilegalitate ca să scape de urmărirea gestapoviștilor, el își schimbase numele și prenumele sub care trăise în ținutul lui. La fel făcuse și soția. Multă vreme au fost nevoiți să locuiască în diferite colțuri ale țării, iar cînd s-au întîlnit au hotărît să facă din nou formele de căsătorie. Ce-i drept, asta i-a costat destui bani.

— Cinci ani nu m-am văzut cu Martha — continuă Fehl, punînd mîna-i mare pe umărul soției. — Chiar și numai pentru asta aveam dreptul să mă căsătoresc a doua oară. Dar dumneavoastră ce credeți, tinerilor?

Alim și Hugo rîseră cu voioșie.

De fiecare dată cînd se întîlnea cu Heinrich, Alim îl cerceta foarte atent. Bătrînețea, lipsurile și nevoile nu-l îngenunchiaseră pe acest om curajos și voinic.

— Nici nu mai credeam că voi rămîne în viață și că voi reuși să scap din groaznicul vîrtej nazist. De cîte ori n-am privit moartea drept în față!... Mă ascundeam, pribegeam dintr-un oraș în altul, mă salvam, dar fără nici un folos. Pentru noi, comuniștii, zdrobiți, îm-

prăstiați, era chinuitor de greu cînd ne dădeam seama că nu putem face nimic.

— Dar rude aveți? — se interesă Alim.

— Am un frate.

— Ce e el?

Heinrich căzu pe gînduri.

— Fratele e funcționar. Știu că mă crede mort și, fără îndoială, se bucură de asta. Existența mea i-ar fi pricinuit multe neplăceri, căci eu, fiind comunist, eram urmărit.

...Cînd musafirii se pregătiră să plece, Fehl se ridică o dată cu ei.

Martha se uită oarecum mirată la soțul său.

Heinrich își îmbrățișă nevasta și îi spuse, zîmbind:

— Ne ducem să mai respirăm puțin aer. Tu culcă-te și odihnește-te.

Martha nu-i răspunse nimic și-l conduse tăcută pînă la ușă. Alții ca alții, dar Martha, în cei treizeci și doi de ani pe care-i trăise împreună cu Heinrich, învățase ce însemnau aceste plimbări. Se uită în urma soțului și oftă adînc.

...Luna tîrzie dispăruse după perdeaua de nori ce învăluia orizontul. În pădure era întuneric beznă.

Spinarea lată a lui Heinrich ba dispărea, ba apărea din nou printre trunchiurile pinilor. Mergea cu pași egali, îndoind tare picioarele din genunchi și clătinîndu-se dintr-o parte în alta. După vreo oră de mers, Fehl se opri și, adresîndu-se însoțitorilor săi, spuse:

— Acum o să trecem drumul. Fiți mai cu luare aminte!

— Dar dacă am lua-o mai la stînga, pentru mai multă siguranță? — propuse Hugo.

— Nu se poate, nu se poate nicicum. S-ar putea să dăm peste gardul uzinei și, după cum spunea Klenov, acolo sînt dispozitive de semnalizare ascunse.

Porniră din nou mai departe, mergînd cu multă atenție. În pădurile de prin părțile acelea, care erau umblate și curățite, dădea foarte rar peste tufișuri și copaci doborîți. De aceea ei înaintau cu ușurință. E drept că faptul acesta avea și un neajuns: în asemenea păduri e mai greu să te ascunzi.

Heinrich, care cunoștea foarte bine locurile acelea, mergea sigur pe itinerariul dinainte stabilit. Siguranța aceasta se răsfrîngea și asupra lui Hugo și Alim. În cele din urmă, Fehl și cei doi prieteni ajunseră chiar lîngă calea ferată.

— Aici e — spuse el, răsufliînd greu. Apoi își scoase pălăria și se lăsă la pămînt.

Hugo și Alim îi urmară exemplul.

Cîteva minute se scurseră în tăcere; cele două ore de drum prin pădurea întunecată îi obosiseră pe toți.

— Ei, ce facem, începem? — întrebă Heinrich, după ce prictenii își mai traseră sufletul.

Hugo și Alim se ridicară. Heinrich porni înainte pe calea ferată, la vreo sută de metri depărtare, iar Alim mergea înapoia lui, ținîndu-se la aceeași distanță. Hugo începu să instaleze mina. Pentru asta nu-i trebuiră mai mult de cincisprezece minute.

— Dar dacă o să dea peste mină vreun tren gol? — întrebă în șoaptă Alim, în timp ce se apropiau de casă.

— Nu. Noaptea, pe linia asta trec numai trenuri încărcate — îl asigură Heinrich. — Și primul tren nu o să treacă înainte de unsprezece, așa că nu-ți face griji.

Înainte de război, ramificația de cale ferată deservea exploatarea forestieră, iar după ce a fost construită uzina subterană, pe acolo a început să fie cărată producția uzinei: bombe, mine, proiectile. Prin aruncarea trenului în aer, circulația urma să fie blocată pentru multă vreme.

...În timp ce Heinrich, Hugo și Alim se înapoiau din misiunea de luptă, Markwardt și Jurgens îl ascultau cu atenție pe Goldwasser, care venise cu împuterniciri de dincolo de ocean.

Ferestrele camerei din vila lui Markwardt erau bine acoperite cu perdele. Pe masă se aflau pahare și cîteva sticle de vin desfundate.

— Vedeți și dumneavoastră că destrămarea a început. Desigur că ea va progresa — spuse Goldwasser. — Antonescu a fost arestat, România încetează de a mai fi

aliată. Bulgarii au cerut germanilor să părăsească țara, amenințându-i cu dezarmarea. În Polonia și Cehoslovacia nu se pot pune nici un fel de speranțe. De fapt au rămas numai ungurii. Atîta tot...

Goldwasser luă paharul și bău cîteva înghițituri de vin. Americanul acesta de origine germană trecuse de mult de vîrsta tinereții. Fața lui uscățivă, prelungă, proaspăt bărbierită, pe care vremea își lăsase din belșug urmele, prezenta un contrast vădit cu înfățișarea de oameni bine hrăniți a celor doi cu care stătea de vorbă.

Jurgens nu-și mai desprindea privirea de la musafirul cu care făcuse cunoștință încă cu cincisprezece ani în urmă și nu se gîdea decît la un singur lucru: Goldwasser, reprezentantul Americii, stat care luptă împotriva Germaniei, stă aici, în fața lui. Ce ar spune despre aceasta germanii?

Între timp, Goldwasser, scoțînd cîteva rotocoale de fum și urmărindu-le cum se ridică și se spulberă în aer, continuă să le spună:

— M-am înapoiat chiar acum de la Strassburg, unde a avut loc o consfătuire importantă cu reprezentanții dumneavoastră. Planurile de refacere a industriei germane după terminarea războiului și de colaborare cu americanii sînt cu totul reale. În orice caz, germanii trebuie să fie gata să joace rolul care le-a fost destinat de providență, chiar după finalul funest. Naziștii nu vor supraviețui fără noi, în cazul cînd se gîndesc într-adevăr la o activitate ilegală și la revanșă. Krupp, Rehling, Messerschmidt, Gaspar, Sindern, Kopp au spus-o direct și fără echivoc. În ceea ce vă privește, eu vă cer să acționați cu precizie, cu claritate. Important este ca totul să fie prevăzut, cîntărit și luat în considerație. Timpul nu așteaptă. Faceți exerciții, pentru că amîndoi trebuie să cunoașteți limba la perfecție. Trebuie să știți să vorbiți bine.

— Ce facem cu oamenii? — întrebă Markwardt.

— Numele conspirative, parolele și adresele am să le iau cu mine. De ei ne vom îngriji noi...

Goldwasser nu apucă să-și termine fraza. Undeva, dincolo de oraș, răsună o explozie îndepărtată, surdă,

apoi izbucni vîlvătaia unui incendiu. Răsunară noi explozii.

Cei trei se priviră în tăcere. Fața americanului se făcu pămîntic. El se apropie de fereastră, de parcă ar fi vrut să vadă cu proprii săi ochi ceea ce se petrecuse acolo.

Iată ce se petrecuse. Pe ramificația de cale ferată trecuse un tren încărcat cu bombe de aviație și mina lui Hugo își îndeplinise de minune rolul.

Toată ziua, în oraș nu s-a vorbit despre altceva decît despre întîmplarea din noaptea care trecuse.

Seara aduse o nouă încercare. Pe întuneric, deasupra orașului apărură bombardiere. Alarma aeriană și tragerile tunurilor antiaeriene stîrniră panică. Oamenii începură să alerge în toate părțile, dar asupra orașului nu căzu nici o bombă. Bombardierele trecură mai departe în lungul căii ferate, făcură un viraj spre stînga și executară două atacuri asupra pădurii.

Exploziile cutremurară pămîntul. Doar cîteva case rămaseră cu geamurile întregi. Deasupra locului unde se afla uzina subterană se înălța un uriaș nor de fum. Bombele, proiectilele și minele continuară să explodeze pînă noaptea tîrziu. Uzina subterană își încetase existența.

Orășelul lipsit de griji se alarmă dintr-o dată. Micii afaceriști, comercianții, patronii restaurantelor și întreprinderilor, funcționarii primăriei, toți începură să se pregătească în grabă de drum. „Să fugim, să fugim!” — spunea fiecare. „De ce întîrzie americanii? — șopteau tîrgoveții înspăimîntați. — De ce nu mai vin?” Și cum americanii și englezii nu se grăbeau, trebuiau să se ducă în întîmpinarea lor.

În suburbia muncitorească domnea o liniște deplină. Nimeni nu se pregătea să plece undeva, nici un om nu se grăbea, nu-și împacheta lucrurile. Orășelul de provincie se împărți în două părți și, deodată, substratul social al fiecăreia dintre ele începu să se simtă.

8

Ca de obicei, Jurgens se sculă de dimineață, făcu exercițiile de gimnastică, se freccionă cu apă rece și, în așteptarea gustării, se plimba prin cameră. Ținea

în mîini un dicționar rusesc, devenit în ultimul timp un accesoriu obligatoriu.

Dinspre ferestre adia răcoarea toamnei. Roua dimineții acoperea din belșug florile tîrzii și gazonul rundurilor.

În oraș se petrecuseră schimbări vizibile. Peste tot mișunau soldați din subunitățile zdrobite pe front și din unitățile ce se refăceau; școlile, cinematografele, hotelurile erau ocupate de militari. Unt, zahăr sau cafea naturală nu puteai să găsești cu nici un preț. Bancnotele germane își pierduseră orice valoare și orașenii recurgeau la schimb în natură. Rolul de afaceriști și speculanți îl îndeplineau soldații, care vindeau bunurile jefuite de ei; la bursa neagră se oferea pe față, fără nici o jenă, orice valută străină.

După ce bău cafeaua, Jurgens îl primi pe Dolinger, lăsînd mîncarea aproape neatinsă.

Specialist exigent și foarte bîn cunoscător al tehnicii, Dolinger făcu aprecieri pline de laudă la adresa elevilor săi, Ojoghin și Greaznov.

Jurgens îl ascultă atent, suflînd din cînd în cînd asupra unui deget.

— Vor putea să lucreze singuri? — întrebă el.

— Nu încăpe nici o îndoială — îl asigură Dolinger.

— Dar dacă o să-i trimitem fără aparate?

Dolinger zîmbi.

— Acum ei mențin legătura cu mine cu o stație de radio pe care au montat-o singuri, fără ajutorul meu.

— Bine... Mai ai să-mi spui ceva?

— V-am mai raportat o dată că la proprietarul casei în care locuiesc Ojoghin și Greaznov lucrează un prizonier, un oarecare Alim Rizamatov. Atunci nu ați avut nimic împotrivă ca ei să se împrietenească cu el... Aseară Ojoghin mi-a spus că ei au și făcut acest lucru. Ojoghin crede că, deoarece Rizamatov are legături în Uzbekistan, ne poate fi de folos într-o oarecare măsură.

„Va să zică așa stau lucrurile! Rușii ăștia nu-s băieți proști“ — își zise Jurgens, amintindu-și că și el se gîndise la posibilitatea de a-l folosi pe uzbekul acela.

— Totul e clar — îl întrerupse el pe Dolinger. — Faceți în așa fel ca Ojoghin să-l aducă la mine pe Rizamatov, fără însă ca proprietarul să observe. Iar pe rușii ăștia trebuie să-i trimitem la centrul operativ, să se antreneze temeinic vreo două luni.

Cînd se întunecă, în biroul lui Jurgens intrară Ojoghin și Rizamatov. Jurgens stătea în fotoliul său înalt. El se uită atent la tînărul zvelt cu care venise Ojoghin și începu să vorbească în rusește:

— Gîți ani ai?

Alim îi spuse vîrsta.

— Cînd și în ce împrejurări ai ajuns în Germania?

Rizamatov îi spuse data și îi povesti amănuntele, dinainte ticluite, ale „căderii sale în prizonierat“.

— Ai rude în Uzbekistan?

Deși nu avea decît un singur frate, Alim născoci cel puțin zece nume de rude, adăugînd totodată că s-ar putea ca vreuna din ele să nu mai fie în viață.

În timp ce mergeau spre Jurgens, Nikita Rodionovici se gîndise și vorbise cu Alim despre întrebările la care va trebui să răspundă și de aceea tînărul vorbea fără nici un fel de tulburare, precis și scurt.

Faptul acesta îi plăcu lui Jurgens, care continuă să se intereseze de datele biografice ale lui Alim: ce școală a făcut, ce meserie are și dacă e membru de partid sau comsomolist.

— Așa, așa... — spuse Jurgens dînd din cap. — Pe dumneata te rog să ieși — îl rugă el în cele din urmă pe Alim.

Rămas singur cu Ojoghin, Jurgens îl întrebă ce părere are despre Alim. Nikita Rodionovici îi spuse că Rizamatov e un om care corespunde în toate privințele. În afară de aceasta, nu e posibil să nu se țină seama că dacă Ojoghin se va duce în Uzbekistan, va avea nevoie de legături și cunoștințe. Or, e mai bine să pregătească cunoștințele din timp.

— Just — spuse Jurgens, bătînd cu palma în masă.

— Dar el ce o să zică? Cum privește el puterea sovietică?

Nikita Rodionovici strînse din umeri.

— Cred că o privește cu indiferență. Rizamatov nu-i prost și o să meargă alături de noi. Are rude care au fost supuse represaliilor, învinuite de naționalism burghez...

— Foarte bine. Cheamă-l aici.

Ojoghin îl chemă pe Rizamatov în birou. Alim intră tot atît de liniștit și, după înfățișarea pe care o avea, nu se putea ghici dacă e tulburat sau nu.

— Ia loc — îl invită Jurgens și, chemînd servitorul, îi porunci să aducă o sticlă cu vin.

Alim stătea pe canapea, privind încăperea cu o înfățișare naivă, cu curiozitate și așteptînd continuarea discuției.

După cîteva minute servitorul aduse vinul, iar Jurgens umplu trei pahare și îi invită să bea pentru prietenia lor. Goliră paharele.

Jurgens se plimbă puțin prin birou, apoi se opri lîngă Alim și-i spuse:

— Domnul Ojoghin te consideră pe dumneata un om bun și vrea să-l ajuți în munca pe care i-am încredințat-o.

— Dar eu nu știu cine sînteți dumneavoastră — rosti Alim cu îndrăzneală fraza pe care o pregătise dinainte.

Jurgens își încruntă sprîncenele, reținîndu-și un zîmbet. Purtarea lui Rizamatov îi amintea oarecum de purtarea lui Greaznov la prima vizită pe care i-o făcuse în toamna anului trecut.

— Eu sînt reprezentantul spionajului militar german — spuse el. — Asta nu te tulbură?

Rizamatov dădu negativ din cap.

— Foarte bine. Nu trebuie să dai atenție faptului că Germania suferă înfrîngerii. Acum asta nu are mare însemnătate. Dacă n-o să mai fie Germania național-socialistă, o să fie o altă Germanie. Noi avem prieteni puternici și de nădejde. Îți garantez o muncă permanentă și o bună recompensă. Din punct de vedere material n-o să duci nici o lipsă, nici chiar atunci cînd o să te înapoiezi în Rusia Sovietică. Îți este asigurat un viitor frumos.

— Înțeleg — spuse Rizamatov dînd din cap. — Dar ce trebuie să fac?

— Tot ce o să-ți ceară domnul Ojoghin. O să ții legătura direct cu el.

Alim se prefăcu că se gîndește.

— Nu te jena, spune adevărul — îl îndemnă Jurgens!

Alim continua să tacă.

— Ei, ce zici?

În cele din urmă, Alim îi răspunse că se învoiește.

— O să duci o viață liberă, lipsită de griji — îl asigură Jurgens. — Dar de azi înainte, bunăstarea dumitale o să depindă chiar de dumneata personal și, mai ales, de felul în care o să respecti ceea ce ai spus adineauri, promisiunea de a fi prieten al Germaniei, orice s-ar întîmpla cu ea.

— Eu știu să-mi țin cuvîntul — îi spuse Rizamantov.

— Foarte bine!

...După ce plecă Alim, Jurgens îi spuse lui Ojoghin că trebuie să-l trimită împreună cu Greaznov la un centru radio operativ, situat mai aproape de front.

— Acolo o să vă antrenați amîndoi în condiții apropiate de realitatea luptei și o să vă consolidați definitiv cunoștințele căpătate. O să plecați chiar mîine.

Călătoria pe care urmau s-o facă nu constituia o surpriză pentru ei. Ce-i drept, ea le încurca întrucîtva planurile, dar nu puteau să scape de ea.

Odată, Dolinger îi și spusese în treacăt lui Ojoghin că nu este exclus să fie trimis împreună cu Greaznov în zona frontului.

— Plecăm pentru mult timp? — întrebă Nikita Rodionovici.

— Pentru o lună, o lună și jumătate, nu mai mult.

— Și o să ne înapoiem?

— O să vă înapoiati în orice caz.

Pendula veche bătuse miezul nopții. Îndată se auzi un sunet și în celălalt capăt al camerei, acolo unde se afla un ceas într-o cutie de lemn sculptată.

Camera semăna cu un magazin cu obiecte antice. Pe toți pereții erau agățate tablouri în rame aurite; pe mese și etajere erau statuete din bronz, faianță și argint; prin sticlele dulapurilor se vedeau vase de cristal. Mesele, scaunele și canapelele din lemn prețios erau lucrate cu încrustații. O parte din lucruri erau împachetate în lăzi, deoarece stăpînul casei se pregătea să se evacueze în interiorul Germaniei.

Această casă era proprietatea lui Kleber, comerciant german de vază, înapoiat de curînd din Bielorussia, de unde adusese multe lucruri de preț, pe care le jefuisc. Ojoghin și Greaznov locuiau în această casă de mai bine de o lună și făceau practică la centrul de radio operativ.

Nikita Rodionovici umbla de colo pînă colo prin casă, fumînd țigară după țigară.

Nu prea înțelegea de ce șefii îi țineau acolo un timp atît de îndelungat, de vreme ce practica de două săptămîni la centrul de radio arătase că atît el cît și Greaznov își însușiseră la perfecție meseria de radist.

„Nu-mi vine să cred că Jurgens a uitat de elevii săi — își zicea Ojoghin. — Deși, pesemne, acum nu-i arde de noi“.

Armata Sovietică intrase pe teritoriul Ungariei, Iugoslaviei, Cehoslovaciei și dădea lovituri nimici-toare hitleriștilor. Trupele aliate desfășurau acțiuni militare în Belgia, Olanda și în Germania apuseană.

Lucrurile se apropiau de deznodămînt.

„În orice caz, nici detașarea noastră aici — își zicea Ojoghin — nu a constituit o simplă pierdere de timp și nu a trecut fără urme“. Într-adevăr, în timp ce lucrau la centrul de radio, Ojoghin și Greaznov reușiseră să identifice locul unde se aflau patru radiști dușmani care lucrau pe teritoriul sovietic și comunicaseră îndată acest lucru pe Pămîntul Mare.

...Arătătoarele se apropiau de ora unu. Curînd Andrei trebuia să vină de la centrul de radio.

Deoarece petrecuseră un an întreg nedespărțiți unul de altul, uneori se întîmpla ca să nu mai știe despre ce să vorbească: li se părea că-și spusese

totul, că discutaseră despre toate și că își cunoșteau fiecare gest, fiecare privire. Cu toate acestea era de ajuns ca Ojoghin să rămână măcar o dată singur, că-l și cuprindea neliniștea. Deși Andrei nu putea să aducă acum nici o noutate deosebită, nici o veste plină de bucurie, Ojoghin nu putea să adoarmă fără să-l aștepte.

Altă dată, înapoindu-se acasă târziu, Ojoghin îl găsisse pe Andrei stînd de veghe.

— De ce nu dormi? — îl întrebasese el.

— Nu-mi vine să dorm singur — îi răspundese Greznov.

Însemna că și cu Andrei se petrecea același lucru.

Deodată, în oraș începură să urle sirenele și să bubuie tunurile antiaeriene. Nikita Rodionovici se grăbi să se ducă la fereastră. Urechea prinse un duduie de motoare. Galben ca ceara, Frantz Kleber intră în fugă în cameră. Bombardamentele aeriene îi stîrneau accese de lașitate și-i umpleau sufletul de groază. Bîlbîindu-se, el spuse în șoaptă, cu buzele tremurînde:

— Iar ne bombardează! Ce-i de făcut?

„Ce-ați semănat, aia o să culegeți!“ — ar fi vrut să-i arunce drept în față Nikita Rodionovici, dar se stăpîni și strînse din umeri.

— Dumnezeu, ce se petrece? — bîigui Kleber și începu să controleze dacă ferestrele sînt bine camuflate.

Răsunară primele explozii de bombe și, parcă drept răspuns, tunurile antiaeriene începură să tragă cu și mai multă furie. Casa se cutremură. Din tavan începu să se desprindă tencuiala, geamurile zăngăniră jalnic, iar vasele din dulap începură să zornăie.

Kleber se piti repede într-un colț, înapoia unui frigider mare, și se lăsă în genunchi.

Cînd izolate, cînd în serie, exploziile făceau să se cutremure văzduhul. Lumina se stinse brusc. Suflul unei explozii sparse geamurile ferestrei din margine, smulgînd și camuflajul. În cameră năvăli un torent de aer rece.

Nikita Rodionovici își puse pălăria și paltonul, îndreptându-se repede spre ieșire; ar fi fost periculos să rămână în casă.

— Domnule Ojoghin, încotro? — se agită Kleber.

Fără să-i răspundă, ca și cum n-ar fi auzit întrebarea, Nikita Rodionovici ieși în antreu, dar aducându-și aminte că gamantanul cu stația de radio rămasese în dulap, se înapoie în cameră. Kleber dispăruse. Ojoghin luă stația de radio, coborî la parter pe ușa din dos, apoi ieși în grădină.

Văzduhul vuia de urletul bombardierelor, al exploziilor și al tirului tunurilor antiaeriene. Fascicolele de lumină ale reflectoarelor spintecau la întâmplare întunericul cerului, se încrucișau, se adunau în mănunchi și se împrăstiau din nou. În diferite colțuri ale orașului izbucniseră incendii și deasupra acoperșurilor se înălțau limbi strălucitoare de flăcări.

Șuierînd, schijele proiectilelor antiaeriene explodate loveau în acoperiș sau se înfingeau în pământ.

Nikita Rodionovici se duse în fundul grădinii, într-un chioșc de cărămidă, și se așeză pe bancă.

— Bine! — șopteau buzele lui, după fiecare nouă explozie. — Foarte bine!

Cu șase zile în urmă, Ojoghin comunicase personal pe Pământul Mare că orașul e plin de unități militare: în cimitir se instalaseră niște unități de tancuri, venite din vest; absolut toate liniile din gară erau țicsite de trenuri cu încărcături militare; cu o săptămână în urmă, pe fostul aerodrom al aviației civile, care se afla în vecinătatea stadionului, își instalase baza o mare unitate de bombardiere grele; pe linia moartă de dincolo de siloz era garat un tren de cisterne cu carburanți, acoperit cu plase de mascare.

Prietenii așteptaseră cu nărdare avioanele sovietice. Acum iată-le pe deasupra orașului, stăpînind și gospodărind spațiul aerian cu conștiinciozitate și cu un spirit practic, caracteristic oamenilor sovietici.

Bucuria era atît de mare, încît Nikita Rodionovici uită de pericolul la care se expunea rămînînd în grădină. Casa lui Kleber se afla în apropierea cimitirului și

bombele cădeau foarte aproape. În văzduh se auzi un vuiet înfiorător. Ojoghin țîșni din chioșc și sări într-un șanț îngust din apropiere. Pămîntul se zgudui și o explozie neînchipuit de puternică cutremură văzduhul. Bulgări de pămînt și așchii căzură în șanț... După ce se scutură de tot ce era pe deasupra lui, Ojoghin simți că stă culcat pe ceva moale. Încercă să iasă din șanț, dar în apropiere răbufniră din nou două explozii. Fu nevoit să se lase din nou în șanț. Abia acum Nikita Rodionovici își dădu seama că sub el se găsea un om. În cele din urmă, cînd vuietul avioanelor începu să se îndepărteze, Ojoghin întrebă:

— Cine e aici?

— Eu... eu sînt, domnule Ojoghin... Nu cumva ne-a venit sfîrșitul? — bîlgui Kleber.

— Dumneavoastră încă nu v-a venit sfîrșitul — spuse zîmbind Nikita Rodionovici. — Cît privește însă casa dumneavoastră, mi se pare că într-adevăr ea e kaput..

— Cum? — țipă înspăimîntat Kleber.

— Spun că, după cît se vede, pe casa dumneavoastră a căzut o bombă.

— Prea sfîntă fecioară Maria! — făcu Kleber și sări repede în picioare.

Șanțul-adăpost se găsea în fundul grădinii și de acolo nu se putea desluși dintr-o dată ce se întîmplase cu casa.

Uruitul bombardierelor se îndepărtă spre marginea orașului și exploziile încetară. Doar ici-colo mai trăgea cîte un tun antiaerian. Kleber ieși din șanț și se repezi spre casă. Ojoghin îl urmă.

Presupunerile lui Nikita Rodionovici se adeveriseră. În locul vilei cu etaj nu se vedea decît un morman de ruine.

Cîteva minute, Kleber stătu înlemnit. Se uita prosteste într-un singur punct, apoi, deodată, începu să vorbească, bîlbîindu-se:

— Tablourile... Tablourile... Bronzurile... Covoarele... Cristalurile... Comorile mele... Le-am adunat timp de doi ani... Am cutreierat toată Bielorusia... Mi-am

riscat viața... Vroiam... să... să... — și, apucându-se cu mâinile de cap, Kleber izbucni într-un râs sălbatic, caracteristic omului care și-a pierdut mințile.

Hohotea, ținând mâinile ridicate spre cer și scoțând sunete nearticulate. Apoi, cățărându-se pe ruinele casei și amenințând cu pumnul, o rupse la fugă în lungul străzii, pe trotuarul acoperit cu mormane de moloz.

— Și-a ieșit din minți — spuse cu glas tare Ojoghin. — Așa-i și trebuie. Acum o să știe și el ce e războiul și ce întorsătură poate să ia.

În timp ce Nikita Rodionovici umbla printre ruine, nădăjduind să mai descopere ceva din lucrurile sale, Andrei se apropie în fugă.

— Nikita Rodionovici, sînteți teafăr? Îmi făceam niște griji!

— Nu s-a întîmplat nimic, Andriușa — îi răspunse Ojoghin. — Totul e în ordine. Numai locuința noastră a dispărut, de parcă ar fi suflat-o vîntul.

— Ce-o să ne facem? — întrebă Greaznov, aruncînd o privire în jur. — Dar stația de radio?

— Am avut grijă de ea... E în chioșcul din grădină.

Greaznov îi comunică rezultatele bombardamentului. Nodul de cale ferată fusese scos din funcțiune, iar trenurile încărcate au luat foc. Dar cel mai mult suferise aerodromul. Avioanele au izbucnit în flăcări chiar din primele minute ale bombardamentului. Centrul de radio nu mai exista nici el...

— Cum?

— Foarte simplu. Două bombe au nimerit în plin...

— Strașnic! — zise scurt Nikita Rodionovici. — Să mergem și să încercăm să ațipim un pic.

Învelindu-se cu paltoanele, prietenii se culcară pe băncile din chioșc, dar nu reușiră să adoarmă, deoarece răcoarea nopții le pătrundea pînă la oase. Picioarele și mâinile le înghețau. Cînd începu să se lumineze de ziuă, văzură că bruma acoperise copacii, iarba uscată, acoperișul chioșcului.

— Să mergem în oraș — propuse Ojoghin. — Tot nu putem dormi.

În urma atacului aerian, străzile erau de nerecunoscut. În diferite colțuri ale orașului bîntuiau incendii. Multe clădiri fuseseră prefăcute în ruine, iar trotuarele erau pline de mormane de cărămizi. Suluri de sîrmă, gropi adînci de bombe, copaci smulși cu rădăcini cu tot și stîlpi de telegraf, răsturnați de suflul exploziilor, barau drumul celor doi prieteni.

Ici-colo ei întîlneau cîte un trecător singuratic. Încă în urmă cu o lună, atunci cînd avioanele sovietice veniseră pentru prima dată, populația se evacuasă. Unii plecaseră spre vest, alții se adăpostiseră prin împrejurimile orașului.

La marginea de sud, dincolo de calea ferată, începea un cartier de vile. Ojoghin și Greaznov intrară într-o căsuță luminoasă, acolo unde locuia căpitanul Weinberg, la care fuseseră detașați pentru practică.

Îi întîmpină stăpîna casei. Era îmbrăcată de iarnă și fața-i purta urmele unei nopți nedormite. De obicei prietenoasă și amabilă, acum ea nu avea nici un chef de vorbă. Cînd prietenii întrebă unde e căpitanul Weinberg, ea le răspunse că a plecat, că n-o să se mai înapoieze și că pentru ei, pentru cei doi ruși, nu lăsase nici o vorbă. Apoi, trîntind ușa, femeia dispăru.

Ojoghin și Greaznov se ȳitară unul la altul și căzură pe gînduri.

În celălalt capăt al orașului locuia un oarecare Kredik. Lui îi prezentase căpitanul Weinberg pe Ojoghin și Greaznov chiar din prima zi a sosirii lor în oraș. Trebuiau să meargă să-l caute pe Kredik. Se dovedî însă că această treabă nu era chiar atît de ușoară. După cum le spusese proprietarul casei, Kredik nu locuia la el, ci doar primea acolo vizitatori, iar în ultimele două săptămîni nici nu mai venise pe la el. Totuși proprietarul le dădu o adresă la care puteau să-l găsească. Într-o străduță îngustă și întortochiată, prietenii găsiră casa văduvei Berger, o nemțoaică tînără, dar foarte grasă.

— Domnul Kredik doarme la domnul Golbach
— le răspunse în grabă nemțoaica. Cu părul răvășit,

într-un halat ros, presărat cu paiete, ea părea să fi scăpat chiar atunci dintr-o bătaie.

Văduva le spuse că Golbach are un magazin de aparate fotografice în centrul oraşului, lângă pompa de benzină.

— Şobolan fără casă! — spuse printre dinţi Andrei, în timp ce coborau de la etaj.

Dar Kredik nu era nici la Golbach. După spusele acestuia, cu două zile în urmă el se mutase undeva, în afara oraşului. Unde anume, nimeni nu putea să spună. Prietenii se învîrtiră aproape o oră pe lângă clădirea distrusă a centrului de radio, nădăjduind să întâlnească vreun operator sau tehnician care a lucrat acolo. Dar nu se arătă nimeni.

— Blestemată să fie toată povestea asta! — spuse Nikita Rodionovici scos din fire.

Li se făcuse foame, dar n-aveau unde să mănînce ceva ca să prindă puteri.

— Am pătit-o — spuse Andrei. — Te pomeneşti că va trebui să cerem de pomană...

Ojoghin se gîdea atent la ceva.

— Să mergem la comandatură, Andrei. Altceva nu-i de făcut. O să le arătăm actele şi pe urmă o să vedem noi ce trebuie să facem...

În drum spre comandatură, cînd ajunseră în dreptul unei clădiri arse, cu două etaje, aparţinînd unei organizaţii naziste, auziră pe cineva strigînd:

— Domnul Ojoghin!

Nikita Rodionovici şi Andrei se întoarseră. O femeie, care ţinea în mînă un mic sac de voiaj, se apropia repede de ei.

— V-am văzut de pe partea cealaltă a străzii şi abia v-am putut ajunge. Repede mai mergeţi! — spuse femeia, dînd mîna mai întîi cu Ojoghin, apoi şi cu Greaznov.

Era soţia maiorului Sorg, cu care făcuseră primele lecţii, din însărcinarea lui Jurgens.

— Ce întîlnire neaşteptată! — spuse Nikita Rodionovici, salutînd-o pe soţia lui Sorg. — Sînteţi de mult timp pe aici?

— Am venit alaltăieri cu soțul și am nimerit sub acest atac îngrozitor al aviației ruse... Dar dumneavoastră cum ați ajuns în orașul acesta?

Nikita Rodionovici îi spuse cum au ajuns acolo.

— Și încotro vă îndreptați acum?

— La drept vorbind, n-avem unde merge — răspunse Greaznov. — Și clădirea în care făceam serviciul, și locuința au fost distruse. Am hotărît să ne ducem la comandatură.

— O! Va să zică sînteți fără locuință? Atunci veniți la noi. Soțul meu o să se bucure foarte mult. El vorbea deseori despre dumneavoastră.

— Probabil că ne vorbea de rău.

— Ba, dimpotrivă. Sînt foarte puțini ruși despre care să fi vorbit atît de bine ca despre dumneavoastră. Vă consideră adevărați prieteni ai germanilor.

Tot drumul soția maiorului nu tăcu deloc.

Străbătură hala, în mijlocul căreia se căseau cîteva gropi de bombe, și ieșiră într-o străduță ticsită cu autoturisme și camioane. La capătul ei, lîngă o casă mică, al cărei etaj atîrna deasupra trotuarului, însoțitoarea lor bătui la fereastră.

Deschise însuși Sorg. Era în pantaloni militari, cizme și cămașă.

Fu uimit de apariția neașteptată a foștilor săi elevi și rămase cu ochii holbați. Prietenii nu observară la el nici un fel de schimbare.

— De ce stăm așa? — întrebă deodată Sorg. — Ce minune! Intrați, vă rog!

După ce-și conduse musafirii în sufragerie, Sorg își puse repede vestonul.

— O să organizăm îndată o gustare... Klara, te rog!

Soția lui Sorg se apropie de dulap și începu să scoată farfurii și tacîmuri. Sorg o ajută. După ce puse pe masă cîteva sticle cu vin și le destupă, deschise niște cutii cu conserve de pește și carne, compot de pere și tăie cîteva felioare subțiri de salam afumat. Cu un șervet pe umăr, soția lui ștergea farfuriile și paharele.

În timpul gustării discutară cu însuflețire. Ojoghin și Greaznov rămaseră uimiți de ospitalitatea lui Sorg.

Maiorul începu să li se destăinuiască, spunându-le că lucrează la serviciul de spionaj al ministerului afacerilor externe.

— Războiul e pierdut — spuse Sorg, fără nici o umbră de părere de rău sau de necaz. — Eu am înțeles asta încă acolo, în Rusia. Dar nu am de gând să mă pierd cu firea. Mîine plec cu soția în Argentina. Plecăm cu avionul.

— În Argentina? — întrebă mirat Greaznov. — De ce atît de departe?

Sorg zîmbi, continuînd să mestece tacticos o bucată de salam afumat.

— Nu putem să ne gîndim la revanșă fără Argentina, fără Spania și fără alte cîteva țări, cum ar fi de pildă chiar și Statele Unite. Vă mirați? Am să vă explic cu plăcere cum stau lucrurile. Vă dau cîteva cifre, iar concluziile le veți trage singuri. În Brazilia, de exemplu, trăiesc acum aproape un milion de germani. În Argentina, peste două sute de mii. Aproape tot atîția sînt în Chili. În Paraguay și Uruguay sînt cel puțin patruzeci de mii. — Sorg rîse. — Asta înseamnă ceva! — Bău o înghițitură de vin, apoi continuă cu și mai multă însuflețire. — Să luăm Spania. Această țară ne este un aliat credincios. În anii războiului ea a primit din Argentina peste un milion de tone de cereale. Cea mai mare parte dintre ele au ajuns la noi. — Sorg se ridică și începu să se plimbe prin cameră. Acum vă dați seama pe cine se poate bizui Germania?

— Bineînțeles — răspunse Nikita Rodionovici.

— Nu putem admite să cadă Franco, după cum nu putem admite ca în Argentina să vină un alt guvern. Peste ocean, la Buenos-Aires, noi avem o bancă germană cu filiale. Acolo dispunem de mari capitaluri. Multe dintre valorile de captură pe care am pus mîna în acest război au fost transportate peste ocean și se găsesc în deplină siguranță. Au fost duse acolo prin Spania și Elveția. Concerne ca „Telefunken“ sau „Siemens“ au construit acolo o serie întreagă de noi uzine, bineînțeles că nu fără știrea și sprijinul prietenilor noștri argentinieni... Dar America? Dumneavoastră, domnilor

puteți desigur să nu credeți, dar eu am să vă spun că mari unități de aviație de-ale noastre zboară cu benzină americană. Cu aceeași benzină, submarinele germane scufundă vasele aliate. Soldații noștri poartă pantaloni și vestoane făcute din postav american. Noi mâncăm conserve fabricate în Statele Unite ale Americii... De altfel, pentru a căuta exemple nu trebuie să mergem departe. Poftim, citiți! — Sorg luă de pe masă o cutie de conserve cu carne, pe care o deschisese cu puțin timp înainte, și o întinse celor doi prieteni. — „Made in U.S.A.“ Ce ziceți de asta? — întrebă el, izbucnind în râs.

Prietenii schimbă o privire.

— Explicația e foarte simplă. Americanii vând conservele Spaniei și Elveției, iar acestea ni le împrumută nouă. În vremurile noastre, neutralitatea e o noțiune relativă. Cei care cred în neutralitate nu pot fi socotiți oameni în toată mintea. Sînteți de acord?

Ojoghin și Greaznov aprobă dînd din cap.

— Ei, vedeți? Asta-i!

Sorg se ridică de la masă și ieși din cameră, dar după cîteva clipe se înapoie. Ținea în mînă un termos mare, îmbrăcat în piele.

— De aceea să nu vă mirați că plecăm în Argentina. Acolo nu ne va fi deloc greu să supraviețuim crizei... Iar acum, hai să bem cafea olandeză cu lapte condensat american — spuse el punînd termosul pe masă.

Soția lui Sorg turnă cafeaua în cești și discuția continuă.

Cineva aminti de numele lui Kibitz.

Sorg rîse.

— Ați procedat just atunci — spuse el.

— La ce vă referiți? — întrebă Ojoghin, prefăcîndu-se că nu înțelege aluzia.

— Că i-ați comunicat lui Jurgens despre însemnările făcute de acest ticălos. Kibitz a încasat-o după merit. A fost împușcat.

Ojoghin și Greaznov îl întrebară ce are de gînd să facă în Argentina.

— Mă duc acolo ca orice persoană particulară, iar de lucru am să-mi găsesc eu...

Prietenii rămaseră peste noapte la Sorg.

În zori, la locuința lui veni o mașină. Sorg și soția sa se grăbiră să plece la aerodrom.

...După o oră, din clădirea comandaturii, rămasă întreagă, Greaznov luă legătura cu Dolinger și îi explică situația în care se aflau.

La prînz primiră un răspuns scurt: „Înapoiati-vă“!

10

Începuseră gerurile, dar zăpada nu căzuse încă. Soarele aproape că nu se mai arăta. Un vâl gros de chiciură înveșmînta copacii și acoperișurile caselor. Rîurile prinseră un strat de gheață. Noaptea, gerul ajungea pînă la minus zece grade.

Ojoghin și Greaznov se înapoiau de la centrul de radio, mergînd cu mașini de ocazie și folosindu-se de actele primite de la comandatură.

În ciuda strădaniilor lor, ei nu reușiseră cu nici un chip să găsească pe vreunul din reprezentanții centrului de radio unde făcuseră practică și să primească certificatele respective.

Cu trenul era aproape imposibil de mers. Prin principalele noduri de cale ferată, ticsite cu garnituri, erau lăsate să treacă doar eşaloanele care se îndreptau spre front. Cît despre trenurile care mergeau spre interiorul țării, acestora nu li se dădea nici o atenție.

Ca să străbată cu trenul o distanță de o sută douăzeci de kilometri, prietenii pierduseră patru zile întregi.

Pe autostradă, șoferii treceau în goană pe lîngă ei, atenți și îngrijorați, fără ca cel puțin să micșoreze viteza. Zadarnic le făceau semne să oprească. Niciunul nu-i lua în seamă. Înainte de a izbuti să se urce într-o mașină, ei fură nevoiți să străbată cîțiva kilometri mergînd pe jos.

Seara, cînd se întunecă de-a binelea, mașina opri în piața în care, nu de mult, Ojoghin și Greaznov, alături de ceilalți orășeni, lucraseră la săpatul tranșelor.

— Sîntem aproape de casă — spuse Nikita Rodionovici, zgribulindu-se de frig.

— Ar părea că ați și uitat unde se găsește adevărata noastră casă — observă zîmbind Andrei.

— Păi, la drept vorbind, eu nu văd ce ar putea să ne împiedice ca să socotim casa lui Alfred Augustovici drept casa noastră.

Prietenii străbătură în tăcere piața și porniră pe una din străduțele înguste ale orașului cufundat în întuneric.

„Nu s-o fi întîmplat ceva cu Wagner și cu Alim? — se întreba Andrei. — N-or fi nimerit în ghiarele gestapoului? Își continuă oare activitatea de luptă?”

Nikita Rodionovici, care tăcuse tot timpul drumului, era frământat de alte gînduri. El se întreba ce o să facă cu ei Markwardt și Jurgens. Terminaseră cursul de pregătire și puteau lucra singuri. Sub ce pretext îi vor trimite în Uniunea Sovietică? Ce acte le vor da? Cum au să-i trimită acolo?

Evenimentele se desfășurau în afara voinței și dorinței celor doi prieteni. Nu le rămînea decît să urmeze cursul evenimentelor...

Oare el și cu Andrei făceau tot ce le sta în putință pentru a fi de folos patriei lor?

Bineînțeles că se putea face mai mult decît făceau ei, dar aceasta ar fi presupus riscuri. Și ei nu puteau să riște. Ojoghin își aminti de „Groznîi” și de cuvintele lui: „Conduita agentului informator e determinată de misiunea lui”.

...Iată și porțița cunoscută. Prietenii ocoliră fără zgomot casa și se opriră în fața ușii închise. Grădina avea o înfățișare tristă. Copacii erau dezgoliți, iar aleile, presărate cu frunze îngălbenite. Copacul cu scorbura se deosebea dintr-o dată de ceilalți.

Nikita Rodionovici ciocăni. Dincolo de ușă răsunară pași și imediat se auzi vocea lui Alim:

— Cine-i acolo?

— Oameni buni.

— Ce oameni buni? — întrebă din nou Rizamatov.

— Asta-i bună! Nici după glas nu ne recunoști?

— Vai! Vai!... Nikita Rodionovici... Andrei...

Ce bucurie! — se emoționează Alim și, deschizînd ușa,

îi îmbrățișă pe rînd. — Noi pierdusem orice nădejde să vă mai întîlnim.

— Dar unde te pregăteai să pleci? — se interesă Andrei, văzînd că Alim era cu paltonul pe el.

— La noi e frig. N-avem cu ce face focul... Să mergem! — și, îmbrățișîndu-l pe Andrei, conduse musafirii în casă.

Wagner și Hugo, aflat și el acolo, îi întîmpinară pe Ojoghin și Greaznov cu o bucurie sinceră.

Toți purtau paltoane și fulare, deoarece temperatura din casă era aproape la fel cu cea de afară.

— Putem să nu ne dezbrăcăm — glumi Ojoghin.

— Nici nu v-aș sfătui să vă dezbrăcați — îi răspunse Hugo.

— Vă e foame? — întrebă cu neliniște Andrei Augustovici.

— Ultima dată am mîncat aseară.

Wagner și Alim schimbă o privire.

În casă nu se găsea nimic de mîncare în afară de surogat de cafea. Și nici surogatul n-aveau cu ce să-l bea.

— Îndurăm și frig și foame — spuse Wagner abătut.

— Dar cu cartofii ce-i? Nu s-au făcut? — se interesă Nikita Rodionovici, care știa că Wagner și Alim îngrișiseră cu mare atenție ogorul de cartofi.

Wagner dădu din mîină deznădăjduit.

— Într-o dimineată ne-am dus la cîmp și am găsit ogorul gol. Ne-au luat tot, pînă la ultimul cartof. Se spune că asta au făcut-o unitățile militare aflate în trecere...

N-aveau ce face, așa că trebuiau să se culce cu stomacul gol.

Din pricina frigului, casa părea neprietenoasă, nepriemitoare.

— Nu-i nimic, o noapte răbdăm noi, iar mîine o să încercăm să facem ceva — îl liniști Nikita Rodionovici pe bătrîn. — O să ne ajute Jurgens.

— Fără îndoială că o să ne ajute — spuse Andrei. — N-are nici un interes să ne strice dispoziția în ultimele zile.

Hotărîră să doarmă toți în aceeași cameră, așa că aduseră acolo saltele, păături, perne și îmbrăcămintea mai groasă.

Hugo rămase și el ca să doarmă la Wagner. Avusese oarecari neînțelegeri cu proprietăreasa și de două zile nu mai dăduse pe acasă.

— Ce ai de gînd să faci? — îl întrebă Wagner.

Abich încercă să răspundă printr-o glumă:

— În Germania e interzis să gîndești. Führerul gîndește pentru noi.

Toți cei de față, în afară de Wagner, izbucniră în rîs.

— Hugo, eu vorbesc serios, iar ție îți arde de glume

— îl dojeni el pe Abich.

Tînărul tăcu.

— Dar ce s-a întîmplat? — se interesă Nikita Rodionovici.

Aflară că Hugo rămăsese șomer. După ce a ars laboratorul, el a fost chemat de cîteva ori la interogatoriu, dar cum nu s-au găsit nici un fel de dovezi împotriva lui, l-au lăsat în pace. Laboratorul s-a mutat în alt oraș, iar vechiul personal a fost concediat. Ar fi fost aproape imposibil ca să fi găsit un nou serviciu.

— Va trebui să mai aștepti să treacă vremurile astea tulburi — spuse Ojoghin. — Curînd totul o să se schimbe și o să fie de lucru cît poțezi.

— Așa e — încuviință Wagner. — Pînă una alta, rămîi la noi.

— Bine — răspunse scurt Abich.

Ei nu mai aduseră vorba despre acest lucru.

Prietenii întrebă dacă nu i-a căutat vreunul dintre oamenii lui Jurgens și aflară că în timpul cît lipsiseră nimeni nu-i căutase și nu venise la ei.

— Dar cum merg lucrurile? Cum o mai duce Fehl?

— întrebă Ojoghin.

Acțiunile de luptă luaseră o amploare deosebit de mare, așa că bătrînul Wagner avu ce să le povestească.

Numărul ilegalistilor crescuse. Fuseseră atrași în organizație cîțiva noi muncitori de la calea ferată și un medic de la un spital militar. Acesta era un vechi cunoscut de-al lui Wagner.

Timp de două săptămîni, centrala telefonică a oraşului a fost scoasă din funcţiune, iar difuzoarele staţiei centrale de radioamplificare au tăcut vreme de trei zile; a ars garajul comandurii; două pompe de benzină au fost aruncate în aer; într-o noapte, două grenade azvîrlite cu iscusinţă dintr-un automobil în clădirea comandantului militar al oraşului nimiciseră şase oameni. Aproape în fiecare zi se tipăreau manifeste.

— Avem un tovarăş nou, un om minunat — încep cu însufleţire Abich. — Îl cheamă Adolf Hust. A dezertat de două ori din unităţile S.S. Prima oară n-a avut succes. A fost prins, trimis în linia întâi pe front şi, de acolo, cu două raţii de plumb în corp, a ajuns la spital. A doua oară a fugit din spital. Acum stă ascuns la medicul de care a vorbit Alfred. E şi el membru în organizaţia noastră. Am să vă povestesc un caz despre el...

Dar tănărul nu mai apucă să spună nimic. Soneria de la intrare începuse să sune stăruitor.

Toţi amuţiră. Totuşi ei stăteau mai departe lungiţi în aşternut. Soneria zbîrnie din nou. Nimeni n-avea chef să se ridice şi nici măcar să se mişte, ca să nu piardă căldura adunată cu greu. Soneria însă tulbură din nou liniştea casei.

— Cine poate fi? — întrebă nedumerit Wagner şi, ridicîndu-se în silă de pe duşumea, ieşi din cameră.

Între timp, soneria continua să zbîrnie aproape neînterupt.

Pe coridor se auziră larmă, zgomotul desluşit al unui sărut şi o voce puternică:

— Unchiule, scumpule! Ce bucurosi sînt!...

— A venit nepotul — spuse în şoaptă Alim, ghiontindu-l pe Andrei, care era culcat alături de el.

— Precis că e el — întări Hugo. — Îi recunosc vocea dintr-o mie.

— Îl cunoşti? — întrebă Nikita Rodionovici.

— Din păcate, da.

Uşa se deschise. Bătrînul aprinse lumina şi dinapoia lui apărură un individ subţire şi deşirat, de parcă l-ar fi întins cineva. Acesta era Rudolf Wagner. El purta

o manta ofițerească, fără epolet, cu guler de blană, căciulă și cizme de pîslă, tivite cu piele galbenă.

— Ce-i aici la tine, dragul meu unchi? — întrebă Rudolf, uitîndu-se nu fără mirare la cei culcați pe podea.

— Toți sînt cunoscuți de-ai mei... cunoscuți — îl liniști bătrînul.

— Da. Văd că și Hugo s-a pripășit pe aici — continuă nepotul. — Pe ei însă nu-i cunosc...

— Sînt chiriașii noștri — spuse Wagner, prezentîndu-i pe Ojoghin și Greaznov.

— Și de ce stați așa de îngrămădiți?

— E frig la noi. N-avem lemne. De asta stăm îngheșuiți — spuse Wagner.

Rudolf ținea în mînă un geamantan mic. După ce se așeză pe scaun, își puse geamantanul între picioare.

— Ce-i de făcut? Eu n-am de gînd să dorm în frigul ăsta. Vă rog să nu vă supărați. Nu înțeleg cum puteți trăi în asemenea condiții. Oare într-adevăr nu se pot găsi lemne?

Wagner strînse din umeri.

— Acum nu-i ușor să faci rost de lemne — observă Abich.

— Fleacuri! — spuse printre dinți Rudolf și apoi, luînd geamantanul în mînă, se ridică. — Condu-mă, unchiule. Am să vin mîine, cînd o să fie cald în casă — și, fără să-și ia rămas bun de la cineva, ieși.

11

— Sînt mulțumit că totul s-a sfîrșit cu bine — spuse Dolinger, după ce ascultă raportul lui Ojoghin și Greaznov. — Am să iau îndată legătura cu domnul Jurgens. Vă rog să așteptați o clipă.

El îi lăsă singuri pe cei doi prieteni și trecu în altă cameră.

— E așa cum am bănuț. Domnul Jurgens vă cheamă de îndată la el — spuse Dolinger cînd se înapoie.

Nikita Rodionovici se uită la ceas. Arătătoarele se apropiau de ora zece seara.

— Vi se pare nepotrivită ora?

— Nu. Îmi fac socoteala cîte ore o să mai umblăm lihnîți de foame — răspunse cam grosolan Ojoghin. Dolinger îl privi mirat.

— Nu înțeleg. Explicați-mi despre ce e vorba.

— Nici nu prea avem ce explica. Timp de două zile n-am pus în gură nimic în afară de apă fiartă.

— Păi, de ce n-ați spus? Am să vă dau îndată bani — spuse Dolinger și băgă mîna într-un buzunar al hainei.

— Banii n-or să ne servească la nimic. Acum, cu mărci e greu să capeți ceva, și cu atît mai mult alimente.

— Atunci trebuie să profitați de vizita pe care o faceți la domnul Jurgens și să-i raportați totul.

Prietenii își luară rămas bun de la Dolinger și se îndreptară spre Jurgens.

Vîntul rece care bătea în rafale flutura poalele paltoanelor, se strecura prin orice deschizătură și încerca să smulgă șepcile de pe cap.

Jurgens îi întâmpină pe Ojoghin și Greaznov cu o bunăvoință neobișnuită. Îi pofti să ia loc pe canapea, iar el se așeză alături.

— Trebuie să recunosc că am crezut că ați murit în timpul atacului de aviație... Ei, ia spuneți-mi, călătoriilor, cum stau lucrurile?

— Prost — răspunse scurt și morocănos Ojoghin.

Jurgens își încruntă sprîncenele și se uită atent la Nikita Rodionovici.

— Ce e prost? — întrebă el sec.

Se vede că nu-i plăcuse tonul lui Ojoghin.

Nikita Rodionovici îi spuse amănunțit în ce situație ajunseseră.

Jurgens îl ascultă cu răbdare.

— Centrul de radio a încetat să mai existe și, din păcate, n-am putut afla amănunte... Dumneavoastră, însă, v-a mers într-adevăr rău. Am să iau îndată măsuri de îndreptare.

Jurgens se ridică de pe canapea, se așeză la masă și, după ce rupse o foaie de hîrtie dintr-un carnetel, scrisese ceva. Cînd servitorul apărură în ușă, îi dădu foaia.

— Și, în sfîrșit, ultima chestiune — întrerupse Ojo-

ghin tăcerea. — Va mai trebui să rămînem multă vreme aici? Nu e timpul să lămurim lucrurile?

Jurgens începu să se plimbe gînditor prin cameră.

— Nu trebuie să ne pripim. Totul trebuie făcut cu chibzuință, fără grabă. O să iau măsuri ca să nu duceți nici o lipsă. În Rusia o să vă înapoiati probabil după ce se vor termina operațiile militare pe fronturi. Se înțelege că nimeni nu poate spune cu precizie cînd o să se întîmple asta.

Era limpede că înapoierea în patrie fusese amînată pentru un timp nedeterminat.

Apoi, ca și cum ar fi vorbit despre ceva obișnuit, Jurgens adăugă liniștit:

— Pot să vă spun o noutate. Markwardt, șeful meu și al dumneavoastră, a fost arestat și în curînd va apare în fața tribunalului militar de campanie.

— Pentru ce?

— Nu pot să vă spun, dar cîntecul lui s-a sfîrșit. După ce ură, noapte bună celor doi prieteni, Jurgens îi conduse pînă la ușă.

În toate cele trei sobe din casa lui Wagner ardea focul. În afară de cărbunele trimis de nepot, a doua zi după convorbirea cu Jurgens sosi o mașină cu lemne.

Rudolf veni de dimineată, rugă să i se pregătească pentru seară baia și dispăru din nou. Nu se despărțea nici o clipă de micul său geamantan.

— Se vede că are în el ceva foarte important — își dădu părerea Alim.

— Tot ce se poate — încuviință Nikita Rodionovici. — N-ar strica să aflăm ce are acolo.

— Nu-i nici o greutate — spuse zîbind bătrînul Wagner. — Numai de-ar rămîne peste noapte aici...

Ziua, toți locatarii casei, inclusiv Hugo, făcură baie. Wagner era plin de viață, vesel. Fața lui slabă se îmbujorase. Era îmbrăcat într-un halat moale și pufos, pe care de multă vreme nu-l mai scosese din dulap, iar în picioare avea papuci de casă călduroși, tiviți cu blăniță de iepure. El se învîrtea prin toate camerele cu

o cârpă în mână și ștergea praful de pe pian, de pe tablouri, de pe mobilă, de pe pervazuri.

— Astăzi arătați tare tânăr. Nici nu vă mai recunosc — îi spuse Alim.

Oprindu-se pentru o clipă, Wagner îi răspunse vesel:

— Honoré de Balzac a spus: „Pentru ca să înțelegi tinerețea, trebuie să rămâi tânăr!“ De aceea mă străduiesc să fiu tânăr!

— Iată la ce mă gândesc — spuse Andrei, care se așezase într-un fotoliu mare, cugetînd pesemne la ceva. — Nu cumva peste cîtva timp o să ne despărțim și n-o să ne mai vedem niciodată?

— De ce asta, prietene? — îi răspunse Wagner. — După războiul acesta, Germania va fi alta. Atunci o să ne întîlnim neapărat. O să vin la dumneavoastră să văd Leningradul, Moscova nouă... — Wagner închise ochii săi inteligenți și obosiți și rămase tăcut pentru cîteva secunde. — Nici nu-mi pot închipui acum cu ce sentiment aş păși pe pămîntul dumneavoastră...

În aceeași zi, Ojoghîn și Greaznov aflară că Moller venise de cîteva ori în casa lui Wagner în timp ce ei lipseau. Ca întotdeauna, el își explica vizitele prin dorința de a-i vedea pe foștii săi locatari. Într-o noapte, Alim îl văzuse plimbîndu-se încolo și înapoi pe partea cealaltă a străzii. Această se petrecuse chiar în ziua în care Hugo se mutase la ei. Se vede că gestapovistul se interesa de Abich.

Se înțeleseră ca a doua zi Hugo să hoinărească prin oraș, iar Andrei și Alim să meargă în urma lui. Dacă gestapovistul se interesa de el, o vor observa neapărat.

Rudolf Wagner veni seara. După ce făcu baie, pe fața lui prelungă apărură niște dungi roșii. În timp ce-l introducea pe „neinițiatul“ său unchi în tainele situației internaționale, Rudolf se scărpină de zor. Avea o eczemă și pesemne că-l mîncea tare rău.

— De unde ai luat scîrnavia asta? — îl întrebă bătrînul cu dispreț, întrerupîndu-l din pălăvrăgeală.

— Nici eu nu știu — îi răspunse Rudolf.

— De ce nu te tratezi?

— N-am timp. Vezi și dumneata că zbor ca un metecor.

Wagner ridică din umeri.

— Unchiule scump... Am venit la dumneata cu o chestiune foarte importantă. Te consider omul meu de încredere și de aceea vreau să te rog ceva — începui deodată Rudolf. — De dumneata depinde viitorul meu...

— Nu prea înțeleg despre ce e vorba — spuse Wagner.

Ochii lui Rudolf alergau neliniștiți de la un obiect la altul. El își opri privirea asupra bătrînului, apoi și-o mută asupra geamantanului misterios, așezat lîngă cămin. După ce îl privi cîteva clipe și oftă zgomotos, de parcă ar fi aruncat de pe umeri o mare greutate, continuă să vorbească zorit:

— Te rog ca discuția asta să rămînă în cel mai mare secret... Vezi geamantanul ăsta? — Rudolf se ridică din fotoliu, se apropie de cămin și, punînd mîna pe mîncărul solid de metal, ridică geamantanul. — Cîntărește peste douăzeci de kilograme — spuse el zîmbind — Și n-ar fi rău dacă ar cîntări și mai mult... De el depinde nu numai viitorul meu, ci și al dumitale. Dumneata ești singur. În afară de mine nu mai ai pe nimeni. Din ce trăiești?

— Din gîndurile la viitor — îi răspunse liniștit bătrînul.

Rudolf izbucni într-un rîs nervos.

— La ce viitor?

— După rău vine întotdeauna și bine, tot așa după cum după noapte vine ziuă, iar după furtună, timp frumos...

— Filozofezi mereu și nu ții seama de faptul că, oricare ar fi viitorul, ai nevoie de bani. Fără ei, nici un viitor nu e de conceput. Ia uită-te aici... — Rudolf se lăsă în genunchi, deschise geamantanul cu o cheie mică și ridică cu băgare de seamă capacul. — Uită-te, uită-te... N-aș încredința comoara asta nici tatălui meu. Tie, însă, ți-o încredințez. Numai ție.

Geamantanul era plin cu aur: bucați de minereu pur, lingouri, monede de diferite mărimi, inele, broșe, brățări, tabachere, portțigarete, linguri, capace de ceasuri...

— Și ce vrei de la mine? — îl întrebă Wagner.

— Să pui bine toate astea — îi spuse în șoaptă Rudolf.
— Nu pot să le încredințez nimănui și nici să le port cu mine. Doar războiul nu s-a terminat încă..

— Bine, închide-l — spuse Wagner după o clipă de gândire.

— Chestiunea e că nu știu unde am să fiu în momentul deznodămîntului... Am vrut să fug peste graniță, dar Ribbentrop mi-a interzis. Din pricina aurului pot să mă nenorocesc.

— Bine. Închide-l! — repetă bătrînul enervat.

În seara aceea, locatarii casei cînară separat. Wagner cu nepotul, Ojoghin cu Greaznov, iar Abich cu Rizamatonov. După cină veni un necunoscut și-i invită pe Nikita Rodionovici și Andrei să-l urmeze la gestapo.

În fața intrării gestapoului, Ojoghin și Greaznov erau cît pe ce să se ciocnească nas în nas cu Moller. Fie că nu voise să le dea atenție, fie că nu-i observase, proprietarul hotelului trecuse repede pe partea cealaltă străzii.

— Canalia! — șopti Andrei.

— Da, după cît se vede, Abich a avut dreptate — spuse Nikita Rodionovici.

Îi primi același maior Vocht, care-l chemase pe vremuri pe Wagner, pentru a discuta cu el despre cartiruirea lui Ojoghin și a lui Greaznov.

În încăpere pluteau rotocoale de fum albăstrui de tutun și se vedea că, nu cu mult timp înainte de venirea celor doi prieteni, acolo fuseseră cel puțin zece oameni: scrumiera mare era plină de mucuri de țigări.

— Vă rog să luați loc — spuse zîbind maiorul. — Firește că dumneavoastră nu mă cunoașteți. Eu însă vă știu. Mă bucur că am prilejul să vă cunosc personal. Spuneți-mi, cum o duceți cu bătrînul vulpoi Wagner?

Prietenii deveniră atenți. Nu bănuiseră că discuția va începe în felul acesta.

— Deocamdată n-avem de ce să ne plîngem — se grăbi să răspundă Ojoghin.

— Nu vă împiedică?

— Deloc. Se pare că se cam teme de noi și de aceea e foarte prudent și amabil.

Maiorul zîmbi din nou.

— Să încerce numai să fie altfel... Dar, după cîte ştiu, în afară de dumneavoastră, la el au mai apărut şi alţi chiriaşi.

— Unul a fost încă înainte de a veni noi. Celălalt s-a mutat de curînd, în timp ce noi lipseam — îi răspunse Ojoghin, dîndu-şi foarte bine seama că nu putea să ascundă faptul că Abich locuia acolo.

Jucîndu-se cu un creion mare în şase muchii şi încercînd să-l ţină în echilibru pe vîrfurile degetului, gestapovistul continuă:

— Îi cunosc. Îi cunosc pe amîndoi... Primul nu mă nelinişteşte.

— Face parte din grupul nostru — spuse apăsător Ojoghin.

— Aha, aşa stau lucrurile? Foarte bine... Am uitat de ce naţionalitate e.

— Uzbek.

— Da, da, uzbek, aveţi dreptate... Prizonier. Rudolf Wagner mi-a vorbit de el. Dar ce credeţi despre cel de al doilea? — întrebă Vocht, închizîndu-şi pe jumătate ochii.

Ojoghin strînse din umeri.

— E greu să vorbeşti despre un om pe care îl cunoşti atît de puţin. După părerea mea, însă, e un adevărat german — spuse el.

— E ceva mult prea general, relativ. — observă maiorul. — Aş vrea să ştiu însă în ce ape se scaldă acest Hugo Abich.

Nikita Rodionovici zîmbi.

— În apă obișnuită, ca şi noi toţi — răspunse el.

Zîmbetul de pe faţa maiorului dispăru şi, pentru cîteva clipe, privirca ochilor săi reci rămase aţintită asupra lui Ojoghin.

— Asta la propriu — spuse el sec, dar politicos. — Cît mai poate, n-are decît să se scalde. Pe mine mă interesează starea lui de spirit.

— Dacă vreunul dintre noi trei ar observa ceva suspect în purtarea lui Abich sau a lui Wagner, vă asigur că, cel mai tîrziu după o jumătate de oră, domnul Jurgens ar şti despre asta.

Răspunsul și tonul cu care vorbise Ojoghin îi plăcură pesemne gestapovistului.

— Nici nu se poate altfel — spuse el. — Domnul Jurgens e mulțumit de dumneavoastră. Eu, însă, vă rog să fiți mai atenți și să-l supravegheați binișor pe Abich. Ojoghin înclină capul în semn că e de acord.

— Dumneavoastră trebuie să înțelegeți — continuă Vocht cu o voce dulceagă — că vecinătatea unor oameni nesiguri poate să vă dăuneze și dumneavoastră. Or, nici dumneavoastră, nici eu, nici Jurgens nu avem nici un interes să se întâmple așa ceva. De fapt, tocmai despre aceasta am vrut să vorbesc cu dumneavoastră. Abich nu bănuiește cine sunteți în realitate?

— Nu cred — îi răspunse Nikita Rodionovici. — Poate doar faptul că am fost chemați astăzi la gestapo să-i dea de gândit.

— Asta-i un fleac! — zise maiorul. — Puteți să-i spuneți că v-am chemat să ne interesăm de trecutul dumneavoastră.

Ojoghin dădu afirmativ din cap.

— Încă o dată, vă rog să fiți mai atenți cu Abich și, dacă observați ceva suspect în purtarea lui, înștiințați-mă imediat — încheie maiorul și se ridică.

Cînd coborîră de la etaj, Ojoghin și Greaznov îl întîlniră din nou pe Moller, care era plin de zăpadă. Se vede că se grăbea, pentru că nu se opri nici ca să schimbe măcar cîteva cuvînte. Îi amenință doar în glumă cu degetul și le spuse:

— Rătăcitorilor! Zilele astea o să trec neapărat să vă văd.

Afară ninge. Trotuarele și caldarîmul erau acoperite de neaua albă.

Prietenii trecură strada și se îndreptară spre casă. Le deschise chiar Wagner.

— Ei, ce e? — întrebă el.

— Avem ce povesti — răspunse vesel Greaznov.

— Și noi avem ce povesti — spuse Wagner și, după ce încuie ușa, îi conduse pe cei doi prieteni în biroul său.

Acolo se aflau Hugo și Alim. Între ei stătea geamantanul plin cu aur, cu capacul ridicat.

- Ce-i asta? — se miră Ojoghin și Greaznov.
— Taina pe care doreați s-o dezlegăm.
— Interesant! Dar unde e nepotul dumneavoastră? —
— Întrebă Andrei.
— A! Acum e departe.

Wagner le vorbește despre discuția cu Rudolf și le istorisește povestea geamantanului. Aurul din el era rusesc. Unul dintre acoliții lui Hitler, Wilhelm Kube, fusese numit comisar general al Bielorussiei, dar partizanii îl trimisese pe lumca cealaltă încă anul trecut. O parte din aurul pe care și-l însușise Kube a fost ascuns de un oarecare Manișka, unul dintre oamenii lui de încredere. La Brest, Manișka s-a întâlnit cu nepotul lui Wagner. Acolo, după cum spune Rudolf, Manișka s-a îmbolnăvit de tifos exantematic, a căzut la pat și a murit. Se vede treaba că aici a avut și Rudolf un „cuvînt“ de spus, dar asta n-are importanță. Principalul e că lucrurile de preț însușite de Rudolf aparțin Rusiei Sovietice și noi trebuie să ne gîndim cum pot fi înapoiate adevăratului lor stăpîn.

— Asupra acestui lucru o să mai discutăm — spuse Nikita Rodionovici, după ce Wagner termină de vorbit.
— Acum, hai să discutăm despre Abich și Moller.

Pe fețele lui Wagner, Hugo și Alim se așternu mirarea.

— Da, da — spuse Ojoghin — și încă trebuie să discutăm cu toată seriozitatea.

12

Fulgi de zăpadă uscați, înțepători, se loveau mereu de geam. Vîntul năpraznic urla puternic. Toți locatarii casei se adunară la etaj, unde se făcea focul curegularitate, și se îngrămădiră în jurul măsuței mici pe care stăteau ceștile. Prin vuietul și șuieratul furtunii, prietenii prindeau cu nesaț vocea abia auzită a Pămîntului Mare, vocea Moscovei. După aceea coborîră.

Pe la miezul nopții, după ce terminară de discutat evenimentele și începură să se pregătească de culcare, apărură Moller.

— Nu vă stingheresc? — întrebă el, scuturându-și de zăpadă căciula și uitându-se înapoi la urmele pe care le lăsase pe covor.

Toți tăceau nedumeriți, pentru că pînă atunci proprietarul hotelului nu-i vizitase încă niciodată la o oră atît de tîrzie.

Fără să mai aștepte vreo invitație, Moller se așeză pe scaun, schimonosi un zîmbet, apoi băgă mîna în buzunarul dinăuntru al paltonului și scoase un manifest.

— Dumneavoastră citiți foarte bine nemțește — spuse el, întinzîndu-i lui Ojoghin manifestul. — Citiți-l. Asta-i o comedie întreagă!

Nikita Rodionovici îl luă, dîndu-și seama îndată că e unul din manifestele tipărite de organizația ilegală antifascistă. Acest lucru era dovedit limpede de formatul, hîrtia, caracterul literei manifestului și de seninătura obișnuită de la sfîrșit.

Păstrînd o înfățișare liniștită, Ojoghin începu să citească în gînd manifestul întocmit și cu participarea lui.

Cei de față se uitau netulburați la Nikita Rodionovici. Moller însă nu putea citi nimic pe fețele lor, deși ochii îi alergau grăbiți de la unul la altul.

— Vă rog să citiți tare, pentru că e foarte interesant — îl rugă Moller.

— Nu văd nimic interesant în asta — îi răspunse tăios Nikita Rodionovici. — Pentru citirea și, mai ales, pentru răspîndirea acestor fițuici puteți să dați de bucluc. Mă mir de dumneavoastră, domnule Moller! Întotdeauna ne-ați transmis noutăți de care nu știa nimeni în afară de dumneavoastră, iar acum ați adus nu știu ce scîrnăvie. Cum a ajuns în mîinile dumneavoastră? — îl întrebă Ojoghin, aruncîndu-i manifestul.

— L-am găsit pe treptele casei dumneavoastră... — spuse Moller care tăcuse încurcat cîteva clipe.

Nimeni nu rosti nici un cuvînt. Wagner se ridică și, împingînd demonstrativ scaunul, ieși din cameră. Nu putea suporta prezența lui Moller și socotea că e înjositor să stea de vorbă cu el. Nici sfatul pe care i-l dăduse Nikita Rodionovici, de a se arăta mai răbdător față de vizitele lui Moller și de a se stăpîni, nu fusese de

folos. În privința aceasta Wagner nu admitea nici un compromis.

Plecarea lui Wagner nu-l tulbură pe Moller. Palavrăgiu din fire, el începu îndată să vorbească despre ultimele noutăți din oraș și despre situația internațională.

Nikita Rodionovici îi făcu un semn din ochi, apoi se ridică de la masă și urcă la etaj.

După ce termină de înșirat ultimele palavre auzite, proprietarul hotelului plecă după Ojoghin.

— Am înțeles bine? — întrebă el, intrînd în cameră.

— Vreți să vorbiți cu mine între patru ochi?

— Da, asta vreau... Luați loc. Vreau să discutăm foarte serios.

Luînd o înfățișare de om mirat, Moller trase un scaun și se așeză în fața lui Nikita Rodionovici.

— Ca să vă spun sincer — începu el — nu-mi plac discuțiile serioase.

— Lăsați fleacurile — îl întrerupse scurt Ojoghin și-și aprinse o țigară. — Vă purtați cel puțin proteste.

Moller deveni mai atent.

— De-a dreptul proteste — continuă Nikita Rodionovici. — Și dacă n-o să vă schimbați purtarea, treaba dumneavoastră, dar eu va trebui să comunic instituției în care ne-am întîlnit de curînd. Sper că m-ați înțeles.

Moller dădu negativ din cap și aruncă o privire spre ușă.

— Nu faceți pe prostul — spuse tăios Ojoghin. — În treburile serioase nu-mi plac glumele.

— Păi ce, eu glumesc? — întrebă Moller.

— Nu știu, însă în locul dumneavoastră n-aș proceda așa. Noi n-avem de ce să ne ascundem unul față de celălalt. Știți cine sîntem noi și, mai mult decît atît, poate că sînteți singurul. Pe cîtă vreme despre dumneavoastră, toată lumea știe că colaborați cu gestapoul.

— Asta nu se poate — bîigui speriat Moller, aruncînd din nou o privire spre ușă.

— Cum nu se poate, cînd tot orașul cunoaște foarte bine legăturile dumneavoastră cu gestapoul?

Moller îngălbeni.



*... Moller trase un scaun și se așeză în fața lui
Nikita Rodionovici.*

— Acum vă interesează un om care ne interesează în aceeași măsură și pe noi. Și un prost poate să-și dea seama că veniți pe aici din pricina lui Hugo Abich.

— Abich e un tip suspect. E sigur că are legături cu comuniștii — șopti Moller.

— Dacă asta ar fi fost sigur — ridică glasul Nikita Rodionovici — atunci el nu ar sta jos, în sufragerie, ci ar fi în altă parte. Acest lucru trebuie dovedit.

— Și eu am să-l dovedesc... Am să-l dovedesc...

— N-o să dovediți nimic — i-o tăie scurt Ojoghin.
— Nu faceți decît să zădărniciți munca altora. O să dați peste cap toată treaba, dacă n-ați și dat-o chiar. Mîine o să mă duc la maiorul Vocht și o să-i spun care e părerea mea. Dumneavoastră nu numai că ne împiedicați, dar și aruncați o lumină proastă asupra mea și a lui Greaznov. Motivînd vizitele pe care le faceți aici prin faptul că ne sînteți prieten, atrageți atenția lui Wagner și Abich asupra noastră. Dacă vă socotesc pe dumneavoastră colaborator al gestapoului, atunci o să începă să creadă și despre noi același lucru. Iată la ce rezultat or să ducă vizitele dumneavoastră.

Moller scoase din buzunar o batistă mototolită și-și șterse fruntea asudată.

— N-o să faceți asta — hîgui el.

— De ce sînteți atît de sigur că n-o s-o fac?

— Pentru că vă socotesc om de-al nostru.

— Dar dacă un om de-al tău te expune primejdiei, ce-i de făcut?

— Nu, nu... Abich ăsta îmi stă în gît. Mă țin de el de cîțiva ani... Însă dacă lucrurile iau întorsătura asta, sînt gata să urmez sfatul dumneavoastră. Totuși, țineți seamă că ăsta-i o bestie vicleană.

— Cu atît mai mult — Nikita Rodionovici se ridică.

— Dar dacă n-o să vă țineți făgăduiala și o să începeți să vă băgați nasul unde nu vă fierbe oala, să nu vă plîngeți împotriva nimănui, căci numai dumneavoastră o să purtați toată vina.

— De ce vorbiți atît de brutal, atît de tăios? Sîntem doar de-ai noștri...

Moller se ridică de pe scaun, se apropie de ușa ce dădea la scară și, lipindu-și urechea de ea, ascultă. Ojoghin îl urmărea în tăcere.

— Uite ce am să vă spun — șopti el. — Manifestul mi l-a dat maiorul și m-a rugat să adulmec. Înțelegeți? Să adulmec...

— Când o să fie nevoie de ajutorul dumneavoastră în problema lui Abich — îl întrerupse Ojoghin — o să vi-l cer. Poate că împreună o să și încheiem această istorie lungă. Cred că n-aveți nimic împotriva.

— Nu. Sînt gata oricînd.

— Atunci ne-am înțeles.

La sfîrșitul lunii ianuarie, trupele sovietice intrară în Silezia, Pomerania, Prusia, în provincia Brandenburg, ajunseră la portul Gdansk și izolară gruparea răsăriteană a armatei germane.

Fiecare zi aducea noi vești îmbucurătoare.

Pe străzile Varșoviei, Krakoviei, Lodzului fluturau drapelele victorioase...

În orașul în care locuiau cei doi prieteni, panica se întînea din ce în ce mai mult. În rîndurile afaceriștilor, speculanților și celor care frecventau des „bursa neagră” domnea o adevărată zăpăceală. Marii oameni de afaceri, proprietarii, funcționarii hitleriști de vază evacuai tot ce se putea. Centrul orașului aproape că se golise. Cartierele celor bogați păreau moarte; casele stăteau cu ferestrele acoperite cu scînduri. Ici-colo mai rămăseseră portari, servitori și oameni de încredere.

S.S.-iștii turbau de furie. În piață fusese înălțată o spînzurătoare. Cadavrele înțepenite atîrnau acolo cu săptămînilor. Pe o plăcuță prinsă de un stîlp era scris că cei spînzurați sînt trădători ai intereselor marelui Reich. Călăii hitleriști nu arătau numele celor pe care îi executaseră, dar poporul îi recunoștea.

În oraș, soldații, polițiștii și afaceriștii de tot felul își făceau de cap. După lăsarea întinericului era primejdios să ieși pe stradă chiar dacă aveai permis special.

Într-o noapte, locatarii casei lui Wagner auziră răpăitul unei serii de automat. A doua zi, dimineață, ei găsiră în stradă cadavrul unui bărbat. Cadavrul a zăcut acolo două zile și două nopți, pînă cînd l-au ridicat orășenii. Însăimîntate de curajoșii desanți aerieni ai Armatei Sovietice, patrulele germane erau gata să ia drept parașutist pe orice om pe care-l întîlneau în cale și, deseori, trăgeau în trecători fără nici măcar să someze.

Cînd au fost chemați la Jurgens, Nikita Rodionovici și Andrei au observat că reședința acestuia era păzită de pistolari: unul stătea în camera din față, chiar lîngă ușă, iar al doilea, la intrarea din curte în casă.

În vilă domnea o liniște netulburată, ca și pînă atunci. Această casă părea o insuliță de liniște și ordine, în mijlocul unei mări agitate. În aparență, Jurgens rămăsese la fel de netulburat ca și mai înainte.

Discuția cu Jurgens avu un caracter puțin obișnuit. După ce se convinsese că membrii grupului au toate cele necesare și nu duc nici o lipsă, Jurgens îi rugă să calculeze cam ce alimente le-ar trebui pentru aproximativ cinci luni.

La privirile pline de mirare ale celor doi prieteni, el răspunse în rusește.

— Căutați să vă obișnuiți, căutați să vă obișnuiți cu orice... În munca noastră se întîlnesc deseori lucruri de neînțeles, dar asta nu trebuie să vă înspăimînte. În viitorul apropiat o să aflați singuri de ce e nevoie să faceți așa.

Luînd hîrtie și creioane, Nikita Rodionovici și Andrei începură să calculeze.

După ce problema cu hrana fu rezolvată, Jurgens le spuse:

— Vă rog să țineți minte ceea ce o să vă spun acum. Pentru dumneavoastră au fost fixate numele conspirative Marte, Saturn și Jupiter, care sînt totodată și parole de recunoaștere. De aceea, cel care o să vi le dea, indiferent cine ar fi el, înseamnă că e la curent cu toate lucrurile și sînteți obligați să executați tot ce va ordona el. Vă spun toate astea pentru că se pot întîmpla multe.

— Totuși, cum trebuie să le înțelegem noi?

Jurgens zîmbi.

— Sînt vremuri pline de încordare. Cine știe ce se poate întîmpla! Astăzi sînt aici, mîine pot fi în altă parte. Astăzi sînt în viață, iar mîine poate să mă nime-rească un glonț rătăcit... Iată cum stau lucrurile. Nu trebuie să uitați asta... Apropo, cum vorbesc rusește? — întrebă el deodată.

— Mai bine decît vorbim noi nemțește — spuse Nikita Rodionovici. — Oricine vă poate lua drept ruș.

— Chiar așa?

— Desigur.

— Asta-i bine. Nimeni dintre noi nu știe cînd și în ce limbă va fi nevoit să vorbească. V-ați gîndit pe ce cale e mai bine să vă înapoiati în Rusia?

Ojoghin și Greaznov se așteptaseră ca discuția din ziua aceea să înceapă tocmai cu această întrebare și se pregătiseră în vederea ei.

— Ne-am gîndit — răspunse Nikita Rodionovici.

— Ei, ce propuneți?

Ojoghin îi expuse punctul lor de vedere. Să se fi înapoiat în Uniunea Sovietică, dîndu-se drept prizonieri, n-ar fi fost potrivit. N-ar fi fost bine nici să vorbească, în general, despre faptul că au stat în Germania, deoarece aceasta ar putea să atragă bănuieli asupra lor...

— Nu sînt de acord — îl întrerupse Jurgens pe Nikita Rodionovici. — Deoarece ați ajuns în Germania, nu mai puteți să nu treceți în biografiile voastre că ați fost prizonieri. Cu o bucată de vreme în urmă s-ar mai fi putut spune, de exemplu, că ați trăit în regiunile ocupate vremelnice de nemți sau că ați fost la partizani. Acum însă aceste variante sînt excluse. Rămîne prizonieratul. Prizonieratul și fuga din prizonierat. Neapărat fugă, și încă în grup. Au fugit cinci, șase, șapte inși și au rămas în viață trei. E vorba însă de locul unde ați fugit, unde v-ați ascuns, din ce ați trăit, ce ați făcut. Acestea trebuie chibzuite cu toată seriozitatea. O să primiți numele prizonierilor fugiți din lagăr o dată cu tot grupul și care au murit pe urmă. O să vi se spună de asemenea și denumirea lagărului. Nu e exclusă posibilitatea ca să fie nevoie să vă duceți și

să vedeți acest lagăr, pentru ca, pe urmă, să fiți în măsură să vorbiți despre el. Se poate admite și o altă variantă. N-ați ajuns pînă în lagăr și ați fugit pe drum. Au fost cazuri din acestea. De curînd, autoritățile locale au prins patru ruși care au fugit de la o uzină și s-au ascuns în păduri timp de doi ani. Și această variantă e destul de bună.

— Am înțeles — încuviință Ojoghin, dînd ușor din cap.

— Eu vreau să întreb ceva — spuse Andrei, care tăcuse pînă atunci.

— Te rog.

— O să primim aparate de radio?

— În nici un caz. O să vă procurați singuri aparate la fața locului, după ce o să vă consolidați definitiv situația. V-ați convins că acest lucru nu-i chiar atît de greu cum pare la prima vedere.

Discuția se prelungi. Ojoghin și Greaznov ajunseră la concluzia că, după arestarea lui Markwardt, Jurgens simțea că-i cam fuge pămîntul de sub picioare. Ei au observat aceasta, cu toate că Jurgens se străduia cu grijă să ascundă temerile sale...

— Se poate întîmpla să fim lăsați și de capul nostru — spuse Andrei, în timp ce mergeau spre casă.

— Totul e posibil — încuviință Nikita Rodionovici.

— În panică, ei pot să uite și de noi.

— Ei și! Dacă nu ne uită, o să fie bine, dacă or să ne uite o să fie și mai bine.

...Acașă la Wagner nu dormea nimeni. Alfred Augustovici, Abich și Alim stăteau în birou aplecați deasupra hărții.

— Am întocmit „foaia de serviciu“ a lui Moller. Poftim, admirați-o — spuse Wagner și-i întinse lui Ojoghin o foaie de hîrtie, scrisă toată. — Doar datele pot să nu fie precise. De rest însă garantez cu capul.

Era o îngrozitoare listă de victime, o listă a comuniștilor și antifasciștilor denunțați și trimiși la pieire de Moller.

Muncitorul Seimer, comunist. La procesul lui au participat doar doi martori: un polițist și Moller. Numai

polițistul îl văzuse pe Seimer lipind afișe. Moller însă făcuse depoziție contra plată.

Avocatul Brandt. Acesta a venit în oraș înainte de începerea războiului și s-a instalat în hotelul lui Moller. La timpul său, Brandt a fost un luptător activ în Brigada internațională din Spania. Odată a spus într-un cerc de prieteni, că e gata să lupte pentru Moscova, la fel cum a luptat pentru Madrid. A doua zi a fost arestat. Printre martori s-a numărat și Moller.

Un dentist — bătrînul Lerner. Într-un singur an i-a schimbat lui Moller aproape toți dinții stricați. Odată bătrînul i-a arătat lui Moller, printre altele, un portret al lui Thälmann, pe care-l păstra de cîțiva ani. În aceeași noapte gestapoviștii au venit la el acasă și l-au arestat. Bătrînul Lerner a murit în închisoare.

Croitorul Keller a avut o fiică, Roza, care a trăit ascunsă. Ea era urmărită pentru că luase parte la o grevă de 1 Mai. Fiind clientul lui Keller, pretextînd că ar putea s-o ajute pe Roza, Moller a aflat de la acesta unde se ascundea ea și a denunțat-o gestapoviștilor. După aceea a fost arestată și familia lui Keller.

Pe listă erau trecute în total douăsprezece victime.

— Astea sînt numai cazurile pe care le cunoaștem noi — spuse Wagner, după ce Ojoghin termină de citit lista. — Dar cîte nu cunoaștem? După cum vedeți, acest individ pomădat, cu două fețe, e mai fiores și mai primejdios decît orice gestapovist cunoscut.

— Trebuie să terminăm cu năpîrca asta — spuse Ojoghin.

— Și cu cît mai repede, cu atît mai bine — îl susținu Hugo Abich. — Vă rog să-mi dați mie sarcina asta. Mi-am și făcut un plan.

Hugo explică planul său. Din organizația ilegală făcea parte și un invalid de război, pe nume Paul Roth. El locuia la o fabrică de cărămidă care pe atunci nu funcționa. În afară de Roth, la fabrică nu mai era nimeni. Hugo socotea că n-ar fi rău ca Moller să fie ademenit acolo. Deoarece era situată la marginea orașului, fabrica era locul cel mai potrivit pentru îndeplinirea acestei hotărîri.

— Invalidul e om de nădejde? — se interesă Nikita Rodionovici.

— În toate privințele — îi răspunse Hugo.

— Și eu cred că așa-i bine — întări Wagner.

13

Noul cunoscut îi plăcu lui Andrei. În timp ce mergea spre fabrica de cărămidă, Greaznov se aștepta să întâlnească un soldat bătrîn, fără un picior sau fără o mîină, posac și rău la suflet. În fața lui stătea însă un om relativ tînăr. Nu avea mai mult de treizeci și cinci de ani. Andrei află că Roth fusese operat din pricina unei răni destul de grave.

— Ai înțeles ce trebuie să facem? — îl întrebă Hugo.

— Păi, nici nu-i greu de înțeles — îi răspunse Paul.

— Să mergem și să vă arăt gospodăria mea — propuse el vizitatorilor.

Șoproane cu acoperișuri de olane, ascuțite, ocupau o suprafață de cîteva hectare. Deasupra lor și între ele era un strat de zăpadă curată, neatinsă, care strălucea în bătaia razelor reci ale soarelui. Sub șoproane se vedea pămîntul negru. Ici-colo se zăreau rămășițe de cărămidă nearsă. Fabrica era împrejmuată cu un gard din scînduri, bătute una lîngă alta.

— Ce păziți aici? — se interesă Andrei.

— Fabrica.

Și Paul îi spuse că ar fi destul să plece de acolo, pentru ca a doua zi să nu mai găsească nimic din șoproane, deoarece era frig, iar lemne nu se găseau.

Andrei se interesă unde ar fi locul cel mai bun pentru primirea „musafirului“. Paul îi răspunse că aceasta depinde de cît timp vor să discute cu el. Dacă discuția va fi scurtă, e potrivită baraca în care au locuit vara muncitorii; dacă o să dureze mai mult, atunci se pot instala în camera sa.

— Nu prea avem de ce s-o lungim — spuse Andrei.

Hotărîră să-l invite pe Moller în baracă; aceasta era lungă de cincizeci de metri și era construită din lătu-

noaie și bucăți de placaj. Lîngă pereți se înșiruiau paturi suprapuse, cu resturi de paie. La capătul barăcii se afla o masă de cinci metri, cu picioarele îngropate în pămînt, înjghebată din scînduri nedate la rîndea, și niște bănci făcute tot din astfel de scînduri. Baraca avea o singură intrare.

După ce-l ascultă pînă la sfîrșit pe Hugo, Nikita Rodionovici se îmbracă. Trebuia să ajungă la primul telefon și să-l cheme pe Moller. După cîteva minute ajunse la farmacia în care se afla un telefon. Formă numărul și auzi în receptor vocea stăpînului hotelului.

— Dumneavoastră sînteți, domnule Moller?

— Eu, eu... Ce s-a întîmplat?

— Nimic deosebit... Vreau să vă văd neapărat.

— Veniți la mine.

— Nu e potrivit. Mai bine ar fi ca dumneavoastră...

— Spuneți unde să vin — îl întrerupse Moller — și vin îndată.

— Vă aștept lîngă farmacie, peste drum de stația de tramvai.

— Vin imediat.

Nikita Rodionovici se îndepărtă de farmacie și-l întîmpină pe Moller la colțul străzii.

— Avem nevoie de ajutorul dumneavoastră — începu Nikita Rodionovici, neavînd chef să piardă timpul cu pălăvrăgeli. — Știți unde e fabrica de cărămidă?

— Bineînțeles că știu. De ce vă interesează?

— Pe mine personal nu mă interesează... Dar Greaznov și Rizamatov sînt acum acolo, la fabrică. Ei trebuie preveniți cît mai repede că peste puțin timp Hugo Abich o să vină acolo.

— Abich? La fabrică? — se însufleți într-o clipă Moller.

— Da, da.

— Singur?

— Nu știu. Tocmai asta o să fie și sarcina noastră. Trebuie să aflăm dacă o să vină singur sau cu cineva și ce o să facă acolo.

— Și dumneavoastră vreți...

— Nu vorbiți atît de tare — îl întrerupse Nikita Rodionovici și adăugă în șoaptă:—Trebuie să ne ducem neîntîrziat la fabrică, fără să mai pierdem nici o clipă. Trebuie să-i întîlnim pe băieții mei, să-i prevenim și să-l urmărim pe Abich. Eu o să vă aștept la intrarea în fabrică, iar dumneavoastră o să mergeți la ei. De acord?

— Bineînțeles... Să alergăm într-acolo... Îți mulțumesc pentru această informație.

Mergînd pe ulicioare pustii, ei se îndreptară spre fabrică.

... Andrei, Alim și Paul văzuseră foarte bine prin fereastra gheretei paznicului cînd Moller intră pe poartă și se îndreptă repede spre birouri, mergînd pe poteca bătătorită în zăpadă.

Toți trei îi ieșiră în întîmpinare.

Răsuflînd greu, deoarece mersese prea repede, Moller îi făcu lui Greaznov un semn cu degetul și, cînd acesta ajunse lîngă el, îi spuse în șoaptă:

— Curînd o să vină aici Abich... și s-ar putea întîmpla să nu vină singur. Domnul Ojoghin ne-a rugat, pe mine și pe dumneavoastră, să-l urmărim.

— Să mergem și să vă arăt un loc potrivit pentru aceasta — îi răspunse Andrei și porni spre baraca cunoscută.

Moller îl urmă. Avea un mers săltăreț. După Moller venea Alim, iar apoi, Paul.

După ce străbătură toată baraca, Andrei se apropie de masă și se așeză pe bancă. Ceilalți făcură la fel. Moller nu reușise încă să-și tragă sufletul și, scoțîndu-și batista, își șterse fața asudată. Toți tăceau.

Așa după cum s-au înțeles, Paul trebuia să se ducă la poartă și să stea acolo la pîndă. El însă, dorind să asiste la începutul discuției neobișnuite, nu plecase încă, uitîndu-se cu curiozitate la lingăul gestapovist.

— Vă plătește mult gestapoul pentru serviciile pe care i le aduceți? — îl întrebă în cele din urmă Andrei, scoțîndu-și din buzunar o foaie de hîrtie.

Moller aruncă o privire mirată către tînar.

— Dar dumneavoastră cît vă plătește? — întrebă el, zîmbind.

— Nouă nu ne plătește nimic.

— Mie îmi plătește, dar nu cu regularitate și nu întotdeauna atât cât aș vrea. Dar de ce dumneavoastră... Adică da, am uitat că dumneavoastră îl aveți pe domnul Jurgens. Sînteți într-o situație mai avantajoasă.

— N-ați vrea să ne împărtășiți ceva din experiența dumneavoastră? — îl întreabă mai departe Andrei.

— Din experiența mea? Nu înțeleg.

— Aceste nume nu vă spun nimic? — îl mai întreabă Andrei, întinzîndu-i lui Moller lista întocmită de Abich și Wagner.

Neînțelegînd încă încotro se îndrepta discuția, proprietarul hotelului privi lista cu multă curiozitate. Citi numele cunoscute lui și, deodată, o bănuială îi săgetă creierul. De unde să fie lista asta? Cine ar fi putut să le spună numele persoanelor pe care el le urmărise din însărcinarea gestapoului? Moller se cutremură și, scăpînd lista pe masă, se uită nedumerit la Greaznov.

— Cine mai poate fi trecut pe lista asta? — îl întreabă Andrei.

— Nu înțeleg nimic — bîgui Moller, încercînd să zîmbească.

Greaznov repetă întrebarea.

— De ce vreți să știți? — întreabă gestapovistul pe un ton sec și fără răutate.

— Dacă vă întrebăm, înseamnă că avem nevoie.

Moller se uită la Alim și, întîlnindu-i privirea, simțică nu-i a bună. Făcu o mișcare, încercînd să se ridice, dar cel de al treilea om pe care nu-l cunoștea îi spuse răstit:

— Stai locului, năpîrcă!

Pentru o clipă, în ochii lui Moller scînteie o licărire de groază. Deschizîndu-și gulerul paltonului, întreabă:

— Ce vreți de la mine?

— V-am spus mai înainte — îi răspunse Andrei. — Pe cine ați mai predat gestapoului?

Muscîndu-și buza de jos, Moller tăcea, stînd încruntat.

Greaznov scoase pistolul. Gestapovistul sări de la locul său, se lovi de peretele ăarăcii și încremeni locului, acoperindu-și fața cu mîinile.

— O să număr pînă la zece — i se adresă Andrei. — În acest timp trebuie să spuneți numele victimelor, iar

noi o să le notăm. Dacă n-o să vreți să le amintiți, treaba dumneavoastră.

Moller își descoperi fața și văzu că și Alim își scoase pistolul.

— Începem — rosti Andrei. — Una... două... trei... patru...

Cînd ajunsese la cinci, abia mișcîndu-și limba, Moller rosti:

— Glessner.

Andrei trecu numele pe listă.

— Cine a fost Glessner?

Moller spuse că Glessner era vatman de tramvai, îi simpatiza pe comuniști și a fost arestat la începutul anului 1943.

— Mai departe — continuă Andrei.

— Meier... Robert Meier...

Paul se îndreptă spre ușa barăcii. El intră în gheretă, ieși de acolo cu o pușcă de calibru mic și, trăgînd foarte liniștit din țigară, se îndreptă spre poartă.

După ce băgă pistolul în buzunar, Greaznov notă noi și noi nume spuse de Moller. Cînd provocatorul tăcu, numărul lor se ridicase la opt.

— Asta-i tot? — întrebă Andrei.

— Tot. Alții n-au mai fost.

— E destul și atît. Acum scrieți aici, dedesubt, că toate persoanele arătate mai sus au fost predate de dumneavoastră în mîinile gestapoului. Apoi semnați.

Trădătorul căzu pe brînci. Îl scuturau frigurile.

— Număr pînă la zece. Una... două... trei... patru... cinci... șase... șapte... — începu Andrei.

Moller se întinse spre creion, îl luă cu mîna tremurîndă și semnă.

— Așa, foarte bine — spuse Greaznov, băgînd hîrtia în buzunar. — V-ați semnat sentința. Acum noi o să ne îngrijim ca această listă înfiorătoare să nu se mai mărească.

Moller se chirci. Semăna cu o mică fiară de pradă înrăită, condamnată la pieire. Deodată sări de la locul său și fugi spre capătul barăcii.

Uitînd de pistoletul pe care-l strîngea maşinal în mîna, Alim se năpusti pe urma gestapovistului. Cu o répeziciune neobişnuită pentru vîrsta sa, Moller ajunse pînă la un cazan de fierţ apă, se căţăra pe el, îşi scoase paltonul şi ieşi printr-o fereastră spartă.

Răsună o împuşcătură întîrziată.

— O să fugă ticălosul! — strigă Alim şi sări repede pe cazan.

Andrei fugi prin baracă spre ieşire, ca să-i taie lui Moller drumul de retragere.

Aţît Alim, care se căţăraseră pe acoperiş, cît şi Andrei vedeau foarte bine cum fuge Moller, dînd din mîini. Acesta însă nu se îndrepta spre poartă, ci spre o spărtură din gardul de scînduri, care era mult mai aproape decît poarta.

„O să ne scape! — trecu un gînd îngrijorător prin mîntea lui Greaznov. — Au mai rămas vreo treizeci de metri, nu mai mult“. În acest timp se auzi un zgomot uşor, ca troznetul unei prăjini care se rupe. Moller căzu cu faţa în jos, iar de după şopronul de alături se arătă Paul Roth.

Răsună încă o împuşcătură.

— S-a zis cu lepădătura gestapovistă... Dar şi voi aţi făcut-o de oaie! Era cît pe ce să scăpaţi năpîca asta — spuse Paul, clătinînd din cap a dojană.

14

La sfîrşitul lunii februarie, Dolinger îi transmise lui Ojoghin ordinul lui Jurgens de a preda staţia de radio. Cum fără staţia de radio ar fi fost nevoiţi să întrerupă legătura cu Pămîntul Mare, prietenii hotărîră să amîne predarea, spunînd că încă nu cunosc destul de bine unele piese. Nikita Rodionovici i se adresă lui Dolinger, dar acesta strînse din umeri şi-i spuse că nu are dreptul să contramandeze ordinul lui Jurgens.

— Dar dacă o să-l rugăm noi personal?

— Nu prea cred că o să reuşiţi — îi răspunse Dolinger.

— Domnului Jurgens nu-i place să revină asupra vreunui ordin.

— Totuși noi o să încercăm — spuse Nikita Rodionovici și se apropie de telefon.

— Nu vă sfătuiesc — îl opri Dolinger, punînd receptorul înapoi pe furcă.

El îi explică lui Ojoghin că peste cîteva zile trebuie să părăsească orașul, că e obligat să ia cu el toată aparatura radio și că nu are dreptul s-o lase acolo fără să știe dinainte dacă se va mai înapoia sau nu.

— Dar cu noi cum rămîne? — întrebă Nikita Rodionovici.

— Ce vă neliniștește? — se interesă Dolinger.

— Vreau să știu cum și cu cine o să menținem legătura.

— Direct cu domnul Jurgens. Astă-scară trebuie să fiți la el, iar mîine dimineață vă rog să-mi aduceți stația de radio.

Era o zi cu soare, neobișnuit de luminoasă, care prevestea o primăvară timpurie.

Ojoghin și Greaznov meraseră în piață. Ca de obicei, acolo era multă lume și larmă... Lîngă un magazin de pîine se îngrămădiseră o mulțime de orășeni. Cu toate că ora de deschidere trecuse de mult, ușile erau închise.

Polițiștii stăteau la o distanță destul de mare. Era clar că se temeau de oamenii înfometați. Orășenii, îndeosebi femeile, băteau în ușa și în zidurile magazinului, amenințînd să spargă încuietorile.

Deodată se auzi duduitul îndepărtat al unui avion.

Toți încremeniră, ațintindu-și privirea spre răsărit, apoi se împrăștiară care încotro.

Piața se goli. Lîngă magazin rămase doar un singur neamț în vîrstă, slab, adus de spate, înbrăcat cu o scurtă jerpelită. El clătină trist din cap, se uită în urma celor care o rupseseră la fugă și apoi, zărindu-i pe Ojoghin și Greaznov, ceru o țigară.

Nikita Rodionovici scoase un pachet de țigări și-l întinse necunoscutului.

— Ce lux! — spuse acesta, scoțînd cu băgare de seamă o țigară din pachet. — Aseară, am primit pe bonul de tutun doar șase țigări pentru trei zile.

Fața neamțului inspira simpatie și Ojoghin îi oferi întreg pachetul.

— Cum?! — se miră necunoscutul. — Eu n-am cu ce-l plăti, nu sînt atît de bogat...

— Luați-l. Noi mai avem... Nu sîntem negustori.

— Vă mulțumesc foarte mult... Mergeți departe? Îmi dați voie să vă însoțesc?

Primind încuviințarea, necunoscutul păși alături de ei.

De pe străzi, din ulicioare și din gangurile porților, lumea se scurgea din nou spre piață. Avionul care stîrnise panica fusese german.

Pe drum, ei continuară să vorbească. Neamțul își arăta cu curaj nemulțumirea față de regimul hitlerist. Temîndu-se de o provocare, Greaznov și Ojoghin îl ascultau fără să răspundă. Cazul cu Moller le dovedise încă o dată că trebuie să fie foarte prudenți.

— Germanii sînt de nerecunoscut — spuse neamțul. — N-am crezut niciodată ca în mijlocul nostru să fie atît de mulți lași și semănători de panică. Acum, cînd războiul a ajuns aici, ți-e rușine să te uiți în jur. Mii de oameni, mă refer la bărbații care pot fi soldați, își petrec toate nopțile în subsoluri, bunkere, adăposturi. Se tem de bombe — vorbi el clătînînd din cap. — În schimb, cum se comportă rușii? Eu m-am înapoiat de pe front acum o lună. Am nouă răni... Am văzut orașe rusești din care n-a mai rămas nimic, dar în care oamenii continuau să trăiască...

Neamțul vorbi mult despre Rusia, Polonia, Cehoslovacia, pe unde avusese prilejul să treacă. Îl cutremurau îndeosebi distrugerile și nenorocirile pe care le suferise populația în timpul războiului.

— Naziștii, naziștii... Blestemați să fie! — înjură bătrînul soldat.

Ojoghin și Greaznov schimbă o privire pe furis, ceea ce nu-i scăpă însoțitorului lor.

— Ce e? Vă e teamă, băieți? — întrebă el zîmbind amar. — Eu nu mă mai tem și vreau să le dau pe toate dracului. Mă numesc Gust, Joakim Gust. Poate că o să ne mai vedem... Mulțumesc pentru țigări... Eu merg pe aici — spuse omul și, cotînd spre stînga,

într-o ulicioară îngustă, se îndepărtă fără să mai privească înapoi.

— Interesant tip — spuse Greaznov. — La început, păcatele mele, mă gîndeam să nu fie vreun agent de-al gestapoului.

— Și eu credeam la fel — spuse Ojoghin. — Se pare însă că ne-am înșelat. Oameni ca el se găsesc, cred, sute și mii, dar rătăcesc așa, singuratici, se revoltă, se indignează...

Ojoghin făcu cîțiva pași, tăcu, apoi oftă. Ce păcat că trebuia să predea stația de radio!

Seara, Nikita Rodionovici și Andrei meraseră din nou la Jurgens. În vilă era multă animație. Într-o cameră cîneva cînta la pian, iar din dormitor se auzea larmă de glasuri.

Jurgens ieși în întîmpinarea musafirilor, întovărașit de o nemțoaică în vîrstă, roșcovană, voinică și de un tînăr oberleutnant în uniformă de aviator.

— Prietenii mei — îi prezentă Jurgens pe Ojoghin și Greaznov. — Soția mea, fiul meu.

Soția lui Jurgens îi rugă îndată să poștească în sufragerie.

Tînărul Jurgens semăna la înfățișare cu maică-sa și, cu toate că avea doar vreo douăzeci și cinci de ani, capul îi era aproape în întregime chel. La început el nu luă parte la discuție. Doar din timp în timp, cînd i se adresa cineva, răspundea cu fraze scurte sau printr-o mișcare a capului.

În schimb, soția lui Jurgens era foarte vorbăreată. Ea aminti printre altele și de soarta tragică a lui Aschinger, cumnatul său.

Jurgens încercă să converseze cu musafirii în rușeste, dar soția luă o înfățișare rugătoare și, astupîndu-și urechile cu degetele, spuse:

— Karl, pentru Dumnezeu... nu pot suferi limba asta...

Jurgens tăcu.

Față de rarele intervenții pe care le făcea fiul său în timpul discuției, Jurgens avea o atitudine mai mult decît disprețuitoare. Tînărul încerca să vorbească

lucruri despre care pesemne că n-avea nici cea mai mică idee. Trăgea însă concluzii îndrăznețe și se străduia să vorbească pe un ton autoritar.

— Rușii n-or să vadă Berlinul. Lucrurile nu vor ajunge pînă acolo — spuse tînărul Jurgens, îndesînd în gură un pateu.

Tatăl îi aruncă o privire disprețuitoare, de parcă ar fi vrut să spună: „Ia te uită la el! Un prostănac, și se apucă să filozofeze!“ Fața i se încruntă dureros.

Acceași grimasă apăru pe fața tatălui și atunci cînd oberleutnantul încercă să justifice poziția lui Ccan Kai-și și poziția generalului De Gaulle.

După un prînz sățios, prietenii avură posibilitatea să asculte cîteva bucăți muzicale interpretate de doamna Jurgens.

Ea cînta atît de mult și cu atîta energie, încît Nikita Rodionovici simțea că-l apucă o puternică durere de cap.

Îi salvă însă tînărul Jurgens, care, așezîndu-se pe colțul canapelei, adormi și începu să sforăie tare.

— Întotdeauna se întîmplă la fel — se plînsese soția lui Jurgens. — E destul să încep să cînt, că el adoarme.

— Înseamnă că muzica îi calmează nervii — observă Jurgens și, apropiîndu-se de soție, o sărută pe frunte. — Du-te și tu la culcare, că noi o să discutăm despre treburile noastre — și Jurgens îi invită pe prieteni în birou.

În primul rînd, el se interesă dacă Ojoghin și Greaznov sînt mulțumiți de alimentele pe care le-au primit și dacă mai au nevoie de ceva.

Prietenii nu aveau nici un fel de pretenție.

— Foarte bine — încuviință Jurgens printr-o înclinare a capului. — Să considerăm că problema aceasta e rezolvată și să discutăm despre celelalte. Ați predat stația de radio?

Ojoghin îi răspunse că o vor preda a doua zi. Jurgens sublinie că trebuie să facă neapărat acest lucru și adăugă că, datorită muncii practice, cunoștințele pe care le-au căpătat li s-au întipărit destul de bine și că o întrerupere de cîteva luni n-o să aibă nici o in-

fluență negativă. După ce vor ajunge în Rusia, vor avea posibilitatea să se odihnească cum se cuvine pînă cînd se va prezenta împuternicitul său. Ei îl vor recunoaște după parole. Cine va fi acest împuternicit, n-are importanță. Jurgens era sigur că ei nu-l vor trage pe sfoară și că vor rămîne credincioși cauzei comune. Dacă fiecare dintre cei trei va lucra cum trebuie, totul se va aranja mai bine decît bănuiesc ei. Să știe însă că nemții n-or să rabde să fie trădați. Pe ci nu-i poți înșela.

— După părăirea mea, domnule Jurgens, pe tema asta nici nu mai e nevoie să lungim vorba — îl întrepruse Nikita Rodionovici.

Jurgens zîmbi.

La sfîrșitul discuției, el le dădu prietenilor bani și îi preveni că, dat fiind mersul evenimentelor, acum vor trebui să se întâlnească mai rar.

— Vă aștept exact peste zece zile, căm la aceeași oră — le spuse el la despărțire.

15

Luna martie era pe sfîrșite. În fiecare dimineață un vâl de ceață plutea jos de tot, aproape de pămînt; venind dinspre miazănoapte, dinspre luncă, ceața se furișa spre oraș și apoi se îndrepta spre pădure. Către prînz se însenina și printre nori stălucea un cer vesel, curat, de primăvară. În parcuri și grădini, în copacii încă desfrunziți, stăncuțele își vedeau de treabă foarte preocupate. Vrăbiile sporovăiau neliniștite pe drumuri.

— Vreau să vă felicit, tovarăși, cu prilejul venirii primăverii — spuse Hugo Abich, intrînd în cameră.

Hugo aducea întotdeauna noutăți. În ziua aceea avea în mîină un ziar.

— „În urma ofensivei sovietice întreprinse cu succes de pe capul de pod de la Baranow, situația militară generală s-a schimbat brusc într-o direcție nefavorabilă nouă” — citi el. — Se spune că, în caz de

catastrofă, Goebbels promite să-și tragă un glonte în frunte.

— Numai el? — întrebă Alfred Augustovici.

— Cred că și alții îi vor urma exemplul.

— N-aș avea nimic împotriva să mă duc la înmormântarea lor — spuse rîzînd Wagner.

— Mai am o noutate — spuse Hugo. — De data aceasta special pentru tovarășii noștri ruși. „*Astă-noapte s-a stins din viață, înainte de vreme, domnul Karl Jurgens, ofițer din serviciul de spionaj...*“

— Cine? — întrebă Ojoghin aproape țișînd.

— Karl Jurgens — repetă zîmbind Abich.

Toți se priviră uluiți. Nikita Rodionovici aproape că smulsc ziarul din mîinile lui Hugo, citi anunțul în gînd, apoi cu glas tare și încremeni nedumerit:

— Ce drăcie o mai fi și asta? Să fie vorba de el? Andrei porni pe rîs.

— Noi, Nikita Rodionovici, am supraviețuit tuturor. Și lui Markwardt, și lui Kibitz, și lui Jurgens, și lui Gunke.

— Păi, cum vine asta? — Nikita Rodionovici căzu pe gînduri, apoi încet, de parcă ar fi vorbit cu el însuși, spuse: — Aici sînt multe lucruri de neînțeles. Dar orice ați spune, mie nici nu-mi vine să cred că e vorba de șeful nostru. Poate că s-a dus pe cealaltă lume unul cu același nume.

— Dar ce-ar fi să ne ducem pînă acolo? — propuse Alim.

— Unde? — întrebă Abich.

— La vila lui.

Ojoghin se ridică și începu să se plimbe emoționat prin cameră. Moartea lui Jurgens, adusă la cunoștința lor prin anunțul din ziar, le încurcase toate socotelile. După o muncă îndelungată și plină de încordare, prietenii se pomeniră din nou într-o situație grea. Toți șefii lor, fie că au fugit, fie că au fost arestați, fie că au murit. Între timp, trupele americane se apropiau de oraș. Ele și intraseră în Köln.

„Totul se prăbușește și acum lor nu le mai arde de noi“ — își zise Nikita Rodionovici. Totuși gîndul că

anunțul din ziar nu avea nici o legătură cu șeful lor îl sili pe Ojoghin să primească propunerea făcută de Alim și să meargă la vila lui Jurgens.

În fața intrării principale a reședinței lui Jurgens stăteau două limuzine camuflăte. Era ceva neobișnuit. Înainte, mașinile nu se opreau niciodată la intrare.

Servitorul care-i deschise lui Nikita Rodionovici părea pierdut.

— Ați auzit? — îl întrebă el pe Ojoghin.

Nikita Rodionovici îi răspunse că a aflat vestea dintr-un ziar, dar că n-a dat crezare și a venit să se convingă personal.

— Moartea nu înșeală niciodată pe nimeni — îi spuse servitorul, dându-și importanță, și clătină trist din cap. — Să mergem. O să vă conduc. Poate că o să fie nevoie de dumneavoastră.

Salonul mohorât era pustiu. Din birou se auzeau glasuri înăbușite. Ojoghin bătu la ușă. O voce bărbătească îi spuse să intre.

Primul lucru care-i sări în ochi, fu casa de fier din perete, care era deschisă, căscată ca o gaură neagră. Pe dușumea zăceau vrafuri de hîrtii în dosare și suluri. Doi gestapoviști — dintre care unul era maiorul Vocht, cunoscut celor doi prieteni — lucrau în birou ca la ei acasă. Maiorul răsfoia la masă un teanc de hîrtii, iar colegul său, așezat la capătul mesei, scria ce-i dicta Vocht. Pesemne se făcea inventarierea documentelor.

— A, domnul Ojoghin! — se adresă pe un ton familiar maiorul. — N-ați putea să faceți lumină în această afacere întunecată?

— Eu abia am aflat despre asta dintr-un ziar — îi răspunse Nikita Rodionovici.

— Cam târziu.. cam târziu... Dar mai bine mai târziu decît niciodată.

Ojoghin aruncă o privire de jur-împrejur.

— Ce s-a întîmplat? — i se adresă el maiorului.

— Dacă, bineînțeles nu e secret.

— Dumneavoastră cunoașteți casa? — îl întrebă Vocht în loc de răspuns.

Nikita Rodionovici încuviință din cap, apoi spuse că a fost de multe ori la Jurgens și că îi cunoștea bine casa.

— Duceți-vă în dormitor — spuse maiorul. — Soția lui o să vă spună totul — și, nu se știe de ce, izbucni în râs.

În dormitor, Ojoghin găsi pe soția și pe fiul lui Jurgens. Doamna Jurgens se ridică în întâmpinarea musafirului. Fiul, însă, continua să stea pe canapea cu o carte în mână.

— Cine s-ar fi putut aștepta la una ca asta?... — rosti doamna Jurgens, acoperindu-și fața cu batista. — Cui i-ar fi trecut prin cap... Nu, eu n-am să-i supraviețuiesc lui Karl. N-am să fiu în stare...

Nikita Rodionovici o conduse la un fotoliu adânc, se așeză în fața ei și aruncă o privire spre tânărul Jurgens. După cum se vedea, moartea tatălui său nu-l tulburase deloc și nu-i schimbase felul de fi.

„Ciudată familie!“ — își zise Ojoghin.

Rezemîndu-se de speteaza fotoliului, soția lui Jurgens gema înăbușit. Își reveni însă repede și, fără să mai aștepte ca musafirul să-i pună întrebări, povesti cum se petrecuse totul.

— Dormeam. Era ora trei noaptea. Deodată aud o împușcătură... Eu dorm foarte ușor și mă trezesc la cel mai mic foșnet... Am sărit din pat și am văzut că soțul meu nu e lângă mine. El... el zăcea lângă masă. M-am apropiat în fugă... Doamne, ce grozăvie! — spuse ea, frîgîndu-și mîinile și acoperindu-și din nou fața cu batista. — Se împușcase în gură cu un pistol de calibru mare. Îi ieșiseră ochii. Teasta îi zburase. Nu, nu, nici nu pot să-mi amintesc de asta...

— Unde-i? — întrebă Nikita Rodionovici.

— Acolo... acolo.. — și ea făcu un gest nelămurit cu mîna, arătînd într-o parte.

— A lăsat ceva?

— Da... Doamna Jurgens se ridică, se apropie de toaletă și, lûind o mică foaie de hîrtie, i-o întinse lui Ojoghin.

Nikita Rodionovici văzu scrisul cunoscut al lui Jurgens.

Iată ce scria:

„Dragii mei, Luisa și Peter! Nu pot supraviețui morții Germaniei și trebuie să mor înaintea ei. Va trece timpul și voi îmi veți da dreptate. Nu învinuiesc pe nimeni de moartea mea, în afară de istorie, pe care Goebbels a denumit-o, pe bună dreptate, „prostituată“. Ea, și numai ea, e vinovată de toate. Adio! Karl“.

Deși terminase de citit, Ojoghin continua să privească mașinal bucata de hîrtic, gîndindu-se că dacă Jurgens nu s-ar fi omorît singur, ar fi murit de mîna altora, și încă într-un viitor apropiat.

La înmormîntarea lui Jurgens se adună multă lume. Erau acolo civili, militari, gestapoviști, S.S.-iști, pe care Ojoghin și Greaznov nu-i cunoșteau, un pluton de pistolari și o fanfară.

Jurgens zăcea întins într-un sicriu descoperit. Fața îi era acoperită cu un voal de mătase. Înapoia mașinii pe care se afla sicriul mergea soția decedatului. De o parte o sprijinea fiul, iar de cealaltă, un bătrîn înalt și uscățiv.

A doua zi după înmormîntare, în vila lui Jurgens se instalează statul major al unei unități militare. Soția, fiul și servitorul credincios al defunctului pleacă din oraș.

Sinuciderea lui Jurgens îi puse pe prieteni într-o mare încurcătură. Într-un moment critic, cînd era evident că americanii trebuie să intre în oraș, Ojoghin, Greaznov și Rizamatov rămăseseră singuri, fără nici un plan de acțiune, fără legătură cu patria lor. Tot ce-și propusese spionajul german în privința lor se prăbușise.

— Lucrurile stau prost — spuse Andrei după ce se înapoiară de la înmormîntare. — Propun să ne strecurăm spre răsărit, în întîmpinarea trupelor noastre.

Ojoghin căzu pe gînduri.

Apropierea trupelor americane nu putea să nu-l neliniștească. După vreo trei-patru zile, orașul va fi ocupat de americani. Bineînțeles, ei sînt aliați și trebuie să-i ajute pe rușii aflați acolo să se înapoieze în patrie. Dar cum vor apare în fața lor Ojoghin și

Greaznov? Ei nu puteau spune că-s. prizonieri, nu erau în lagăr, nu aveau nici un fel de acte doveditoare că fac parte din Armata Sovietică. În afară de asta, în oraș vor rămîne gestapoviști, care, din răz bunare sau pur și simplu ca să se pună bine cu americanii, vor face depoziii împotriva lui Ojoghin și Greaznov. Atunci — și acest lucru era cel mai probabil — autoritățile americane îi vor preda pe amîndoi și, o dată cu ei, pe Alim, tribunalului militar de campanie și te pomenești că vor fi împușcați. Bineînțeles, ar putea insista ca americanii să ceară relații de la comandamentul sovietic, însă ei puteau să se învoiască cu asta, dar ar putea totodată să și refuze. Varianta propusă de Andrei era ademenitoare, dar... dar aveau ei dreptul să părăsească sectorul care le fusese încredințat de patria lor?

Trebuiau să țină seama și de felul în care ar proceda dacă ar fi într-adevăr oameni ai spionajului german. El și Andrei trebuiau să-și joace rolul pînă la capăt. Și îl vor juca cu orice preț!

16

Nikita Rodionovici se trezi devreme. Se sculă, se spală și ieși în grădină. Soarele răsărise și o adiere de vînt legăna crengile copacilor.

Ojoghin porni în lungul aleii și atinse cu mîna o ramură de măr. Crenguța era plină de sevă dătătoare de viață. Mugurii se umflaseră, se rotunjiseră, deveniseră mai deschiși la culoare. Venea primăvara. Deodată, Nikita Rodionovici simți dureros de puternic că undeva, acasă, copacii foșnesc la fel, primăvăratice, iar mugurii de măr se umflă tot așa.

Acasă... Ce dor i se făcuse de casă!

Se lăsă pe banca umedă și-și îngropă fața în palme.

Nu, așa nu se putea. Prea se obișnuiseră cu rolul de întreținuți ai lui Jurgens. Trebuiau să găsească o nouă ieșire. Neapărat trebuiau să facă ceva... Ojoghin se ridică de pe bancă și se îndreptă spre casă.

Îi veni ideea să se ducă la gestapo, să încerce să afle care-i situația și, în cel mai rău caz, să se sfătuiască cu maiorul Vocht.

Se uită la ceas. Era aproape ora opt.

„O să mă duc... să încerc“...

Urcă în camera sa, se îmbracă și ieși.

Străzile erau aproape pustii. Ce-i drept, lângă magazinul de pâine era multă lume, însă nimeni nu făcea gălăgie, așa cum se întâmpla de obicei. Sub fereastră era prinsă o coală mare de hîrtie galbenă, pe care scria „Magazinul închis“. Se pare însă că oamenii nădăjduiau să vină patronul și să le spună ceva liniștitor.

Pe străzile centrale nu se prea întâlneau trecători. Treceau însă mașini încărcate, aproape toate sub pază. Lângă gestapo era o forfotă neobișnuită. Multe camioane veneau și plecau mcreu, iar un pluton de pistolari cuprinsese într-un cordon o mare parte a străzii și nu lăsa pe nimeni să treacă.

Cînd Ojoghin se apropie, o patrulă îl opri și îi ceru permisul. Nikita Rodionovici arătă permisul primit încă în iarnă de la maior. Soldatul îl învîrti în mîină, ridică din umcri și imediat chemă un oberleutnant. Acesta îi spuse lui Ojoghin că intrarea particularilor în clădirea gestapoului e interzisă.

Nikita Rodionovici încercă să-l înduplece cu cele mai convingătoare argumente.

— În clădire au voie să intre numai colaboratori — îl întrerupsă oberleutnantul și adaugă: — Ei au permise speciale.

— Vă rog să-i raportați maiorului — continuă Nikita Rodionovici, încercînd să-l convingă pe S.S.-ist.

— Asta nu intră în obligațiile mele — îi răspunse alene oberleutnantul, căscînd cu poftă.

Judecînd după înfățișarea lui, se vede că nu dormise toată noaptea și, în clipa aceea, îl interesa mai mult odihna decît discuția.

— Trebuie să-l văd neapărat — stăruia Ojoghin.

— Nu pot să vă ajut cu nimic — îi răspunse gestapovistul și, vrînd să termine discuția, încheie: — Asta-i..

— Am să aștept pe unul dintre colaboratori — nu se lăsa Nikita Rodionovici.

Oberleutnantul se îndepărtă ridicînd din umeri.

Nikita Rodionovici se așează pe treptele casei de peste drum și începuse să urmărească tot ce se petrecea. La intervale de timp aproape egale, din curtea gestapoului ieșeau mașini care se îndreptau spre partea de nord a orașului.

„Cară dosarele“ — își zise Ojoghin.

Fiecare mașină era însoțită de pază. Pe una se afla chiar o mitralieră.

Aproape din toate coșurile clădirii se înălța un fum cenușiu. Pesemne că gestapoviștii ardeau hîrtille și documentele.

Nikita Rodionovici stătu așa vreo douăzeci de minute. Noaptea nedormită își spunea cuvîntul. Oboseala îl biruia, capul îi părea greu, iar tîmplele îl dureau. Ojoghin se rezemă de zidul casei și-și închise ochii pentru o clipă. O moleșeală plăcută îi cuprinsese trupul; i se păru că se prăbușește vertiginos. 'Își reveni, înălță capul și văzu în fața sa un gestapovist ursuz, cu fața încrunțată și cu ochii mult depărtați unul de altul.

— Ce faci aici? — îl întrebă gestapovistul, cerce-tîndu-l pe Ojoghin cu privirea.

Luat prin surprindere, Nikita Rodionovici se pierdu.

— Pe dumneata te întreb! — spuse neamțul aproape tipînd.

— Îl caut pe maiorul Vocht — îi răspunse încet Ojoghin.

Gestapovistul zîmbi.

— Eu sînt maiorul Vocht — spuse el apăsător, închi-zîndu-și pe jumătate ochii. — Ce dorești?

Ojoghin rămase uluit. Dezorientat, străduindu-se să pătrundă înțelesul acestei glume, spuse:

— Nu vă cunosc...

— Nu mă cunoști pentru că nu-l cunoști pe maiorul Vocht. Pur și simplu vrei să pătrunzi în clădire. Ticălosule! Ridică-te! — urlă gestapovistul și îi dădu o palmă lui Ojoghin.

Nikita Rodionovici se ridică, încă neînțelegînd ce se petrece. Lovitura nu fusese prea puternică, dar

obrazul îl frigea. O ură turbată îl cuprinsese fulgerător. Niciodată în viața sa, Ojoghin nu simțise umilința omului lovit. Obrazul i se înroși de rușine, iar mâinile i se strînseră pumn. Gestapovistul îl privea obraznic, provocator. Nikita Rodionovici ardea de dorința să-i întoarcă palma, să-l doboare dintr-o singură lovitură și să-l calce în picioare, fără să mai țină seama de urmări. O clipă, ciuda îi întunecă mintea, dar, făcînd o sfortare, el și-o înăbuși, aproape gemînd. Învinsese rațiunea.

- Nu aveți dreptul să vă purtați astfel cu un om care... — spuse el cu un glas înăbușit, înecîndu-se de necaz — care îndeplinește o misiune dată de un organ special. Conduceți-mă la maior!

Gestapovistul îl luă imediat de umăr și, împingîndu-l, strigă:

— Dă-i drumul înainte! Îți dau eu ție maior Vocht!

Nikita Rodionovici păși supus spre intrare. Santinela se dădu la o parte, lăsîndu-l să treacă în coridor, iar gestapovistul venea la o oarecare distanță în urmă. Coridorul se întindea pînă la capătul clădirii; de o parte și de alta se vedeau o mulțime de uși, dintre care unele erau deschise. De acolo se auzeau glasuri și țăcănit de mașini de scris. Gestapoviștii pe care-i întâlnea în cale duceau grăbiți dosare și teancuri de hîrtii.

— La stînga! — strigă pe un ton brutal gestapovistul și, fără a mai aștepta ca Ojoghin să deschidă ușa, o împinse cu piciorul. — Încă un admirator de-al dumneavoastră — spuse el cu un zîmbet ironic, adresîndu-se civilului așezat la masă și făcîndu-i lui Nikita Rodionovici un vînt în cameră.

Civilul înălță capul, se uită la Ojoghin fără nici un fel de curiozitate și se adînci din nou în hîrtii. Răsfoia repede foaie cu foaie, scuipe din cînd în cînd pe degete. O față slabă, prelungă, obraji supti, o bărbie ascuțită, umeri înguști, mâini palide, osoase, care nu cunoscuseră munca fizică, iată ce observa Nikita Rodionovici. Gestapovistul care-l adusese acolo îi arătă un scaun și îi spuse pe un ton de ordin:

— Așteaptă! — apoi ieși.

Nikita Rodionovici se așează pe scaun. Trecură câteva minute. Civilul părea că nici nu ia în seamă prezența lui Ojoghin. Nikita Rodionovici tuși încet, dar nici aceasta nu avu efect. Gestapovistul nici nu-și ridică ochii de pe hîrtille pe care le cerceta.

Abia după vreo zece-cincisprezece minute, dînd dosarul la o parte, el i se adresează lui Ojoghin:

— Cum ați ajuns aici? Ce doriți?

— Eu și prietenii mei sîntem colaboratori de-ai lui Jurgens. Nu avem nici un fel de documente — îi explică Nikita Rodionovici.

— De asta ar fi trebuit să se îngrijească Jurgens — îi răspunse gestapovistul — și dacă nu s-a îngrijit, înseamnă că socotea că nu are rost sau că nu e de dorit să aveți documente.

— Dar Jurgens nu mai e printre cei vii, iar vremurile s-au schimbat — încercă să-și susțină punctul de vedere Ojoghin.

— Ce vreți să spuneți? — întrebă cu răutate gestapovistul.

— Fără documente nu avem posibilitatea să rămînem în oraș. În orice clipă putem fi arestați de autoritățile militare.

Gestapovistul se ridică din fotoliu.

— Arestați... — repetă el, încet, chibzuind parcă ceva. Apoi se așează din nou și începu să cotrobăiască printre hîrtii.

Deodată sună telefonul. Gestapovistul ridică receptorul și îl duse la ureche.

— Da cu... da, termin... — fața i se îngălbeni. — Chiar acum? — întrebă el pierdut și, după ce puse receptorul pe furcă, se apropie încet de ușă, o deschise și strigă tare în coridor: — Meier!

Fără a mai aștepta să-i răspundă cineva, gestapovistul se înapoie la masă și începu să adune hîrtille cu mișcări nesigure, de parcă n-ar fi știut ce și unde să pună.

În cameră intră un sturmscharführer mic de statură, cu o față rotundă și, luînd poziția de drepti, raportă că sa prezentat la ordin.

— Mașinile sînt gata? — îl întrebă gestapovistul.

— Da!

— Dacă aveți loc în prima, luați-l și pe dînsul — spuse el, arătînd spre Ojoghin. — În grupa „B“. Ai înțeles?

Sturmscharführerul dădu afirmativ din cap și se apropie de Ojoghin. Neînțelegînd ce se petrecea, Nikita Rodionovici i se adresă gestapovistului.

— E o neînțelegere, insist să mă ascultați...

— Ia-l! — spuse scurt gestapovistul.

— Rugămintea mea e în interesul serviciului de spionaj... — continuă Nikita Rodionovici.

Sturmscharführerul îl trase pe Ojoghin spre ușă și, fără nici un fel de jenă, îl împinse în coridor, iar de acolo, în curte.

Nikita Rodionovici se pomeni între niște ziduri de cărămidă de un cenușiu închis, cu o mulțime de fcrestruici mici, cu gratii. Cîrtea era asfaltată. În toate colțurile stăteau pistolari, iar în mijloc se înălța un foișor pe care era instalată o mitralieră. Lîngă foișor stăteau cîteva mașini-dube. Una avea ușa deschisă. Doi soldați stăteau alături, discutînd ceva în șoaptă. Sturmscharführerul îl trase pe Ojoghin ceva mai la o parte și se opri alături de el.

— Să vină escorta! — răsună deodată o comandă.

Vreo zece pistolari se alinieră în grabă pe un rînd, între mașină și clădirea închisorii.

După cîteva minute începură să fie scoși deținuții. Unul dintre ei purta uniforma gestapoului, dar fără însemnele gradului, fără epoleți și fără centură. Cînd deținutul ajunse mai aproape, Ojoghin tresări: era maiorul Vocht. El pășea liniștit, cu demnitate și se uita de jur-împrejur.

— Ce se petrece aici? — întrebă în șoaptă Ojoghin, adresîndu-i-se sturmscharführerului care stătea alături de el.

— Nimic, duc deținuții — îi răspunse acesta calm.

— Dar ăsta e maiorul Vocht!

— A fost maior și nu Vocht, ci Zisler — îi explică în silă gestapovistul.

— Ce comedie o mai fi și asta? — șopti Ojoghin.

Ușa se închise cu zgomot în urma lui Vocht și mașina ieși din curte. În aceeași clipă, S.S.-iștii începură să scoată alți deținuți ca să-i urce în cea de a doua mașină. Unii dintre ei nici nu se puteau ține pe picioare și erau duși de braț.

Sturmscharführerul îi arătă lui Ojoghin ușa mașinii și îl trase cu putere de mîneacă.

— Încotro mă trageți? — protestă Ojoghin.

— Fără discuții!

— N-aveți nici un motiv să faceți asta!

În clipa aceea veni în fugă gestapovistul-șef care conducea imbarcarea.

— Ce e? Ce s-a întîmplat?

Sturmscharführerul îi spuse că, din ordinul anchetatorului-șef Lehman, trebuia să-l imbarce pe omul care era cu el.

— Nu-l primesc — îi răspunse categoric gestapovistul.

— Mașina merge pe un itinerar special. Și apoi, n-am să mă apuc să iau un deținut pe răspunderea mea, fără ordin scris.

— Eu nu sînt deținut — spuse Ojoghin.

— Cu atît mai mult.

Lăsîndu-l pe Ojoghin singur, sturmscharführerul alergă în clădire.

Gestapovistul-șef se apropie de mașină, spuse ceva șoferului și acestă porni motorul. Planșonul se pregătise să deschidă poarta.

Inima lui Nikita Rodionovici bătea gata să-i sară din piept. El îl zorea în gînd pe omul de la poartă, deoarece înțelegea că, odată plecată mașina cu arestați, o să dispară și pericolul de a fi dus laolaltă cu ceilalți deținuți.

Sturmscharführerul ieși în fugă din clădire, fluturînd o bucată de hîrtie. Șeful escortei, care se și urcase în cabina șoferului, se încruntă nemulțumit. După ce parcurse în grabă nota, coborî în silă din cabină și deschise ușa.

— Hai, repede! — se răsti el la Ojoghin.

Inima lui Nikita Rodionovici se opri o clipă și el simți că o slăbiciune neplăcută îi cuprîndea tot trupul.

„S-a terminat! — îl fulgeră un gând îngrozitor. — Trebuie să fac ceva, să încerc“... Făcu câțiva pași șovăielniciși se uită la neamțul care stătea în așteptare. Motorul duduia și gazele ce țîșneau din țeava de eșapament îl izbeau pe Ojoghin drept în față. Șeful escortei se uită la el, apoi îl împinse în dubă.

Ușa se închise cu zgomot și fărîma de cer dispăru.

Îmbrăcămintea arestaților răspîndea un miros grețos, de umezeală și sudoare.

Mașina se cutremură din toate încheieturile, se lăsă pe o parte și porni lin pe asfalt.

Toți ședeau tăcuți. Din cauza întunericului, nu se puteau desluși fețele oamenilor. Ochiulețul de geam din cabina escortei arunca o pată de lumină ștearsă pe umărul unui deținut și Ojoghin zări doar o bucățică de pînză vărgată care se clătina cînd spre stînga, cînd spre dreapta, în tactul mașinii care se legăna lin.

Împreună cu dușuitul motorului se auzea și oftatul greu al omului care stătea alături de Nikita Rodionovici.

Cam după o jumătate de oră, asfaltul se termină. Mașina ba se apleca brusc pe o parte, ba sălta în sus, ba părea că se prăbușește. Deodată ea se opri și motorul încetă să măi huruie.

Se auziră pași, zăngănitul cheii în lacăt și ușa se deschise. Lumina strălucitoare a soarelui care năvăli în mașină îi orbi pe deținuți. Nikita Rodionovici închise ochii.

— Ieșiți! — comandă untersturmführerul.

Deținuții prinseră să coboare din mașină. În fața lor se afla o închisoare.

17

Ziua se scurse neliniștită. Încă de dimineață, cînd merse ca să-i cheme pe Ojoghin și Greaznov la gustare, Wagner observă lipsa lui Ojoghin. Faptul acesta îl miră. Bătrînul coborî, ieși în grădină și îl strigă pe Nikita Rodionovici. Nu-i răspunse nimeni. Șocotind că Ojoghin n-a putut pleca pentru mult timp, Wagner se



...Unii dintre deținuți nici nu se puteau ține pe picioare și erau duși de braț.

hotărî să mai aștepte. Nu-i venea să se așeze la masă fără Nikita Rodionovici.

Trecu o oră.

Ojoghin nu se mai arăta. Wagner începu să se neliniștească. În oraș domnea o atmosferă de alarmă. Trecătorii fără permise, și adesea chiar și cei cu permise, erau reținuți. Bătrînul îi împărtăși și lui Hugo temerile sale.

Abich, care abia se sculase și nu apucase încă să se îmbrace, stătea lîngă chiuvetă.

— Tu ce crezi, unde ar fi putut să dispară? Să fi fost arestat? — îl întrebă Wagner.

Hugo căzu pe gînduri...

— E greu de spus... Trebuie să-l întrebăm pe Andrei. Poate că el știe.

Urcară la etaj și-l treziră pe Greaznov.

Andrei socoti că neliniștea lui Wagner e neîntemeiată și spuse că s-ar putea ca Ojoghin să se fi dus în centrul orașului pentru a vedea care-i situația. El își exprimă siguranța că pînă la prînz Ojoghin se va întoarce.

Nikita Rodionovici însă nu se înapoie. Veni ora prînzului, dar el nu se arătă nici la prînz, nici după aceea. Se apropia scara. Neliniștea îi cuprinse pe toți. Andrei și Hugo, care se duseseră de două ori în căutarea lui Ojoghin, hotărîră să mai meargă o dată. Wagner însă protestă:

— Stați acasă! Nu cumva vă închipuiți că hoinărește pe stradă sau că a uitat drumul spre casă? Aici e altceva... N-o fi nimerit în mîinile vreunei patrule?

— Nu se poate — se împotrivi Alim. — Nikita Rodionovici e un om prudent.

Wagner clătină din cap. Ce însemnătate avea prudența în timpurile acelea? Oameni cu totul nevinovați erau uciși fără nici un fel de avertisment.

Alim își puse paltonul pe umăr, coborî, ieși în stradă și se opri lîngă porțiță.

Nu se arăta nici un trecător. Se lăsase amurgul. O umbră violetă se așternuse peste casele joase, acoperite cu olane, iar la ferestre nu se vedea nici o lumină. Orașul nu dădea nici un semn de viață. Pe Alim îl cuprinse tristețea și o presimțire grea luă locul îngrijorării.

În liniștea care se lăsase se auzi un zgomot de pași. Alim se lipi de porțiță, pentru ca, în cazul când ar apărea vreo patrule, să se poată ascunde fără zgomot în curte. Teamă îi fusese însă zadarnică fiindcă de după colț apărură Andrei care se înapoia din oraș. Fusese din nou în căutare.

— Ei, ce-i? — îl întrebă Alim.

— Nimic nou — îi răspunse trist Greaznov și intră în casă.

Disparația lui Nikita Rodionovici era un lucru ciudat. Toți locatarii casei se adunară în sufragerie și începură să discute despre această întâmplare. Făceau cele mai diferite presupuneri, dar nici una nu avea darul să-i liniștească. Erau mirați de faptul că Ojoghin nu spusese nimănui nimic înainte de plecare și că nu lăsase nici măcar un bilețel.

— E de neînțeles. Tot ce s-a petrecut e de neînțeles...

— șoptea bătrînul.

Pe la ora două noaptea, prietenii se împrăștiară prin camerele lor, pentru că trebuiau să se și odihnească. Dar nu putură să se bucure de multă odihnă. Greaznov abia apucă să închidă ochii, că îl și trezi Rizamatov.

— Andriușa — își strigă el încet prietenul. — Ia ascultă!...

Andrei înălță capul. Afară, undeva, departe — poate chiar dincolo de oraș — se auzea ceva nedeslușit care semăna cu zgomotul unui tren în mers. Vuietul creștea, creștea mereu. Andrei sări din pat și se apropie de fereastră.

— Ce să fie acolo? — îl întrebă la rîndul său pe Alim.

Rizamatov strînse din umeri:

— O luptă. Sau poate, avioane.

Andrei se îmbracă repede și coborî în curte. În liniștea nopții se deslușea limpede zgomotul unor tancuri care înaintau. Pe undeva treceau trupe.

— Vin tancuri — îi spuse el lui Alim. — Dar ale cui sînt și unde se duc, asta nu se știe.

Trebuiau să aștepte ivirea zorilor.

Abia se luminează de ziuă, că Andrei, Alim și Hugo plecară în cercetare. De îndată ce ajunseră pe strada

vecină, o coloană de camioane cu soldați le bară drumul. Șiruri de „Studebackere” și „Dodge”-uri înaintau de-a lungul străzii și dispăreau după colț.

— Aliații — strigă Alim. —

— Da, americanii — întări Andrei și porni pe trotuar, cercetînd cu privirea mașinile și oamenii care stăteau în ele.

Era prima dată cînd vedea americani. Soldații discutau veseli, glumeau, rîdeau nepăsători. Pe fețele lor nu se vedea nici urmă de oboseală. Nu arătau un interes deosebit față de ceea ce-i înconjura, fiind preocupați de ei înșiși. În timp ce Andrei, Alim și Hugo treceau pe lângă coloană, nimeni nu le aruncă măcar o singură privire.

Ofițerii se deosebeau prin uniformele lor noi-nouțe, neatînse deloc de soare și de ploaie, prin ghetele curate, fețele îngrijite, proaspăt bărbierite. Se plimbau pe lângă mașini, fumînd și glumind.

Andrei era obișnuit să vadă în soldați luptători dîrji. El își aminti de ostașii sovietici, care erau obosiți, vlăguți de luptele nesfîrșite, își aminti de partizani — tovarășii săi care-și petreceau zilele în bordeie, stînd nemîncăți și înghețați... În adîncul sufletului, el se simțea parcă jignit.

— Să mergem înapoi — propuse el.

Hugo se împotrivi:

— Aș vrea să trîncănesc puțin cu ei.

El cunoștea aproape la perfecție engleza și franceza.

Se apropie de primul „Studebacker” și, vorbind englezește, îi salută pe ofițeri și soldați. Aceștia se însuflețiră și începură să-i răspundă zgomotos la salut, iar doi flăcăi voinici îl înșfăcăară pe Abich de brațe și-l urcară în mașină. Hugo se pierdu între soldați. Andrei și Alim urmăreau cu atenție această scenă a înfrățirii germanului cu americanii. Andrei îl iubea și îl prețuia pe Abich, pe acest ilegalist curajos, tovarăș credincios, dar nu-i plăcu faptul că americanii erau gata să se îmbrățișeze cu cel dintîi german pe care-l întîlniră, oferindu-i pe întrecute țigări și gumă de mestecat.

— Veseli băieți! — rosti Rizamatov. — Foarte veseli!
— Da — spuse Andrei gînditor. — Ei sînt veseli.
Pentru ei războiul seamănă cu o plimbare... Să mergem
— propuse el din nou. — Hugo o să ne ajungă din urmă.
Prietenii cotiră într-o ulicioară și se îndreptară
spre casă.

— Cred că sfîrșitul războiului e aproape — își dădu
părerea Alim. — Ce bine ar fi!

Andrei nu-i răspunse nimic. Mergea grăbit, fără să
se mai uite înapoi. La porțiță îi întîmpină Wagner.

— Ei, cum e? — întrebă el neliniștit.

— În oraș au intrat americanii — îi răspunse Greaznov.

— Au venit totuși — spuse bătrînul, clătînînd din
cap și încuie porțița.

După ce stătu un timp lîngă gard, aruncă o privire
în grădină, se duse spre mărul cu scorbura și se înapoie
la porțiță. Privirea i se opri asupra unei lopeți lăsată
lîngă un copac. Wagner, care de obicei nu tolera neorînduiala în gospodărie, de data aceasta însă nici nu
încercă să ridice lopata. Bătrînul privea nepăsător
undeva în zare, cu ochii larg deschiși, umeziți de o
tristețe adîncă.

18

A cincea zi după intrarea trupelor americane în oraș,
lui Wagner i se aduse la cunoștință că în casa lui vor
fi cartiruiți doi ofițeri și primi ordin să le pregătească
o cameră. Bătrînul îl ascultă tăcut, cu totul nepăsător,
pe militarul care venise să-l anunțe de cartiruire
și nu-i răspunse decît printr-o înclinare ușoară a capului.
După ce plecă americanul, el intră în sufragerie și se
lăsă greu într-un fotoliu. În ultimul timp, Wagner
devenise de nerecunoscut. Se trăsese la față, slăbise,
se vestejise parcă. În grădină ieșea din ce în ce mai rar,
cu toate că acolo copacii se și umpleau de sevă, iar
mugurii umflați începeau să se desfacă. Bătrînul părea
să fi uitat de merii săi iubiți și de grădină.

— Nu asta, nu asta am așteptat cu — repeta el
într-una cu mîhnire.

Îi era teamă că nu va trece mult și nepotul său se va înapoia. Wagner făcea o legătură între această eventuală înapoiere și venirea americanilor.

Înștiințarea cu privire la noii locatari constituise încă o lovitură pentru bătrîn.

— Unde o să-i băgăm? — îl întrebă Alim.

Wagner parcă nici nu auzise întrebarea. Nici măcar nu se întoarse spre prietenul său, ci doar oftă adînc. Alim îi puse mîna pe umăr și încercă să-l abată de la gîndurile acestea neplăcute.

— Să-i băgăm în dormitor. Acolo n-or să ne încurce, iar noi o să trecem în biroul dumneavoastră.

— Mi-e tot una. Fă cum crezi că-i mai bine.

Wagner se ridică, se apropie de pian, îl încuie, scoase lumînările pe care le aprinsese ultima dată răposata sa nevastă, luă vioara și intră în birou. Nu mai ieși de acolo pînă la prînz.

— E rău cu bătrînul, rău de tot — zise Alim.

Andrei înțelegea starea sufletească a lui Wagner. De cînd veniseră americanii, el pierduse încrederea în viitor, pierduse speranța să mai trăiască laolaltă cu fiul său. Bătrînul arhitect își dădea seama că orașul fiind în mîinile americanilor, fiul său, ajuns partizan sovietic, n-o să vrea să se înapoieze acasă.

În cele din urmă, prietenii îl înduplecară cu multă greutate să vină în sufragerie. Continuînd să tacă, bătrînul se așeză în fotoliul său și începu să mănînce în silă.

Abia apucară să termine felul întîi, că unul dintre noii locatari intră în sufragerie fără să bată la ușă. Era un maior uscățiv, înalt, cu o atitudine arogantă. În urma lui venea un soldat negru, care aducea două geamantane mari, din piele galbenă.

— Hallo! — spuse sec ofițerul și, fără a mai aștepta răspuns, întrebă: — Unde e camera?

Alim se ridică de la masă și îl conduse pe maior în dormitor.

După cîteva clipe se înapoie și spuse încet:

— Se instalează. Își aranjează lucrurile.

Continuă să mănânce, dar nu reușiră să termine. Maiorul veni în sufragerie și, fără să i se adreseze cuiva anume, ceru să i se pregătească baia. Wagner îl privi tăcut pe american și strînse din umeri. Maiorul ceru din nou să i se pregătească baia. Atunci, Alfred Augustovici se ridică în picioare și, stăpînindu-și cu greu revolta, spuse:

— În casă nu sînt servitori.

— Dacă nu sînt, vor fi.

— Mă îndoiesc.

Maiorul îl învălui pe Wagner cu o privire rece și făcu un pas spre el, dar Andrei se ridică și se așază între ei.

Andrei era ceva mai scund decît americanul, dar avea umeri mai largi și pieptul mai puternic.

— Dar dumneavoastră cine sînteți? — întrebă printre dinți americanul, fără a-și schimba poziția de boxer gata de luptă.

— E ofițer din Armata Sovietică — răspunse Abich în locul lui Andrei.

— Aliat? — întrebă maiorul mirat.

Andrei încuviință printr-o înclinare a capului.

— Și cum ați ajuns aici?

— Nu din vina lui — spuse Hugo.

— A, așa stau lucrurile!... Înțeleg... Dați-mi mîna! Sînt maiorul Nikson.

Biruinđu-și indignarea, Andrei îi întinse mîna.

— Dar dînsul cine e? — întrebă Nikson, făcînd un semn cu capul spre Wagner.

— Și el e aliat. Greaznov și prietenii săi au trăit aproape un an în casa lui — îi explică Hugo.

— Ciudată coalțiție! — mormăi Nikson.

Cu aceasta, incidentul se termină.

Cel de al doilea chiriaș, căpitanul Jack Allen, veni după vreo două ore, dar fără însoțitor. Nu avea nimic în afară de un mic sac de voiaj, ușor, și o porthartă mare. După ce-și scoase mantaua și se spală, ceru voie să vadă casa. Căpitanul se uita cu mare interes la proiectele arhitecturale agățate pe pereți și cînd află că Wagner e arhitect îi strînse îndelung și cu căldură mîna.

Și Nikson își schimbase purtarea, mai ales după ce Andrei îi spusese că fiul lui Wagner lupta în rândurile Armatei Sovietice.

Însă Nikson se socotea învingător și căuta să păstreze dreptul de a dicta în casă.

— Asemenea oameni tulbură liniștea vieții și prefac tot ce e bun în rău — spunea Allen despre Nikson, când acesta nu era de față.

Greaznov și Rizamatov se înțeleseseră să se dea drept ofițeri sovietici trimiși în spatele nemților cu o misiune specială. Ei voiau să explice faptul că se găseau în casa lui Wagner prin aceea că fiul acestuia, care a trecut de partea trupelor sovietice, le-a dat adresa tatălui său la care ei au găsit adăpost, sub înfățișarea unor prizonieri. Acum puteau să vorbească orice, fără să se teamă de a fi demascați nici de Jurgens, nici de Markwardt, nici de Dolinger și de ceilalți de teapa lor, pe care începuseră să-i dea uitării.

Nu mai aveau de așteptat mult pînă să fie eliberați definitiv. Trupele sovietice intraseră în Königsberg, Hannover, Essen, Viena, Stuttgart. Trupele Fronturilor 1 Bielorus și 1 Ucrainean înaintau vijelios spre Berlin. Curînd trebuia să vină ziua în care trupele aliaților aveau să facă joncțiunea, ziua deznodămîntului.

Citind cu emoție comunicatele zilnice, Andrei se și vedea înapoiindu-se acasă. Cît de mult dorea să audă acum cuvîntul „pace“! Andrei hoinărea visător pe străzi și trăgea cu urechea la cele ce discutau oamenii. Bucuria era întunecată doar de lipsa lui Nikita Rodionovici. De el nu se mai auzea nimic și nimeni nu-l văzuse. „Dacă e în viață — își zicea Greaznov — curînd or să-și dea seama cine-i și or să-i dea drumul“. Totuși zilele treceau, iar Nikita Rodionovici tot nu se înapoia. Neliniștea prietenilor creștea neconținut. Sentimentului de neliniște i se adăugă unul de nedumerire, deoarece pe străzile orașului puteau fi văzuți, plimbîndu-se în libertate, huligani hitleriști care ar fi trebuit să stea în închisori, iar antifasciștii continuau să rămînă în lagăre de concentrare, de unde ar fi fost timpul să fie eliberați.

— Nu prea adie a libertate de la învingători — spuse în legătură cu asta Abich.

În piață era o adevărată învâlmășeală. Soldații și ofițerii americani vindeau tot ce poțteai: lapte condensat, țesături, tutun, conserve, ciorapi de mătase, gumă de mestecat, încălțăminte, ceasuri, inele, cercei, brățări, fețe de masă, pături, băuturi spirtoase. Ei schimbau lucrurile pe alimente, dolarii pe lire sterline, mărcile pe bani sovietici, bluzele militare pe combinezoane de femei, spiritul de 96° pe șnapsul nemțesc, dres din plin cu apă.

După cîteva zile se răspîndi vestea că în calitate de primar al orașului a fost numit același burgmistru pe care hitleriștii îl cocoțaseră în acest post cu patru ani în urmă. Din cîte se zvonea, el era o rudă îndepărtată a faimosului Hess.

Întîmplările uluitoare păreau că nu se mai sfîrșesc. Odată, hoinărind dimineața prin oraș, Andrei și Alim îl întîlniră pe bulevard pe maiorul Vocht. Gestapovistul purta un costum civil nou-nouț și avea o pălărie de fetru moale, gri, cu boruri mari. Maiorul se prefăcu că nu-l recunoaște pe Andrei.

— Nu pot înțelege ce se petrece — spuse aproape în șoaptă Greaznov, arătîndu-i-l pe Vocht lui Alim. — Acesta e gestapovistul care m-a chemat pe Wagner, apoi pe mine împreună cu Nikita Rodionovici. Și, acum, iată-l liber... Dar eu știu?

— Poate că se ascunde — își dădu părerea Alim.

— Naiba mai știe! Se poate.

Seara, după cină, Wagner spuse:

— Bine ar fi dacă acest război ar fi ultimul!

Nikson izbucni în hohote de rîs:

— Noul război va veni mai curînd decît vă așteptați.

— După dumneavoastră, asta trebuic să se întîmple neapărat? — întrebă Wagner.

— Neapărat.

Nikson scoase din buzunar un carnet mic, îl răsfoi și, cînd găsi ceea ce căuta, spuse:

— Iată ce scrie Foks: „Generalii și amiralii victorioși vor supraveghea mai mult pe aliații lor întru victorie,

ca să-și descopere inamicii probabili din viitorul război... Ei vor fi mai puțin preocupați de Germania decât de aliați“.

— Ciudat punct de vedere — spuse Wagner. — Din fericire, există alt document care însuflă speranță într-un viitor mai bun. Mă refer la conferința de la Yalta.

— Pe care a semnat-o defunctul nostru Roosevelt — adăugă Allen.

— Bătrînul a sărit peste cal — spuse cu obrăznicie Nikson. — Nimeni nu l-a împuternicit ca să semneze pentru noi toți... Ce-i drept, se spune că ultima dorință a unui muribund e lege, însă nu poate fi lege pentru țară. Eu cred că defunctul președinte își dădea seama că nu-i mai rămăsese mult de trăit și de aceea a și hotărît să se glorifice în rolul de pacificator, ca să nu strice relațiile cu aliații. Și, apoi, se poate oare admite ca puterea industrială a Germaniei să fie distrusă, și încă intenționat? E admisibil oare ca trei oameni să pronunțe sentința pentru un popor întreg și să-l condamne la o totală lîncezeală economică?

— În Germania industria nu aparține poporului — interveni Wagner.

— Dar cui aparține, mainuțelor sau papagalilor? — întreabă Nikson cu o notă de sarcasm în glas.

— Capitaliștilor — îi răspunse scurt Abich.

— Asta-i doctrină bolșevică. Hai să nu mai discutăm pe tema asta.

Nikson se ridică, se apropie de canapea și, tolănindu-se pe ea, își întinse picioarele lungi.

— Căpitane! — i se adresă el lui Allen.

— Da — răspunse acesta.

— Divizia va mai rămîne în oraș zece zile. Mi se pare că te-ai interesat de problema asta la șeful de stat major.

— Se poate...

— Ai cerut permisiunea să te muți în altă locuință.

— Să admitem că da...

— Ai declarat că nu vrei să locuiești împreună cu mine...

— Am declarat.



In piață era o adevărată învălmășeală. Acolo se vindea tot ce poșteai...

— La ce dracu ți-au trebuit toate acestea?

— Asta-i treaba mea și nu a dumneavoastră — îi răspunse Allen.

— Atunci am să-ți stîlcesc mutra în bățai. Și am să te bat cum nu te-a bătut nimeni în toată viața dumitale.

Allen izbucni în rîs. Ceilalți fî urmăreau atenți, așteptînd să vadă cum o să se termine cearta.

— Mi-ați arătat odată o gaură în cap — spuse Allen, adresîndu-i-se lui Nikson.

— E o rană, nu o gaură — îi răspunse Nikson. — O rană primită de la Rommel în Africa. Mă mîndresc...

— Puteți să vă mîndriți cît poțiți — spuse Allen.

— Eu vreau să vă spun însă că pesemne v-a ieșit pe-acolo o parte din creier.

— Maimuță bătrînă! — urlă Nikson și, ridicîndu-se de pe canapea, se repezi la Allen.

Cu o iuțeață neobișnuită, Allen sări de pe scaun. În același timp Andrei tăie drumul maiorului cherchelit.

Nikson se opri cu pumnii strînși, se uită la Andrei, își mută privirea asupra lui Allen și, după ce trase o înjurătură, se duse în dormitor.

Ieși de acolo îmbrăcat și, în timp ce părăsea camera, spuse răstit:

— Am să vă arăt eu cîine-i maiorul Howard Nikson! Da, da, am să vă arăt...

Cam după o oră, în fața casei lui Wagner opriră două „Jepp“-uri. Un ofițer tînăr în uniformă „M.P.“-ului — poliția militară americană — intră în cameră și, scoțînd din buzunar o foaie de hîrtie, citi:

— Greaznov... Rizamatov sînt aici?

— Da.

— Wagner... Abich?

— Prezent.

— Am venit să vă iau pe toți... Un timp oarecare va trebui să lăsați această cocioabă sub supravegherea căpitanului Allen. Dacă nu mă înșel, dumneavoastră sînteți căpitanul Allen.

— Da, eu sînt — îi răspunse Allen.

Ofițerul îi luă pe Greaznov și Rizamatov în mașina sa, iar pe Wagner și Abich îi urcă în cecalaltă mașină. „Jepp“-urile porniră în direcții opuse.

19

Anchetatorul Fleet făcu două găuri cu briceagul în cutia cu lapte condensat, apoi o răsturnă deasupra unei căni mari în care aburea cacao. Laptele, semănînd a pastă de dinți, se scurse în cană ca o dîră groasă, elastică.

Fleet amestecă cu grijă conținutul cănii, îl gustă și, mulțumit, scoase din sertarul mesei un pachet de biscuiți, învelit în hîrtie de celofan.

Mușcînd bucățele de biscuiți, el începu să bea fără grabă cacaua fierbinte, neluîndu-l în seamă pe omul așezat în fața sa.

Lui Fleet îi plăcea să mănînce bine. Era tare mîncăcios și avea o vîrstă cînd — pentru oamenii de teapa lui — mîncarea e cea mai mare desfătare. După prînz sau după cină, Fleet nu avea chef nici de treabă, nici de discuții.

Omul din fața anchetatorului era atît de slab, încît semăna cu un schelet înfășurat în piele. Acesta nu mîncase nimic de unsprezece zile. Declarase greva foamei și acum își punea la încercare rămășițele de voință, uitîndu-se țintă la anchetatorul care molfăia cu amîndouă fălcile.

După ce termină de mîncat, Fleet își aprinse pipa și, trăgînd un fum, spuse alene:

— Nu pot înțelege ce v-a făcut să declarați greva foamei...

— Mă întrebați asta pentru a doua oară — îi răspunse deținutul, vorbind încet, temîndu-se parcă să nu-și cheltuiască ultimele forțe — și eu vă răspund tot pentru a doua oară: de șase ani sînt în închisoare.

— Bine, dar acum nu mai sînteți în închisoare. Lagărul nu-i tot una cu închisoarea.

— Vă rog să-mi spuneți de ce, de ce se întîmplă toate astea? — întrebă omul și-și lăsă în jos genele palide, tremurînde.

— Bine, o să vedem noi... Mi se pare că sînteți comunist — vorbi ca într-o doară Fleet.

— Nu vi se pare, ci într-adevăr sînt comunist. Am fost și voi muri comunist.

— Bine, plecați — și anchetatorul apăsă pe butonul soneriei.

Intră un soldat din escortă. Fleet își puse ochelarii cu ramă de os în formă romboidală, luă un creion, tăie numele de pe lista pe care o avea în față și-i spuse soldatului numele următor, trecut pe listă în dreptul numărului nouă:

— Adu-l pe rusul Timošenko!

În așteptarea celui de al „nouălea“, anchetatorul își săltă din fotoliu trupul mătăhălos, se îndoi din șale, făcu vreo cîțiva pași prin cameră și se opri lîngă fereastră.

De acolo se vedea aproape întreg teritoriul fabricii de cărămidă, transformată de americani în lagăr de concentrare. Oamenii stăteau sub șoproanele care mai înainte serveau pentru uscatul cărămizii și olanelor. Dormeau pe paturi comune, din scînduri, înjghebate în grabă, acoperite cu saltele de paie. Acum șoproanelor li se spuneau barăci, erau despărțite prin rînduri dese de sîrmă ghimpată și fiecare dintre ele purta un număr.

Fleet se uită pe fereastră pînă cînd apăru silueta soldatului din escortă care-l însoțea pe rusul pe care-l chemase și apoi reveni la masă.

Rusul, în vîrstă de vreo douăzeci și șapte-douăzeci și opt de ani, era slab, mic de statură, cu capul tuns. Avea ochii mari, căprui.

— Sînteți ofițer? — îl întrebă Fleet pe rusește.

— Da.

— Căpitan?

— Da.

— Artilerist?

— Întocmai...

— Ați comandat un divizion de gardă de aruncătoare?

— Am comandat.

— Cînd v-ați predat nemților?... Luați loc... De ce stați în picioare?

Timošenko zîmbi și se așeză pe scaun.

El îi explică lui Fleet că nu se predase, ci fusese ridicat de pe câmpul de luptă cu un an în urmă, după ce căpătase trei răni și își pierduse cunoștința. Apoi începu să povestească cum se petrecuseră lucrurile.

— Bine, bine — îl întrerupse Fleet, făcând un gest repezit. — Asta nu are atîta importanță... La drept vorbind, eu v-am chemat ca să vă anunț...

— E și timpul! E și timpul!

— Cum adică e și timpul? — îl întrebă Fleet, devenind mai atent. — De unde știți ce vreau să vă spun?

— Bănuiesc — îi răspunse Timoșenko zîmbind blînd. — Cred că vreți să mă anunțați că sînt liber.

— Despre asta o să vorbim cînd vom face joncțiunea cu trupele dumneavoastră și cînd vor veni reprezentanții dumneavoastră. Acum e prea devreme... Eu vreau să spun altceva.

— Ce anume?

— Dumneavoastră trebuie să plecați în Statele Unite.

— De ce? — îl întrebă Timoșenko și în ochi i se aprinse o licărire de mînie.

— Nu vă înfierbîntați... Sînteți tînăr și încă n-ați văzut lumea. Sînt sigur că ați ajuns pentru prima dată în străinătate abia atunci cînd ați fost luat prizonier.

— Da, asta așa e.

— Dumneavoastră n-ați văzut orașe minunate ca New-York-ul, Chicago, Washington. N-ați văzut oceanul pe care va trebui să-l străbateți. Nici nu vă închipuiți întreaga frumusețe a acestei călătorii.

— Să presupun că nu.

— Și acestea nu vă vor costa nimic. Totul va fi absolut gratis. Cu toate la îndemînă, cu întreținere completă.

— Minunat.

— M-ați înțeles?

— Da.

— Va să zică sînteți de acord?

— Nu.

Fleet se încruntă înciudat. Pierduse zadarnic cîteva minute. Se ridică, străbătu camera și, luînd un scaun, se așează în fața lui Timoșenko.

— Niciodată nu e târziu să spui „nu“ — începu din nou anchetatorul. — Sînteți în fața unei dileme: ori îi așteptați în lagăr pe reprezentanții dumneavoastră, care poate că nici nu vor ajunge pînă aici și, chiar dacă vor ajunge, aceasta nu se va întîmpla curînd, ori vreți să fiți absolut liber... peste cîteva zile.

— Prefer prima variantă.

— Degeaba! Absolut degeaba! Nimeni n-o să dea crezare faptului că nu ați ajuns în prizonierat din propria dumneavoastră dorință. Vreți să vă înapoiati în țară ca erou? Gîndiți-vă bine... Dacă primiți propunerea noastră, nu aveți nimic de pierdut, absolut nimic. Puteți să vă schimbați meseria, puteți să continuați studiile militare, în sfîrșit, puteți să cîpătați cetățenia Statelor Unite... În fața dumneavoastră se deschide o viață nouă...

— Eh, aliaților! — Timošenko se ridică și, izbind ușa cu piciorul, ieși din cameră.

În coridor îl aștepta escorta.

.

Greaznov și Rizamatov fuseseră instalați în baraca numărul șase.

Deoarece atunci cînd au fost ridicați n-au apucat să-și ia nici măcar așternut de pat, comandantul lagărului îi aprobă lui Greaznov să se ducă acasă, sub escortă, și să aducă lucrurile de care avea nevoie.

Greaznov îl găsi acasă numai pe căpitanul Allen. Acesta era foarte mîhnit de toate cele petrecute.

A treia zi, americanii îi anunțară pe cei doi prieteni că au fost închiși în lagăr ca prizonieri și că soarta lor e la fel cu a celorlalți prizonieri. Toate protestele și cererile adresate administrației lagărului nu dădură nici un rezultat.

Ce era de făcut? Nu aveau dreptul să destăinuiască administrației lagărului și comandamentului american adevăratele cauze pentru care se găseau în Germania. De asemenea nu mai avea nici un rost să continue versiunea pe care i-o îndrugaseră maiorului Nikson, deoarece probabil că nici el nu-i dăduse crezare.

Îi revolta însă purtarea comandamentului american aliat, care își bătea joc de deținuți.

— Ticăloși, nu aliați — bombănea toată noaptea Andrei, foarte impresionabil din fire. — Cum pot să-și facă de cap în halul ăsta?

— Mai încet, Andrei — încerca să-l potolească Alim.
— Nu-ți toci nervii degeaba.

— Nu mai pot. Mîine am să fac scandal.

Alim era calm numai în aparență. Inima însă i se strîngea mereu de ciudă. Își aminti de nădejdea pe care o nutrise în dimineața aceea în care îi văzuse pentru prima dată pe americani. Îi venea să rîdă de naivitatea de care fusese cuprins atunci. Tînărul suferea foarte mult din pricina dispariției lui Ojoghin și a întemnițării lui Wagner și Hugo. Se legase atît de mult de bătrînul arhitect, încît numai atunci cînd și-l închiupua în celula umedă a închisorii, simțea o durere puternică în suflet.

A patra zi, Greaznov îl recunoscuse cu greu printre deținuții din baraca numărul șase pe Joakim Gust, cu care făcuse întîmplător cunoștință în oraș. Joakim era pe moarte. Organismul său, slăbit de război și de răni, nu mai rezista. Împreună cu Gust, fusese arestată și fiica lui, Anna, în vîrstă de optsprezece ani.

Joakim rugă să fie chemată fiica sa, ca s-o mai vadă o dată, dar comandantul nu-i ascultă rugămintea. Tovarășii din baracă îl scoaseră la soare.

— Las' să vadă soarele pentru ultima dată... — spuse micul polonez Iosif Idzeakovski.

20

În a noua zi de la venirea în lagăr, Greaznov și Rizamatov fură chemați la anchetatorul Fleet.

— Înîi pare foarte rău de ceea ce s-a întîmplat — spuse el cu mîhnire prefăcută și clătină din cap. — De ce n-ați spus nimic de la bun început?

Greaznov și Rizamatov se priviră nedumeriți.

— Vă faceți că nu știți despre ce e vorba? — și Fleet îi amenință în glumă cu degetul. — Am primit

ordin să vă anunț că astă seară veți fi puși în libertate — continuă el, uitându-se la ceasul de la mână. — Aveți la dispoziție încă o oră... Strângeți-vă lucrurile.

După ce-și strînseră în grabă lucrurile, Greaznov și Rizamatov se așezară lângă poartă, așteptând mașina făgăduită de comandamentul lagărului. Nu trecură nici zece minute și difuzorul de pe stilpul din apropierea santinelei începu să hîrîie. Crainicul transmise întâi în limba engleză, apoi în germană, o scurtă știre prin care se anunța că trupele Fronturilor 1 Ucrainean și 1 • Bielorus au pătruns în Berlin. Mai departe el arată că între trupele aliaților • și trupele Armatei Sovietice a mai rămas o distanță de numai cîteva zeci de kilometri. • Tot lagărul se puse în mișcare.

— Iată de ce ne pun în libertate! — spuse fericit Andrei.

— Ai noștri, ai noștri au intrat în Berlin!... Au intrat primii! — striga Alim plin de însuflețire.

Apropiindu-se în fugă de ei, Timoșenko strînsă voiniceste mîna lui Andrei.

— Victorie! Marea victorie! Pe voi v-au eliberat primii, dar acum și noi o să apucăm această clipă fericită.

Veni mașina. Luîndu-și rămas bun de la Timoșenko și de la alți deținuți, Andrei și Alim părăsiră lagărul.

Mașina se opri lângă un gard frumos de fier. În fundul curții, ascunsă vederii de niște liliaci înfrunziți, se zărea o casă mică.

Însoțitorul îi conduse pe Rizamatov și Greaznov înăuntru și, lăsîndu-i singuri în cameră, plecă.

Aproape în aceeași clipă în cameră intră grăbit un om mic și rotofei. Aruncînd o privire celor doi prieteni și frecîndu-și mîinile, el le spuse într-o rusească curată, fără accent străin:

— Bună seara!

Greaznov și Rizamatov se ridicară de pe scaune și răspunseră la salut. Le trecu prin gînd că în fața lor se află un reprezentant al comandamentului sovietic și că, datorită grijii lui, ei fuseseră puși în libertate. Însă

gîndul acesta dispăru de îndată ce necunoscutul începu să le vorbească.

— Marte, Saturn, dacă nu mă înșel? — întrebă el.

Acestea erau numele conspirative date de Jurgens, care serveau totodată drept parole de recunoaștere.

— Nu vă pierdeți cu firea — adăugă necunoscutul, văzînd că Andrei și Alim se fîstîciseră. — Totul merge așa cum trebuie. Faptul că dumneavoastră sînteți oamenii lui Jurgens nu este cunoscut de mulți. Eu am reușit să vă găsesc cu multă greutate, pentru că nu bănuiam că ați putea fi în lagăr. Însă asta nu e rău. Ba chiar e mai bine că s-a întîmplat așa. Să facem cunoștință—și el le strînse pe rînd mîinile. Mîine dis-de-dimineață ne întîlnim ca să stăm de vorbă. Cred că v-ați plictisit să stați aici fără nici un fel de treabă.

— Cu noi era și Jupiter — spuse repede Andrei drept răspuns. — Dar el a dispărut fără urmă în ajunul zilei în care au venit trupele americane. Am vrea să aflăm care e soarta lui.

Necunoscutul zîmbi.

— Planetele mai mari — încercă el să facă o glumă — sînt mai ușor de descoperit. Jupiter a și ajuns acasă.

Prietenii schimbară o privire plină de fericire. Îl vor vedea oare pe Nikita Rodionovici?

— Sper că aveți intenția să luați legătura cu el.

— Fără îndoială — îi răspunse repede Andrei.

— Asta-i foarte bine... Dacă nu aveți să mai îmi spuneți ceva, n-am să vă rețin.

Lui Greaznov îi veni o idee pe care o și spuse îndată:

— Permiteți-mi să vă raportez că noi am fost tratați porcește. Vinovat de asta e un oarecare maior Nikson. Din cauza unei certe prostești, începută de el, am suferit nu numai noi, dar și proprietarul locuinței și un chirieș de-al său.

— Cum adică? — întrebă necunoscutul, ridicîndu-și sprîncenele.

— Noi am fost duși în lagăr, iar ei, la închisoare.

— Într-o situație nestabilă ca aceasta se întîmplă și astfel de chestiuni. Și ce doriți dumneavoastră?

— Wagner și Abich să fie neîntârziat eliberați din închisoare.

Necunoscutul primi cu calm cele spuse de Greaznov.

— Dacă pentru dumneavoastră aceasta are importanță — spuse el — atunci nu pot exista nici un fel de piedici.

— Are foarte mare importanță — sublinie Greaznov.

— Noi am intrat în anumite relații cu acești oameni. Dacă noi vom fi eliberați, iar ei vor continua să rămână în închisoare, se pot ivi bănuieli...

— E clar — îl întrerupse necunoscutul. — Mîine veți avea plăcerea să discutați cu proprietarul dumneavoastră și cu acest... cum îl cheamă... Repetați vă rog numele lor ca să le notez.

Andrei îi dădu numele și adresa celor doi. Necunoscutul și le notă într-un carnetel.

— Pe mîine... Good bye. Am să trimit o mașină ca să vă ia — spuse el, în timp ce-și lua rămas bun.

— Încă o întrebare — spuse Greaznov din prag. — N-o să ajungem din nou în lagăr, dacă o să ne certăm cu maiorul Nikson?

— Nu. Dacă va încerca cineva să se lege de dumneavoastră, spuneți că sînteți oamenii lui Goldwasser.

Seara, după întîlnirea fericită cu Nikita Rodionovici, prietenii analizară amănunțit evenimentele.

— Se poate presupune că arhivele serviciului secret al nemților, și în special arhiva lui Jurgens, au ajuns în mîinile americanilor — spuse Nikita Rodionovici.

— Numai de acolo au putut să afle parolele noastre de recunoaștere. De altfel, hitleriștii au avut destul timp ca să se îngrijească din vreme de arhive...

— Fiindcă veni vorba — îl întrerupse Greaznov — noi l-am văzut în oraș pe Vocht... înțelegeți, pe Vocht, acela care...

— Pe Vocht? — întrebă Ojoghin mirat. — Cînd?

— După venirea americanilor.

— Acum mi se pare că înțeleg totul — spuse el rar, după o tăcere îndelungată. — După cît se vede, Vocht, eu și poate că și alți spioni hitleriști și gestapoviști am fost

băgați intenționat în închisoare, ca să fim eliberați de americani. Acum noi ne deosebim prea puțin de cei care au suferit într-adevăr sub regimul fascist. Un singur lucru nu e clar în povestea asta: de ce Jurgens și-a tras un glonț în cap și nu a urmat exemplul lui Vocht? Să fi fost el atât de puțin clarvăzător?

E îndoielnic că americanii ar fi avut de gând să se răfuiască cu el, spion activ al serviciului secret hitle-rist, de vreme ce au nevoie de „cadrele” lui secrete, ca Ojoghin, Greaznov și Rizamatov.

— Dar împotriva cui au de gând să ne folosească americanii? — se întreba Nikita Rodionovici. — Doar conducătorii celor trei puteri s-au înțeles să lichideze Germania fascistă, acest focar de război în Europa, și s-a hotărât ca cei vinovați de provocarea războiului să fie dați în judecată. Războiul e gata-gata să se termine cu victoria aliaților. Atunci, împotriva cui vor să ne folosească americanii?

În timp ce se pregăteau de culcare, încercară o nouă bucurie. Wagner și Abich se înapoiară din închisoare.

Locatarii casei adormiră abia cu puțin înainte de ivirea zorilor. Dar somnul lor nu ținu mult; „Jepp”-ul făgăduit de americani veni și șoferul începu să clacsoneze stăruitor.

Ojoghin, Greaznov și Rizamatov se sculară și se îmbrăcară în grabă.

Orașul, pe care-l străbătură de la un capăt la celălalt, dormea încă. „Jepp”-ul opri lângă vila cunoscută. În urma celor trei prieteni, un bărbat înalt, de vreo patruzeci și cinci de ani, civil, intră în birou însoțit de grăsunul cu care stătuseră de vorbă în ajun. Aruncând o privire fugară celor trei prieteni, el salută și spuse ceva în engleză.

Era lesne de înțeles că grăsunul îi era subordonat. El îi pofti pe musafiri să ia loc, continuând să stea în picioare și nedeslipindu-și privirea de la șef. Cîteva minute se scurseră în tăcere.

— Avem onoarea să stăm de vorbă cu domnul Goldwasser? — întreabă Nikita Rodionovici.

— Aici nu există nici un Goldwasser — spuse americanul. — Dacă vreți să știți cum mă cheamă, pot

să vă spun. Nu e secret. Mă numesc Albert. De altfel, aceasta n-are importanță. Să trecem la problemele noastre. V-ați gândit cum să justificați în fața Sovietelor timpul cît ați stat în Germania?

Ojoghin îi raportă cele discutate cu Jurgens.

— Toate astea nu fac nici două parale — spuse americanul, dînd din cap nerăbdător. — E prea naiv. Ați căzut prizonieri... Ei, și, mai departe? Unde ați fost în acest timp? Cu ce v-ați ocupat?... Nu, nu! Așa nu merge. Noi o să inventăm ceva mai inteligent. Nu putem admite ca să fiți bănuți. Asta n-ar duce la nimic bun... Să trecem mai departe...

El îi anunță că, după ce vor ajunge la Moscova, vor trebui să meargă la adresa pe care o să le-o comunice și să-l caute pe un om de încredere pe nume Blumenkrantz. Cînd se vor convinge că în fața lor se află Blumenkrantz, și nu altcineva, trebuie să-l roage să le împrumute numărul opt din anul acesta al revistei „Războiul și clasa muncitoare“. Dacă omul va aduce revista și le va recomanda să citească articolul editorial, pot vorbi cu el deschis.

— Despre ce anume să vorbim? — se interesă Greznov.

Scopul principal al vizitei la Blumenkrantz — le explică americanul — va fi să stabilească în ce condiții vor menține legătura în viitor. Blumenkrantz îi va asigura cu cele necesare traiului și, dacă vor întîmpina greutăți, îi va ajuta să găsească de lucru.

El socotea că ar fi bine ca, la înapoierea în Uniunea Sovietică, prietenii să-și aranjeze în primul rînd treburile personale, să-și aleagă un domiciliu și să-și găsească de lucru. Nu le dădea nici un termen și nu le punea nici un fel de condiții. Ei puteau să se stabilească oriunde le plăcea.

După ce se vor „stabili“ definitiv, se va putea vorbi și de o activitate practică de spionaj. De aceea, în momentul acela, el nu socotea necesar să le dea nici un fel de sarcini. Ele urmau să fie precizate în funcție de serviciul pe care-l va ocupa fiecare. Parolele de recunoaștere rămîneau aceleași.

— Când aveți de gînd să ne trimiteți în țară? — întreabă Ojoghîn. — Poate o să ne spuneți cel puțin cu aproximație.

— Am să vă spun cu precizie. La 1 mai.

— Avem dreptul să luăm cu noi ceva lucruri?

— Vă rog.

— Dumneavoastră o să mai discutați cu noi?

— Nu cred că mai e nevoie...

Discuția luă sfîrșit. Prietenii își luară rămas bun de la Goldwasser, care se recomandase Albert, pentru ca apoi să nu-l mai întâlnească niciodată.

21

Wagner ieși în grădină. Luă o lopată, începu să curețe aleile și să afîneze pămîntul întărit în timpul iernii în jurul copacilor, în straturi și în rondurile de flori. Acum însă, nu mai simțea dragostea de lucru care altădată îi umplea sufletul de bucurie și satisfacție. Bătrînul se oprea mereu și, sprijinindu-se în lopată, cădea pe gînduri. Îl înspăimînta singurătatea în care avea să rămînă acum, la bătrînețe. Prietenii cu care se obișnuise și pe care-i îndrăgise îl părăseau, iar fiul lui, la care se gîndea zi și noapte, era încă undeva departe. De altfel, nici nu știa dacă se va mai întoarce acasă.

Wagner curăță aleile de frunzelă putrede de anul trecut, apoi le presără cu nisip galben și afînă pămîntul din jurul merilor.

Către prînz, prietenii veniră ca să-l ajute. Ei săpară și puscă în ordine toate rondurile și straturile.

Seara, Heinrich Fehl veni la ei. După el veni și Abich.

În timp ce luau cina, discutară despre plecarea celor trei.

— Cred că nici noi n-avem la ce să mai rămînem aici — începu Abich.

— Cum adică? — întreabă mirat Wagner.

— Foarte simplu. Numai casa și grădina n-or să-ți aducă fericire. Trebuie să mergem acolo unde se va făuri Germania cu adevărat liberă.

— Eu nu sînt de părerea lui Abich — spuse Fehl, întrerupînd gîndurile bătrînului. — Firește că îți vine

greu cînd îți dai seama că americanii și englezii nu se poartă așa cum se cuvine. Un adevărat comunist însă nu dezertează niciodată. Avem datoria să continuăm lupta.

Ojoghin și Greaznov susținură părerea lui Heinrich. — Da, s-ar putea ca tocmai aici să fim de mai mult folos — spuse Wagner.

Noaptea târziu, în timp ce Ojoghin, Greaznov și Rizamatov își împachetau lucrurile, Alfred Augustovici veni la ei cu un geamantan în mînă. Adusese valorile pe care nepotul său i le lăsase în păstrare și imediat începu o discuție în contradictoriu. Nikita Rodionovici refuză categoric să ia aurul, în timp ce bătrînul insista mereu.

— Aceste valori aparțin Rusiei — spuse Wagner. — Înapoiati-le patriei voastre.

— Și ce-o să-i spuneți nepotului, atunci cînd o să vină?

Bătrînul se încruntă.

— N-o să-mi fie greu să mă dezvinovățesc, referindu-mă la arestarea mea și la faptul că în casă au rămas americanii.

— Totuși — spuse Ojoghin — deocamdată noi nu putem lua aurul. Nu știm încă în ce condiții o să ne înapoiem și nu avem dreptul să riscăm.

Ajunseră la concluzia ca aurul să fie ascuns bine în casa lui Wagner, iar mai târziu, cînd se va ivi prilejul, să fie înapoiat Uniunii Sovietice.

În zori, o mașină îi duse pe Ojoghin, Greaznov și Rizamatov la aerodrom. De după pădure se iviră primele raze ale soarelui. Ele inundară poiana uriașă, luminînd avioanele înșiruite în lungul pistei de beton.

— Pofțiți, domnilor! — spuse ofițerul american care-l însoțea și se îndreptă spre un avion care rula la start.

Prietenii se apropiară împreună cu ofițerul, care urcă primul.

Ușița se închise, motoarele prinseră să huruie, iar avionul se cutremură pe loc și, cu o smucitură, se repezi înainte pe pista de beton.



PARTEA A TREIA

1

Într-o zi călduroasă din vara anului 1947, pe la amiază, un avion de pasageri ateriză lin pe aerodromul unui mare oraș din Sud.

O dată cu ceilalți pasageri, din avion coborî și Nikita Rodionovici Ojoghin. Se înapoia de la Moscova, unde stătuse aproape o lună ca să ia în primire utilajul pentru cîteva stațiuni electrice; el lucra ca inginer la una dintre ele.

La intrarea în sala de așteptare, atenția îi fu atrasă de un termometru agățat pe perete. Coloana de mercur arăta patruzeci și trei de grade deasupra lui zero.

„Oho! Patruzeci și trei de grade la umbră! Bună treabă...”

După ce străbătu sala lungă prin care adia un curent răcoros, el ieși în fața aerogării și, fără să vrea, se opri. În depărtare, vîrfurile munților Tian-Șan, acoperite cu zăpadă, erau învăluite într-o năframă azurie.

O boare de vînt legăna alene frunzele dese ale arțarilor umbroși din fața aerogării. Părea că toată natura

— și artării, și hameiul des ce se încolăcea pe fațada clădirii, și rondurile cu flori pestrițe, și grădinile dese de la marginea orașului, și munții îndepărtați, și chiar însuși văzduhul — absolut toată natura era cufundată într-o toropeală plăcută, în bătaia razelor peste măsură de arzătoare ale soarelui din amiază acelei zile de august.

— Nikita! Noroc! — auzi el de aproape un glas și cineva îl apucă de mână.

— Konstantin! Ai venit totuși... Bravo!

— Era cât pe ce să întârzii — spuse Konstantin, îmbrățișându-și fratele. — Să mergem la mașină. Am primit telegrama abia acum o oră. Ai făcut bine că mi-ai trimis-o pe adresa de la serviciu. Am lăsat totul și am venit într-o goană aici. Și, după cum vezi, n-am întârziat.

Konstantin luă geamantanul mic din mâinile lui Nikita Rodionovici și-și conduse fratele la automobilul care-i aștepta în apropiere.

— Tu te-ai schimbat sau numai mi se pare? — întreabă Nikita Rodionovici după ce se urcă în mașină.

Konstantin zîmbi. La înfățișare semăna foarte mult cu Nikita Rodionovici; avea aceeași față cu trăsături regulate, aceiași ochi întunecați și gînditori și aceeași culoare a părului. Asemănarea dintre ei era și mai mare atunci cînd zîbeau. Konstantin însă era ceva mai mic decît fratele său.

— Eu îmi petrec tot timpul în munți, în aer curat, la soare — îi răspunse Konstantin, dezvinovățindu-se parcă. — M-am înapoiat acum opt zile, iar mîine plec din nou.

— Și Tonea cum de nu fuge de la un bărbat ca tine? — glumi Nikita Rodionovici. — Doar ești mercur plecat...

Mergeau prin oraș. Din pricina zăpușelii, în piețe și pe străzi asfaltul se încălzise și se muia. Cu un fîșîit ușor, mașinile lăsau pe suprafața lui moale urme cu desene complicate. Nici copacii deși, nici canalele prin care apa se scurgea murmurînd nu îmblînzeau dogoarea.

— Strașnic mai arde! — se plînsese Nikita Rodionovici, ștergîndu-și fața de sudoarea ce-i curgea șiroaie.

— Da. Arde cum se cade, cu toată puterea — întări Konstantin.

Ei mai discutară în mașină despre treburile de care se ocupase Nikita Rodionovici la Moscova și despre întâlnirea lui cu Andrei Greaznov, care era în al doilea an de aspirantură la una din facultățile din Moscova.

Cînd ajunseră acasă, Konstantin îi dădu lui Nikita Rodionovici o scrisoare închisă.

Acesta o cercetă atent, fără să o deschidă. Pe plic era un scris apăsător, sigur, vădit bărbătesc, dar cu totul necunoscut. Ștampila era a poștei locale. Însemna că și scrisoarea fusese expediată din localitate.

— Cînd ai primit-o? — întrebă Nikita Rodionovici.

— Vineri.

— Exact acum o săptămînă?

— Da, azi e tot vineri.

Gînditor, Nikita Rodionovici continuă să răsucescă plicul în mînă, examinînd cu atenție ștampila.

— Deschide-o și citește — îl zorea Konstantin — că pe urmă am să-ți spun ceva.

— Da?... — întrebă tărăgănat Nikita Rodionovici. Apoi luă foarfecele de pe masă și tăie cu băgare de seamă capătul plicului.

În micul bilețel scria:

„Scumpe Nikita Rodionovici! Primiți salutul meu! De multă vreme mă pregăteam să mă întîlnesc cu dumneavoastră, dar, nu știu cum, n-am reușit. Vreau să vă transmit un salut călduros din partea unei persoane care poate să vă aducă aminte de discuția cu privire la Saturn, Jupiter și Marte. Am să trec pe la dumneavoastră duminică, la șapte seara. Sper că am să vă găsesc acasă“.

Scrisoarea nu era semnată.

— Ce s-a întîmplat? — întrebă neliniștit Konstantin, văzînd că fratele său se întunecase la față.

Nikita Rodionovici tăcea, gîndindu-se la ale lui. Konstantin strînse din umeri.

— Bine, tu instalează-te aici, că eu mă duc la lucru — spuse el oarecum supărat, în timp ce se îndrepta spre ușă.

Dar Nikita Rodionovici îl opri.

— Mi se pare că voiai să-mi spui ceva.

— Da, era cît pe ce să uit,— îşi aminti Konstantin.

— Duminică seara te-a căutat un bărbat.

— Pe la ce oră?

— Cam pe la şapte.

— Cum arăta?

— Semăna a uzbek. Trecut de mult de vîrsta tinereţii, destul de înalt şi vorbea bine ruseşte.

Nikita Rodionovici îşi încruntă sprîncenele. În cap i se învălmăşeau mii de presupuneri şi bănuieli; voia să se concentreze şi să-şi pună gîndurile în ordine.

— Bine, du-te, iar eu şi Tonea o să ne apucăm de gospodărie.

— Va trebui să te apuci singur, fără Tonea — spuse rîzînd Konstantin. — Ea a plecat la Sverdlovsk. S-a dus să-şi vadă mama.

— Aşa? Şi eu, care i-am adus un cadou... Ei, bine, fugi, că nu mai am să te întreb nimic. Mă descurc şi singur.

Nikita Rodionovici închise porţiţa în urma lui Konstantin şi se înapoie în cameră.

Îşi scoase costumul din stofă de lînă, făcu o baie şi-şi puse pijamaua. Acum se simţea mai uşor. Totuşi zăpuşeala îl moleşea. Luă o pernă şi se îndreptă spre grădină.

După ce străbătu sufrageria, antreul şi veranda învăluită în mlădiţe dese de viţă sălbatică, coborî treptele în curte. Pe cărămizile încinse de pe alee nu era cu putinţă să mergi desculţ şi Nikita Rodionovici o luă la fugă.

Căsuţa cu trei camere, pe care o ocupa împreună cu fratele său, era situată pe o linie care împărţea oraşul în două părţi aproape egale. Prin fundul curţii trecea canalul principal care alimenta oraşul cu apă. În curtea împrejmuită cu un zid de pămînt creşteau doi castani rămuroşi, cîţiva salcîmi şi o mulţime de pomi fructiferi: vişini, meri, caişi, peri. Nikita Rodionovici întinse pătura sub un măr bătrîn, împovărat de roade, crescut chiar lîngă canal, puse perna şi se culcă.

Acum putea să-și adune gândurile. Scoase scrisoarea și o citi din nou, cercetînd cu atenție fiecare cuvînt și încercînd să găsească explicația celor cîteva fraze ciudate ce-i fuseseră adresate.

„A venit un uzbek. Dar ce caută un uzbek în toată chestia asta?” — se întreba Nikita Rodionovici. Dincolo de linia frontului el și cu Greaznov cunoscuseră un singur uzbek — pe Alim Rizamatov, care în momentul acela era bine, sănătos și lucra la una dintre cele mai mari stațiuni hidroelectrice din regiune. Dar daeă a apărut Satkînbai, trădătorul, creatura lui Jurgens și a lui Markwardt? Doar Satkînbai fusese trimis în Uniunea Sovietică de spionajul hitlerist. Acestuia îi dăduse Jurgens fotografia lui Nikita Rodionovici cu semnătura sa. Însă la Konstantin nu venise nimeni ca să-i aducă fotografia, nici chiar Satkînbai. În afară de asta, Satkînbai nu putea să cunoască numele conspirative și parolele de recunoaștere care le fuseseră date celor trei prieteni mult mai tîrziu. Atunci cine să fi fost cel care a venit duminică?

Nikita Rodionovici se gîndea cu încordare. El căută să și-i reamintească pe toți dușmanii cu care avusese prilejul să se întâlnească în anii războiului, dar nu izbuti să ajungă la o concluzie precisă. Un singur lucru însă era limpede: autorul scrisorii era un agent al spionajului străin. Cine altul ar fi putut să mai știe numele lor conspirative?

Nikita Rodionovici și Alim ajunseseră de mult la concluzia că firul care-i legase cu dușmanii se rupsesese în ziua în care se ridicaseră cu avionul deasupra Zagrebului. De aceeași părere era și Greaznov. Ieșea însă la iveală că dușmanii nu stătuseră cu mîinile în sân și acum dădeau semne de viață.

Nikita Rodionovici căuta să-și amintească o dată și încă o dată episoadele din timpul războiului și oamenii pe care-i întîlnise. Aceste întîlniri — unele fericite, altele pline de îngrijorare — fuseseră multe la număr. Dar nimic nu-l ajuta să se apropie de dezlegarea conținutului scrisorii.

„Nu, singur n-am să fiu în stare să găsesc un răspuns — hotărî Nikita Rodionovici. — Trebuie să mă întîlnesc cu Șarafov.”

Maiorul Șarafov ascultă cu multă atenție cele spuse de Ojoghin.

Fereastră de la biroul maiorului dădea spre apus. Razele soarelui care apunea se strecurau în fîșii înguste, aurii, prin salcîmii cu frunze dese, lunecau jucăușe pe postavul albastru de pe birou, aruncau pete de lumină pe covorul de Buhara, care era așternut pe podea.

— Ar fi trebuit să vă așteptați la una ca asta — spuse maiorul după ce citi scrisoarea adusă de Nikita Rodionovici. — Încă atunci cînd ne-am întîlnit prima dată, acum doi ani, v-am spus că ei nu-i pot da uitării pe oamenii lor. Nu au prea mulți pentru ca să-i treacă cu vederea.

Maiorul îi oferi lui Ojoghin o țigară, aprinzîndu-și și el una.

— Și dumneavoastră și eu știm ce urmăresc ațîțătorii la un nou război. Dar ei uită de vigilența oamenilor sovietici. Din fericire, tovarășul Stalin ne-a învățat nu numai să ne iubim prietenii, dar și să-i cunoaștem bine pe dușmani... Cred că nici de data aceasta ei nu-și vor atinge ținta.

Nikita Rodionovici ascultă cu mulțumire tot ceea ce-i spuse maiorul Șarafov. În decursul puținelor întîlniri și discuții pe care le avuseseră timp de mai bine de doi ani, el căpătase un sentiment de respect și de simpatie față de Șarafov. Maiorul era înzestrat cu o minte iscoditoare, avea o fire liniștită, potolită și știa să vorbească convingător.

— Bine, să nu ne mai batem capul degeaba. Viitorul o să ne arate cu cine avem de-a face — spuse maiorul și se ridică. — Va trebui să jucați din nou vechiul dumneavoastră rol, Nikita Rodionovici. Vă doresc succes. Aștept să-mi telefonați...

Telegrama de la Antonina veni în timpul în care Konstantin era plecat, așa că duminică, Nikita Rodionovici se duse singur ca s-o întâmpine la gară.

Antonina părea obosită, prost dispusă. Cununa de păr negru, împletit strâns în cozi lungi, îi scotea în relief paloarea neobișnuită a feței.

— Ce s-a întâmplat, Tonea? De ce ai întârziat? Kosteia era tare îngrijorat...

— Dar ce, iar a plecat?

— Da, încă de miercuri. O misiune urgentă — începu să-i explice Nikita Rodionovici, căutînd parcă să-și dezvinovățească fratele.

Antonina scoase un oftat.

— Mereu misiuni urgente. Nevasta poate chiar să și moară, că nici n-o să observe.

— De ce vorbești așa? — se împotrivi Ojoghin. — Konstantin era foarte îngrijorat din pricina ta. În ultimele zile ne-am tot bătut capul, întrebîndu-ne unde ai dispărut. N-ai trimis nici o telegramă, nici măcar o scrisoare. Ce te-a reținut?

— E o poveste lungă... Aici nu-i potrivit să ți-o spun. Am să-ți istorisesc totul acasă.

Dar cînd ajunscră acasă, ea și începu să facă ordine. Abia către seară, cînd ieșiră în verandă, Antonina se așeză într-un fotoliu de răchită și i se adresă lui Nikita Rodionovici.

— Hai să stăm și să discutăm puțin.

Ziua era pe sfîrșite. Răcoarea serii nu se simțea încă, deși zăpușcala de peste zi se potolise. Soarele dispăruse înapoia casei, iar geamurile ferestrelor de la casa vecină scînteiau, oglindind văpaia strălucitoare a amurgului. Larma din oraș abia se mai auzea.

— Am trăit o întâmplare stupidă — începu Antonina, oftînd din greu.

Ea răsfoi puțin revista „Vokrug Sveta“ de pe masă, apoi aranjă florile din vas.

„E tulburată“ — își zise Nikita Rodionovici.

Iată ce-i povesti Toncea. În trenul de Moscova, care trece prin Sverdlovsk, găsisese un loc liber într-un vagon de dormit. Antonina nimeri într-un compartiment cu patru locuri, unde se aflau trei bărbați. Se împrietăniseră repede. Unul dintre pasageri — străin, după cum a ieșit la iveală mai târziu, care cunoștea foarte bine limba rusă — i-a propus să ocupe patul de jos. Străinul călătorea în tranzit prin Uniunea Sovietică, spre Șanghai, pentru niște treburi ale firmei sale. Ceilalți doi erau artiști și se înapoiau la Vladivostok, venind dintr-o stațiune climaterică.

— Și, ști cum se întâmplă în călătorie — continuă Antonina. — Servicii, atenții reciproce, tot felul de discuții. Toți tovarășii mei de călătorie se dovediră oameni delicați, amabili, și nu-mi părea deloc rău că nimerisem într-o societate de bărbați.

După spusele Antoninei, străinul era foarte comunicativ și știa să întrețină o discuție interesantă. Trecuse prin multe în viață: participase la ultimul război, fusese în Africa, în Egipt. Înainte de război locuise un timp în Uniunea Sovietică și lucrase ca specialist pe un șantier din Asia Centrală. Era un bărbat prezentabil, cu o frunte mare, bombată, cu o barbă mică și cu părul presărat cu fire cărunte. Era îmbrăcat elegant, cu mult gust.

— La început mi s-a părut că e posac și că are o fire închisă — continuă Antonina — dar, mai târziu, purtarea lui a răsturnat această impresie. Ziua, aproape înainte de fiecare oprire a trenului, își punea ochelarii cu ramă de os, ca să-și apere de soare ochii, ieșea din vagon și se înapoia neapărat cu ceva. Cumpăra fructe, dulciuri, ba o dată a adus și o sticlă cu vin. Îi trata pe toți și, în primul rând, pe mine. Când am început să ne apropiem de Novosibirsk, a scos din servietă un ghid antediluvian, l-a răsfoit și a întrebat: „Mai e mult până la Novo-Nikolaievsk?“ Am izbucnit în râs și i-am răspuns: „Novo-Nikolaievskul l-am uitat de mult. Noi știm de Novosibirsk“.

Antonina făcuse școala la Novosibirsk. Acest oraș îi era drag și a început să i-l descrie. Străinul a arătat mult

interes și i-a pus tot felul de întrebări. Bineînțeles, ea n-a fost zgîrcilă la răspunsuri și apoi i-a spus că la Novosibirsk trebuie să schimbe trenul.

Nikita Rodionovici a ascultat atent. Povestea era peste măsură de lungă, dar deocamdată nu conținea nimic stupid.

După aceasta, în compartiment a izbucnit o discuție aprinsă cu privire la teatrul din Novosibirsk. Antonina căuta să demonstreze că acesta e cel mai frumos teatru din Uniunea Sovietică. Unul dintre artiști, care avusesese prilejul să vadă Novosibirskul, a susținut-o. Celălalt artist a declarat că cel mai frumos teatru e cel din Odesa.

Străinul, care nu văzuse nici teatrul din Odesa, nici pe cel din Novosibirsk, a început să se intereseze atît de arhitectura unuia, cît și de a celuilalt.

„N-aveți nimic de pierdut dacă o să vedeți personal teatrul și o să vă convingeți că am dreptate” — i-a spus Antonina.

La început străinul n-a răspuns nimic, dar pe urmă, în timpul discuției, și-a exprimat dorința să facă o oprire la Novosibirsk. Artiștii au izbucnit în rîs: „Iată ce înseamnă o femeie drăguță: l-a convins îndată!”

— Eu credeam că glumește, dar cînd am început să ne apropiem de oraș, străinul și-a închis geamantanul și și-a pregătit pardesiul. Am coborît împreună din tren, iar la ieșirea din gară ne-am despărțit. El a luat un taxi, iar eu m-am dus să-mi predau lucrurile la casa de bagaje. De atunci nu l-am mai văzut.

— Și asta-i tot? — o întrebă Nikita Rodionovici, dezamăgit.

— Nu, nu-i tot — îi răspunse Antonina. — Asta e abia începutul, însă fără el nu poți înțelege restul.

La Novosibirsk, Antonina și-a văzut de treburile ei, dar cînd a venit să-și ia lucrurile a fost reținută și dusă la procuratură. Antonina s-a fistîcit. La procuratură au început s-o întrebe cine e, de unde vine, unde se duce, de ce a venit la Novosibirsk. Din prima discuție n-a putut înțelege de ce a fost reținută. Ea a fost invitată să nu părăsească orașul fără aprobare specială.

Abia a doua zi, în cursul unei noi discuții, a înțeles că toată povestea era în legătură cu străinul.

Anchetatorul se interesa de împrejurările în care Antonina îl cunoscuse pe străin. „Cred că nu o să negați că l-ați sfătuit să facă o oprire la Novosibirsk?” — o întrebase el.

Antonina i-a explicat amănunțit cum s-au petrecut lucrurile.

Abia a noua zi anchetatorul i-a spus că nu mai are nimic cu ea și că poate să-și continue drumul.

— Din ultima discuție pe care am avut-o cu el, am aflat, în sfârșit, despre ce era vorba. S-a dovedit că a doua zi după ce a sosit la Novosibirsk, străinul a dispărut fără urmă, iar la șapte sau opt zile după aceasta s-ar fi descoperit cadavrul lui. Mie mi-au dat drumul, probabil după ce s-au convins că nu am nici o vină. În general, e o poveste neplăcută. Nici acum nu-mi pot veni în fire...

Antonina tăcu.

Acum și Nikita Rodionovici se convinsese că povestea aceasta era într-adăvăr cu totul neobișnuită.

— Nu degeaba era Kostea îngrijorat — spuse el. — Parcă inima lui ar fi simțit că tu ai pățit ceva. Iar eu căutam să-l liniștesc mereu...

Furați de discuție, Nikita Rodionovici și Antonina nu auziră scîrțîitul porțiței și zgomotul de pași pe alee. Ridicărea capul abia cînd se auzi foșnetul unor tufe dese pe care cineva le dădea la o parte cu mîna. În deschi-zătura astfel formată apăru capul unui om necunoscut, cu o bărbuță mică, încărunțită.

El îi salută aproape în șoaptă, temîndu-se parcă să nu-i stînjenească și spuse că ar vrea să-l vadă pe Nikita Rodionovici Ojoghin.

— La dispoziția dumneavoastră... Pofțiți încoace — spuse Ojoghin, ridicîndu-se de la masă.

Antonina luă revista și intră în casă.

Musafirul urcă în verandă. Era înalt, lat în umeri; purta un costum de mătase albă, cu o tichie pe cap. Să tot fi avut patruzeci și cinci-patruzeci și opt de ani.

— Dumneavoastră sînteți Nikita Rodionovici Ojoghin? — întrebă el încă o dată.

— Da.

Musafirul întinse mîna peste masă și Nikita Rodionovici i-o strînse.

Necunoscutul era îngîmfat, ba chiar obraznic. În comparație cu trupul său mătăhălos, capul mic arăta ciudat. Pe față îi juca un zîmbet.

— Luați loc — îl invită Ojoghin. Oricît îi părea de ciudat, nervozitatea, care nu-l mai părăsise de vineri, dispăruse, iar acum era de un calm desăvîrșit.

— Dar nu aveți un loc mai potrivit? — întrebă oaspetele, aruncînd-o privire în jur.

— Putem să trecem în grădină — îi propuse Nikita Rodionovici.

Musafirul se învoi.

Trecură în grădină și se așezară pe o bancă de lemn, cu picioarele înfipte în pămînt.

Necunoscutul scoase un pachet de țigări, aprinse una și, uitîndu-se țintă la Ojoghin, întrebă:

— Ați citit scrisoarea mea?

Ojoghin dădu afirmativ din cap.

— Și nu bănuiți cine sînt?

— Drept să vă spun, nu.

— Eu sînt cel care a luat fotografia dumneavoastră pentru Konstantin Ojoghin. Mă numesc Satkînbai... — Musafirul nu-și mai lua privirea de la fața lui Nikita Rodionovici, străduindu-se să rețină expresia cu care va primi această știre.

Nikita Rodionovici îi susținu privirea cu calm.

— Nu știu cine trebuia să ducă fotografia mea peste linia frontului — spuse el. — Știu însă că fotografia n-a ajuns în mîinile fratelui meu.

— Da, asta-i drept. Eu n-am dus-o destinatarului, pentru că am pierdut-o împreună cu portofelul. Fără ea nu m-am încumetat să-i scriu fratelui dumneavoastră. Poate că așa e chiar mai bine.

Nikita Rodionovici strînse din umeri.

Cîteva clipe stătura tăcuți.

Într-adins, Ojoghîn nu manifesta nici un fel de curiozitate.

— Ei, uitați-vă despre ce e vorba — spuse după o lungă pauză Satkînbai, codindu-se oarecum. — E nevoie de noi. Domnul Jurgens și-a adus aminte de noi.

Nikita Rodionovici nu se pûtu stăpîni și, fără să vrea, zîmbi.

— Alții ca alții, dar Jurgens nu putea să-și amintească în nici un caz de noi — spuse el.

Satkînbai îl privi mirat. Ochii lui mici se holbară.

— De ce sînteți atît de sigur?

— După cît știu, morții nu-și mai pot aminti nimic. Or, domnul Jurgens zace de doi ani și mai bine în cimitir.

Satkînbai holbă și mai tare ochii. Fruntea i se încreți ca o armonică. Fără să clipească, se uită țintă în ochii lui Ojoghîn, neștiind dacă să ia spusele lui în serios sau în glumă.

— Nu înțeleg — rosti el în cele din urmă. — Despre cine vorbiți?

— Despre Jurgens — îi explică Ojoghîn. — Despre fostul Jurgens, care cu puțin timp înainte de sfîrșitul războiului și-a tras un glonț în gură. Eu am asistat la înmormîntarea lui și i-am văzut mormîntul cu proprii mei ochi.

— Nu mai înțeleg nimic... — spuse Satkînbai pierdut. — Atunci cine are nevoie de noi?

— Asta am vrut să vă întreb și eu pe dumneavoastră. Cine a scris scrisoarea?

— Eu.

— Cine v-a dat parolele?

— O persoană. Eu acționez din însărcinarea ei... O s-o cunoașteți mai tîrziu.

— Atunci, ce nu înțelegeți? Că a murit Jurgens, dar că activitatea continuă?

— Scoțîndu-și batista, Satkînbai își șterse fața și fruntea, umezite de sudoare.

— Pe mine, abia de curînd m-au înștiințat că trebuie să acționăm — spuse el. — Încetasem să mă mai gîndesc la asta... Îmi și ziceam că, dacă s-a terminat cu

Germania, înseamnă că s-a terminat cu toate. Când colo lucrurile au ieșit altfel.

— Și ce vi s-a spus să-mi comunicați? — întrebă Nikita Rodionovici.

— Să vă întreb dacă sînteți gata să vă îndepliniți îndatoririle. Iată ce mi s-a spus.

— Numai atît?

— Și să mă înțeleg cu dumneavoastră asupra viitoareîi întîlniri.

— E clar. Mi-ați spus la începutul discuției că e un om...

— Da — întări Satkînbai. — El e mai mare peste noi. De la el vine ordinul. A spus că o să se întîlnească cu dumneavoastră.

— Dar despre cine-i vorba?

— Deocamdată nu pot să vă spun. O să aflați singur.

— Dacă nu se poate, nici nu trebuie să-mi spuneți — rosti Ojoghin.

Satkînbai își aprinse țigara care între timp se stinsese, o termină în tăcere, apoi continuă să vorbească, de data aceasta însă în șoaptă, temîndu-se parcă să nu-l audă cineva.

El îi spuse lui Ojoghin că miercuri, la ora șapte seara, un autoturism îl va aștepta lîngă conservator. Putea să se urce în el fără să se sinchisească de ceva. Șoferul o să-l ducă acolo unde trebuia. Nu era necesar să-i spună decît cuvîntul „karagaci“.

Satkînbai îi spuse numărul mașinii, apoi își luă rămas bun.

Satkînbai trecu pe o ulicioară, coti pe strada principală, rămase un timp pe gînduri pe trotuar, făcîndu-și socoteala dacă să aștepte tramvaiul sau nu și, în cele din urmă, se hotărî să meargă mai departe pe jos.

Era încă sub impresia întîlnirii și discuției avute cu Ojoghin. Ceea ce-l nedumerea cel mai mult era vestea că Jurgens se omorîse. Satkînbai socotise că a fost găsit și pus să lucreze tocmai din însărcinarea lui Jurgens. În mintea sa, el își închipuise cam următorul tablou:

Jurgens se află în Germania apuseană, în zona americană, și n-a uitat de el, de Satkînbai. De altfel, nici nu putea să-l dea uitării. Doar Satkînbai adusese destule servicii spionajului hitlerist. Colaborase cu el din anul 1934, după ce căpitanul neamț, Zigler, îl luase din Turcia. Spionajul turcesc nu se învoise cu una cu două ca să-l lase pe Satkînbai să plece în Germania. Plecarea însă era necesară. Fasciștii începuseră să urzească planul marșului spre Răsărit și aveau nevoie de specialiști în problemele musulmane, de oameni de teapa lui. La hitleriști, Satkînbai n-o dusesese prost. Singurul lucru care-l îngrijora era viitorul. Jurgens îi amintise deseori că va trebui „să lucreze” în Uniunea Sovietică.

Bineînțeles că o călătorie în Uzbekistan, pe care el îl părăsise după anul 1920, nu-i surîdea. Presimțirile proaste pe care le-a avut nu l-au înșelat. Călătoria n-a fost deloc ușoară, ci, dimpotrivă, l-a secat de forțe, zdruncinându-i nervii și sănătatea. Au fost clipe când l-au părăsit pînă și stăpînirea de sine și credința în posibilitatea că a rămîne în libertate.

Satkînbai își amintea și acum cu scîrbă de primii pași pe care i-a făcut acolo, în orașul devenit străin pentru el...

A ajuns acolo în primăvara anului 1945, în timp ce în Apus mai răsunau bubuiturile tunurilor. Gîndul că a ajuns la destinație îl bucura, dar totodată îl și înspăimînta.

Actele pe care i le dăduse Jurgens n-au stîrnit nici un fel de bănuieli din partea nimănui. Cui putea să-i dea prin gînd că sub masca de soldat demobilizat din Armata Sovietică din pricina vîrstei înaintate și a unei contuzii se ascundea un agent german? În oraș urma să găsească oameni de nădejde, prieteni, tovarăși de idei: pe bătrînul Șirmat, pe Drajnîkov, Abdukarim, Faizulla...

Cînd a coborît din tren, Satkînbai s-a hotărît să-l găsească îndată pe Faizulla. În primul rînd, el trebuia să aranjeze cu locuința și să găsească un serviciu.

Orașul înflorit, scăldat în lumina primăverii, îl umise pe Satkînbai și-i umpluse sufletul de ciudă. Stră-

zile largi, acoperite cu un asfalt neted ca oglinda; casele luminoase, frumoase, cu mai multe etaje, cu intrări elegante și cu verande; gardurile cu înflorituri frumoase ca niște dantele, prin care se întrezărea interiorul curților; plopii, arțarii, teii rămuroși care te ademeneau sub umbra lor; mașinile, sutele, miile de mașini — totul, absolut totul îi părea străin, de neînțeles și fără rost în acest vechi oraș oriental; dar, mai ales, totul era în contradicție cu ceea ce Satkînbai auzise despre acest oraș încă pe cînd era de partea cealaltă.

Satkînbai nu putea privi cu indiferență străzile și casele și, cu atît mai mult, oamenii pe care-i întâlnea sau care-l ajungeau din urmă. El nu mai recunoștea în ei pe foștii săi concetățeni. Iar ei, liniștiți, preocupați, veseli, plini de viață, se duceau la treburile lor, mergeau cu tramvaiele, cu autobuzele, cu mașinile...

La o încrucișare de străzi, Satkînbai a mers spre dreapta și cînd a ajuns la primul colț s-a oprit nehotărît.

„Ce să fie asta, m-am rătăcit?“ — l-a fulgerat un gînd neplăcut.

A privit în jur, a stat cîteva clipe pe gînduri, apoi s-a întors din nou la încrucișarea străzilor. Iată casa cu etaj. De acolo pornea o ulicioară; celelalte patru case îi erau de asemenea cunoscute. A cîncea însă fusese mărită; înainte nu avea decît parter, iar acum avea și etaj.

„Nu, n-am greșit, ăsta-i drumul“ — căuta să se liniștească Satkînbai, însă cînd a ajuns în dreptul ulicioarei s-a oprit din nou dezorientat.

Partea stîngă, unde se aflau casa lui Faizulla și prăvălia armeanului Alocv, se transformase. În locul căsuțelor joase, de pămînt, se înălța clădirea lungă, cu două etaje, a unei școli.

Din casa lui Faizulla nu mai rămăsese nici urmă. „Cine o să-i poată spune unde e acum Faizulla?“ — s-a întrebat el.

Întorcîndu-se scurt, a pornit cu pași grăbiți înapoi.

În stația de tramvai, un grup de fete uzbece discutau tare și cu aprindere despre ceva. Satkînbai a tras cu

urechea. Fetele vorbeau rusește. Ele aduceau învinuiri unui organizator de comsomol, spunând că e șovăielnic și că la el vorba nu se potrivește cu fapta. Deosebit de revoltată era o fată slăbuță, căreia prietenele îi spuneau Saodathon.

A venit tramvaiul. Satkînbai a aruncat fetelor o privire plină de dispreț, a scuipat într-o parte și s-a urcat în urma lor în vagon.

Profitînd de înghesuiala din tramvai, Satkînbai s-a strecurat pînă la Saodathon și, ca din întîmplare, a călcat-o pe picior.

Fata a scos un țipăt de durere și ochii i s-au umplut de lacrimi.

O bătrînică mioapă, care stătea alături, s-a uitat dojenitor la Satkînbai, a dat din cap, dar n-a spus nimic.

La a treia stație, Satkînbai a coborît. După ce a străbătut un pod mare, frumos, întins peste un canal plin cu apă, s-a oprit la umbră și a căzut pe gînduri. Îl apăsau gînduri negre.

Vechiul Turkestan nu mai era. În oraș pătrunsese *noul*, autoritar și de nebiruit. Căsuțele de pămînt dispăruseră fără urmă, la fel ca și ulicioarele întorto-chiate și întunecate, geamurile și zidurile de pămînt. *Noul* le gonea, aducînd în locul lor perspectiva străzilor largi, a clădirilor uriașe, a verdeții parcurilor și scuarurilor, a șirurilor de copaci zvelți și a liniilor drepte ale canalurilor de irigație.

Satkînbai și-a închis ochii. I s-a părut că doarme și că la deșteptare toate acestea vor dispărea. Dar nu, orașul fremăta de viață, tramvaiele zăngăneau, claxoanele mașinilor sunau puternic, iar oamenii vorbeau necîntenit.

— Trebuie să fug, trebuie să fug de aici! — și-a zis în șoaptă Satkînbai și s-a îndreptat grăbit spre marginea orașului.

A mers mult, fără să se uite înapoi și fără să ia în seamă oamenii pe care-i întîlnea în cale. Numai după ce străzile gălăgioase au rămas în urma lui și

s-a pomenit între zidurile înalte de pământ, a încetinit pasul și a aruncat o privire în jur.

Era o stradă întunecată, pustie. De ambele părți se înghesuiau case vechi, joase. Peste canaluri erau întinse podețe mici de lemn, pe jumătate putrede.

Satkînbai s-a simțit mai înviorat, mai sigur de sine.

„Totul o să se aranjeze, totul o să fie bine. N-am de ce să fiu îngrijorat — și-a spus el, căutînd să se liniștească. — Nu-i Faizulla, o să găsesc pe altcineva“.

Din față venea o femeie. Făcea pași mărunți și pe față avea un vâl. Satkînbai se opri tulburat, făcîndu-i loc să treacă. Îi făcea plăcere să vadă o femeie cu vâl.

Pînă la țintă nu mai era mult. La vreo sută de metri se găsea casa bătrînului Șirmat sau, cum i se spunea pe vremuri, „Harami“, adică „șiretul“.

După anul 1920, Șirmat îl ascunsese la el pe Satkînbai și pe fratele lui, care erau urmăriți de cekîști. Șirmat făcea legătura între basmaci și cozile lor de topor. Era om de nădejde și, pe deasupra, foarte șiret. Pe vremea aceea mulți au nimerit după gratii. El însă a scăpat teafăr și a rămas în libertate. Satkînbai își aminti că în grădina lui Șirmat, lîngă havuz, era ascunsă o armă. Nu, fără îndoială că Șirmat era om de nădejde, căruia putea să-i spună totul, fără să-i ascundă ceva.

„Mi se pare că aici e“ — și-a zis Satkînbai și, aplecîndu-se, a trecut prin porțița îngustă cît o crăpătură.

N-a greșit. Era în curticica lui Șirmat, pe care o cunoștea pînă în cele mai mici amănunte. Cîțiva copaci se uscaseră cu totul. Zidul de pământ se lăsase mult într-o rină, havuzul se năruise, dar canalul de irigație străbătea curtea, ca și mai înainte. Cînd să intre în casă, Satkînbai s-a întîlnit față în față cu o femeie bătrînă. Ea s-a ferit într-o parte, făcîndu-i loc să treacă. În odaie, pe podea, Satkînbai a văzut un bătrîn firav, cu fața ofilită. Omul purta un halat jerpelit. Părea că venirea musafirului nu l-a uimit deloc. Bătrînul i-a aruncat o privire fixă, indiferentă, și a continuat să șadă fără să facă nici cea mai mică mișcare.

„Să fie Şirmat?“ — s-a întrebat Satkînbai, în timp ce saluta gazda.

Bătrînul i-a răspuns printr-o ușoară înclinare a capului.

— Şirmat-ata? — a întrebat Satkînbai.

O clipă, în ochii bătrînului a licărit vechea sclipire şireată. Se putea însă ca aceasta să i se fi părut numai lui Satkînbai.

— Nu mă recunoașteți? — l-a întrebat Satkînbai zîmbind și și-a spus în gînd: „Cum s-a schimbat! Tare mult s-a schimbat!“

Şirmat semăna cu unul dintre cerșetorii vagabonzi pe care Satkînbai avusese prilejul să-i întâlnească atît de des în Iran.

Bătrînul și-a ridicat încă o dată privirea ochilor săi sterși și a rostit cu răceală:

— Ulmas! ..

Musafirul a scos un oftat de ușurare; fusese recunoscut. Ei, dacă Şirmat nu și-a pierdut memoria, însemna că totul va merge bine.

— Știu că ai fost prin țări depărtate — a început bătrînul. — De ce ai venit înapoi aici?

— Copacul nu se îndoaie dacă nu bate vîntul — i-a răspuns zîmbind Satkînbai și imediat s-a hotărît să-i istorisească fără nici o șovăială toată povestea sa. De ce să se ascundă, cînd viața lui fusese de atîtea ori în mîinile lui Şirmat?

El îi povesti totul de-a fir-a-păr. Începînd cu ziua în care, împreună cu fratele său, după ce-și luaseră o mică rezervă de monede de aur, fugiseră peste frontieră, ștergînd și încurcînd urmele. Nu i-a ascuns nimic.

Și cu cît vorbea mai mult, cu atît simțea Satkînbai o mai mare ușurare, de parcă i s-ar fi luat o piatră de pe inimă. Acum nu mai era singur. Erau doi. Şirmat, cu bogata sa experiență, îl va ajuta să se aranjeze, îl va sprijini și îi va da un sfat înțelept.

Şirmat l-a ascultat tăcut, fără să-l întrerupă. Părea că e numai urechi, dar ochii lui, pe vremuri plini de viață, acum, nu se știe de ce, rămîneau reci, nemișcați,

pe jumătate închiși. Dacă nu și-ar fi frecat alene mâinile, ai fi putut crede că doarme.

Bătrînul a așteptat puțin ca să vadă dacă Satkînbai mai avea ceva de spus și, apoi, l-a întrebat:

— Asta-i tot?

— Tot... Aproape tot... — s-a corectat Satkînbai. — Amănuntele pot să le povestesc și pe urmă. Doar mai e timp.

— Pleacă — i-a poruncit bătrînul, vorbind încet, dar cu hotărîre, și, cu mîna tremurîndă, i-a arătat ușa. — Du-te de unde ai venit. Cînd lupul își pierde dinții, nu mai iese la pîndă... Eu mi-am ispășit pedeapsa și n-am nici un chef să mai stau la răcoare. Vechiul Șîrmat nu mai e. E un Șîrmat bătrîn, bolnav, care trebuie să moară liniștit, în casa lui... Pleacă mai repede! — a continuat el, ridicînd glasul. — Că de nu, chem pe ginerele, care locuiește alături...

În capul musafirului s-a căscat parcă un gol. Inima îi clocotea de furie, iar un nod i s-a urcat în gît, sugrumîndu-l. Nici nu mai putea să respire. Mîinile au început să-i tremure. Satkînbai era gata să se ridice și să se arunce asupra acestei ruine vii. Prin fereastră pătrundea însă lumina strălucitoare a zilei și Șîrmat se uita la musafir liniștit, fără teamă, conștient de forța lui.

Abia stăpînindu-și furia turbată, Satkînbai s-a ridicat și, ajuns în ușă, i-a spus printre dinți:

— Bine! Să ști că n-am să uit asta! Ai pierdut credința în Alah, șacal bătrîn!

Șîrmat stătea mai departe cu ochii închiși și nu-i răspundea nici un cuvînt.

... El știa că într-unul din centrele raionale, nu departe de oraș, locuia un om de-al lui Jurgens. Jurgens îi dăduse lui Satkînbai adresa la care putea să-l găsească și îi spusese și parola de recunoaștere, ca să poată lua legătura.

Satkînbai a mers cu autobuzul pînă la centrul raional și, în sfîrșit, după lungi căutări, a găsit ceea ce avea nevoie. Era o construcție provizorie, de tipul barăcilor, alături de care stăteau cîțiva oameni. Satkînbai a

asteptat pînă ce oamenii s-au împrăștiat, s-a apropiat de baracă și s-a adresat unci femeii care ieșise în prag:

— Îl caut pe Brajnikov.

— Brajnikov sau Drajnîkov? — l-a întrebat femeia.

Satkînbai s-a pierdut. Uitase cu ce literă începea numele complicei și i-a răspuns la întîmplare că-l căuta pe Drajnikov.

— A șasea ușă de aici — i-a spus femeia.

I-a deschis un flăcăiaș de vreo nouăsprezece ani, într-o salopetă soioasă, plină de păcură. Cînd musafirul l-a întrebat unde-l poate întîlni pe Drajnikov, băiatul i-a răspuns că el e Drajnikov și îl poartă în cameră.

Înăuntru erau un pat strîns cu grijă, o masă cu un difuzor, o etajeră îngustă cu cărți și un scaun.

Satkînbai și-a dat seama imediat că omul din fața sa nu era cel pe care-l căuta. Semnalmente nu se potriveau. După spusele lui Jurgens, acesta trebuia să aibă vreo treizeci de ani.

— Aveți un frate Daniil? — l-a întrebat Satkînbai.

Flăcăiașul i-a aruncat musafirului o privire iscoditoare, apoi, încruntîndu-se, i-a răspuns tăios:

— Nu am nici un frate! Trădătorul de patrie pe care l-am socotit o vreme fratele meu e acolo unde trebuie să fie.

O clipă, Satkînbai avu impresia că se înăbușă. Amintindu-și de instrucțiunile pe care le primise, a bîguit fără prea multă siguranță:

— Am făcut cunoștință cu el în patruzeci și unu, pe front. Apoi ne-am rătăcit unul de altul... Eu am fost demobilizat de cîteva zile... Pe atunci, fratele dumneavoastră a fost...

— A fost, dar nu mai e și nici nu vreau să mai aud vorbindu-se de el — l-a întrerupt flăcăiașul.

... S-a terminat. Șirmații, Faizullii, Drajnîkovii au încetat să existe. Lui Satkînbai i se părea că a ajuns într-un pustiu, unde e peste putință să găsești un adăpost, unde nu poți conta pe ajutorul sau sprijinul nimănui.



*...Satkinbai era gata să se ridice și să se arunce
asupra acestei ruine vii...*

Și dacă a cincea zi n-ar fi dat, din întâmplare, peste Abdukarim, e greu de spus dacă ar mai fi rămas în oraș.

Numai Abdukarim, pe care Satkînbai îl întâlnise în anii războiului în prizonieratul german, cu care făcuse cunoștință și se împrietenise, numai el l-a ajutat.

... De atunci au trecut aproape trei ani. Abdukarim l-a găzduit pe Satkînbai în casa bătrînei sale mame, acolo unde locuia și el. Satkînbai s-a liniștit. Bani pe care-i primise de la Jurgens încă nu se terminaseră, iar după șapte luni Satkînbai a reușit, deși cu oarecare greutate, să se aranjeze ca vânzător într-un magazin de produse industriale.

Prin fereastra deschisă pătrundea răcoarea serii. Pendula mare de pe perete bătea uniform și monoton.

— Să vă descriu înfățișarea lui? — întreabă Nikita Rodionovici.

— Nu. Mulțumesc, nu e nevoie. Mi-am și format o părere în această privință — spuse maiorul. — Mă interesează discuția pe care ați avut-o și cum s-a purtat Satkînbai.

Ojoghin reproduse amănunțit discuția pe care o avusese cu musafirul nepoftit, străduindu-se să nu piardă nici măcar o singură propoziție.

— Am vrut să-l urmăresc și să văd unde o să se ducă, dar pînă la urmă m-am răzgîndit — adăugă el în încheiere.

— Bine ați făcut — îi spuse Șarafov. — Să faceți numai ceea ce trebuie să faceți. Să răspundeți numai la întrebările la care nu se poate să nu răspundeți. Iar mai departe, o să vedem noi ce se întâmplă.

3

„Să zicem că autorul scrisorii e Satkînbai Ulmas Ibrahimov — își zicea Nikita Rodionovici. — Dar Satkînbai a spus fără echivoc, limpede, că ordinul vine de la o altă persoană, al cărei nume nu poate să-l spună. Cine o fi cel care-l conduce?”

La ora șapte seara, cînd Nikita Rodionovici se apropie de conservator, un taxi îl și aștepta lîngă trotuar. Șoferul stătea la volan. Numărul mașinii era cel pe care i-l dăduse Satkînbai. Pe parbriz se vedea o plăcuță cu inscripția: „Ocupat“.

Ojoghin deschise portiera din față și întîlni privirea ursuză a șoferului. Foarte slab, cu ochii mari, cu fața de o culoare bolnăvicioasă, șoferul fuma și se uita tăcut la Ojoghin. Privirea lui părea să spună: „Ce naiba cauți?“

— Bună seara — spuse tăios Nikita Rodionovici.

— Karagaci.

— Urcați-vă — îi răspunse scurt șoferul, îndreptîndu-și privirea în altă parte.

Mașina porni.

Tot timpul drumului șoferul nu rosti nici un cuvînt și nu făcu nici o mișcare în plus.

„Încă un dușman — își zise în gînd Nikita Rodionovici — și se pare că-i unul încercat“.

Mașina opri la marginea orașului, la poarta unei case. Șoferul claxonă scurt.

— Coboriți! — bombăni el morocănos, fără să se uite la pasager..

Nikita Rodionovici ieși din mașină și primul om pe care-l văzu fu Satkînbai.

— Aici locuiesc eu. Aici e locuința mea permanentă — explică el, luîndu-l pe Nikita Rodionovici de braț.

Curtea era mică, dar curată și plăcută.

Micul havuz construit de stăpînii casei era înconjurat de o mulțime de tufe. Pe un strat rotund, între niște margarete, se înălțau trandafiri cu flori catifelate; de o parte și de alta a potecutei care ducea spre casă se înălțau tulpini de stînjenei cu florile trecute.

Sub un dîd umbros se afla o măsuță joasă, alături de care erau întinse de o parte și de alta două preșuri.

Pe măsuță erau bomboane ieftine, învelite în hîrtie de culori țipătoare, un morman de struguri și piersici, iar la marginea mesei se înălța o grămăjoară de turte.

Satkînbai aduse din casă două ceainice de porțelan, se așeză la masă, șterse ceștile cu un șervet și turnă ceai.

— Ați putea, totuși, să-mi spuneți — îl rugă Satkînbai — de ce s-a hotărît Jurgens să-și pună deodată capăt vieții?

Nikita Rodionovici strînse din umeri și puse ceașca pe masă. Era greu de răspuns la această întrebare. Nici el nu putea pricepe ce anume l-a îndemnat pe Jurgens să se împuște. Se vede treaba că n-a avut altă ieșire; Germania hitleristă ajunsese la marginea prăpastiei.

— Și dumneavoastră ați văzut cum l-au înmormîntat? — continuă să se intereseze Satkînbai, adăugînd ceai în ceașca sa și în a lui Ojoghin.

— Am văzut cu proprii mei ochi cum l-au coborît în mormînt, l-au acoperit cu pămînt și cum plîngea nevastă-sa.

— Pe nevastă-sa n-ăm cunoscut-o — recunosc Satkînbai, apoi clătină din cap și continuă: — Totuși a fost un mare prostănac! Nu și-a făcut bine socoteala. Acum, dincolo, în Germania Apuseană, e nevoie de oameni ca el. Americanii le-au dat de lucru și nu o duc deloc rău.

— Dar dumneavoastră de unde știți toate astea? — îl întreabă Ojoghin zîmbind.

— Cum de unde știu? — se miră Satkînbai. — Din ziare. Și, apoi, eu ascult cu regularitate „Vocea Americii“, „B.B.C.-ul“. Uneori mi se întîmplă să aud chiar și unele nume cunoscute. Doar am colindat întreaga Germanie. Am trăit acolo vreo zece ani.

În curte nu se arăta nimeni. Într-un colțișor, cățărât pe o prăjină, un cocoș înghiontea cu zgomot o găină care se cuibărise lîngă el. Soarele apunea și razele lui alunecau pe acoperișul de tablă al căsuței bine îngrijite. Pe treptele de la intrare, o pisică se juca cu pisoii ei.

„Oare cine locuiește aici? — se întrebă Ojoghin în timp ce-l asculta pe Satkînbai. — Țsta să fie într-adevăr domiciliul lui Satkînbai?“

Între timp, căutînd să-și distreze musafirul, Satkînbai îi povestea pe larg despre timpul petrecut în Germania, despre viața ușoară și îndestulată, lipsită de griji și emoții, pe care o dusesese acolo, despre sîrguința cu care se perfecționase în cunoașterea limbii ruse și a celei

germane, despre prețuirea și grija pe care i-o acordase spionajul hitlerist.

Toate acestea îl interesau prea puțin pe Nikita Rodionovici. El nădăjduia să audă ceva despre persoana care îl conducea pe Satkînbai și care trebuia să-l conducă și pe el.

Satkînbai nu aminti nici măcar în treacăt despre vreuna din cunoștințele sale de prin părțile locului. Ojoghin rămase la părerea pe care o avusese la început, și anume că Satkînbai nu îndeplinește decît funcția unui agent de legătură obișnuit, iar cît despre activitatea propriu-zisă, el, Nikita Rodionovici, va vorbi cu altcineva.

Timpul trecea pe nesimțite. Satkînbai se uită la ceas și se scuză, spunîndu-i lui Nikita Rodionovici că-l va lăsa pentru cîteva minute singur.

Gazda dispăru în casă și se înapoie după vreo zece minute. Continuară să discute și să bea ceai.

— Cine-i șoferul care m-a adus? — se interesă Nikita Rodionovici.

— Dar de ce vă interesează?

— Mi s-a părut un om ciudat și foarte ursuz.

— Abdukarim e întotdeauna așa. Nu trebuie să vă mirați. Eu l-am cunoscut în zona frontului, pe cînd era prizonier la nemți. Casa aceasta e a lui. Locuiește aici cu bătrîna sa înamă și m-a găzduit și pe mine la el. E un om destoinic, știe să-și țină gura, însă mi se pare că e gata să facă o prostie...

— Ce prostie? — se interesă Ojoghin.

— Vrea să se însoare. A și găsit o mireasă. Încerc să-l conving să renunțe, dar nu izbutesc. Maică-sa îi ține partea. E bătrîna și îi convine să aibă în casă o gospodină tînără...

Pînă la urmă, în timpul discuției din seara aceea, Satkînbai tot nu-i spuse nimic deosebit.

— La drept vorbind, de ce m-ați invitat aici? — îl întrebă Nikita Rodionovici.

— Așa trebuia — îi explică Satkînbai. — Am primit sarcina de a vă arăta casa asta. Nu e exclus să fiți nevoit să veniți pe aici mai des.

Discuția luă sfârșit. Satkînbai fixă ziua, locul și ora pentru o nouă întâlnire. El îi explică lui Ojoghin cum va avea loc această întâlnire. După câte se vedea, Ojoghin trebuia să-și petreacă din nou timpul în tovărășia lui Satkînbai, ascultându-i pălăvrăgeala lipsită de orice rost.

Abdukarim îl aștepta în`mașină, la poartă. Un vâl de praf plutea deasupra orașului; contopindu-se cu cerul întunecat.

„Bine că l-am cunoscut cel puțin pe al doilea ticălos“ — își zise în gând Nikita Rodionovici, aruncînd o privire piezișă spre șofer.

După ce-l duse pe Nikita Rodionovici pînă în dreptul parcului central, Abdukarim opri mașina și deschise portiera. La fel ca și la venire, el nu rostise nici un cuvînt în tot timpul drumului.

„Asta e un tip poate chiar mai isteț decît Satkînbai — deduse Ojoghin. — E bine instruit“.

Discutînd cu Nikita Rodionovici, maiorul Șarafov se interesă numai de un singur lucru.

— Nu vă amintiți, în timp ce ați fost la Satkînbai, a intrat cineva în curte?

— Nu — spuse cu siguranță Ojoghin.

— Dar Satkînbai nu v-a lăsat singur?

— Da, Satkînbai a lipsit, într-adevăr, cîteva minute.

— Episodul acesta nu e întîmplător — observă Șarafov — și el nu va rămîne fără urmări. Degeaba subapreciați această întâlnire. Ea ne-a dat totuși cîteva elemente noi.

4

În ultimul timp, Abdukarin se schimbase cu adevărat. Nu fusese niciodată prea vorbăreț. Acum însă tăcerea și întreaga lui purtare ursuză deveniră bătătoare la ochi chiar și pentru Satkînbai. Acesta își explica transformarea lui Abdukarim prin schimbările care urmau să se producă în viața lui.

„S-a scrîntit de tot la cap cu înșurătoarea asta“ — își zicea revoltat Satkînbai.

Încercase de cîteva ori să-şi convingă prietenul că să renunţe la însurătoare, deoarece nu-i convenea deloc să vină în casă o persoană străină. O văzuse în treacăt pe mireasa lui Abdukarim şi auzise şi de la alţii că e o fată cu şcoală, energică şi autoritară din fire.

Dar încercările făcute de Satkînbai pentru a-l convinge pe Abdukarim nu dădeau rezultate. Se vede că acesta se hotărîse cu toată tăria să se însoare, şi pace.

— Ce-ţi trebuie ție însurătoare? Ce cauţi în ea? Ferircirea? — îl întrebuse Satkînbai.

— Fiecare cu soarta lui — îi răspunsese Abdukarim.

Satkînbai avea toate motivele ca să fie neliniştit în privinţa viitorului lui Abdukarim, căci îl atrăsese în activitatea pe care o desfăşura acum şi îi destăinuise tot trecutul său. Abdukarim îl ducea cu maşina nu numai pe Satkînbai, dar şi pe omul care-l conducea pe el şi, totodată, îndeplinea unele însărcinări date de acesta. Abdukarim cunoştea cîteva locuinţe despre care nu trebuia să ştie nimeni. Persoana care-l conducea pe Satkînbai îl întrebuse de două ori dacă Abdukarim e om de nădejde şi, de fiecare dată, el garantase cu capul pentru prietenul său.

În ziua aceea, Satkînbai şi Abdukarim trebuiau să se întâlnească cu Ojoghin.

Pe drum, Satkînbai aduse din nou vorba despre căsătorie. Căuta să-i dea de înţeles prietenului său că însurătoreea poate influenţa negativ activitatea lor. El ţinuse pînă atunci în rezervă acest argument, deoarece era ultimul şi avea cea mai mare greutate.

Abdukariu tăcea însă, privind drumul cu o căutătură ursuză.

— De ce taci?

În cele din urmă, Abdukarim începu să vorbească. Vorbea nelămurit, încurcat; spusele lui puteau fi înţelese în două feluri şi Satkînbai prinse cu greu ideea principală. Reieşea că ceea ce-l preocupa în primul rînd era viaţa lui personală.

Acest deznodămînt al discuţiei nu era deloc pe placul lui Satkînbai.

— Ești un bun șofer, dar un rău prieten! — îi spusese el cu necaz. — Nu vrei să mă ascuți și o să te căiești.

Dimineața aceea îi aduse lui Nikita Rodionovici o bucurie surprinzătoare: primi scrisoarea mult așteptată de la Innokenti Stepanovici Krivoveaz, care, cu patru ani în urmă, îi trimisese pe el și pe Andrei pe un drum lung și primejdios, în bîrlogul dușmanului.

Acum, Innokenti Stepanovici era secretarul comitetului orășencesc de partid din orașul în care Nikita Rodionovici și Andrei s-au întîlnit cu Jurgens.

După ce cotropitorii fasciști au fost izgoniți din oraș, partizanii lui Krivoveaz s-au alăturat Armatei Sovietice. Krivoveaz a ajuns pînă la Praga. Pe urmă a fost trimis în Extremul Orient, unde a rămas pînă la capitularea Japoniei. După demobilizare s-a înapoiat din nou la munca de partid.

În scrisoare, Innokenti Stepanovici îi comunica multe lucruri plăcute și înbucurătoare. Denis Makarovici Izvolin trăia. Fiului său Leonid, ucis de mîna gestapoviștilor, i s-a ridicat un monument. Igorek învăța la școala medie și locuia împreună cu familia Izvolin. Innokenti Stepanovici nu uita să-i scrie nici de ceilalți tovarăși care au participat la lupta clandestină: Povelko, Zabolotko. Cîteva rînduri îi erau închinat lui Sașutka. El era șeful garajului comitetului orășencesc de partid. Toți îi trimiteau lui Ojoghin salutări sincere și așteptau vești de la el.

Scrisoarea învie în mintea lui Nikita Rodionovici trecutul, făcîndu-l să re trăiască încă o dată, în gînd, zilele acelea îndepărtate.

Toată ziua Nikita Rodionovici a rămas sub impresia noutăților primite de la Krivoveaz și, chiar în timp ce se ducea la noua întîlnire cu Satkînbai, chibzuia în gînd răspunsul pe care să-l trimită prietenilor. „Am să le scriu tuturor o singură scrisoare — își zicea Ojoghin — și am să le dau de înțeles că lupta continuă și acum, numai că în altă formă“.

Cufundat în gîndurile sale, Nikita Rodionovici nici nu observă cînd ajunse la stația de tramvai stabilită ca

loc al întâlnirii și, odată sosit, începu să se plimbe înapoi și încolo. Mașina cunoscută veni după câteva minute. Primul lucru care-i sări în ochi fu acela că mașina avea alt număr. Însemna că Abdukarim schimba numerele. Această nouă manevră a dușmanilor trebuia adusă neapărat la cunoștința lui Șarafov. În afară de Abdukarim, în mașină era și Satkînbai.

— Tot la dumneavoastră mergem? — se interesă Nikita Rodionovici după ce mașina porni.

— Nu, acum mergem în altă parte — îi răspunse Satkînbai și, nu se știe de ce, îi făcu un semn cu ochiul.

Ca de obicei, Abdukarim conducea mașina tăcut. Fața lui nu arăta nici un interes față de ceea ce se întâmpla în jur și el nu întoarse capul nici măcar o singură dată. Dacă nu ar fi fost mișcările atente și line ale mâinilor, ai fi putut crede că doarme.

„Unde mergem?“ — încerca să ghicească Nikita Rodionovici, neluînd în seamă pălăvrăgeala lui Satkînbai.

Mașina micșoră viteza, apoi, deodată, se opri pe o stradă cu desăvîrșire pustie. Satkînbai deschise portiera, coborî din mașină și în locul său urcă o altă persoană. Nikita Rodionovici nu putu stabili la început naționalitatea acesteia.

Era un bărbat de statură mijlocie, cu o bărbuță scurtă, presărată cu fire argintii. După înfățișare părea să aibă aproape șazececi de ani.

Necunoscutul îl salută zîmbind pe Ojoghin și se așeză în dreapta lui.

Abdukarim coti într-o ulicioară, ieși parcă din nou în aceeași stradă și opri mașina.

— Urmați-mă la o oarecare distanță — îl preveni necunoscutul pe Ojoghin.

Apoi îi spuse ceva în uzbekă lui Abdukarim și coborî.

— Întipăriți-vă în minte locul acesta — îi spuse el lui Nikita Rodionovici după ce se îndepărtară puțin. — De aici o să vă ia mașina și o să vă ducă acasă.

Necunoscutul o luă înainte pe ulicioară, străbătu o mică piață și dispăru printr-o porțiță joasă.

Nikita Rodionovici se grăbi să-l ajungă.

Curtea, împrejmuită cu un gard de lut, era micuță. Casa, puțin arătoasă, cu fațada la ulicioară, dădea cu zidul din spate spre un canal lat, umbrit de sălcii. Necunoscutul îl aștepta în ușă.

— Pe aici, vă rog — îl invită el pe Nikita Rodionovici și-l conduse într-o odăiță.

Podeaua era acoperită cu un covor vechi. O masă, câteva scaune, un pat și un dulap pentru vase, iată din ce era alcătuită toată mobila.

— Aici locuiesc eu — îi explică necunoscutul. — Iar aici lucrez — continuă el, deschizînd ușa spre cealaltă odaie, care avea ieșirea la stradă. — De meserie, sînt frizer — adăugă necunoscutul cu ironie în glas.

Ar fi putut să nici nu adauge aceasta, deoarece aspectul celeilalte odăi vorbea de la sine; în fața unei măsuțe de marmură atîrna o oglindă, montată într-o ramă veche de bronz; pe măsuță erau tot felul de scule de frizerie, iar lîngă un perete se afla o bancă de lemn și o măsuță cu câteva ziare.

— Luați loc — îl pofti gazda. — Am de-a face cu Nikita Rodionovici Ojoghin? Așa mi se pare.

Nikita Rodionovici dădu din cap.

— Cu Jupiter?

Ojoghin dădu iarăși din cap, apoi întrebă la rîndulsău:

— Dar dumneavoastră cine sînteți?

Gazda se așeză în fața lui și, netezind cu mîna fața de masă, îi răspunse;

— Mă numesc Radjimi, dar aceasta nu vă spune nimic. Înainte mă numeam altfel. Acela era numele meu adevărat. După cum vedeți, eu știu cine sînteți dumneavoastră, dar trebuie să-i cunosc și pe Saturn și Marte. Cred însă că aceasta e suficient pentru ca să discutăm pe față despre treburile noastre.

Radjimi continuă să-și plimbe mîna pe fața de masă. Ojoghin observă că acesta avea o mînă foarte îngustă, cu degete lungi și subțiri. Acum el vedea mai bine și întreaga înfățișare a lui Radjimi. Avea o față slabă, cu o piele gălbuie brăzdată de o rețea de cute mici; păru-i negru, prea des pentru vîrsta lui, era presărat cu multe fire argintii; privirea-i era pătrunzătoare.

— Cunosce trecutul dumneavoastră și al prietenilor dumneavoastră — continuă Radjimi — și nu are nici un rost să mai vorbim despre asta. Ați spus că sînteți gata să îndepliniți angajamentele luate cîndva, pe vremuri.

— Da.

— Foarte bine.

Radjimi vorbea cu un puternic accent oriental și avea o voce mieroasă, potolită, melodioasă.

Prin fereastra ce dădea spre canal, se vedeau cîteva sălcii plîngătoare. Susurul apei amintea de o melodie delicată. Radjimi deschise complet fereastra și în odaie pătrunse o răcoare plăcută.

— Așa o să fie mai bine — spuse el. — Vreau să știu unde lucrează Alim.

Nikita Rodionovici îi dădu numele stațiunii hidro-electrice la care lucra Rizamatov.

— Dar care e starea lui de spirit? — se interesă Radjimi.

— Ce vreți să spuneți? Nu înțeleg.

— Vreau să știu dacă e gata să ne dea ajutor.

— Fără îndoială că da.

— Asta-i principalul — spuse Radjimi, dînd din cap și zîmbind. — Asta mă și interesează. Trebuie să-i dăm lui Alim sarcina de a aduna informații complete despre concetățenii cu care lucrează. Să afle cine sînt, de unde sînt, dacă au luat parte la război și dacă au fost în prizonierat.

Nikita Rodionovici îi spuse că nu l-a văzut pe Alim de mai bine de o lună, dar că acesta va primi sarcina și se va strădui s-o ducă la îndeplinire. Alim lucra acolo din ziua în care s-a înapoiat în Uzbekistan și-i cunoștea pe toți muncitorii și funcționarii întreprinderii.

Nikita Rodionovici întrebă cît de repede trebuie să-l vadă pe Alim, ca să-i transmită sarcina.

— Am să vorbesc chiar eu cu el — îi răspunse Radjimi. — Dumneavoastră nu trebuie decît să-i scrieți cîteva rînduri, pentru ca să înțeleagă cu cine are de-a face.

— Asta chiar acum?

— Da, acum.

Radjimi trase sertarul mesei, scoase cîteva foi de hîrtie, le puse în fața lui Ojoghin și îi întinse un stilou.

Fără să stea nici o clipă pe gînduri, Nikita Rodionovici scrisese:

„Dragă prietene, aducătorul acestui bilet e un tovarăș apropiat de-al meu. El o să te roage ceva. Te rog să faci pentru el tot ce-i posibil și depinde de tine, așa cum a-i face-o pentru mine. N. R.“

Radjimi citi în fugă biletul, apoi întrebă:

— O să înțeleagă ce înseamnă aceste două litere?

— Fără îndoială — îl asigură Nikita Rodionovici.

Radjimi rămase mirat cînd află că Greaznov e la Moscova. El socotea că Greaznov se găsea prin părțile acelea și că ar putea fi folosit.

— Nici n-a avut de gînd să vină încoace — îi explică Nikita Rodionovici. — Greaznov e de fel din Ural.

— Adevărat, am pierdut din vedere asta — spuse Radjimi. — Ei, ce să-i faci? O să ne descurcăm și așa. Cu el vor lua legătura alții, iar în ceea ce vă privește pe dumneavoastră, o să discutăm la întîlnirea următoare. Să veniți direct aici. O să găsiți casa?

— Cred că am s-o găsesc.

— Deasupra ușii e o firmă și prin apropiere nu mai sînt alte frizerii. Numai să căutați să treceți prin curte, căci în atelier s-ar putea să fie clienți. Am să las deschisă ușa care dă în odaia asta.

Radjimi îi spuse data și ora cînd urmau să se întîlnească din nou și-l rugă să nu întîrzie.

...Se înserase. Străduța îngustă era pustie. Nikita Rodionovici mergea încet, cercetînd atent pereții caselor întunecate și căutînd să-și întipărească în minte cîteva puncte de reper, pentru ca data viitoare să poată găsi casa lui Radjimi. Firma, gardul dărîmat, cei trei plopî, cișmeaua, piața, toate acestea trebuiau bine întipărite în minte.

Învăluit în perdeaua deasă a amurgului, soarele își pierduse strălucirea. Semăna cu o lună galben-roșcată și puteai să-l privești cu ochii larg deschiși.

Zărind de la distanță mașina, Nikita Rodionovici mări pasul.

„Ce-ar fi să încerc să intru în vorbă cu Abdukarim? — Îi trecu prin cap. — O fi întotdeauna atât de tăcut?”

Luă loc în mașină alături de șofer.

— Se spune că atunci când soarele apune în nori se schimbă vremea — i se adresa el lui Abdukarim.

Șoferul însă tăcea.

— Cum se numește strada pe care mergem acum? — Îl întrebă din nou Nikita Rodionovici, după o bucată de timp.

— Nu știu — îi răspunse ursuz Abdukarim.

Nikita Rodionovici nu putea să creadă că un șofer de taxi nu cunoaște denumirea străzii. Până la urmă însă tot nu izbuti să intre în vorbă cu șoferul.

Abdukarim îl lăsă chiar în apropierea casei.

5

La telefonul lui Șarafov nu răspundea nimeni. Nu răspunse o dată, de două ori, de trei ori...

Nikita Rodionovici își făcea tot felul de gânduri. Se apropia ziua când trebuia să se întâlnească din nou cu Radjimi, iar Șarafov lipsea și Satkînbai nu se arăta.

Îi trecu prin cap să-i facă o vizită acasă, dar aceasta ar fi fost o nechibzuință și ar fi putut să dea de bănuît dușmanului. Și, apoi, cum și-ar fi justificat vizita?

Cu câteva ore înainte de întâlnirea cu Radjimi, în a doua jumătate a zilei, când sună din nou la Șarafov, auzi în receptor vocea cunoscută a maiorului. Nikita Rodionovici scoase un oftat de ușurare.

Refuză cu hotărîre prînzul pregătit de Antonina și se grăbi să se ducă la întâlnirea cu maiorul.

Șarafov veni singur la locul convenit. Era cu un „Gaz” și, după ce-l invită pe Nikita Rodionovici să urce alături, îi propuse să meargă în afara orașului.

Din discuții, el află că maiorul știa de Radjimi.

— Asta e o veche și iscusită călăuză de contrabandiști. A rupt multe perechi de pingelă pe „poteca neagră” — spuse Șarafov. — Cu toate numele lui conspirative

se poate întocmi un întreg dicționar de nume și prenume musulmane. Radjimi e de fel din Iran și a stat mult timp la Samarkanda. Înainte de revoluție, tatăl lui a avut un magazin de manufactură. Totodată a fost și slujitor al cultului musulman. Radjimi a trecut de multe ori frontiera, însoțind contrabandiști, a venit din nou în Turkestan, a fost judecat de două ori și și-a executat pedeapsa. Acum însă ar fi prea devreme ca să-l arestăm. Mai întâi trebuie să-i descoperim complicii... De altfel, el e omul pentru care v-a părăsit Satkînbai timp de zece minute, atunci când ați fost invitat la el.

Maiorul tăcu, uitându-se atent la drumul ce se întindea în fața sa.

Mașina înainta în goană, lăsând în urmă zidurile înalte de pământ care ascundeau vederii curțile curate ale caselor uzbece, cufundate în verdeață, ogoarele de bumbac, șantierele ce se zăreau o clipă dincolo de cotiturile drumului, pentru ca apoi să dispară din nou.

Nikita Rodionovici îi atrase atenția lui Șarafov că mașina lui Abdukarim circulă sub diferite numere. Maiorul știa însă și lucrul acesta.

— Casa lui Radjimi prezintă pentru noi un anumit interes — spuse el. — Ea trebuie cercetată amănunțit, și ar fi de dorit ca acest lucru să-l facem chiar azi.

— Aceasta, dacă se va ivi prilejul — spuse Ojoghin.

— Cred că se va ivi.

— Prin acest prilej trebuie să înțeleg faptul că voi rămîne singur în casa lui Radjimi? — îl întreabă Nikita Rodionovici.

— Bineînțeles, iar dacă se va întâmpla ceva, o să vă vină în ajutor un colaborator de-al meu, căpitanul Kedrov.

Nu mai discutați despre această chestiune.

La o depărtare de vreo douăzeci de kilometri de oraș, Șarafov întoarse mașina.

Începură să vorbească despre perspectivele de dezvoltare a economiei naționale ale republicii. Șarafov se însufleți. Era la curent cu construcția stațiunii electrice colhoznice pe care o patrona colectivul său. Știa câte familii și chiar din ce regiune se duseseră voluntar să

subjuge „stepa flămîndă“; era la curent cu greutățile pe care le întâmpinau constructorii noii căi ferate ce străbate pustiul; putea să spună ce bogății naturale fuseseră descoperite în republică; cunoștea și cifrele cu privire la extracția de cărbuni și producția de metale; vorbea despre o mașină de construcție originală pentru recoltatul bumbacului, despre capacitatea ei și despre timpul necesar pentru fabricarea acestei mașini.

— Să vedeți ce-o să se mai îmbogățească în curînd republica noastră! Cu toate că nici acum nu e săracă — spunea Șarafov. — Avem de toate: mașini, metale, textile, cărbuni, petrol, gaze naturale, într-un cuvînt, de toate. Nici nu mai vorbesc de bumbac. În ceea ce privește producția de bumbac, noi am fost și vom fi pe primul loc... — Tăcu o clipă, parcă adunîndu-și gîndurile, apoi continuă: — E drept că în anii războiului a fost cam greu. Nici acum nu-i chiar ușor, dar începem să ne luăm avînt în toate direcțiile. Cel mai bine e să-i convingi pe oameni prin exemple și fapte. Acum nimeni nu mai poate fi uimit cu vorba... Iată, priviți — și Șarafov arătă cu mîna drept înainte — acesta e un laborator agronomic de colhoz. A fost deschis acum cîteva zile. Nu e mult de cînd colhoznicii nu puteau decît să viseze la așa ceva. — El micșoră viteza, cercetînd cu atenție clădirea luminoasă, înconjurată de straturi de flori în culori vii, apoi continuă să vorbească. — Și avîntul acesta nu e numai la noi. Să auziți ce spun tovarășii care au vizitat țările de democrație populară. Ți se umple inima de bucurie! Prietenii noștri s-au întărit atît de mult, încît într-un răstimp scurt au depășit pe mulți dintre vecinii lor apuseni. Iată ce înseamnă superioritatea ideologiei noastre!

Mașina intră în oraș. În timp ce-și lua rămas bun, maiorul îi spuse lui Ojoghin:

— Căutați să veniți la Radjimi cu vreo zece minute mai devreme.

Nikita Rodionovici dădu ceasul cu zece minute înainte.

Piața... cișmeaua... cei trei plopî... gardul dărîmat... toate erau la locul lor. Frizeria era deschisă. Nikita Rodionovici o văzu încă de la distanță.

Deschise ușa odăii lui Radjimi, dar nu apucă să facă nici măcar un singur pas, că și auzi scîrțîitul celeilalte uși. Din frizerie apăru capul lui Radjimi.

— Aha! Ați și venit? E cam devreme.

— E șase fix — și Ojoghin îi arată ceasul.

— Înseamnă că ori ceasul meu rămîne în urmă, ori al dumneavoastră merge înainte. Vă rog să mă iertați, am să întîrzii puțin. Am un client.

Capul dispăru, ușa scîrțîi din nou și se închise. Ojoghin rămase singur.

Nu se încumetă să înceapă de îndată cercetarea odăii. Își aminti de cele spuse de maior cu privire la ajutorul pe care urma să i-l dea căpitanul Kedrov.

Nikita Rodionovici se mulțumi să stabilească ce trebuia cercetat din mobila aflată în odaie. În primul rînd, sertarul mesei, apoi, dulăpul de vase, iar după aceea, așternutul. Altceva nu mai era în odaie. Să fi scos sertarul mesei chiar în momentul acela? Asta nu prezenta nici o greutate. Ajungea doar să ridice fața de masă. Totuși, nu, nu se putea. Cea mai mică greșeală ar fi putut să-l trădeze și să ducă totul de rîpă. Băgă mîna sub masă și încercă să vadă cît de mare e sertarul. Reuși să afle. Sertarul era foarte mic.

„Se vede că va trebui să amîn cercetarea pentru un prilej mai potrivit — își zise Nikita Rodionovici—cu toate că maiorul mă zorește“.

Dincolo de ușă, în frizerie, răsunară niște glasuri. Apoi, zgomotul creșcu, se auziră țipete și înjurături. Un geam se sparse, începu vînzoleală și ceartă. Pe urmă se așternu liniștea. Urechea lui Nikita Rodionovici prinse zgomotul unor pași care se apropiau de ușă.

Curiozitatea îl cuprînse în asemenea măsură, încît nu mai putu răbda. Se ridică de pe scaun și deschise ușa spre frizerie.

În fața lui stătea un tînăr de statură potrivită, într-un costum vechi de doc.

— Dumneavoastră sînteți Ojoghin? — întrebă încet necunoscutul.

— Da — îi răspunse Nikita Rodionovici oarecum încurcat.

— Eu sînt căpitanul Kedrov.

— Ce s-a întîmplat aici?

— Nimic deosebit — îi răspunse Kedrov, închizînd ușa ce dădea spre stradă. — Totul a mers foarte bine și la timp. Haideți să ne apucăm de treabă.

Cu toate că Nikita Rodionovici nu înțelegea încă nimic și nu știa unde dispăruse Radjimi, își aminti de ceea ce-i spusese Șarafov și începu împreună cu Kedrov să cerceteze locuința.

Cercetarea frizeriei se termină în cîteva minute și nu dădu nici un rezultat. Trecură în cealaltă odaie. În sertarul mesei era hîrtie de scris curată, iar în dulap, numai vase. Nu descoperiră nimic nici în saltea, nici dedesubtul ei.

Căpitanul Kedrov se opri în mijlocul odăii și, fluierînd încet, cercetă cu privirea tavanul și pereții.

— Așa... — zise el gînditor și se uită la covor.

Purtînd urmele atîtor picioare care-l călcaseră, pe alocurea tare ros și rupt, covorul acoperea aproape toată podeaua odăii.

Ghicind gîndurile căpitanului, Nikita Rodionovici săltă un colț al covorului, stîrnind praful. Kedrov se dădu la o parte. Nikita Rodionovici ridică o altă parte a covorului și-i arată o trapă de lemn.

— Aha! — rosti căpitanul, scărpinîndu-se după ureche.

Trapa se deschise fără prea mari efortări și apăru o intrare care dădea într-o pivniță.

Kedrov scoase lanterna, lumină deschizătura și-i întinse lui Ojoghin lanterna.

— Luminați-mi. Am să cobor — spuse căpitanul, sărînd cu ușurință prin deschizătură.

Nikita Rodionovici lumina cu lanterna, iar Kedrov cerceta de zor pivnița.

— Am găsit ceva... — zise el în cele din urmă. — Dați lumina mai aproape — și căpitanul se apropie de

ieșire, ținând în mîini o cutie de bomboane făcută din tablă. — Ce poate fi aici?

Capacul cutiei se desprinsese cu ușurință. Înăuntru se aflau un aparat de fotografiat „Leica“, materiale fotografice și cîteva filme înfășurate într-o hîrtie opacă. Kedrov îi întinse lui Ojoghin cutia, puse filmele în buzunar și ieși din pivniță.

— Mi se pare că asta e ceea ce îl interesează pe maior — spuse Kedrov. — Trebuie să ținem minte cum sînt așezate toate, ca să nu le încurcăm cînd o să le punem la loc.

Nikita Rodionovici se și pregătea să închidă trapa și să tragă la loc covorul, dar căpitanul îi făcu un semn cu capul ca să nu facă treaba asta.

— Nu trebuie. Să lăsăm totul așa cum e — spuse el. Abia acum observă Ojoghin că unul dintre obrajii lui Kedrov era bărbierit, iar celălalt nu. — Așteptați-mă și nu plecați nicăieri. Mă întorc repede, înainte ca să vină gazda. Încuiați ușa pe dinăuntru și fiți fără grijă.

Căpitanul ieși în curte, deschise cu băgare de seamă portița, scoase capul în stradă și, după o secundă, dispăru.

„Bună`treabă. „Fiți fără grijă“ — își zise cu ciudă Nikita Rodionovici. — Dar dacă se întoarce frizerul?“

Niciodată timpul nu trecuse atît de nesuferit de greu și niciodată Nikita Rodionovici nu părea să fi fost atît de neliniștit.

„Pentru orice eventualitate, trebuie să mă gîndesc la o variantă cît mai potrivită, ca să nu fiu luat prin surprindere — își zicea el în gînd. — Radjimi n-o să poată intra în casă prin frizerie, căci ușa e încuiată pe dinăuntru. Încamună că o să treacă prin curte și o să vină în odaia asta, în care locuiește. Trebuie să-i răpesc și această posibilitate, cel puțin pentru un timp. Trebuie să încui pe dinăuntru și cealaltă ușa“. În timp ce stăpînul o să bată la ușa, Ojoghin o să reușească să pună totul la loc. Faptul că a închis ușile ar putea fi explicat prin aceea că i-a fost teamă să nu vină străini și s-a speriat de dispariția neașteptată a gazdei.

Dar teama lui Nikita Rodionovici se dovedi zadarnică; căpitanul Kedrov nu lipsi mai mult de patruzeci de minute.

După ce puse filmele la loc și controlă atent, fără grabă, dacă picioarele mesei și ale patului sînt în dreptul urmelor pe care le făcuseră pe covor, Kedrov trecu în frizerie, deschise ușa spre stradă și se așează pe bancă.

— Închideți ușa spre odaie — spuse el scurt. — Luați loc și așteptați.

Linistea se lăasă din nou. Nikita Rodionovici fumă două țigări și cînd se pregătea s-o aprindă pe a treia, auzi dincolo vocea lui Radjimi.

— Mai sînteți aici? — îl întrebă el pe căpitan.

— Păi, după părerea dumitale, ce-ar fi trebuit să fac? Să fi mers prin oraș cu un obraz nebărbierit? Asta nu puteam s-o fac... Hai să terminăm.

— Ce stupid s-au petrecut toate! — spuse Radjimi. — Așteptați-mă o clipă pînă îmi aranjez hainele.

Radjimi intră în odaie, închizînd ușa în urma sa. Haina îi era murdară, iar o mîneacă îi atîrna ruptă.

— Ce bine că n-ați părăsit casa! — șopti el recunoscător.

— Și slavă lui Alah că nu v-au tîrît și pe dumneavoastră în istoria asta — continuă el, începînd să se schimbe.

— Dar ce s-a întîmplat? — se interesă Ojoghin.

Radjimi spuse supărat:

— O poveste idioată! Idioată în adevăratul înțeles al cuvîntului. Serveam un client. Și acum mă așteaptă dincolo. Intră doi oameni beți și se iau la ceartă, neînțelegîndu-se care să se bărbierească mai întîi. Cearta s-a transformat în bătaie. M-am apucat să-i despart. Ca un făcut, în clipa aceea a apărut un milițian și ne-a dus pe toți trei la secție. Pe client nu l-a luat, că nu-l bărbierisem de tot și mai avea săpun pe față. — Radjimi se uită la ceas și clătină din cap. — Tot ce trebuia să facem împreună s-a dus dracului. Puteți să plecați. Cînd o să fie nevoie, o să vă trimit o telegramă și o să vă invît la ziua mea de naștere... Ce păcat! — spuse el amărît și, în încheiere, adăugă: — M-am văzut cu prietenul dumneavoastră, Alim. Simpatice băiat... Ne-am înțeles în toate privințele.

Satkînbai se hotărî să mai discute încă o dată, prietenește, cu Abdukarim.

Nunta urma să aibă loc foarte curînd. Mama lui Abdukarim începuse să cumpere și alimente, dulciuri, vin.

În casă se făcuse o schimbare. Patul lui Satkînbai fusese mutat în sufragerie. Aceasta îl revoltă, pentru că nu mai avea posibilitatea nici să primească pe cineva și nici să asculte emisiunile radio de noapte.

Trebuia să-l convingă cu orice preț pe Abdukarim să renunțe la însurătoare sau, în cel mai rău caz, să amîne nunta pentru un timp oarecare.

... Satkînbai chibzuise mult timp asupra felului în care să discute cu Abdukarim. Cum pe Abdukarim vodca îl dispunea întotdeauna, făcîndu-l să devină mai vorbăreț, să-și deschidă mai mult baierile sufletului, Satkînbai hotărîse să-l îmbete...

Multă vreme ei hoinăriră prin piață în căutarea unei ceainării unde să fie mai puțină lume, dar toate erau ticsite de oameni, pline de larmă.

— Ce umblăm așa, fără rost? — îl întrebă nemulțumit Abdukarim, necunoscînd planurile prietenului său.

În cele din urmă găsiră un loc potrivit. Cei doi prieteni se așezară pe o laviță de lemn. Satkînbai îndoii un picior sub el, iar pe celălalt îl lăsă să se bălăbănească în jos; se dezobișnuise să stea așa cum stau orientalii. Abdukarim se așază alături.

— Ei, ceici! — strigă Satkînbai, adresîndu-se ospătarului și comandă ceai și friptură de berbec. Apoi scoase sticla și turnă vodcă în cești. — Mă cuprinde tristețea — începui el, observînd privirea mirată a lui Abdukarim. — Nu știu încotro s-o iau. M-am săturat de toate. Nu mai vreau să știu nimic... Cînd m-am înapoiat aici, nădăjduiam să văd cel puțin o parte din starea de lucruri cu care mă obișnuisem și care-mi devenise dragă. Cînd colo însă, toate nădejdlile mele s-au năruit... Nu mă pot împăca deloc cu gîndul că „oamenii aceștia noi“ au dărîmat tot ce a fost înainte,

că au luat bogățiile părinților noștri, că ne-au luat casele, pământurile... Când văd toate acestea, mi se face negru înaintea ochilor și mi se întorc mâțele pe dos... — Satkînbai tăcu.

Ospătarul aduse câteva felii de friptură de berbec, turte și ceapă tăiată mărunt.

Abdukarim tăcea, de parcă n-ar fi auzit nimic din ceea ce i-a spus Satkînbai.

Băură vodca și începură să mănînce din friptură.

Se îmbujorară la față iar în ochi le apărură o sticlire de om bolnav.

— Vezi — continuă Satkînbai — m-am bizuit pe tine și am crezut că ai să-mi dai ajutor. Dar cînd colo, tu vrei să te însori...

— Și am să mă însor! — i-o tăie Abdukarim.

— Dar ce, parcă eu te opresc? N-ai decît. Insoară-te! Dar nu poți să mai aștepți un timp?

— M-am hotărît să mă însor acum.

— Spune drept, așa-i că te silește maică-ta? — îl întrebă cu o voce mieroasă Satkînbai, punînd mîna pe umărul prietenului său.

Abdukarim se încruntă și îndepărtă farfuria goală.

— Ce amestec are mama în treaba asta? Eu sînt stăpîn pe mine.

— Ei, nu prea-mi vine să cred asta... Nu tu ești stăpînul tău, ci maică-ta, iar dacă ai să te însori, ai să mai ai încă o stăpînă. Or să te frece, de-o să-ți iasă untul.

— Ei și? Ce-ți pasă?

Satkînbai simțea că începe să-l cuprindă furia. Știa că prietenul său e fricos, dar nu-și închipuia să fie atît de încăpățînat. Ia uite cum te poți înșela în privința unui om! Acolo, de partea cealaltă, în alte condiții, Abdukarim se purtase cu totul altfel. Ce-i drept, nici atunci nu dăduse dovadă de prea mult curaj, dar asculta de Satkînbai, nu-i ieșea din voie și-i împărtășea părerile. Pe cîtă vreme acum...

— Parcă n-ai fi tu, ci altul; așa de mult te-ai schimbat — spuse cu ciudă Satkînbai.

Abdukarim strînse din umeri și se ridică de la masă.

— Să mergem, că mă doare capul — spuse el.

Oricît încercă Satkînbai să-l convingă să mai bea un pahar, nu izbuti. Abdukarim refuza mereu. Lui Satkînbai îi pieri buna dispoziție, pentru că nici de data aceea nu reușise să facă nimic. Pierduse degeaba bani și timp.

„Trebuie să fac ceva — își zise în gând Satkînbai. — Măgarul ăsta or nu vrea să-și aducă aminte de trecut, or l-a uitat cu adevărat“.

— Laș, ticălos! — șopti el cu ură, mergînd în urma lui Abdukarim. — Lașitatea o să te piardă, suflet păcătos.

Lîngă Alim se opri un om de statură potrivită, cu umeri înguști și cu o față gălbuie. La înfățișare semăna cu un nobil oriental. Alim văzuse astfel de chipuri numai în tablouri.

După ce se convinse că are de-a face cu omul pe care-l căuta, necunoscutul vorbi calm, cu o fluturare de zîmbet pe buze:

— Jupiter îi transmite lui Saturn un salut călduros.

Necunoscutul îl privea cu ochii pe jumătate închiși, vrînd parcă să-l întrebe: „Ce aveți de zis?“

Deși era o întîlnire la care nu se așteptase, Alim nu se tulbură deloc.

— N-am înțeles nimic...

— Vin din partea lui Jupiter ca să-i transmit lui Saturn un salut — repetă necunoscutul.

— Și ce amestec am eu în toată treaba asta? — întrebă Alim, făcînd într-adins pe miratul.

Necunoscutul își închise pe jumătate ochii. Barba lui mică, încărunțită, contrasta puternic cu sprîncenele-i negre și dese, care umbreau o pereche de ochi întunecați și înguști.

— Dumneavoastră sînteți Alim Rizamatov? — întrebă el, de data aceasta șovăitor.

— Da, eu sînt.

— Atunci înseamnă că sînteți un om glumeț.

Rizamatov strînse din umeri.

Necunoscutul scoase din buzunarul hainei o hîrtie împăturită cu grijă și i-o întinse lui Alim.

Rizamatov despături bilețelul și recunoscă îndată scrisul lui Nikita Rodionovici.

— De ce n-ați spus de la început că veniți din partea lui Ojoghîn și nu mi-ați arătat scrisoarea?

— Am socotit că niciodată nu-i tîrziu să fac asta — îi răspunse necunoscutul cu același zîmbet și se prezentă: — Mă numesc Radjimi. Trebuie să discut ceva cu dumneavoastră.

Rizamatov se întoarse brusc:

— Să mergem.

— Unde?

— La mine acasă.

— Nu, în casă nu e bine.

— Atunci unde ați vrea să mergem?

— Dumneavoastră știți mai bine. Sînteți tot atît de interesat ca și mine ca discuția pe care o vom avea să rămînă numai între noi.

Pentru cîteva clipe, Alim rămase tăcut.

...Întinderea de necuprins a stepei era întretăiată de un canal plin cu apă. Pe ambele maluri se înșirau ploi înalți și creștea o iarbă deasă, care mustea de apă. Urechile prindeau susurul plăcut al apei care curgea în cascade. În stînga se înșiruiau vile frumoase, înconjurate de straturi de flori și învăluite în hamei.

— Ce frumos e aici, la dumneavoastră! — spuse Radjimi. — Ca într-un oraș.

— Da, aproape ca într-un oraș — încuviință Alim.

Locuințele muncitorești rămaseră în urma lor.

Lîngă un canal secundar se afla o fermă de păsări. Văzduhul răsuna de măcăit de rațe și filfiit de aripi.

Ceva mai departe se înșirau iazuri și grădini de zarzavat.

Radjimi și Alim mergeau pe o potecă îngustă, de-a lungul canalului.

— Dumneavoastră sînteți șeful pazei contra incendiilor? — se interesă Radjimi.

— Sînt ajutorul șefului — îi răspunse Alim.

— Hai să stăm jos — propuse Radjimi.

Cîtva timp, stătură tăcuți.

— Prietenul dumneavoastră mai mare s-a și apucat de treabă—spuse Radjimi, hotărîndu-se să aducă vorba despre ceea ce-l interesa. — A venit timpul ca și dumneavoastră să-l urmați.

— Am să mă străduiesc să fac tot ce depinde de mine — îi răspunse Alim, amintindu-și discuția pe care o avusese odată cu maiorul Șarafov.

Maiorul îl prevenise atunci că spionii străini pot să apară pe neașteptate, că e necesar ca în orice moment să fie pregătit pentru această vizită și că trebuie să se poarte într-un mod corespunzător.

— La întreprinderea asta lucrează mulți concetățeni de-ai noștri? — întrebă Radjimi.

Firește că Alim ar fi putut să-i răspundă tot printr-o întrebare, cerîndu-i lui Radjimi să-i explice ce înțelege el prin „concetățeni“, pentru că Alim încă nu reușise să stabilească ce naționalitate avea omul cu care stătea de vorbă. Totuși, el îi răspunse:

— Foarte mulți. Vreo șaizeci la sută, ba poate chiar șaptezeci.

— Asta-i bine — observă Radjimi. — De ei trebuie să ne ocupăm în primul rînd.

Planul lui era limpede: să afle cîte persoane din naționalitățile de prin partea locului lucrau la stațiunea hidroelectrică, ce fel de oameni sînt, de unde sînt, cine sînt părinții, rudele, prietenii lor, dacă printre ei sînt unii care au participat la ultimul război. În acest caz, pe Radjimi îl interesau numai cei care au fost în prizonierat. Despre aceștia trebuia să afle tot ce se putea afla: cum au ajuns în prizonierat, cît au stat acolo, cine și cînd i-a eliberat.

— Și dumneavoastră și eu înțelegem — îi explică Radjimi — că această sarcină nu poate fi îndeplinită într-un timp scurt. Acționați treptat, dar sistematic și comunicați-mi tot ce prezintă interes. Trebuie să căutăm neconținut oameni pentru îndeplinirea misiunilor noastre. Situația o să ne arate și cum o să-i folosim.

Alim dădu afirmativ din cap.

Ce mult ar fi vrut să-l înșface pe omul acela galben, a cărui față părea că-i de pergament, emisar al ațîțătorilor la un nou război, să-l ridice și să dea cu el de pămînt!

Discuția ținu destul de mult. Se înțeleseseră ca Radjimi să vină după cîteva zile pentru a lua primele informații.

— Să nădăjduim că Alah o să vă ajute — spuse Radjimi la despărțire. — Alah e apărătorul nostru atotputernic.

Alim scrișni încet din dinți.

7

Nikita Rodionovici examina atent o fotografie mică, înfățișînd chipul unui bărbat cu chelie și bărbuță scurtă, ușor ondulată pe la margini.

Nu, fața asta nu-i era cunoscută. Ce-i drept, fruntea lată, dreaptă, și buzele autoritare cu linii precise îi trezeau în minte chipul cuiva. Dar el nu reușea să-și amintească ceva concret. Dacă omul n-ar fi purtat ochelari negri, poate că fața lui ar fi arătat altfel în fotografie. Principalul sînt ochii, or ei erau ascunși înapoia ochelarilor.

— Ei, ce ziceți? — îl întrebă maiorul Șarafov.

Ojoghin clătină din cap.

— Pe omul acesta nu-l cunosc. Dar cine-i?

— Deocamdată e greu de spus — îi răspunse Șarafov — dar nădăjduiesc că, prin eforturi comune, o să rezolvăm și această problemă. În orice caz, Radjimi îl cunoaște. Aceasta e destul ca noi să ne interesăm de el.

Nikita Rodionovici îi înapoie fotografia.

— Ce-ar fi să mă duc la Rizamatov? — propuse el.

— La ultima întîlnire, Radjimi mi-a spus că a rămas mulțumit de discuția avută cu Alim.

— N-are nici un rost să vă duceți la tovarășul Rizamatov. Și el e mulțumit de rezultatele întîlnirii și știe ce are de făcut. Bine că mi-am adus aminte. Voiam să vă cer iertare pentru că v-am făcut să stați atît de mult în frizeria lui Radjimi...

— Cercetarea odăii a fost încununată de succes?

— Da. Și încă de un succes mai mare decît mă așteptam. Acum e clar că împreună cu Radjimi, Satkînbai și Abdukarim acționează încă un om. Acesta însă a venit aici numai pentru un timp, cu o misiune precisă. Pentru ca să fiți la curent, pot să vă spun cîte ceva în această privință.

Organele securității de stat au pus mîna pe un raport care urma să fie expediat în străinătate. În raport se arăta că autorul lui a fost în orașul N. și a găsit „patru prieteni“. Mai departe acesta aducea mulțumiri destinatarului pentru faptul că i-a dat posibilitatea să întâlnească aici „un adevărat prieten care face mai mult decît ceilalți patru laolaltă“, un prieten de care îl leagă foarte multe din trecut.

Maiorul Șarafov presupunea că cei patru prieteni ar fi Satkînbai, Ojoghin, Rizamatov și Abdukarim, iar adevăratul prieten ar putea să fie Radjimi.

— Nu e exclus — continuă maiorul — ca autorul raportului și omul din această fotografie să fie una și aceeași persoană.

Șarafov luă fotografia, o privi de aproape, apoi de la depărtare, ținînd-o cu mîna întinsă.

— Raportul acesta cuprinde însă părți întunecate, de neînțeles. Iată de exemplu — maiorul puse fotografia pe masă, luă o foaie de hîrtie scrisă și citi cu glas tare: — „Călătorul și-a încetat existența în Chicago s-n. Obstacolele care împiedicau deplasarea au fost trecute cu succes“...

— Cum? În ce oraș? Citiți vă rog încă o dată.

Șarafov mai citi fraza.

— Chicago?... Chicago?... — spuse Ojoghin căutînd parcă să-și amintească ceva. — Am citit undeva că... un scriitor compara Novosibirskul nostru cu Chicago. El denumea Novosibirskul, Chicago siberian.

— Da, așa e — spuse Șarafov zîmbind. — Am ordonat ca acest lucru să fie controlat încă o dată.

— Ați putea să-mi dați această fotografie pentru o oră? — îl întrebă Ojoghin pe maior.

— Pentru ce? — întrebă la rîndul său maiorul, ridicîndu-și mirat sprîncenele late.

— Deocamdată vă rog să-mi permiteți să nu vă spun ce bănuiele am. Vreau doar să arăt această fotografie cumnatei mele. Ea a locuit și a învățat la Novosibirsk. De curînd s-a înapoiat de acolo. Poate că...

— Poftim — spuse Șarafov, întinzîndu-i fotografia.

Nikita Rodionovici descuie ușa, aprinse lumina și bătu la ușa camerei Antoninei, rugînd-o să iasă puțin.

În timp ce Antonina se îmbrăca, Nikita Rodionovici se plimba agitat dintr-un colț într-altul. Cele povestite de Antonina îi sugerau ideea că omul cu ochelari care călătorise cu ea prin Novosibirsk e una și aceeași persoană cu aceea din fotografie.

Antonina ieși din cameră.

— Ia uită-te, te rog. Țsta nu e tovarășul tău de călătorie? — o întrebă Nikita Rodionovici, întinzîndu-i fotografia.

Cînd o luă, Antonina tresări.

— El e? — întrebă Nikita Rodionovici.

— Da — rosti în șoptă Antonina, uitîndu-se neliștită la Nikita Rodionovici. — De unde ai căpătat această fotografie?

— Am luat-o de la maiorul Șarafov ca să ți-o arăt. Nu știu de ce, dar bănuiam că avem de-a face cu una și aceeași persoană.

— Cum adică cu una și aceeași persoană?

— Asta nu pot să ți-o spun, Tonecika. E secret.

— Înțeleg — spuse tulburată Antonina. — Dar, bineînțeles că fotografia a fost făcută înainte de moarte.

Nikita Rodionovici izbucni în rîs.

— Dacă într-adevăr a murit, atunci fotografia a fost făcută înainte de moarte. Îți mulțumesc, Tonecika. Fug la Șarafov. Culcă-te și nu-ți face griji. Kosteia n-a telefonat? — și, fără a mai aștepta răspunsul, Ojoghin ieși în fugă din casă...

— De ce nu mi-ai povestit mai înainte pățania aceasta care s-a petrecut cu ruda dumneavoastră? — îl întrebă dojenitor Șarafov.

— Ca să fiu sincer, nu i-am acordat nici un fel de importanță, cu atât mai mult cu cât cercetarea a fost făcută de către organele în drept — îi răspunse Ojoghin.

— Ai, ai, ai! — făcu maiorul, clătinînd din cap. — Ce greșală e asta pentru un agent de informații cu experiență.

Concluzia se impunea singură. Autorul raportului care urma să fie expediat în străinătate era străinul care călătorise în tranziț spre Șanhai, care dipăruse fără urmă în drum, ajungînd apoi în Uzbekistan.

Un singur lucru era de neînțeles. Antonina auzise doar că trupul neînsuflețit al străinului a fost descoperit. Ce putea fi la mijloc?

— În orice caz, deocamdată e limpede că în oraș s-a aciuیت încă un dușman — încheie Șarafov.

8

În puterea nopții, pe o stradă aproape pustie de la marginea orașului se opri o mașină. Din ea coborîră doi oameni care dispărură imediat într-o ulicioară. Unul dintre ei era înalt, lat în spate, iar celălalt, mărunțel, firav. Cel înalt avea în mînă o servietă, iar pe umăr, un pardesiu.

Oamenii se apropiară în tăcere de portița unei case și se opriră în fața ei. Omul mărunțel scoase o cheie din buzunar, deschise portița și-și conduse însoțitorul într-o curticică lungă, în fundul căreia se găsea o casă. Merseră pe o alee îngustă presărată cu nisip.

După ce urcă în pridvor, omul mic de statură apăsă de două ori pe butonul soneriei. Deschizăturile înguste ale obloanelor lăsară deodată să străbată afară fișii înguste de lumină.

Dincolo de ușă se auzi vocea tremurătoare a unei bătrîne.

— Cine-i?

— Eu sînt, mătușică, Radjimi.

Zăvorul greu scîrțîi, cheia țacăni în broască și ușa se deschise.

Radjimi și însoțitorul său intrară în casă.

— Mătușă, ăsta e vechiul meu prieten din Samarkanda despre care v-am vorbit mai de mult — spuse Radjimi, prezentându-și însoțitorul. — Se numește Kazimir Stanislavovici Zavoloko... (Cel înalt se înclină politicos). O să rămână un timp la dumneavoastră.

— Mă rog, mă rog, am și pregătit totul. — Fața bătrânei nu se vedea, fiind acoperită de mîneca lată a rochiei.

În afară de ea, în casă nu mai locuia nimeni.

Bătrîna ducea o viață retrasă. Aproape că nu ieșea deloc în oraș. Dar chiar atunci cînd pleca, după un vechi obicei musulman, își punca un văl care îi acoperea fața ca o plasă neagră. Bătrîna nu primea musafiri și, de altfel, nici nu prea era vizitată de cineva. În fiecare dimineață venea o femeie în vîrstă care aducea alimente, zarzavaturi și se ocupa de treburile gospodăriei pînă la orele cinci; ea pregătea gustarea de dimineață și prînzul, deretica prin odăi, spăla rufe. Pe urmă pleca, pentru ca să revină în dimineața zilei următoare.

Rareori, mai ales primăvara și toamna, venea și un bătrîn grădinar. Timp de cîteva zile el se ocupa de mușuroit, de curățatul copacilor, îndrepta marginile uni-cei alei care ducea de la porțiță spre casă, punca în ordine straturile și sădea florile.

În zilele obișnuite, în casă domnea cea mai deplină liniște.

Venirea unui bărbat străin constituia un eveniment neobișnuit în viața monotonă a bătrînei. Vreme de două zile ea nu-și mai află locul; căra mereu cele mai bune lucruri în camera pe care o dăduse locatarului vremelnic, scutură covoarele și păturile, șterse geamurile.

Kazimir Stanislavovici era mulțumit de camera pe care i-o dăduse bătrîna. Îi plăcea mai ales balansoarul de răchită.

Radjimi venea numai în timpul nopții ca să vadă musafirul și de fiecare dată ei stăteau mult de vorbă.

Kazimir Stanislavovici ședea de obicei în balansoar, cu o pernă sub cap, iar Radjimi, într-un fotoliu scund, adînc și comod.

În a șasea zi de la mutarea sa în casa bătrânei, Kazimir Stanislavovici îl întrebă pe Radjimi:

— Cum stau lucrurile cu documentele de care se interesează șefii noștri?

— Pot să vă raportez chiar acum — se offeri Radjimi.

El își apropie fotoliul de balansoar și, aplecându-se înainte, își frecă mâinile-i slabe cu degete subțiri.

Kazimir Stanislavovici fuma ținând capul lăsat pe pernă.

— La început nu prea credeam că sarcina asta putea fi îndeplinită — începu Radjimi cu o voce mieroasă, șoptită. — Pe urmă însă, când au apărut pe neașteptate noi condiții, am comunicat că ținta va fi atinsă. Pot să vă expun totul pe scurt...

— Nu pe scurt — îl întrerupse musafirul. — Dimpotrivă, cât mai amănunțit, pentru ca să înțeleg totul. De altfel, asta-i și motivul principal pentru care am venit aici.

Radjimi dădu de câteva ori din cap în semn că a înțeles și continuă:

— În cazul acesta va trebui să mă înapoiez în trecutul îndepărtat... Cred că țineți minte că în Samarkanda, alături de magazinul tatălui meu, locuia proprietarul unei uzine de prelucrat bumbac. Avea o singură fiică, pe nume Sonea. Pe atunci era o fetișcană. Venea deseori la noi în magazin împreună cu maică-sa, era foarte vorbăreată și o îndrăgiseră toți. Treptat, treptat, Sonea a devenit o fată drăguță și, pe la vârsta de nouăsprezece ani, s-a măritat. După cum spuneau toți, era o căsătorie fericită. Soțului ei, un om în vîrstă, fost reprezentant al unei firme germane pentru prelucrarea mătelor, îi mersese vestea de om bogat. Am auzit de la cineva că a fost prins cu niște operații valutare și a ajuns în închisoare.

Timpu! trecea și eu uităsem de Sonea. Odată însă, pe la începutul anului acesta, în fața intrării cinematografului, m-a oprit o femeie necunoscută: „Bună ziua! Nu mă recunoașteți?”

I-am spus că n-o recunosc. Atunci și-a spus numele. Era Sonea. În scurta convorbire pe care am avut-o,

mi-a confirmat că primul ei soț a fost condamnat și că ea s-a măritat pentru a doua oară. Cu aceasta discuția noastră s-a terminat. De atunci au trecut vreo două luni. Într-o zi, mătușa mi-a comunicat că Sonea a venit pe acolo, că era foarte amărîtă, a vrut să mă vadă și a făgăduit să vină duminică.

Și a venit. Mi-a explicat tulburată că împrejurările de acasă o sileau să-și amanezeze bijuteriile pe care le moștenise de la bunică-sa. Sonea conta pe ajutorul meu și mi-a spus că nu a mai mers în altă parte. Am întrebat-o de câți bani are nevoie și ea mi-a indicat o sumă mare: douăzeci și cinci de mii. Am fost de acord. Eu am avut și am oameni care pot împrumuta o sumă ca asta, cu un anumit procent. Sonea mi-a lăsat bijuteriile, fără să-mi ceară chitanță. Erau acolo o brățară cu cinci briliante de câte un karat fiecare, un pandantiv de briliante montat în platină, cercei și trei inele de aur.

I-am împrumutat banii pentru o lună. Mi i-a înapoiat la timp, și-a luat bijuteriile, iar după o săptămînă a venit din nou. Avea nevoie de alte douăzeci și cinci de mii. Am ajutat-o și de data asta. S-a întîmplat așa că a trebuit să-i duc banii personal acasă. I-am dus și, acolo, am făcut cunoștință cu soțul ei, Mark Arkadievici Meierovici. Și cine credeți că e el?

Zavoloko strînse din umeri.

— E directorul comercial al uzinei care... — spuse rar Radjimi, dîndu-și importanță.

— Al uzinei care ne interesează pe noi? — îl întrerupse Zavoloko.

— Întocmai — întări Radjimi.

Kazimir Stanislavovici se ridică sprinten din balan-soar, dîndu-l la o parte cu piciorul.

— Păi, ăsta e un noroc extraordinar! — spuse el.

— Și eu am gîndit la fel — îl susținu Radjimi, zîmbind lingușitor. — Tocmai de aceea am și comunicat că ținta poate fi atinsă.

Zavoloko se plimba prin odaie.

— Și ce fel de tip e ăsta?... Cum îl cheamă?... — întrebă Zavoloko, pocnindu-și nerăbdător degetele.

— Meierovici! — îi răspunse Radjimi.

— Da... Ce fel de om e?

Fără grabă, tactică și liniștit, Radjimi îi raportă că, înainte cu mulți ani, Meierovici fusese agent al firmei Singer și umblase prin diferite țări. După instaurarea puterii sovietice a început să lucreze în tot felul de organizații economice și, de la un timp, ocupa funcția de director comercial al uzinei constructoare de mașini.

— Dar ce idei are? — se interesă Kazimir Stanislavovici.

— Nu e membru de partid. N-a făcut parte din nici un partid, niciodată. E afacerist. Pierde o groază de bani la cărți și, bineînțeles, nu din leafa sa.

— Ce vîrstă are? — întrebă Zavoloko.

— N-aș putea spune exact, dar în orice caz e mai tânăr decît mine și ceva mai în vîrstă decît dumneavoastră.

— Pe ce termen i-ai împrumutat banii?

— Pe două luni.

— Cînd expiră termenul?

— A expirat de două zile.

— Dar ești sigur că banii îi trebuiesc lui și nu soției?

Radjimi duse mîna în dreptul inimii și înclină capul.

— Sînt absolut sigur — spuse el. — Iar zilele acestea vă veți convinge personal.

— Cînd a făgăduit soția lui să aducă banii?

— Trebuia să mă duc personal să-i iau — îi explică Radjimi. — Nu vreau să vină ea aici.

— Nu cred că trebuie să trăgănam lucrurile — zise Kazimir Stanislavovici. — Ai vorbit cu el despre documente?

— Am așteptat mai întîi să veniți dumneavoastră. Trebuia să mă sfătuiesc cu cineva...

Musafirul se ridică și-l măsură cu privirea pe Radjimi, de sus pînă jos.

Da, de cînd a îmbătrînit, Radjimi a devenit peste măsură de prudent. În parte, aceasta nu era ceva rău. N-avea de ce să-l certe. În treburi serioase graba n-are ce căuta, însă...

— Dacă ești sigur că n-au banii — spuse Kazimir Stanislavovici, vorbind rar, cu pauze — nu mai amîna discuția și pune-i mîna în gît. N-ai de ce să te porți cu mînuși.

— Dar nici nu mă gîndesc să mă port cu mînuși — se împotrivi Radjimi zîbind. — Vreau numai să aflu mai întîi la ce-i trebuiesc banii.

— Bună idee. Bine gîndit — aprobă Zavoloko. — Încearcă să afli... Iar acum, spune-mi cum aș putea să-l văd pe Ojoghin.

— Cînd ați dori să-l vedeți?

— Mîine.

Radjimi stătu cîteva minute pe gînduri, își mîngîie bărbuța scurtă și-și încreți fruntea. Era de părere că prima întîlnire putea fi aranjată undeva, afară.

— Aveți de gînd să discutați mult cu el?

— Nu — îi răspunse Kazimir Stanislavovici. — Cinci, maximum zece minute.

— Foarte bine. Atunci iată cum o să facem. Știți unde e clădirea poștei? Acea pe care v-am arătat-o.

— Știu.

Kazimir Stanislavovici ajunsese că cunoască destul de bine orașul.

— La opt fără cinci vă duceți acolo. O să vedeți mașina lui Abdukarim. Urcați în ea. Fix la ora opt, în mașină o să urce și Ojoghin.

— Dar Abdukarim? — întrebă Zavoloko, ridicînd din sprîncene.

— Abdukarim o să fie în acest timp cu mine în ceai-nărie. Am să-l țin acolo vreo cincisprezece-douăzeci de minute.

— Și asta se poate — se învoi Kazimir Stanislavovici.

— Numai să nu uitați să puneți mașinii numărul pe care-l cunoaște Ojoghin.

... A doua zi, Nikită Rodionovici primi o telegramă semnată de „Rami“, în care se spunea:

„Astăzi îmi sărbătoresc ziua de naștere. Voi fi bucuros să vă văd la șapte și jumătate“.

Exact la ora fixată, Ojoghin se prezentă la locuința lui Radjimi. Bătrînul scoase din buzunar un ceas mare

și, privind cadranul, rosti cu o voce moale, dar în același timp poruncitoare:

— Fix la ora opt, nici mai devreme, nici mai târziu, vă duceți la poștă și urcați în mașina lui Abdukarim. Aveți la dispoziție douăzeci și opt de minute. Vă ajung?

— Desigur.

Amurgul învăluia orașul, devenind din ce în ce mai întunecat, iar pe cer se aprinseră primele stele. Când Ojoghin ajunsese la poștă, se întunecase de-a binelea. Cadranul mare al ceasului din turn arăta ora opt fără trei minute.

Mașina cunoscută era la locul indicat. Nikita Rodionovici se apropie din spate, deschise portiera și urcă. Abia după un minut, în timp ce mașina trecea podul de peste canal, Ojoghin se uită la șofer și înțelese că la volan nu era Abdukarim. Faptul acesta îl miră și-l tulbură totodată. Se uită încă o dată la șofer și inima îi îngheță. În locul șoferului era un bărbat bine legat, cu capul gol, cu ochelari negri. Fața lui avea ceva foarte cunoscut.

— Nu mă recunoașteți sau nu vreți să mă recunoașteți? — întreabă necunoscutul și vocea lui îl făcu pe Ojoghin să se cutremure.

Nikita Rodionovici tăcea.

Mașina ajunsese pe o stradă largă, asfaltată, trase lângă trotuar sub umbra deasă a copacilor rămuroși și opri lin.

— Noroc! Nu m-ai recunoscut? Nu te-ai așteptat să-l vezi pe bătrînul Jurgens? — întreabă șoferul, scoțîndu-și ochelarii.

Nikita Rodionovici continua să tacă.

— Ești mirat? — îl întreabă din nou Jurgens rîzînd și-și puse mîna grea pe umărul lui Ojoghin.

Nikita Rodionovici își reveni cu greu.

— Mirat e puțin zis, sînt uluit... înmărmurit... — rosti el. — Am văzut doar cu ochii mei, și nu numai eu, cînd sicriul cu trupul lui Jurgens a fost dus la cimitir, coborît în mormînt, acoperit cu pămînt. L-am văzut soția plîngînd...



*...In locul șoferului era un bărbat bine legat, cu
capul gol, cu ochelari negri...*

Jurgens izbucni din nou în râs.

— Cu mine s-a petrecut aceeași aventură ca și cu Isus Cristos. Deosebirea e doar că el a înviat înainte de înmormântare, iar eu după aceea... Hai să dăm mâna — și-î strânse mâna. — Nu ești bucuros că mă vezi?

— Sînt foarte bucuros. Dar toată povestea asta nu-mi intră deloc în cap.

— Și eu sînt bucuros că ești sănătos — continuă Jurgens. — Înțeleg starea dumitale, dar despre asta o să vorbim mai târziu. Acum nu dispun de mult timp și vreau numai să te împovărez cu o mică sarcină. Dar să ții minte că Jurgens nu mai există. Jurgens e mort pentru toți. Acum există doar Kazimir Stanislavovici Zavoloko, de fel din Ucraina Apuseană, un om care se interesează de folklorul oriental... Ai înțeles?

— Eu v-am înțeles întotdeauna — îi răspunse Ojoghin.

— Admirabil. În prezent, pe mine mă interesează directorul comercial al uzinei constructoare de mașini. Interesează-te de el și află care e situația politică și socială a acestui domn.

— Pentru cînd vă trebuie?

— Peste două-trei zile, nu mai târziu.

— Am să caut să aflu.

— Iar acum, la revedere. O să te caute Radjimi... Apropo, să știi că Radjimi e omul nostru și poți să ai toată încrederea în el. Dacă n-ar fi fost el și cu... — Jurgens făcu o mică pauză — și cu dumneata, cred că nici n-aș fi riscat să vin prin părțile astea. Ei, toate cele bune! Pe curînd...

Ojoghin coborî. Motorul începu să duduie, mașina coti brusc și după un minut dispăru.

...Jurgens nu dormea. Stătea tolănit în balansoar, cufundat în gînduri. Ce mult s-a mirat Ojoghin cînd l-a întîlnit! Din ziua „morții“ sale au trecut aproape trei ani. În general, atunci lucrurile au mers bine. El personal a ales un mort pe care apoi l-a pus în locul său, dar asta n-a fost deloc ușor; a trebuit să cutreiere aproape toate spitalele și morgele înainte de a găsi un cadavru potrivit, Restul însă n-a mai constituit nici o greutate.

Soția lui Jurgens se cutremura numai la gândul că iubitul ei Karl va fi socotit mort. Pe urmă însă s-a împăcat cu acest gând. A doua zi după înmormântare, Jurgens s-a dus la cimitir, ba chiar și-a și fotografiat „mormîntul”.

Și cite nu i se mai întîmplase în viață! Iată, de exemplu, el i-a spus lui Ojoghin că Radjimi e om de nădejde și că, dacă nu l-ar fi avut pe el, n-ar fi riscat să vină aici. Jurgens n-a adăugat; „Să vină pentru a doua oară”. Asta nu trebuia s-o știe Ojoghin.

Karl Jurgens s-a născut în 1891. Tatăl său fusese colonel de artilerie. După ce a terminat școala militară, Jurgens a fost trimis pe front și după cîtva timp a fost pus să organizeze un punct de spionaj. A fost detașat la statul major al unui corp de armată austro-ungar. Acestea s-au petrecut în anul 1914. De atunci, Jurgens a devenit spion.

La 21 august 1914, cu totul pe neașteptate, asupra dispozitivului austriacilor s-au năpustit ostașii de gardă ai diviziei din care făceau parte regimentele Preobrajenski și Semenovski. Jurgens a căzut prizonier. Pentru el, războiul se terminase.

Împreună cu alți prizonieri, a ajuns într-un oraș din Asia Centrală. Acolo prizonierii se bucurau de o oarecare libertate: pînă la controlul de seară, aveau voie să părăsească lagărul și să meargă în oraș. Mulți își găsiseră de lucru, fiecare după specialitatea sa.

În anul 1915, Jurgens a făcut cunoștință cu Radjimi, fiul proprietarului unui magazin de manufactură. Îndemînat și întreprinzător încă de pe atunci, Radjimi conducea contrabandiști peste graniță și înapoi, fără să fie prins. Radjimi l-a ajutat și pe Jurgens ca să fugă din prizonierat. După ce a luat o scrisoare de la unul din nobilii emirului din Buhara către negustorii din Kabul, Radjimi l-a condus pe Jurgens pe drumul străbătut cu mult timp înainte de mulți alți fugari.

Jurgens își amintea bine de drumul acesta. Noaptea întunecată, apele repezi și capricioase ale Amu-Dariei... Luntrea, trecerea peste fluviu, malul afgan... Punctul de frontieră... Noaptea petrecută acolo și marșul pînă

în oraşul Mazar-I-Şerif. Au dormit în nişte hanuri pe jumătate dărîmate. Noroi, putoare, înghesuială, insecte... Turte uscate, dunde, caise uscate, cok-ceai...

La Mazar-I-Şerif s-au odihnit două zile, apoi, însoţiţi de două călăuze, au pornit spre Kabul, prin Taş-Kurgan şi Kunduz-Daria.

Pustiul pietros, pereţii stîncosi, defileurile şi strîmtorile, urcuşurile şi coborîşurile, natura sălbatică şi necercetată a Hindukuşului şi, în sfîrşit, trecătoarea care i-a ridicat la o înălţime de trei mii cinci sute de metri.

Dar numai cînd au început să se apropie de oraşul a cărui denumire înseamnă în traducere „Floarea primăverii”, abia atunci au început să se simtă uşuraţi, de parcă li s-ar fi luat o piatră de pe inimă: în lungul drumului apăruseră livezi bogate şi vii.

Jurgens s-a despărţit de Radjimi la Kabul.

...Au trecut treizeci de ani şi iată-i că s-au întîlnit din nou.

„Da, Radjimi e un om pe care se poate conta — îşi zise încă o dată în gînd Jurgens şi începu să se dezbrace. — Cu el nu te prăpădeşti”.

9

Jurgens şi Radjimi stăteau pe veranda ascunsă vederii de mlădiţele dese de hamei. Se însera. Din curte venea un miros amestecat de mentă şi tutun.

— Se apropie toamna — rosti Jurgens, întrerupînd discuţia.

Radjimi îl privi mirat, ridicînd din sprîncene, îşi încruntă fruntea, dar nu zise nimic.

— Îţi aminteşti de toamna aceea petrecută la Kabul?

— Îmi amintesc — îi răspunse Radjimi, neînţelegînd unde voia să ajungă Jurgens.

Aştepta să vadă ce va spune Jurgens despre toamna petrecută la Kabul, dar, pe neaşteptate, acesta aduse vorba despre altceva.

— Ce ai de gînd să faci cu Abdukarim?

- Are o purtare suspectă.
 - Cum adică?
 - Satkînbai se teme de el. Îi e frică să nu-l trădeze.
- Mi-a și vorbit de două ori despre asta.
- Și care-i părerea dumatăle?
 - Aceeași.

Radjimi îi explică lui Jurgens că Abdukarim își schimbase părerile, că nu mai voia să îndeplinească sarcinile pe care le primea, refuza banii și dădea de înțeles că, într-un viitor apropiat, s-ar putea ca Satkînbai să fie nevoit să-și caute o altă locuință.

- Asta încă nu înseamnă nimic — observă Jurgens.
- Abdukarim e din fire ursuz și tăcut...

— Și schimbător — adăugă Radjimi.

— De aceea nici nu trebuie să ne așteptăm la altceva mai bun din partea lui — continuă Jurgens. — Nenorocirea poate să vină și din altă parte, iar dumneata și Satkînbai n-ați înțeles aceasta în destulă măsură.

Radjimi deveni mai atent, închizându-și pe jumătate ochii.

— Cum îl cheamă pe bătrînul căruia Satkînbai i-a nșirat totul și care l-a alungat din casă?

— Șirmat.

— Cu indivizi de soiul ăsta nu se poate glumi. O să trîncănească undeva despre vizita pe care i-a făcut-o Satkînbai și atunci totul e pierdut.

— Și eu sînt de aceeași părere — spuse Radjimi. — Cred însă că Abdukarim e mai primejdios, pentru că el îl cunoaște nu numai pe Satkînbai, ci și pe mine și pe Ojoghin. V-a dus de altfel și pe dumneavoastră cu mașina...

— Bine, dar el încă nu bănuiește cine sînt eu.

— Asta n-are importanță. În schimb, știe unde stau eu, m-a dus cu mașina la Rizamatov și l-a văzut și pe el.

— Unde v-a fost capul mai înainte? — izbucni Jurgens furios, dar imediat caută să se stăpînească și, pe un ton liniștit și povățuitor, adăugă: — Nu trebuia să acționați atît de imprudent și să încredințați soarta voastră și a întregii cauze unui nemernic oarecare. Ce, nu sînt destule mașini în oraș?

— Satkînbai poartă toată vina.

— Satkînbai e un tâmpit! — spuse Jurgens, ridicînd din nou tonul. — Dar nu el te conduce pe dumneata, ci dumneata pe el. Ce te uiți așa la mine?

Radjimi își freca nervos barba. N-avea chef să se dezvinovățească și, de altfel, nici n-avea rost s-o facă, pentru că era limpede că făcuse o greșală. Acum se gîndea doar cum să iasă din încurcătură.

— Verifică-l pe Abdukarim — rosti Jurgens după o clipă de gîndire. — Dă-i misiunea... de a-l curăța... pe Șirmat, fosila asta. Atunci o să ne dăm seama, dintr-o dată, dacă Abdukarim e sau nu omul nostru.

Fața lui Radjimi căpătă o expresie de încordare. Jurgens avea dreptate; lui Radjimi nu i-ar fi trecut prin cap una ca asta.

— Buzele dumneavoastră să aibă parte numai de miere, dragă prietene! Mi-ați dat un sfat bun — spuse el respectuos.

Jurgens se îmbună.

— De asta să se ocupe Satkînbai — spuse el. — Dumneata nu te băga în afacerea asta.

Satkînbai triumfa, gustînd dinainte satisfacția pe care avea s-o aibă în urma viitoareii discuții cu Abdukarim. Să poftească acum să nu primească, să tacă sau să încerce să se descurce prin vorbe care nu spun nimic! N-o să-i meargă! Acum, el, Satkînbai, nu acționează în numele său, ci în numele lui Radjimi, iar Abdukarim se teme de Radjimi. Nu o singură dată a avut ocazia Satkînbai să se convingă de faptul acesta.

Satkînbai își bătuse multă vreme capul ca să hotărască cum să procedeze cu Șirmat. Provocator încercat, trecut prin școala hitleristă, el își dădea seama foarte bine că una e să dai o misiune și alta e s-o îndeplinești. El nu putea să nu țină seamă de firea lui Abdukarim. Ceca ce e în stare să facă el, Satkînbai, nu e în stare să facă Abdukarim. Acestuia trebuie să-i pregătești totul și să-i creezi toate condițiile necesare. Și Satkînbai se grăbi să aducă la îndeplinire planul propus.

În noaptea aceea, el se culcă în curte, pentru ca să se trezească mai devreme și să nu-l scape pe Abdukarim, atunci când acesta va pleca la lucru. De obicei, Abdukarim pleca de acasă la ora opt dimineața. Dar, cu toate măsurile luate, Satkînbai era cît pe ce să-l scape. Când deschise ochii, văzu că Abdukarim se și așezase sub dud și se apucase să bea ceaiul.

Nu trebuia să piardă nici un minut. Se sculă repede, se îmbracă, alergă în casă și se înapoie de acolo cu un pachetel.

— Am o misiune pentru tine — spuse Satkînbai, așezîndu-se în fața lui Abdukarim. — O misiune serioasă.

— Ce fel de misiune? — întrebă Abdukarim, fără să-și privească prietenul.

— Uite — și Satkînbai puse pachetul pe marginea mesei, în fața lui Abdukarim. Pe hîrtia de ziar în care era înfășurat pachetul apăruseră pete mari de grăsime. — Du-l lui Șirmat și spune-i că i l-a trimis Vahid Ahmatov. E un vechi prieten de-al lui.

Abdakarim se încruntă.

— Pentru ce? — întrebă el posac.

— Am să-ți spun totul — și Satkînbai se uită țintă în ochii prietenului său. — Șirmat e un șacal bătrîn și îi place „kaza“. Aici are o jumătate de kilogram. — Satkînbai apăsă pachetul cu mîna. — Salamul e, ca să zic așa, cu umplutură... Șirmat e un om pe care nu ne putem bizui. Poate să ne ducă pe toți la pieire... Așa te sfătuiește Radjimi. Ai înțeles? Du-l astăzi, dar cît mai repede, pentru că altfel umplutura poate să se altereze.

Abdakarim făcu niște ochi cît cepele, îndepărtă pachetul îngrozitor și se ridică.

— Ce mă bagi în povestea asta? — întrebă el, continuînd să țină în mînă ceașca în care mai rămăsese puțin ceai. Mîna începu să-i tremure.

Satkînbai izbucni într-un rîs prefăcut.

— Ce-i? Te-ai speriat? — întrebă el.

— Nu duc pachetul — spuse încet Abdakarim.

— O să-l duci! — zise tăios Satkînbai. — A poruncit Radjimi.

— N-am să-l duc! Du-l tu. Și, de altfel, ai face mai bine să te muți în altă parte.

— Aha, deci așa stau lucrurile? — Pe fața lui Satkînbai apărură pete de roșeață. — Am băgat eu de seamă de mult că te-ai cam schimbat. Acum însă e prea târziu.

— Eu n-am de gînd să fac rău nimănui — spuse tot încet Abdukarim. — Vreau numai să fiu lăsat în pace. Dacă aș fi vrut, de mult aș fi spus totul unde trebuie. Eu, însă, n-am făcut asta și nici n-am s-o fac. Așa să-i spui lui Radjimi.

Mînia lui Satkînbai se mai potoli. „Abdakarim e un laș — își zise el. — Un laș care se teme pentru pielea lui. Nu are nici un rost ca să-mi fie frică de el, pentru că nu e în stare să trădeze.” Totuși, Satkînbai adăugă:

— Bagă de seamă! În caz de ceva, tu ai să plătești primul — și ieși repede din curte, fără să se mai uite înapoi.

„Lasă-i să meargă pe drumul lor, că eu am să merg pe al meu — își zicea Abdakarim, în timp ce se apropia de autobază. — Eu n-am să le pun piedici lor și ei n-or să-mi pună mie. Așa o să fie mai bine“.

10

Seara, cînd veni la Meierovici, Radjimi, o găsi pe Sonea singură. Era palidă și răspunse la salutul musafirului înclinîndu-și ușor capul.

— Ce-i cu dumneavoastră — o întrebă Radjimi cu neliniște prefăcută în glas.

Sonea nu-i răspunse.

Radjimi se apropie, îi luă mîna și i-o sărută respectuos. Gazda oftă adînc.

— Ați venit după bani?

Radjimi dădu afirmativ din cap.

— Doamne! Ce să ne facem? — exclamă Sonea dez-nădăjduită. — Astăzi mă pregăteam să vin la dumneavoastră...

— Cu banii? — întrebă liniștit Radjimi, deși, cum

trecuse pragul, își dăduse seama că nu va primi banii înapoi.

Gazda clătină deznădăjduită din cap.

— De ce ați vrut să veniți la mine? — se interesă Radjimi.

— Iar după bani — spuse Sonea, aproape gemînd.

— Mă simt vinovată față de dumneavoastră... Îmi dau seama foarte bine că vă pun într-o situație grea, dar nu am altă ieșire. Toată nădejdea mea e în dumneavoastră...

Radjimi se așează pe un scaun și se uită atent la stăpîna casei.

— De cît aveți nevoie? — întrebă el după o clipă de zăbavă.

— De cincisprezece mii — spuse ea, uitîndu-se cu nădejde la musafir.

— Ce lucruri de preț mai aveți? — întrebă Radjimi.

— Nu mai avem nimic altceva, iar banii îi sînt foarte necesari soțului, pentru că în curînd va fi un control. O să se nenorocească și el și o să-i nenorocească și pe alții.

Totul era lămurit definitiv.

— Pe cînd e așteptat controlul? — o întrebă Radjimi.

— La sfîrșitul lunii.

— Pînă atunci mai e mult timp, dar speranțe sînt puține — spuse încet Radjimi, cu compătimire în glas.

— Nu pot să vă mai făgăduiesc nimic. Totuși am să încerc. Am să fac tot ce-mi stă în putință.

Sonea se ridică, se apropie de musafir și, apucîndu-l de mînă, spuse:

— Vă implor să ne salvați, pe mine și pe soțul meu! Nici nu vreau să-mi închipui ce se poate întîmpla. Doar...

— Aici nu-i nimic de închipuit — și Radjimi se ridică, eliberîndu-și mîna. — Lucrurile trebuie să privească cu toată seriozitatea — continuă el pe același ton. — Dumneavoastră vă dați foarte bine seama și singură că nu se poate găsi o altă ieșire.

— Dar dumneavoastră ați spus că...

— Eu pot să repet ceea ce am spus — o întrerupse din nou Radjimi. — Am să încerc, am să fac tot ce-mi

stă în putință, am să folosesc toate posibilitățile, dar nu pot să făgăduiesc nimic. E o sumă foarte mare...

— Ce îngrozitor! — șopti gazda.

Lui Radjimi îi trecu prin cap că ar fi bine să mai afle un amănunt.

— Dacă aveți atîta încredere în mine, atunci fiți sinceră și spuneți-mi adevărul — vorbi el. — Pe ce a cheltuit soțul dumneavoastră această sumă rotund-joară? Pentru dumneavoastră?

— N-a cheltuit-o toată pentru mine — îi răspunse gazda. — Cea mai mare parte din bani a pierdut-o la cărți. I-a luat cu chitanță de la casă, că e în relații bune cu casierul...

— Aha, aha — făcu tărăgănat Radjimi. — Bine. Am să încerc să-l salvez pe soțul dumneavoastră, dar mă îndoiesc de succes. Nimeni nu dă bani pe cuvînt.

Radjimi rămase foarte mulțumit de rezultatul vizitei. Aflase tot ce trebuia.

A doua zi dimineata, în timp ce ieșea de la mătușăsa, Radjimi era cît pe ce să se ciocnească cu Sonea. Femeia plîngea. Luînd-o de mîină, el o conduse ceva mai departe de casă și o întrebă îngrijorat:

— Ce s-a mai întîmplat?

— Soțul m-a trimis la dumneavoastră — rosti Sonea, abia stăpînindu-se să nu izbucnească în hohote de plîns.

— Sîntem în stradă — îi aminti cu asprime Radjimi.

— Stăpîniți-vă!

— Ați reușit să faceți rost de bani? — îl întrebă femeia, uitîndu-se cu multă speranță la Radjimi.

— Am avut la dispoziție doar o singură noapte și asta e foarte puțin — răspunse el, clătînd din cap.

— Dar sînt speranțe?

— V-am mai spus doar că sînt foarte puține speranțe. Să vă spun drept, n-am să reușesc să fac rost de toată suma.

— Doamne, ce-i de făcut?

— Nu vă pierdeți cu firea. Mîine seară o să trec pe la soțul dumneavoastră și o să discut personal cu el. Să mă aștepte, să nu plece nicăieri.

...Jurgens rămase mulțumit de felul în care acționase Radjimi.

Amândoi stăteau la masă. Jurgens mesteca cu o linguriță de argint ceaiul, iar Radjimi ciugulea câte un bob din strugurii de pe fructieră, îl sugea, apoi puneă coaja în farfurioară. În sfârșit, își șterse degetele subțiri cu un șervețel și căzu pe gânduri.

Jurgens rămase și el un timp tăcut, sorbind ceaiul rece.

— Va primi banii, dar numai în schimbul documentelor. Așa să-i spui — vorbi el.

Radjimi ridică mâna prevenitor.

— S-ar putea să nici nu fie nevoie de bani.

Jurgens împinse lă o parte paharul gol și se uită mirat la Radjimi.

— Cum vine asta?

Radjimi nu-i răspunse imediat. Se plimbă prin cameră cu pași de pisică, își frecă mâinile și se așează din nou pe scaun.

— Meierovici a consimțit să fugă de aici — spuse, el încet.

— Unde?

— Unde or să-l ducă ochii — și Radjimi zîmbi.

— Cine a pus la cale chestia asta? — Jurgens se ridică, își umflă pieptul, trăgînd umerii înapoi, și se uită țintă la el.

— Eu.

Apoi Radjimi îi explică planul său.

Cincisprezece mii e o sumă destul de respectabilă. Desigur că, în caz de nevoie, ea poate fi sacrificată. Dar de ce să se facă asemenea cheltuieli cînd nu e nevoie? Faptul că Meierovici a consimțit să fugă oferă posibilitatea ca să nu fie cheltuiți banii și să fie păstrate bijuteriile lăsate amanet. Radjimi le câștigase doar...

Jurgens izbucni în rîs. Înțelese combinația pusă la cale de Radjimi.

— O să consimtă? — întrebă el.

— Dar ce vreți să facă, unde să se ducă?

— Ai uitat de soție.

— Să-i dăm asigurări că, imediat după el, o s-o trecem dincolo și pe soția lui.

Jurgens scoase tabachera și-și aprinse o țigară. Fi-rește, ajutorul său avea dreptate. Pe unde trece unul, mai poate trece oricînd și altul. Dar ce rost are toată mașinația asta? Ce să facă ei cu Meierovici de partea cealaltă? Și , pe deasupra, mai e și soția... Cîtă bătaie de cap! Nu s-ar putea face oare ceva mai simplu?

Jurgens măsură de cîteva ori cu privirea camera, apoi bătu din palme.

— Accept varianta dumitale, însă cu o mică modificare — spuse el. — În drum, lui Mark Arkadievi-ci ar putea să i se întîmple ceva:..

Radjimi înclină capul în semn că e de acord.

În aceeași seară, Nikita Rodionovici se ducea la frizeria lui Radjimi, unde fusese chemat printr-o telegramă.

Ca și data trecută, telegrama era semnată de „Rami”. Dar Ojoghin simțea că era vorba de o întîlnire și o discuție cu Jurgens.

Apariția defunctului șef îl uimise și îi arătase, o dată mai mult, de ce e în stare spionajul imperialist.

Nikita Rodionovici mergea și se gîndea cît de în-cîlcite, întortochi-ate și primejdioase sînt căile tainice. Ele trec peste mări și frontiere, prin păduri și stepe nemărginite. Și cîtă vigilență, dîrzenie, iscusință și bărbăție trebuie să ai pentru a le descoperi și a găsi pe ele urme care abia pot fi zărite.

Ojoghin avusese dreptate; în locuința lui Radjimi îi ieși în întîmpinare Jurgens.

— Ei, acum o să discutăm mai amănunțit — spuse el, strîngîndu-i mîna lui Nikita Rodionovici și în-cuie ușa.

Ojoghin se așeză la masă, iar Jurgens se instalează în fața lui. În tavan ardea un bec mat, care arunca pe fața lui Jurgens o lumină palidă, ștearsă. Nikita Rodionovici avu posibilitatea să-i cerceteze atent trăsăturile. Jurgens nu se schimbase aproape deloc. Devenise doar puțin mai bătrîn.

— Ei, cum îți merg treburile? — întreabă Jurgens, punînd în fața musafirului tabachera și chibriturile.

Nikita Rodionovici îi povestește pe scurt pățaniile prin care trecuseră el și prietenii săi după „înmormîntarea” lui Jurgens.

Acesta îl ascultă atent, fără să-l întrerupă și, după ce termină, întreabă:

— Ați fost la Blumenkrantz?

— Nu l-am găsit. Mai bine zis, am găsit locuința lui, dar acolo stătea altcineva.

— Nu-i nimic, asta nici nu are atîta importanță. Important e că toți sînteți teferi, că v-ați aranjat și că vă simțiți bine.

Vocea lui Jurgens, gesturile și felul lui de a se purta rămăseseră aceleași. Ca și mai înainte, discuta cu foarte multă încredere în sine și autoritar. Îi plăcea tot atît de mult să facă pauze în timp ce vorbea.

— Ați îndeplinit misiunea pe care v-am dat-o?

— În legătură cu Meierovici?

— Da.

Nikita Rodionovici îi spusese că, timpul fiind scurt, nu a avut posibilitatea să adune informații complete despre Meierovici.

— Cu ce vă mai pot fi de folos? — îl întreabă el apoi pe Jurgens.

— N-am să te mai necăjesc cu nimicuri. Sînt alte treburi mult mai serioase. Pentru dumneata, ca și pentru mine, e absolut lîmpede că aici, mă refer la Asia Centrală, s-au petrecut schimbări mari. Vechile hărți topografice și-au pierdut orice însemnătate. Ele trebuiesc refăcute. Caută să treci pe hartă, fără grabă, liniștit, metodic, tot ce e nou. Au apărut orașe noi. Fă o descriere completă a lor. Interesează-te unde au fost construite noi aerodroame și noduri energetice. Fă socoteala resurselor de energie și de carburanți.

— Pînă cînd?

— Nu-ți fixează nici un termen. Pe măsură ce o să aduni materialul, transmite-i-l lui Radjimi... Cu fondurile cum stai?

— Nu, duc lipsă.

— Dacă o să ai nevoie de bani, adresează-i-te lui Radjimi și el o să aranjeze totul.

Discuția dură aproape o oră. Jurgens sublinie încă o dată că în Radjimi se poate avea toată încrederea, că e încercat în problemele orientului și că se pricepe bine la oameni.

— Deocamdată, asta-i tot — încheie Jurgens. — Noi o să ne mai întâlnim încă o dată... Apropo, cunoști raioanele din sudul republicii?

— Da. Mă duc deseori pe acolo.

— În ce scop?

— De cele mai multe ori pentru recepționarea stațiilor electrice nou construite și pentru verificarea felului în care lucrează cele existente.

— Foarte bine. O să mai revenim asupra acestei chestiuni.

Jurgens nu fixă ziua când urmau să se întâlnească din nou.

Seară, Radjimi se duse la familia Meierovici.

Soții erau acasă. Ei răspunseră la salut cam abătuți.

Pe măsută, într-o scrumieră uriașă, făcută dintr-o carapace de broască țestoasă, se înălța un morman de mucuri de țigară.

— Mark Arkadieviici — începu cu o voce mieroasă Radjimi — treburile dumneavoastră stau chiar atât de prost?

Meierovici clătină de câteva ori din cap, apoi îl lăsă în jos.

Soția lui încremenise într-o atitudine plină de încordare, așteptînd să vadă cum va continua discuția.

— Vă rog să ne lăsați singuri — îi spuse Radjimi.

Femeia își strînse buzele. Ea părăsi camera, deși era vădit că ar fi vrut să rămînă mai departe acolo.

— Știți care e singura dumneavoastră scăpare?

— îl întreabă Radjimi.

— Mi-a spus soția... Sînt gata să fug oriunde, în cel mai pustiu colț din țara noastră.

Radjimi zîmbi.

— Nu. Aici, oriunde veți fi găsit. Vă așteaptă închisoarea, iar la vârsta dumneavoastră asta înseamnă moarte sigură... Singura ieșire e să plecați din Rusia.

Meierovici se cutremură.

Urmă o lungă pauză. Gazda se uita la musafir cu ochii larg deschiși.

— Bine... Însă eu nu cred că din chestia asta poate să iasă ceva — spuse el, în cele din urmă, cu un glas ncifiresc de subțire.

— De asta o să mă îngrijesc eu și încă cineva; un om cu influență, prieten bun cu mine.

Pe chipul lui Meierovici se citea aceeași dezorientare ca și mai înainte.

— Dar... — Radjimi oftă din greu și făcu un gest nelămurit cu mâna — totul o să fie posibil cu o singură condiție.

— Care? — întrebă Meierovici cu voce puțin răgușită și-și frecă gâtul cu mâna, străduindu-se să-și înăbușe tulburarea crescîndă.

— În biroul de construcții al uzinei dumneavoastră se găsește documentarea pentru o mașină pe care o cunoașteți, care a trecut toate probele și e planificată să intre în producție cu începere din anul viitor. Această documentare trebuie să ajungă de partea cealaltă.

Meierovici păli și, deodată, se trase la față. Se ridică, luă o poziție dîrză, dar în aceeași clipă se lăsă neputincios în fotoliu.

— Pe cînd se așteaptă controlul? — continuă Radjimi pe un ton moale, mîeros.

— Peste vreo cincisprezece zile.

— Ei bine, pînă atunci o să vă trec dincolo.

Radjimi se ridică, socotind discuția terminată, însă Meierovici, amintindu-și parcă deodată ceva, întrebă:

— Dar cu soția cum rămîne? Ce-o să se întîmple cu ea?

— Am prevăzut totul — îl liniști Radjimi. — Nu vă pot trece pe amîndoi deodată, dar, după vreo două săptămîni, o să fie și soția cu dumneavoastră.

Cînd ieși din casă, din obișnuință, Radjimi aruncă o privire în jur și scoase un oftat de ușurare.

Abdukarim stătea în mașină, în stația de taxiuri. De câteva zile el căuta să nu-l întâlnească pe Satkînbai. Se scula mai devreme decât de obicei și pleca pe furiș la lucru, iar seara, înainte de a intra în casă, se uita pe fereastră pentru a se convinge dacă chiriașul lui doarme sau nu. Totuși își dădea foarte bine seama că aceasta nu mai putea dura mult. De ce să se simtă stîngherit în propria sa casă?

„Ticălosul!“ — își zise el, gîndindu-se la chiriașul său și, în aceeași clipă, tresări. Lîngă mașină stătea Satkînbai.

— Deschide — îl rugă el.

Abdukarim șovăi o clipă, apoi deschise portiera. Satkînbai se așează pe bancheta din spate.

— Scapă-mă! — spuse el. — Te plătesc. N-am vrut să mai am de-a face cu tine, dar parcă e un făcut. N-am găsit nici o mașină, iar timpul nu așteaptă.

Abdukarim coborî, chipurile, ca să controleze cauciucurile. Îl încercă pe fiecare cu piciorul și aruncă o privire în jur; într-adevăr, în stație nu mai era nici o altă mașină. El însă n-avea de unde să știe că Satkînbai așteptase special, timp de câteva ore, acest prilej.

— Încotro? — întrebă scurt Abdukarim, pornind motorul.

— Acolo unde ne-a așteptat prima dată Radjimi.

Mașina porni. Cîtva timp merse în tăcere. Apoi, Satkînbai spuse:

— Hai să uităm totul. Nu-i bine să ne certăm...

Abdukarim deveni mai atent. Tonul cu care fuseseră spuse aceste cuvinte era neobișnuit.

— Păi, mie nici nu mi-a trecut prin cap să mă cert — bombăni el.

Tăcură din nou. Mașina trecea în goană pe străzile orașului pustiu la ora aceea din noapte. Pe alături se perindau ferestre luminate. Asfaltul se termină și începu o șosea pavată cu piatră.

— Pe cînd nunta? — se auzi din spate vocea lui Satkînbai.

— Săptămîna viitoare.

— Mă poștești și pe mine?

— Tu locuiești în casa noastră. Nici nu trebuie să te mai poftesc.

— Mama ta privește însă altfel lucrurile. Ea vrea să mă scoată din casă.

— Rămîi. Stai acolo cît poștești — îi răspunse scurt Abdukarim, simțind în ceafă răsuflarea fierbinte a lui Satkînbai.

— Atunci e bine — spuse Satkînbai. — Iar cînd o să ai nevoie de bani, să-mi spui, că o să te ajut întotdeauna.

Abdakarim tăcea. În sufletul lui creștea neliniștea. „De ce Satkînbai nu s-a așezat ca de obicei alături de mine, ci pe bancheta din spate?” — se întreba el îngrijorat.

Trecură un al doilea pod. Undeva, în vale, se auzea vuietul apei din canal. Luna ieși din nori, inundînd totul din jur cu lumina-i palidă, lăptoasă. În dreapta podului se înșiruiau din loc în loc diferite construcții. În stînga începea un loc viran.

— Ia-o spre stînga — spuse Satkînbai, bătîndu-l pe Abdakarim pe umăr. — Așa, acum întoarce. Să așteptăm vreo cinci minute.

Abdakarim opri mașina și stinse motorul. Se lăsă deodată o liniște deplină. Dar liniștea aceasta îl înfioră. El vru să-și ascundă tulburarea crescîndă și băgă mîna în buzunar ca să-și scoată țigările.

— Bine 'mai știi să conduci — spuse Satkînbai. — Dă-mi să aprind și eu o țigară.

Abdakarim tocmai se pregătea să aprindă chibritul, cînd, deodată, ceva îl izbi în cap. În fața ochilor începură să licărească scînteii, care apoi se stinseră...

Satkînbai își lipi urechea de pieptul lui Abdakarim. Nu respira. Coborî din mașină, îl trase pe Abdakarim afară, îl luă cu ușurință în brațe, îl duse la marginea canalului și-l puse jos. Îi controlă buzunarele. Găsi un pachet de țigări, un teanc de bancnote — cîștigul

din ziua aceea. Virî totul în buzunarul său și azvîrli trupul în canal.

— Așa o să fie mai bine — rosti el liniștit și se îndreptă spre mașină.

Nikita Rodionovici îi întinse lui Șarafov telegrama pe care o primise de la Rizamatov chiar înainte de a pleca de acasă.

Maiorul citi:

„Institutul mă cheamă urgent la Moscova pentru examene. Ce trebuie să fac?”

Șarafov căzu pe gânduri, încruntîndu-și sprîncenele.

— Da. Noi am pierdut din vedere că se apropie toamna — spuse el cu mîhnire. — Dumneavoastră mi se pare că m-ați prevenit că Rizamatov se ducе la institut...

— Da. Cu vreo două luni în urmă.

Maiorul bătu nervos cu degetele în masă.

— Ce să-i faci? N-o să-l oprim — spuse el, înapoiînd telegrama lui Ojoghin. — Să plece — și, observînd uimirea care stăpînea ochii lui Nikita Rodionovici, adăugă: — Telegrama mi-a sugerat o idee interesantă. Cred că trebuie să facem în așa fel, încît Rizamatov să plece chiar mai repede. Să ia trenul nu mîine, ci încă astă-noapte.

...După două zile, la ora nouă seara, Jurgens își puse ochelarii și ieși la plimbare.

Mergînd agale, ca de obicei, el se îndreptă spre centrul orașului. Căuta să meargă pe partea umbrită, ferindu-se de locurile luminate. Deși își dădea seama că această prudență nu e necesară, el o respecta din obișnuință.

Cînd intră în grădină, încetini incursul și se așeză pe o bancă, lîngă împrejmuirea de tufișuri dese și verzi a restaurantului de vară. Orchestra cînta un potpuriu de arii dintr-o operetă. La o măsută din apropiere, doi inși discutau cu glas tare:

— Vorbește ca să te înțeleg — spunea unul. — Pe cine l-au ucis?

— Nu l-au ucis. Au încercat să ucidă un șofer de la baza noastră.

— Cum s-a întâmplat?

— Mașina a plecat de la bază de dimineață, iar noaptea, pe un loc viran, cineva a observat un om care zăcea la pământ. Era șoferul mașinii cu numărul 26. Avea capul spart și abia de mai răsufla... Au chemat salvarea, l-au ridicat și l-au trimis la spital.

Orchestra începu un marș și acoperi glasurile lor.

Jurgens își încordă din toate puterile auzul, dar nu mai putu înțelege nimic.

Cu toată stăpânirea de sine, el nu-și putea birui tremurul ușor și neplăcut care-i cuprinsese picioarele. După cât se vede, Abdukarim era în viață. Trebuia să ia imediat măsuri. Jurgens se grăbi spre casă.

Nu apucă să treacă pragul, că Radjimi îi și ieși în întâmpinare.

— Am venit cu vești proaste — anunță el.

— Da?... — spuse Jurgens, mai mult întrebând decât confirmând.

— A dispărut Alim Rizamatov.

Lovitura venise pe neașteptate. Jurgens stătea nemiscat, într-o atitudine plină de încordare. Pe față însă nu i se putea citi nimic.

— Cum a dispărut?

Radjimi strânse din umeri și desfăcu neputincios brațele.

— Vecina lui mi-a spus că alaltăieri a venit o mașină necunoscută. Alim se odihnea după masa de prânz. Doi inși au intrat în cameră, au ieșit de acolo cu el, l-au urcat în mașină și l-au dus.

— Ce să fie asta? Un eșec? — întrebă Jurgens cu o voce sugrumată și începu să se plimbe repede prin cameră. — Du-te îndată la Satkînbai și spune-i să se ascundă. Abdukarim a scăpat cu viață. Am auzit cu propriile mele urechi. Fugi mai repede!

Radjimi încremeni.

— Nu mai întârzia! Fugi! — spuse tăios Jurgens.

Radjimi se repezi spre ușă.

Trecu o oră.

„Tic-tac... tic-tac...” — bătea monoton pendula.

Jurgens se plimba agitat prin cameră, se lăsa în balansoar, se ridica din nou și-și aprindea țigară după țigară, încercînd să-și potolească nervii neliniștiți.

Lumina lunii pătrundea în încăpere într-o fișie palidă, lăsînd o urmă strîmbă pe covorașul întins pe jos.

„Tic-tac... tic-tac... tic-tac...”

Jurgens se apropie repede de ceas și opri pendula. Începuse să-l enerveze.

Ușa scîrîlîi, răsunară pași și în semiîntîmînicul din cameră se desluși silueta unui om. Era Radjimi.

Intră, se sprijini de ușori și-și trase cu greu sufletul. Jurgens aștepta, bătînd nerăbdător din picior.

— Nenorocire. Ieri în zori, Satkînbai a fost arestat.

— Cum s-a întîmplat? — întrebă Jurgens cu vocea sugrumată.

Radjimi nu-i răspunse. Aceeași întrebare putea să i-o pună și el lui Jurgens.

Cine s-ar fi putut aștepta ca lucrurile să ia întorsătura asta? Trebuiau să renunțe la planurile mari pe care și le făcuseră. Problema primirii de informații cu privire la materiile prime strategice din republică nu mai era la ordinea zilei, fiind de nerezolvat. De asemenea nici nu mai putea fi vorba ca locuința mătușii lui Radjimi să fie folosită pentru a instala acolo o stație de radio ilegală.

Situația impunea să se facă astfel, încît Meierovici să fure documentele cît mai repede posibil.

Varianta de mai înainte, potrivit căreia Meierovici urma să fie trecut dincolo singur, nu se mai potrivea; a o lăsa pe soția lui acolo era un risc. Nici Radjimi nu mai putea să rămînă.

După părerea lui Jurgens, eșecul lui Satkînbai nu punea în pericol activitatea lor, deoarece acesta își va ține poate gura și știe cum să se poarte. Toată povestea ar putea trece drept o chestiune penală, ceea ce nu ar fi fost chiar atît de înspăimîntător. Mult mai mare era îngrijorarea pricinuită de dispariția lui Rizamatov. Cum a putut să fie arestat? Radjimi se întîlnise cu el doar o singură dată!

În momentul acela Jurgens nu urmărea decît să-i mențină pe Radjimi și Ojoghin, să pună mîna pe documentarea mașinii de cel mai nou tip și să fugă peste frontieră.

12

În camera lui Radjimi, becul răsplinea, ca de obicei, o lumină ștearsă.

— Jată că ne-am întîlnit din nou — spuse Jurgens cu vioiciune, strîngînd mîna lui Ojoghin. — Ce mai e nou?

Nikita Rodionovici strînse din umeri.

— Toate-s vechi. Lucrez la îndeplinirea misiunii pe care mi-ați dat-o rîndul trecut. M-am gîndit mult la asta, ba chiar am și făcut cîte ceva.

Radjimi întinse pe masă harta Asiei Centrale.

— Asta-i bine — spuse scurt Jurgens. — Dar pe prietenul dumatăle, Rizamatov, de cînd nu l-ai mai văzut?

— Pe Alim? — întrebă Nikita Rodionovici.

— Da.

— Dinainte de a pleca în misiune.

Nikita Rodionovici bănuia unde voia să ajungă Jurgens; pesemne vroia să afle dacă el știe de dispariția lui Alim.

— Rizamatov stă tot timpul la stațiunea hidroelectrică? — continuă să se intereseze Jurgens.

— Aproape tot timpul. Doar din cînd în cînd vine în oraș.

— Trece pe la dumneata?

— Da. Nu s-a întîmplat încă să nu treacă pe la mine măcar o dată pe lună. Acum însă văd că nu se prea grăbește. O fi ocupat. Am avut posibilitatea să dau pe la el, dar Radjimi mi-a luat-o înainte. Însă, dacă e nevoie, pot să mă rup de aici pentru cîteva ore ca să mă reped pînă acolo.

— Nu... Cred că nu trebuie. Dacă o să vină el la dumneata, asta-i altceva. Dumneata ce crezi? — i se adresă Jurgens lui Radjimi.

— Sînt de aceeași părere — se grăbi să răspundă acesta.

— N-are nici un rost să se ducă în mod special acolo.

— Și încă ceva — continuă Jurgens, pe același ton calm. — Aceasta vă privește pe amîndoi. Pe viitor nu trebuie să mai folosiți mașina lui Abdukarim. Nu prea e potrivit. Și nici să nu mai dați pe acasă pe la el. Sat-kînbai nu mai e acolo, a plecat... Iar la dumneata am o rugămintă — i se adresa el lui Ojoghin.

— Ascult — îi răspunse Nikita Rodionovici, lăsînd să se înțeleagă că-i gata să i-o îndeplinească.

Jurgens trase harta mai aproape și se aplecă deasupra ei.

— Cunoști localitatea asta? — întrebă el, arătînd cu creionul pe hartă.

Nikita Rodionovici privi atent.

— O cunosc. E un centru raional din republica vecină. Am fost de cîteva ori pe acolo.

Jurgens își desprinsese privirea de la hartă, se lăsă pe speteaza scaunului și ridică ochii spre Radjimi, care stătea lîngă masă.

— Pentru ce ai fost acolo? — întrebă el, întorcîndu-se din nou spre Ojoghin.

Nikita Rodionovici îi spuse că două colhozuri de pe teritoriul celor două republici vecine au cerut să se construiască o stațiune hidroelectrică pe un rîu de munte și că el a avut sarcina să vadă ce posibilități sînt pentru construirea ei.

— Și care-i rezultatul? — se interesă Jurgens.

— Deocamdată problema e în curs de examinare. N-a fost încă rezolvată.

Jurgens se ridică de la masă și începu să se plimbe prin odaie, mîngîindu-și barba scurtă.

Nikita Rodionovici observă că, după aparențe, Jurgens și Radjimi nu erau neliniștiți de arestarea complicilor lor. Dar chiar dacă simțeau o oarecare neliniște, o ascundeau cu multă grijă.

Plimbîndu-se prin odaie, Jurgens fumă o țigară, apoi se așază din nou în fața lui Ojoghin, sprijinindu-se cu pieptul pe masă.

— Cred că nu e necesar să stau tot timpul aici, în oraș — începu Jurgens. — Ce-ai spune dacă m-aș muta în acest centru raional?

— Dumneavoastră știți mai bine ce-i de făcut — spuse Nikita Rodionovici, strângînd din umeri.

— Totuși vreau să mă sfătuiesc cu dumneata — îi răspunse apăsător Jurgens.

Nikita Rodionovici căzu pe gânduri. Nu bănuia că Jurgens ar fi putut să-i ceară un sfat.

— Nu știu ce să vă spun... — vorbi el. — Nu va fi greu să găsim o locuință acolo, dar...

— Ce „dar“? — întrebă Jurgens.

— O parte din acest raion e în zonă de frontieră.

— Știu asta și tocmai de aceea îți cer părerea... Cred că totul va depinde de actele cu care o să mă duc acolo...

— Da — încuviință Ojoghin. — Cred că asta-i principalul.

— Iar actele o să mi le procuri dumneata — și Jurgens apucă mîna lui Nikita Rodionovici.

— Eu?

— Da, dumneata. Să presupunem că pentru a rezolva definitiv problema construcției stațiunii hidroelectrice e nevoie să se mai precizeze unele detalii la fața locului și că pentru aceasta trebuie să fie trimiși acolo cîțiva specialiști. E posibil să fie așa?

— Sigur că da.

— Ei bine, dumitale îți revine sarcina să-mi procuri patru formulare de ordine de serviciu, semnate și ștampilate, dar necompletate.

— Patru? — întrebă Ojoghin.

— Da, patru — confirmă Jurgens și apoi îi spuse lui Ojoghin că are nevoie de patru formulare, pentru că împreună cu el o să meargă și Radjimi. Or, fiecare dintre ei o să aibă nevoie de cîte două. În încheiere, Jurgens îi spuse că o să-i comunice mai tîrziu motivul care impune această măsură.

— Și pentru cît timp vreți să plecați acolo? — se interesă Nikita Rodionovici.

— Pentru vreo douăzeci-douăzeci și cinci de zile. Iar mai departe, o să vedem noi — îi explică Jurgens. — Poți să faci treaba asta?

Ojoghin îi răspunse că o să încerce.

— Aceasta în primul rînd — continuă Jurgens. — În al doilea rînd, dumneata trebuie să pleci acolo mai înainte, să găsești două locuințe, să ne trimiți o telegramă și să ne întâmpini la sosire.

Nikita Rodionovici căzu pe gânduri.

— Cea de a doua parte a misiunii e mult mai grea — spuse el. — Deocamdată n-am nici un motiv ca să justific plecarea mea acolo.

— Trebuie să-l găsești — spuse apăsător Jurgens.

— E greu.

— Nimic nu se face fără să întâmpini greutăți. Dumneata ar trebui să știi asta fără să-ți mai spun eu. Încearcă să dovedești direcției că plecarea dumitale e absolut necesară.

Jurgens se încruntă. Pe față îi apărură o expresie de ură.

— Vreau să propun altceva — spuse Nikita Rodionovici, după cîteva clipe de gîndire. — Să plec din proprie inițiativă, dar nu cu trenul, ci cu avionul, cerînd o permisie de trei-patru zile pentru chestiuni familiare.

— Eram sigur că o să găsești o soluție — i se adresă Jurgens, vorbind pe un ton deosebit de oficial.

— Cînd trebuie să plec? — întrebă Nikita Rodionovici.

— Cu cît mai repede, cu atît mai bine. Ar fi de dorit chiar mîine.

— Dacă așa stau lucrurile, vă rog să-mi dați voie să plec — și Ojoghin aruncă o privire spre ceas. — Poate că mai găsesc vreun șef la serviciu.

— O să te aștept aici pînă la ora unu noaptea — îl preveni Jurgens. — Întoarce-te, dar... cu un rezultat pozitiv.

...După cîteva ore, cînd se înapoie, Nikita Rodionovici îl găsi pe Jurgens îndeletnicindu-se cu un lucru ciudat. El stătea lîngă masa din camera lui Radjimi, de care era prinsă o mică menghină, și lucra la floarea unei chei mari. În fața lui, pe masă, erau împrăștiate pile, clești, cîteva chei de diferite feluri și un clește patent.

Venirea lui Ojoghin nu-l tulbură deloc. După ce-l invită să ia loc, Jurgens continuă să lucreze cu mai multă sîrguință. Pe frunte îi apărură și broboane de sudoare.

— Știți să faceți și chei? — îl întreabă Ojoghin.

— Aceasta este una dintre multele laturi ale îndatoririlor mele complexe — zîmbi Jurgens. — Ei, ce veste mi-ai adus?

Nikita Rodionovici îi poveste că totul a mers strună. Cele patru formulare de ordine de serviciu erau în buzunarul lui, iar la ora cinci dimineața va lua avionul.

Nu se așteptase ca Jurgens să primească vestea cu atîta calm. Acesta nici nu se întrerupsese din lucru, mulțumindu-se doar să răspundă foarte scurt:

— Atunci e bine. Du-te. Am să aștept telegrama.

13

Pe la amiază, trenul de pasageri se opri într-o gară situată în mijlocul stepei pustii. Construcțiile feroviare, împrejmuite de garduri vii din copaci și tufăriș, formau o mică oază.

Din vagoane diferite, în gară coborîră două perechi: Jurgens cu Radjimi și Meierovici cu soția.

Cei doi soți se grăbiră să se adăpostească la umbra unor ulmi mari. Nedorind să se arate în fața tovarășilor săi de drum, Jurgens ocoli clădirea mică a gării și se opri, așteptîndu-l pe Radjimi.

— Instalați-vă deocamdată aici sau în sala de așteptare. Eu o să vin ca să vă iau — spuse Radjimi, apropiindu-se de Meierovici.

...Jurgens îl zări cel dintîi pe Ojoghin. Nikita Rodionovici venise cu un camion de o tonă și jumătate, coborîse din cabină și, după ce aruncase o privire în jur, pornise în grabă spre gară. Zărindu-i pe Jurgens și Radjimi, se apropiie de ei și spuse încet:

— Totul e în ordine. Am găsit locuințe.

— Sînt foarte mulțumit de dumneata — spuse Jurgens, dînd din cap.

— Să mergem — propuse Nikita Rodionovici, fără a lua în seamă complimentul care-i fusese făcut. — Dispun

de foarte puțin timp. Trebuie să plec neapărat cu trenul de șase.

Se îndreptară spre camion. Jurgens se așează alături de șofer, iar Ojoghin și Radjimi urcară pe platformă.

Soarele ardea necruțător și de aceea drumul de o oră, de la gară pînă în centrul raionului, i se păru lui Jurgens un chin. Nici parbrizul ridicat, nici viteza cu care mergea mașina, nimic nu reducea din puterea arșiței chinuitoare. Aerul încălzit se amesteca cu mirosul de benzină.

Centrul raional era un mic orașel construit de curînd, cu trei străzi drepte și cu șiruri verzi de copaci tineri.

Mașina opri lîngă o căsuță albă. După ce coborî, Radjimi îi șopti lui Jurgens:

— Mă întorc îndată la gară ca să-i aduc și pe ei, iar dumneavoastră, pînă una alta, vedeți-vă de treabă.

Mașina porni mai departe, străbătu tot orașelul și se opri în fața unei căsuțe de lut, cu acoperiș drept.

Jurgens fu instalat într-o odaie mică dar curată, cu un covor pe jos și cu o fereastră ce dădea spre apus. După ce o cercetă, el spuse că ar dori să-l vadă pe stăpînul casei.

— Aici e stăpîn o femeie — îi explică Nikita Rodionovici — o văduvă. Are un băiat și două fete. Toți sînt colhoznici și au plecat la strînsul bumbacului. Dar cu femeia vă pot face cunoștință. Acum e în grădină.

Ieșiră în curte. Jurgens cercetă fiecare obiect cu o privire iscoditoare. Se uită pînă și în butoiul ce stătea la umbra unui ulm. Apa din butoi era stătută, întunecată la culoare și Jurgens se strîmbă.

Gazda, o femeie în vîrstă, le ieși în cale. Poala-i era plină cu mere coapte.

Vorbea prost rusește. Îi întîmpină clătînînd prietenos din cap și le dădu de înțeles că o să le pregătească îndată un ceai.

— Am o rugăminte — spuse Jurgens, adresîndu-i-se lui Ojoghin. — S-ar putea găsi o sticlă de vin bun, înfundat?

— Cred că da.

— Te rog să te duci și să-mi cumperi o sticlă. Între timp eu o să mă spăl.

Cînd ieși de la Jurgens, Nikita Rodionovici căzu pe gânduri. „Oare Șarafov a făcut bine că nu a ordonat ca Jurgens și Radjimi să fie reținuți în oraș? — se întreba el. — Doar intențiile dușmanilor de a se strecura peste frontieră erau limpezi încă de pe atunci!“

Șarafov socotea că Radjimi avea în zona de frontieră complici vechi, pe al căror ajutor se pare că se bazuia. Acești complici trebuiau descoperiți cu orice preț. În discuția pe care o avusese cu maiorul, Ojoghin fusese de acord cu punctul lui de vedere. Acum însă, sentimentul de neliniște nu-l mai părăsea, deoarece Jurgens se purta prea sigur de sine. Hotărît lucru că se bazuia pe ceva.

După vreo zece minute, Ojoghin se înapoie cu o sticlă de vin.

— Oho! Tare repede te-ai descurcat! Nici n-am apucat să mă bărbieresc — spuse Jurgens.

— Păi, magazinul e foarte aproape, la al doilea colț de stradă.

Jurgens destupă cu băgare de seamă sticla, scoase portofelul din buzunar, luă din el o fiolă mică și, după ce o rupse, turnă în sticlă conținutul ei. Apoi puse dopul la loc și așază sticla pe fereastră.

Își scoase repede cămașa, se înfășură cu un prosop mare, aspru și, ieșind din odaie, spuse zîmbind:

— Numai să nu-ți vină în gînd să guști vinul. Țsta nu e pentru oricine... Mă întorc îndată...

Ar fi putut să nici nu-l prevină pe Ojoghin că vinul nu e pentru oricine. Nikita Rodionovici își dăduse seama îndată că vinul e otrăvit. El se întreabă însă pe cine se pregătește Jurgens să-l trateze. Un dușman sau un prieten? În orice caz, nimeni nu trebuia să moară. Dacă era vorba de un dușman, el trebuia predat neapărat viu organelor de anchetă.

Fulgerător îi veni în minte un plan. Convingîndu-se că Jurgens e preocupat de toaletă, Nikita Rodionovici fugi pînă la magazin și se înapoie peste cîteva minute. Cumpărase încă o sticlă de vin...

După un timp, Jurgens intră în odaie, frecîndu-și puternic, cu prosopul, mîinile, pieptul și gîtul. După ce aruncă o privire spre fereastră și văzu că sticla de vin

era în același loc, îl întrebă pe Ojoghin dacă n-are să-i ceară vreo lămurire.

— Întreb — preciză Jurgens — pentru că nu știu cînd o să ne mai întîlnim. Vezi bine că eu nu stau locului... Hai să bem din otrava asta — îl invită el, lăsîndu-se pe covorul de lîngă masă și, ridicînd apoi capacul ceainicului, aruncă o privire înăuntru. — Ce crezi, ceaiul e tot din apa aceea din butoi?

Nikita Rodionovici izbucni în rîs.

• Își turnară din ceaiul verde, aromat. Jurgens suflă în ceașcă și, după ce sorbi cîteva înghițituri, continuă să vorbească.

— Dacă n-ai să mă întrebi nimic, atunci am să-ți spun eu cîte ceva. Ai înțeles ce ne interesează pe noi? Urmează instrucțiunile pe care ți le-am dat pe scurt data trecută. În afară de aceasta, nu uita de oameni. Interesul față de ei trebuie să fie pentru dumneata o grijă de fiecare zi. Descoperă-i și notează-i pe toți cei care, dacă nu acum, dar într-un viitor apropiat, ar putea să ne fie de folos. O să găsim noi un moment potrivit ca să stăm de vorbă cu ei...

— Dumneavoastră spuneți „noi” și „ne” — îl întrerupse Nikita Rodionovici. — Eu însă nu înțeleg unele aspecte ale situației care s-a creat și aș dori să lămurii...

— Ce anume? — se miră Jurgens.

— Eu și prietenii mei v-am oferit pe vremuri serviciile noastre, dumneavoastră, ca reprezentant al spionajului german. Pe urmă însă, s-au petrecut evenimente din care am înțeles că serviciul secret american a căpătat aceleași drepturi asupra noastră ca și dumneavoastră. Am înțeles bine?

Jurgens zîmbi.

— Ei, și mai departe...

— Presupunerile mele au fost confirmate de mister Cleifton, care s-a îngrijit de noi trei... Și, în sfîrșit, vizita dumneavoastră...

Jurgens nu-i răspunse îndată. Puse ceașca pe masă și se uită gînditor pe geam.

— Ai înțeles bine — începu el, după o lungă pauză. — Important e scopul final, iar problema aliaților de care

ne servim în lupta pentru atingerea lui nu e chiar atât de esențială. Germania o să rămână Germania. După primul război mondial noi ne-am pomenit în aceeași situație ca acum, dacă nu chiar într-una mai rea. Și cum s-au întors lucrurile? Se spune că istoria nu se repetă. Prostii! Se repetă și se va repeta. Pot să-ți descriu pe scurt situația. N-o să te obosească?

— Deloc.

Jurgens se ridică de pe covor, se apropie de ușă, o deschise, aruncă o privire afară, apoi se înapoie și se așază din nou lângă masă.

— În prezent, pe globul pământesc, două forțe s-au ridicat una împotriva celeilalte: S.U.A. și U.R.S.S., capitalul și comunismul. Se pregătește un nou război, cum n-a mai cunoscut istoria. Noi, nemții, nu ne-am ridicat încă, dar o să ne ridicăm. Or să ne ajute, în primul rând, americanii. Ei sînt acum la zenit. Războiul și numai războiul! Iată zeul care este preamărit astăzi dincolo de ocean. În numele acestui zeu am venit și eu aici...

Discuția se prelungi. Jurgens îi dădu drumul lui Ojoghin abia pe la ora cinci.

— Ți-aș recomanda ca, înainte de înapoierea lui Radjimi, să nu te întâlnești cu Rizamatov. El e prea tânăr, lipsit de experiență și cine știe ce se poate întâmpla... — Îl sfătui el pe Nikita Rodionovici în timp ce-l conducea. — Iar dacă ai să auzi din nou că am murit, să nu te neliniștești. La revedere!

14

Abia a doua zi, pe la miezul nopții, Radjimi reuși să ajungă în satul din zona de frontieră. De mult, de foarte mult timp nu mai fusese pe acolo! La orizont, pe cerul luminos, se profilau contururile dantelate ale uneia din crestele munților Kopet-Daga.

Pe ulicioarele satului, apa dintr-un canal de irigație susura vesel. Radjimi se aplecă și se repezi la apă cu buzele uscate de sete. Apa era rece și bună la gust. După ce bău pe săturate, se ridică, își șterse fața asudată și aruncă o

privire în jur. Ce mult se schimbase satul! Peste tot erau grădini, vii, iar dincolo de sat se întindeau ogoare nesfârșite, cultivate cu bumbac.

La vreo cincizeci de pași de sat se înălța un ulm singuratic, bătrîn, care văzuse multe în viața sa. În urmă cu douăzeci de ani ulmul era tot acolo.

Radjimiserезemă de trunchiul lui puternic și căzu pe gînduri. În afară de ulmul acela, totul, absolut totul se schimbase. Trebuia să-l caute pe Ubaidulla, poreclit Uzunaeak pentru picioarele lui lungi. De cîte ori în viața sa nu trecuse Radjimi de partea cealaltă și de cîte ori nu venise înapoi? Și ce i-au adus toate acestea? Nu are nici casă, nici familie, nici prieteni.

Ubaidulla-Uzunacak... Cîți ani o fi avînd? Cînd Radjimi l-a condus prima dată pe poteca contrabandiștilor, Ubaidulla avea douăzeci de ani. Înseamnă că acum trebuie să aibă aproape cincizeci. Lungi picioare mai are! Era greu să te ții de el cînd mergeai pe potecile de munte.

Ultima dată îl văzuse în anul 1937. Atunci el era scuturat de friguri. Ubaidulla ieșise cu greu din iurta sa, venise cu ajutorul lui Radjimi pînă la ulmul ăsta, unde stătuseră multă vreme împreună, amintindu-și de vremurile trecute. Atunci, Radjimi nu-i spusese de ce a venit. Nu-i spusese, deoarece Ubaidulla era bolnav și n-ar fi putut să-i fie de folos. Acum, însă... Acum va trebui să-i spună.

Radjimi se ridică, se îndepărtă de ulm, apoi aruncă o privire în jur. Uriașa căciulă neagră a ulmului se contopea cu cerul și părea că se pierde în el. Radjimi porni spre sat. În celălalt capăt, stîrniți de cineva, cîinii începură să latre. Deveni mai atent și auzi deslușit un zgomot de motor. Zgomotul creștea, devenea tot mai puternic, acoperind lătratul cîinilor. Farurile aruncară o fîșie de lumină pe un zid de pămînt și Radjimi țîșni pe prima portiță întîlnită în cale.

Mașina trecu, lăsînd în urmă un nor des de praf, din pricina căruia strada deveni și mai întunecată.

Radjimi găsi îndată casa lui Ubaidulla. Era tot a patra din margine. Iată și platanii; fusese unul singur,

iar acum erau trei. Radjimi intră în curte pe porțița descuiată și bătu la ușă. Nu-i răspunse nimeni. Bătu încă o dată. Auzi niște pași și ușa se deschise.

Stăpînul încerca să deslușească în întuneric fața musafirului și în cele din urmă rosti:

— Vai! Kiik! Ce vînt te aduce?

Era glasul lui Ubaidulla. Kiik înseamnă „țap de munte“ și numai Ubaidulla — ucenicul lui Radjimi — îi spusese odată așa.

— Salam, prietene! — rosti Radjimi.

— Salam — îi răspunse Ubaidulla. — Poftește, fii bine venit.

În odaia aproape goală, cu pereții încă uzi după vărut, mirosea a var proaspăt. Stăpînul aduse o lampă.

— Dincolo — și Ubaidulla făcu un semn cu mîna spre cealaltă jumătate a casei — dorm toți. Să stămaici... Ai venit pentru multă vreme sau ești în drum? De ce ești îmbrăcat atît de prost? Pe unde ai umblat tot timpul ăsta?...

Ubaidulla voia să-i pună multe întrebări, dar Radjimi, neavînd timp să-i răspundă la toate, trecu îndată la ceea ce-l interesa.

— Am nevoie de tine — spuse el pe un ton cu care i se adresa pe vremuri lui Ubaidulla.

— Altfel nici n-ai fi venit — zîmbi gazda. — Cum te-am recunoscut, m-am și gîndit la asta. Ia spune!

— Poți să mă treci de partea cealaltă?

Ubaidulla izbucni în rîs și clătină din cap:

— Ai, ai!... Tot așa ai rămas! Ce cauți dincolo?

— Trebuie — i-o tăie scurt Radjimi. Nu-i plăcea deloc buna dispoziție a lui Ubaidulla.

Dar, pesemne, stăpînul casei n-avea chef să discute serios și continua să rîdă.

— Ce, n-ai auzit ce te-am întreat? — repetă Radjimi aproape cu răutate.

— Am auzit — spuse Ubaidulla și zîmbetul îi dispăru de pe față — dar îmi pare rău că am auzit. E multă vreme de cînd nu m-a mai rugat nimeni așa ceva.

— Și asta o spune bătrînul contrabandist „Picioare Lungi“?

— Acum mi s-au scurtat... Am descoperit viața nouă și nici nu vreau să-mi mai amintesc de cea veche.

— Ți-e teamă? — îl întreabă zîmbind Radjimi și, ridicîndu-se, închise ușa.

— Nu. Nu mi-e teamă — îi răspunse liniștit gazda. — Și poți să nu închizi ușa. Toți știu cine a fost Ubaidulla și ce a făcut din el puterea sovietică... Eu îi mulțumesc că mi-a iertat multe păcate și mi-a îngăduit să trăiesc în cuibul părintesc! Și numai un om rău poate să-l dojenească pe Ubaidulla pentru păcatele vechi. Or, de oameni răi eu nu mă tem. Cu ei, și eu știu să fiu rău.

Radjimi își dădu seama că făcuse un pas greșit și-și schimbă repede tactica. Știind ce suflet bun are Ubaidulla, el luă înfățișarea unui om nenorocit.

— Da — rosti el oftînd — toți întorc spatele vechilor prieteni... Poți să crape în drum, ca un cîine fără stăpîn.

Ubaidulla se uită la Radjimi, la halatul lui vechi, jerpelit, și simți că începe să-i pară rău de omul acesta cu care trăise laolaltă atîtea zile.

— Spune cu ce pot să-ți fiu de folos și am să-ți întind mîna ca unui prieten.

Radjimi căzu pe gînduri.

— N-am altă rugămintă. Trebuie să trec de partea cealaltă. Aici s-a zis cu mine.

— De ce? — întreabă Ubaidulla compătimator.

Radjimi oftă din nou.

— S-a zis.

Surprinzînd privirea compătimitoare a gazdei, Radjimi începu să ticluiască o poveste:

— La fel ca și tine, m-am lăsat de mult de îndeletnicirile vechi. Aveam o frizerie și trăiam liniștit. S-a găsit însă un om rău care mă cunoștea mai de mult și a înștiințat pe cine trebuie. Acum trei zile m-au chemat la miliție și au început să mă descoase în fel și chip. La început cu fereală, pe ocolite, dar eu am înțeles unde aveau să ducă toate astea. În aceeași noapte am fugit din oraș. M-am ascuns cum am putut, am dormit într-o ceainărie, apoi în stepă și, în cele din urmă, am ajuns la tine... Scapă-mă, Ubaidulla, asta-i ultima mea rugămintă!

Ubaidulla îi puse mîna pe umăr.

— Ai apucat pe o cale greșită, Kiik... Bineînțeles că nu poți șterge trecutul cum ai șterge praful, dar pentru asta n-au să te prăpădească. Și eu am făcut contrabandă. Am făcut și multe lucruri mai rele. Dar cînd m-au întrebat, am spus tot și m-au iertat. Acum sînt cu sufletul ușurat... Ușurat... — vorbi el.

„Suflet putred! — gîndi cu ciudă Radjimi. — Nu poți să-l scoți dintr-a lui. Mai bine să plec...” și el își cîmbrîni capul în mîini, ceea ce trezi milă în sufletul lui Ubaidulla.

— Prietene — spuse el cu glas dulceag — nu te necăji. Eu am făcut întotdeauna cum ai zis tu. Ascultă-mă însă și tu pe mine.

Radjimi se ridică și se îndreptă spre ieșire.

— Dacă ai nevoie de bani — spuse în grabă Ubaidulla — am să-ți dau cît pot.

— Nu. De bani n-am nevoie. Am pentru întoarcere, iar încolo, facă-se voia lui Alah...

— Nu te pierde cu firea. Pe pămîntul patriei întotdeauna e mai bine decît dincolo — și Ubaidulla dădu din cap cu înțeles.

Radjimi aruncă o privire spre ușă, cîtva timp rămase tăcut de parcă ar fi chibzuit ce hotărîre să ia, apoi rosti apăsat:

— Fericite să fie vorbele tale!

Gazda își petrecu musafirul pînă la porțiță și-și luă rămas bun cu căldură.

Dacă Radjimi și-ar fi pus toate nădejtile numai în lunganul de Ubaidulla, nici n-ar fi riscat să vină prin părțile acelea și nu l-ar fi adus cu el și pe Jurgens.

Radjimi se îndreptă spre celălalt capăt al satului, unde locuia Djalil.

Djalil era cam tare de urechi. El nu făcuse niciodată singur contrabandă, dar avea întotdeauna doi-trei oameni de încredere de care dispunea după bunul său plac. Radjimi nu se folosise niciodată de serviciile lui, deoarece socotea că Ubaidulla e un om de mai mare nădejde. Acum putea să-i fie de folos și Djalil.

Djalil își trezi nevasta și începu să-și ospăteze musafirul picat în puterea nopții.

Mîncară în tăcere, privindu-se pe furiș, pe sub sprîncene, gîndindu-se fiecare la treburile lui. Radjimi se hotărî să se odihnească un pic, să mănînce și abia după aceea să aducă vorba despre ceea ce-l interesa. Iar Djalil, din politețe, aștepta ca musafirul să spună singur cu ce treabă venise.

Cînd, în sfîrșit, după ce bău cinci cești de ceai și mîncă pe săturate, Radjimi îi spuse de ce a venit, Djalil îi răspunse scurt:

— Să mă gîndesc. Trebuie să mă gîndesc.

Oricît încerca Radjimi să-l facă să vorbească mai deschis, Djalil îi răspundea mereu la fel:

— Trebuie să mă mai gîndesc.

Pînă în cele din urmă nu izbuti să smulgă de la el alt răspuns.

Lungindu-se pe niște pături de bumbac, se hotărî să aștepte. Gazda se culcă și adormi repede. În odaie se făcu liniște. Obosit din timpul zilei Radjimi ațipi îndată, dar curînd se trezi. I se păruse că cineva umbla prin odaie. Se uită la așternutul lui Djalil și văzu că era gol. „A plecat“ — îi trecu fulgerător prin minte. Se ridică și se apropie de ușa întredeschisă. Liniște... Din cealaltă odaie se auzi, abia deslușit, vocea lui Djalil:

— Du-te mai repede și întoarce-te îndată.

Apoi răsună un glas de femeie. Pesemne vorbea soția stăpînului casei:

— Încuie ușa și stai la pîndă... De ce te-ai culcat în aceeași odaie cu el?

Înșfăcînd fulgerător halatul din cui, Radjimi țîșni fără zgomot, ca o șopîrlă, prin ușa întredeschisă. Furișîndu-se, se grăbi să iasă din curte.

Nu-i mai rămînea altceva de făcut decît să se ducă la Bahram-hogea. Dar pînă la el erau mai bine de zece kilometri. „De-aș izbuti să ajung pînă în zori!“ — își făcu socoteala Radjimi.

Mergea repede, pierzînd cu fiecare pas nădejdea în succes. Inima i se încrîncena din ce în ce mai tare.

— O să plec de aici și n-o să mă mai întorc niciodată! — șoptea el printre dinți. — Blestemată să fie ziua în care am primit să rămân aici!

Radjimi nu prea credea că Bahram-hogea o să-l scoată din impas. Totuși se ducea la el, pentru că nu avea altă ieșire. Poate că pînă la urmă Bahram-hogea tot o să-l scape. El e un om dintr-un alt aluat. Toată viața a fost imam¹), prieten cu tatăl lui Radjimi, cu care se ducea împreună la Meca. Bahram-hogea cunoștea toate potecile din munți și, chiar dacă n-o să-i dea ajutor, în nici un caz n-o să-l predea autorităților.

Cînd Radjimi ajunsese la țintă, la răsărit stelele se stingeau rînd pe rînd și cerul începea să se lumineze. El intră în casa lui Bahram-hogea fără nici un fel de teamă, dar și fără speranțe.

Imamul se și sculase. Fața lui brăzdată de zbîrcituri adînci semăna cu o coajă de nucă; barba lungă și îngustă îi ajungea pînă la cingătoare.

Totuși, Bahram-hogea era încă vioi, mergea apăsător, glumea, iar din glasul și din gesturile lui se vedea că era liniștit sufletește.

— Cu ochii stau cam prost — se plînsese el.

Acest lucru îl observase și Radjimi. Ochii imamului lăcrimau și el și-i ștergea într-una.

Bahram-hogea își aminti de prietenul său, de tatăl lui Radjimi.

După lucrurile din casă, se vedea că imamul trăia în belșug. În toate odăile erau întinse pe jos covoare moi, de jur-împrejur plăpumi și perne frumoase, iar în firidele din pereți se vedeau multe vase.

Radjimi se gîndi că nu-i chiar atît de rău să-l slujești pe Alah. Nu-i venea să aducă vorba, chiar de la început, despre ceea ce-l durea. Bahram-hogea nu era nici Ubaidulla, nici Djalil, ci un imam, un om respectat, care a fost de trei ori la Meca. Ar putea să se simtă și jignit. Așa că n-avu încotro și trebui să asculte cu răbdare tot ceea ce-i îndruga stăpînul casei.

¹) *Imam* — preot mahomedan. (N. R.)

Iar bătrînul începuse să-i înşire tot felul de păţanii din trecut, pomenind nume de mult date uitării.

Cînd se aşezară la masă, soarele inunda de-acum curtea cu lumina-i strălucitoare. Pe masă erau unt, caimac, zahăr, kişmiş¹⁾, turtă din făină albă, carne de berbec aromată, struguri...

„Mare şi milostiv e Alah şi dărnicia lui nu cunoaşte margini“ — îşi zise Radjimi şi, pentru prima dată în ultimele douăzeci şi patru de ore, zîmbi.

Despre trecerea frontierei discutară după ce mîncară pe săturate, în timp ce sorbeau ceaiul. Imamul îşi ascultă atent musafirul, dar nu se învoi să-l conducă personal dincolo.

— O să treceti singur, iar eu o să vă arăt drumul — spuse el.

Radjimi era bucuros şi de lucrul acesta, pentru că tot nu avea o altă ieşire.

— Iar pentru dincolo, o să vă dau o scrisoare către Mamed-hogea. El o să vă găzduiască şi o să se îngrijească de toate. Slujeşte la mormîntul marelui imam Reza şi are mulţi şiiţi²⁾ credincioşi. El l-a cunoscut şi pe tatăl tău. Noi trei am fost împreună la Meca...

Treptat, treptat, musafirului îi revenea buna dispoziţie. Imamul vorbea liniştit, cu siguranţă în glas şi lui Radjimi i se păru că totul rămăsese în urmă: şi grija pentru ziua de mîine, şi teama de a fi prins, totul, absolut totul... În gînd, se şi vedea în oraşul străin din depărtare, unde oameni ca el se bucură de stimă şi respect.

— Numai să nu zăboviţi — îl preveni Bahram-hogea. — Peste două zile trebuie să duc nutreţ la ferma pentru vite şi cu prilejul acesta vă iau şi pe dumneavoastră.

15

Meierovici şi soţia lui se chinură toată ziua în aşteptare, fără să aibă ce face. Respectînd cu stricteţe indicaţiile date de Radjimi, ei nu aruncară măcar o privire în stradă.

¹⁾ *Kişmiş* — un soi de stafide. (N. T.)

²⁾ *Şiiţi* — Mahomedani. (N. T.)

Cînd se întunecă de-a binelea, auziră niște ciocănituri în ușa. Era Radjimi cu Jurgens. Meierovici aprinse în grabă lampa. În cameră se făcu lumină.

— Faceți cunoștință — spuse Radjimi. — Acesta e prietenul meu. Soarta dumneavoastră e în mîinile lui.

Jurgens spuse că-l cheamă Kazimir Stanislavovici, strînse prietenos mîna celor doi soți și se așază pe scaun. Îi întinse lui Radjimi pachetul pe care-l ținea în mînă, iar el ceru voie să aprindă o țigară.

Meierovici îl cercetă pe noul său cunoscut cu o privire plină de curiozitate. Înfățișarea lui îl impresionă, iar vocea sigură, felul de a se purta îi făcură o impresie bună. „Cu unul ca ăsta nu-ți frîngi gîtul“ — își zise el în gînd.

Soția ieși în fugă din odaie și se înapoie cu o fructieră plină cu struguri.

— Vă rog să serviți — îi pofti ea, uitîndu-se cu atenție la Jurgens. Părerea ei despre acesta era aceeași cu a soțului ei.

— Mulțumesc, mai e timp — mulțumi Jurgens și adăugă zîmbind: — Mai întîi să discutăm... Aveți documentele? — i se adresă el lui Meierovici.

— Da, da — se grăbi să răspundă acesta.

— Sînt la mine — îi explică soția. — Tot timpul le țin la mine.

— Asta nu e prea bine — îi spuse Jurgens. — Dați-le lui Radjimi. În noaptea aceasta se hotărăște totul — încheie el, uitîndu-se la ceas. — Singurul lucru care a mai rămas e să chibzuim totul în așa fel, încît să nu dăm posibilitate concetățenilor dumneavoastră să vă facă neplăceri în viitor.

Meierovici holbă ochii. Nu înțelegea despre ce neplăceri putea fi vorba.

— Am să vă explic îndată — continuă Jurgens. — Cred că dispariția documentelor a și stîrnit război. Nu e exclus ca cei care vă doresc răul să vă dea de urmă... Să zicem peste o săptămînă, peste două... Atunci s-ar putea să vă pomeniți într-o situație neplăcută, chiar dacă o să fiți dincolo de graniță. Pentru banii delapidați de dumneavoastră, Sovietele se pot adresa statului vecin,

cerînd predarea criminalului. De aceea trebuie să născocim ceva.

Meierovici păli.

— Dar dacă de partea cealaltă își vor lua alte nume, născocite? — intră în vorbă Radjimi.

— Nu merge! — i-o tăie scurt Jurgens. — O să fie și mai rău.

Radjimi își încruntă fruntea și începu să-și frece barba. Sonea se uita plină de speranță spre el.

— Mi-a venit o altă idee — spuse Radjimi aproape strigînd. — Trebuie să lansăm zvonul că Mark Arkadievici și soția lui, ajungînd într-o situație disperată, și-au curmat viața.

— Ideea e bună — îi răspunse Jurgens. — Dar cum și prin cine o să răspîndești zvonul ăsta? Ce mărturii o să fie? Cine o să dea crezare unor simple zvonuri? Eu propun altceva. Mark Arkadievici să scrie un bilețel în care să arate că el și minunata lui soție și-au pus capăt zilelor. Bilețelul trebuie să-l aruncăm apoi în curtea uzinei.

— Da, asta e mai bine — se învoi Meierovici și scoase stiloul.

— Scrieți. Am să vă dictez — propuse Jurgens. — „Simțindu-ne foarte vinovați în fața statului și nefiind în stare să răscumpărăm această vină, am hotărît să ne curmăm viața. Rămîneți cu bine...” Așa, acum semnați.

Cei doi soți semnară și-i înmînară scrisoarea lui Radjimi.

— Iar acum, n-aș avea nimic împotrivă ca să bem un pahar de vin pentru viitoarele dumneavoastră succese — spuse Jurgens. — Avem la dispoziție aproape o oră.

Radjimi luă pachetul de pe pervaz, îl desfăcu și puse sticla pe masă.

Jurgens o destupă.

— Cred că, foarte curînd, o să avem posibilitatea să bem în alte condiții — spuse el, în timp ce turna vinul în pahare. — Și dacă o să propun să închinăm acum pentru prietenul nostru credincios Radjimi, cred că n-o să aveți nimic împotrivă.

Ridică cu toții paharele. Deodată, Jurgens trase cu urechea și, întorcînd capul spre ușă, spuse:

— Mi se pare că afară umblă cineva...

Cei doi soți schimbă o privire. Soția lui Meierovici puse paharul pe masă, se apropie de ușă și ieși să vadă dacă nu-i cineva pe afară.

Jurgens aruncă o privire spre Mark Arkadievič, spunîndu-i:

— N-ar fi rău să trageți perdelele.

Meierovici se ridică repede și începu să tragă perdelele de la ferestre.

Radjimi micșoră lumina lămpii și, după ce vărsă repede vinul sub masă, ridică paharul gol de la buze. Jurgens făcu la fel.

După cîteva clipe, femeia se întoarce în odaie.

— Nu-i nimeni în curte — spuse ea, așezîndu-se la masă.

— Atunci totul e în ordine. Dar prudența nu strică niciodată — vorbi Jurgens. — E stupid să te poticnești la ultimul pas. Așa, pentru succesul dumneavoastră! E rîndul dumneavoastră — spuse el, ținînd în mînă paharul gol.

Soții ciocniră paharele și le goliră.

După cîteva minute, ușa casei se deschise și Jurgens și Radjimi plecară.

— Mai repede — spuse încet Jurgens. — După o jumătate de oră amîndoi or să fie pe lumea cealaltă.

Bahram-hogea se purtă respectuos și arată interes față de însoțitorul lui Radjimi. Bătrînul imam văzuse mulți oameni în viața sa și nu era nevoie să-i explice nimeni că acest Kazimir Stanislavovici e un om din același „aluat“ cu el. Înțelesese aceasta de îndată ce Radjimi îl adusese pe Jurgens în casă; înțelesese după

semne abia vizibile, pe care oricare altul în locul lui nici nu le-ar fi observat.

Bătrînul imam vorbea destul de bine rusește, așa că se înțelegea fără greutate cu musafirul. Interesul lui față de Jurgens crescuse foarte mult cînd auzi că acesta avusese prilejul să treacă prin Afganistan, Persia, India.

Discuția avu loc în grădină, numai între ei. Jurgens și Radjimi stăteau lungiți la umbra unui dud rămuros, iar Bahram-hogea pregătea „piti” — o mîncare persană de care-i adusese aminte Jurgens:

Imamul ședea pe un scăunel. În fața lui erau înșirate trei oale de lut de mărime potrivită. După o rețetă pe care o cunoștea numai el, Bahram-hogea așeza în oale bucățile de carne de oaie, grasă, proaspătă, cartofi noi, mazăre verde, șofran, morcovi tăiați în felii subțiri, ceapă, ardei roșu.

Cînd oalele se umplură, Bahram-hogea turnă ulei, le acoperi bine și, chemîndu-și soția, îi spuse să le pună în cuptor.

După ce termină cu treburile bucătăriei, imamul își spală mîinile și începu să le povestească musafirilor despre călătoriile sale în Orient. Aceasta era tema lui preferată. El își amintea cu plăcere de Meca, de bogățiile emirului din Buhara, de palatele și minaretele hanului din Hivia.

Cinară tîrziu.

Înfulecînd „piti”, Jurgens simțea o mare satisfacție. Mîncă încet, mult, pe săturate, simțindu-se liniștit. Nici nu-i venea să creadă că peste vreo oră-două trebuie să înceapă o călătorie grea și primejdioasă.

Cînd luna dispăru înapoia copacilor, Bahram-hogea aduse musafirilor două halate lungi, zdrențuite, și două căciuli mițoase din blană de oaie.

— Înbrăcați-vă — spuse el.

Radjimi cunoștea unul dintre halate: era cel cu care îl vizitase prima dată pe imam. Halatul lui Jurgens era tot atît de vechi și de zdrențuit. Cei doi se îmbrăcară, se priviră unul pe altul și rămaseră mulțumiți.

— Atunci, în nouă sute șaisprezece, un halat ca ăsta

m-a scos din înecătură — spuse Jurgens. — Să sperăm că și acum o să mă scoată la liman.

— O să vă scoată! — îl asigură Radjimi. — Altfel, Bahram-hogea nici nu s-ar fi apucat de treaba asta.

După o jumătate de oră stăpînul pofti musafirii în curte. Sub un șopron era o haraba cu coș înalt.

— Culcați-vă în ea! — spuse el scurt.

Jurgens și Radjimi se urcară în haraba și se culcară unul lîngă altul pe fundul ei.

Singur, fără nici un fel de ajutor, 'imamul începu să încarce harabaua cu snoپی de lucernă uscată, pe care voia să-i ducă la ferma lui de vite de lîngă frontieră. Lucra cu pricepere și fără grabă.

Luna dispăru la orizont. Bahram-hogea urcă în față și îndemnă caii. După ce ieși din sat, coborî în albia uscată a unui torent de munte și copitele cailor începură să țacănească puternic pe fundul pietros și nisipos.

Merseră destul de mult. La jumătatea drumului, cineva opri căruța și-l întrebă pe Bahram-hogea unde merge. Acesta îi răspunse că duce nutreț la fermă. Omul îi ură drum bun. După o bucată de vreme căruța se opri, imamul coborî de la locul său și Jurgens și Radjimi auziră zgomotul unor pași care se îndepărtau.

Era liniște. Se auzea doar forănitul cailor opriți pe loc, iar undeva în depărtare, în întunericul nopții, se îngînau niște pitpalaci.

După vreo douăzeci de minute, imamul se înapoie, dădu jos din căruța cîțiva snoپی și spuse încet:

— Coborîți.

Jurgens și Radjimi ieșiră fără prea multă greutate de sub nutreț, coborîră, se întinseră și aruncară o privire în jur. Aproape de tot se profilau, șterse, contururile lanțului muntos. În stînga pîlpîiau ușor niște focuri singurate, încît abia de le puteai zări, iar adierea de vînt aducea un muget înăbușit de vaci. În dreapta, la vreo sută de metri, se întindea un crîng ce semăna cu o fișie întunecată.

— Acolo e ferma — spuse imamul, arătînd spre stînga — iar dumneavoastră trebuie să mergeți drept înainte, pe poteca asta. Mergeți numai înainte... E o

jumătate de oră de drum. După ce o să treceți de un mic pîrăiaș, puteți să mergeți fără nici o teamă... Alah să vă ajute!

Bahram-hogea puse snopii la loc în căruță, urcă și el, apoi îndemnă caii. Căruța se mistui în întunericul nopții.

Jurgens dădu la o parte reverul halatului, băgă mîna în sîn și pipăi hîrțiile foșnitoare.

Cîteva clipe rămaseră tăcuți. Apoi, Radjimi se lăsă în patru labe, cercetă cărarea care abia se deslușea și se ridică.

— Să mergem... — spuse el în șoaptă, făcînd un gest repezit cu mîna.

Înaintau încet, furișîndu-se și străduindu-se să nu facă nici un zgomot. Radjimi mergea în față, iar Jurgens, în urma lui.

„Prr...” — o păsărică își luă zborul de sub picioarele lor. Tresăriră și rămaseră încremeniți.

„O potîrniche! — gîndi liniștit Radjimi. — E semn bun... Dar rău m-a speriat!”

Porniră mai departe.

Poalele halatului se agățau de tufele pline de spini, iar picioarele călcau pe pietre. Undeva, în apropiere, susura un pîrăiaș. Poteca coborî într-o văioagă, serpuind pîntre tufișuri, apoi îi duse din nou în sus. Cîteva stînci mari le tăiară calea.

Radjimi se opri o clipă, privi atent drept înainte, apoi porni cu mai mult curaj.

— Stai! Cine e? — răsună un glas din întuneric.

Nu se auzi nici un răspuns. Ca la o comandă, Jurgens și Radjimi se aruncară la pămînt.

— Care ești acolo? Vino încoa! — strigă cineva din dreapta pe un ton poruncitor.

Serpuind ca o șopîrlă, Radjimi se repezi tîrîș înapoi în ripă, pe fundul ei. Jurgens abia se mai ținea de el, mergînd în patru labe.

Bum! — răsună o împușcătură și bubuitul ei făcu să le țiuie urechile. — Bum!... Bum!...

Înapoia fugarilor se auziră glasuri înăbușite. Jurgens se întoarse, dar nu văzu pe nimeni. *

„Să fug! Să fug!... E întuneric. N-or să mă găsească”.
În faţă se zăreau marginile întunecate ale crîngului.
Acolo şi numai acolo era scăparea!

Iată şi albia uscată. Pînă la crîng nu mai era mult.
Pe acolo putea să fugă fără să se aplece. Gura i se uscaseră.
Respiraţia îi era şuierătoare. Radjimi fugea în faţă
şi Jurgens îl ajunse cu greu.

— Blestem! Cum s-a putut întîmpla una ca asta?...
În cine ne-am încrezut? — şopti el.

Din nou răsunară trei împuşcături. Gloanţele trecu-
ră şuierînd pe deasupra capetelor lor şi iarăşi se auzi
somaţia poruncitoare, ameninţătoare:

— Culcat! N-o să scăpaţi!

Jurgens scoase din buzunar „Walterul” cu opt car-
tuse.

Trebuia să-şi tragă răsuflarea, să scape de urmări-
tori şi să cîştige cel puţin un minut-două.

— Cu toată istovirea fizică, creierul lucra precis şi lim-
pede. Jurgens îşi dădea foarte bine seama că nimeni
nu avea nevoie de el mort, că cei care trag nu trag în
el, ci în sus, ca să-l înspăimînte, că vor să-l sleiască de
puteri, să-l împingă în capcană şi să-l prindă de
viu.

— Stai! — răsună de data aceasta de foarte aproape
acelaşi glas poruncitor.

— Stai! — răspunse un altul, ca un ecou.

Jurgens se hotărî să recurgă la cel din urmă mijloc;
îi puse o piedică lui Radjimi, îl trînti la pămînt şi se
adăposti înapoia lui.

— Ce faceţi? — îl întrebă horcăind Radjimi.

— Stai culcat — îi porunci Jurgens şi trase în beznă
trei gloanţe, unul după altul.

Drept răspuns se auzi un rîs potolit.

Jurgens mai trase o dată.

— De ce vreţi să mă nenorociţi? — îl imploră Rad-
jimi, încercînd să se smulgă de sub apăsarea grea a
mîinii lui Jurgens.

— Mai încet... — spuse Jurgens cu un glas şuierător.
Radjimi făcu o încercare să se elibereze.

Jurgens scrişni din dinţi şi trase cel de al şaselea



— Aici, tovarășe maior! — strigă omul.
Se apropiară doi inși. Unul scăpără un chibrit și-si aprinse
țigara. Jurgens îi privi fața.
Înaintea lui stătea Ojoghin...

glonț în ceafa lui Radjimi. Bătrînul se zbătu o dată și muri.

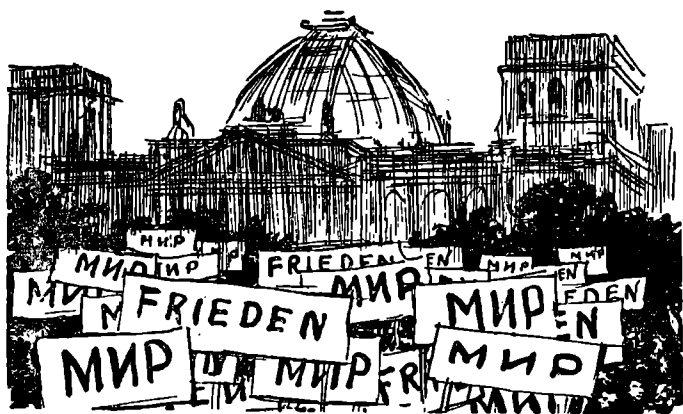
„Au mai rămas două cartușe“ — își făcu socoteala Jurgens. Acum respira mai ușor. Începu să se tragă înapoi tîrîș și dădu peste iarba. Însemna că crîngul era chiar alături. Se tîrî pe iarba moale, înmiresmată, un minut... două... trei... Cînd picioarele-i se proptiră în tufăriș, se ridică repede. Se ridică și rămase locului încremenit, ca înfipt în pămînt; în fața lui stătea un om. O izbitură... „Walterul“ zbură într-o parte. Mîna îi căzu moale, ca un bici.

— Aici, tovarășe maior! — strigă omul.

Se apropiară doi inși. Omul scăpără un chibrit și-și aprinse țigara. Jurgens îi privi fața.

Înaintea lui stătea Ojoghin...





EPILOG

Au trecut cîtiva ani...

Lăsînd în urmă cîmpiile rusești și poloneze, expresul se îndrepta vijelios spre apus. O năframă de fum și abur, ba neagră, întunecată, ba cenușie, se încolăcea înapoia locomotivei, se întindea pe acoperișurile vagoanelor. pătrundea prin ferestre și dispărea fără urmă în azîrul zilei de august.

— Oderul! — spuse cineva cu glas tare.

Toți călătorii — și cei care stăteau jos, și cei care se lungiseră pe bănci, și cei care citeau sau dormeau — se ridicară și se înghesuiră la geamuri.

Trenul trecea frontiera Republicii Democrate Germane.

Andrei și Alim — delegați ai studenților din Moscova la Festivalul Mondial al Tineretului și Studenților — se apropiară și ei de ferestre și se uitară afară. Iată Germania. Țara de unde a pornit războiul îngrozitor care a inundat pămîntul cu sînge și a pustiit orașe

și sate... Prietenii tăceau, amintindu-și de tablourile dureroase dintr-un trecut nu prea îndepărtat.

...Într-o amiază zăpușitoare, trenul intră sub bolta de sticlă a Gării de Est din Berlin și opri pe peron. Fanfara începu să cînte; vocile celor care îi întâmpinau prietenește răsunau din ce în ce mai puternice.

Emoționați, Andrei și Alim se opriră în ușa. Nu era chiar atât de ușor să cobori din vagon. Peronul era plin de mii de tineri și tinere. Ei își îmbrățișau oaspeții, le strîngeau mîinile și le ofereau flori.

Începu să răsune falnicul imn de luptă al tineretului democrat. Se părea că peronul se lărgise și că de jur-împrejur totul devenea mai luminos, mai frumos, căpătînd o înfățișare mai sărbătorească.

...În ajunul deschiderii Festivalului, prietenii se duseră în piața Potsdam, pe linia de demarcație dintre cele două zone — cea apuseană și cea răsăriteană — pe frontiera dintre cele două lumi.

De cealaltă parte se îngrămădea mult tineret; se auzeau țipete, discuții aprinse. Strada era baricadată de poliștii lui Stumm, care nu lăsau pe nimeni să treacă în sectorul răsăritean al Berlinului. Bine hrăniți, înarmați cu pistolete și bastoane americane, ei împingeau mulțimea înapoi. Rîndurile ei însă creșteau, creșteau într-una. Mîini tinere țineau cu putere și ridicau sus, deasupra capetelor, steaguri purpurii și placate cu porumbelul păcii.

Creștea mulțimea, încordarea, larma glasurilor... În fața poliștilor se desfășură și începu să fluture în vînt un drapel mare, albastru.

Stegarul — un bărbat de vreo treizeci de ani, cu fața arșă de soare, cu mînele suflecate — dădu comanda:

— După mine! Trăiască pacea în toată lumea! — și făcu un pas înainte.

Toți începură să cînte. Mulțimea se puse în mișcare. Se formă o coloană bine rînduită.

Uluiți, poliștii se traseră înapoi, cordonul se rupse și coloana intră în sectorul răsăritean.

— Așa a fost și în iunie, anul trecut, în ziua congresului tineretului din întreaga Germanie — spuse un

tinăr ce se oprise alături de Andrei. — Și atunci au încercat să ne despartă, dar băieții au răzbit... Noroc, Wagner! — strigă el, repezindu-se în întâmpinarea stegarului.

— Noroc, Eduard! — îi răspunse celălalt, ștergându-și fața asudată.

— Ați venit?

— După cum vezi.

Stegarul zîmbi și strînse mîna prietenului său.

Coloana se alinie și se opri.

Andrei se uită țintă la stegar. Wagner... Numele acesta îi amintea de ceva cunoscut și apropiat.

— Karl Wagner? — nu se mai putu el stăpîni și se apropie de stegar.

— Da.

— Fiul lui Alfred Wagner?

Pe fața stegarului apăru un zîmbet larg.

— Cred că știu cine sînteți dumneavoastră — spuse el în rusește, după ce stătu o clipă uluit. Apoi întinse mîna.

— Karl! Karl! Am plecat... — răsunară cîteva glasuri.

Coloana porni prin Berlin, spre parcul Treptow. Ise alăturau mereu noi și noi rînduri de tineri.

Karl mergea, ținîndu-i de braț pe Alim și Andrei.

— Eu și tata am rămas dincolo. Ar fi fost greșit să plecăm. Nu putem părăsi lupta pentru viitorul Germaniei... Cu toate că la noi americanii își fac de cap, noi, germanii-patrioți, nu stăm cu mîinile în sîn. Luptăm!

Ochii lui Karl erau la fel ca și cei ai tatălui său. Tot atît de luminoși și de sinceri. În ei ardea aceeași flacără nestinsă. Greaznov se uita la el și se gîndea că acum în Germania, sînt mulți oameni care vor fi în stare să treacă nu numai peste cordonul polițiștilor lui Stumm ci și peste orice alte piedici.

— Eu sînt comunist — continuă Wagner. — M-am gîndit mult înainte de a intra în partid și acum toate forțele mele aparțin marelui partid comunist.

Treceau pe lîngă postamentul înalt pe care se înalță

silueta măreață a ostașului sovietic învingător. El ține în mîini copilul salvat. La picioarele ostașului zace zvastica sfărîmată, sinistră — simbolul fascismului. Spada grea a spintecat-o și a făcut-o praf.

Soarele învăluia într-o lumină strălucitoare fața ostașului care și-a îndeplinit datoria sfîntă. Ea avea o înfățișare aspră, liniștită, de om curajos. Solii popoarelor se apropiau de monument, depuneau flori și, trăgîndu-se la o parte, se uitate la fața simplă a ostașului. Pe buzele fiecăruia dintre ei răsuna, în toate limbile, același jurămint: „Pentru pace!“



C U P R Î N S U L

	Pag.
Partea întâi	5
Partea a doua	222
Partea a treia	377
Epilog	476

Lei 5,50